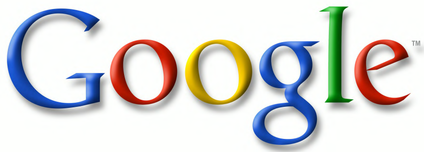
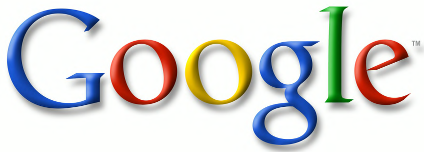

VE RI
TAS

VE RI
TAS

VALTIOPÄIVÄT v. 1907

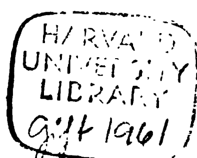
PÖYTÄKIRJAT

I.

VALTIOPÄIVÄIN ALUSTA KESÄKUUN
8 PÄIVÄÄN.

HELSINGISSÄ 1907
HELSINGIN UUSI KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖ.

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
gift 1961

Suomen Suuriruhtinaanmaan Eduskunta noudattaen Hänen Majesteettinsa Keisarin ja Suuriruhtinaan Nikolai II:n avointa kirjettä ja käskyä toukokuun 8 p:ltä 1907 kokoontui toukokuun 22 p:nä 1907 maan pääkaupunkiin Helsinkiin ensimäisille vakinaisille valtiopäiville, sen jälkeen kun uusi valtiopäiväjärjestys oli hyväksytty. Toukokuun 23 p:nä esittivät Eduskunnan jäsenet valtuuskirjansa senaattori Carl Johan Timgrenin tarkastettavaksi, jolle Keisarillinen Majesteeetti oli sanotun tehtävän uskonut.

Suomen eduskuntana ovat nykyään seuraavat kansan valitsemat edustajat eri vaalipiirittäin lueteltuina:

Uudenmaan läänin vaalipiiri.

Ahlroos, Frans, kirjaltaja.
Alfthan, von, Kristian, lääketieteen- ja kirurgian tohtori, vapaaherra.
Ehrnrooth, Leo, protokollasihteeri.
Erkko, Eero, tehtailija.
Gustafsson, Fridolf Wladimir, professori.
Helle, (Hällfors), Edvard, puuseppä.
Hänninen, Eedvard Valpas, toimittaja.
Ingman, Albert Konstantin, maalari.
Johansson, Oskar Wilhelm, torpparinpoika.
Käkikoski, Hilda, opettaja.
Laakso, Juho, torppari.
Laine, Oskari, maanviljelijä.
Oljemark, Karl Teodor, kansanopistonjohtaja.
Palmén, Ernst Gustaf, professori, vapaaherra.
Perttilä, Jaakko Emil, puuseppä.
Perttilä, Valfrid, kirvesmies.
Reima, (Reiman), Vilho, kansakoulunopettaja.
Rosenqvist, Georg Gustaf, professori.
Schybergson, Ernst Emil, johtaja.

Sillanpää, Miina, toimittaja.
Sirén, Aatto, kirvesmies.
Söderholm, Karl Gustaf, hovioikeudenasessori.
Wasastjerna, Osvald, varatuomari.

Turun läänin eteläinen vaalipiiri.

Aalle, Iida, neiti.
Gripenberg, Aleksandra, neiti, vapaaherratar.
Heikkilä, Seth, toimittaja.
Heininen, Kaarle, mylläri.
Hjelt, August Johannes, tirehtööri.
Karlsson, Karl Julian, filosofianmaisteri.
Knuutila, Kaarle, maanviljelijä.
Käpy, Aleksi, entinen hovioikeudenasessori.
Mikkola, Antti, lakitieteenkandidaatti.
Neovius, Dagmar, opettajatar.
Rannikko, Juho, torppari.
Rosenqvist, Vilhelm Teodor, rehtori.
Schultz, Oskar, insinööri.
Sipilä, Frans Vilho, kirkkoherra.
Sundblom, Julius, toimittaja.
Tainio, Taavi, toimittaja.
Vuolijoki, Väinö, maisteri.

Turun läänin pohjoinen vaalipiiri.

Aromaa, E., suutari.
Helkiö, J. E., maanviljelijä.
Ingman, Lauri Johannes, jumaluusopintohtori.
Kalliokorpi, D. J., palstatilallinen.
Kanervo, Mimmi, rouva.
Koskinen, Frans, kaupanhoitaja.
Laine, Isak Vilho, puuseppä.
Leivo, Juho Oskar, leipuri.
Merinen, J. R., palstatilallinen.
Merivirta, Matti, pastori.
Paasikivi, Juho Kusti, ylitirehtööri.
Rantanen, Frans, kirvesmies.
Rapola, Frans Oskar, lehtori.
Salminen, Kalle, maalari.
Setälä, Emil Nestor, professori.
Tanner, Väinö, toimittaja.
Vemmelpuu, Iida, opettajatar.

Hämeen läänin eteläinen vaalipiiri.

Danielson-Kalmari, Johan Richard, valtioneuvos.
Eloranta, Juho Viktor, toimittaja.
Hagman, Lucina, yhteiskoulunjohtajatar.
Hokkanen, Evert, mäkitupalainen.
Jalava, Johan Oskar, peltiseppä.
Kairamo, A. Osv., entinen senaattori.
Laine, Maria Sofia, muurarinvaimo.
Nuorteva, Santeri, toimittaja.
Paloheimo, Hjalmar Gabriel, maanviljelijä.
Sivenius, A., toimittaja.
Vuolijoki, Sulo, toimittaja.

Hämeen läänin pohjoinen vaalipiiri.

Gebhard, Hedvig, tohtorinrouva.
Häyrynen, Heikki, satulaseppä.
Höijer, Karl Gustaf, kansakoulunopettaja.
Lindroos, Heikki, kaupanhoitaja.
Nevanlinna, Ernst, filosofiantohtori.
Paunu, J. Penna, mylläri.
Reinholdsson, Aleksandra, ompelija.
Sirola, Yrjö, sanomalehdentoimittaja.
Ursin, af, Nils Robert, lehtori.
Viljakainen, Kaarlo, sanomalehdentoimittaja.
Yrjö-Koskinen, Eino Sakari, lehtori, vapaaherra.

Viipurin läänin läntinen vaalipiiri.

Arajärvi, Juhani, pankinjohtaja.
Castrén, Jonas, lakitieteenkandidaatti.
Heimonen, Vilho, työmies.
Kirves, Juho, viilaaja.
Paasivuori, Matti, kirvesmies.
Pärssinen, Hilja Amanda, opettajatar.
Riihelä, Tahvo, maanviljelijä.
Tulikoura, Juho, pienviljelijä.
Turkia, Matti, puoluesihteeri.
Viitanen, Vihtori, vankilantyönjohtaja.
Vikman, Kaarlo Oskari, kansanopistonjohtaja.
Wiljomaa, Johan Eliel, hovioikeudenasessori.
Wuorimaa, Arthur Olivier, rovasti.

Viipurin läänin itäinen vaalipiiri.

Arokallio, Gustaf, rovasti.
Huoponen, Nestor Emanuel, tirehtööri.
Kivilinna, Väinö, tohtori.
Kuisma, Pietari, talollinen.
Laine, Oskar Fredrik, työmies.
Leppälä, Juhani, kansakoulunopettaja.
Martikainen, Janne, rakennusmestari.
Mäkelä, Viktor, rataesimies.
Pajari, Olli, kansakoulunopettaja.
Pullinen, Erkki, maanviljelijä.
Pykälä, Kalle Kustaa, maanviljelijä.
Repo, Heikki, torppari.
Räsänen, Hilma, kansakoulunopettajatar.
Sipponen, Mikko, talollinen.
Tichanoff, Wasili, työmies.
Tuunainen, Lauri, maanviljelijä.
Walavaara, Nestori, toimittaja.

Mikkelin läänin vaalipiiri.

Aromaa, W., muurari.
Eronen, Oliver, torppari.
Huttunen, Pekka, lampuoti.
Järvinen, Josua, opettaja.
Kannisto, A., puuseppä.
Kares, K. R., kansanopistonjohtaja.
Lepistö, Juho, torppari.
Nykänen, Taneli, maanviljelijä.
Orasmaa, O., toimittaja.
Renvall, Heikki, lakitieteentohtori.
Ripatti, Justus, maanviljelijä.
Soininen, (Johnsson) A. M., seminaarinjohtaja.
Svinhufvud, Pehr Evind, kihlakunnantuomari
Waljakka, Albin, kirjaltaja.

Kuopion läänin läntinen vaalipiiri.

Heiskanen, Samuli, maanviljelijä.
Huotari, Anna Maria, rouva.
Mäkelin, Antti, vahtimestari.
Mömmö, Pekka Juho, kirjansitoja.
Nissinen, Alli, johtajatar.
Partanen, Antti Juho, kirjansitoja.

Pesonen, Matti, uskonnonopettaja.
Raatikainen, August, maanviljelijä.
Rissanen, F., kansakoulunojettaja.
Salo, Aaro, maalari.
Snellman, Juho, maanviljelijä.
Suomalainen, Juho, torppari.
Wirkkunen, A. H., tohtori.

Kuopion läänin itäinen vaalipiiri.

Brander, Uuno, ylitarkastaja.
Hakulinen, Juho Herman, kansanopistonjohtaja.
Hämäläinen, Antti Pekka, veturinkuljettaja.
Kolkki, Emanuel, pastori.
Koponen, Albin, levyseppä.
Lahtinen, Arvid Heikki, kansakoulunopettaja.
Leppänen, Pekka, maanviljelijä.
Nuotio, (Kilpiäinen) Jenny Maria, poliisikonstaapelinvaimo.
Pennanen, Pekka, maanviljelijä.
Suomalainen, Abell, mylläri.
Tikkanen, Paavo, puuseppä.

Waasan läänin itäinen vaalipiiri.

Ala-Kulju, Eveliina, talonemäntä.
Haveri, Juho, kansakoulunopettaja.
Häkkinen, Samuel, kansakoulunopettaja.
Koivisto, Aleksander, maanviljelijä.
Koskelin, Kaarle William, agroonomi.
Listo, Akseli August, esittelijäsihteeri.
Mänty, Kaarle, vahtimestari.
Pohjaväre, E., leipuri.
Rantanen, Samuli, suutari.
Raunio, Maria, puhuja.
Naaralainen, J. F., vuokraaja.

Waasan läänin eteläinen vaalipiiri.

Aalto, Matti, varastonhoitaja.
Alkio, Santeri, kirjailija.
Antila, Juho Erkki, maanviljelijä.
Cederberg, Axel, hovioikeudenasessori.
Estlander, Ernst, lakitieteentohtori.
Hedberg, August Reinhold, pitäjänapulainen.
Kivioja, Liisi, pastorinrouva.

Neovius, Arvid, filosofiantohtori.
Nix, Oskar, maanviljelijä.
Rajala, Samuli Nestori, torppari.
Slätis, Otto Wilhelm, agronoomi.
Yrjö-Koskinen, Y. K., ylitirehtööri, vapaaherra.

Waasan läänin pohjoinen vaalipiiri.

Bäck, Alfred Johannes, kirkkoherra.
Gebhard, Hannes, filosofian tohtori.
Malmivaara, Wilhelm, kirkkoherra.
Näs, Jakob, maanviljelijä.
Pohjanpalo, Tuomas, tehtailija.
Runeberg, Johan Wilhelm, professori.
Storbjörk, Johan, lautamies.
Tokoi, Oskar, maanviljelijä.
Torppa, Juho, maanviljelijä.
Ylikorpi, Juho, kruununtorppari.

Oulun läänin eteläinen vaalipiiri.

Heikkinen, J. A., maanviljelijä.
Hoikka, Matti, seppä.
Hämäläinen, Kalle, toimittaja.
Kallio, Kyösti, maanviljelijä.
Karhi, Otto, maanviljelijä.
Kiiskinen, Juho Heikki, maanviljelijä.
Knuutila, Mikko, maanviljelijä.
Komu, Juho Alfred, toimittaja.
Lagerlöf, Arthur, lakitieteenkandidaatti.
Luoma, Albert, pormestari.
Myllylä, Kalle, maanviljelijä.
Olkkonen, Aate, palstatilallinen.
Wahe, Iisak, maanviljelijä.

Oulun läänin pohjoinen vaalipiiri.

Ahmavaara, Pekka, maanviljelijä.
Hiltula, Aukusti, maanviljelijä.
Hoikka, Iisakki, vuokraaja.
Mantere, Atte, kirjaltaja.
Runtti, Juuso, maanviljelijä.
Waarala, Juho, maanviljelijä.

Lapin vaalipiiri.

Tervaniemi, Matti, maanviljelijä.

1. Torstaina 23 p. toukokuuta 1907 klo 10 a. p.

kokoontui Suomen Eduskunta ensimäiseen täysi-istuntoonsa.

Kun edustajat olivat asettuneet saliin, astui puhemiehen paikalle edustaja **Iisakki Hoikka**, ijältään vanhin eduskunnan jäsen, jonka V. J:n 23 §:n mukaan tuli johtaa tätä ensimäistä täysi-istuntoa, siksi kunnes puhemiehen vaali on toimitettu. Pöytäkirjanpitäjäksi ilmoitti edustaja Hoikka pyytäneensä fil. kand. **F. V. Kadeniuksen.**

Nimenhuudossa, joka toimitettiin sen luettelon mukaan, jonka senaattori Timgren oli Eduskunnalle jättänyt niistä edustajista, jotka ovat näyttäneet olevansa oikein valitut, merkittiin poissaolevaksi edustaja J. V. Runeberg, joka sairauden tähden ilmoitettiin estetyksi saapumasta. Vaasan läänin itäisestä vaalipiiristä valittu edustaja vuokraaja J. F. Naaralainen ei ollut lainkaan saapunut eikä jättänyt valtakirjaansa tarkastettavaksi.

Ikäpuhemiehen puhe.

Ikäpuhemies Hoikka lausui kokoontuneille edustajille:

Suuresti kunnioitetut Suomen kansan edustajat.

Valtiopäiväjärjestyksen 23 § määrää, että kunnes eduskunnan puhemies ja varapuhemiehet on valittu ja he ovat antaneet juhlallisen vakuutuksensa, johtaa eduskunnassa puhetta ijältään vanhin eduskunnan jäsen. Tämän määräyksen nojalla minun on velvollisuus ja kunnia avata Suomen kansan uuden, yleisillä vaaleilla valitun yksikamarisen eduskunnan ensimäinen istunto.

Hetki tälläinen on suuri merkkitapaus maamme aikakirjoissa ja monet ja valtavat tunteet täyttävät sen johdosta kansalaisten mielet. Yksinkertaisena talonpoikana, joka tulen tänne Lapin kaukaisilta rajoilta asti, en yritäkkään pukea sanoihin niitä yksityiskohdissa kyllä eroavia toiveita ja niihin liittyviä huolia, joilla Suomen miehet ja naiset ovat edustajansa valinneet ja joilla he toimintaamme seuraavat. Sen minä kuitenkin rohkenen julkilausua, että kuinka ristiriitaisia vivahduksia pinnalla ilmeneekin, pohjaltaan kaikkialla tarkotusperä

on sama. Kokonaisuudessaan kansamme yhtyy siihen hartaasen toivomukseen, että sen eduskunnan kokoontuminen, joka nyt astuu vanhentuneen säätyeduskunnan sijaan, tietäköön todellista edistystä isänmaan hyväksi, siten että yhteiskunnassamme ilmenneet epäkohdat mikäli mahdollista poistetaan, ja kansamme suuren enemmistön aineellinen ja henkinen tila saadaan oikeuden ja kohtuuden perustuksella rakentuvien lakisäädösten kautta tuntuvasti kohotetuksi. Me, joilta kansa näin suuria odottaa, tuntekaamme elävästi, mihin kansan luottamus meidät velvoittaa, olkoon meidän suotu välttää hyödyttömiä, intohimoisia riitoja. Muistakaamme aina, silloinkin kun eriävät katsantokannat jyrkimmin törmäävät vastatusten, kuinka maamme valtiollinen asema suuren keisarikunnan yhteydessä kehoittaa Suomen eduskuntaa yhdistämään kaikki voimansa rehelliseen työhön ulkonaisten vaarojen torjumiseksi ja sisällisen edistyksen turvaamiseksi.
Siunatkoon Jumala nyt alkavat valtiopäivät, niiden keskustelut ja päätökset.

Puhemiehen ja varapuhemiesten vaali.

Ikäpuhemies kehoitti Eduskuntaa V. J:n 23 §:n mukaisesti ryhtymään puhemiesten vaaliin, joka toimitetaan lippuäänestyksellä siten että ensin valitaan puhemies, sitte ensimäinen varapuhemies ja kolmannessa äänestyksessä toinen varapuhemies. Samalla pyysi hän vaalitoimituksessa avustajiksi herrat edustajat Ingmanin, Ahmavaaran, Lindroosin ja Ehrnroothin.

Puheenvuoron saatuaan lausui

Edustaja **Vuolijoki, Väinö:** Valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä sanotaan lippuäänestyksestä näin: „Lippuäänestyksessä käytettäköön lippuja, joihin on painettuna jaa taikka ei ja jotka muuten ovat yhdennäköiset". Koska täällä löytyy painettuja lippuja, jotka eivät ole yhdennäköisiä, pyytäisin kysyä Eduskunnalta : onko tämä pykälä tulkittava niin, ettei saa käyttää lippuja, jotka ovat eri suuret, vai koskeeko tämä pykälä vain niitä äänestyslippuja, joissa käytetään sanoja „jaa" ja „ei"? Minun käsitykseni olisi, ettei 67 §:ssä olevaa määräystä voida sovittaa tähän puhemies-äänestykseen.
Sen jälkeen toimitetussa vaalissa Kansaneduskunnan **puhemieheksi** valittiin edustaja **Per Evind Svinhufvud** 134 äänellä; edustaja E. G. Palmén sai 58 ääntä, edustajat Luoma,

Soininen, Listo ja af Ursin kukin 1 äänen, jota paitsi annettiin 1 tyhjä vaalilippu.

Ensimäiseksi varapuhemieheksi valittiin edustaja **Nils Robert af Ursin 136** äänellä; edustaja E. G. Palmén sai 57 ääntä, edustajat Soininen ja Listo kumpikin yhden äänen ja oli tässäkin vaalissa annetuista vaalilipuista yksi tyhjä.

Toiseksi varapuhemieheksi valittiin edustaja **Ernst Gustaf Palmén** 62 äänellä; edustaja Luoma sai 25 ääntä, edustajat Cederberg 22, L. Hagman 6, Setälä 2, Gripenberg, Valpas ja Soininen kukin yhden äänen.

Tässä vaalissa annetuista vaalilipuista oli 75 tyhjää.

Kun vaalin tulos oli julistettu, lausui puheenvuoron saatuaan

Ed. **Schybergson**: Tämän vaalin johdosta minä puolestani pyydän lausua toivomuksen siitä, ettei tulisi tavaksi tässä kamarissa antaa tyhjiä lippuja, ainakaan ei siinä määrässä kuin nyt on tapahtunut.

Ikäpuhemiehen kehotuksesta astuivat sen jälkeen puhemies ja varapuhemiehet kokoontuneen Kansaneduskunnan eteen antamaan, kukin vuorostansa, V. J:n 23 §:ssä säädetyn juhlallisen vakuutuksen, jota Eduskunta seisaaltaan kuunteli.

Puhemiehen tervehdyspuhe.

Ikäpuhemiehen jälkeen asettui paikalleen **Puhemies** ja lausui Eduskunnalle seuraavan tervehdyspuheen :

Vaikka minä olin kieltäytynyt ehdokkuudesta puhemiestoimeen ja tehnyt sen syistä, jotka esitin niille edustajille, jotka edeltäpäin olivat ilmoittaneet minua äänestävänsä, olen kuitenkin ollut vaalin tuloksen johdosta valtiopäiväjärjestyksen mukaan velvollinen ottamaan toimen vastaan. Lausun sen vuoksi kiitokseni siitä, että minut on asetettu tähän kunniakkaasen luottamustoimeen. Tiedän aivan hyvin, kuinka edesvastuullinen puhemiehen tehtävä on ja olen koettava voimieni mukaan sitä täyttää. Epäilemättä kuitenkin toimintani monasti on oleva sangen puutteellista, mutta parastani ainakin olen koettava.

Arvoisat edustajat! Täällä on jo tänään tältä samalta paikalta lausuttu kokoontuneille edusmiehille kauniit, lämpimät tervetuliaissanat. Minun asiani lienee tässä ainoastansa myös puolestani lausua se harras toivomus, että uuden eduskunnan työt ovat rakkaalle, monta kovaa kokeneelle isänmaallemme tuottavat onnea ja siunausta. Meidän pienelle kansallemme, jonka kehitystä ulkonaiset olot niin suuresti saattavat rajoittaa, on sitä tärkeämpää, että eduskunta toimii arvokkaasti ja suorittaa työnsä hyvin. Erittäinkin on meille, uuden eduskunnan ensimäisille jäsenille, jotka sen toimikauden alotamme, oleva kunnianasiana tässä kohden viitottaa kaunis tie. Uuden eduskuntamme töitten menestyminen tietää myös niitten kansanvaltaisten periaatteitten menestymistä, jotka ovat luoneet eduskunnallemme sen uuden muodon. Ryhtykäämme siis työhömme sillä lujalla aikomuksella, sillä lupauksella, että silmämääränämme työssämme on oleva isänmaan henkinen ja aineellinen kohoaminen ja samalla myös Suomen kansan eheys.

Sähkösanoma Venäjän valtakunnanduumalta.

Puhemies lausui sen jälkeen :

Ennenkuin siirrytään päiväjärjestykseen, saan ilmoittaa, että Suomen valtiopäiville on saapunut tervehdyssähkösanoma Venäjän valtakunnanduumalta. Tämä venäjänkielinen sähkösanoma kuulunee suomeksi seuraavasti :

„Suomen valtiopäiville. Sinä ilonpäivänä, jona avataan Suomen valtiopäivät, joiden kautta Suomen kansan osaksi on tullut suuri kunnia toteuttaa Euroopan kaikkein laajinta vaalioikeutta, lähettää valtakunnanduuma valtiopäiville ja koko Suomen kansalle veljellisen tervehdyksen.

Valtakunnanduuman presidentti Golovin."

Sähkösanoman julkilukemista kuunteli eduskunta seisaaltaan.

Puhemies : Luulen tulkitsevani eduskunnan yhteisiä tunteita, kun lausun että eduskunta vilpittömällä kiitollisuudella ja ilolla vastaanottaa tämän veljellistä myötätuntoisuutta henkivän tervehdyksen. (Hyvä huutoja!)

Ed. **Danielson-Kalmari:** Minä uskallan lausua sen ajatuksen, että Venäjän Duuman meille lähettämällä sähkösanomalla ja siihen sisältyvällä onnentoivotuksella on se merkitys

että meidän on syytä ilmilausua, että puhemiehen äskeiset sanat eivät ole mikään tavallisesta onnentoivotuksesta aiheutunut tavallinen kohteliaisuuden osotus. Se edustajaryhmä, johon minä kuulun, tuntee tarvetta julkilausua, että meidän valitsijamme aivan erityisellä ilolla näkevät, että ystävälliset tunteet maatamme kohtaan vallitsevat suuren keisarikunnan eduskunnassa. Kun nämä tunteet pääsevät juurtumaan siellä meidän laajassa naapurimaassamme, niin silloin saavutetaan varmaankin se keskinäinen luottamus, jota tarvitaan, jotta saataisiin meidän maamme asema Venäjän valtakunnassa sillä tavoin lujitetuksi, etteivät mitkään väärinkäsitykset enää häiritse Venäjän ja Suomen kansain keskinäisiä suhteita.

Ed. **Setälä:** Minä rohkenisin puolestani ehdottaa, että eduskunta antaisi puhemiehellensä toimeksi Venäjän valtakunnan Duuman tietoon saattaa ne kiitoksen ja ilon tunteet, jotka hra puhemies luettuansa tämän sähkösanoman eduskunnan edessä lausui. (Hyvä huutoja!)

Ed. **Rosenqvist, V. T.:** Jag anhåller om att få understöda det af den sista ärade talaren gjorda förslaget.

Puhemies: On ehdotettu, että vastauksen antaminen tähän sähkösanomaan jätettäisiin eduskunnan puhemiehille, ja ehdotusta on kannatettu. Onko eduskunta sitä mieltä, että puhemiesten tulee lähettää vastaussähkösanoma?

Ed. **Sirola:** Minä puolestani pyytäisin myöskin kannattaa tehtyä ehdotusta sillä nimenomaisella toivomuksella, että tämä sähkösanoma ei olisi muodoltaankaan vain tavallinen kohteliaisuus, ei veretön eikä väritön, vaan että siinä lausuttaisiin samalla meidän onnentoivotuksemme Duuman työn menestymiseksi Venäjän kansan toivomusten mukaan. (Hyvä-huutoja!)

Ed. **Schybergson:** Om ett innehåll, sådant hr Sirola afsett, skulle gifvas åt telegrammet, hvilket ju i och för sig kunde vara önskvärdt, så måste en redaktion af detsamma föregå och telegrammet af kammaren godkännas. Vi kunna omöjligen under annan förutsättning gå in på ett telegram af sakligt innehåll. Det är för undvikande af denna omgång jag ber att få understöda hr Setäläs förslag, gående ut på att telegrammet endast utgör ett formelt svar, sådant, som hr talmannens yttrande innefattade.

Ed. E. **Perttilä**: Pyydän kannattaa edustaja Sirolan tekemää ehdotusta.

Ed. **af Ursin**: Minäkin olen sitä mieltä, että jokin redaktsiooni on tarpeen, ja muuten pyytäisin pääasiallisesti yhtyä edustaja Sirolaan.

Puhemies: Ehkä voisimme sopia siitä, että puhemiehille annetaan toimeksi tämän sähkösanoman laatiminen ja että eduskunta sitte saa tietää sen sisällyksen, jonka jälkeen vasta sähkösanoma lähetetään. Mitä eduskunta tähän sanoo? (Hyväksytään huutoja!)

Ed. **Schybergson**: Hr talmannens omröstningsproposition öfverensstämmer icke med de förslag, som framstälts, å ena sidan af hr Sirola, å andra sidan af hr Setälä och mig. Hr Setäläs af mig understödda förslag ginge ut på att talmännen skulle i sista hand redigera telegrammet och afsända telegrammet utan föregående godkännande af kammaren.

Puhemies: Förlåt, jag förstod orätt. Jag trodde talarene åsyftade, att telegrammet skulle afgå i den redaktion jag tillfälligtvis råkade läsa upp.

Ed. **Schybergson**: Det föreligger dock den skillnad mellan förslagen, att, om vi besluta att gifva telegrammet ett uteslutande formelt innehåll, så undvika vi en lång debatt vid följande plenum. Af denna orsak vidhåller jag hr Setäläs ursprungliga förslag.

Puhemies: Koska tässä on kaksi eri ehdotusta, niin täytyy niistä äänestää, ellei hyvällä taivuta jompaankumpaan.

Ed. **Danielson-Kalmari**: Minä puolestani pyytäisin lausua sen ajatuksen, että koska kerran suurimmat eduskunnan puolueryhmät ovat edustettuina puhemiesneuvostossa jo tapahtuneen vaalin kautta, niin eduskunta voisi luottamuksella hyväksyä hra Setälän tekemän ehdotuksen ja siis jättää sähkösanoman valmistuksen puhemiehille. (Hyvähuutoja!)

Puhemies: Täällä on kaksi ehdotusta vastakkain. Tahdotaanko äänesetystä vai suostutaanko siihen ehdotuk-

seen, jota enimmät puhujat, nimittäin hrat Setälä, Rosenqvist, Schybergson ja Danielson-Kalmari, ovat kannattaneet?

Ed. **Castrén:** Mikäli minä luulen huomanneeni, ei kukaan ole vaatinut, että redaktsioonikomitea asetettaisiin vastausta valmistamaan, vaan ovat kaikki olleet sitä mieltä, että sähkövastaus on lähetettävä, ja että sen valmistaminen on jätettävä puhemiehelle ja varapuhemiehille. Eroavaisuus koskee ainoastaan sitä, onko sähkövastaus ennen lähettämistä eduskunnassa julkiluettava hyväksyttäväksi, seikka, jonka puolestani pitäisin tarpeellisena. Jos eduskunnalle itselleen annetaan tilaisuus ennen vastauksen lähettämistä kuulla se täällä julkiluettavan, voitaisiin sen sepittäminen rauhallisesti uskoa puhemiehelle ja varapuhemiehille.

Kun ei äänestystä haluttu, pidettiin enemmistön päätöksenä että puhemiehet laativat kysymyksenalaisen sähkösanoman ja antavat siitä eduskunnalle sopivalla tavalla tiedon.

Puheenvuoron saatuaan lausui tämän johdosta:

Ed. **Listo:** Pyydän vaan saada huomauttaa, vaikka asia tässä kysymyksessä onkin vähäpätöinen, että tämä päätös ei ole syntynyt täysin V. J:n mukaisesti. V. J. vaatii nimittäin, että keskustelu on julistettava päättyneeksi, ennenkuin päätös tehdään. Sellaista ei kuitenkaan nyt ole tapahtunut.

Puhemies: Hra Liston huomautuksen johdosta myönnän huomautuksen aivan oikeutetuksi, mutta ennen siirtymistä päiväjärjestykseen tulin tätä alkajaisasiaa käsitelleeksi tällä tavoin.

Muita sähkösanomia.

Sen jälkeen puhemies luki toisen, myöskin Venäjältä saapuneen sähkösanoman sisällyksen suomeksi:

„Me siviili-insinöörien instituutin vanhain neuvoston jäsenet tervehdimme Suomen kansaa eduskunnassa, johon ensi kerran on tullut suomalaisia naisiakin. Me olemme vakuutetut siitä, että toimeenpantu tasa-arvo monen maan kansan kohtalojen johtamisessa naisedustajien kautta on itsessään merkitsevä uutta ajanjaksoa ihmiskunnan yhteiskunnallisessa vapautuksessa.

Sähkösanoma otettiin vastaan myötätuntoisuudella.

Puhemies vielä mainitsi, että valtiopäivien puhemiehelle oli saapunut kaksi sähkösanomaa, joista toinen sisälsi tervehdyksen valtiopäivien sosialistiselle ryhmälle, toinen taas Suomen naisille, ja ilmoitti jättävänsä nämä sähkösanomat jollekin asianomaisten edustajaryhmien jäsenelle.

Päiväjärjestys.

Päiväjärjestyksessä ilmoitti **Puhemies** olevan seuraavat asiat:

1:ksi olisi valittava ne 4 miestä, jotka 20 p:nä heinäkuuta 1096 annettujen välittävien säännösten 2 §:n 1 momentissa määrätään yhdessä puhemiesten kanssa tekemään ehdotusta ohjesääntömääräyksiksi.

2:ksi olisi tarkastettava se senaatin vaaliehdotus, joka mainitaan samojen välittävien säännösten 2 pykälän 2 momentissa ja joka nyt oli saapunut.

3:ksi olisi sihteeri ja kansliahenkilökunta asetettava.

Ensimäisen asian johdosta puheenvuoron saatuaan lausui

Ed. **Nuorteva:** Tahtoisin tehdä pienen huomautuksen hra Puhemiehen käyttämän sanamuodon johdosta, hän kun puhui neljästä „miehestä”. Minusta olisi sopivinta jo ensimäisenä päivänä suostua yhteisestä puhetavasta, koska joukossamme on naisiakin, jotka myöskin voivat tulla valituiksi.

Puhemies: Hra Nuortevan huomautuksen johdosta saan lausua että tulin käyttäneeksi sanaa „mies”,vaikka tarkoitin „edusmiestä”; sillä edusmiessana tarkoittaa sekä miesettä naisedustajia. Tietysti on oikeinta käyttää sanaa „edustaja”.

Ed. **von Alfthan:** Då tilläggsförordningen i denna punkt icke synes sätta hinder i vägen för att valet förrättades med acklamation, skulle jag föreslå att därest ingen motsetter sig de gjorda förslagen, dessa fyra personer skulle utses genom acklamation. Det synes därvid ligga i sakens natur, att man till denna nämnd valde en medlem af hvarje af landtdagens fyra större grupper. För den händelse att detta förslag accepteras, skulle jag be att få föreslå från svenska folkpartiet herr Söderholm.

Ed. **Castrén:** Kun V. J. tämänluontoisessa asiassa, josta nyt on kysymys, ei minun ymmärtääkseni rakenna minkäänlaista estettä sellaisen menettelytavan käyttämiseksi, jonka hra von Alfthan täällä on ehdottanut, niin pyytäisin sitä kannattaa ja pyytäisin saada ehdottaa yhdeksi jäseneksi tähän toimikuntaan hra Setälän.

Ed. **E. Perttilä:** Hyväksyn valitsemistapaan nähden edustaja von Alfthanin ehdotuksen ja ehdottaisin puolestani yhdeksi edustaja Taavi Tainion.

Ed. **af Ursin:** Minun aikomukseni oli tehdä aivan sama ehdotus kuin minkä edellinen puhuja teki.

Ed. **Ahlroos:** Jag vill endast understöda hr von Alfthans förslag och hans kandidat hr Söderholm.

Ed. **Kairamo:** Pyydän kannattaa vapaaherra von Alfthanin ehdotusta ja ehdotan yhdeksi valiokunnan jäseneksi hra Paasikiven.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi, hyväksyttiin tehty ehdotus vaalitavaksi ja **valittiin** mainituiksi neljäksi jäseneksi edustajat **Söderholm, Setälä, Tainio** ja **Paasikivi.**

Toisena päiväjärjestyksessä oleva asia, senaatin teettämän vaaliehdotuksen tarkastus, **jätettiin** herra Puhemiehen ehdotukseta mainitulle valmistavalle **valiokunnalle** ja **samoin kolmas** sihteerin ja kansliahenkilökunnan asettamista koskeva.

Puhemies ilmoitti nykyisen v. t. sihteerin maisteri Kadeniuksen lupautuneen sihteerin tehtäviä hoitamaan toistaiseksi, siksi kun asiasta toisin päätetään.

Seuraava täysi-istunto päätettiin pitää huomenna kello 7 i. p.

Puhemies julisti täysi-istunnon päättyneeksi kello 1,45 p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
F. W. Kadenius.

2. Perjantaina 24 p. toukokuuta 1907 klo 7 i. p.

Toimitetussa nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi edustajat Helle ja Runeberg.

Puhemies ilmoitti, että eilispäivänä oli istunnon kestäessä Suomen Senaatin Valtiovaraintoimituskunnalta saapunut

kertomus Suomenmaan Kansaneduskunnalle valtiovarain tilasta, sekä että

kertomus siitä, mitä on tehty niiden muistutusten johdosta, joita valtiosäätyjen valtiovaliokunta valtiopäivillä 1904—1905 oli tehnyt valtiovarain tilasta silloin annetun kertomuksen johdosta.

jätetään erikseen eduskunnalle;

samoin oli puhemiehelle saapunut kaksi kirjelmää, molemmat Senaatin Talousosaston varapuheenjohtajalta, joissa ilmoitetaan erityisistä taloudellisista toimista, mitä eduskunnan huoneustoon ja palvelijakuntaan tulee.

Nämät asiat olivat jätettävät valtiovarainvaliokunnan harkittaviksi.

Ilmoitus valtiopäivien juhlallisesta avaamisesta.

Eduskuntaan saapui nyt valtiopäiväin juhlamenojen ohjaaja, esittelijäsihteeri **Hugo Rautapää**, joka eduskunnan seisaaltaan häntä kuunnellessa, lausui:

Hänen ylhäisyytensä maan kenraalikuvernöörin puolesta, joka armossa on määrätty avaamaan valtiopäivät, on minulla kunnia ilmoittaa eduskunnalle, että valtiopäivien juhlallinen avaaminen tulee tapahtumaan huomenna, lauantaina, keisarillisen linnan valtaistuinsalissa, sitten kun valtiopäiväjumalanpalvelus Nikolain kirkossa on pidetty. Jumalanpalvelus alkaa kello 11.

Puhemies vastasi: Kiitän tehdystä ilmoituksesta, jota eduskunta ottaa noudattaakseen.

Suhteellisen vaalitavan soveltuttamisesta.

Puhemies ilmoitti että siinä 7-miehisessä valiokunnassa, jolle edellisessä istunnossa oli annettu toimeksi valmis-

taa Senaatista tullutta ehdotusta määräyksiksi kansaneduskunnassa suhteellisen vaalitavan mukaan toimitettavista vaaleista, mainittu asia tänään oli ollut keskustelun alaisena ja oli valiokunta päättänyt tehdä eduskunnalle seuraavan ehdotuksen: Ajan täperyyden vuoksi olisi väliaikaisesti hyväksyttävä nyt ehdotettu vaalitapa ja noudatettava sitä niissä vaaleissa, joilla viimeistään tiistaina valitsijamiehet valitaan. Kumminkin ehdotti valiokunta pienen lisäyksen, nimittäin sen, että arvalla saisi ratkaista vaalin tuloksen äänten tasan langetessa. Edelleen ehdottaa valiokunta, että eduskunta määräisi valitsijamiesten luvun 40:ksi ja varamiesten 15:ksi. Muuten olisi itse ehdotus tarkemmin pohdittava ja käsiteltävä yhdessä työjärjestyksen kanssa. Siitä olikin valmistettu pieni kirjallinen lausunto, mutta sitä ei vielä ole ennätetty painattaa. Arveltiin ehkä käyvän päinsä, että eduskunta suostuisi nyt jo tämän ilmoituksen nojalla panemaan asian pöydälle; huomenna ennen klo 11 jätettäisiin lausunto painettuna ja itse asia tulisi sitten, koska se on kiireellistä laatua, päätettäväksi täysi-istunnossa, joka pidettäisiin huomenna iltapäivällä, aikana, joka sittemmin määrätään.

Ed. **Ahlroos**: Jag skulle be att få förslaget framställdt också på svenska.

Ed. **Näs**: Jag ber att få förena mig om herr Ahlroos anhållan.

Puhemies: Med anledning af hr Ahlroos' yttrande vill jag endast säga, att jag icke anser mig kunna bifalla hans anhållan.

Valiokunnan ehdottama **menettelytapa hyväksyttiin.**

Sähkösanoma Eduskunnalle

Ilmoitettiin kenraalikuvernööriltä Puhemiehelle saapuneen kirjelmän mukana Venäläisen naisyhdistyksen puheenjohtajan Schabanovan allekirjoittama sähkösanoma, jossa **Venäläinen naisyhdistys** pyytää kenraalikuvernööriä saattamaan naisyhdistyksen tervehdyksen Suomen valtiopäiville, jotka ensi kerran kokoontuvat naisten ottaessa niihin osaa.

Puhemies lausui pöytäkirjaan merkittäväksi että sähkösanoma oli otettu vastaan kiitollisuudella ja myötätuntoisuudella.

Puhemiehen puhe valtaistuinsalissa sekä vastaussähkösanoma Duumalle.

Puhemies ilmoitti tämän jälkeen aikovansa lukea Eduskunnalle sen puheen, jonka hän seuraavana päivänä pitää valtaistuinsalissa sekä mainitsi, että käsiteltäväksi myös olisi otettava Duuman sähkösanomaan lähätettävä vastaus, ehdottaen että nämä asiat esiteltäisiin yksityisessä täysi-istunnossa sen jälkeen, kun julkinen täysi-istunto on päättynyt.

Puheenvuoron saatuaan lausui

Ed. **Väinö Vuolijoki**: Pyytäisin vastustaa salaista istuntoa. Ehdotan asiat käsiteltäväksi julkisessa istunnossa.

Ed. **Nuorteva**: Pyydän kannattaa edustaja Vuolijoen ehdotusta.

Ed. **Söderholm**: För min del kan jag icke finna det egentligt, att åtminstone det tal, som talmannen i morgon skall hålla i tronsalen, skulle nu behandlas vid offenligt plenum. Hvad åter telegrammet beträffar, så har jag ingenting att erinra emot talmannens förslag i den vägen, om jag också anser, att telegrammet icke ovilkorligen behöfde behandlas vid offentligt sammanträde.

Ed. **Danielson-Kalmari**: Yhdyn edelliseen puhujaan. Pyydän muuten huomauttaa että puhemies tietysti ei ole velvollinen alistamaan Eduskunnan tarkastettavaksi sitä puhetta, jonka hän tulee pitämään. Puhemies ei ole Valtiopäiväjärjestyksen mukaan ehdottomasti velvollinen siihen. Käsittääkseni siis lopulta riippuu puhemiehestä itsestään, tahtooko hän jättää kysymyksessä olevan tiedonannon julkisessa täysi-istunnossa vai suljetussa istunnossa.

Ed. **Castrén**: Puhemiehen valtaistuinsalissa pidettävän puheen esittäminen Eduskunnassa on yksistään puhemiehen ja Eduskunnan jäsenten yksityinen asia, joka on sitä luontoa että se on käsiteltävä yksinomaan Eduskunnan omassa keskuudessa. Asian näin ollen pyydän minä myöskin saada kannattaa edustaja Söderholmin asiassa tekemää ehdotusta.

Ed. **Näs:** Jag skulle anhålla, att hr talmannen med några ord skulle på svenska återgifva de finska talarenes anföranden i denna sak, på det att man måtte kunna följa med diskussionen och sedan kunna i sak uttala sig.

Puhemies: Med anledning af hr Näs yttrande vill jag endast säga att jag icke anser mig kunna bifalla hans anhållan.

Ed. **Ahmavaara:** Minä myöskin katson sopimattomaksi, että se puhe, jonka puhemies huomenna tulee pitämään valtaistuinsalissa, jo edeltäpäin tulee julkisuuteen; kyllä kai se on siksi pidettävä salassa ja siis sen tarkastaminen on tapahtuva suljetussa eikä julkisessa istunnossa. Muuten minulla on vähän toinen käsitys kuin hra Danielson-Kalmarilla siitä, että puhe olisi yksinomaan puhemiehen puolesta pidettävä. V. J:n 23 §:ssä sanotaan: „Tämän jälkeen eduskunta puhemiehen kautta ilmi tuo alamaisen kunnioituksensa." Se on myöskin eduskunnan puhe ja on siis eduskunnalla oikeus sitä tarkastaa.

Ed. **Danielson-Kalmari:** On tietty, että eduskunta puhemiehen kautta tässä esiintuo tunteensa ja sentähden on vanha tapa että puhemiehet kaikissa säädyissä ovat esittäneet puheen säätyjen tarkastettavaksi. Mutta puhemies edustaa eduskuntaa ja esiintuo sen ajatuksen monessa sellaisessakin tilaisuudessa, jossa eduskunta ei ole ennalta voinut tarkastaa, mitä puhemies sanoo, niin että minä pysyn edelleen siinä käsityksessä ja se käsitys on ollut, luulen minä, aina vallalla valtiopäivillä, että lopulta puhemies määrää tämän puheensa sisällyksen. Riippuu hänestä, laskeeko hän jonkun kohdan eduskunnassa äänestyksen alaiseksi. Itse hän lopulta vastaa sen sisällyksestä sekä sentähden myös päättää, mitä se sisältää.

Ed. **Listo:** Olen rohjennut pyytää puheenvuoroa tämän keskustelun johdosta. Minun käsitykseni mukaan puhemies aluksi määrää sen tavan, millä asiat täällä käsitellään, kun hänen määräämänsä käsittely vain pysyy valtiopäiväjärjestyksen asettamissa rajoissa. Puhemiehen vallassa on ymmärtääkseni ensin määrätä, onko joku asia esitettävä yksityisessä istunnossa. Vasta sitten kuin itse asian käsittelyyn käydään, on eduskunnan määrättävä, kuinka asia on käsiteltävä, yksityisestikö vaiko julkisesti. Minä ehdottaisin, että eduskunta tässäkin tapauksessa jättäisi puhemiehen

nyt määrättäväksi, ovatko nämät kaksi puheena olevaa asiaa esitettävät julkisessa, vaiko yksityisessä istunnossa.

Ed. **af Ursin**: Valtiopäiväjärjestyksen 24 §:ssä sanotaan selvin sanoin: „Tämän jälkeen eduskunta puhemiehen kautta ilmituo alamaisen kunnioituksen." Minun käsitykseni mukaan on mahdotonta tästä paikasta tulla muuhun käsitykseen kuin siihen, että eduskunta tässä puhuu, mutta koska koko eduskunta ei voi puhua, niin puhemies puhuu sen puolesta.
Mitä sähkösanomaan tulee, niin minusta olisi sopivampi, että siitä täällä julkisesti keskusteltaisiin.

Ed. **Väinö Vuolijoki**: Koska minusta valtiopäiväjärjestys ei pakoita puhemiestä alistamaan puhettaan eduskunnan tarkastettavaksi, vaan riippuu hänen menettelynsä tässä suhteessa siitä, millä tavoin hän tulkitsee valtiopäiväjärjestystä, niin minä luovun vaatimuksestani, että tämän puheen tarkastuskäsittely olisi julkinen, mutta pysyn ehdotuksessani, että telegrammiasian käsittely olisi julkinen.

Ed. **Setälä**: Valtiopäiväjärjestyksen 49 § määrää: „Asiain käsittelyt eduskunnan täysi-istunnoissa ovat julkiset, jollei eduskunta erikoistapauksessa toisin määrää". Näin ollen Valtiopäiväjärjestyksen mukaan eduskunnan eikä puhemiehen on määrättävä, mitkä asiat ovat yksityisistunnoissa käsiteltävät. Koska hra Vuolijoki on nyt peruuttanut sen ehdotuksen, että puhemiehen puhe käsiteltäisiin julkisessa istunnossa, niin ei siitä tarvinne enempää puhua. Minä puolestani, vaikka katsonkin että Valtiopäiväjärjestyksen 24 § on niin tulkittava kuin siinä selvästi sanotaan, että nimittäin eduskunta puhemiehensä kautta julkituo ajatuksensa, ja että siis puhemiehen puhe on eduskunnan hyväksyttävä, olen joka tapauksessa sitä mieltä että tämänlaatuinen asia on yksityisessä istunnossa käsiteltävä. Sitä vastoin en vastusta sitä, että kysymys sähkösanomasta valtakunnanduumalle käsitellään julkisessa istunnossa.

Ed. **Castrén**: En tahdo vastustaa ehdotusta että vastaus Venäjän Duumalle käsiteltäisiin julkisessa täysi-istunnossa, vaan oli minun tarkotukseni ainoastaan lähemmin selittää, mikä olisi seurauksena, jos Puhemiehen valtaistuinsalissa Eduskunnan puolesta pidettävä puhe julkisesti esitettäisiin ja tarkastettaisiin eduskunnassa. Siitä olisi seu-

rauksena että valtaistuinpuhe tulisi julkaistuksi ennenkun se esitetään valtaistuinsalissa. Tämähän olisi sellainen muodottomuus, että jokaisen pitäisi käsittämän että puheenalainen asia on ja täytyy olla sitä luonnetta että se vaan eduskunnan ja puhemiehen välisenä asiana on käsiteltävä suljettujen ovien sisällä.

Puhemies: Minun mielestäni 49 § Valtiopäiväjärjestyksessä sisältää sen että eduskunta se määrää, onko keskustelujen julkisuus erikoistapauksissa poistettava. Sikäli kuin minä saatoin keskustelua seurata, niin kaikki olivat yksimielisiä siitä että puheeni olisi yksityisistunnossa luettava. Samoin minusta ei kukaan vastustanut sitä että vastaus Venäjän Duuman sähkösanomaan käsiteltäisiin julkisessa istunnossa.

Kun nyt **esitettiin** kysymys duumalle lähetettävän vastaussähkösanoman sanamuodosta, ilmoitti Puhemies pumiehistön äänestyksen jälkeen päättäneen ehdottaa, että Eduskunta antaisi puhemiehillensä toimeksi lähettää duuman puheenjohtajalle Golovinille seuraavan **vastaussähkösanoman:**

„Eduskunta vilpittömällä kiitollisuudella ja ilolla vastaanottaa Duuman veljellistä myötätuntoa henkivän tervehdyksen ja toivoo, että Duuma menestyisi työssään Venäjän kansan valtiollisen vapauden ja taloudellisen hyvinvoinnin saavuttamiseksi."

Keskustelu:

Ed. **af Ursin:** Väärinkäsityksen välttämiseksi pyydän ilmoittaa, että puhemiesneuvostossa nykyään on ainoastaan kolme jäsentä, siis kaksi on äänestänyt puhemiehen esittämän vastausehdotuksen puolesta ja yksi sitä vastaan.

Puhemies: Tämän johdosta saan ilmoittaa, että luulen lausuneeni „puhemiehistö" ja sen luulen merkitsevän puhemiestä ja varapuhemiehiä.

Ed. **Palmén:** Koska minä en ole katsonut ehdotetun sähkösanoman sanamuodon loppupuolta täysin tyydyttäväksi eikä puhemiesneuvostossa pidetä mitään pöytäkirjaa, pidän asianani ilmoittaa, että olisin suonut sähkösanoman loppusanat näin kuuluviksi: „Suomen Eduskunta toivoo, että valtakunnan Duuma menestyisi tärkeässä työssään Ve-

näjän hyväksi". Miten hartaalla myötätunnolla me ajattelemmekin Venäjän kansanedustuksen toimintaa, niin minun mielestäni kansainvälinen hienotunteisuus jo vaatii, että emme näennäisestikään esiinny toisen kansan sisällisten kysymysten arvostelijoina. Minä olisin sentähden tahtonut poistaa muutamat sanat, koska niitä kenties voisi tulkita toisin, kuin niitä on ajateltu.

Ed. **af Ursin:** Minun huomautukseni johtui siitä, että Valtiopäiväjärjestyksen 73 §:ssä sanotaan: „Puhemiesneuvostoon kuuluvat puhemies ja varapuhemiehet sekä valiokuntien puheenjohtajat". Nyt ei ole vielä viimemainittuja, ja se oli syynä, minkätähden huomautin, että puhemiesneuvostossa on ainoastaan kolme jäsentä.

Ed. **Y. K. Yrjö-Koskinen:** Minä pyydän kannattaa sitä sanamuotoa, jonka vapaaherra Palmén esitti.

Ed. **Sirola:** Minä katson sähkösanoman tässä muodossa vastaavan sitä evästystä, jonka eilen lausuin, ja pyydän siis sitä kannattaa.

Ed. **Estlander:** Jag ber för min del att få uttrycka den mening, att församlingen kunde godkänna den af ordföranden framförda formuleringen af telegrammet. Såvidt jag fattade friherre Palmén, ville han i telegrammet i stället för ett uttalande om hvad som är den ryska nationen till nytta, ha ett uttalande om det, som länder Ryssland till nytta. Enligt min tanke kan Ryssland till nytta lända endast det, som gagnar det ryska folket.

Ed. **Schybergson:** På sätt jag i går förespådde har en tämligen öfverflödig diskussion uppstått om telegrammets ordalydelse. Såsom saken nu ställer sig, synes det vara skäl att, med afböjande af såväl talmännens som hr Palméns förslag, inskränka sig till en tacksägelse för det anlända telegrammet. Detta vore det höfligaste. Man har ingen anledning att uti ett svarstelegram gå in på den andra partens angelägenheter och inblanda sig i dem. Jag föreslår att den senare delen af telegrammet skall utgå.

Ed. **Neovius:** Jag tillåter mig på samma grunder som hr Estlander understöda det utaf talmannen upplästa förslaget till telegram.

Äänestysesitykset ja päätökset:

1:o Ken vastaehdotukseksi puhemiehistön ehdotukselle hyväksyy edustaja Palménin ehdotuksen, että sähkösanoma tulisi kuulumaan seuraavasti: Eduskunta vilpittömällä kiitollisuudella ja ilolla vastaanottaa Duuman veljellistä myötätuntoisuutta henkivän tervehdyksen ja toivoo että Valtakunnan Duuma menestyisi tärkeässä työssään Venäjän hyväksi, vastaa jaa; jos ei voittaa, jääpi sähkösanomasta pois jälkimäinen osa: ja toivoo, että Valtakunnan Duuma menestyisi tärkeässä työssään Venäjän hyväksi.

Huutoäänestyksessä tunnustettiin jaa-äänten olleen voitolla.

2:o Ken hyväksyy puhemiehistön ehdotuksen, vastaa jaa; jos ei voittaa, on eduskunta hyväksynyt ed. Palménin ehdotuksen sähkösanoman muodoksi.

Lippuäänestyksessä annettiin 126 jaa- ja 67 ei-ääntä, joten oli **hyväksytty puhemiehistön** ehdottama **sanamuoto** sähkösanomalle, joka suomenkielisenä oli lähetettävä ja johon liittyisi venäjänkielinen käännös.

Istunto päättyi klo $9_{,05}$ i. p., jonka jälkeen tunnin kuluttua oli yksityinen istunto.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
F. W. Kadenius.

Lauantaina 25 p. toukokuuta 1907 klo 10,30 a. p.

kokoontui Kansaneduskunta istuntosaliinsa palokunnan talolle lähteäkseen sieltä juhlakulussa.

valtiopäiväjumalanpalvelukseen

Nikolainkirkkoon klo 11 a. p., kulkueen etupäässä Puhemies ja varapuhemiehet.

Klo 11,15 saapui hänen ylhäisyytensä kenraalikuvernööri seurueinensa. Kirkon ovella oli hänen ylhäisyyttänsä vastaanottamassa Porvoon hiippakunnan piispa H. Råbergh rovastien G. Arokallion ja A. O. Vuorimaan seuraamana, jolloin piispa tervehti kenraalikuvernööriä raamatunlauseella (Ps. 84: 11—13).

Piispan ja rovastin johdattamana astui kenraalikuvernööri kirkkoon ja kävi istumaan vasemmalle puolelle alttarista kuoriin asetetulle istuimelle. Kenraalikuvernöörin astuessa kirkkoon alkoi kirkkomusiikki, jonka jälkeen jumalanpalvelus heti alkoi. Alttaripalveluksen toimitti kirkkoherra **F. W. Sipilä** ja varapastori **A. R. Hedberg.**

Valtiopäiväsaarnan piti suomeksi ja ruotsiksi elustaja, Lapuan kirkkoherra, rovasti **V. Malmivaara,** tekstinä Joh. ev. 3: 7.: t e i d ä n t ä y t y y s y n t y ä u u d e s t i.

Lopuksi veisattiin virsi „Sinua Jumala, Me tunnustamme nyt" rumpujen ja torvien soidessa.

Jumalanpalveluksen päätyttyä lähtivät kenraalikuvernööri, senaatin varapuheenjohtajat, jäsenet ja prokuraattori, valtiopäiväin puhemies ja varapuhemiehet sekä edustajat kuin myös muut henkilöt, jotka tulisivat olemaan läsnä juhlamenoissa valtaistuinsalissa

Valtaistuinsaliin

Sittenkuin valtioäiväjumalanpalvelus Nikolain kirkossa oli päättynyt, tapahtui valtiopäivien varsinainen juhlallinen avaus Keisarillisen linnan valtaistuinsalissa.

Juhlamenojen ohjaajan osotuksen mukaan asettuivat Eduskunnan jäsenet paikoilleen pitkin salin sivuseiniä oikealle ja vasemmalle salin perällä sijaitsevasta valtaistuimesta. Eduskunnan puhemies asettui tällöin esimmäksi oikealle puolelle ja varapuhemiehet sijoilleen lähinnä häntä: Vasemmalle valtaistuimesta oli asetettu pöytä, jonka ääressä senaatin talousosaston kanslian esittelijäsihteerillä A. Degerholm'illa, joka armossa oli määrätty valtiopäiväin avaamisesta pöytäkirjaa pitämään, oli sijansa.

Sittenkuin kaikki näin olivat kokoontuneet valtaistuinsaliin, ilmoitti juhlamenojenohjaaja sen kenraalikuvernöörille joka lähti sinne, jolloin ne, jotka häntä saattoivat, astuivat hänen edellään ja jälessään seuraavassa järjestyksessä. Edellä kävivät ensiksi valtiopäiväin juhlamenojenohjaaja, esittelijäsihteeri H. Rautapää, hänen jälkeensä senaatin prokuraattori ja jäsenet, kaksi aina rinnakkain, prokuraattori ja nuorin jäsen ensinnä sekä muut siinä järjestyksessä, jossa senaatissa istuvat, nuoremmat aina vanhempain edellä, sitten senaatin molempien osastojen varapuheenjohtajat. Heidän jälkeensä tuli kenraalikuvernööri ja hänen takanaan kenraalikuvernöörin seurueeseen kuuluvat henkilöt.

Saavuttuaan valtaistuinsaliin, asettui kenraalikuvernööri valtaistuimen portaiden eteen. Senaatin varapuheenjohtajat, jäsenet ja prokuraattori sijoittuivat valtaistuimen viereen oikealle puolelle sekä kenralikuvernöörin seurue valtaistuimen vasemmalle puolelle.

Nyt julisti kenraalikuvernööri Hallitsijan puolesta valtiopäivät avatuiksi, lukemalla julki venäjäksi Keisarin ja Suuriruhtinaan seuraavan armollisen

tervehdyspuheen.

Suomen kansan edustajat!

Julistuskirjani mukaan lokakuun 22 (marraskuun 4) päivältä 1905 Suomen Suuriruhtinaanmaassa on julaistu uusi Valtiopäiväjärjestys ynnä uusi Vaalilaki, joiden nojalla ensimäiset lakimääräiset Valtiopäivät nyt avataan.

Tervehtien teitä Suomen kansan valitsemina, odotan teiltä hyödyllistä työtä ja väsymätöntä velvollisuuksienne täyttämistä; toivon menestyksellisen toimintanne vakaannuttavan ne periaatteet, joita on pantu toteutuneen uudistuksen perustaksi.

Ehdotuksia uusiksi, kansallisen elämän eri puoliin ulottuviksi laeiksi annetaan teidän harkittavaksenne osaksi nyt, osaksi myöhemmin edustajatoimenne kestäessä.

Rukoillen Korkeimman siunausta teille ja teidän työllenne, julistan Minä Valtiopäivät avatuiksi.

NIKOLAI.

Sen jälkeen senaatin talousosaston varapuheenjohtaja, senaattori L. Mechelin kenraalikuvernöörin siihen määräämänä, luki julki saman puheen suomeksi ja ruotsiksi käännettynä.

Tämän perästä puhemies ilmitoi kenraalikuvernöörille eduskunnan alamaisen kunnioituksen Hänen Majesteetilleen Keisarille ja Suuriruhtinaalle seuraavassa suomeksi lukemassaan puheessa:

„Teidän Ylhäisyytenne!

Armollinen julistuskirja 4 päivältä marraskuuta 1905 on merkkikäänne Suomen kansan vaiheissa. Se poisti vieraan hallitusjärjestelmän; se on lähtökohtana uudelle kehitysjaksolle. Siinä lausuttiin myös uuden Eduskunnan syn-

tysanat. Riemulla on kansa tervehtinyt tätä uudistusta, jonka kautta kaikille Suomen kansalaisille, miehille ja naisille, on suotu yhtäläinen vaikutusvalta Kansaneduskunnan kokoonpanoon.

Hallitsijansa kutsumuksesta kokoontuu Suomen Eduskunta nyt ensi kerran 1906 vuoden Valtiopäiväjärjestyksen mukaan. Se työ, minkä yhteiskunnan kaikkien kerrosten lähettämät edustajat suorittavat, on parhaiten saavuttava kansan luottamuksen. Samoin on edustajain yhteistoiminta omiansa tasoittamaan eriävät mielipiteet sekä saattamaan kansalaiset keskinäiseen ymmärtämykseen. Ja ennen kaikkea johtavat tähän toivottuun tulokseen toimenpiteet vähäväkisten taloudellisen tilan parantamiseksi ja henkiseksi kohottamiseksi, minkä Eduskunta tuntee yhdeksi kaikkein tärkeimmistä tehtävistään.

Samalla kun Suomen kansa uuden eduskunnan työstä odottaa suotuisia tuloksia, samalla se myöskin vakaasti luottaa siihen, että ne ylevät periaatteet: Suomen oikeuden arvossa pitäminen ja Suomen kansan perustuslaissa säädettyjen oikeuksien kehittäminen, jotka Keisarillinen Majesteetti marraskuun mannifestissa on julistanut, tulevat toteutumaan niilläkin aloilla, missä se tähän asti ei ole tapahtunut.

Suomen kansan ylimpänä toivona on omistautua sivistystehtävänsä suorittamiseen ja kansallisen olemassaolonsa voimassapitämiseen, ja tämän toiminnan varmimpana turvana se pitää Suomen sisällistä itsenäisyyttä.

Suomen eduskunta pyytää minun kauttani Teidän Ylhäisyytenne saattamaan nämät alamaisen kunnioituksen ja uskollisuuden tunteet Hänen Keisarillisen Majesteettinsa Suomen Suuriruhtinaan tietoon."

Kenraalikuvernööri julki luki sen jälkeen venäjänkielellä laaditun luettelon niistä esityksistä, jotka Hänen Majesteettinsa Keisari ja Suuriruhtinas on tahtonut eduskunnalle antaa ja jotka jo avajaistilaisuuteen ovat ehtineet valmistua. Näitä esityksiä oli luvultaan 15. Tämän luettelon luki sitten myös suomeksi ja ruotsiksi senaattori Mechelin.

Suomeksi oli luettelo seuraava

N:o 1, teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla;

N:o 2, järjestetyn notarilaitoksen voimaanpanemisesta;

N:o 3, oikeudenkäyntivaltuusmiehistä ja julkisista asianajajista;

N:o 4, Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 4 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi;

N:o 5, sisältävä ehdotuksen Laiksi kaavojen ja mallien suojelemisesta;

N:o 6, eräiden kirkollisten maksujen taksoittamisen perusteista;

N:o 7, koskeva Suomen Pankille 19 p:nä Helmikuuta 1895 annetun Ohjesäännön 2 §:n 6 kohdan, semmoisena kuin se kuuluu Armollisessa Asetuksessa 10 p:ltä Heinäkuuta 1901, muuttamista toisin kuuluvaksi;

N:o 8, koskeva muutettuja määräyksiä eräiden Rikoslain 13 luvussa mainittujen rikosten syytteeseen panemisesta;

N:o 9, leimasuostunnasta;

N:o 10, koskeva suostuntaveroa pelikorteista;

N:o 11, varain osottamisesta valtiopäiväkustannusten suorittamiseen;

N:o 12, kyytitoimesta;

N:o 13, paloapuyhdistyksistä;

N:o 14, ynnä ehdotus Laiksi työstä leipomoissa; ja

N:o 15, koskeva muutettuja määräyksiä hirven metsästämisestä.

Lopuksi (edustaja N. E. Huoposen esityksestä) kohotettiin kolmenkertainen eläköönhuuto Hänen Majesteetilleen Keisarille ja Suuriruhtinaalle.

Kun tämä oli tapahtunut, palasi kenraalikuvernööri sisähuoneisiin takaisin samalla tavalla ja samassa järjestyksessä saatettuna kuin valtaistuinsaliin tullessaankin, jonka jälkeen eduskunnan puhemies, varapuhemiehet ja jäsenet sekä muut läsnä olevat myös poistuivat salista.

3. Lauantaina 25 p. toukokuuta 1907 klo 6 i. p.

Nimenhuudossa olivat saapuvilla eduskunnan kaikki muut jäsenet paitsi ed. Runeberg.

Lähetystöjä Venäjän valtakunnanduumasta y. m.

Puhemies ilmoitti istunnon alkamisen myöhästyneen syystä että puhemiehistö tänään oli ottanut vastaan kolme lähetystöä Venäjän valtakunnanduuman jäseniä, jotka edustivat Duuman eri ryhmiä, kuten Puolalaisia, Donin kasakoita, y. m. Näiden lausumista tervehdyksistä oli eduskunnalle myöhemmin selkoa tehtävä, samoinkuin useista eduskunnalle saapuneista sähkösanomistakin, joita vielä ei oltu ehditty kääntää.

Suhteellisen vaalitavan soveliuttaminen eduskunnassa toimitettaviin vaaleihin.

Esitettiin pöydällä ollut nyt painettuna jaettu **7-jäsenisen valiokunnan lausunto** K. Senaatin teettämästä ehdotuksesta, joka koskee suhteellisen vaalitavan sovelluttamista kansaneduskunnassa toimitettaviin vaaleihin.

Lausunnon **ensimäinen ponsi**, hyväksyttiin keskustelutta.

Toisen ponnen johdosta käytti puheenvuoroa

Ed. **Torppa:** Huomioon ottamalla osaksi ne näkökohdat jotka valiokunta perusteluissaan on lausunut ehdottaessaan valitsijain lukumäärän korottamista siitä alimmasta määrästä, minkä Valtiopäiväjärjestys säätää, katson minä olevan syytä tämän lukumärän lisäämiseen vielä siitäkin, mitä valiokunta on ehdottanut. Tähän tulee lisäksi muutamia muitakin näkökohtia kuin mihin valiokunta on perusteluissaan viitannut. On nimittäin huomattava että kansaneduskunta ensi kerran alottaa toimintansa uudessa kokoonpanossaan, ja näin ollen tuntevat eduskunnan jäsenet hyvin vähän toisiaan, joten tulisi saavutetuksi suurempi asiantuntemus valitsijamiesten kesken, jos saataisiin suurempi lukumäärä valitsijamiehiä.

Sen lisäksi on vielä olemassa tietääkseni hyvin paljon paikallisia kysymyksiä, jotka tulevat esille eduskunnassa, ja näitten kysymysten laatu on sellainen että se vaatii myöskin paikallistuntemusta suuremmassa määrässä, ja tämäkin saavutettaisiin sen kautta että valitsijain luku lisättäisiin. On nimittäin koettua jo entisten säätykokousten ajoilta, että jota lukuisampi ja monipuolisemmasti kokoonpantu valitsijamiehistö on, sitä täsmällisempi ja kaikkia eri kat-

santokantoja edustava näkökanta tulee olemaan valitsijakunnassa edustettuna ja tämä tietää sitä että kaikki ne monet eriluontoiset- ja laatuiset valiokunnat, jotka tulevat eduskunnassa asetettaviksi, tulevat tällöin myöskin tarkemmin ja asianmukaisemmin kokoonpannuiksi. Näitä näkökohtia huomioon ottamalla rohkenen minä kansaneduskunnalle kunnioittavimmin ehdottaa, että valitsijoiden lukumäärä näillä valtiopäivillä määrättäisiin 45:ksi.

Ed. Nykänen: Minä pääasiallisesti yhdyn edelliseen puhujaan. Minunkin mielestäni se vaikeus valiokuntain asettamiseen nähden, joka aiheutuu siitä että eduskunnassa on suuri joukko uusia toisilleen tuntemattomia jäseniä, voitaisiin suuremmassa määrin ehkäistä, jos valitsijamiesten luku saataisiin niin suureksi kuin mahdollista. Tunnettua on että tähän eduskunnan kokoukseen tulee asioita niin monipuolisia että tuskin monillakaan edellisillä valtiopäivillä on ollut samassa määrässä eriluontoisia asioita käsiteltävänä. Olisi sentähden tärkeätä että tunnettaisiin, mihinkä asiaan kukin eduskunnan jäsen pystyy. Myös tullaan varmaan rautateiden rakentamisesta tekemään lukuisia anomuksia, joten olisi tärkeätä tässäkin suhteessa valitsijamiesten tuntea mahdollisimman suuressa määrässä eduskunnan jäseniä, jotta voisivat rautatievaliokuntaan asettaa sellaisia jäseniä, jotka asian tuntevat. Kannatan hra Torpan tekemää ehdotusta.

Keskustelun päätyttyä hyväksyttiin seuraava äänestysesitys:

Ken hyväksyy valiokunnan lausunnon toisen ponnen, vastaa jaa; jos ei voittaa, on eduskunta hyväksynyt edustaja Torpan tekemän ehdotuksen.

Lippuäänestyksessä annettiin 88 jaa- ja 104 ei-ääntä joten edustaja Torpan ehdotuksen mukaan **valitsijamiesten luku** oli **määrätty 45:ksi**; varamiesten luku hyväksyttiin 15:ksi.

Arm. esityksiä.

Esitettiin ja **pantiin pöydälle** keskiviikkona tämän kuun 29 p. pidettävään täysi-istuntoon seuraavat Keis. Majesteetin arm. esitykset.

N:o 1 **teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla,**
N:o 2 **järjestetyn notariilaitoksen voimaanpanemisesta,**

N:o 3 **oikeudenkäyntivaltuusmiehistä ja julkisista asianajajista;**
N:o 4 **oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 4 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi;**
N:o 5 **sisältävä ehdotuksen Laiksi kaavojen ja mallien suojelemisesta;**
N:o 6 **eräiden kirkollisten maksujen taksoittamisen perusteista;**
N:o 7 **koskeva Suomen Pankille 19 p:nä helmikuuta 1895 annetun Ohjesäännön 2 §:n 6 kohdan, semmoisena kuin se kuuluu Armollisessa Asetuksessa 10 p:ltä heinäkuuta 1901, muuttamista toisin kuuluvaksi;**
N:o 8 **koskeva muutettuja määräyksiä eräiden Rikoslain 13 luvussa mainittujen rikosten syytteeseen panemisesta.**

Esitys rukouksen pidosta istuntoa alkaessa.

Puhemies ilmoitti edustaja E. S. Yrjö-Koskisen pyytäneen saada tehdä ehdotuksen, jonka jälkeen puheenvuoron saatuaan lausui

Ed. **Yrjö-Koskinen, E. S.:** Suomen uusi eduskunta on tänä päivänä noudattanut vanhaa tapaa ja kokoontunut Jumalan huoneeseen anomaan siunausta työllensä. Rohkenen tällä hetkellä, jolloin ensi kerran valtiopäiväin avajaisten jälkeen olemme täysi-istunnossa, esittää arvoisalle eduskunnalle uuden tavan käytäntöön otettavaksi, mutta tavan, joka on mitä likeisimmässä yhteydessä ja parhaassa sopusoinnussa äsken mainitsemani tavan kanssa. Minä ehdoitan, että tämän eduskunnan täysi-istunnot tästälähin aloitetaan lyhyellä rukouksella. Minun ei tarvitse, tälle seuralle perustellakseni ehdotustani, käyttää monia sanoja. Jokainen täällä olijoista tietää, että Suomen kansa kokonaisuudessaan tunnustaa maailmankatsomusta, joka näkee Jumalan johtoa kansojen niinkuin yksityisenkin elämässä. Että korkeampi valta kuin sokea sattuma, järkähtämättömät luonnon lait tahi pelkkä ihmistahto johtaa tämän maailman menoa, sen on meidän kansamme oppinut omista vaiheistaan. Mitään muuta kuin tämän maailmankatsomuksen tunnustamista ei sisälläkkään julkisten toimitusten aloittaminen rukouksella. Ei se edellytä mitään yksityisen ihmisen henkilökohtaista suhdetta Jumalaan, eikä se tietysti semmoisenaan voi tehdä ketään hurskaammaksi tai jumalattomammaksi. Mutta siltä ei suinkaan ole sanottu, ettei tällaisella tavalla ole mitään merkitystä. Tavallisina levollisina aikoina, jolloin elämä kulkee jokapäiväis-

tä menoansa, saattaa toisinaan tuntua kylläkin tyhjältä tavalta, jos eduskunta säännöllisesti ottaa aloittaakseen täysi-istuntonsa rukouksella. Mutta saattaa tulla toisellaisia aikoja, ja hetkinä, jolloin intohimot pyrkivät ottamaan ohjakset käsiinsä, voi tällaisen tavan merkitys olla ratkaisevaa laatua. Minkälaiset kohtalot odottanevatkin meidän isänmaatamme, aivan varmaa on, että tulee päiviä, jolloin eduskunnassa pidetään onnellisena asiana, jos tällainen tapa on otettu käytäntöön. Ja nyt, kun eduskunta vielä astuu ensimäisiä epävakaita askeleita, kun tämän johdosta vakava, juhlallinen tunnelma täyttää mielet, olisi sopiva hetki tehdä tämä päätös.

Mitä esitykseni käytännölliseen puoleen tulee, niin pyydän ehdoittaa, että täysi-istuntoja aloittava rukous saa kestää korkeintaan kaksi minuuttia ja että sen toimittavat vuoron mukaan ne kansanedustajat, jotka istuntokauden alussa puhemiehelle ilmoittautuvat siihen halullisiksi.

Lopuksi ehdoitan että tämä esitys lähetetään puhemiesneuvoston harkittavaksi.

Keskustelu:

Ed. **Vuorimaa:** Minä pyydän lämpimästi kannattaa tehtyä ehdotusta. Suomen kansa on pannut ja vieläkin panee luottamuksensa ja turvansa Jumalaan, ja häneltä se rukoilee ja on rukoillut siunausta töillensä. Pidän siis vallan luonnollisena että Suomen eduskuntakin noudattaa tätä samaa kansansa tapaa. Voitaisiin ehkä sanoa, että tämä tapa, joka täällä on ehdotettu, on uusi, mutta niin ei kuitenkaan ole laita. Jos menemme tuonne kaukaiseen, vapaasen länteen, Amerikkaan, niin huomaamme että tämä suuren, vapaan kansan eduskunta alkaa istuntonsa rukouksella. Asia ei siis senkään puolesta olisi mikään outo. Mutta vaikkakaan näin ei olisi laita, niin me tiedämme, että Suomen kansa nyt kulkee etukansana, ja sentähden ei mikään estä meitä panemasta uutta ylevää tapaa toimeen.

Minä siis lämpimästi kannatan ehdotuksen lähettämistä puhemiesneuvostoon.

Ed. **af Ursin:** Tehty ehdotus on jotakin aivan uutta. Olkoonpa niin että sitä tapaa käytetään lännessä, niinkuin on sanottu, niin on kuitenkin luullakseni tosi-asia, että sitä ei käytetä muualla kuin siellä, ei edes niin uskonnollisen kansan keskuudessa kuin Englanti on, s. o. Englannin parlamentissa. En voi kannattaa tätä ehdotusta millään tapaa, sillä voin otaksua, että meidän keskuudessamme löytyy henkilöitä,

jotka eivät ole uskonnollisia eivätkä tahdo kuulla rukousta, joten ehdotettu menettely olisi heidän suhteensa omantunnon polkemista uskonnon varjolla. Olen vakuutettu sitäpaitsi, että koko ehdotus ei ole mitään muuta kuin valtiollinen manööveri, uskonto välikappaleena. (Hyvä!) En voi hyväksyä uskonnon käyttämistä poliittisena välikappaleena. Sillä en tahdo sanoa että kaikki, jotka kannattavat tehtyä ehdotusta, tarkottavat sitä, sillä tiedän ja olen vakuutettu, että täällä joukossa löytyy useampia, jotka tosiaan ovat syvästi uskonnollisia ja joiden mielipidettä minä kunnioitan, mutta minä toistan sittenkin, että koko ehdotus ei ole mitään muuta kuin sondeerata, mitä kansa mahdollisesti arvelisi, jotta joku ryhmä saisi tilaisuuden eduskunnassa esiintyä jonkunlaisena erityisenä uskonnon kannattajana ja sillä tapaa saavuttaa kansan suosion. Mutta minä uskallan vakuuttaa, että kansa on jo sikäli valveilla että se aivan hyvin ymmärtää koko tämän tempun. (Hyvä huutoja!).

Edellä sanotun johdosta minä siis vastustan tehtyä ehdotusta, mutta kun ylipäänsä en ole halukas tappamaan ehdotuksia syntyissään, voin kyllä suostua siihen että asia ehdotuksentekijän toivomuksen mukaan lähetetään puhemiesneuvostoon. Kuitenkin arvoisa ehdotuksentekijä saa hiukan malttaa mielensä, sillä puhemiesneuvostoa ei vielä ole olemassa ennenkuin valiokuntain puheenjohtajat ovat valitut, joten asiaa ei voida ennen käsitellä.

Ed. **Sipponen**: Ilolla kuulin tätä asiaa esitettävän, sillä ne kansalaiset, jotka minut tänne määräsivät, jättivät minulle myöskin tehtäväksi eduskunnalle esittää, että eduskunta aloittaisi kulloinkin toimensa lyhyellä rukouksella, kun kerran koko maamme kansa kaikissa kirkoissa jättää esirukouksissaan kalliin eduskuntansa Korkeimman johdatuksen huomaan. Minä pyydän saada kannattaa vapaaherra Yrjö-Koskisen tekemää ehdotusta.

Ed. **Rosenqvist**, V. T.: Vare det fjärran från mig att vilja betvifla att under det väckta förslaget ligga de bästa motiv, men jag kan dock för min del icke förena mig om detsamma. Jag kan icke förena mig därom på grund af den höga uppfattning jag har om bönen. Det är människans djupaste, varmaste känslor, som i bönen skola finna sitt uttryck. Bönen får därför icke göras till något formalistiskt, och jag fruktar att, om vi skulle här införa seden att begynna hvarje plenum med offentlig bön, vi därmed skulle göra bönen till en tom, formalistisk handling. Måhända skulle då

en gång på den finska representationen komma att tillämpas de bekanta orden från den bok, jag skattar högst: „Detta folk nalkas mig med sin mun och hedrar mig med sina läppar, men deras hjärtan äro långt ifrån mig". (Bra!).

Ed. **Ahmavaara:** Minä puolestani en tahdo tällä kertaa itse asiasta lausua sitä enkä tätä. Pyysin puheenvuoroa ainoastaan huomauttaakseni, että minun mielestäni ei ole Valtiopäiväjärjestyksen mukaista se, että puhemiesneuvostoon lähetetään asioita valmistettavaksi. Jos jotakin asiaa tahdotaan valmistaa, niin se on valmistettava jossakin valiokunnassa eikä puhemiesneuvostossa. En tahdo myöskään tätä ehdotusta tappaa, ennenkuin se on ollut valmisteltavana. Minä siis ehdotan, että jos ehdotus lähetetään johonkin lausunnon antamista varten, sitä ei lähetettäisi puhemiesneuvostoon, vaan että se lähetetään, sitten kun valiokunnat on asetettu, johonkin valiokuntaan. Minä kumminkin pyydän jättää tämän seikan puhemiehen ratkaistavaksi, katsooko hän edustaja Yrjö-Koskisen ehdotuksen olevan Valtiopäiväjärjestyksen mukaisen. Jos hän niin katsoo, niin minulla ei ole mitään sitä vastaan, vaikka yksityinen mielipiteeni onkin että se olisi lähetettävä johonkin valiokuntaan valmistettavaksi.

Puhemies: Edusmies Ahmavaaran lausunnon johdosta pyydän vaan huomauttaa, että minun mielestäni asia kuuluisi työjärjestyksen yhteydessä valmisteltavaksi ja siis olisi lähetettävä siihen 7-jäseniseen valiokuntaan, mikä jo on olemassa.

Ed. **Tainio:** Minä pyydän yhtyä toht. af Ursinin lausuntoon, mikäli se koski tämän ehdotuksen tarkoitusta. Sen tarkoituksena on täällä saada esittää kansalle joku puolueryhmä uskonnon erityisenä puoltajana ja toiset uskonnon vihollisina ja vastustajina. Mutta kuinkahan vakavata ja syvää hartautta synnyttävät ne rukoukset, joiden alkumotiivit jo ovat sellaiset. Kun sitäpaitsi ne vapaaehtoiset rukoilijat epäilemättä tulisivat kuulumaan paraasta päästä siihen puolueryhmään, josta tämä esityskin on kotoisin, niin epäilen, tokko niiden rukoilijainkaan rehellisyyteen aina luotettaisiin. Lienee myös vaikea kenenkään rukoilla komennon mukaan. Ei minun mielestäni todista uskonnollisuutta se, että me rukoilisimme täällä komennosta 2 minuuttia, vaikkapa ehkä täällä mielet olisivat kuinka kiihtyneet ja kaikki ajattelisivat kaikkea muuta, vaan ei taivaalli-

sia asioita. (Hyvä!) Minun mielestäni ne, jotka rukoilevat, voivat rukoilla kammioissaan aamulla ylös noustessaan eikä teeskennellä täälllä ja pakoittaa toisiakin teeskentelemään. teeskennelä täällä ja pakoittaa toisiakin teeskentelemään. kassa näin menetellään. Minä huomautan, että Amerikka on ulkokultaisuuden ja tekopyhyyden luvattu maa, (Hyvä!) ja sitä esimerkkiä emme halua täällä Suomessa seurata. Minua muuten ihmetyttää se kohteliaisuus, jota täällä edustajat af Ursin ja Ahmavaara ovat osoittaneet tätä ehdotusta kohtaan. Valiokunnalla on parempaakin työtä kuin tälläisten esitysten tappaminen. Ehdotan, että asia raukeaa sinänsä, lähettämättä sitä mihinkään valiokuntaan. (Hyvä-huutoja).

Ed. **Lahtinen**: Vapaaherra Yrjö-Koskisen esitykseen tahdon vastata, että ne edustajat rukoilkoot, jotka tahtovat rukoilla. Arvelen että eikö mahtanut vanhankin eduskunnan aikana olla edustajia, jotka alkoivat istunnon rukouksella. En tarkoita että pitäisi ääneen rukoilla, vaan menköön jokainen kammioon ja rukoilkoon hiljaisilla huokauksilla, johon täällä on kyllä tilaisuus; ja luulen että tälläinen rukous on Herralle yhtä otollinen kuin julkinen rukous. Ainoastaan esittämässäni muodossa kannatan rukousta eduskunnassa.

Ed. **Yrjö-Koskinen: E. S.**: Minä erehdyin viime ehdotusta tehdessäni. Tietysti tarkoitin sanoa, mitä puhemieskin on sitte selittänyt, että asia lykättäisiin siihen valittuun seitsenmiehiseen komiteaan, jonka tulee työjärjestys laatia. Onhan selvä asia, että tämä kuuluu sinne eikä varsinaisesti valiokunnan työhön. Muuten luulin siinä lyhyessä esityksessä, jonka tein, kyllin selvään osoittaneeni, että julkisen rukouksen merkitys on pääasiassa juuri määrätyn maailmankatsomuksen tunnustaminen, sen maailmankatsomuksen tunnustaminen, joka on meidän kansassamme vielä suuren enemmistön vakaumuksena. En minä kiellä ketään rukoilemasta kotona eikä tämä ehdoitus millään muotoa sitä estä. Mitä muuten muutamien arvoisien edustajain lausuntoihin tulee minun vaikuttamistani, niistä tietysti en voi mitään sanoa. En minä voi todistaa vaikuttimieni suhteen kellekään sitä enkä tätä, mutta kaikki sellainen toisten vaikuttimien vetäminen todistajaksi julkisessa elämässä todistaa itsessään raakuutta.

Ed. **Huoponen**: Ryhtymättä tällä kertaa tarkemmin lausumaan niitä periaatteellisia näkökohtia, joita tehty ehdotus minussa synnyttää, pyydän vaan lyhyesti kannattaa teh-

tyä ehdotusta, että se joutuu sen toimikunnan tarkastettavaksi, joka järjestyssäännöt muutenkin kansaneduskunnalle valmistaa.

Ed. **Erkko:** Rehtori Rosenqvistin esittämillä syillä minäkin ehdotan, että tämä ehdotus hylättäisiin.

Ed. **Turkia:** Minä puolestani käsitän, että kansa, joka meidät on valinnut, ei ole lähettänyt meitä tänne taivaallisia asioita pohtimaan, vaan maallisia. Katson että ehdotettu kahden minuutin aika on vaan viivytystä ja luulen että valitsijoiden enemmistö tulisi tässäkin jonkun verran protesteeraamaan. Meillähän löytyy sitäpaitsi kokonainen rukoilijoiden ammattikunta; jos katsotaan tarpeelliseksi, niin voihan eduskunta pyytää että kaikissa kirkoissa suoritettaisiin rukous ehkä pitempikin kuin kaksi minuuttia kestävä, jos otaksutaan että täällä syntiä tehdään, ja niitten edustajien puolesta, jotka luulevat että eivät omilla rukouksillaan luule suoriutuvansa taivaallisten asioittensa suhteen. Minä yhdyn edustaja Tainioon, että ehdotus hylätään.

Ed. **Setälä:** Kristinuskon perustaja itse ei ole kehoittanut rukoilemaan kaduilla ja turuilla, vaan kehoittaa sitä, joka rukoilee, menemään kammioonsa ja tekemään sen hengessä ja totuudessa. Minä pelkään, että semmoinen virallinen rukous, joka suoritetaan täällä ulkonaisen muodon noudattamiseksi, hyvin suuressa määrässä tulee muistuttamaan sitä rukousta, joka rukoillaan kaduilla ja turuilla. Yhdyn siihen, mitä rehtori Rosenqvist on aikasemmin lausunut, sekä myös edustaja Tainion ehdotukseen, ja minäkin siis puolestani ehdotan, että tämä ehdotus ei antaisi aihetta mihinkään toimenpiteesen.

Ed. **Vuorimaa:** Ehdotuksen tekijän ehdotus äsken osoitti, että hän on sen tarkoittanut lähetettäväksi siihen järjestyskomiteaan, mikä on täällä asetettu. Minäkin pyydän ehdottaa, että se sinne lähetetäään. Mitä tulee muutamien puhujien lauseisiin, joilla he koettavat esittää ehdotusta semmoiselta kannalta, joka on persoonallisesti loukkaavaa laatua, niin pyydän minä asettaa jyrkän vastalauseen sitä vastaan, että tässä eduskunnassa mennään tuomitsemaan yksityisten vaikuttimia ja yksityisten vakaumusta. Toivon, että semmoista ei tässä eduskunnassa enään tule kysymykseen.

Ed. **Pajari:** Minä pyydän vaan lyhyesti panna vastalauseen niiden lausuntoja vastaan, jotka ovat tässä toisten

tarkoituksia ruvenneet tuomitsemaan. Minulla on täysi syy uskoa, että ehdotus on syntynyt mitä vilpittömimmässä aikeessa. Ehdotuksentekijä sanoi ja kaikkihan me sydämissämme ja omissatunnoissamme myönnämme sen, että lyhyt rukous kokouksen alkamiseksi ei tee meitä jumalattomiksi eikä hurskaiksi. Se on vaan, niinkuin ehdotuksen tekijä sanoi, sen maailmankatsomuksen tunnustaminen, jonka Suomen kansa ammoisista ajoista on omaksensa ottanut. Sikäli kuin me tunnemme kansan elämää, niin me tiedämme että kaikki julkinen yhteinen toiminta on siellä alettu Jumalan nimen avuksi huutamisella. Minä puolestani en myöskään soisi, että täällä riitojen ja väittelyjen kautta tämmöinen asia joutuisi kärsimään. Mutta olen pahoillani, että täällä on voitu antaa semmoisia lausuntoja, kuin on annettu, että muka pitäkööt huolta taivaallisista asioista „ammattirukoilijat". Minun mielestäni on tämän kansan ensimäisen eduskunnan arvoa alentavaa kuulla semmoista lausuttavan (Hyvä! Hyvä! Ei!)

Ed. **Karhi**: Niin lämpimästi kuin kannattaisinkin semmoista mielipidettä että tämmöinen tilaisuus alettaisiin rukouksella, niin koska asiaa on vastustettu, minä yhdyn niihin, jotka vaativat että tämä asia ratkaistaisiin tässä kokouksessa. Kun tiedämme että asiasta on eri mieliä, niin täällä pidetyllä rukouksella ei saavutettaisi ehdotuksen tarkoittamaa hyötyä.

Ed. **Aalto**: Täällä ovat muutamat esittäjät vedonneet siihen, että kaikki suuret tilaisuudet ovat ennenkin aletut rukouksella. Mutta eihän vanhan nelisäätyisen eduskunnan aikana istuntoja alettu rukouksella paitsi pappissäädyssä. Miksi eivät esim. talonpojat joiden uskonnollisuuteen tässä on vedottu, tahtoneet tätä tapaa noudattaa? Minäkin yhdyn niihin, jotka katsovat täällä pyydettyä rukousta vaan sellaiseksi tempuksi, jolla tahdotaan joku syrjätarkoitus saavuttaa. Jos ehdotus täällä hyväksyttäisiin, niin minä arvelen, että hyvin suuri joukko edustajia ei niin kiiruhtaisi tänne ennen täysi-istunnon alkua, vaan olisivat eteisessä kävelemässä ja jokaisen täysi-istunnon alku tulisi niin muodoin häirityksi. Minä tämän tähden yhdyn edustaja Tainioon.

Ed. **Bäck**: Jag vill ingalunda förkasta seden att bedja. Tvärtom anser jag det vara en kristens plikt att göra detta, och jag anser bönen vara en källa, ur hvilken hvarje kristen hämtar krafter i lifvets strider. Men jg måste ändock instäm-

ma uti rektor Rosenqvist andragande. Jag anser att bönen på detta ställe blefve mer eller mindre formalistisk och det får den aldrig blifva. Bönen får icke blifva en skylt, som de kristna bära på sig. Därför instämmer jag uti deras utlåtande, som här hafva yrkat, att förslaget måtte förkastas. Det finska folkets representanter kunna på annat sätt bevisa, att de äro verkligt kristligt sinnade. De må stifta sådana lagar, som innerst hvila på Guds ords fasta grund. Därmed skola de på bättre sätt visa sin kristendom, än om de här hvarje gång som plenum börjar under två minuters tid rabbla upp en bön.

Ed. **Merivirta:** Minä puolestani mitä lämpimimmin kannatan täällä tehtyä ehdotusta, että eduskunnan kokoukset alotettaisiin rukouksella. Kannatan tätä erittäin siitä syystä, että meidän kansamme kantaa kuitenkin kristillisen kansan nimeä, eikä tälle kristikansalle pitäisi olla outoa eikä vastenmielistä lähestyä muutamalla sanalla elävää kaikkivaltiasta Jumalaa. Jokaisella on tietysti oikeus ja vapaus yksinäisyydessä lähestyä Jumalaa jo ennen tänne saapumista ja vielä täällä ollessaankin sydämessään. Mutta sillä väitteellä, että meidän muka tulisi rukoilla ainoastaan kammiossamme, ei suinkaan tehdä turhaksi rukouksen tarpeellisuutta istuntoja alotettaessa. Me olemme tänä päivänä Herran kasvojen edessä olleet koossa Herran temppelissä, jossa rukouksia on pidetty. Siellähän koko eduskunta oli läsnä. Siellä pidettiin sitäpaitsi paljon pitempiäkin rukouksia kuin mitä ehdotetun kahden minuutin kuluessa voitaisiin pitää. Miksei eduskunta siis voisi olla läsnä tämän lyhyen rukouksen pitämisen aikana eduskunnan kokouksen alkaessa?

On väitetty että rukouksen pitäminen täällä johtaisi ulkokultaisuuteen. Minä luulen, etteivät tähän toimeen tarjoudu mielellänsä ne eduskunnan jäsenet, jotka eivät sydämessään tahdo Jumalaa lähestyä; silloin ei suinkaan rukouksen tarvitse tulla ulkokultaisuudeksi. Joka lähestyy Jumalaa, se lähestyy häntä täälläkin, joka ei lähesty, se ei sitä täälläkään tee. Tiedän että paljon löytyy kansassamme, jotka mitä lämpimimmin tätä asiaa kannattavat; ja jotka minunkin ovat valinneet tähän eduskuntaan, ne hartaimmin toivoisivat, että täällä Herran nimeä mainittaisiin. Minä sentähden puolestani lämpimimmin yhdyn tehtyyn ehdotukseen, että niille, jotka tahtovat ilmoittautua pitämään täällä lyhyen rukouksen, siihen suotaisiin tilaisuus, tahtomatta kuitenkaan yhtyä niihin, jotka vaativat, että tämä rukous saisi olla korkeintaan kah-

den minuutin pituinen, vaan että se olisi mahdollisimman lyhyt.

Myöskin sopisi että tämä asia ratkaistaisiin jo tänä iltana tarvitsematta sitä lykätä mihinkään neuvostoon. Tämä on siksi yksinkertainen ja selvä asia ja mielipiteet lienevät tästä jokaisella kylläkin selvät.

Ed. **Mikkola:** Täällä on väitetty, että kansan keskuudessa yleensä on tapana alkaa kaikki julkiset toimitukset rukouksella. Mikäli minä tätä asiaa tunnen, niin asianlaita kuitenkaan ei ole sellainen. En vielä ole missään kuullut kuntakokousta aletettavan rukouksella, enpä edes kirkonkokousta, yhtä vähän kuin muitakaan sellaisia kokouksia, joissa pääasiallisena käsittelyn aiheena on yhteiskunnalliset, valtiolliset tai taloudelliset kysymykset. Valtiollisella alalla tosin vasta päättyneen vaalitaistelun aikana muutamat ryhmät turvautuivat uskontoon, mutta sekin oli tässä maassa uusi tapa, ja minä en ainakaan omasta puolestani niiden motiivien rehellisyydelle erityisen suurta arvoa pane. Minä siis lyhyesti, ja pääasiallisesti niillä perusteilla, jotka edustaja Rosenqvist täällä toi esille, tahdon yhtyä siihen ehdotukseen, jonka edustaja Tainio teki, nimittäin että asia tänään ratkaistaisiin eikä antaisi aihetta mihinkään toimenpiteeseen.

Ed. **Kairamo:** Saattaa tätä nykyä tuntua luonnolliselta, että asioita ylimalkaan katsotaan ja arvostellaan yksinomaan puoluekannalta. Muutamat niistä lausunnoista, joita tässäkin asiassa on annettu, viittaavat siihen, että tämmöinen käsitys eduskunnassakin on jotenkin yleinen. Minusta tuntuu senvuoksi tarpeelliselta lyhyesti huomauttaa siitä, että tämä ehdotus ei ole annettu minkään poliittisen ryhmän puolesta.

Ed. **Pykälä:** Kun tiedän että Suomen maalaisväestö, jonka edustaja minäkin olen, on läpeensä uskonnollinen, niin lämpimästi kannatan tätä ehdotusta, mutta koska tässä kerran on henkilöitä, jotka sitä vastustavat, niin minä pidän uskontoa niin jalona, niin korkeana, ettei ainakaan Suomen eduskunnan pitäisi sitä halventaa. Siitä syystä minun täytyy yhtyä niihin, jotka tehtyä ehdotusta vastustavat. Luulen että ehdotuksentekijä paremmin saavuttaisi ehdotuksensa tarkoituksen, jos ehdotus nyt hyljättäisiin. Minä luulen että ehdotuksentekijä itse on siksi hienotunteinen, että tuntee millä tavoin Suomen maalaisväestö uskontoa katselee ja kuinka pyhänä ja korkeana se sitä pitää.

Ed. **Käkikoski:** Huolimatta niistä kovista ja katkerista sanoista, joilla vapaaherra Yrjö-Koskisen ehdotusta on vastustettu, minä sittenkin pyytäisin sitä kannattaa siitä syystä että varmasti toivon hartaushetken voivan vaikuttaa puhdistavasti ja jalostuttavasti mieliin. Mutta minä toivoisin että hartaushetkessä ei pantaisi pääpainoa rukoukseen, sillä tosiaankin voi olla niin, että siitä voi syntyä vaaraa, voi syntyä ulkokultaisuuden vaaraa. Luulen että hartaushetken tarkoitus saavutettaisiin paraiten, jos pantaisiin päähuomio Jumalan sanan lukemiseen; luettaisiin joku lyhyt paikka raamatusta. Se on sellainen ijäisyyssiemen, jonka täytyy kasvaa satoa ihmissydämissä, sillä Herra itse sanoo: „minun sanani ei ole tyhjänä palajava". Toivoisin siis että tämä ehdotus hyväksytään ja että hartaushetki järjestetään sillä tavoin että luetaan lyhyt kappale raamatusta, ja jos lukijalla sitte todellakin on sydämellä jotakin, jota hän tahtoo sanoa, niin sen parempi, mutta se ei välttämättömästi kuulu hartaushetkeen; sen pääasia olisi raamatun lukeminen.

Ed. **Vikman:** Tarkoitukseni oli tuoda esille esimerkkejä sellaisia, joita edustaja Mikkola esitti. Mutta koska hän jo niitä on maininnut, niin voin sen puolen asiasta jättää. Minä huomautan lisäksi vaan siitä, etä ne poliittiset agitatsioonikokoukset, jotka uskonnollisilla menoilla on meillä alotettu ja lopetettu, eivät suinkaan minun käsitykseni mukaan ole muodostuneet sellaisiksi siitä syystä, että kansa sitä on tahtonut, vaan siitä syystä että kokouksen toimeenpanijat ovat olleet sitä mieltä. Se seikka että tässä keskustelussa on näin jyrkästi eroavia mielipiteitä lausuttu, on minun mielestäni omiaan ilmeisesti todistamaan, että tämän kokouksen jäsenten mieliala ainakin tämän plenumin alussa oli sellainen, että se ei olisi pukeutunut rukouksen muotoon. Neiti Käkikoski toi esille sellaisen mielipiteen, että olisi istuntojen alussa luettava Jumalan sanaa ennemmin kuin rukoiltava. Minun mielestäni ei sitä tarvita silloin kun tänne kotoa tulemme alkamaan istuntoa, mutta voidaan sitä kenties joskus tarvita silloin, kun täällä on kauan aikaa kiistelty ja tulistuttu, mutta silloinkin vaan siinä tapauksessa, että eduskunnan jäsenten ajatus siihen itsestään suuntautuu, jolloin rukous muodostuisi heidän ajatustensa luonnolliseksi ilmaisukeinoksi.

Minä olen kaikin puolin samaa mieltä kuin rehtori Rosenqvist täällä on ollut.

Ed. **Renvall:** Minä pyytäisin saada ehdottaa että tämä ehdotus menisi siihen valiokuntaan, johon sitä on pyydetty.

Minä teen tämän ehdotuksen sen tähden, että tiedän että kansamme on vielä suureksi osaksi uskonnollista ja koska myös tiedän, että sitä helposti voidaan uskonnollisuudella pettää. Minä en tahdo sanoa että ne arvoisat edustajat, jotka tämän ehdotuksen ovat tehneet, ovat tehneet sen siinä mielessä, että sitä olisi käytettävä agitatsioonikeinona, mutta minä rohkenen kuitenkin lausua, että epäilemättä tätä ehdotusta tullaan käyttämään poliittisessa tarkoituksessa. Ja silloin on parempi, että perustellun mietinnön kautta kansallemme osoitetaan että uskonnollisen tunteen nimessä voidaan yhtä paljon tuoda ilmi tätä ehdotusta vastaan kuin koskaan sen puolesta. Juuri sen takia minä pyydän saada kannattaa, että tämä ehdotus menisi valiokuntaan, jotta valiokunta perusteellisemmin ja yhtenäisemmin, kuin täällä on mahdollista, voisi näyttää sen mahdottomuuden.

Ed. **Brander:** Eduskunnan jäsenenä on meillä velvollisuus kunnioittaa toistemme vakaumusta, antaa arvoa toistemme maailmankatsomukselle. Minä kuulun niihin, jotka eivät epäile niitä vaikuttimia, jotka ovat arvoisan esityksentekijän saattaneet tuomaan ehdotuksensa päivänvaloon. Mutta minä sittenkin pidän tätä ehdotusta onnistumattomana enkä voi sitä omaantuntooni nojaten puolustaa. Yhdyn niihin periaatteisiin, joita täällä erityisesti herrat Rosenqvist, Setälä ja Bäck ovat esilletuoneet. Pyydän kunnioittavimmin laskea arvoisan esityksentekijän ja hänen kannattajiensa sydämelle, kun he ovat selvillä siitä, mitä tämä yleisö tästä asiasta ajattelee, eivätkö he voisi peruuttaa ehdotustaan. Edustamme täällä kukin Suomen kansaa kohdaltamme. Vetoamme siihen että kansa siellä tai täällä ajattelee, tuntee niin tai näin, mutta me tiedämme että meidän kansamme ajattelee, tuntee ja uskoo tuhansin tavoin. Vedoten siihen että uskonnollisissa asioissa ei saa harjoittaa pakkoa, ei painoa, ei puolelta eikä toiselta, pyydän kunnioittavimmin kaikilta täällä, että me emme tätä asiaa laskisi äänestyksen alaiseksi, vaan että me sen hiljaa annamme raueta sen uskonnollisuuden kunnioitukseksi, mikä kullakin sydämessään on, olkoon se lajia tai toista (Hyvä! Hyvä!)

Ed. **Paasikivi:** Minä en tahdo lausua mitään, en myötä enkä vastaan, tästä ehdotuksesta, jonka tekemisessä minulla ei ole ollut mitään osaa. Sen asian arvostelu riippuu siitä, mikä kanta kullakin yksityisellä on tällaisissa asioissa. Mutta kun on tahdottu väittää, että tämä ehdotus olisi lähtenyt jonkinlaisesta valtiollisesta tarkoituksesta, ja että se ryhmä,jo-

hon minulla on kunnia kuulua, on pannut tämän ehdotuksen liikkeelle käyttääkseen sitä valtiollisena agitatsioonikeinona, niin siitä täytyy lausua minun paheksumiseni. Tiedän nimittäin, että tämä ehdotus on lähtenyt yksinomaan muutamien henkilöitten mieskohtaisesta vakaumuksesta, ja olen huomannut että näitten henkilöitten luku juuri maalaisedustajien joukossa on ollut hyvin suuri. Odottaisin, että tämä eduskunta antaisi mieskohtaiselle vakaumukselle vähän suuremman merkityksen kuin mitä tämä keskustelu on osoittanut. Me olemme tänä päivänä olleet pakoitettuja alistumaan mieskohtaisen vakaumuksen alle ja me olemme tehneet sen, emmekä ole minkäänlaisia syytöksiä lausuneet. Minä en ainakaan ole kuullut sitä enkä toivoisi että niitä tultaisiin tämänkään jälkeen lausumaan. Senvuoksi pitäisi, kun on kysymyksessä uskonnollinen vakaumus, joka minun nähdäkseni on ainakin yhtä syvä ja vahva kuin koskaan mikään poliitillinen vakaumus, tämmöisissä asioissa osoittaa vähän suurempaa hienotuntoisuutta. Sitä voisi tämän arvoisan eduskunnan jäseniltä vaatia, mutta sitä ei tässä keskustelussa ole riittävästi minun nähdäkseni esille tullut.

Ed. **Nykänen**: Minä en aikonut tässä asiassa lausua puoleen enkä toiseen, vaan kun eräät ovat sanoneet, että tämä kysymys on puolueasia, niin tahtoisin sanoa, että me olemme uskonnollista kansaa, joka vielä rakastaa uskontoa. Kun lähdin tänne, saapuivat kansan miehet luokseni ja puhuivat minulle käsityksestä, joka heillä on siviiliavioliitosta ja vapaauskoisuudesta. Sitte he muun muassa kysyivät, aletaanko siellä eduskunnassa istunnot rukouksella. Minun täytyi heille vastata että talonpoikaissääty ei ole tähän saakka ainakaan niin tehnyt. Tämän johdosta he kysyivät suuresti ihmetellen, miksi talonpoikaissääty näin on menetellyt. Tietysti minä en siihen osannut vastata sitä enkä tätä.

Mutta sen toivomuksen lausun nyt, kun uusi eduskunta kokoontuu, että uskonnollinen kansa alottaisi eduskuntakokouksensa rukouksella, ja että siitä koituisi siunausta sekä eduskunnalle että koko kansalle. Minä siis puolestani kannatan esityksentekijän ehdotusta, että asia on jätettävä puhemiehistön harkittavaksi.

Ed. **Gripenberg**: Kannatan lämpimästi vapaaherra Yrjö-Koskisen ehdotusta.

Ed. **Vemmelpuu**: Niin kaunis ja jalo kuin tämä ehdotus onkin ja niin sydämestäni kuin sitä kannattaisin, en kuitenkaan, kun se on tullut tässä eduskunnassa niin julkean

raatelun alaiseksi, mitenkään voi kannattaa sitä, että nämä hetket alettaisiin rukouksella. Sillä rukous on jotain niin syvää, se on jotain niin ihmisiin kohdistuvaa, että kun kuulee, kuinka eduskunnassa julkealla tavalla kohdellaan tämmöistä ehdotusta, niin silloin minä puolestani kannatan hra Branderia ja toivoisin, ettei asiasta äänestystä syntyisi.

Ed. **Sirola**: Minä arvelen, että kyllin moni edustaja jo nyt on saanut nimensä ja hurskautensa sanomalehdistöön tämän asian yhteydessä, joten tämän keskustelun ajanhukka voitaisiin lopettaa; tarpeetonta lienee myös toista iltaa siihen käyttää. (Hyvä!)

Ed. **Arokallio**: Vaikka minä kuulunkin siihen luokkaan , jota täällä eräs puhuja nimitti ammattirukoilijoiksi, niin en kuitenkaan kannata tehtyä ehdotusta niistä syistä, joita täällä edustajat Rosenqvist ja Bäck ovat esiintuoneet. Tiedän myös omasta kokemuksesta, että usein tällaisissa tilaisuuksissa rukoukset saavat tendenssimäisen luonteen ja joku rukoilija panee rukoukseensa sellaisia sanoja, valtiollisiakin, jotka loukkaavat vastapuoluetta; olen ollut tilaisuudessa kuulemaan sellaista. Näistäkään syistä en tätä ehdotusta kannata, vaikka kyllä itse sydämestäni kannatan sitä uskonnollista maailmankatsomusta, jota kansamme tunnustaa. Ja tämä eduskunta on myös sen tunnustanut tulemalla tänäpäivänä Herranhuoneeseen, yhteisillä rukouksilla pyytääkseen Herran siunausta yhteiselle toiminnalleen.

Ed. **Rosenqvist**, G. G.: Jag begärde ordet endast för att förena mig om den anhållan, som här af en föregående talare riktades till den ärade förslagsställaren, nämligen att han icke måtte låta sitt helt visst af ädla motiv framkastade förslag komma under omröstning, utan taga detsamma tillbaka.

Ed. **Sipilä**: Vaikkei liene enään syytä tätä keskustelua jatkaa, varsinkin kun täällä jo sanottiin, sen jälkeen kun pyysin puheenvuoroa, mitä aijoin sanoa, niin tahdon ainakin sydämeni syvyydestä kiittää arvoisaa ehdotuksentekijää, sillä kyllä hänen ehdotuksensa oli aivan minunkin sydämeni ja ajatusteni mukaan. Mutta toiseksi pyytäisin, ettei tätä asiaa asetettaisi yleisen äänestyksen alaiseksi, se on nimittäin sitä laatua, ettei sitä sovi tällä tavoin ratkaista. Parempi on, että annetaan sen vaan, niinkuin neiti Vemmelpuu ja muutamat muutkin ovat ehdottaneet, kauniisti raueta.

Ed. **Danielson-Kalmari:** Minun täytyy tässä vedota Puhemieheen ja kysyä, millä tavoin hän tulkitsee V. J:n 48 §:n, jossa kielletään loukkaavia sanoja käyttämästä. Nimenomaan hra Sirolan lausunto antaa minulle aihetta tähän kysymykseen, sillä jos mikään niin juuri sellainen viittaus kuin se, jonka hra Sirola tässä teki, on katsottava loukkaavaksi. Mitä tulee itse asiaan, niin minä ymmärrän hyvin sen katsantokannan, joka on käsiteltävänä olevan ehdotuksen tekemiseen antanut aihetta, ja minä uskon että suurempi osa meidän kansaamme myötätunnolla vastaanottaisi sanoman siitä, että Suomen eduskunta on päättänyt rukouksella alottaa istuntonsa. Ja tämä tosiasia se puolestansa riittäisi minulle myötävaikuttamaan ehdotetun päätöksen aikaansaamiseksi. Mutta minunkin täytyy yhtyä niihin puhujiin, jotka ovat viitanneet siihen, että tässä tapahtunut keskustelu riittävästi osoittaa, että rukouksen pitäminen näissä meidän kokouksissamme luultavasti muuttuisi suuressa määrin narripeliksi ja näin ollen toivon että ehdotuksen tekijä, jos hänkin tässä keskustelussa on saanut saman tunnelman, huomaisi olevan syytä peruuttaa ehdotuksensa.

Puhemies: Hra Danielson-Kalmarin lausunnon johdosta huomautan että käsitykseni asiasta käypi ilmi minun toiminnastani. Myönnän että vasta-alkajana minun on vaikea sanoa, mistä raja tässä kohdin on vedettävä, mikä on katsottava olevan toisella, mikä toisella puolen sallittavan rajaa.

Ed. **Koponen:** Minulla itse asiassa ei ole paljo sanomista siitä, onko täällä rukoiltava, vaiko ei. Mutta kun on vedottu maalaiskansaan ja sanottu että se odottaa että istunnot rukouksella alotettaisiin, niin pyydän lausua että minäkin edustan maalaiskansaa, mutta minua ei ole evästetty siihen suuntaan että istunnot alotettaisiin rukouksella. Minua evästettiin nimenomaa sillä että täällä tehtäisiin yhteiskunnallisia parannuksia eikä millään muulla. Näin ollen ei se katsantokanta niin suuresti pidä paikkaansa että maalaiskansa nimenomaa vaatisi eduskunnalta istuntojen rukouksella alkamista. Yhdyn niihin, jotka ovat ehdottaneet että asia loppuisi tässä istunnossa pitemmittä keskusteluitta.

Ed. **Yrjö-Koskinen, E. S.:** Ehdotuksestani kävi kait kyllin selväksi, että tehdoin ainoastaan saada tämän kysymyksen sen järjestysvaliokunnan harkittavaksi, joka täällä on valittu. En suinkaan tahdo väittää, että jälkeen senkin

keskustelun, joka täällä on tapahtunut, olisi millään tapaa väärin tai sopimatonta peruuttaa ehdoitusta, mutta minä katson varsin omituiseksi sitä niin sanoakseni hurjuutta, jolla täällä on tahdottu estää asiaa menemästä edes valiokunnan harkittavaksi. Kyllä minun täytyy pysyä siinä esityksessä, että asia menee järjestysvaliokuntaan, mutta olen minä taipuvainen, kuultuani valiokunnan ajatuksen asiassa, jos syytä on, peruuttamaan sen.

Ed. **Nuorteva:** Vapaaherra Yrjö-Koskisen äskeinen puheenvuoro yhä vahvistaa minussa sen vakumuksen, joka täällä on ilmi lausuttu, että hänen ehdotuksensa takana kyllä seisoo vähäsen muutakin kuin suoranaisesti uskonnollisuutta, ja että tässä tahdotaan jonkun erityisen ryhmän puolesta suoraan sanoen provoseerata eduskunnalta jonkunlainen lausunto, joka sitte sopivassa tilaisuudessa käytettäisiin jossakin tarkoituksessa. Kun kerran vapaaherra Yrjö-Koskinen on rajoittanut vaatimuksensa siihen, että hän vain tahtoisi lausunnon siltä valiokunnalta, joka on jo valittu, ja kun hän tietää, että se ryhmä, jota hän edustaa, siellä on vähemmistössä, hän siis tahtoisi asiasta eduskunnan enemmistön lausunnon, jonka, jos valiokunta ottaa huomioon täällä esitetyt lausunnot, epäilemättä pitäisi käydä hylkäävään suuntaan. Tuo valiokunnan lausunto voitaisiin esittää jonkinlaisena agitatsioonikeinona sopivassa tilaisuudessa. Tahdon tämän saada mainituksi, ja täydellisesti yhdyn niihin, jotka tahtovat näiden ehdotusten takana nähdä myöskin jotain muuta kuin vain hartauden aiheuttamia ajatuksia. Uskontoa on aina käytetty valtiollisten kepposten eteenpäin ajamiseen. Minusta tuntuu tämä tapa tahtovan pyrkiä esiin myös täällä ja yhdyn niihin, jotka vastustavat kysymyksen lykkäämistä valiokuntaan.

Ed. **Gebhard, Hannes:** Äsken valtioneuvos Danielson-Kalmari vetosi herra Puhemieheen kysyen mitenkä hra Puhemies tulkitsi V. J:ssä sen pykälän, joka puhuu toisten edustajain loukkaamisesta. Sen jälkeen on viimeksi esiintynyt puhuja jatkanut sitä toisten edustajain motiivien epäilemistä, jota täällä on pitkin iltaa sekä puolelta että toiselta harjoitettu.. Pyytäisin ehdottaa että järjestysvaliokunta ottaisi harkitakseen, eikö ole todellakaan sitä rajaa olemassa, jota herra Puhemies ei ole voinut nähdä, eikö ole se raja olemassa, että tässä eduskunnassa ei kenenkään pitäisi sallittaman toisten motiiveja väärin tulkita.

Ed. **Hänninen (Valpas):** Jos tämä eduskunta tekisi sellaisen **päätöksen**, että **ehdotus ilman muuta hylätään**, niin kyllä sitä ulkopuolellakin käytettäisiin niitä puolueita vastaan, jotka sellaisen päätöksen tekisivät. Ehkä nämä arvoisat edustajat, jotka tässä ehdotuksen ovat tehneet, ovat sen tehneet kaikessa vilpittömyydessä, hengessä ja totuudessa, mutta on huomattava, että ulkopuolella on suomettarelaisia sanomalehtiä, jotka käyttäisivät sitä toisin, — eivät ne siellä ulkopuolella ole niin vilpittömiä eivätkä jokaisessa asiassa menettele hengen ja totuuden mukaisesti. Sentähden kannattaisin eduskunnan päätöksen tehtäväksi siihen muotoon, että siinä ilmenisi että eduskunta ei hylkää rukousta, vaan hylkää ehdotuksen. Täällä on tehty sellainen ehdotus, sen teki edustaja Lahtinen ja se kuuluu: Eduskunta jättää rukouksen kunkin edustajan omaksi asiaksi.

Äänestysesitykset ja päätökset:

1:o Ken vastaehdotukseksi hyväksyy edustaja Rosenqvistin tekemän ehdotuksen, vastaa jaa; jos ei voittaa, on hyväksytty vastaehdotukseksi edustaja Valppaan tekemä ehdotus.

Huutoäänestyksessä tunnustettiin jaa-äänten olleen voitolla.

2:o Ken vastaehdotukseksi hyväksyy edustaja Rosenqvistin tekemän ehdotuksen, vastaa jaa; jos ei voittaa, on edustaja Merivirran tekemä ehdotus vastaehdotukseksi tullut hyväksytyksi.

Huutoäänestyksessä olivat jaa-äänet voitolla.

3:o Ken hyväksyy edustaja Yrjö-Koskisen tekemän ehdotuksen, vastaa jaa; jos ei voittaa, on edustaja Rosenqvistin tekemä ehdotus hyväksytty.

Huutoäänestyksessä tunnustettin ei-äänten olleen voitolla, joten ed. **Rosenqvistin tekemä ehdotus oli hyväksytty.**

Puhemies ilmoitti seuraavan valitsijamiesten vaalia varten pidettävän täysi-istunnon olevan tiistaina kello 12 päivällä ja huomautti, että ehdokaslistat olivat viimeistään maanantaina kello 12 p. jätettävät sihteerille, joka sitä varten oli tavattavissa maanantaina **kello 10—12** eduskunnan kansliassa.

Istunto päättyi k:lo 8,48 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
F. W. Kadenius.

4. Tiistaina 28 p. toukokuuta klo 12 p.

Nimenhuudossa olivat kaikki muut edustajat saapuvilla paitsi ed. Naaralainen.

Lähetystöjä ja sähkösanomia.

Ennenkuin päiväjärjestykseen siirryttiin, teki Puhemies selkoa niistä lähetystöistä, jotka olivat saapuneet kansan eduskuntaa tervehtimään, ja sähkösanomista, jotka kansaneduskunta oli saanut vastaan ottaa.

Venäjän valtakunnanduuman **puolalaisen ryhmän** eli Puolan Kolon edustajat olivat käyneet hra Dembinskin johdolla puhemiehistön luona ja oli lähetystön johtaja pyytänyt saattaa eduskunnan tietoon suomennettuna näin kuuluvan tervehdyksen:

Valtakunnan Duuman puolalaisten edustajien eli Puolan Kolon nimessä on minulla kunnia lausua Teille lämpimin onnentoivotukseni Suomen Valtiopäiväin avauksen johdosta. Suomen kansaa, joka ei koskaan ole väsynyt taistelussaan laillisten oikeuksiensa puolesta ja vapauksiensa laajentamiseksi, ovat puolalaiset aina seuranneet vilpittömällä myötätuntoisuudella, heillä kun myöskin on kansallisia toivomuksia ja samanlaisia taisteluja taisteltavana.

Teidän lujuuttanne ja työtänne on alati seurattu hartaalla osanotolla meidän maassa. Mutta ei ainoastaan ihailtava valppautenne ole meissä herättänyt näitä tunteita, jotka voin vakuuttaa olevan yksimieliset; enemmän kuin muut olemme tunteneet tappioittemme lamauttavan meitä; enemmän kuin muut olemme iloinneet voitostanne. Järkevää, suojelevaa, isänmaallista politiikkaa noudattavan kansan lailliset harrastukset saavuttavat aina ehdottomasti menestystä.

Tämän menestymisenne olette Te saavuttaneet kehityksenne ja kansallisen sivistyksenne avulla, joka ihastuttaa koko Eurooppaa. Kansa on täysin käsittänyt oikeutensa ja velvollisuutensa. Isänmaan- ja vapauden rakkaus sai sen tekemään ponnistuksia, joiden tuloksia me tänään ihailemme ja juhlien kunnioitamme.

Kunnia Suomen kansalle! Eläköön Suomen valtiopäivät!

Valtakunnan duuman **Donin sotaväen alueen** edustajat olivat hra A. Petroffskyn johdolla jättäneet kirjallisen venäjänkielisen adressin, jota seurasi näin kuuluva suomenkielinen käännös:

Suomen Suuriruhtinaskunnan Valtiopäiville.

Donin sotaväen alueen edustajilta.

Me, Valtakunnan Duuman jäsenet Donin sotaväen alueelta, tervehdimme valitsijaimme Donin kasakkain koko Tyynen Donin väestön nimessä Suomen Valtiopäiviä ja sen kautta Suomen urheata vapautta rakastavaa kansaa, joka on aina ollut esikuvana kansanvaltaisille kasakoille väsymättömässä, kaikkia esteitä uhmaavassa pyrkimyksessä vapauteen, joka saattaa täysin toteutua ainoastaan kansanvaltaisessa oikeusvaltiojärjestyksessä, minkä Suomen kansa on nyt sankarillisilla ponnistuksilla saavuttanut.

Sinä historiallisena ja Suomelle iloa tuottavana päivänä, jolloin konstitutsiooni on toteutunut tasaarvoisuuden täydellisimpäin ja ainoain oikeuden periaatteiden pohjalle, olemme me kasakkain edustajat onnelliset saadessamme tervehtiä kansaa, joka on asettanut naisen siihen täysivaltaisuuden korkeuteen, minkä hän ansaitsee myöskin meidän suuressa, mutta vielä useiden kahleiden sitomassa isänmaassamme, joka niin kalliisti ja raskailla uhreilla vasta nyt valloittaa yhteiskunnallisen vapauden ensimäisiä takeita.

Me olemme kaksi kertaa onnelliset, kun meillä on tilaisuus ja oikeus lausua Suomen Valtiopäiville tervehdys Donin rannoilta, missä menneinä aikoina venäläinen vapaus, ollessaan valtakunnan sisällä vainottuna, löysi itselleen tyyssijan ja runsaasti kukoisti, missä se vielä tähän päivään saakka väkivallan vainon alla elää todellisissa kasakkasydämissä, jotka sykkivät voiton päivänä.

Eläköön Suomi!

Eläköön Suomen nainen synnyinmaansa täysioikeuksinen kansalainen!

Eläköön Suomen kansan eduskunta, koko kansan tarpeiden todellinen julkilausuja!

Toukokuun 12 p. 1907

Helsinki.

Valtakunnan Duuman jäsenet Donin sotajoukkojen alueelta;

Kasakkain edustajat:

Ivan Uschakoff. Kasakkain piiristä.
Talonpoikain piiristä A. Afanasjeff.
Donetskin piiristä A. Pamfiloff.
Novotscherkaskin piiristä V. Harlatak.

A. Petroffsky.

Alexandrovsk-Gruschevsk piiristä M. Voronkoff.
Ust-Medvetskaja piiristä N. Fontin.
Taganrogin piiristä K. Kaklugin.
Taganrogin kaupungista; M. Takantseff.

Nämä Donin kasakkain edustajat olivat samalla pyytäneet saada saattaa eduskunnan tietoon seuraavan lausunnon:

Meidät, Donin edustajat, on **kansanvapauden puolueen** parlamenttiryhmä, johon meillä kaikilla on kunnia kuulua, valtuuttanut lausumaan Suomen valtiopäiville puolueen tervehdyksen ja onnentoivotuksen sen johdosta, että Suomen kansa on saanut kaikkein kansanvaltaisimman vaalilain ja vakuuttamaan, että Venäjän perustuslaillis-kansanvaltaisessa puolueessa Suomen kansa aina on löytävä lämmintä myötätuntoa tiellään vastaiseen valtiolliseen ja yhteiskunnalliseen edistykseen.

Valtakunnanduuman **työläisryhmän** edustaja, inkeriläinen duuman jäsen hra A. Leppänen oli työläisryhmän ja Inkerin kansan puolesta lausunut lämpimän tervehdyksen Suomen kansan ensimäiselle eduskunnalle ja samalla koko Suomen kansalle.

Virolaisilta kansan edustajilta valtakunnanduumassa oli saapunut vironkielinen sähkösanoma, joka suomeksi kuului seuraavasti:

Virolaiset kansanedustajat Venäjän valtakunnan Duumassa tervehtivät Suomen valtiopäiviä niiden toiminnan avaamisen johdosta uudistetulla vapaalla kansanomaisella pohjalla ja toivovat, että valtiopäivien onnistuisi Suomen veljeskansan henkisen ja aineellisen menestyksen kaikenpuoliseksi edistämiseksi ja sen ominaisen kulttuurielämän kohottamiseksi tehdäkseen hedelmällistä työtä.

Virolaisten kansanedustajat
Jürgenstein, Jürine, Murten, Parts ja Pärn.

Twerin naisten tasaarvoisuusyhdistykseltä oli saapunut venäjänkielinen, suomeksi näin kuuluva sähkösanoma:

Valtiopäivien puhemiehelle! Tervehdimme valtiopäiviä. Naisten tasa-arvoisuusyhdistys Twerissä.

Joukolta **valtiollisia karkoitettuja ja kansalaisia** Olekminskin kaupungissa **Jakutskin piiriä** oli saapunut venäjänkielinen, suomeksi näin kuuluva sähkösanoma:

Valtiopäiväin puhemiehelle

Sydämellisesti tervehdimme ensimäisiä naisia, jotka maa on lähettänyt edustajikseen valtiopäiville. Olkoon tämä esimerkkinä muille valtioille ja uudistakoot valtiopäivät Suomen yhteiskuntajärjestyksen.

Joukko valtiollisia karkoitettuja ja kansalaisia Olekminskin kaupungissa Jakutskin piiriä.

Sitä paitse oli tullut **yksityisiltä henkilöiltä** sähkösanomia, jotka puhemies ilmoitti olevan kansliassa nähtävänä.

Ja merkittiin pöytäkirjaan että nämä tervehdykset vastaanotti Kansaneduskunta mielihyvällä ja myötätuntoisuudella.

Valitsijamiesten vaali

Siirtymällä päiväjärjestykseen ryhtyi eduskunta valitsijamiesten vaaliin, johon asiantuntijoiksi puhemies ilmoitti puhemiehistön kutsuneen professori E. Lindelöfin ja maisteri Onni Hallsténin.

Keis. Senaatin teettämän suhteellisen vaalitavan soveluttamista kansaneduskunnassa toimitettaviin vaaleihin koskevan ehdotuksen 2 §:n mukaan oli maanantaina toukokuun 27 p:nä eduskunnan sihteerille annettu kaikkiaan viisi eri ehdokaslistaa valitsijamiesten vaalia varten. 4 §:n perusteella oli mainitut listat yhteensovitettu seuraavaksi vaalilipuksi, joka painettuna oli vaalissa käytettävä.

1.

Setälä, E. N.
Castrén, Jonas
Renvall, Heikki
Erkko, Eero
Riihelä, Tahvo
Koskelin, K. V.
Arokallio, G.
Viljakainen, K.
Luoma, A.

2.

Kallio, Kyösti
Raatikainen, August
Räsänen, Hilma

3.

Söderholm, K.
Rosenqvist, V. T.
Cederberg, A.
Neovius, A.
Estlander, E.
v. Alfthan, Kr.
Ehrnrooth, L.
Rosenqvist, G. G.
Nix, Oskar

4.

E Valpas Hänninen
M. Turkia
T. Tainio
Y. Sirola
W. Vuolijoki
S. Nuorteva
A. Sivenius
H. Pärssinen
M. Paasivuori
A. Partanen
A. Siren
W. Tanner
S. Häkkinen
O. Tokoi
A. Ingman
J. Järvinen
S. Reinholdsson
J. Martikainen
O. Orasmaa
J. A. Komu
I. Aalle
T. Rissanen
E. Hokkanen
J. Merinen
D. Kalliokorpi
A. Valjakka
J. Penna Paunu
W. Laine

5.

Palmén
Torppa
Kairamo
Laine, Adolf, Oskar
Paasikivi
Antila
Paloheimo
Runtti
Nykänen
Listo
Gebhard, Hedvig
Knuutila, Kaarle
Pullinen
Lagerlöf
Arajärvi
Hoikka, I.
Rapola
Myllylä
Koivisto, Aleksi
Hakulinen
Repo
Reima

Kun vaaliliput oli annettu ja merkitty

N:olla 1 merkityn listan saaneen 25 ääntä
» 2 » » » 9 »
» 3 » » » 24 »
» 4 » » » 79 »
» 5 » » » 61 »

keskeytettiin istunto klo 12,45 p:llä.

Vaalin tuloksen mainitsi Puhemies ilmoitettavan ja muut päiväjärjestyksessä olevat asiat käsiteltävän iltapäivällä klo 6 pidettävässä istunnossa.

Tiistaina 28 p. toukokuuta klo 6 i. p.

Valitsijamiehet.

Tehtyjen laskujen perusteella ilmoitettiin seuraava **valitsijamiesten vaalin** tulos:

Nimi	Äänimäärä	Nimi	Äänimäärä	Nimi	Äänimäärä
N:o 1.		*Varajäsen:*		N:o 4.	
Jäsenet:		Räsänen, H.	3.00	*Jäsenet:*	
Castrén, J.	13.53			Valpas Hänninen E.	77.25
Setälä, E. N.	12.68	N:o 3.		Turkia, M.	39.70
Renvall, H.	9.17			Tainio, T.	26.33
Riihelä, T.	7.07			Sirola, Y.	19.75
Erkko, E.	5.75	*Jäsenet:*		Vuolijoki, W.	15.82
Koskelin, K.	5.05			Partanen, A.	13.83
		Söderholm, K.	17.23	Nuorteva, S.	13.20
Varajäsenet:		Rosenqvist, V. T.	10.12	Sivenius, A.	13.17
Arokallio, G.	4.93	Nix, O.	8.75	Pärssinen, H.	13.17
Viljakainen, V.	3.92	Cederberg, A.	7.15	Paasivuori, M.	13.17
		Neovius, A.	6.90	Sirén, A.	13.17
				Tanner, W.	13.17
N:o 2.				Tokoi, O.	13.17
				Ingman, A.	13.17
Jäsenet:		*Varajäsenet.*		Järvinen, J.	13.17
				Häkkinen, S.	13.00
Kallio, K.	8.00	Estlander, E.	5.17	Reinholdsson, S.	13.00
Raatikainen, A.	4.50	Alfthan, K.	3.83	Martikainen, J.	13.00

Nimi	Äänimäärä	Nimi	Äänimäärä	Nimi	Äänimäärä
Varajäsenet:		Torppa, J.	30.50	Lagerlöf, A.	10.17
Aalle, S.	13.33	Kairamo, A. O.	20.33		
Orasmaa, O.	13.17	Laine, A. O.	15.25		
Komu, J. A.	13.17	Paasikivi, J. K.	12.20		
Rissanen, T.	13.17	Antila, J. E.	10.17		
Hokkanen, E.	13.17	Paloheimo, H. G.	10.17	*Varajäsenet:*	
Merinen, J.	13.17	Runtti, J.	10.17		
		Nykänen, T.	10.17	Arajärvi, J.	10.17
N:o 5.		Listo, A.	10.17	Hoikka, I.	10.17
		Gebhard, Hedv.	10.17	Rapola, F. O.	10.17
Jäsenet.		Knuutila, K.	10.17	Myllylä, K.	10.17
Palmén, E. G.	61.00	Pullinen, E.	10.17	Koivisto, A.	10.17

Varajäsenistä huomautti **Puhemies** että niiden luku oli vaalissa noudatetun suhteellisen vaalitavan mukaan tullut 16:ksi, vaikka niiden lukua ei oltu päätetty korottaa silloin, kun varsinaisten jäsenten. Lisäksi tullut kuudestoista oli maalaisliittolainen.

Tällaisen entisen päätöksensä tulkitsemisen eduskunta hyväksyi.

Valiokuntien valitseminen.

Puhemies kehoitti valitsijamiehiä huomenna kello 10 a. p. kokoontumaan valitsemaan jäseniä valiokuntiin, joihin 7-jäsenisen valiokunnan ehdotuksen mukaan päätettiin asetettavaksi

perustuslakivaliokuntaan 16, **lakivaliokuntaan** 16, **talousvaliokuntaan** 16, **valtiovarain valiokuntaan,** joka tulee työskentelemään useammassa eri osastossa 20 sekä **pankkivaliokuntaan** 12 jäsentä.

Varajäseniä oli valittava kuhunkin valiokuntaan niin monta kuin vaaleissa noudatettavan suhteellisen laskutavan mukaan niitä varsinaisiin jäseniin verraten tulee.

Sen lisäksi päätti eduskunta 7-jäsenisen valiokunnan ehdotuksen mukaan heti asetettavaksi **laki- ja talousvaliokunnan,** johon tulee 16 varsinaista jäsentä.

Vielä ilmoitti puhemies että 7-jäsenisessä valiokunnassa oli ajateltu tarpeelliseksi asettaa **rautatievaliokunta** sekä **anomusvaliokunta** ynnä **kaksi valiokuntaa,** jotka käsittelisivät **sosiaalisia** kysymyksiä.

Armollisia esityksiä.

Esitettiin ja **pantiin pöydälle** ensi perjantaina pidettävään täysi-istuntoon seuraavat Keisarillisen Majesteetin arm. esitykset:

n:o 9 **leimasuostunnasta,**

n:o 10 **koskeva suostuntaveroa pelikorteista,**

n:o 11 **varain osoittamisesta valtiopäiväkustannusten suorittamiseen,**

n:o 12 **kyytitoimesta,**

n:o 13 **paloapuyhdistyksistä,**

n:o 14 **ynnä ehdotus laiksi työstä leipomoissa,**

n:o 15 **koskeva muutettuja määräyksiä hirven metsästämisestä.**

Kertomus valtiovarain tilasta.

Esitettiin ja **lähetettiin valtiovarain valiokuntaan kertomus** Suomenmaan kansaneduskunnalle **valtiovarain tilasta,** jonka on antanut Senaatin valtiovarain toimituskunta.

Prokuraattorin kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassapitämisestä maassa,

edustaja **Söderholmin** pyynnöstä, jota edustaja **Castrén** kannatti

pantiin pöydälle ensi istuntoon.

Sihteerin vaali.

Puhemies ilmoitti 7-jäsenisen valiokunnan ehdottavan että paitsi sihteeriä, otettaisiin yksi notari ja yksi kanslisti. Ja kun sihteerin toimen täyttäminen oli kiireellinen, oli valiokunta päättänyt että Puhemies kehoittaisi halullisia hakijoita ilmoittautumaan sekä sihteerintoimeen että myös notarin ja kanslistin toimiin.

Sihteerin virkaan mainitsi Puhemies ilmoittautuneen oikeusneuvosmies A. V. Lindbergin, lakitieteen kandidaatti Ph. Suurosen, lakitieteen kandidaatti Ilmari Tavaststjernan ja lakitieteen kandidaatti Vilho Luukkosen ja oli näistä hakijoista kaksi edellistä saanut valiokunnassa kannatusta. Valiokunnan enemmistö oli kuitenkin kannattanut lakitieteen

kandidaatti Ph. Suurosta ja, ehdotti Puhemies eduskunnan itse nyt toimittamaan sihteerin vaalin, ellei ilman vaalia suostuta jostakin hakijasta.

Puheenvuoron saatuaan lausui:

Ed. **Setälä:** Minä rohkenisin ehdottaa että eduskunta ilman äänestystä ottaisi sihteeriksi sen jota seitsenmiehisen valiokunnan enemmistö on puoltanut.

Ed. **Castrén:** Minä pyytäisin puolestani saada ehdottaa sihteeriksi oikeusneuvosmies Lindbergin, joka on ollut porvarissäädyn sihteerinä useilla valtiopäivillä muistaakseni, ja jolla on suuri kokemus ja perehtymys tässä toimessa. Erinomaisen tärkeätä on että sihteerintoimessa uudessa eduskunnassa on henkilö, jolla on harjaantumusta ja joka niin sukkelaan kuin suinkin voipi panna paperille vastaäänestysesitykset ja äänestysehdotukset. Kun tähän vielä tulee lisäksi että minun tietääkseni oikeusneuvosmies Lindbergillä on sekä kirjallista että suullista taitoa suomenkielessä, en minä voi muuta kuin olla sitä mieltä, että sihteerintoimeen olisi kiinnitettävä oikeusraatimies Lindberg.

Ed. **Kairamo** kannatti edustaja Setälän tekemää ehdotusta.

Ed. **Huoponen:** Ilmoitan lyhyesti että kannatan 7-miehisen valiokunnan sekä edustaja Setälän tekemää ehdotusta.

Ed. **af Ursin:** Pyydän myöskin saada kannattaa hra Setälää.

Ed. **Estlander:** Jag anhåller att få understöda det af hr Castrén gjorda förslaget och sålunda därjämte motsätta mig hr Setäläs förslag.

Ed. **Hjelt:** Pyydän saada puolestani kannattaa hra Suurosen ehdokkuutta. Porvarissäädyn entisenä jäsenenä tiedän, että hra Lindberg on varsin taitava ruotsinkielen käyttämisessä sekä suullisesti että kirjallisesti, mutta suomenkielen taito on hänellä jonkun verran vaillinainen. Tämä seikka minusta jo yksinään ratkaisee esilläolevan kysymyksen, koska uudessa eduskunnassa suomenkieli ehdottomasti on pantava etusijaan. Minua muuten jonkun verran kummastuttaa, että juuri edusmies Castrén asettaa hra Lindbergin

hänen kilpailijansa edelle. En näet voi olla muistamatta, että hra Suuronen, ollessaan valtiopäivämiesehdokkaana, takavuosina, on mainitsemani puhujan puolelta saanut sellaista kiitosta, joka harvoin lienee tässä maassa kellekään annettu. Luulen tämänkin nojalla voivani suositella hra Suurosta kysymyksessä olevaan tärkeään virkaan.

Ed. **Schybergson:** Det är för mig mycket ovant att vid landtdagen höra en diskussion sådan som denna om de sökandes personalia. Sådant brukades icke i representationen i dess förra sammansättning. Jag begärde dock icke ordet för att deltaga i denna diskussion, utan för att vördsamt fråga hr talmannen, huruvida det icke är möjligt att, då omröstning inom sjumannakomiten egt rum, få kännedom om, huru rösterna där utfallit. Ett skriftligt betänkande behöfver icke i en sådan fråga föreligga, men däremot kan det vara skäl att upplysa kammaren om, hvilka som röstat för hr Lindberg, hvilka för den andra, — jag kommer nu icke ihåg hans namn.

Puhemies: Edustaja Schybergsonin kysymyksen johdosta ilmoitan, että valiokunnassa päätettiin ainoastaan esittää, että äänestys oli tapahtunut ja että enemmistö kannatti herra Suurosta. Minä en katso asiakseni ilmoittaa sen enempää asiasta.

Ed. **Castrén:** Minä en olisi mitenkään katsonut voivani ehdottaa hra oikeusraatimies Lindbergiä nyt kyseessä olevaan toimeen, ellen minä tietäisi, että hän käyttää ja pystyy käyttämään suomenkieltä sekä kirjallisesti että suullisesti. Hänen ansionsa tottuneena sihteerinä ovat kuitenkin niin paljon yläpuolella toisen ehdokkaan ansioita, ettei mikään varsinainen vertailu heidän kesken oikeastaan voi tulla kysymykseen. Ennen kaikkia vaaditaan asiain käyttelyssä tarkkuutta ja nopeutta; sellainen tulee varsinkin kysymykseen äänestysesityksiä tehtäessä. Juuri tässä kohden on hra Lindberg osoittanut olevansa maamme ensimäisiä.

Saattaa olla mahdollista, että minä aikoinani olen puolustanut ja lämpimästikin puolustanut hra Suurosen valitsemista edusmieheksi. Mutta edusmiehen ja sihteerin toimen välillä eduskunnassa on jotenkin suuri eroitus.

Muuten minä pyytäisin lisätä, että kun eduskunta asettaa valiokunnan, olkoonpa se mikä valiokunta tahansa, niin

lienee eduskunta oikeutettu saamaan tietää ketkä henkilöt ovat jotakin sinne lykättyä asiaa käsiteltäessä muodostaneet enemmistön, ketkä ovat kuuluneet vähemmistöön. Niin on asianlaita muihin valiokuntiin nähden, jotka käsittelevät niihin lähetettyjä asioita. En ymmärrä, miksi olisi syytä tehdä erotusta sen valiokunnan välillä, jonka eduskunta on asettanut valmistamaan nyt kyseenalaisia asioita, ja niiden valiokuntain välillä, joita eduskunta muita asioita varten tulee valitsemaan.

Ed. **Schybergson:** Äfven jag hade tänkt göra anmärkning beträffande sjumannakomiténs något byråkratiska hemlighetsfullhet emot kammaren, men hr Castrén har redan gjort det och jag behöfver icke tillägga något.

Ed. **Tainio:** Täällä esitetyn kysymyksen johdosta valiokunnassa tapahtuneesta äänestyksestä katson olevani itse puolestani oikeutettu vastaamaan, ja vieläpä rohkenen tehdä sen tohtori af Ursininkin puolesta, että me molemmat olemme antaneet äänemme herra Suurosen hyväksi. Se jonkun verran mahtaa selvittää asemaa niille, joita se huvittaa. Minua muuten ihmetyttää se agitatsiooni, jota täällä eduskunnassa vielä koetetaan harjottaa herra Lindbergin hyväksi. Täällä on agiteerattu aamupäivällä etehisessä, käytävillä ja ravintolassa ja nyt vielä täällä. Se on minun mielestäni tarpeetonta. Ja tarpeetonta on myöskin tätä asiaa saattaa äänestykseen, sillä minä luulen voivani vakuuttaa, että eduskunnan kaksi suurinta puoluetta empimättä kannattaa herra Suurosen ehdokkuutta. Minä en tietenkään puhu vanhan suomalaisen puolueen nimessä, mutta sanon sen vaan arvelunani ja se saattaa pitää hyvin tarkkaan paikkansa. Ja kun näin on , niin minun mielestäni ansaitsee edustaja Setälän ehdotus, että hyväksyttäisiin herra Suurosen ehdokkuus ilman äänestystä, täyden kannatuksen. (Hyvä!)

Ed. **Renvall:** Tahtomattani vastustaa herra Setälän tekemää ehdotusta täytyy minunkin ihmetellä sitä tapaa, jolla valiokunta on tämän asian jättänyt eduskunnan ratkaistavaksi. Eduskunnalle esitetään kaksi nimeä ja useimmilla edustajilla ei ole niistä henkilöistä, jotka kantavat näitä nimiä, muuta tietoa, kuin että toisen nimi on Suuronen ja toisen Lindberg. Ja tällä pohjalla tahdotaan sitte eduskunta äänestämään. Jos seitsenmiehinen valiokunta todellakaan ei tahdo ilmoittaa niitten nimiä, jotka ovat äänestäneet enem-

mistönä ja vähemmistönä, niin siinä tapauksessa olisi kai eduskunnalle ollut esitettävä jonkunlaisia tietoja näistä henkilöistä. Minä tiedän porvarissäädyn entisenä jäsenenä, että herra Lindberg on saavuttanut valtiopäivämiespiireissä sellaisen kannatuksen ja hyväksymisen sihteerinä, että minä luulen, että tässä maassa ei kukaan tule saavuttamaan suurempaa kannatusta sillä paikalla. Herra Suurosesta minä kyllä tiedän, että hän osaa suomea, mutta minä tiedän, että herra Lindberg osaa myöskin. Mahdollisesti herra Suuronen osaa paremmin, mutta minä rohkenen myöskin sanoa, että herra Suuronen ei ole millään osottanut osaavansa sitä, mitä sihteeriltä lähinnä vaaditaan: taitoa siinä toimessa.

Ed. **Setälä:** Minä tein äsken ehdotukseni ainoastaan siinä tarkotuksessa, että keskustelua tästä asiasta ei tarvitsisi syntyä eikä asian käsittelyä venytettäisi. Minä katsoin olevani sitä enemmän oikeutettu tekemään tämän ehdotuksen, koska minä kuuluin vähemmistöön valiokunnassa, missä minä äänestin hra Lindbergiä hänen verrattomasti pitempään parlamentaariseen kokemukseensa nähden.. Mutta jos joku äänestystä asiasta vaatii, niin se tietysti on toimitettava, niin suuresti kuin olisinkin toivonut että olisi voitu välttää sekä tuommoisen tarpeettoman äänestyksen että ainakin minun mielestäni vielä tarpeettomamman keskustelun syntymistä.

Muuten minä en käsittänyt seitsenmiehisen valiokunnan päätöstä sillä tavalla, että valiokunta olisi päättänyt, ettei eduskunnalle voitaisi ilmoittaa, kuinka kukin jäsen oli äänestänyt, vaan että siellä ainoastaan pidettiin semmoisen ilmoituksen tekemistä tarpeettomana. Kenties olen väärässä, mutta siihen käsitykseen ainakin minä jäin.

Puhemies: Herra Setälän lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että minusta valiokunta selvästi päätti asian esitettäväksi niin kuin sen tein. Mutta tietysti jokaisella valiokunan jäsenellä on tilaisuus ja oikeus esittää mitä valiokunnassa on tapahtunut.

Ed. **Danielson-Kalmari:** Täällä on edusmies Castrén moittinut seitsenmiehistä valiokuntaa salaperäisyydestä, kun se ei ole ilmoittanut, ketkä jäsenet ovat äänestäneet kummankin hakijan puolesta, ja hän on viitannut menettelyyn entisillä valtiopäivillä. Hän on myös lisännyt, että muissa valiokunnissa tulee aina selville, millä tavoin jäsenet ovat äänestä-

neet. Tässä nyt kuitenkin on ilmeinen erehdys. Jos valiokunnat eivät tahdo ilmoittaa äänestyksiänsä siitä syystä että he eivät pane mitään erityistä merkitystä tapahtuneille äänestyksille, niin kunkin jäsenen kanta ei tule eduskunnan tietoon; miten eri jäsenet ovat äänestäneet, tulee tietoon ainoastaan siinä tapauksessa että vastalause liitetään mietintöön. Mitä erittäinkin tulee vaaleihin, niin minä en muista aikaisemmilta valtiopäiviltä että koskaan olisi erityisesti ilmoitettu, että ne ja ne valiokunnan jäsenet ovat hakijoista äänestäneet toista tai toista. Ja kaikilla valtiopäivillä kuitenkin on äänestyksiä tällaisissa asioissa tapahtunut erityisissä valiokunnissa. Minä ymmärrän kyllä, että seitsenmiehinen valiokunta tässä kohden on täydellisesti noudattanut vanhaa tapaa, joka nyt ei suinkaan kuitenkaan estä ilmoittamasta sitä, miten äänestys on tapahtunut, niin kuin me nyt jo olemmekin yksityisiltä sen jäseniltä saaneet asian tietää.

Muuten täällä mainittiin, että tässä eduskunnassa luultavasti useimmat eivät tiedä hra Suurosesta muuta kuin että hän on hra Suuronen. Ne, jotka eivät enempää tiedä, ne eivät tosiaankaan ole seuranneet sellaisen laitoksen toimintaa kuin Pellervo on. Sillä ne, jotka vähäsenkin ovat seuranneet osuustoimintaa, tietävät että hra Suuronen toimii mainitun laitoksen sihteerinä.

Ed. **Palmén:** Minulla ei ole paljoa lisättävänä siihen selitykseen, jonka hra Setälä täällä antoi. Minä en käsitä muuta kuin että oli tarpeetonta mainita, kuinka valiokunnassa oli äänestetty, mutta minä en katso minkäänlaista salaisuutta tässä tarpeelliseksi. Omasta puolestani olen kannattanut hra Suurosta, etenkin siitä syystä että, täydellisesti tunnustamalla hra Lindbergin pitkän ja ansiokkaan toiminnan valtiopäivillä, takeet siitä että hän täydellisesti hallitsee suomenkieltä olivat riittämättömät. Siinä se mitä minulla on sanottavaa.

Ed. **Y. K. Yrjö-Koskinen:** Minä pyysin puheenvuoroa kannattaakseni sitä ehdotusta että hra Suuronen otetaan eduskunnan sihteeriksi ilman lippuvaalia. Minä luulen tietäväni että suomalainen puolue tulee häntä kannattamaan ja kun on ilmoitettu että sosialistinen puolue myös häntä kannattaa, lienee aivan hyödytöntä ajanhukkaa panna täällä toimeen lippuvaali.

Ed. **af Ursin:** Minun käsitykseni mukaan Puhemies on täällä äsken antamassaan selityksessä menetellyt aivan

oikein. Päätös oli niinkuin hän sanoi, mutta en luule että kukaan, joka on äänestänyt toiseen tai toiseen suuntaan, tahtoo salata, mitenkä hän on äänestänyt. Minä olisin nyt ilmoittanut sen, mutta kun hra Tainio sillä tavalla toi asian ilmi, niin se on nyt selvä.

Muuten pyydän hra Renvallin lausunnon johdosta huomauttaa että sekä hra Lindberg että hra Suuronen esiintyvät hakemuksissaan ainoastaan hra Lindberginä ja hra Suurosena. He eivät ole antaneet asianomaiseen paikkaan minkäänlaista meriittiluetteloa. Se oli syy minkä takia minä pyysin asian lykkäämistä seuraavaan puhemiehistön istuntoon. Ja kun sitten olin saanut tietoja kummastakin hakijasta, niin äänestin niinkuin olen äänestänyt. Minä kyllä tiesin näistä molemmista herroista jo sitä ennenkin vähän enemmän kuin nähtävästi hra Schybergson, joka äsken unohti hra Suurosen nimenkin.

Ed. **Paasikivi**: Minun tietääkseni 7-miehisen valiokunnan päätös kyllä oli vähän toinen, kuin minkä Puhemies tässä esitti, mutta kun asiat ovat tälle kannalle joutuneet, niin pyydän ilmoittaa, että minä olen valiokunnassa kannattanut hra Suurosta, ja teen sen tietysti vielä nytkin. Jos täällä on niitä, joille hra Suuronen on tuntematon, niin minun täytyy sanoa kuuluvani niihin, joille hra Lindberg on jotenkin tuntematon. Minä en suinkaan tahdo kieltää hänen kykyänsä, koska se on hyväksi todistettu, enkä minä tahdo sitäkään kieltää, että hän arvatenkin osaa suomenkieltä ehkä jonkun verran paremminkin kuin ruotsalaisen kasvatuksen saaneet virkamiehet Suomessa tavallisesti osaavat. Tälle kielitaidolle, vaikka se on koko joukon ylempänä keskiarvoa, minä en pane suurta merkitystä. Ja ennen kaikkea minusta on aivan välttämätöntä, että tämän eduskunnan sihteeriksi tulee sellainen mies, joka täydellisesti hallitsee suomenkieltä.

Mitä muuten hra Suurosen taitoon tulee, niin minulla on ollut tilaisuus monien vuosien kuluessa läheisesti työskennellä hänen kanssaan ja olen sillä tavalla tullut tuntemaan hänen kykynsä ja olen saanut siitä hyvin suuren ajatuksen. Luulen voivani jonkun verran arvostella niitä toimia, jotka sihteerille kuuluvat, koska minulla on ollut tilaisuus olla sihteerinä eräillä valtiopäivillä talonpoikaissäädyssä. Olen vakuutettu, että herra Suuronen tulee aivan hyvästi ja kunnollisesti tämän toimen suorittamaan.

Ed. **von Alfthan:** Då sjumannautskottet endast i korthet afgifvit ett sådant utlåtande, som af hr talmannen framförts och då detta utlåtande beträffande de båda sökandes personer är egnadt att i någon mån väcka förvåning inom sådana kretsar, som under flere landtdagar följt med borgareståndets verksamhet och landtdagens verksamhet öfverhufvud, så skulle man ha önskat att åtminstone de hufvudgrunder, på hvilka flertalet stödt sin åsikt, hade blifvit antydda. Något hinder härför hade ej förefunnits. Genom den nu förda diskussionen hafva dessa hufvudpunkter blifvit utaf särskilda deltagare i omröstningen inom utskottet framförda. Sålunda hafva särskilda talare uppställt framstående kännedom af finska språket såsom det enda bestämmande för besättandet af denna plats, hvaremot teknisk färdighet, en mångårig erfarenhet och bevisad skicklighet endast tagas i betraktande såsom mindre viktiga omständigheter. Så tillvida hafva sålunda hufvudgrunderna, som ledt flertalets beslut, blifvit klara. Men när här anhållits om att få veta, huru omröstningen i detalj har utfallit, så var detta, skulle jag tro, icke föranledt af någon nyfikenhet, utan härför förelåg också ett sakligt skäl. Utom de rent tekniska omständigheter, som här måste tagas i betraktande, föreligger en annan omständighet, som bör beaktas. Första sekreteraren och landtdagens talman hafva ett mycket intensivt samarbete att utföra. Det kunde nu tänkas att ett antal af landtdagens medlemmar skulle önska taga hänsyn till hvad talmannen personligen i detta afseende skulle finna vara lämpligast och hvilken person han ansåge bäst kunna understöda talmannens arbete för det helas bästa. Ur denna synpukt skulle jag gärna hafva önskat få kännedom om huru denna omröstning utfallit inom sjumannakomiten. För min enskilda del är jag under dylika fall som detta alltid benägen att taga stor hänsyn till nyss antydda omständighet.

Ed. **Söderholm:** Då hr Danielson-Kalmari nämnde att ur utskottsbetänkandena i allmänhet icke framgår huru hvarje ledamot i utskottet röstat, så är det ju mycket riktigt. Men emellertid äro utskottsledamöterna sedermera under diskussionen i tillfälle att yttra sig, och däraf kan det framgå, huru deras röster fallit i utskottet. Denna gång har i beredningen af frågan också deltagit landtdagens talman, som dock icke deltager i diskussionen i plenum. Jag förstår att det endast var på grund af en ganska naturlig grannlagenhet hr talmannen icke önskade att för landtdagen borde

tillkännagifvas, huru rösterna fallit, på det att icke den åsikt hr talmannen hade företrädt möjligen skulle komma att inverka på afgörandet inom landtdagen. Vidare anser jag mig icke i denna fråga kunna yttra. Hvad nu de båda sökandena beträffar, kan jag icke underlåta att påpeka det förhållandet, att rådman Lindberg, enligt hvad för mig uppgifvits, vid nio landtdagar innehaft sekreterareplatsen i borgareståndet, hvilket tyder på, att han måtte skött denna befattning ovanligt väl. Därjämte ville jag framhålla det faktum, att under de två senaste, särskildt den allra senaste landtdagen, det finska språket användts i borgareståndet mera än det svenska.

Ed. **Castrén:** Minä ne ole, kuten valtioneuvos Danielson-Kalmari täällä on lausunut, moittinut valmistusvaliokuntaa salaperäisyydestä. Minä olen ainoastaan lausunut etten ymmärrä, miksikä ei tämän valiokunnan jäsenet voisi ilmoittaa millä tavalla äänestys on tapahtunut viimeksimainitussa valiokunnassa, kun eivät muiden varsinaisten valiokuntain jäsenet katso itseään estetyksi joko vastalauseen muodossa tai yksityisesti esiintymällä säädyssä ilmoittamasta mitä mieltä he ovat valiokunnan enemmistön mielipiteeseen nähden olleet. Minkätähden minä erittäin kaipasin selvitystä niin se oli syystä ettei suurimmalla osalla eduskunnan jäsenistä ole mitään mahdollisuutta arvostella hakijain kykyä kyseenalaiseen sihteerin toimeen. Minulla persoonallisesti ei suinkaan ole mitään hra Suurosta vastaan. Mutta jos minä vertaan molempain hakijain sopivaisuutta sihteerin toimeen, täytyy minun ehdottomasti asettaa hra Lindberg etusijalle. Oikeusneuvosmies Lindberg on osoittanut olevansa erinomaisen kykenevä, erinomaisen pystyvä ja sukkela sihteerin tehtävissä, jotavastoin herra Suuronen ei ole ollut tilaisuudessa osoittamaan, että häntä tässä toimessa voisi herra Lindbergiin verrata. En puolestani olisi suinkaan esittänyt herra Lindbergiä sihteerin toimeen, ellen minä tietäisi että hän sekä kirjallisesti että suullisesti käyttää suomenkieltä. Todistuksena siitä olkoon myös se seikka että viime valtiopäivillä äänestysesitykset porvarissäädyssä tehtiin molemmilla kielillä ja oli siis suomenkielisten äänestysesitysten sepittäminen myös hra Lindbergin asiana, ilman että siellä minkäänlaista moitetta hänen kielitaitoaan vastaan tehtiin. Olen puolestani tässä asiassa ainoastaan pitänyt silmällä eduskunnan työn menestystä, vaarinottamalla tarpeellista suomenkielen taitoa, jota minun käsittääkseni hra Lindberg omaa.

Ed. **Erkko:** Porvarissäädyn jäsenenä useilla valtiopäivillä olen ollut tilaisuudessa huomaamaan, että hra Lindberg sihteerinä todella on erinomainen. Hän on täyttänyt sihteerin tehtävät harvinaisella taidolla, vaikka en tahtoisi mennä niin pitkälle kuin hra Renvall että sanoisin että kukaan muu ei voisi semmoista taitoa saavuttaa.

Mutta toisaalta olen myös edellisillä valtiopäivillä huomannut, että hänen suomenkielen taitonsa, vaikka se kyllä oli riittävä siihen tarpeeseen, mikä porvarissäädyssä oli, ei ole siksi täydellinen kuin minun mielestäni vaaditaan nykyisessä eduskunnassa. Täällä ei minun käsittääkseni saa sihteeriltä sietää muuta kuin aivan täydellistä suomenkielen taitoa. Näin ollen olisi minun mielestäni ollut toivottavaa, että olisi niiden ilmoitusten johdosta, joita puhemiesten puolelta lehdissä julkaistiin, ilmoittautunut hakijoiksi semmoisia henkilöitä, joilla olisi ollut suurempi kokemus sihteerintoimessa kuin hra Lindbergin kanssahakijoilla ja samalla olisivat omistaneet täydellisemmän suomenkielen taidon kuin hra Lindberg. Valitettavasti ei näin ole käynyt.

Tunnen myös hra Suurosen, vaikkakaan en aivan viime vuosilta. Tiedän että hän on lahjakas, terävä mies, ja olen vakuutettu siitä että hän on voinut niinä vuosina, joina minä en ole hänen kehitystään seurannut, kehittyä myös taitavaksi lakimieheksi. Koska seitsenmiehisen komitean enemmistö on katsonut voivansa häntä ehdottaa tähän toimeen, uskon että hän tulee sen kunnollisesti hoitamaan. Minä senvuoksi kannatan komitean enemmistön mielipidettä.

Ed. **Alkio:** Minusta on kyllä näitä tällaisia ilta-keskusteluja sangen hauska kuunnella, mutta ne saattavat käydä ikäviksi ellei niitä ajoissa lopeta. Mitä itse asiaan tulee, niin meitä on täällä joukko semmoisia, jotka emme tunne kumpaakaan hakijaa. Aivan ilmeisesti näyttää siltä että etuoikeus ehdokkaitten kesken lankee hra Suuroselle siitä yksinkertaisesta syystä että hän osaa suomenkieltä tarvitsematta sitä tänne tulla harjoittelemaan. Kun eduskuntavaalit oli suoritettu, silloin lausuttiin varsinkin pääkaupungin sanomalehdissä epäilyksiä siitä että eduskunta, mitä edustajiin tulee, ei osaisi täyttää tehtäväänsä. Minusta on aivan luonnollista että eduskunnassa täytyy ainakin niiden, jotka eduskunta valitsee palvelijoikseen, osata tehdä tehtävänsä sillä kielellä, jota enemmistö tulee käyttämään. Tämä seikka yksinkertaisesti ratkaisee vaalin herra Suurosen hyväksi.

Ed. **Estlander**: Då jag har motsatt mig hr Setäläs förslag och förty också är beredd att yrka på omröstning i denna fråga, så vill jag angifva orsaken härför. Jag vill tillstå, att jag icke finner det förenligt med den själfständighet, som bör utmärka landtdagsmän, att ärenden afgöras utan diskussion och utan omröstning blott på den grund att representanterna för tvänne, låt vara också stora, partier inom landtdagen låtit tillkännagifva sin mening i frågan.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi valittiin Suomen Kansaneduskunnan **sihteeriksi** nyt alkaneilla valtiopäivillä lakitieteen kandidaatti **Philip Suuronen** 157 äänellä; oikeusneuvosmies A. V. Lindberg sai 34, ja lakitieteen kandidaatti Luukkonen 4 ääntä, jonka ohessa vaalissa annettiin 1 tyhjä lippu,

ja tarkistettiin heti tämä eduskunnan päätös, josta pöytäkirjanotteella oli valtiovarain valiokunnalle ja lakitieteen kandidaatti Ph. Suuroselle tieto annettava.

Eduskunnan nimi.

Pöytäkirjaa tarkistettaessa käytetyn sanamuodon „Suomen Kansaneduskunta" johdosta puheenvuoron saatuaan lausui:

Ed. **Renvall**: Kuulin että pöytäkirjanotteessa oli käytetty nimitystä „Suomen Kansaneduskunta". Pyydän saada huomauttaa että voimassa olevan Valtiopäiväjärjestyksen 1 § on antanut Suomen eduskunnalle virallisen nimensä, joka on „Suomen Suuriruhtinaanmaan eduskunta" tai sitte lyhennettynä „Suomen eduskunta". Minä kyllä olen huomannut, että hallituksen antamissa propositsiooneissa on myöskin käytetty nimitystä „kansaneduskunta", mutta kun se nimitys ei ole Valtiopäiväjärjestyksessä, niin en katso sitä oikeaksi, vaan tahtoisin, että eduskunta, kun se itse alkaa nimitystä käyttää, ottaisi käyttääkseen sitä nimitystä, joka on sopusoinnussa Valtiopäiväjärjestyksen nimityksen kanssa. Tahtoisin siis että pöytäkirjssa sanottaisiin „Suomen eduskunta".

Ed. **Paasikivi**: Herra Renvallin huomautuksen johdosta pyytäisin mainita, että Valtiopäiväjärjestyksessä ensimäistä pykälää aikaisemmin käytetään sanaa „kansaneduskunta". Sanotaan nimittäin lain johdannossa: „Kun on käynyt tarpeelliseksi uudella perustuslailla kehittää Suomen kan-

saneduskunnan järjestysmuotoa j. n. e." Minusta senvuoksi nimitys „kansaneduskunta" on yhtä oikeutettu kuin „eduskunta" ja minun korvissani se kuuluu paremmalta. Katsoisin senvuoksi, että sitä nimeä voisi käyttää.

Ed. **Renvall:** Minä en ollenkaan ota asiaa korvan mukaan. Minun korvani myös sanoo, että „kansaneduskunta" olisi kauniimpi, mutta minä otan asian ainoalta oikealta kannalta, nimittäin siltä, mitä laki sanoo, ja laki käyttää ainoastaan sanaa „eduskunta". Valtiopäiväjärjestyksen 1 §:ssä on eduskunnan virallinen nimi täydellisenä lausuttuna; ruotsiksi se kuuluu „Storfurstendömet Finlands representation" ja suomeksi „Suomen Suuriruhtinaanmaan eduskunta". Se seikka, johon edustaja Paasikivi kiinnitti huomiota, ei ole jäänyt minultakaan huomaamatta, mutta pyydän, että arvoisat edustajat myös huomaavat että tässä ei käytetä nimitystä „kansaneduskunta" uykyisestä eduskunnasta, vaan siinä puhutaan Suomen eduskunnan järjestysmuodon kehittämisestä ja siis on käytetty sana „kansaneduskunta" merkitsemään sekä entistä nelijakoista säätyeduskuntaa että myös nykyistä yksikamarista eduskuntaa. Tässä ei siis ole „kansaneduskunta" nimitystä käytetty nykyisen eduskunnan nimityksenä, vaan ylimalkaan ilmoittamaan käsitettä „eduskunta", joka edustaa kansaa". Minä siis arvelen, että edustaja Paasikiven vastaväitteellä ei ole kyseessäolevassa asiassa ja sen ratkaisuun nähden mitään merkitystä ja saan yhä pyytää, että eduskunta itse ottaisi käyttääkseen sitä virallista nimitystä, jonka perustuslakikin V. J:n 1 §:ssä on meidän parlamentille antanut.

Ed. **Cederberg:** Jag ber att få ansluta mig till det uttalande, som gjorts af hr Renvall. Att benämna landtdagen finska folkets landtdag anser jag icke vara egentligt och icke hafva något stöd i landtdagsordningen. Att använda benämningen Finlands landtdag anser jag vara det enda riktiga.

Ed. **Erkko:** Minä puolestani jätän lakimiesten kiisteltäväksi siitä, mikä lain puustavin mukaan olisi oikeampi nimitys, „Suomen Suuriruhtinaanmaan eduskunta" vaiko „Suomen kansaneduskunta," mutta ainakin tavallisen järjen mukaan on luonnollisempaa, että eduskuntaa kutsutaan „Suomen kansaneduskunnaksi". Me emme edusta täällä Suomen maata vaan Suomen kansaa. Minä siis puolestani hy-

väksyn sen sanamuodon, jota hallitus on käyttänyt ja jota on käytetty äsken luetussa pöytäkirjassa.

Ed. **Paasikivi**: Ellen väärin muista, oli syy minkävuoksi Valtiopäiväjärjestyksen 1 §:ssä ei ole käytetty sanaa „Suomen kansaneduskunta" niinkuin eduskuntakomiteassa ehdotettiin, se, että siinä seuraavat sanat ovat: „edustaa Suomen kansaa" ja sellainen sanamuoto, että kansaneduskunta edustaa Suomen kansaa" on kielelliseltä kannalta vähemmin hyvältä kuuluva. Mutta jos tahdotaan ikäänkuin kokoonpuristaa se ajatus, joka 1 §:ssä on, nimittäin: „Suomen Suuriruhtinaanmaan eduskunta, joka edustaa Suomen kansaa", niin sana, „kansaneduskunta" tuntuu ilmilausuvan tarkalleen juuri sen käsityksen, minkä Valtiopäiväjärjestyksen 1 § sisältää. Senvuoksi minä edelleen kannatan sitä, että suomalaisessa tekstissä ja suomenkielisessä puheessa käytettäisiin sanaa „kansaneduskunta".

Ed. **Renvall**: Minä pyydän yhä vielä saada siirtää keskustelun sille ainoalle oikealle tolalle, mikä sillä mielestäni voi olla, nimittäin antaa kysymyksen ratkaisun riippua siitä, mikä on laillinen nimitys. Yhtä vähän kuin voin antaa arvoa sille, mikä korvalle kuulostaa paraimmalta, yhtä vähän minä voin antaa arvoa sille, että eduskuntakomitea on ollut siksi vähän kekseliäs, että se ei ole voinut keksiä parempaa lausepartta ensimäistä pykälää varten. Minä olisin tässä hetkessä sen keksinyt. Olisin sanonut: Suomen eduskunta on yksin oikeutettu puhumaan ja päättämään Suomen kansan nimessä. Sillä olisi lausuttu sama ajatus. Mutta puhumatta siitä, miten paljon kekseliäisyyttä on ollut eduskuntakomitealla, niin ei se voi kumota sitä tosiasiaa, että Valtiopäiväjärjestyksen 1 §:ssä on nimitys eduskuntalaitokselle annettu, ja selvää on, että tätä nimitystä on käytettävä siihen asti, kunnes se on laillisessa muodossa muutettu.

Ed. **Listo**: Pyydän vaan lyhyesti ilmoittaa olevani tässä kysymyksessä täydellisesti samaa mieltä kuin edustaja Renvall.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi, asetti Puhemies eduskunnan vastattavaksi seuraavan **äänestysesityksen**:

Ken hyväksyy pöytäkirjassa käytetyn sanamuodon

„Suomen kansaneduskunta", vastaa jaa; jos ei voittaa, on pöytäkirjassa käytettävä sanamuotoa „Suomen eduskunta".

Lippuäänestyksessä annettiin 118 „jaa"- ja 70 „ei"-ääntä sekä 1 tyhjä lippu, joten siis pöytäkirjassa käytetty sanamuoto **„Suomen kansaneduskunta" oli hyväksytty.**

Päätöksen johdosta lausui puheenvuoron saatuaan:

Ed. **Castrén:** Pyydän ilmoittaa, etten ole ottanut osaa tähän äänestykseen, koska olen ollut sitä mieltä, ettei asiaa olisi ollut aivan oikopäätä ratkaistava, vaan että se sitä ennen olisi ollut lähetettävä perustuslakivaliokuntaan.

Ed. **Renvall:** Minä puolestani katson että asia ei ole ratkaistu muuta kuin mikäli se koskee tätä pöytäkirjan otetta. Katson aivan luonnolliseksi, että asia vastedes sellaisenaan joutuu perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi, ja että eduskunta vasta sen jälkeen on oikeutettu asiasta päättämään.

Puhemies: Minun mielestäni asia on selvä. Eduskunnalla on oikeus asiasta heti päättää; sen mukaan olen myös esittänyt asian päätettäväksi.

Ed. **Danielson-Kalmari:** Hallitus on käyttänyt sanaa „Suomen kansaneduskunta". Nyt on valtiopäiväin enemmistö hyväksynyt saman nimityksen, ainoastaan yksi osa eduskuntaa on sitä mieltä, että olisi aina käytettävä lyhennettyä muotoa „Suomen eduskunta". En minä käsitä, että nyt enää tarvitsee lykätä tätä perin tärkeää asiaa perustuslakivaliokuntaan, jotta se antaisi mietinnön siitä, tuleeko vastedes aina käyttää tuota täydellistä nimitystä vaiko lyhennettyä muotoa. Minä käsitän kuitenkin tämän äänestyksen sillä tavoin, ettei se velvoita meitä aina käyttämään pitempää ja täydellisempää nimitystä, vaan että kyllä nimi „Suomen eduskunta" voi tulla kysymykseen yhtä hyvin kuin nyt hyväksytty nimitys „Suomen kansaneduskunta".

Ed. **Renvall:** Minä en ollenkaan voi käsittää, että se tosiasia, että hallitus on käyttänyt nimitystä, jota minä katson vääräksi, ja että eduskunnan enemmistö on antanut hyväksymisensä nimitykselle, jolla ei ole kyllin perustusta perustuslaissa, voi millään tavalla estää tämän asian laillista ratkaisua. Olkoon asia nyt suuren- tai pienenarvoinen, —

kukin voi olla siitä sitä mieltä, mitä hän tahtoo olla, — mutta minä katson, että asiat laillisesti voidaan ainoastaan ratkaista sillä tavalla, kuin on määrätty perustuslain selityksestä tai perustuslain muutoksesta. Minä pyydän sitäpaitsi tehdä herra Puhemiehelle kysymyksen, tarkoittiko herra Puhemies sanoessaan, että hän katsoo eduskunnan oikeudeksi ratkaista asian ja että asia sen mukaan nyt on ratkaistu, että koko tämä nimiasia on lopullisesti nyt ratkaistu.

Puhemies: Minun mielestäni asia on aivan selvä siinä, että tehty päätös koskee nyt tarkistettua pöytäkirjaa. Edeltäpäin ei sopine lausua, mitä sanaa vastedes tullaan pöytäkirjoissa käyttämään. Minun ymmärtääkseni herra Renvall ei ole tehnyt minkäänlaista ehdotustakaan tässä asiassa, vaan ainoastaan antanut lausunnon pöytäkirjaan päätöksen laillisuudesta ja äänestyksen kantavuudesta.

Ed. **Danielson-Kalmari:** Niin paljon sisältänee tehty päätös, että siihen asti kun eduskunta tekee toisen päätöksen, sopii käyttää nimitystä Suomen kansaneduskunta. Muuten ei suinkaan se seikka, että joku tai jotkut edustajat ovat sitä mieltä, että eduskunnan päätöksellä ei ole mitään perustusta perustuslaissa, vielä velvoita eduskuntaa lykkäämään kysymystä perustuslakivaliokunnan tai jonkun muun valiokunnan harkittavaksi. Kyllä kai se on vasta siinä tapauksessa tehtävä, että eduskunnan enemmistö itse on sitä mieltä, että joku epäselvyys on olemassa.

Ed. **Torppa:** Viitaten V. J:n 68 §:ään toivoisin, että ei tulisi käytäntöön täällä se tapa, että pöytäkirjaa tarkistettaessa ryhdyttäisiin vielä uudestaan keskustelemaan itse asiasta.

Ed. **af Ursin:** Minä pyydän saada kannattaa herra Danielson-Kalmaria.

Puhemies: Nämä lausunnot eivät aiheuttane sen enempiä toimia. Voimme siirtyä päiväjärjestykseen.

Päätettiin vielä, ainakin toistaiseksi, **otettavaksi** yksi **notari** ja yksi **kanslisti**, joiden **valitseminen jätettiin 7-jäsenisen valiokunnan huoleksi.**

Puhemiehen vielä kehoitettua valitsijamiehiä kokoontumaan huomenna toimittamaan valiokunnan jäsenten vaaleja, käytti puheenvuoroa

Ed. **Palmén**: Tämän ilmoituksen johdosta pyydän saada kysyä, eiköhän olisi mahdollista että tämä täysi-istunto nyt lopetettaisiin, sillä minä luulen että useimmat meistä tahtoisivat vielä vähän neuvotella niistä valiokuntavaaleista, jotka ovat päätettävät jo huomenna.

Puhemies: On otettu esityslistaan vielä kaksi asiaa, jotka minulle on ilmoitettu. Edustaja Orasmaa on tehnyt toisen ilmoituksen ja edustaja V. T. Rosenqvist toisen. Olen luvannut heille esittää nämä asiat; mutta jos ehdotuksentekijät voivat suostua siirtämään asiain käsittelyn toiseen istuntoon, niin minulla puolestani ei ole mitään sitä vastaan.

Ed. **Palmén**: Minä en käsitä, että tämä ratkaisu riippuu ehdotuksen tekijöistä; mikäli se ei riipu puhemiehestä, niin se on eduskunta, joka päättää kokouksista. Ja jos eduskunnan jäsenet, niinkuin minä luulen, että meistä monet ajattelevat, katsoisivat hyvin tärkeäksi saada tässä neuvotella siinä tarkoituksessa, että valitsijat sitte äänestäessä nojautuisivat kaikkien muidenkin mielipiteisiin, olisi eduskunnalle kaikista tärkein asia tulla selville siitä. Tältä kannalta katsoen minä olen rohjennut alistaa herra Puhemiehen ja eduskunnan harkittavaksi, eikö meidän aikamme nyt lähinnä ole tarpeellinen valiokuntavaalien järjestämiseen.

Puhemies: Minä käsitän asian siten, että kun minä olen luvannut asiat esittää, niin minun tulee ne esittää, mutta eduskunnalla on oikeus panna asiat pöydälle, päästäkseen siten tällä kertaa niiden käsittelystä.
Ehkä Eduskunta suostuu tähän?

Ed. **Danielson-Kalmari**: Tämän yhteydessä, kun nyt on kysymyksessä asiain esittäminen, rohkenisin lausua sen toivomuksen, että nyt, kun eduskunta on saanut vakinaisen sihteerin, heti alettaisiin noudattaa vanhassa eduskunnassa vakaantunutta tapaa, että ei oteta esille muita asioita, kuin ne, jotka on ilmoitettu julaistussa esityslistassa, ellei ole aivan pakottavia asianhaaroja, jotka aiheuttavat poikkeuksen tästä tärkeästä säännöstä.

Puhemies: Minusta tämä on aivan selvä. Kyllä työjärjestyksen yhteydessä on ollut puhe tästä esityslistan tekemisestä, niin että kyllä sitä tullaan noudattamaan kun ennätetään saada asia siihen järjestykseen.

Ed. **Danielson-Kalmari:** Pyydän lisätä että tämä seikka, että meillä ei nyt vielä ole esityslistaa, minun mielestäni puolustaisi myös sitä ehdotusta, ettei ilman pakottavaa aihetta enää oteta esille uusia, eduskunnalle kokonaan outoja asioita.

Esitys eduskunnalle Helsingin poliisin menettelystä.

Ed. **Orasmaa:** Pyydän eduskunnalle tehdä tunnetuksi erään tapahtuman, joka koskee sekä eduskuntaa että yleisöä. Kun viime torstaina, tämän kuun 23 p:n iltana edustajain Järvisen, Erosen ja Huttusen kanssa seisoin asuntoni talon porttikäytävässä, näin äkkiä silloin ratsastavan noin parikymmen-lukuisen poliisijoukon, ja saman verran jalkapoliisia pikamarssissa rientävän perässä. Jäimme hämmästyksissämme katsomaan tuota mahtavaa joukkuetta, mihin se menisi. Tultuaan Eläintarhaan ja Sörnäisiin johtavan tien risteykseen, hajaantuivat äkkiä nämät vartiojoukot, alkaen ratsastaa katukäytävillä huutaen ja iskien pampuilla. En nähnyt yleisön puolelta mitään sellaista, mikä olisi antanut aihetta tämänkaltaiseen menettelyyn; en nähnyt juopuneita, en kuullut huutoja, en kirousta. Yleisö juoksi, mikä mihinkin pääsi. Poliisit ratsastivat jälessä, iskivät nagaikoillaan, pampuillaan pakenevia vielä ovien raoista. Siihen porttikäytävään, jossa seisoin edustajain kanssa hämmästyneenä, tunkeutui kaksi ratsupoliisia ja jalkapoliisi. Nagaikkain iskut sattuivat puolelle ja toiselle. Onneksi pääsin pakoon. Eräs työmies — en muista hänen nimeään — sai iskun. Onneksi pääsin puikahtamaan asuntoni ovesta sisään. Edustaja Eronen kaatui rappusille, saaden kätensä loukatuksi. Vaikka en saanut pampun iskuja osalleni, niin kumminkin tapahtuma vaikutti minuun niin sattuvasti etten voinut koko yönä rauhallisesti nukkua. Tämä teki meihin rauhallisiin maaseutuedustajiin hämmästyttävän vaikutuksen. Jos tämmöistä menoa yhä edelleen saa esteettömästi ja vapaasti jatkua, oletan että se saattaa johtaa ikäviin selkkauksiin. Pyydän tämän johdosta eduskunnalle esittää seuraavaa:

koska neljän edustajan yhtäpitävän kertomuksen mukaan Helsingin poliisi 23 p:nä toukok. on tehnyt itsensä syypääksi aiheettomaan väkivaltaan rauhallista yleisöä ja sen joukossa olevia kansanedustajia vastaan, joiden tulisi olla erittäin turvattuja, lausuu eduskunta tapahtuman johdosta jyrkän paheksumisensa ja vaatii että pääkaupungin järjestysvalta kunnioittaisi eduskunnan koossa-olon aikana edustajain loukkaamattomuutta rauhotuksia toimeenpannessaan.

Puhemies: Ehkä arvoisa ehdotuksen tekijä, ja muutkin edustajat, koska on lausuttu hartaana toivomuksena, että istunto lopetettaisiin pian, suostuvat siihen, että asia pannaan pöydälle?

Ed. **Söderholm:** Jag anhåller om att saken bordlägges till första plenum i nästa vecka.

Ed. **Sirola:** Minä ehdottaisin, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon, huomiseen istuntoon.

Ed. **E. S. Yrjö-Koskinen:** Minä pyydän saada kannattaa edellistä puhujaa, mutta sillä nimenomaisella ehdolla, että huomenna tulee asiassa myöskin selvitys siitä, tiesivätkö järjestyksen valvojat, että nämä neljä henkilöä, jotka tällaisen kohtelun alaisiksi joutuivat, olivat kansanedustajia.

Ed. **Nuorteva:** Minä pyydän myös saada kannattaa edustaja Sirolan ehdotusta.

Ed. **Orasmaa:** Samalla kun pyydän yhtyä edustaja Sirolaan, pyydän huomauttaa, että ryntäys tapahtui poliisin puolelta niin nopeaan, että oli mahdoton heille sanoa sitä taikka tätä.

Ed. **Järvinen:** Koska tässä näyttää asia menevän hieman omituiseen suuntaan, ehkei oikein selviävän, niin minä pyydän saada lausua sanasen samasta asiasta. (Huutoa: Pöydällepano ensin!) Tässä eräs puhuja kysyi, tiesikö poliisi sitä, että nämä henkilöt olivat kansanedustajia — — —

Puhemies: Minä en ole tullut julistaneeksi keskustelua itse asiasta päättyneeksi, niin että minä en katso voivani kieltää edustaja Järvistä puhumasta asiasta.

Ed. **Danielson-Kalmari:** Pyytäisin kysyä, onkohan keskustelu asiasta vielä alkanutkaan? Ei suinkaan puhemiehen tarvitse julistaa sitä lopetetuksi. Sillä ainoa kysymys, mikä nyt on ratkaistavana, on se, milloin herra Orasmaan ehdotus asiallisesti otetaan käsiteltäväksi.

Puhemies: Minä katson, että kun herra Orasmaa asiallisesti on esittänyt kysymyksen, niin se on keskustelun alku.

Ed. **Järvinen:** Koska minä olin myös samassa joukossa, niin tunnen puheenaolevaa asiaa. Noin kello kymmenen ajoissa lähdin toverini Erosen kanssa asunnostani. Tultuamme kadulle tapasimme kaksi muuta edustajaa. Kävelimme Söörnäisiin päin, jossa näimme kansajoukon. Palatessamme takaisin kuulin yhtäkkiä takanani hevosten laukkaamista ja näin valtiopäivämies Erosen menevän nurin kadulle. Itse pääsin syrjäytymään rakennuksen seinää vasten. Tässä seikassa ihmetyttää se, että sillä katukäytävällä, jossa ratsupoliisit toverini päälle ajoivat, ei ollut ollenkaan tungosta, vaan sangen vähän liikettä, eikä mitään rähinää. Asian selvittämiseksi tahdoin tämän mainita.

Ed. **Castrén:** Kun useat eduskunnan jäsenet ovat nostaneet kysymyksen pöydälle panosta ja pöydälle panoa varten ei tarvita muuta kuin kahden edustajan pyyntö, niin koskee keskustelu ainoastaan sitä, miksi ajaksi asia pannaan pöydälle. Ainoastaan siitä on keskusteltava ja päätettävä.

Puhemies: Minun käsittääkseni koskee hra Castrénin tekemä huomautus ainoastaan mietintöjä eikä tämmöisiä asioita.

Ed. **Danielson-Kalmari:** Minä rohkenisin kysyä, eivätkö ne, jotka ehdottavat asian esille ottamista jo huomenna, tahtoisi mainita, onko heillä pyyntönsä tueksi joitakin aivan erityisesti painavia asianhaaroja. Jos niin on, silloin eduskunta varmaankin on valmis ottamaan tämän asian jo huomenna esille, mutta muutenhan olisi suotava

että se voisi jäädä vähän tuonnemmaksi, koska emme voi tietää, mitä kerrassaan kiireellisiä asioita joutuu esille näinä ensimäisinä päivinä. Tiedämmehän sitäpaitsi, että erittäin juuri huomenna aika on hyvinkin täpärällä. Minä luulisin että asialle olisi eduksi, jos se voisi niinkuin täällä on ehdotettu jäädä pöydälle johonkin ensi viikon istuntoon.

Ed. **Sirola:** Minun mielestäni asia on sen takia kiireellinen, että tällainen tapaus ei todellakaan voisi enään uusiintua, sillä minä arvelen, että eduskunnan lausumalla mielipiteellä tällaisessa seikassa tulee olemaan siksi painava merkitys, että tämän tapaista rauhallisen kansajoukon ja edustajain loukkaamista ei ainakaan näin törkeässä muodossa uusita.

Ed. **Danielson-Kalmari:** Tokkohan kuitenkaan se seikka, tuleeko tämä seikka esille muutama päivä aikaisemmin tai myöhemmin, ollenkaan vaikuttaa eduskunnan päätöksen kantavuuteen. Minä en sitä luule.

Ed. **Nevanlinna:** Jotta todellakin saavutettaisiin se tarkoitus, joka lähinnä antoi aihetta pyyntöön, että näiden kahden asian käsittely lykättäisiin ja kun näyttää siltä kuin keskustelu vain venyisi, pyydän minä saada omasta puolestani kannattaa puheena olevan esityksen tekijäin taholta esitettyä pyyntöä, että asia pannaan pöydälle ensi istuntoon. Minusta näyttää nimittäin siltä kuin me muuten saisimme tästä asiasta vielä keskustella hyvin kauvan, ehkäpä äänestääkin.

Kun keskustelu oli julistettu lopetetuksi, esitti Puhemies vastattavaksi seuraavan **äänestysesityksen:**

Ken haluaa tämän asian pantavaksi pöydälle ensimäiseen istuntoon, joka on ilmoitettu pidettäväksi huomenna, vastaa jaa; jos ei voittaa, lykätään se ensimäiseen ensi viikolla pidettävään istuntoon.

Huutoäänestyksessä tunnustettiin jaa-äänten olleen voitolla, joten **asia oli pantu pöydälle huomispäivän** istuntoon.

Puheenvuoron sai nyt

Ed. **Rosenqvist V. T.:** På grund af de önskningsmål, som uttalats, afstår jag gärna i afton från att framställa det förslag jag ämnade göra, men anhåller om att i stället vid

morgondagens plenum blifva satt i tillfälle att framställa detsamma.

Ilmoitettuaan että seuraava täysi-istunto on huomenna kello 6 i. p., Puhemies julisti tämän täysi-istunnon päättyneeksi kello 9,10 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
F. W. Kadenius.

5. Keskiviikkona 29 p. toukokuuta 1907 klo 6 i. p.

Nimenhuudossa merkittiin poissaolevaksi edustaja Runeberg.

Puhemies ilmoitti että edustaja **Naaralainen** oli saapunut ja näyttänyt valtakirjansa.

Sähkösanoma eduskunnalle.

Puhemies ilmoitti saapuneen seuraavan sähkösanoman:

Suomen valtiopäiville.

Liettuan kansa tervehtää sydämmellisesti Suomen Valtiopäiviä kaikkien **Venäjän valtakunnan duumassa olevien edustajiensa kautta,** lausuu ihailunsa Suomen kansalle sen tarmokkaasta oikeuksiensa ja autonomiansa puolustuksesta ja onnittelee sitä täydellisimmän yleisen äänioikeuden järjestelmän käytäntöönsaattamisesta.

Duuman jäsenet:

Goudavitchous, Boulota, Coumelis, Coupstas, Leonas, Povilis, Stachinskis.

Puhemies lausui tämän sähkösanoman otettavan mielihyvällä ja kiitollisuudella vastaan.

Puheenvuoron saatuaan lausui:

Ed. **Schybergson:** Jag tillåter mig hemställa, att hr talmannen i handbref underrättade afsändarne af telegrammet om att det anländt äfvensom därom att till protokollet en anteckning gjorts om att det med tacksamhet emottagits, detta såväl i fråga om det upplästa, som i fråga om de föregående telegrammen. Det hör till vanlig höflighet att låta afsändarne veta att telegrammet kommit oss tillhanda.

Edustaja Schybergsonin **ehdotus hyväksyttiin.**

Uusia valiokuntia.

Puhemies ilmoitti 7-jäsenisen valiokunnan puolestaan ehdottavan asetettavaksi ennen päätettyjen valiokuntien lisäksi vielä neljä valiokuntaa, nimittäin: **rautatievaliokunnan, anomusvaliokunnan, maatalousvaliokunnan** ja **sosiaalisen valiokunnan,** joihin kuhunkin valittaisiin 16 jäsentä ja varajäseniä 7, mikä lukumäärä edellisissä valiokuntavaaleissa suhteellista vaalitapaa käytettäessä huomattiin tarpeelliseksi.

Keskustelu:

Ed. **Danielson-Kalmari:** Ehdotetut valiokuntain nimet herättävät minussa epäilystä. On ehdotettu että asetettaisiin erityinen „sosiaalinen valiokunta"; suomeksi se lienee „yhteiskunnallinen valiokunta", valiokunta yhteiskunnallisia asioita varten. Mutta kun samalla ehdotetaan erityistä valiokuntaa maalaisasioita varten, niin ei suinkaan yhteiskunnallinen valiokunta tulisi käsittelemään edes enemmistöä niistä yhteiskunnallisista, sosiaalisista kysymyksistä, jotka tulevat esille. Onko siis 7-miehinen valiokunta ottanut jonkun aivan erityisen näkökohdan huomioon, kun se on ehdottanut vieraskielisen nimen „sosiaalinen valiokunta". Arvelin että tässä on kysymys oikeastaan työväen asiain valiokunnasta.

Puhemies: Hra Danielson-Kalmarin lausunnon johdosta saan ilmoittaa, että tarkoitus on ollut, että ylipäänsä agraarikysymykset tulisivat maatalousvaliokuntaan ja sosiaaliseen valiokuntaan lähetettäisiin työväen kysymykset.

Ed. **Karhi:** Pyydän ehdottaa eikö olisi mahdollista korottaa kysymyksessä olevain valiokuntain jäsenlukua 20:een, jotta pienempikin ryhmä olisi tilaisuudessa saamaan edes yhdenkään jäsenen mainittuihin valiokuntiin.

Ed. **Ehrnrooth:** Jag vill icke direkt motsätta mig tillsättandet af ett särskildt socialutskott, men vill endast anmärka att enligt L. O. ekonomiutskottet eger handlägga till näringsvärksamheten hörande ärenden och att följaktligen ekonomiutskottet i icke oväsentlig mån kommer att fungera som ett slags socialutskott. Det förefaller mig därför som om tillsättandet af ett socialutskott här hos oss icke vore påkalladt.

Ed. **Alkio:** Minulla oli aikomus ehdottaa samaa, mitä edustaja Karhikin, ja huomauttaa että maatalousvaliokuntaan ja sosiaaliseen valiokuntaan valittaisiin 20 jäsentä. Tänä päivänä on saatu havaita, että eräs ryhmä, joka on edustettuna pienellä edustajamäärällä, ei ole saanut valiokuntiin ollenkaan edustajia, mihin epäilemättä on osittain vaikuttanut se seikka, että valitsijamiesten lukumäärä korotettiin alkuperäisestä luvusta 45:een. Pyydän, että mainitsemani seikka otettaisiin huomioon valiokuntain jäsenten lukua määrättäessä.

Ed. **Söderholm:** Jag begärde närmast om ordet med anledning af den benämning, landtbruksutskottet, hr talmannen använde om det ena af socialutskotten. Detta utskott tillsättes närmast för att behandla de frågor, som förberedts af agrarkomitén, och skulle jag därför hemställa om att utskottet på svenska skulle kallas agrarutskottet. Hvad antalet medlemmar i dessa bägge socialutskott beträffar, så enades elektorerna vid sammanträdet på förmiddagen därom, att dessa utskott icke borde vara manstarkare än att de skulle bestå af 16 medlemmar. Man tyckte att utskotten komme att arbeta alltför tungt, ifall antalet medlemmar blefve flere, och dessutom skulle det i sådant fall möta svårigheter att besätta dessa utskott, då landtdagens medlemmar äfven blifva annars mycket tagna i anspråk för utskottsarbeten. Enligt min tanke böra jämväl ifrågavarande utskott således utgöras af 16 medlemmar.

Ed. **Castrén:** Minä rohkenen olla toista mieltä kuin edustaja Ehrnrooth. Minä luulisin tarpeelliseksi, että näillä

valtiopäivillä asetetaan paitsi talousvaliokuntaa, joka m. m. tulisi käsittelemään tuota varsin tärkeätä viinalain säädäntö-kysymystä, erityinen sosiaalinen valiokunta, joka käsitteleisi työväen asioita koskevia kysymyksiä. Samaa mieltä olivat myöskin valitsijamiehet, kun ne tänään aamupäivällä käsittelivät kysymystä valiokuntien asettamisesta.

Muuten pyydän kanattaa edustaja Söderholmin tekemää ehdotusta, että ehdotettua maatalousvaliokuntaa nimitettäisiin agraarivaliokunnaksi.

Ed. **Setälä:** Siihen, mitä edustaja Castrén sanoi edustaja Ehrnroothin lausunnon johdosta, tahtoisin lisätä että, vaikkakin V. J:n 42 § mukaan talousvaliokunnan tulee valmistella sinne lähetetyt elinkeinotoimintaa ja maan yleistä taloudenhoitoa koskevat ehdotukset, eduskunnalla kuitenkin V. J:n 35 § 2 mom. mukaan on oikeus tarvittaissa asettaa muitakin valiokuntia, ja „saa tällaiseen valiokuntaan, jos siinä on vähintäin 12 jäsentä, lähettää semmoisenkin asian, joka laadultaan olisi lakimääräisen valiokunnan käsiteltävä". Näin ollen siis on täysi mahdollisuus lähettää uusi elinkeinolakiehdotus „sosiaalivaliokuntaan", jonka ehdotettua nimeä muuten en minäkään pidä onnistuneena, vaikka 7-miehisessä neuvostossa ei voitu paremmastakaan nimestä yhtyä.

Valitsijamiesten kokouksessa minä puolestani ehdotin, juuri katsoen siihen että maalaisliitto voisi saada edustajia maatalousvaliokuntaan, että siihen asetettaisiin suurempi lukumäärä jäseniä, mutta ehdotukseni ei saavuttanut kannatusta edes maalaisliiton omilta edustajilta.

Ed. **Gebhard, Hannes:** Minä pyydän kannattaa 7-miehisen valiokunnan ehdotusta kahden uuden valiokunnan asettamisesta, nim. maatalous- ja työväen asioita varten. Samalla pyydän saada lyhyesti mainita jonkun sanan niiden nimestä.

Mitä ensiksikin tulee n. k. sosiaalisen valiokunnan nimeen, niin olen samaa mieltä kuin edustajat Danielson-Kalmari ja Setälä, ettei tuo nimi ole suinkaan onnistunut. Ensinnäkin se on vieras suomenkielessä ja toiseksi aivan liian laaja ja sen vuoksi osaksi väärää käsitystä herättävä. Koska tämän valiokunnan käsiteltäviksi on aijottu ainoastaan työväen asioita, niin on luonnollista että nimikin tulee olemaan „työväenasiain valiokunta".

Mitä toiseen valiokuntaan tulee, jonka tulisi käsitellä maalaisasioita, en usko että täällä ehdotettu vieraskielinen

nimitys „agraari" olisi saanut meidän maassamme mitään erityisen hyvää kaikua. Sentähden tällekin valiokunnalle pyytäisin kannattaa sitä nimeä, jonka 7-miehinen valiokunta on sille antanut, nimittäin „maatalousvaliokunta".

Ed. **Ehrnrooth:** Jag ber att gentemot hr Setälä få framhålla att jag ingalunda förbisett stadgandet i 35 § af L. O. Jag har tolkat detsamma sålunda, att landtdagen bör vara oförhindrad att för en särskild frågas behandling tillsätta ett särskildt utskott, och att landtdagen, därest den pröfvar sådant nödigt, kunde för näringslagsfrågans behandling tillsätta ett särskildt näringslags-utskott. Däremot anser jag mig böra ifrågasätta, huruvida det vore riktigt att till ett särskildt utskott hänföra en hel mängd af de ärenden, hvilka på grund af § 42 i L. O. synas ankomma på ekonomiutskottets pröfning. Är det nu så att § 42 ändock icke lägger hinder i vägen härför, så vill jag för min del ingalunda motsätta mig tillsättandet af ett särskildt utskott för behandling af sociala ärenden. Jag är nog i princip för ett sådant tillvägagående.

Ed. **Huoponen:** Pyytäisin valiokunnille annettavaksi sellaiset nimet että kansalaiset kaikkialla maaseudulla ymmärtäisivät, mitä ne tarkoittavat. En ole varma siitä että maaseudulla oltaisiin selvillä, mitä „agraarivaliokunta" ja „sosiaalinen valiokunta" oikeastaan merkitsevät. Pyydän lyhyesti ehdottaa että annetaan selvät suomalaiset nimet „maatalousvaliokunta" ja „työväenasiain valiokunta".

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi **hyväksyttiin** tehty **ehdotus neljän valiokunnan asettamisesta** ennen päätettyjen lisäksi. Maatalousvaliokunnan ruotsalaiseksi nimeksi hyväksyttiin nimitys Agrarutskottet.

Neljännen valiokunnan nimitykseen nähden hyväksyttiin seuraava äänestysesitys:

Ken hyväksyy valiokunnan nimeksi sosiaalinen valiokunta, vastaa jaa; jos ei voittaa, on sen nimeksi hyväksytty työväenasiain valiokunta.

Huutoäänestyksessä olivat „ei"-äänet voitolla, joten neljännen valiokunnan nimeksi oli hyväksytty **työväenasiain valiokunta.**

Vasta päätettyjen valiokuntien jäsenlukuun nähden hyväksyttiin seuraava äänestysesitys:

Ken tahtoo näihin neljään valiokuntaan kuhunkin 16 jäsentä ja 7 varajäsentä, vastaa jaa; jos ei voittaa, on hyväksytty jäsenluvuksi 20 sekä varajäseniä suhteellisen vaalitavan vaatimusten mukaan.

Huutoäänestyksessä olivat jaa-äänet voitolla, joten vastamainituissa valiokunnissa oli jäsenluku oleva 16 ja varajäsenten 7.

Puhemies kehoitti nyt valitsijamiehiä toimittamaan jäsenten vaaliin myöskin näihin asetettavaksi päätettyihin valiokuntiin ja ilmoitti samalla olevan aikomuksen, sen jälkeen kun pöydälle pannut 8 ensimäistä arm. esitystä on käsitelty, pitää puolen tunnin loma-aika.

Arm. es. lähetys valiokuntiin.

Arm. esitys n:o 1 teiden tekemisestä ja kunnossapidosta maalla, jonka puhemiehistö ehdotti lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan, aiheutti seuraavan

keskustelun:

Ed. **Torppa:** Valiokuntaan lähettämistä varten eduskunnalle esitetty armollinen esitys on sen periaatteisiin nähden sitä laatua, että minä katson sen tarvitsevan hiukan evästä lähteäksensä matkaan.

Esityksen lakiehdotus periaatteen kannalta nojautuu aivan samaan kuin voimassa oleva asetus, joskin osanotto yleisten teitten kunnossapitoon on laajennettu armollisen esityksen mukaan koko laillа siitä, mitä nykyään on voimassa. Se periaate, mikä nykyisessä voimassaolevassa asetuksessa ilmenee yleisten teitten rakentamisesta ja voimassapitämisestä ja mikä periaate myöskin tässä esityksessä on pantu pohjaksi, on saanut muistutusta osakseen siitä saakka kuin Suomen kansa eduskuntansa kautta säännöllisesti sai tilaisuuden lausua mielensä lainsäädäntöalalla. Nämä muistutukset kuitenkaan eivät ole tulleet aikaisemmin missään määrässä huomioon otetuiksi. Viime aikoina kuitenkin on alettu kääntää enemmän huomiota sille katsantokannalle, joka näissä muistutuksissa on ilmennyt. Senpä vuoksi valtiopäivillä 1904—05 laki- ja talousvaliokunta käsitellessään samaa asiaa koskevaa armollista esitystä lausui julki mietintönsä perusteluissa sen oikean katsantokannan, mikä olisi

oleva määräävänä tässäkin asiassa. Kuitenkin sama valiokunta itse ehdotuksessa poikkesi lausumastaan periaatteesta. Näin ollen minä rohkenen lausua toivomuksena, että valiokunta käsitellessään tätä kysymystä asettuisi sitä katsantokantaa noudattavalle ja määräävälle kannalle, johonka mainitsemani laki- ja talousvaliokunta mietintönsä perusteluissa on viitannut ja jonka se on oikeaksi tunnustanut.

Ainoa oikea periaate yleisten teitten rakentamisessa ja kunnossapitämisessä on se, että kaikkien kansakerrosten, niin ylhäisempien kuin alempien, mitään maksukykyistä kansaluokkaa eroittamatta, täytyy olla tässä mukana, jos tahdotaan rasitukset oikeuden mukaan tasata.

Meillä on tosin vanhoista ajoista säilynyt sellainen katsantokanta, joka on ilmennyt monilla aloilla lainsäädännössämme, että toisille kansaluokille ja toisille kansaryhmille on myönnetty etuoikeuksia toisten ryhmien ja luokkien kustannuksella, ja päinvastoin taas toisille kansaluokille ja ryhmille on pantu erikoisrasituksia toisten kansaluokkain hyödyksi. Tämä periaate meidän täytyy saada nyt kokonaan poistetuksi ja alkaa uudelle pohjalle rakentamaan. Toivon että tässä ensimäisessä kysymyksessä heti astutaan täysi askel.

Minä olen tahtonut nämät yleiset periaatteet lausua julki, jotka olen aikaisemminkin, ollessani mukana vanhassa säätylaitoksessa lausunut, mutta nyt minä pyydän sen vieläkin saada tässä uudessa eduskunnassa uudistaa, toivossa että valiokunta ottaa nämät, tätä kysymystä käsitellessään, huomioonsa.

Ed. **Antila**: Minä kannatan ehdotusta että tämä armollinen esitys lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan. Pyydän myöskin evästykseksi lausua seuraavaa. Jo v. 1863 pyysi hallitus säätykokoukselta lausuntoa siitä, miten maanomistajain velvollisuutta teitten ja siltain rakentamiseen voitaisiin helpoittaa. Asiaa koko laajuudessaan käsitellessään lausuu mainittujen valtiopäivien talousvaliokunta muun muassa seuraavaa: „Maan kulkulaitokset hyödyttävät kaikkia sen asukkaita, joskaan tämä hyöty ei aina ole välitön eikä sen vuoksi voida kieltää että periaatteellisesti kaikkien kansalaisten tulisi ottaa osaa valtion kulkuneuvojen kunnossa pitämisen kustannuksiin. Tientekovelvollisuuden järkiperäistä järjestämistä koskevan kysymyksen oikeudenmukaisin ratkaisu olisi sen vuoksi epäilemättä se, että val-

tio ottaisi suorittaakseen näitten kulkuneuvojen kunnossapidon."

Senjälkeen on asia ollut kaikilla valtiopäivillä käsittelyn alaisena ja vaikka maataviljelevät luokat ovat, esitellen sen vääryyden, joka heihin tässä kohden on kohdistunut, äänekkäästi kerta kerralta uudistaneet valituksiaan, on ainoastaan sangen vähän parannuksia saatu toimeen. Esillä olevan armollisen esityksen 2:lla sivulla esitellään numeroita, joista käypi selväksi että vuotena 1894 oli erittäin asian käsittelyä varten kerättyjen tietojen mukaan maanteidentekorasituksia manttaaliin pannun maan osalle langennut 2,811,803 mk., jota vastoin kruunu puistojensa puolesta ja teollisuuslaitokset yhteensä ottivat rasitukseen osaa ainoastaan 144,891 markalla. Kun edellämainittuun manttaalirasitukseen lisätään kyläteiden kunnossapito, nousee puheenaoleva rasitus liki kolmeen ja puoleen miljoonaan markkaan. Tämä summa menee maanomistajilta vuosittain muiden maanverojen lisäksi, verojen, joita vastaavia muilla kansalaisluokilla tuskin on.

Niinkuin edellä viittasin, on usein tunnustettu että asia todellakin sisältää epäkohdan ja että, kuten 1877 ja 1878 vuosien valtiopäivien laki- ja talousvaliokunta mietinnössään lausuu, on „velvollisuus rakentaa ja kunnossapitää teitä ja siltoja alati kasvava epätasaisesti jaettu rasitus", ja niin suuri ettei se edes aina ole laskettavissa, lisäten että tuo „rasitus samassa määrässä käy rasittavammaksi ja epäkohdiltaan maaomaisuudelle tuntuvammaksi, kuta enemmän maan taloudellinen kehitys kasvaa".

Siis periaatteessa on aina tunnustettu että asia sisältää vääryyttä, mutta käytännössä ei ole tahdottu sitä vääryyttä poistaa. Eikä tuo maataviljelevää väestöä kohtaava vääryys käsillä olevaan armolliseen esitykseen sisältyvien parannusehdotustenkaan mukaan poistu. Sentähden olisin minä puolestani sitä mieltä kuin edellinenkin puhuja että tässä olisi otettava täysi askel tämän epäkohdan korjaamiseen ja minun ymmärtääkseni tämä parannus voidaan saavuttaa ainoastaan sen kautta että valtio ottaa yleisten maanteiden kunnossapidon kokonaan haltuunsa, joten valtion kassoihin kerätään kaikilta veron alaisilta kansalaisilta siihen tarvittavat varat, joilla sitten ylläpitokustannukset suoritetaan. Tämä olisi nyt otettava huomioon, kun asiaa valiokunnassa tullaan käsittelemään ja tätä ehdotusta korjaillaan, jota korjausta se todellakin näyttää kaipaavan.

Ed. **Kairamo**: Yhä yleisemmin aletaan jo kulkuneuvojen suhteen tunnustaa, että niiden valmistaminen ja ylläpitäminen yhä enemmän on siirrettävä yhteiskunnan asiaksi. Meidän on varsinkin maanteiden suhteen epäilemättä pyrkiminen siihen, että ne joutuvat valtion huostaan, mikäli ne ovat yleistä laatua. Yhtyen niihin näkökohtiin, joita edustajat Torppa ja Antila ovat esittäneet, pyytäisin saada erityisesti kiinnittää valiokunnan huomiota pariin erityiskohtaan.

Armollinen esitys kyllä osottaa, ettei äskenmainittu vaatimus sen laatimisessa ole jäänyt kokonaan huomioon ottamatta. Mutta vaikka äkillinen siirtyminen nykyisestä järjestelmästä toiseen saattaa tuottaa voittamattomia esteitä ja vaikkapa siis väliasteita kenties huomataan välttämättömiksi, niin on meidän kuitenkin nähdäkseni astuttava tähän tarkoitettuun suuntaan koko joukon ripeämmin kuin mitä armollinen esitys on tehnyt.

Rohkenen sen vuoksi esittää, että valiokunta ottaisi harkitakseen, eikö se voisi eduskunnalle ehdottaa semmoisen järjestelmän käytäntöön ottamista, jonka kautta myöskin kaupungit nyt jo velvotettaisiin puolestansa ottamaan osaa maanteitten tekemisestä ja ylläpidosta johtuneitten menojen suoritukseen.

On luonnollista että tässä on tehtävä ero paikallisten teitten ja semmoisten teitten välillä, jotka ovat aivan yleistä laatua ja jotka kaupunkien toimeentuloa ja menestystä varten ovat yhtä välttämättömät kuin konsanaan maalaiskansalle.

Tahtoisin tässä suhteessa ainoastaan lyhyesti viitata siihen, että tämän tarkoitusperän saavuttamiseksi mahdollisesti on tarpeellista muodostaa kaupungeista kokonaisia läänejä tai muita suurehkoja piirejä käsittäviä tientekolahkoja, jotka suorittaisivat kruunulle erityisen maantieveron.

Vielä toinen kohta. On yleisesti tunnettu, että uusia teitä suunniteltaessa on paljokin syntiä tehty, nimittäin sen kautta että maamittarien viittomaa yleistä linjaa on useinkin aivan liiaksi orjallisesti seurattu huolimatta siitä, että olisi voitu pienillä muutoksilla tai pienillä lisätöillä lieventää tai kokonaan välttää semmoisia luonnonesteitä, jotka tuntuvasti vaikeuttavat matkustajain kulkua. Seuraus noista laiminlyönneistä on, että uudet tiet useinkin muodostavat aivan niinkuin viivottimella vedettyjä väsyttäviä linjoja, välittämättä ollenkaan semmoisistakaan esteistä, jotka olisivat helposti olleet vältettävissä. Tämä armollinen esitys koettaa antaa takeita maantierakennuksen hoitamisesta, mikäli

minä olen huomannut etupäässä vaan sen kautta, että sopivamman suunnan tutkiminen, paaluttamien ja kartallepano olisi kuvernöörin määräyksen mukaan jätettävä joko piiri-insinöörille, maamittarille tai muulle teknillisesti oppineelle henkilölle. Tämän toimitusmiehen pätevyys on minusta aivan liian epämääräinen ja arm. esitys on muutenkin teknillisessä suhteessa kovin puutteellinen.

Rohkenen sen vuoksi pyytää, että valiokunta erityisesti ottaisi harkittavakseen eikö pitäisi jo meilläkin yleisten säännösten kautta koettaa suuremmassa määrässä kuin tähän saakka vaikuttaa siihen suuntaan, että yleiset tiet tulevat todellakin tarkoitustaan vastaaviksi.

Erityisesti minä kaipaan semmoista määräystä, jonka kautta yleisen tien suurin sallittu kaltevuus tulisi lain kautta rajoitetuksi. Ainakin niissä tapauksissa, jolloin tien rakennus tapahtuu valtion avustuksella tai suorastaan valtion kustannuksella, olisi minusta luonnollista, että saataisiin salpa yksityisten ymmärtämättömyydelle tai välinpitämättömyydelle tässä suhteessa. Ymmärtääkseni ei meidän maassamme yleensä pitäisi olla sallittu suurempi kaltevuus kuin noin 4—5 sadasosaa ja mahdollisesti voitaisiin erinäisissä seuduissa esim. Pohjanmaan lakeudella täydellä syyllä tätäkin rajaa jonkun verran alentaa.

Ed. **Heikkinen:** Kannatan armollisen esityksen lähettämistä lakivaliokuntaan, mutta sillä evästyksellä että valtio ottaisi kokonaan huoleksensa maanteiden tekemisen ja kunnossapidon. Katsoen siihen että tienteko kauan aikaa on ollut yksinomaan maataviljelevän väestön huolena, on se varsinkin maamme pohjoisosissa, joissa on pitkät matkat talojen ja pitäjien välillä, tuottanut sangen suuria vaikeuksia. Näitä epäkohtia ei mielestäni saada korjatuksi muulla tavalla kuin siten että tämä rasitus äskenmainitulla tavalla jaetaan tasan kaikkien kansalaisten kesken. Katsoen taas siihen ettei maata rasitettaisi tarpeettomilla virkamiehillä, esitän että asian huolehtiminen jätettäisiin ennen nimitettyjen virkamiesten tehtäväksi. Maaseuduilla on tähän asti maapoliisien ollut pidettävä huolta maanteiden kunnossapidosta ja voisi se edelleenkin jäädä heidän huolekseen. Siitä syntyvät rasitukset voitaisiin sitte kantaa kunnallisen tuloveron perusteella niin kauaksi aikaa kuin asteettainen verotus saataisiin toimeenpannuksi.

Ed. **Pykälä:** Tulin pyytäneeksi puheenvuoroa tässä asiassa, mutta täällä on jo niin tyhjentävästi puhuttu siitä ettei enää ole paljo sanottavaa. Se ylöskantoperuste, mikä armollisessa esityksessä on ehdotettu maanteiden kunnossapitorasitukselle, ei ollenkaan ole oikea. Ainoa oikea veronkantoperuste on se että veroa kannetaan tulojen mukaan. Mitä taas tulee tämän esityksen yksityiskohtiin, niin sen 11 §:ssä puhutaan kilometripylväistä ja näiden kustannuksista. Pyydän sen johdosta kysyä, lieneekö niin välttämätöntä noiden kilometripylväiden kunnossapito. Kun meillä on yli 25,000 kilometriä maantietä, tarvitaan tietysti yhtä monta kilometripylvästäkin. Ja kun jokainen kilometripylväs tulee maksamaan ainakin yhden markan vuotta kohti; koituisi siitä noin 25,000 markan menoerä. Mutta mitä hyötyä niistä on sitä en oikein tiedä. Eiköhän voitaisi esim. teiden haaroissa ilmoittaa, kuinka pitkä matka on sinne ja sinne. Lausumani perusteella yhdyn edustaja Heikkiseen ja uudistan vieläkin ettei missään tapauksessa pitäisi uusia virkamiehiä asettaa, se kun lisäisi toisen verran teiden kustannuksia, vaan olisi toiminta suunnattava siihen että vähennetään virkamiehiä ja lisätään entisten virkamiesten tehtäviä.

Ed. **Helle:** Kun tämä ehdotus menee valiokuntaan, tahtoisin evästykseksi esiintuoda seuraavaa:

Nykyään voimassaolevan lain mukaan, koskeva teidentekoa, ei tämän ehdotuksen 38 §:ssä e)-kohdassa mainittua tuloa ole veroitettu ensinkään tässä teidentekokysymyksessä. Nykyään kun on otettu tässä ehdotuksessa huomioon tällainen tulo, niin siinä ei ole minun mielestäni hyvinkään paljon ajateltu sitä että se koskee työtätekevää luokkaa, jolle on hyvinkin tarpeen mainittu tulo. Tässä tapauksessa tuo ehdotus ei pidä oikeastaan paikkaansa. Kun ajatellaan että esim. 800 markan tuloista pitäisi maksaa tällaiseen teidentekemisrasitukseen, niin tämä oikeastaan on periaatteellisesti liiaksi alhainen summa. Minä ainakin evästyksenä pyytäisin lausua että tuo summa korotettaisiin 1,200 markkaan.

Sitte tässä on b)-kohdassa mainittu verotetuista torpista. Niitä on nykyään voimassaolevan asetuksen mukaan pidetty aivan samanlaisesa rasituksessa suhteellisesti kuin tavallista manttaalia. Mutta otettakoon huomioon sekin seikka että ne ovat muuten verotetut taloihin nähden äärettömän korkeasti ja että niillä kyllä on muitakin rasi-

tuksia. Siinä tapauksssa ei voitaisi verottaa niitä yhtä paljon kuin sellaisia, jotka ovat täydellisiä omistajia maihin. Minä pyytäisin ehdottaa että nämä b)-kohdassa mainitut verotetut torpat siirrettäisiin samalle asteelle kuin e)-kohdassa mainittu kunnallisverotuksellinen tulo. Silloin se jonkun verran tulisi vastaamaan tarkotustaan, sillä onhan torppa jotenkin samanlaisessa asemassa, miltei vielä huonommassa asemassa kuin joku muukin työläisryhmä.

Mitä tulee tämän ehdotuksen 30 §:ssä mainittuun kohtaan, mikä koskee teidentekoaineiden tai tarpeiden ottamista, niin siinä tapauksessa voimassaolevat asetukset minun mielestäni eivät sovellu, koska se tulee yleiseksi hyväksi, vaan siinä tarvittaisiin jonkunlaisia eri määräyksiä, jotta helpommin voitaisiin saada näitä teidentekoaineita, nim. soraa tai hiekkaa. Pyytäisin evästyksenä tälle lakija talousvaliokunnalle lausua että se ottaisi tämän myös huomioon, jotta siinä voitaisiin jonkunlaisia tarkempia määräyksiä tehdä.

Ed. **Storbjörk:** Då man för närvarande sträfvar till att få en så stor del af befolkningen som möjligt fäst vid jordbruket och anser detta ur nationalekonomisk synpunkt lyckligt för landet, så bör man äfven sträfva till att göra jordbruket så tilldragande som möjligt. Från dessa synpunkter sedt skulle jag vara med om, att vägbyggnadstungan skulle helt och hållet aflyftas från jordbruket och öfverföras på staten, på det att alla samhällets medborgare skulle blifva lika betungade, d. v. s. hvad beträffar de allmänna vägarna, som gå under namn af landsvägar. Men då detta svårligen kan låta sig göra, skulle jag be att få fästa det utskotts, till hvilket lagförslaget kommer att remitteras och hvilket jag för min del skulle anse böra blifva lag- och ekonomiutskottet, uppmärksamhet vid det orättvisa i, att inkomst från mantal eller de personer, som ega i mantal satt jord, åsättes vägören för hvarje 100 marks inkomst, då däremot vägören för hvarje annan inkomst icke räknas förran vid 800 marks inkomst, och detta för hvarje fulla 200 mark först när den uppgår till 2000 mk. På grund af dessa stadganden skulle på landsbygden, där det, om man undantager prästen på orten, finnas endast få personer utom jordbrukarne, som hafva 800 marks inkomst, vägbyggnadstungan fortfarande komma att hvila på jorden, isynnerhet i Österbotten med dess små jordbruk. Likaså synes det föga lyckligt, att hvarje kommun skulle utgöra ett vägbyggnadslag. Vä-

garna kunna vara olika till längd i olika kommuner, hvarigenom en orättvisa kunde uppstå. Det vill synas som om det vore lämpligare, att häraderna skulle utgöra vägbyggnadslag, och hvad åter beträffar utjämnandets tungan, så skulle jag anse att de 10 %, som för detta ändamål af staten skulle betalas, icke förslå långt.

Det var dessa omständigheter som jag ville fästa utskottets uppmärksamhet vid.

Ed. **Hoikka, I.**: Kun vuonna 1863 valtiopäivät herätettiin 50 vuoden unesta, oli luonnollisena seurauksena että kansa toivoi paljon eduskunnalta. Paljo toivotaan nytkin meiltä ja suurten toivomusten esineenä on armollinen esitys ja lakiehdotus teiden rakentamisesta ja voimassa pitämisestä. Tätä samaa asiaa käsiteltiin valtiopäivillä ja 1882 saatiin aikaan asetus siitä. Tämä asetus tosin teki suuria parannuksia eteläisemmissä maaosissa, joissa oli tehtaita ja n. s. kruununpuistoja, mutta nämä eteläisemmät paikat ovat pienemmät piiriltään ja siis maantienosat manttaalille verrattain paljon pitemmät kuin maamme pohjoisemmissa osissa. Nykyinen maanteitä ja siltoja koskeva asetus ei ole Peräpohjolassa huojentanut maantien rasitusta juuri ensinkään. Kaksi kohtaa on erittäin mainittava. Ensiksi siellä on tehtaita perin harvassa eikä siellä ole niin sanottuja kruununpuistoja, joita on muualla maassamme. Esim. Kuusamon ja Rovaniemen pitäjissä tulee manttaalille runsaasti 5 kilometriä maantietä voimassa pidettäväksi ja Rovaniemen pitäjässä on siltoja 82 ja niistä vallan paljon hyvin suuria ja kalliita. Tähän verraten ovat paikalliset olot Oulun pohjoisissa osissa liian vaikeat, sillä asutukset ovat hajallaan monien penikulmien päässä siroitettuna sinne tänne ympäri erämaita. Ja maantiet ovat voimassa pidettävät kesällä paraimpana maanviljelysaikana, jolloin siellä on aivan mahdoton saada hevosta ja kärryjä. Sentähden sadat talolliset saavat kantaa tarvittavat eväät metsänpolkuja myöten selässään, he saavat palkata puhtaalla rahalla hevosen ja kaikki työkapineet ja siitä pulasta he eivät voi mitenkään päästä muuten kuin rahalla. Näihin syihin katsoen maanteiden ja siltojen voimassapitoon velvollisen väestön toivomuksena koko Oulun läänin pohjoisosassa on ollut useissa vielä ennen näitä valtiopäiviä pidetyissä kansankokouksissa se harras pyyntö, että maanteiden ja siltojen voimassapitorasitus kokonaan poistettaisiin manttaalin niskoilta. Kansa on sanonut näissä kokouksissa että nyt tulevassa maanteiden ja sil-

tojen voimassapitoasetuksessa ei saa sanallakaan mainita manttaalia. Ja siitä johtuu, että valtio ottaisi haltuunsa maanteiden voimassapidon ja sen asian sitte järjestäisi niinkuin asia paraiten vaatii. Tämä on Pohjolan kansan toivomuksia ja tämän toivomuksen minä pyydän lausua evästyksenä sille valiokunnalle, mihin asia lähetetään. Minä samalla yhdyn edustaja Torpan lausuntoon.

Ed. **Tokoi:** Tässä on kaksi periaatteellista kysymystä, joihin pyytäisin muutamalla sanalla kajota.

Ensiksikin se näkökohta, mikä olisi parempi, sekö että maantientekolohot olisivat pienempiä tai suurempia. Tämä armollinen esitys edellyttää että maantielohkokunnat olisivat pienempiä, joko yksi kunta erikseen tahi 2—3 kuntaa yhdessä. On tunnustettu tosi-asia että maanteiden kunnossapitorasitukset tulisivat jotenkin epätasaisesti jaetuksi koko maahan katsoen tällä tapaa. Tätä periaatetta silmällä pitäen olisi luonnollisinta, oikeudenmukaisinta, että teidentekolohot olisivat mahdollisimman suuret, joten rasitukset tulisivat myös mahdollisimman tasaisesti jaetuksi. Sen parempi, jos ne voivat käsittää koko maan yhdeksi lohkokunnaksi, katsoen siihen, mikä koskisi yleisten maanteiden kunnossa pitoa. Mitä tulee kyläteihin, jotka kuuluvat toiseen luokkaan, niin niillä on ennen kaikkea myöskin toisellainen merkitys ja ne mieluummin minun näkökantani mukaan jääkööt edelleen, toistaiseksi ainakin, pienempien piirien kunnossa pidettäväksi.

Sitte on toinen näkökohta, nim. tämä verotusperuste tai rasitusten jakaminen rasituksiin osaa ottavien kesken. Jos tarkastaa, mitenkä verotuskysymys on meidän maassamme kehittynyt, niin huomaa että alkuaikoina oli ainoana tulolähteenä, melkein yksinomaisena tulolähteenä manttaaliin pantu maa. Kaikki veroitus kohdistui juuri tähän näkökohtaan. Sittemmin teollisuuden kehityttyä ovat olosuhteet koko lailla muuttuneet. Nykyisistä rasituksista olletikkin teollisuuslaitokset, kauppahuoneet, liikehuoneet ynnä monet muut ovat jääneet tykkönään syrjään ja edelleenkin tämä vanha näkökohta on vielä monissa eri suhteissa, monissa eri kysymyksissä määräävä. On kyllä olemassa vivahduksia kehityksen kulkuun parempaan suuntaan. Olletikkin meidän voimassa olevassa kunnallisasetuksessa, johon tässä armollisessa esityksessä viitataan useammassa eri kohdassa, on olemassa muistaakseni 73 §:ää, joka jo edellyttää että kunnallisveroja ei

enää taksoiteta manttaalin mukaan vaan anoastaan tulojen mukaan. Siis kunnallinen verotus ei enää ole manttaalilla, ei enää maa ole määräävänä, vaan ainoastaan tuotanto. Olkoonpa sitten maasta tai sen sivuelinkeinoista, olkoon tuotanto työstä tai työpalkasta, tai olkoon tehdastyöstä tai kauppaliikkeestä, vero taksoitetaan ainoastaan tuotannon mukaan. Kuinka tässä armollisessa esityksessä ei ole jaksettu vielä vapautua täydellisesti tuosta vanhasta näkökannasta, vanhasta määräävästä mielipiteestä, nim. siitä että yhä edelleenkin on pidettävä vielä kiinni vanhoista traditsiooneista! Mutta täällä on myöskin viitattu siihen, olletikin e)-momentissa, että kunnallisen verotuksen alainen tulo olisi myös taksoitettava. Kaikki on kunnallisen verotuksen alaista tuloa. Maa on kunnallisverotuksen alaista tuloa. Siis koko tämä taksoitus pääasiallisesti sisältyisi tähän viimeiseen momenttiin. On huomattava että pienviljelijöistä, jotka omistavat maata, monikaan ei omista edes hevosta että voisi tietä käyttää, eikä myös torpparikaan useasti omista hevosta ja kuitenkin on heidän pidettävä kunnossa maantietä. Siihen katsoen mitä voimassa olevat kunnalliset asetukset ovat säätäneet: että taksoitetaan ainoastaan tuloista, tahtoisin että se prinsiippi tässäkin kysymyksessä otettaisiin käytäntöön ja siis ainoastaan tuloperuste määrääväksi, eivätkä mitkään muut perusteet. Minimitulo taas olisi määrättävä katsoen siihen seikkaan, johon täällä on viitattu että nimittäin valtio kokonaan ottaisi huostaansa teiden kunnossa pitämisen, jossa tapauksessa teiden kunnossa pitämiseen myöskin tulisivat ottamaan osaa päiväpalkkalaiset, jotka maksavat valtiolle henkirahan, vaikka eivät ole edes toivossa saada hevosta, jotta voisivat tietä hyväkseen käyttää. Tämä ei ole aivan sopusoinnussa sen periaatteen kanssa että olisi joku, kuten täällä on vaadittu, alin minimitulo määrättävä, mistä lähdettäisiin taksoittamaan. Ja katsoen siihen että niiden, joilla on hevonen, jolla voi tietä käyttää, tai ovat vastaavissa varallisuussuhteissa, verot myöskin kunnallistaksoituksen mukaan nousevat monessa tapauksessa yli tuhannen markan ja siitä eteenpäin, katsoisin että minimimäärä olisi löydettävä ja siksi ehdotan 1,200 markkaa. Siitä lähdettäisiin progressiivisesti verottamaan teiden kunnossapitämiseksi ja alimmaksi verotettavaksi summaksi ehdottaisin 1,200 markkaa.

Ed. **Laakso**: Minä yhdyn edelliseen puhujaan ja kannatan 1,200 markkaa veroperusteeksi.

Ed. **Wuorimaa:** Minä pyydän sen lisäksi, mitä muutamat edelliset puhujat jo ovat esille tuoneet, vielä evästykseksi huomauttaa, kuinka armollinen esitys pääasiassa jättää asiat, jotka koskevat maanteiden tekemistä ja kunnossapitoa, aivan samalle kannalle kuin ne ennenkin ovat olleet, nim. siten että näistä johtuvat rasitukset jäävät ainoastaan yhden kansaryhmän kannettavaksi. Ne itse asiassa tulevat painamaan paikallista, manttaaliin pantua maanomistajaa. Mutta ne tulevat painamaan varsinkin pieniä tilallisia suuremmassa määrin kuin tätä ennen, sillä jos me vertaamme 38:n ja 39:n §:n määräyksiä toisiinsa, niin tulemme selvästi huomaamaan, kuinka pienitilallisille tämän kautta karttuvat suuremmat maksut, koska heidän suhteellisesti suurempi tuloveronsa aina on korkeampi ja jonka kautta sitten myöskin tuo rasitus syntyy heidän niskoillensa. Nykyään on yleisenä periaatteena, mitä yleisrasitusten kantamiseen yhteiskunnassa tulee, se että niitä kannetaan sen mukaan kuin itsekullakin yhteiskunnan jäsenellä on tuloja ja siis oikeuksia yhteiskunnassa. Tässäkin suhteessa pitäisi noudattaa näitä periaatteita ja olisi sentähden maanteiden rasitus kokonaan valtion kustannettava. Maantiet ovat nim. aivan samalla tapaa kuin rautatietkin yhteiskunnan yleisenä tarpeena, ja olisi senvuoksi myöskin yhteiskunta velvollinen niitä ylläpitämään. Tätä toivoo maaseudun väestö kokonaisuudessaan sekä erittäin se osa, jota minä edustan, nim. Viipurin läänin maanviljelijät. Pyydän sendähden nämä ajatukset lausuttavaksi pöytäkirjaan, jotta ne valiokunnassa huomioon otettaisiin, kun uusi maanteiden tekoa koskeva asetus tehdään.

Ed. **Karhi:** Käytetyt puheenvuorot todistavat että esillä oleva armollinen esitys koskee hyvin läheisesti maalaiskansaa. Sen vuoksi en tahdo lausua paljo muuta kuin että toivon sen valiokunnan, johon asia menee, laativan mietinnön tästä asiasta siihen suuntaan kuin täällä useat maalaisedustajat ovat esiintuoneet. Toivon myös otettavan huomioon sen lausunnon, minkä laki- ja talousvaliokunta vuoden 1904—05 valtiopäivillä mietintönsä perusteluissa on antanut ja että siis maanteidenteko kokonaan joutuisi valtion huostaan.

Ed. **Paloheimo:** Asetun asiassa samalle kannalle kuin edustajat Torppa, Antila ja monet muut ovat tässä asiassa, että maantierasitus olisi kokonaisuudessaan siirrettävä val-

tion kannatettavaksi. En tahdo lähemmin perustella tätä. Perusteet ovat jo edelliset puhujat ilmi tuoneet ja vallankin valiokunta vuoden 1904—1905 valtiopäivillä on sen tarpeellisen selvästi lausunut. Jos yleensä aletaan kysymyksessä olevaa asiaa parannella sen suunnitelman mukaan, minkä hallitus tässä on tehnyt, niin joutumme sellaiseen kohtuuttomuuteen, sellaiseen ristiriitaan, joka epäilemättä ei ole ollut hallituksen tarkoitus. Tarkoituksena kai on ollut saada tuo raskas maantieverotaakka yleensä tasaisemmin jaetuksi edes niille, jotka siitä taakasta kärsivät. Mutta onnistuttaisiinko siinä tämän järjestelmän mukaan? Ei suinkaan! Armollisen esityksen 38 pykälässä mainitaan että maantieverotusta tulisivat kantamaan myös puistot ja muut kruununmaat, joita ei ole manttaaliin pantu; ja 39 pykälässä sanotaan sen 3:ssa kohdassa „vuosituloksi saman pykälän c-kohdassa mainituista verotusesineistä luetaan 3 prosenttia niiden arvioitusta pääoma-arvosta". Siis toisin sanoen ne kunnat, joilla on onni omistaa piirinsä sisässä joku monimiljoonainen kruununpuisto, pääsisivät maantierasituksista tämän kautta tykkänään vapaiksi. Se rasitus eli erä, millä valtio tämmöisissä kunnissa tulisi ottamaan osaa maantierasitukseen, nousisi niin suureksi, että kuntalaiset jäisivät melkein täydellisesti vapaiksi rasituksesta. Minun luullakseni ei suinkaan tämä ole tarkoitus. Siten ei ainakaan maantieverotustaakka yhteiskunnan jäsenille tulisi tasoitetuksi vaan päinvastoin. Toiset joutuvat tämän järjestelmän kautta helpompaan asemaan; toisille jääpi tuo rasitus jotakuinkin samanlaiseksi kuin se on ollut ennenkin.

Pyytäisin, että arvoisa valiokunta, joka asiaa tulee käsittelemään, ottaisi myös tämän puolen asiasta huomioon.

Ed. **Häkkinen:** Ei ole kumma, että tämä asia on herättänyt niin suurta huomiota eduskunnassa. Mutta kumma on, että se on herättänyt semmoista huomiota kuin tässä on kuultu. Siihen kai lienee syyt sellaiset, joita puhujat oikein eivät tahdo katsella tai eivät tahdo mainita. Minä luulen sittenkin, että tyytymättömyys nykyiseen järjestykseen maanteiden ja siltojen kunnossapitoon nähden on suurimmaksi osaksi lähtenyt siitä näkökannasta, että toiset paikkakunnat ovat tulleet enemmän rasitetuiksi kuin toiset, s. o. harvaan asutut seudut enemmän kuin tiheään asutut. Armollinen esitys minun nähdäkseni viittaa siihen suuntaan, että tätä epäkohtaa tultaisiin poistamaan. Minä en sano, että tämä lakiehdotus nyt olisi sellainen, joka tyydyttäisi, mutta

minä ennustan että tämä lakiehdotus ei tule vielä piankaan sellaiseksi, että se kauemmin tulisi kestämään; väliaikainen siitä tulee. Uskon kumminkin, että tällä suunnalla mentäisiin vähän parempaan päin, ja tyydytettäisiin mielet toistaiseksi.

Minä epäilen sen paremmuutta, että valtio ottaisi maantiet ja sillat kokonaan kunnossapitääkseen; siis että ne kokonaan tulisivat valtion huostaan. Onko oikeutta niillä, jotka nyt omistavat maaomaisuutta, jotka omistavat vesivoimat ja kaikki voimat, joilla tuotantoa tässä maassa saadaan, onko oikeutta heillä laskea kaikki nuo rasitukset, mitkä heille tähän asti minun mielestäni on kohtuudella kuulunut, niiden kansalaisten niskoille suurimmaksi osaksi, jotka eivät maasta ja mainituista laitoksista hyödy. Minä pyydän eduskunnan huomioon tuoda muutamia näkökohtia, jotka todistavat, että todellakin on maaomaisuudella ollut tuloja, joitten vuoksi se on ollut velvollinen pitämään kunnossa tiet. Vuosittain meiltä viedään yli 100 miljoonan markan edestä metsäntuotteita ulkomaille. Tehtaat keräävät pääomia suuret summat. Nyt on käynyt niin että köyhälistö ei enää saa asunnoita itselleen, sillä hirret ovat tulleet tavattoman kalliiksi. Polttopuut jo kaukana Keski-Suomen salomaillakin maksavat hyvin paljon, 10 markkaa syli. Ne, jotka maan kasvusta kantavat hedelmät, kantakoot myös niitä vastaavia rasituksia siksi kuin on saatu toisenlainen järjestys aikaan, niin että kaikilla kansalaisilla on tilaisuus nauttia maan tuotannosta enemmän kuin tähän asti.

Mitä sitten seuraisi, jos valtio ottaisi huostaansa kaiken tämän? Minä arvelen, että maalaisväestö, joka nyt huokaa tämän raskaan taakan alla, tulisi vielä enemmän huokaamaan sen raskaan taakan alla, mikä siitä rahallisena verona voisi koitua. On laskettu että maanteitten kustannus Suomessa vuosittain tekee noin $3^1/_2$ miljoonaa markkaa. Mutta minä epäilen, että niin pian kun se muuttuu valtion toimeksi, se tulee maksamaan 6 à 7 miljoonaa markkaa. Ja kun tämä vero on pantu rahalla maksettavaksi, minä luulen että maalaiset ainakin rupeavat siitä nupisemaan, sillä maalla on puute juuri rahasta. Minä arvelen, että armollinen esitys on tässä mennyt parempaan suuntaan siinä, että se tahtoo säilyttää rasitukset ainakin osaksi työnä suoritettavana. Minä olen sitä mieltä, että tämä asetus, joka nyt tulee laadittavaksi, maanteiden ja siltojen kunnossapidosta, tyydyttää kansaa paremmin, jos se laskettaisiin niille perusteille, että rasituksia voidaan myös työnä suorittaa,

eikä, niinkuin tässä on ehdotettu, että se urakalla teetettäisiin. Minä en voi puolustaa sitä, että urakalla myytäisiin maanteitten kunnossapito, sillä siitä tulisi niin paljon rahallisia kustannuksia, ettei niitä voida suorittaa, vaan yhdyn siihen kohtaan, että niinkuin on ehdotettu, talot voisivat itse suorittaa työt niillä paloilla, joita heidän olisi kunnossapidettävä. Minä ehdotan, että tiemme tekolohot olisivat pienempiä, yksi kunta vaan, ja ettei mitään erityisiä tiehallituksia pitäjissä olisi, vaan kunnallishallitukset toimituttaisivat tuon asian. Siten ei tulisi lisäverotuksia. Kunnallishallitukset ovat palkattuja virastoja kunnissa. Ne suorittaisivat nuo tehtävät niinkuin tähänkin asti. Siten säästettäisiin.

Minun mielestäni olisivat tientekorasitukset edelleen toistaiseksi etupäässä maanomistajain suoritettavat. Torppareita en tahtoisi rasittaa, sillä heillä on verorasituksia jo liiankin paljon. Esimerkkinä tahdon vaan mainita Laukon torpparit, joille on laskettu veroa noin 606 markkaa keskimäärin torppaa kohden, jossa viljelyksiä on noin 7 à 8 ha torpalla. Vieläkö tämän lisäksi pitäisi panna tientekorasitusta?

Minun ajatukseni on se, että teiden- ja siltain-tekorasitusta ei vielä pitäisi panna valtion huostaan, vaan se olisi edelleen, niinkuin tähänkin asti, kuntien velvollisuutena ja tulisivat sitä kantamaan etupäässä maanomistajat sekä tehdasliikkeen harjoittajat, myllyjen omistajat ynnä muut liikkeenharjoittajat. Onhan heille laskettu veroäyrejä manttaalin mukaan jo nykyisinkin teiden kunnossapidoksi, vaikka edusmies Tokoi lausui niitten olevan siitä rasituksesta vapaana.

Ed. **Ahmavaara:** En voi yhtyä niihin, jotka ovat täällä sanoneet että armollisella esityksellä, jos se tulisi laiksi, ei olisi mitään saavutettu nykyisten huutavain epäkohtain korjaamiseksi kysymyksessä olevassa asiassa. Tunnustan mielihyvällä että jo tälläkin ehdotuksella saavutetaan paljo parannusta nykyisiin oloihin. Onhan arm. esityksessä määrätty uusia verotusesineitä, jotka hyvinkin tuntuvasti huojentavat maamiehen rasitusta, nimittäin valtion metsämaat yleensä ja muut kunnallisverotukselliset tulot. Olen myöskin valmis tunnustamaan sen katsantokannan oikeaksi että lain laadinnassa on kuljettava kehityksen mukana aste asteelta. Mutta huomattava on juuri se seikka että ensimäinen askel tällä alalla on

otettu liian myöhään, tai ei ole oikeastaan otettukaan askelta, joka kohtuuden mukaan panisi nämä rasitukset kaikkien kansalaisten kannettavaksi. Ja sen vuoksi juuri, että tämä ensimäinen askel on jätetty aikanaan astumatta, täytyy minun mielestäni nyt astua pitempi askel kuin mitä armollisessa esityksessä on tehty. Minä olen myöskin sitä mielipidettä, että tämä rasitus olisi tuleva koko yhteiskunnan kannettavaksi, se tahtoo sanoa kaikkien verokykyisten kansalaisten, asukootpa maalla tai kaupungissa, harjoittakootpa mitä elinkeinoa tahansa, kukin tulojensa mukaan; tämä on minun mielestäni ainoa oikea periaate. Enkä luule tätä periaatetta saavutettavan muulla tapaa kuin että tiet tulevat valtion huostaan kokonaisuudessaan. Esityksessä ehdotettujen väliasteiden kautta on kyllä oikeastaan kuljettu samaa päämäärää kohti, mutta minä luulen että tästä tulee hyvinkin paljon sekaannusta, ja jos toisessa kohden saavutetaankin paljo hyvää, niin toisessa kohden voi jäädä epäkohtia, ellei asiata kokonaan jätetä valtion huostaan.

On kyllä totta, mitä on sanottu, että on paljon pantava huomiota siihen että valtion huostassa ollen teidenteko ja kunnossapito tulisi vielä kalliimmaksi kuin se nykyään on. En kuitenkaan luule että tätä tarvitsee niin kovin peljätä. Luulen ettei tultaisi tarvitsemaan erityisiä virastoja eikä ainakaan sanottavassa määrässä erityisiä virkamiehiäkään, jos koko asia tulisi valtion huostaan. Mutta jos siitä tulisikin vähän enemmän kustannuksia, niin on aivan paikallaan, että ne uhrataan, koska ei muuten oikeutta ja kohtuutta saavuteta.

Minä en ole sillä kannalla kuin armollisessa esityksessä on sanottu, että teitten teko ja kunnossapito olisi jossakin määrin paikallinen asia. Minun mielestäni maanteiden kunnossapito on katsottava yleiseksi asiaksi, koko yhteiskunnan etua ja hyötyä koskevaksi, ja näin ollen niiden kunnossapito on pantava koko yhteiskunnan asiaksi eikä minkään paikkakunnan erityiseksi asiaksi katsottava.

Täällä on sanottu, että tulisi kohtuuttomuutta siitä, jos manttaaleilta poistettaisiin tämä rasitus, koska muka manttaalinomistaja hallitsee maat, kosket ynnä muut tuotantoa tuottavat esineet. Minä en voi käsittää, mikä kohtuuttomuus siitä tulisi, kun kukin ottaisi suhteellisesti tulojen mukaan rasitukseen osaa. Tietysti näin ollen isompituloinen ottaa osaa enemmän, vähempituloinen vähemmän, tulkoot tulot maasta tai muusta ansiosta, virasta tai työstä. Ja kun

sen ohessa pidetään huolta siitä ettei liian vähätuloisia rasiteta, niin minusta ei ole kohtuullista, että tätä rasitusta yhä tahdottaisiin pitää erityisen kansanluokan hartioilla. Pitäisi nykyaikana jo olla selvää, että nuo vanhentuneet luokkarasitukset ja luokkaedut ovat mahdollisuuden mukaan tasoitettavat eikä niitä yhä vaan pönkitettävä. Toivon että valiokunta asettuu sille kannalle, että tientekorasitus tulisi koko yhteiskunnan, se on valtion kannatettavaksi. Tälle kannalle on asetuttu jo 1904 ja 1905 vuoden valtiopäivien valiokunnassa, joka tätä asiaa käsitteli. Toivon, että nykyisten valtiopäiväin valiokunta ottaa tarkasti harkittavaksi tämän periaatteen.

Muuten lienee turhaa evästyskeskustelua pitemmälle venyttää.

Ed. **Huoponen:** Mikäli manttaaliin pantuja maarasituksia voidaan seurata, lienee ylimuistoisista ajoista se periaate ollut määräävänä, että manttaaliin pantu maa on se ehtymätön lähde, josta voidaan kaikki ammentaa, virkamiehen palkasta aina vangin kuljetukseen saakka. Täällä esitetyt lausunnot, ainakin useimmat, ovat epäämättömästi osottaneet, että periaate maaverotuksessa ei ole kohtuullinen ja oikeudenmukainen. Säätyeduskunnassa on talonpoikaissäädyn herkeämättömänä huolenpitona ollut juuri tämän epäkohdan poistaminen, mutta tunnetuista syistä ovat nämä ponnistukset aina turhaan rauenneet.

Erittäin tahtoisin alleviivata sen mielipiteen että kaikki kansalaiset ottaisivat osaa maanteiden rasitukseen, koska kaikki kansalaiset tarvitsevat sitä. Täällä on aivan oikein huomautettu että kaupunkien asukkailla on kieltämätön velvollisuus ottaa osaa näihin rasituksiin, sillä kaupan, teollisuuden ja virkakuntien tautta juuri kansainvaellus maaseuduilta tapahtuu kaupunkiin ja päinvastoin ja juuri sen ehtymättömän kiertokulun voimassa pitämiseksi on maanteiden kunnossapito välttämätön. Täällä on tehty semmoisia ehdotuksia että ainoastaan ne, joilla on 1,200 markan ja sitä suuremmat tulot, ottavat osaa näihin rasituksiin. Tämän ehdotuksen hyväksyminen tietäisi yksinkertaisesti sitä, että työväestö ja vieläpä pikkuviljelijätkin Karjalassa eivät ottaisi ollenkaan tientekorasitukseen osaa. Täällä muutamat puhujat ovat tehneet erotusta hevosmiesten ja jalkamiesten välillä. Minä olen puolestani tehnyt havainnon että jalkamies tarvitsee maantietä yhtä hyvin kuin hevosmieskin. Täällä on sanottu että hevosmiehen tulee luonnossa suorit-

taa tämä työ, samoin voisi nekin, jotka eivät omaa hevosta, työssä suorittaa tämän velvollisuuden. Minä olen myöskin sillä kannalla että yhteiskunnan olisi järjestettävä tämä asia. Mutta jos se periaate tulisi hyväksytyksi, joka täällä on lausuttu, että valtio kokonaan tämän velvollisuuden suorittaisi ja urakkaperiaatetta ei saisi noudattaa, olen minä puolestani elävästi vakuutettu siitä että rasitus muuttuisi pari kolme kertaa suuremmaksi kuin urakkaperiaatteen mukaan.

Minä luulen että ne eriävät mielipiteet, jotka keskustelu on esille tuonut, kyllin valaisevat niitä käsityskantoja, jotka tässä eduskunnassa vallitsevat. Omasta puolestani olen tehnyt sen havainnon että asianomainen valiokunta, johon kysymys lähetetään, ottaa kaikki ehdotukset perusteellisen harkinnan alaiseksi ja että varsinkin nämä evästykset, joita täällä niin suurella voimalla annetaan, eivät saavuta sitä huomiota, jota niillä toivotaan.

Samalla kun tahdon rajoittaa mielipiteitteni laajempaa esittämistä, jota kyllä voisin jatkaa, tahtoisin lyhyesti ehdottaa että eduskunta jo pitäisi tämän evästyksen riittävänä, koska on paljon muita tehtäviä, ettei aikaa enää kulutettaisi tähän.

Ed. **Repo:** Olen sillä kannalla että maantienteko olisi kokonaan otettava valtion huostaan, mutta pyydän kumminkin huomauttaa eräästä seikasta tässä armollisessa esityksessä. Armollisen esityksen mukaan olisi vuositulo, joka on alle 800 markan, aivan vapaa tientekorasituksesta, mutta tässä tehdään kuitenkin se huomattava poikkeussäädös, että maanviljelys ja kotiteollisuus eivät nauttisi tätä etua. Tämä vaatimus ei ole kohtuullinen, niinkuin se ei ole myöskään asetuksessa perusteltu. Kun pikkuviljelystä koetetaan koko maassa edistää, niin ei ole mitään syytä asettaa sitä huonompaan asemaan kuin esim. pikkuvirkailijoita ja muita semmoisia. Samoin on se teollisuus, jonka tuottamat vuositulot eivät nouse 800 markkaan, katsottava kotiteollisuudeksi, joka sekin on kaiken sen kannatuksen tarpeessa minkä yhteiskunta voi sille antaa. Muutkin pikkueläjät tarvitsevat maantietä aivan yhtä hyvin kuin mainitut kansalaisluokat. Maantie on heidän toimeentuloonsa nähden aivan yhtä välttämätön kuin viimeksimainituille. Saattaa olla eri mielipiteitä siitä, missä vaatimuksen rajat tientekorasitukseen nähden olisivat vedettävät, mutta kaiken sen jälkeen, mitä näinä vuosina on puhuttu pienviljelijäin avustamisen tarpeellisuudesta ja tärkeydestä, on outoa huomata, että hallitus

on tässä asiassa asettanut juuri pikkuviljelijät vielä huonompaan asemaan kuin muut kansalaisryhmät. Minä toivon että eduskunta puolestaan ei yhdy tähän käsitykseen, vaan että se tahtoo pikkuviljelijöille ja kotiteollisuudenharjoittajille suoda samat oikeudet kuin muillekin kansalaisille. Rohkenen sulkea tämän seikan asianomaisen valiokunnan huomioon.

Ed. **Heininen:** Evästäisin lakiehdotusta valiokuntaan sellaisella toivomuksella että valiokunnassa harkittaisiin, millä tavoin saataisiin vältetyksi ne turhat oikeudenkäynnit, jotka syntyvät siitä että liike suurenee kyläteillä niin että tarvitaan hakea ne maanteiksi, ja kylätiet ovat monessa kohden yhtä tarpeellisia kuin maantietkin. Tunnustan, että kylätiet ovat hyvin kurjassa reilassa enemmän kuin itse maantiet ja niitä ei näytä millään neuvolla saatavan sille kannalle, että niiden jaosta tulisi jotain, niistä on aina riitaa. Olisi suotava että ne myös tulisivat huomioon otetuiksi, että ne tulisivat kustannetuiksi samalla tavalla ja samojen lakien alaiseksi.

Ed. **Raatikainen:** Yhdyn niihin, jotka ovat pitäneet vikana armollisessa esityksessä sen että tientekokustannukset yhä edelleen ovat säilytetyt manttaalille. Se että manttaalille säilytetään erityistä verotusta, on aivan suorastaan maatalouden erityistä kuristamista. Se on selittämättä selvää. Sen lisäksi että yleisen verotuksen perusteella maanviljelijä samoin kuin virkamies tai liikemies maksaa veroa tulostaan, tulee maanviljelijän sitä paitsi maksaa manttaalinsa perusteella erityistä veroa. Siihen nähden että maamme ainoana luonnollisena pääelinkeinona on maatalous, pidän mainitun asianlaidan erittäin turmiollisesti vaikuttavana ja sentähden semmoisena, joka ehdottomasti olisi poistettava laista. Koska joku puhuja on arvellut että maanteidentekoa valtion kustannuksella ei vielä lähimmässä tulevaisuudessa voitaisi saada aikaan, olisi väliasteeksi ajateltava semmoinen menettelytapa, että valtio maksaisi tientekolohkoille jonkun määrätyn osan, esim. $^{3}/_{4}$, jonka lisäksi tientekolohkot omasta keskuudestaan kokoisivat $^{1}/_{4}$ yleisen verotuksen perusteella — sekään ei mitenkään saisi tulla erityiseksi manttaalirasitukseksi.

On lausuttu toivomus että vähin teiden rasituksesta veroitettava tulo olisi oleva 1,200 markkaa. Mielestäni tämä määrä ei ole sopiva maalaisoloissa, joita minä tunnen.

Arvelen että puolet siitä hyvin riittäisi ja että siis tientekoverotus olisi ulotettava jo niihin, joiden vuositulot nousevat yli puolen tuhannen markan.

Ed. **Komu:** Jos yksityiskohtaisesti ottaa tarkastaakseen hallituksen esitystä, olisi siihen vähävaraisten kannalta paljonkin huomautettavaa. 38 §:n e-kohdassa sanotaan että kunnallisverotuksen alainen tulo, joka nousee vähintäin 800 markkaan vuodessa, olisi myös taksoitettava. Olisin odottanut että suuremmassa määrässä progressiivinen verotustapa olisi tullut määrätyksi 39 §:ssä, missä edellistä pykälää tarkemmin selitetään. Siellä kyllä osaksi on puheenalaista menettelytapaa käytetty mutta vaan osaksi, sillä suuret tulot eivät ole tulleet tässäkään tapauksessa verotetuiksi suhteellisesti pieniin nähden. 2,000 markan vuosituloja nauttiva saa maksaa suhteellisesti saman kuin 50,000 markan vuosituloja nauttiva.

Vaikka manttaaleille teidentekokustannukset tuottavat menoja, joita ollenee täällä syytä valittaa, en voi puoltaa että nykyisin teitä kunnossa pitämään vaaditaan esim. torppareita ja niin pieniä vuosituloja nauttivia kuin 800 markan. En hyväksy sitä niistä syistä, joita edustaja Häkkinen esitti, vaan toivon että valiokunta, johon tämä kysymys menee, vapauttaisi kokonaan esitetystä velvollisuudesta torpparit ja vähäväkisimmät maanomistajat, tahi ainakin kaikki ne, joiden vuositulot eivät nouse yli 800 markan.

Ed. **Pykälä:** Mielestäni on yksi seikka jäänyt aivan huomaamatta, nimittäin teidentekolohkoin laajuus. Armollisessa esityksessä mainitaan kihlakunta. Tämä kysymys on hyvin suuriarvoinen. Jos nimittäin asetetaan kihlakunta tientekolohoksi ja 1,200 sensukseksi, niin minkälaiseen asemaan joutuisi esim. Äyräpään kihlakunta. Muolaan pitäjässä, missä useimpina vuosina olen ollut kunnallisveroitus lautakunnassa, puolet koko väestöstä nauttii tuloja 1,200 m:kaa ja sitä vähemmän. Korkeintaan puoli tilallisista ovat verotetut enemmästä kuin 2,000 markasta. Jos nyt kaikki pienviljelijät ja kaikki 1,000 markan tuloja nauttivat jätetään tientekovelvollisuudesta vapaiksi ja tientekolahkona olisi kihlakunta, niin joutuisivat ne tilalliset, joille tierasitukset tulisivat, kolmessa vuodessa pois tiloiltaan. Otettakoon vielä huomioon että puheenalaisen kihlakunnan läpi juoksee Wuoksi, missä on vähä väliä lauttoja ja siltoja — Sakkolan pitäjä esim. Kustantaa Kiviniemen siltaa, minkätakia kunta on

valtiolle velassa 96,000 markkaa. Tämä on jo sinänsä jonkunmoinen tekijä. Valitsijaini puolesta pyydän, että koko maa yhtenä tientekolahkona ottaisi osaa kysymyksenalaisiin rasituksiin; ainoastaan siten tullaan oikeihin tuloksiin.

Mitä tulee 800 markan sensukseen, olen sitä mieltä että se on liian korkea Karjalan oloihin nähden. Koska vasemmistopuolueiden ohjelmissa puolustetaan kaiken omaisuuden ottamista valtion haltuun, niin nyt, kun oikeisto tarjoaa palkalla teitä, vasemmisto sitä vastustaa.

Ed. **Torppa:** Edustajain Häkkisen ja Komun lausunnot antavat minulle aiheen tehdä pienen selvityksen, varsinkin mitä ed. Häkkisen epäilyksiin tulee siitä että tiet annettaisiin vuosittain urakalle ylläpidettäviksi. Tahtoisin tässä kohden antaa muutamia tietoja, jotka perustuvat kokemukseen. Tientekolahkokunnassa, johon minä kuulun, on jo pitemmän aikaa kaikki yleiset tiet annettu urakalle viideksi vuodeksi kerrallaan ja tämä menettelytapa on onnistunut erinomaisen hyvästi. Se on tullut halvaksi eikä käytännöllisiä vaikeuksia ole esiintynyt. Juuri käytännölliseen puoleen nähden ei siis ole mitään epäilyksen syytä. Tällä tavallahan Pohjanmaalla melkein kaikki tientekolahkot jo pitemmän ajan kuluessa yleisiä teitä voimassa pitävät.

Minua muuten hämmästyttää sellainen käsitys että pitäisi oltaman edelleen kannalla, jolla on oltu jo puoli vuosisataa sitten. Tiedämme että meidän maamme olot ovat muodostuneet siksi että melkein kaikki pääomat ovat siirtyneet maaseudulta kaupunkiin, minkä seurauksena kaikki muukin pyrkii kaupunkiin päin, koska siellä ovat pääomatkin.

Kun esitys vapauttaa kaikki kaupungissa asuvat pääomien omistajat yleisten teitten rakentamisesta ja voimassa pitämisestä, jääpi se edelleen maalaisten yksin kannettavaksi. Tämä ei ole oikein. Sen sijaan on rasitus ulotettava kaikkiin kansankerroksiin ja kansanluokkiin samalla tavalla vaikuttavaksi, asukoot ne kaupungissa tai maalla, olkoot sitten tuhannen tai kymmenen tuhannen tai miljoonan omistajia. Kukin siis maksakoon ja uhratkoon yhteiskunnan hyväksi voimiensa ja kykyjensä mukaan.

Ed. **Kallio:** Minä pyysin puheenvuoroa ehdottaakseni että säästettäisiin voimia siksi kun mietintö tästä asiasta palaa. Minusta on jokseenkin hyödytöntä tämä evästyskeskustelu, siksi monenlaisia eväitä täältä tulee. Kun eri puolueet ovat jokseenkin paljon kukin puolestaan luvanneet

ja ne ovat valiokunnat muodostaneet, niin on toivottava että jos he nyt tuon lupauksensa täyttävät, vekselinsä lunastavat, niin tästä hyvä tulee. Minä puolestani olen sillä kannalla että tämä armollinen esitys on taantumus 1904—05 valtiopäiväin valiokunnan mietinnöstä, joten mainitussa mietinnössä jo on valiokunnalle hyviä eväitä.

Ed. **Laine, O. F.**: Rohkenen kuitenkin toivoa että valtio kokonaisuudessaan ottaisi yleiset maantiet haltuunsa, koskapa maanteistä, joita voi pitää rautateiden muodostaman liikekeskustan suonina, tulee juuri nimenomaan valtiollekin suureksi osaksi hyötyä. Näin ollen on siis väärin että talonpojat ja köyhä kansa maalla pantaisiin tekemään kokonaisuudessaan näitä maanteitä.

Mitä tulee manttaaliperustaan, ei sovi mielestäni enää meillä käytännössä se, että manttaalit ottavat osaa teiden tekemiseen, vaan olen sitä mieltä että yleisen tuloveron perusta on otettava siksi pohjaksi, josta on lähdettävä, ja kannatan niitä, jotka ovat ehdottaneet 1,200 markkaa alimmaksi minimipohjaksi.

Siihen nähden että täällä on muistutettu että on pitäjiä ja kihlakuntia, joissa ei ole edes puolet henkilöistä 2,000 markan erästä veroitettavia, tahdon huomauttaa että meillä nykyisin maaseudulla on yleisissä kunnallistakseerauskokouksissa niin kovin epäselvä kontrolli että se ei pidä ollenkaan paikkaansa. On asetettava kontrolli tarkemmaksi ja jos näin tehdään, niin olen vakuutettu että silloin tulee olemaan paljon enemmän kuin puolet sellaisia, jotka tulevat maksamaan veroa ylitse 1,200 markan.

Ed. **Helkiö**: Koska puolestani pidän meidän maataloudellisten olojemme kehittämistä ja varsinkin juuri maanviljelyksen kohottamista aikamme tärkeimpänä kysymyksenä ja tämän eduskunnan yhtenä tärkeimmistä tehtävistä, niin puolestani toivon että kaikkia niitä epäkohtia, jotka nykyään rasittavat maalaisoloja, koetettaisiin poistaa. Täällä mainittiin että maaseudulla vallitsee rahapula. Se on aivan totta. Ja tämä rahapula estää maanviljelyksen kohoamista. Arveltiin että rahapula tulisi vielä suuremmaksi, jos yleisen verotuksen kautta maanteistä, silloista y. m. johtuvat rasitukset pantaisiin kaikkien veronmaksukykyisten maksettaviksi. Minä taas päinvastoin olen sitä mieltä että rahapulamme ei meidän maanviljelysoloistamme poistu, jos edelleen kaikki sille ennemmin sälytetyt rasitukset annetaan

sen kannettavina olla. Rahapulahan johtuu juuri siitä ettei meillä maanviljelysoloihin ole siinä määrin huomiota kiinnitetty kuin olisi ollut välttämätöntä, ja rahat meillä ovat virranneet maalta liikepaikkoihin ja kauppakeskuksiin. Ja mihin rahat virtaavat edellä, sinne työkansa ja maalaiskansa virtaa perässä, josta todisteena ovat tiheät maastamuutot ja siirtymiset kaupunkeihin. Tällä tavalla poistuu työvoimia maaseudulta ja maata täytyy näin ollen viljellä yhä pintapuolisemmin, mutta mitä pintapuolisemmin maata viljellään, sitä huonommin se kasvaa. Ja kun kansa lisääntyy tavattomassa määrin ja maantuotteet vähässä määrin, niin saadaan pian nähdä että meidän taloudelliset olomme tulevat aina kireämmiksi, jollei erityisesti luoda huomiota maanviljelyksen kehittämiseen.

Sentähden toivoisin ettei valiokunta panisi erityistä painoa siihen täällä lausuttuun toivomukseen että tämäkin rasitus edelleen jätettäisiin maalaiskansalle sillä tavalla kuin on laita voimassaolevan lain mukaan, vaan että tämä kyseessä oleva rasitus tulisi tasan kaikkien yhteiskunnan veronmaksukykyisten jäsenten kannettavaksi.

Ed. **Rantanen, E:** Täällä on tuotu esiin se mielipide että koko maan tulisi olla yhtenä tientekolahkona. Mutta tämä on kai toisarvoinen kysymys. Kysymyksen ydin on siinä, millä tavalla kustannukset suoritettaisiin. Siinä suhteessa toivoisin ettei kansan köyhintä osaa, tilattomia ja torppareita liiaksi rasitettaisi. Yhdyn muuten edustaja Tokoihin.

Päätös:

Arm. esitys n:o 1 lähetettiin laki- ja talousvaliokuntaan, jonne asiassa pidetty keskustelu oli evästyksenä seuraava.

Arm. esitys n:o 2 järjestetyn notarilaitoksen voimaanpanemisesta oli puhemiehistön puolesta ehdotettu lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. **Huoponen:** Armollinen esitys notarilaitoksen toimeenpanemisesta on epäilemättä tulos säätyeduskunnan vir-

kamiesharrastuksesta. Notariaattilaitoksen tarve tietenkin ymmärtämättömän kansan hyväksi on jo aikoinaan huomattu porvarissäädyssä, jossa lakimiehet ovat aikoinaan olleet loistavasti edustettuina. Kun silmäilee keskustelupöytäkirjoja vuoden 1900 valtiopäivillä, huomaa niissä kaksi johtavaa periaatetta olevan toisiaan vastaan. Toinen periaate, se, jolla anomuksentekijät koettavat notariaattilaitoksen välttämättömyyttä todistaa, on se, että muka suurissa kulttuurimaissakin löytyy semmoinen laitos. Toinen, vastakkainen suunta on se, joka talonpoikaissäädyn keskustelupöytäkirjassa näkyy punaisena lankana ja joka jyrkästi vastustaa notariaattilaitoksen toimeenpanemista eikä lainkaan tunne tämmöisen laitoksen tarpeellisuutta. Suurella äänten enemmistöllä hylättiin talonpoikaissäädyssä anomusehdotus. Mutta kolmen virkamiessäädyn toimenpiteen kautta on notariaattilaitoshanke päässyt eloon ja ensimäisenä tulokkaana astunut tähän Suomen kansaneduskuntaan.

Epäilen suuresti lausutaanko täällä tämä tulokas tervetulleeksi. Omasta puolestani en ainakaan kuulu niihin, jotka sen tekevät. Tällaisen notariaattilaitoksen toimeenpaneminen, jos se hyväksytäänkin, tietäisi uuden virkakunnan aikaansaamista jo entisten lisäksi. Kun lukee perustelut ja lakiehdotuksen, tekevät ne kerrassaan masentavan vaikutuksen, sillä miten olisi mahdollista, että ehdotus voisi toteuttaa niitä tarkoituksia, joita sillä tarkoitetaan. Jos notarioita tulee esim. harvaan asutussa seudussa yksi kutakin kihlakuntaa kohti, niin ainoastaan lähiseutujen asukkaat voivat käyttää hyväkseen hänen apuaan, mutta laajemmalla alueella asuvat eivät tule samasta edusta osallisiksi. Seuraus tietysti tästä järjestelmästä on se, että notariaattilaitoksen tarpeellisuus huomataan niin yleiseksi, että semmoinen virkailija on saatava joka kuntaan. Ehdotuksessa kyllä viattomasti esitetään että tämä notariaattilaitos tulee itsensä kannattavaksi. Mutta minä olen ainakin vakuutettu siitä että ennen pitkää huomattaisiin, että tuo laitos ei ole lainkaan itsensä kannattava. Vaan pian kyllä käännyttäisiin valtion puoleen pyynnöllä, että näille notarioille pitäisi saada palkka valtion varoista.

Omasta puolestani silloin, kun asia oli esillä talonpoikaissäädyssä, jyrkästi vastustin notariaattilaitoksen aikaansaamista, koska omasta puolestani en ole havainnut notariaattilaitoksen tarpeellisuutta enkä ole kuullut ainakaan maaseudulla kenenkään muunkaan semmoisen tarpeellisuutta huomanneen. Tietysti armollinen esitys lähetetään valiokun-

taan, mutta pyydän nyt jo omasta puolestani vakuuttaa, että palautettakoon se missä muodossa tahansa, tulen tämmöisen notariaattilaitoksen aikaansaamista jyrkästi vastustamaan.

Ed. **Ripatti:** Periaatteena armollisessa esityksessä näkyy olevan, että notaariaattilaitos tulisi olemaan itsensä kannattava, mutta notariolle tuleva palkkio tulisi luonnollisesti olemaan siksi korkea, että varmaankin yleensä ei ollenkaan tällaista virkamiestä käytettäisi, jollei sitä määrättäisi pakolliseksi. Ja siinä tapauksessa olisi itsestään selvä asia, että koko laitos olisi kannatettava valtion varoilla ja niin ollen tuo ennestäänkin jo suuri virkakuntamme tulisi lisääntymään siitäkin, lainkaan lukuunottamatta niitä haittoja, joita maaseutulaiset laajoilla seuduilla saisivat kulkemalla monet peninkulmat hakemaan tuota virkamiestä vahvistamaan jotain vähäpätöistä kirjaa ja kuluttamalla hänelle vähiä vaivalla ansaitsemiaan ropoja. Minun mielipiteeni on ettei esitys antaisi aihetta pitempiin keskusteluihn, sillä toivoni on, että heti, kun mietintö tulee valiokunnasta eduskuntaan, armollinen esitys tulee raukenemaan, ja toivon myös että valiokunta asiaa käsitellessään lausuisi mielipiteensä samalla perusteella.

Ed. **Wuorimaa:** Armollinen esitys tarjoo Suomen kansalle uuden laajapiirteisen virkamiehistön. Se kyllä sekä perusteluista että lakipykälistä näyttää, että tarkoitettaisiin jonkunlaista vapaaehtoista virkamiehistöä. Mutta itse asiassa se kuitenkin tulee muodostumaan suoranaiseksi pakolliseksi virkamiehistöksi. Me voimme ennakolta arvata kuinka jokaisessa oikeudessa kihlakunnanoikeudesta alkaen tullaan vaatimaan, että kaikki kirjat, jotka yksityiset henkilöt ovat laatineet, julistetaan kelpaamattomiksi ja määrätään notarion toimitettaviksi. Se on vallan luonnollinen kehitys. Ja kokemus muista maista osoittaakin samaa. Siten tämä näennäisesti vapaaehtoinen virkakunta todellisuudessa tulee olemaan pakollinen.

Tämmöinen pakko tulee sangen suuresti rasittamaan, ei niin paljon kaupungin kansaa, vaan ennen kaikkea maakansaa, varsinkin sen köyhempää osaa. Suomessa nykyään voi kuka kunnallinen virkamies tahansa maaseudulla antaa näitä todistuksia ja tehdä samoja peruskirjoja, mitä nyt tuo juriidisesti oppinut notari silloin tulisi tekemään. Mutta lunastus noista kirjoista on nykyään verrattoman pieni,

jos sitä verrataan niihin maksuihin, joita tämän asetuksen lopussa suodaan ja määrätään notariolle. Maksu yksinkertaisesta asiakirjasta, jonka nykyään jokainen kirjoitusta taitava maalainen mielellään kirjoittaa muutamasta kymmenestä pennistä, tulisi silloin olemaan kolme markkaa. Samoin, jos notario tekisi pienemmän kontrahdin, torpan kontrahdin, vuokrakontrahdin, eläkekontrahdin tai muun sellaisen, sen lunastus nousisi 5—25 markkaan asti. Tuommoiset summat tuntuvat kaupunkilaisista ja ehkä herroista asianajajista hyvin vähäpätöisiltä, mutta ne ovat suuri omaisuus meidän maalaiskansan asukkailla.

Mutta tähän tulee vielä yksi huomautus lisäksi, nimittäin että, kuten asetusehdotuksesta nähdään, tuo virkamies tulisi olemaan yhteinen yhdelle ehkä kahdelle kihlakunnalle. Sen kautta olisi pakko kulkea jokaisen pienimmänkin asiakirjan tähden monia penikulmia ennenkuin voi saada notarion allekirjoitusta.

Suomen -kansa on kasvanut toisissa oloissa kuin ne ulkomaan kansat, joissa tämmöinen notaariaattilaitos on käytännössä. Sentähden vetoominen ulkomaan kansojen esimerkkiin ei tässä ole sopiva. Suomen kansalaiset ovat tottuneet vapaammin toimimaan kameralisissa ja oikeudellisissa oloissa, ja sen vuoksi myös tämmöinen notariaattilaitos ei ollenkaan sovi Suomen kansan luonteeseen eikä sen tapoihin. Minäkin vastustan tämän asetusehdotuksen hyväksymistä, ja ehdotan muuten, että se näillä evästyksillä lähetetään lakivaliokuntaan.

Ed. **Naaralainen:** Edustaja Vuorimaa toi esille eräitä syitä, jotka kumoavat notariaattilaitoksen aatteen. Kysymys notariaattilaitoksen virallisesta järjestämisestä on syntyisin edellisiltä ajoilta, jolloin kansassa oli paljon tietämättömyyttä ja kaikenlaisiin asiakirjoihin tuli suuria erehdyksiä. Silloin oli herätetty kysymys notariaattilaitoksen perustamisesta, mutta nyt, kun kansa jo on edistynyt ja toivottavasti ja nähtävästi yhä edistyy, niin tämä laitos on tarpeettomana hylättävä. Jos se olisi voimassa, niin se tuottaisi monessa pienessä asiassa ainoastaan suotta lisävaivannäköä. Jos hallituksen esitys valiokuntaan lykätään, niin minä toivon, ja samaa luulen useamman muun toivovan, että se pitemmittä keskusteluitta sieltä tarpeettoman, nollan arvoisena uudestaan eduskuntaan lähetetään.

Ed. **Holkka, I.**: Yhdyn siihen mitä edustaja Vuorimaa on täällä esittänyt, lisäten ainoastaan että Peräpohjolan kansan kokouksessa kansa on yksimielisesti pyytänyt vastustamaan tätä ehdotusta. He pelkäävät tuota asetusta kuin jotain kansan painajaista, he kun ovat saaneet monessa asiassa kärsiä asianajajain nylkemistä. Minä siis tahtoisin tämän armollisen esityksen tykkänään hylättäväksi.

Ed. **Vuolijoki, Sulo**: On kyllä totta, että paljo epäkohtia on ollut siitä, että kaikenlaisia peruskirjoja ovat laatineet asiantuntemattomat henkilöt: niistä ovat syntyneet pitkät oikeuden käynnit. Tämän epäkohdan poistamiseksi ehdotetaan armollisessa esityksessä notariaattilaitosta. On kuitenkin epäiltävää, tokko tätä armollisen esityksen tietä voidaan tätä epäkohtaa poistaa. Armollisen esityksen ydinkohtana on se että tahdotaan monopoliseerata peruskirjan laatiminen jonkun vissin säädyn, notarisäädyn käsiin. Se ilmenee perusteluissa, jossa motiveerataan sitä, ettei tahdota panna mitään pakkoa notaarion käyttämiseen. Sanotaan nimittäin että pakkoa ei tahdota vielä säätää sentähden, että se edellyttäisi täydellisesti toimeenpantua notariaattilaitosta ja riittävää määrää notarioita. Siis tuommoisen käytännöllisen seikan tähden hyljätään pakollisuus, mutta jos olisi mahdollista saada tällä kertaa riittävä määrä notaarioita, niin varmaankin hallitus silloin olisi perustellut tuon notaariaattilaitoksen pakollisuuden, että siis olisi pakko käyttää notaariota asiakirjain laatimisessa.

Sitte läpi koko tämän notariaattilaitosehdotuksen kulkee jonkunlainen virkavaltainen henki. Notarioiden silmälläpitäjiksi tulisivat jonkunlaiset notaarikamarit, joiden jäsenet notaariot keskuudestaan valitsisivat. Niillä tulisi olemaan jonkinlainen rankaisuoikeus notaarioihin nähden, esim. oikeus sulkea keskuudestaan pois sellainen notaario, joka on rikkonut hyvää järjestystä vastaan ja tehnyt teon, joka tulisi alentamaan notaariosäädyn arvoa. Sanamuoto on muuten tavattoman epämääräinen, sillä mahdollisesti voitaisiin käsittää notaariosäädyn arvon alentamiseksi, jos notaario ottaa peruskirjan laatiakseen hiukan halvemmasta maksusta kuin mitä senaatti on vahvistanut. Notaarikamari tulisi muuten harjoittamaan oikeudenkäyttöä notaarioihin nähden, toisin sanoen notaarioiden keskuudessa olisi laitos, joka — tai tavallaan notaariot itse — tulisivat olemaan tuomareina omassa asiassaan. Kieltämättä tämä muistuttaa sitä että maantienrosvot muodostaisivat keskuudessaan jonkunmoisen val-

tuuskunnan, joka kerran kuukaudessa päättäisi, onko tämä yhdistys menetellyt sillä vai tällä tavalla. Notaarikamarilla tulisi myös olemaan suuri valta siihen nähden, jos tahdottaisiin muuttaa senaatin määräämää taksaa. 55 §:ssä sanotaan nimittäin että älköön muutosta taksaan tehtäkö notaarikamareita kuulustelematta, ja muutenkin armollisessa esityksessä näyttää taksan määrääminen olevan hyvin kipeä kohta, sillä 57 §:ssä sanotaan: „jos asiallinen tekee muistutuksen notaarion laskemaa maksua tai palkkiota vastaan eikä tahdo jättää sen suuruutta notaarikamarin määrättäväksi, niin sen määrätköön notaarion kotipaikkakunnan tuomari". Jos siis asianomainen, joka notaariota tarvitsee, ei tahdo suorittaa sitä palkkiota, jonka notaario määrää, niin notaarion kotipaikkakunnan tuomari tulee sen määräämään. Mutta me tiedämme suomalaisen sananlaskun: ei korppi korpin silmää puhkaise. Tämä tuomiostuin ja siinä istuva tuomari kuuluu samaan tuomarisäätyyn kuin notaario ja niin ollen voi edeltäpäin sanoa, että jos hänellä on valta tässä palkkion määräämiskysymyksessä sanansa sanoa, niin hän tietysti tulee jotenkin poikkeuksetta puolustamaan notaariota. Mutta jos valiokunnassa tästä aikaansaadaan laki, niin tähän kohtaan ehdottaisin sen muutoksen että kunnallislautakunta riidanalaisessa tapauksessa määräisi notaarion palkkion, koska edellytän että kunnallislautakunnat tulevat vastaisuudessa asetettavaksi välittömästi eikä siten kuin nyt. Myös 58 §:ssä huomaa, mitenkä kipeä kohta maksun määrääminen on ollut niille herroille, jotka tätä ehdotusta ovat laatineet. Täällä ehdotetaan maksua ja korkeata, mutta tässä pykälässä kuitenkin sanotaan, että kun käytetään notaarion apua erittäin vaikeaan laveaan tai edesvastuunalaiseen asiaan, olkoon hän oikeutettu vaatimaan suurempaa palkkiota kuin taksa myöntää. Notaario saa siis silloin ottaa korkeammankin maksun kuin mitä senaatti on taksassa määrännyt. Se on erittäin epämääräinen määräys; kuka sen määrää, mikä asia on lavea ja edesvastuunalainen.

Näin ollen mitä notaariaattilaitoksen voimaan panemiseen tulee, pyydän valiokunnalle evästykseksi lausua sen mitä tässä olen nyt esittänyt.

Senaattori **Nybergh:** En yhtään ihmettele että tätä armollista esitystä on tässä tilaisuudessa arvosteltu jotenkin ankarasti. Syynä siihen on tietysti se, että tämä asia on jokseenkin vieras eduskunnan jäsenille, joilla ehkä on ollut vaan vähän aikaa siihen perehtyäkseen. Toivon kuitenkin

että kysymys tulee asiallisen harkinnan alaiseksi valiokunnassa, ja että se tulee siellä saamaan paremman arvostelun ja paremman tuomion. Pyysin kuitenkin sananvuoroa selvittääkseni erään kohdan, josta näkyy väärinkäsityksiä olevan olemassa, s. o. kysymyksen, onko peljättävissä että notaarit vastaisuudessa tulevat saamaan palkkaa valtiolta. Mikäli minä tiedän ei missään muussa maassa ole asiaa järjestetty sillä tavalla että notaarit, vaikkakin ne tavallaan ovat virkamiehiä, saisivat valtiolta mitään palkkaa. Kaikkialla on notaarin tehtävä päinvastoin järjestetty sillä tavalla että niiden tulee tulla toimeen niillä tuloilla, mitä he taksan mukaan saavat. Tästä seuraa että jos jossakussa paikkakunnassa ei ole niin paljon tehtävää, että siitä koituu tarpeeksi tuloja, niin siinä paikkakunnassa mahdollisesti ei toistaiseksi tule olemaan notaariota. Sellainen järjestys on erittäin luonnollinen missä, niinkuin armollisessa esityksessä on ehdotettu, ei ole pakko kääntyä notaarion puoleen, vaan jokaisen henkilön omana asiana on, tahtooko hän käyttää notaarion apua vai ei. Asian näin ollen ja kun ehdotetun taksan määräykset ovat jotakuinkin alhaiset, on hallituksesta näyttänyt siltä että tästä laitoksesta etenkin vähävaraisemmille olisi hyötyä eikä suinkaan vahinkoa. Sillä nuo taksan määräykset ovat kauttaaltaan niin alhaiset että hyöty, joka on olemassa siitä että välikirjojen tekemiseen saadaan käyttää asiantuntevaa henkilöä, on suurempi kuin se verrattain vähäpätöinen maksu, mikä siitä notaariolle on suoritettava. Lakimiesten piireissä on yleisesti tunnettua että useat riidat syntyvät juuri siitä että asianomaiset tehdessään sopimuksia eivät ole kaikin puolin tietäneet tehdä ehtojansa ja niistä sopia keskenään. Välikirjasta, joka on tehty siinä vakaassa luulossa että siitä tulee olemaan sopusointua, kuitenkin syntyy riita sen kautta, ettei ole tehty välikirjaa tarpeellisen tarkasti. Semmoinen epäkohta riippuu siitä, ettei ole ollut tarpeeksi asiantuntemusta siinä henkilössä, joka on kirjan tehnyt. Tämän tähden luulisin, että kun asiaa tarkemmin arvostellaan, tullaan siihen päätökseen että puheenalaisesta notaariaattilaitoksesta, jota kenenkään ei ole pakko käyttää, vaan joka on vapaaehtoinen, koituu vähävaraisille paljon enemmän hyötyä kuin se verrattain vähäinen maksu, mikä notaariolle kustakin toimesta on suoritettava.

Päätös:

Arm. esitys n:o 2 lähetettiin lakivaliokuntaan, johon keskustelupöytäkirja oli myötäseuraava.

Arm. esitys n:o 3 oikeudenkäyntivaltuusmiehistä ja julkisista asianajajista oli puhemiehistön puolesta ehdotettu lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. **Neovius, Dagmar:** Då för ett antal år sedan en kvinna uppträdde för att föra talan inför Rådstufvurätten, vägrades henne detta på den grund att i R. B. 15 Kap. 2 § står att „såsom rättegångsombud åt part må nyttjas endast välfräjdad, redbar och i sin värksamhet skicklig man". Det var således enbart af formella och icke af principiella skäl, som denna vägran gjorts. I föreliggande lagförslag har i detta sammanhang „man" ersatts med „person", hvarur framgår att man således också skulle medge kvinna rätt att vara sakförare. Ordet „person" har visserligen dubbelt genus, är såväl maskulinum som femininum, men då i alla öfriga paragrafer i detta lagförslag står uteslutande uttrycket „han", kunde detta tydas så, som om man i detta lagförslag ändock skulle afse endast män. Till undvikande af hvarje missförstånd och då afsikten tydligen varit att bevilja äfven kvinna rätt att vara sakförare, vågar jag hemställa till lagutskottets bepröfvande, huruvida man icke kunde stilisera dessa lagparagrafer sålunda, att ur dem skulle tydligt framgå, att också kvinna äger rätt att vara sakförare.

Ed. **Lagerlöf:** Se lakiehdotus, joka nyt tarjotaan eduskunnan hyväksyttäväksi, on kuten esityksessä näkyy, jo toistakymmentä vuotta ollut tekeillä ja pari kertaa eduskunnankin käsiteltävänä. Tarkoitettuun lainsäädäntöön kumminkaan ei ole saatu tarpeellista säätyenemmistöä. Minä voin tässä sivuuttaa niiden säännösten mainitsemisen, joitten suhteen on ollut eri mieliä. Selvää on että aijotun lainsäädännön t a r k o i t u s semmoisenaan ei ole ollut sitä laatua, ettei se olisi voinut voittaa yleistä kannatusta, sillä ei liene muuta kuin yksi mieli siitä, että ne parannukset ovat kipeän tarpeen vaatimia, joita esityksessä sanotaan tarkoitettavan, nimittäin „niiden pätevyysvaatimusten korottaminen, jotka ovat ammattimaisen asianajotoimittamisoikeuden ehtona; asianajaja säädyn korottaminen antamalla sille korpora-

tiivisen järjestysmuodon sekä asianajajanpalkkioiden taksan vahvistamisella tasoittavasti vaikuttaminen niiden palkkojen laskemiseen". Syyt siihen,että lainsäädäntöhanke on huonosti menestynyt, lienevät sentähden haettavissa niiden keinojen laadussa, joita on ehdotettu tämän tarkoitusperän saavuttamiseksi. Jos tässä suhteessa tarkastetaan nyt annettua esitystä, sisältää se erinäisiä määräyksiä, joita luullakseni ei käy hyvinä keinoina pitäminen. Mitä ensin tulee pätevyysvaatimuksiin, niin en tahdo niitä vastaan muistutuksia tehdä. Niitten suhteen on pääasiassa pysytty entisellään. Mitä sitten tulee asianajajasäädyn järjestämisen muotoon, niin minua kyllä ei miellytä se eroitus, joka on tehty ylioikeuksissakin kelpaavien „julkisten" asianajajain ja muitten asianajajain välillä, mutta kun en ole ehtinyt vielä muodostaa itsellenikään aivan varmaa käsitystä, eikö tuo ehdotus sittenkin voisi olla omiaan kohottamaan asianajajasäädyn yleistä moraalia, en tahdo sen suhteen mitään muutosta ehdottaa. Mutta sitä vastoin pidän arveluttavana myöntää asianajajayhdistyksille niin suurta valtaa jäseniinsä nähden, kuin on ehdotettu. En nimittäin tahdo asettaa asianajajia niin täydelliseen riippuvaisuuteen yhdistyksistä, että nämä saisivat rikkomuksista, joiden laatua ei ole sen tarkemmin määritelty kuin esityksessä, riistää asianajajalta hänen ammattinsa ja elämisensä. Pelkään että varsinkin poliittisesti levottomina aikoina helposti voitaisiin joutua siihen, että kaikenlaisten esteettisten näkökohtain mukaan tehtäisiin suoraa vääryyttä. Katson siis tarpeelliseksi, että lakiehdotuksen 7 § muutetaan siten, että yhdistyksille jää oikeus ainoastaan varoitusten antamiseen, vaan että semmoiset rikkomukset, joista ei varoitus näytä rangaistukseksi riittävän, ovat ilmoitettavat asianomaiselle ylioikeudelle, joka harkittuaan asiaa päätöksellään voi eroittaa asianajajan yhdistyksestä. Hovioikeuden päätöksestä pitäisi saada valittaa. Muuten pitäisin hyvänä, että asianajoammatin harjoittamisoikeuden suhteen tehtäisiin se muutos, että siitä oikeudesta eroitettaisiin ei ainoastaan tuomioistuinten jäsenet vaan myös niiden virkamiehet. Tämä ei ole meidän lainsäädännössämme mitään uutta. 1734 vuoden laissa määrätään oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 3 §:ssä, ettei kukaan ylioikeuden jäsen tai sen käskynalainen, jolla on vuotuinen palkka, antautuko valtuusmieheksi siinä oikeudessa tai sen alle kuuluvassa ali-oikeudessa paitsi jos hän puhuu sukulaisensa puolesta. Tämä kielto on, mitä virkamiehiin ja muihin „käskynalaisiin" tulee, kumottu 24 päivänä helmikuuta 1873 anne-

tulla asetuksella. Ainoana motiivina luullakseni on ollut huolenpito huonosti palkattujen alempien virkamiesten toimeentulosta, mutta siitä on minun ymmärtääkseni pidettävä huolta toisella tavalla. Teetettäköön virkamiehillä enemmän työtä ja annettakoon heille semmoinen palkka, että se turvaa heidän toimeentulonsa, mutta tehtäköön loppu semmoisesta heidän sivuelinkeinostaan, joka epäilemättä on omiaan vähentämään luottamusta sekä asianajajiin että tuomioistuimiin. Sitäpaitsi olisi ehdoittamani kielto omiansa parantamaan ammattiasianajajain asemaa, koska se tekisi lopun kilpailusta, jota heillä näyttää olevan aihetta katsomaan illojaaliksi. Jos tähän huomautetaan, että tällä tavoin mahdollisesti vieroitettaisiin pois tuomarin uralta ehkä kykenevimmät nuoret juristit, niin vastaan siihen, että se on autettavissa muutoksilla virkaylennys-perusteissa, jotka varmaan hyvin pian joutuvat yleisen revisioonin alaiseksi.

Mitä lopuksi tulee asianajajapalkkioihin, niin tällä alalla nykyään epäilemättä harjoitetaan paljonkin vallattomuutta ja kiskomista, etenkin siinä muodossa, että otetaan täysi palkka alaarvoisestakin työstä, mutta myös siten, että asianomaiset pakotetaan kohtuuttomiin urakkoihin. Korrektiivina tätä vastaan ehdotetaan nyt taksaa. Minä pidän tätä keinoa aivan kelpaamattomana ja ehdotan, että siitä 12 §:ssä löytyvä säännös hylättäisiin. Sen sijaan ehdotan säännöstä, jolla asiamies velvoitettaisiin aina, kun asia yli- tai alioikeudessa jätetään päätettäväksi, ilmoittamaan sovitun tai vaadittavan palkkion määrä ja jolla oikeus velvoitettaisiin ex nobili officio se määrä hyväksymään tai kohtuuden ja suoritetun työn paljouden, laadun ja kunnollisuuden mukaan alentamaan. Minä en epäile, ettei lakiehdotuksessa tarkemmin tutkittaessa voi löytää aihetta muihin muistutuksiin, vaan tyydyn nyt tähän ja pyydän että lausuntoni saisi seurata esitystä, kun se lähetetään lakivaliokuntaan.

Ed. **Sipponen:** Kun nyt kaikkialla pyritään työskentelemään kansanvaltaiseen suuntaan kaikilla aloilla, niin tahtoisin tässä huomauttaa siitä, mitä tämän armollisen esityksen 2 kohdassa mainitaan, että tässä rajoitetaan niin, että ei maan ylemmissä oikeuksissa saa ajaa asioita muuta kuin ne, jotka ovat hyväksytyt julkisiksi asianajajiksi. Kun nyt kansamme kaikkialla tahtoisi johtaa yksityisiä asioitaan niinkuin se itse hyväksi näkee, niin kansa tahtoisi ainakin sillä paikkakunnalla, missä minä elän, että se voisi myös oikeusasioita, joko ajaa itse, tai myös antaa sen ajettavaksi, kelle

hyvänsä näkee. Erittäin voipi silloin maaseuduilla olla moni naapuri joka hyvinkin kykenevästi ja helpolla palkalla voisi ajaa saman asian, etenkin kihlakunnanoikeuksissa jos kuka apua tarvitsisi, kuin joku lakimieskin, joille tässä suhteessa on määrätty sangen korkeat palkat, esimerkiksi lainhuudatus, kiinitys, holhous ja testamentin valvomisasioissa ja hän tekisi sen puolesta hinnasta, mitä tässä on ehdotettu alimmaksi hinnaksi. Onhan meillä nykyään olemassa jo asianajo-toimistoja, jos joku tahtoo niitä käyttää hyväkseen, mutta annettaisiin kumminkin vapaus jokaiselle järjestää asiansa määrääminen kaikissa oikeuksissa niinkuin tahtoo; jos hän itse siihen kykenee tai kelle asiansa uskaltaa antaa. Pyytäisin saada tämänkin periaatteen annetuksi evästykseksi valiokuntaan.

Ed. **Alkio:** Pyydän saada lyhyesti vastustaa arm. esitystä, siitä syystä että sen tarkoituksena on nähtävästi asettaa oikeuden saanti maassa erityisen ammattikunnan monopooliksi. Minun ymmärtääkseni sellainen tuottaa äärettömän suuria oikeusvaaroja, siksi että tämän järjestelmän kautta ainoastaan sellaiset joilla on varoja palkata itselleen asianajajan saattavat tässä maassa oikeutta etsiä. Tällainen saattaa tulla kysymykseen sellaisissa maissa, joissa on olemassa esim. rauhan-oikeusistuin ja sovinto-oikeusistuimia. Meidän maassamme ei ole sellaisia olemassa joten koko tällainen lakiehdotus tuntuu mahdottomalta. Tässä arm. esityksessä muun muassa sanotaan, että sellaisissa tapauksissa, jolloin syyttäjä esiintyy syyttämässä jotakin rikoksenalaista eikä rikokselliselle itsellään ole varoja maksaa, jos hän tuomitaan, semmoisissa tapauksissa valtio palkitsee syyttäjän vaivat. Toiselta puolen saattaisi asettaa kysymykseen, minkätähden ei, samalla kuin oikeudenkäyntiapulainen tahdotaan näin erityisen monopoolin suojeluksen alaiseksi, myöskin ole asetettu samanlaista tilaisuutta varojen saantiin köyhälle, kun hän joutuu rikkaan syytteen alaiseksi, jotta hän voisi siinä tapauksessa oikeutta etsiä. Siksi puolestani lyhyesti pyydän yhtyä siihen vaatimukseen, ett arm. esitys valiokunnassa ei tulisi hyväksytyksi, sillä se saattaisi tässä maassa melkoisia oikeusvaaroja aikaan.

Ed. **Pykälä:** Yleensä on asia kuitenkin niin, että tämä kysymys asianajolaitoksista ehkä lienee ennenaikainen. Yleensä maalaiskansa odottaa, että meidän monimutkainen, virkavaltainen oikeuslaitoksemme ensinnä perinpohjin uudis-

tetaan ja sitte voitaisiin katsoa, kuinka paljon siinä asianajajia tarvitaan. Siis lyhyesti minä evästän valiokuntaa sillä, että se hyvin lyhyesti myöskin hylkäisi armollisen esityksen.

Tässä viitataan siihen, että jo 23 päivänä marraskuuta 1898 on tehty korjaus asianajajaoloihin, nimittäin että ylioikeuksissa eivät saa muut kuin lainoppineet ajaa asioita. Mutta minä en ymmärrä, että se on mikään korjaus. Yksi maallikko kelpaa kirjoittamaan asiakirjoja ja asianajaja jättää sen senaattiin vieläpä kantaa siitä palkkaa ehkä parikymmentä markkaa. Mitä asia on sillä voittanut, että asianajaja on jättänyt sen sisään, jollei samalla määrätä, että lakimiehen pitää olla myöskin ylioikeuksissa valitusten ja anomusten kirjottaja. Tämä osoittaa, että on hyvin löysälle pohjalle asetettu tämäkin kohta. Ehkä olisi myöskin tarkoitus se, vaikkei täällä ole mitään siitä mainittu, että asianajajat eivät saisi mihinkään muuhun virkaan eli toimeen antautua. Mutta nyt on kuitenkin asianlaita niin että kaikki virkamiehet yleensä myöskin toimittavat asianajoa. Kuulee yksinkertaisen kansanmiehen sanovan että 'minä sain hovioikeudenauskultantin ajamaan asiaa, ja itse hän on myös sitä päättämässä, kyllä minun nyt hyvästi käy'. Tällainen väärä käsitys olisi poistettava siten, että laissa säädettäisiin, että se joka on virassa, olisi kielletty ajamasta asiaa.

Minä siis yksinkertaisesti evästäisin valiokuntaa sillä, että valiokunta armollisen esityksen hylkäisi.

Ed. **Turkia**: Mikäli minä olen voinut lyhykäisesti käydä tämän kyseessä olevan esityksen läpi, olen tullut siihen tulokseen, että jos se hyväksyttäisiin laiksi, tekisi se asianajajat niin tarpeellisiksi, että niiden puoleen täytyisi kääntyä kaikissa asioissa. Se hyvä puoli tällä esityksellä on, että siinä ehdotetaan asianajajille perustettavaksi yhdistys. Kukapa heitä kieltäisi järjestymästä, onhan järjestymisellä hyvät puolensa. Mutta mikä estää asianajajia järjestymästä niin kuin muutkin ammattikunnat? He voivat käyttää samaa menettelytapaa järjestyessään. Se oletus, että tällaisen lain toimeen tultua voitaisiin asianajajien kiskomista välttää, ei pidä kuitenkaan minun ajatukseni mukaan paikkaansa. Se taksa, joka tässä esityksessä löytyy, antaa jotensakin suuren vallan määritellä, hyväksyykö asianajaja tuota esityksessä olevaa korkeinta rajaa vai ei. Muuten luulen, että asianajajat eivät tähänkään saakka ole nauttineet n. k. nälkäpalkkoja ja siihen nähden en katso, että tuollaisen

lain hyväksyminen olisi niin erittäin kiireellistä, ei ainakaan nyt vielä. Minä uskallan olla sitä mieltä että kun lähdetään lain säädännön kautta määrittelemään ammattilaisten palkkoja, se alotettaisiin sieltä päästä, missä ammattilaiset kärsivät palkan pienuutta.

Muuten yhdyn edustaja Pykälään, että tämä esitys valiokunnassa hylättäisiin.

Ed. **Vuorimaa**: Tätä ehdotusta on vähän toisessa muodossa tarjottu jo useille valtiopäiville, mutta joka kerralla ovat talonpoikaissääty ja pappissääty hylänneet sen. Siihen on ollut omat syynsä. Ne ovat pelänneet sitä, että yhteiskunta hyväksymällä tämmöisen esityksen laiksi samalla joutuisi asianajajayhdistysten holhouksen alaiseksi. Että niin voipi käydä, siihen on kyllä mahdollisuutta. Sen näkee muista maista; missä asianajajayhdistykset ovat saaneet suurta valtaa, siellä kansa tosiaan on jätetty oikeudellisissa asioissa niitten käsiin, niinkuin esim. Englannissa. Näitä asianajajayhdistyksiä ja tätä esitystä oikeudenkäyntivaltuusmiehistä ja julkisista asianajajista on perusteltu sillä, että sen kautta häviäisivät n. s. nurkka-asianajajat ja nurkkasihteerit, jotka muka sotkevat ihmisten asiat, eivätkä osaa laatia niin seikkaperäisiä ja täydellisiä peruskirjoja että ne voisivat ihmisten asiat selvittää ja että ylioikeudet niitten perusteella voisivat tuomion antaa. Mutta kokemus kuitenkin osoittaa että tässä pelossa ei ole mitään suurta vaaraa. Kokemus osottaa päinvastoin usein että juuri ammattiasianajajat ovat paljon pahempia asioiden sotkijoita kuin n. s. nurkkasihteerit konsanaan ovat.

On myöskin väitetty ja sanottu, että tämmöiset yhdistykset kehittävät yksityisten asianajajain moraalia, että se olisi semmoisena pakkona, joka pakottaisi heitä noudattamaan periaatetta, joka on ihanteellinen. Siitä nyt voipi olla kaksi mieltä. Yksi edellinen puhuja on siitä jotakin lausunut. Se riippuu kai siitä, minkälaiset henkilöt ovat tämmöisten yhdistysten johtokunnissa, jotka tulevat hallitsemaan koko tätä yhdistystä, koko asianajajakuntaa Suomessa. Ei se ole mikään ihannetila, että Suomen kansa saisi joukon holhoojia tässä suhteessa, oikeudellisia holhoojia, jotka yksinomaan ymmärtäisivät ja voisivat ajaa asioita. Minun luullakseni olisi parempi, jos jokainen Suomen kansalainen vapaassa toiminnassa kehittyy siihen tilaan että hän voisi yksinkertaisesti ja suoraan itse ajaa asiansa oikeuksissa ja

että ..än myöskin voisi auttaa omaisiansa ja toisia, jotka ovat hänen neuvonsa puutteessa.

Jos nyt tarkastaa tätä lakia, niin huomaa kyllä että pykälä myöntää, että oikeusvaltuusmiehenä saapi myös olla jokainen hyvämaineinen rehellinen kansalainen, joka ei ole toisen edusmiehyyden alainen, mutta siihen on pantu vielä yksi ehto se nim., että hän on kykenevä siihen.

Juuri tämä lause voipi vaikuttaa sen, että oikeudet ja oikeuksien puheenjohtajat, jotka tietysti tulevat miehissä kuulumaan tähän asianajajayhdistykseen, eivät hyväksy muita henkilöitä kykeneviksi asioita ajamaan, kuin ainoastaan semmoiset, jotka ovat suorittaneet tutkinnon, niinkuin 5 §:ssä sanotaan, ja jotka päällisiksi vielä kuuluvat asianajajäyhdistykseen, asianajajiksi edes alaoikeuksiin. Tämä juuri viepi siihen vaaraan, että yhteiskunta joutuu semmoisen asiainajajain ammattikunnan holhouksen alaiseksi, ja silloin on lähellä se vaara että tulee toimeen, niinkuin täällä on jo edellä muutamat puhujat maininneet, todellinen poikkeustila.

Käsitän vielä että tämmöinen laki tulisi sangen suuresti kohottamaan oikeudenkäyntikustannuksia ja niitä kallistamaan. Tässä oleva taksa on ensiksikin hyvin venyvä, ja ne säännöt, jotka tätä taksaa vielä selvittävät, ovat yhä enemmän venyviä, sillä ne antavat mahdollisuuden korottaa taksaa melkein mielin määrin. Me tiedämme että asianajajat täällä Suomessa ovat kyllä tienneet taksoja hyväkseen käyttää, tiedämme kuinka luonnottomia asiamiespalkkioita täällä otetaan, semmoisia esimerkkejä voisi täällä paljon esiintuoda. Nykyään on yhteiskunnalla oikeus kääntyä myöskin muiden asianajajain puoleen eikä ole pakoitettu käyttämään vaan näitä. Se on myöskin lohdutus tässä. Mutta jos tällainen esitys hyväksyttäisiin, ei olisi mitään mahdollisuutta välttää näitä suuria asiamiespalkkioita. Näiden syiden perusteella minä, niinkuin täällä useat edelliset puhujatkin, en kannata tätä ehdotusta laiksi, mutta kun se arm. esityksenä kuitenkin on menevä valiokuntaan, niin ehdotan että se lähetetään niillä lausunnoilla ja evästyksillä, mitä täällä on annettu, lakivaliokuntaan.

Ed. **Viitanen**: Minun mielestäni ei tällä kysymyksessäolevalla esityksellä voi olla meidän maassamme maaperää, sillä sen tarkoitus on selvä: se tahtoo monopoliseerata muutamalle ammattikunnalle oikeudet joita ei tähän asti ole kellään ollut. Siitä muutoksesta, mikä 1892 vuoden asetuksen

kautta saatiin toimeen, että ainoastaan lainoppineilla asianajajilla on yksinoikeus esiintyä ylioikeuksissa, siitä voidaan ajatella eri tavalla, mutta se saattoi vielä olla paikallaan, koska asianajotoimen luonne näissä oikeuksissa jo vaatii syvempää ja monipuolisempaa asiantuntemusta lainkäytön alalla. Siitä syystä ja myöskin pitkien matkojen tähden eivät kansanmiehet ole olleetkaan niin halukkaita tovereitaan näissä ylioikeuksissa avustamaan. Mutta mielestäni ei saisi tätä lakia kehittää enää alioikeuksia käsittäväksi, sillä, jos asianajajatoimi annettaisiin erityisen ammattikunnan yksinoikeudeksi myöskin alioikeuksissa, syrjäyttäisi se kieltämättä kansan tähänastisia oikeuksia. Se saattaisi myöskin lainkäytön kansan epäilyksen alaiseksi, kun ei kansalainen saisi vapaasti käyttää asiamiehenä, avustajana, sitä henkilöä, jonka hän tuntee ja johon hän voi luottaa. On sattunut tapauksia että lainoppineet asianajajat ovat tulkinneet lain kirjaimen vastoin lain henkeä, lain henkeä, jonka kansakin joko selvemmin tai vaistomaisesti tuntee omassatunnossaan, ja tällaiset tulkitsijat ovatkin tulleet joskus kansan silmissä hyvin epäedulliseen valoon. Päinvastoin on selväjärkinen ja kokenut kansan mies, joka on tuntenut asian käytännöllisesti, sen juuret, usein onnistunut asiassa hyvästi suoriutumaan. Mutta jos kansanmieheltä siirrettäisiin toisen asianajovalta kokonaan ammattiasianajajille, niinkuin esitys selvästi tarkoittaa, herättäisi se kansassa yhä tuntuvammin edellämainitsemaani epäilystä lain oikeasta käytöstä. Vanhat kansan kesken tunnetut jutut, miten ammattiasianajajat visseillä edeltäpäin tehtyillä sopimuksilla avustustoimissaan „keritsevät'' päämiehiään, saisivat myöskin erittäin hyvää tukea kysymyksessäolevasta laista, jos se käytäntöön tulisi.

Vielä on huomattava että maassamme alkanut uusi kehityskausi tekee sekin kysymyksessäolevan lain vähemmän tarpeelliseksi. Kun kansa saa valtiolliset ja yhteiskunnalliset oikeudet, alkaa se tuntea myös velvollisuuksia itseänsä kehittämään jonkun verran lain käyttämisessä ja, kun siinä edistytään, jää moni oikeusriita syntymättä. Mutta jos annetaan lainavustustoimi jonkun ammattikunnan monopoliksi, on se omiaan edelleen saattamaan kansan välinpitämättömyyteen tällä alalla. Ehdotuksen huonoin puoli on kuitenkin se että se tulisi tukemaan varakasta köyhän kustannuksella. Varakkaan olisi nimittäin helppo itselleen palkata tällainen asianajaja, tällainen ammattimies, jota ei taas köyhä voisi tehdä. Ja se että laki sitäpaitsi ei sallisi köyhälle edes oi-

keutta käyttää järkevämpää ja kehittyneempää toveria itseään avustamaan, olisi ilmeisesti väärin.

Sentähden yhdyn niihin jotka ovat evästykseksi valiokunnalle lausuneet, ettei maksaisi vaivaa niin paljon perustellakaan tämän lain hyviä puolia, kun ei niitä kuitenkaan sen esittämässä hengessä tulisi löytymään.

Ed. **Pohjanpalo** ajan voittamiseksi pyysi luopua puheenvuorostaan ja kehoitti muita tekemään samoin.

Ed. **Vuolijoki, Sulo:** Joku oppinut on kerran sanonut, että jos ottaa tarkastaaksensa minkä maan lakikirjaa tahansa, heti huomaa, mitkä kansaluokat ovat sen laatineet, sillä heidän etujaan lakikirja valvoo. Tämä johtuu ehdottomasti mieleen, kun katselee armollisia esityksiä, joita tänään on esitetty. Ne ovat peruja säätyeduskunnan ajoilta ja kaikki koskevat yläluokan etuja. Ja niin on myöskin tämän armollisen esityksen n:o 3:n laita, joka tässä on pöydällä. Sen tarkoituksena on, kuten usea puhuja on huomauttanut, monopoliseerata yhden kansaluokan käsiin koko asianajotoimi. Täällä on paljo puhuttu siitä, miten alioikeuksissa pitäisi kansanmiehellä olla oikeus ajaa asioitaan ja että se olisi kihlakunnantuomari, joka hänen pätevyytensä arvostelee, ja sen sijaan, että armollinen esitys olisi asettanut ylioikeudet samaan asemaan kuin alioikeudet, että siis sama henkilö, joka alioikeudessa asian alkaa, olisi myös oikeutettu ylioikeudessa sitä jatkamaan, on se tehnyt päinvastoin. On yleisesti tunnettu asia, että nykyiset kompetenssivaatimukset siinä suhteessa eivät ole voineet sitä epäkohtaa poistaa, ettei hovioikeuteen olisi jätetty n. s. nurkkasihteerien tekemiä asiakirjoja. Sillä onhan se yleisesti tunnettu salaisuus, että ne herrat, jotka hovioikeudessa puheenalaisia kirjoja jättävät sisään, eivät useinkaan lue läpi niitä, vaan se henkilö, joka on asian alkanut, lähettää heille asiakirjat ja he kantavat vain maksun siitä, että jättävät ne sisään, eivätkä meikäläisten juristien moraalin mukaan ole edes moraalisessa edesvastuussa näiden sisällyksestäkään. Eikä tietystikään tämä lakiehdotus tulisi poistamaan sitä epäkohtaa, vaan tulisi se edelleen jatkumaan. Sitä vaarallisempi on monopoliseerata asianajotoimi jonkun vissin kansanluokan käsiin, kun meillä niin sanottujen sivistyneitten keskuudessa on siksi kehittymätön yleinen mielipide, että meillä ruvetaan syyttämään asianajajaa niistä mielipiteistä, jotka hän lausuu puolustaessaan sitä, jonka asiaa hän ajaa. Muistammehan, mitenkä esim.

Laukon lakkojutussa koko meidän ruotsalainen sanomalehdistömme kävi mitä kiivaimmin sen miehen kimppuun, joka puolusti torppareita, niistä mielipiteistä, joita hän lausui oikeudessa. Ja löytyisi muitakin esimerkkejä. Jos nyt monopoliseerattaisiin koko asianajo, olisi selvää, että asianajajayhdistys, joka tulisi tietysti olemaan hyvin luokkatietoinen, tulisi erottamaan keskuudestaan ne jäsenet, jotka menettelevät siten, että tämä yhdistys voi katsoa heidän alentaneen asianajajasäädyn arvoa, ja kun tuolla yhdistyksellä, niinkuin täällä on huomautettu, on verrattain suuri sanavalta asianajajiin nähden, tulee asia sitä vakavammaksi. Mitä tulee siihen valiokuntaan, mihin tämä armollinen esitys olisi lähetettävä, niin, koska asia koskee ammatillista järjestymistä ja palkkatariffia, eikö olisi parasta lähettää se työväenasiain valiokuntaan.

Ed. **Hämäläinen** : Kauemman aikaa on maassamme ollut vireillä tämä sama kysymys, joka nyt on armollisen esityksen käsiteltävänä. Kaikkialla kuulee lakimiesten ja niiden, jotka ovat hiukankaan perehtyneet lakiasiainajoon, keskustelevan, millä keinoin saataisiin asianajo erityiselle ryhmälle. Se on ollut näiden henkilöiden keskuudessa päivän polttavin kysymys. Nyt he ovat siinä jo niin pitkälle päässeet että heille on jo annettu erikoisoikeus, kun ei ole enään kaikilla kansalaisilla oikeutta esiintyä asianajajina ylioikeuksissa. Tässä asiassa on lyhyesti sanoen kaksi eri puolta : voittopuoli ja häviöpuoli. Ja minä katson että tässä on häviöpuoli suurempi eli, toisin sanoen, vahinko, joka tässä tulee kansallemme, on siksi suuri että hyöty ei korvaa vahinkoa.

Näin ollen, jos näille asianajajille annetaan yksinoikeus esiintyä oikeuslaitoksissa asianajajina, eikä maamme kaikille hyvämaineisille kansalaisille, jommoista järjestelyä tämä armollinen esitys näyttää ehdottavan, niin siinä tapauksessa on äärettömän suuri vahinko tulossa kansallemme sillä tavoin että, koska meidän Valtiopäiväjärjestyksemme 5 §:n 8 kohta sanoo että vaalioikeutta ei ole niillä henkilöillä, jotka eivät ole kelvollisia toisen asiaa ajamaan, niin näin ollen siis kansalaisilta tultaisiin ottamaan vaalioikeus pois. Sentähden vastustan suuresti koko tätä lakiehdotusta, ja toivon että lakivaliokunta, joka tätä käsittelee, ottaa tämän asian hyvin tarkan harkinnan alaiseksi, jottei vaan tässä kohden mainittua erehdystä tehtäisi.

Ed. **Raatikainen**: Kun kansalaiset siitä osasta maata, mistä minä olen, saivat vihiä tästä esityksestä, niin he aivan yksimielisesti paheksuivat sitä ja olivat sillä kannalla että tällainen laki ei ole sopiva, vaan se päinvastoin on turmioksi. Minun mielestäni on kyllä asialla se hyvä puoli että tämän kautta asianajajain palkkiot tulisivat järjestetyiksi. Olisihan se hyvä, että olisi vaikka venyväkin raja nylkemisen estämiseksi, mutta toiselta puolen asianajajan ammatti ei saisi tulla monopooliksi, jonka kautta voitaisiin pakoittaa asianomaisia käyttämään tuon asianajajakunnan avustusta.

Tämä on minun mielipiteeni, jonka tahdon evästyksenä lausua, mutta kun edustajat Alkio ja Wuorimaa ovat tarkemmin asiasta puhuneet, pyydän erityisesti yhtyä heidän esittämiinsä perusteluihin.

Ed. **Suomalainen, Juho**: En ole ensinkään kuullut sillä paikkakunnalla, josta minä olen, toivottavan tällaisen laitoksen syntymistä. Vastustan siis sitä silläkin pohjalla, että toivottavasti tulevaisuudessa kansa, itsetietoisemmaksi kehityttyään, tulee seuraamaan myöskin lainopin kehitystä. Ehdotan siis lyhyesti, että valiokunta ilman muuta hylkäisi tämän. Muissa osissa yhdyn ed. Wiitaseen.

Ed. **Aromaa, E**: Yleensä maatyöväen toivomus on, ettei tätä lakia tällaiseksi hyväksyttäisi, vaan annettaisiin vain avoin asianajo-oikeus sille ken siihen kykenee. Muuten pääasiassa yhdyn edustaja Wuolijokeen.

Ed. **Hagman**: Minä pyysin puheenvuoroa saadakseni tilaisuuden lausua pöytäkirjaan muutaman sanan:

Nyt voimassaolevan oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 § kuuluu asetuksessa 23 p:ltä marraskuuta 1898 seuraavasti: „Oikeudenkäyntiasiamiehenä tai riitapuolen apulaisena käytettäköön ainoastaan hyvämaineista, rehellistä ja sellaiseen toimeen kykenevää miestä, j. n. e." Edessäni olevassa armollisessa esityksessä mainittu pykälä, ollen esityksen ensimäisenä, on, paitsi muussa, muutettu siinä kohden, että sanan „miestä" asemasta on käytetty sanaa „henkilöä". Täällä sanotaan nimittäin: „valtuusmiehenä oikeudenkäymissä käytettäköön ainoastaan hyvämaineista, rehellistä ja siksi kykenevää henkilöä j. n. e." Jokainen eduskunnan jäsen tietää, mikä merkitys tähän sanaan sisältyy. Sen kautta on ehdotettu laista poistettavaksi este, joka on tehnyt naiselle mahdottomaksi esiintyä oikeudessa toisen valtuutettuna. Olkoon

tämän ehdotetun muutoksen käytännöllinen kantavuus suurempi tai pienempi, on sillä lausuttu tärkeä periaatteellinen tunnustus siitä, että myöskin naisella on luonnollinen oikeus esiintyä asianajajana tässä kyseessä olevassa suhteessa.

Pyydän tässä tilaisuudesa saada lausua tässä armollisessa esityksessä olevasta muutosehdotuksesta vilpittömän mielihyväni ja toivon puolestani, että tämä sana „henkilö" entisen sanan „mies" asemesta saisi pitää paikkansa myöskin eduskuntaan aikanaan odotettavassa valiokunnan mietinnössä, jos nimittäin ei valiokunta päätä puolestaan ehdottaa esitystä kokonaan hylättäväksi.

Se johdonmukaisuuden puute, josta edustaja Neovius aikaisemmin huomautti, vaivaa etupäässä esityksen ruotsinkielistä kappaletta. Yhdyn puolestani siihen, että esitys kyseessä olevassa tarkoituksessa korjattaisiin niin, että väärä tulkitseminen voitaisiin välttää.

Ed. **Käpy:** Minä puolestani olen tämän lakiehdotuksen suhteen vähän toisella kannalla kuin useat muut, jotka täällä ovat lausuneet mielipiteensä.

Silminnähtävästi tarkoittaa lakiehdotus suojella oikeutta etsiviä tunnottomilta asianajajilta. Lakiehdotusta vastaan on pääasiallisesti huomautettu, että sillä tahdottaisiin jollakin tapaa monopoliseerata asianajotointa. Mutta oikeastaan ei siinä kuitenkaan ole ehdotettu mitään muutoksia nykyään voimassaoleviin lakimääräyksiin muussa suhteessa kuin että ylioikeuksissa esiintyväin asianajajain täytyisi olla asianajajayhdistyksen jäseniä. Edelleen on säilytetty se vapaus, että alioikeuksissa saa käyttää muitakin kuin lainoppineita henkilöitä asianajajina, jos se oikeus, jossa asiaa ajetaan, on siihen suostunut. Siis kompetenssiehdot ovat pysytetyt entisellä kannalla. Voidaan ehkä väittää, että se määräys, jonka kautta ylioikeuksissa kielletään käyttämästä asianajajina muita kuin lainopillisen sivistyksen saaneita henkilöitä, ei ole tuottanut toivottuja tuloksia, koska muutoshakemuksia saa kirjoittaa ken hyvänsä. Mutta toiselta puolen on muistettava, että ylioikeudet nykyisen asetuksen voimaan astuttua ovat paljon ankarammin arvostelleet asianajajia ylioikeuksissa ja paljon useammin sakottaneet niitä lainoppineita asianajajia, jotka ovat jättäneet turhia muutoshakemuksia hovioikeuteen, vaikka he eivät olisi niitä kirjoittaneetkaan.

Minun käsittääkseni nykyisiä oloja silmälläpitäen ei tämän lakiehdotuksen yleisestä suunnasta olisi mitään haittaa. Se etu siitä on, että asianajajain palkkiot on asetettu jonkun-

moisen taksan alaiseksi. Minä kuitenkin tahtoisin, että tätä periaatetta kehitettäisiin siihen määrään, että asianomaiset kokonaan kiellettäisiin tekemästä sopimusta asian-ajajain kanssa suuremmasta palkkiosta kuin minkä taksa määrää. Täällä on huomautettu, kuinka kunnottomat asianajajat puijaavat oikeudenetsijöitä urakkajutuilla kuvitellen, kuinka asia muka on vaikea vaikka se olisikin päivän selvä.

Ed. **Huoponen:** Täällä esitetyistä lausunnoista on jo käynyt epäämättömästi selville, mikä yleinen mielipide tämän kysymyksen suhteen on vallalla. Minä luulen, että niiden evästyksien, jotka asialle jo on annettu, pitäisi riittää, varsinkin jos arvoisa valiokunta, johonka esitys lähetetään, ottaisi eriäviä mielipiteitä vielä asianomaisista pöytäkirjoista. Erittäin suosittelisin talonpoikaissäädyn pöytäkirjaa 20 p:ltä marrask. 1900, jolloin tämä lakiehdotus oli käsittelyn alaisena, Talonpoikaissäädyssä nimittäin tämä lakiehdotus silloin herätti niin ankaraa ja yleistä vastustusta, että 44 äänellä 9 vastaan talonpoikaissääty ei ottanut asiaa ollenkaan käsittelyn alaiseksikaan. Olen tahtonut tästä nimenomaan huomauttaa siinä toivossa, että tulisi tietyksi, että talonpoikaissäädyn jäsenet kyllä ovat ponnistelleet voimiansa tällaisia harrastuksia vastaan, mutta ovat olleet siihen voimattomia. Tämän huomautuksen teen sitä suuremmalla syyllä, kun valtiollisessa valistustyössä, vaali-agitatsioonissa on erittäin tärkeänä tekijänä mainittu, että säätyeduskunnassa ei ole ollenkaan tällaisia virkavaltaisia ehdotuksia vastustettu. Minä olen yksinkertaisesti sillä kannalla, että vapaan kansalaisen perusoikeuksiin kuuluu ajaa asiansa ja, jos voi, myös auttaa lähimmäistään alioikeuksista aina ylioikeuksiin saakka. Lähimpänä lähtökohtana arm. esityksen antamiselle on tietysti ollut oikeusvaaran välttäminen. Tietysti alhaisesta sivistyksestä on aina jonkunmoinen oikeusvaara olemassa, mutta mikäli kansanvalistus kasvaa, sikäli oikeusvaara vähenee. Maaseudulla olen hyvin läheisesti seurannut tuomio-istuinten oikeushoitoa, ja olen tullut vakuutetuksi siitä, että oikeuksien puheenjohtajat pitävät velvollisuutenaan ottaa asianomaisilta kantajilta ja vastaajilta niin tarkan selvän asioista, että mitään oikeusvaaraa ei tule kysymykseen. Usein nuoret juristit ovat sotkeneet yksinkertaisen ja selvän asian. Voisin antaa loistavia esimerkkiä siitä, miten värittömiä ja melkein sisällykseltään hengettömiä lausuntoja antavat etevätkin lainoppineet, asioissa, joilla olisi mitä suurin kantavuus, vaikka heillä on ollut käytettävänä runsain ainevarasto

asiaa valaisemaan. Minä olen aina vastustanut tällaista periaatetta monesta syystä, joita en tahdo tässä tarkemmin mainita. Syynä ei ole sivistyksen vastustaminen, vaan moninaiset asialliset syyt tekevät koko asianajotoimen järjestämisen aivan tarpeettomaksi. Talonpoikaissäädyssä olen aina vastustanut, niinkuin muut toverini samassa säädyssä, asiaa ja tulen vastakin sitä tekemään. Toivon, että jokainen Suomen mies ja nainen saisi kaikissa Suomen oikeuksissa ajaa omia asioitaan ja myös ajaa toisen asioita. Toivon asian palaavan sellaisena, kuin tässä olen esiintuonut.

Ed. **Merinen:** Tämä armollinen esitys n:o 3 on laadittukin siinä merkityksessä ja siinä hengessä, jossa sanotaan että kehitys käy hitaasti. Tämä osoittaa kyllä selvästi sen hitautta että pyritään erikoisille ammateille saamaan erikoislakia. Jos ajattelemme olevan 70 ammattia ja joka vuosi saataisiin yksi tämmöinen, niin 70 vuoden perästä vasta saisi lain kautta itselleen tällaisen ammattioikeuden. Muuten täällä joku arvoisa edustaja lausui että tämän johdosta saataisiin oikeita asianajajia. Tämähän käy selväksi 5 §:n toisesta kohdasta, jossa sanotaan että toimeen pääsee jokainen, joka on suorittanut määrätyt opinnäytteet. Vedotaan samalla 2 §:ään, jossa sanotaan, mitkä ovat ne opinnäytteet. Siis tähän saattaa päästä jokainen, jolla on yliopiston lakitieteellinen sivistys. Mutta ovatko ne siltä minkäänlaisia juristeja, siitä meillä on hauskana todistuksena, keitä asianajotoimistoista lähetetään ihmisten asioita ajamaan? Tavallisesti käy niin että lähetetään joku koneellisesti toimittamaan tuo lakitehtävä ja siitä on tullut todellakin koneellinen asianajo. Muuten yhdyn edustaja Sulo Vuolijokeen.

Ed. **Nissinen:** Siihen lausuntoon, jonka edustaja Hagman täällä vähän aikaa sitten antoi, pyydän minä saada kaikissa kohdin yhtyä.

Ed. **Ahmavaara:** Kun täällä on viitattu talonpoikaissäädyn keskusteluihin ja mielipiteeseen tässä asiassa, pyydän huomauttaa, että minäkin olen talonpoikaissäädyssä kuulunut niiden joukkoon, jotka ovat vastustaneet erityistä monopooliasetusta ja vieläkin olen samalla kannalla. Mutta tästä ei sentään seuraa, että minä pitäisin tätä asetusehdotusta kerrassaan tarpeettomana ja joutavana. Minun täytyy sanoa, että olen suurella ihmetyksellä kuullut kuinka tyy-

tyväisiä ollaan nykyiseen asianajotoimeen maassa. Ja kuitenkin jokainen, joka on vähäkin tahtonut seurata näitä asioita, tietää kuinka paljon väärinkäytöksiä ja nylkemistä tällä alalla on harjoitettu. Olemme sanomalehdissä saaneet lukea kuinka asianajajat ovat nylkeneet kymmeniä tuhansia verrattain vähäpätöisistä asianajotehtävistä. Tahtooko nyt eduskunta antaa siunauksensa tälle kaikelle ja sanoa, ettei se kaipaa mitään muutoksia? Minä en voi olla sillä kannalla. Minusta asia kaipaa kipeästi järjestämistä siinä, että asianajajat, esiintyköötpä asianajajina kutka tahansa, tulisivat erityisen lainsäädännön alaisiksi, että heidän palkkionsa määrättäisiin, niin ettei nylkemistä enää voitaisi harjoittaa. On loistavia todistuksia tästä nylkemisestä. Muistan erään jutun, jossa talonpojan piti saada 40,000 markkaa ja siitä meni suurin osa asianajajalle. Kyllä nämä ovat niin huutavia epäkohtia, että ne kaipaavat korjausta. Minä toivonkin, että valiokunta ottaa tämän asian mitä vakavimman ja tarkimman harkinnan alaiseksi. Siitä ei vielä seuraa, että asianajotoimi pitää monopoliseerata. Minä kylläkään en pidä tätä monopoliseerausta eli yksinoikeutta niin ennen kuulumattomana. Pyydän vaan huomauttaa, että meillä on esim: erityinen lääkärikunta; eiväthän muut saa lääkärin tointa harjoittaa kuin ne, jotka ovat siihen erityisesti oppineet. Niinikään on tuomarikunta. Ei kelpaa tuomariksi kuka tahansa, vaikka olisi kuinka etevä, jos ei hänellä ole niitä tietoja, jotka tähän virkaan vaaditaan. Sitte meillä on erityinen pappiskunta ja lukemattomia muita virka- ja ammattikuntia, mutta niihin ei tarvitse tämän enempää kajota. Kansan eikä virkamiesten edun kannalta on asetettu vaatimukset siihen mitkä tiedot pitää olla sillä, joka virkamiehenä kansan puolesta kansaa palvelee. Tältä kannalta katsoen olisi asianajotoimikin järjestettävä.

Olen vastustanut ennen tätä ehdotusta juuri senvuoksi, että se on ollut silloisessa esityksessä vielä enemmän yksinoikeuden perusteille rakennettu kuin tällä kertaa. Tämäkin armollinen esitys on tosin suuressa määrin asettunut yksinoikeuden kannalle. Mutta tämän mukaan kuitenkin saavat alioikeuksissa ajaa asioita muutkin kuin lakimiehet; ylioikeuksista taas ei tarvitse puhua, sillä niitä varten on jo laki olemassa. Vertaamalla 1 ja 10 §:ää käy selville, ettei asianajo oikeutta ole kielletty muiltakaan, vaan on tarkoitettu ainoastaan määrätä kelpoisuusehdot niille, jotka vakinaisesti käyttävät asianajoa ammattina. Luulen että voidaan vieläkin lieventää kelpoisuusehtoja ja korjata määräystä niin, että

tämä yksinoikeus miltei tykkänään poistuu. Mutta, niinkuin sanottu, on tärkeätä, että tämä asia järjestetään, ajakoot asioita kutka tahansa, jotteivat asianajajat saisi tavattomassa määrin käyttää hyväkseen päämiestensä yksinkertaisuutta. Myönnän kyllä, että tämän määräyksen laatiminen on vaikea asia, mutta joku keino tässä kuitenkin on keksittävä.

En tahtoisi kajota väittelyihin evästyskeskustelussa, ja toivoisin, että otettaisiin käytäntöön sellainen tapa, ettei ainakaan evästyskeskustelussa monta kertaa käytettäisi puheenvuoroja, sillä vasta sitte on aika väitellä, kun asia palaa valiokunnasta. Ainoastaan muutamista kohdista tahtoisin tässä lausua jonkun sanan.

On sanottu, että tässä tulisi vaan yläluokan etu valvotuksi, koskapa köyhempi väestö ei kykene palkkaamaan itselleen asianajajia. Mutta minä pyytäisin kysyä näiltä puhujilta, eikö asianlaita nyt ole sama, ja vieläpä paljon suuremmassa määrässä. Rikkaalla on nytkin tilaisuutta hankkia kelvollinen asianajaja, mutta köyhemmällä ei. Esityksen mukaan voivat vähävaraiset saada ilmaiseksi asianajajan.

Täällä on sanottu, että tämän ehdotuksen mukaan kansalaisten valtiollinen äänivalta riistettäisiin. Tämä on niin lapsellista puhetta, ettei se ansaitse mitään vastausta. Toivoisin, että pysyttäisiin asiallisessa keskustelussa.

Lopuksi toivon että valiokunta ottaisi asian harkittavakseen sen periaatteen mukaan, että asianajotoimi järjestetään ja asiainajajain palkat määrätään, mutta että monopoolioikeuksia mikäli mahdollista supistetaan.

Ed. **Nevanlinna**: Esityksessä määritellään sen tarkoitus siten, että sanotaan lakiehdotuksen tahtovan aikaansaada ensinnäkin niiden pätevyysvaatimusten korottamista, jotka ovat ammattimaisen asianajon toimittamisoikeuden ehtoja, toiseksi asianajajasäädyn kohottamista antamalla sille korporatiivisen järjestysmuodon, ja kolmanneksi taksan vahvistamisella tasoittavaa vaikuttamista niitten palkkioitten laskemiseen, jotka asianajajat toimistaan ottavat.

Nämät tarkoitusperät ovat kieltämättä kaikki hyödyllisiä. Olisi sitä enemmän suotavaa, että ne saavutettaisiin, kun tuo kolmas tarkoitusperä, niinkuin saanee otaksua, tietää yleensä niiden kohtuuttomuuksien estämistä, joita asianajajapalkkioiden suhteen niin runsaasti melkein joka päivä kuulee valitettavan. Minä kumminkin, niin pintapuolisesti kuin

toistaiseksi olenkin ehtinyt tätä esitystä tarkastaa, rohkenen suuresti epäillä, tokko ne keinot, joiden kautta tämä lakiehdotus aikoo pyrkiä näitä kolmea tarkoitusperää saavuttamaan, tulevat toivotuille perille viemään.

Mitä tulee ensimäiseen tarkoitusperään, joka on pätevyysvaatimusten korottaminen asianajoammattikunnassa, niin minusta tuntuu siltä, kuin toiveet että tämä tulisi nyt esillä olevan esityksen kautta saavutetuksi, olisivat jotenkin vähäiset. Mitään uusia pätevyysvaatimuksia, tämän sanan tavallisesti käsitetyssä merkityksessä, ei tämän esityksen kautta näet asianajajille aseteta. Nyt jo on verrattain äskettäin tapahtuneen lainmuutoksen kautta oikeus ammattina ajaa asioita ylioikeudessa tehty riippuvaiseksi lainopillisen virkapätevyyden omistamisesta. Sen pitemmälle ei tässä kohden tämäkään asetusehdotus mene. Jos siis tarkoitettaisiin näiden lainopillisten pätevyysehtojen korottamista, niin siinä suhteessa ei tämän asetuksen kautta mitään saavutettaisi. Näin ei tosin olekaan käsiteltävä arm. esityksen johdannossa oleva sana „pätevyysvaatimukset" vaan on sana otettava laajemmassa merkityksessä ja lähinnä kai siinä, joka viittaa jäsenyyteen ammattiasianajajayhdistyksessä. Mutta kun olen ainakin toistaiseksi hyvin epätietoinen siitä, tokko tämä jäsenyys tulisi asianajajain tietopuolista pätevyyttä korottamaan, niin pelkään, että tässä suhteessa tarkoitus, niinkuin jo viittasin, jääpi ehkä kokonaan saavuttamatta.

Omasta puolestani tahtoisinkin asettaa arm. esityksen johdannossa toisena mainitun tarkoitusperän tätä edellistä tärkeämmäksi. Ja jos voisin luulla, että ehdotetun lainsäädäntötoimenpiteen kautta tämä toinen tarkoitusperä saavutettaisiin, niin minä omasta puolestani olisin valmis hyväksymään arm. esityksen, vaikka se sen ohella sisältäisi koko joukon puutteellisuuksia. Sillä tarkoitusperä, joka tietää asianajajasäädyn kohottamista ja, niinkuin minä käsitän, ennen kaikkea siveellistä korottamista, tämän sanan laajemmassa merkityksessä, on jotakin joka todellakin on ponnistusten arvoinen. Mutta tässäkin täytyy minun taas hyvin suuresti epäillä, tokko tämän lakiehdotuksen laiksi tulemisen kautta paljokaan saataisiin nykyisiä oloja muutetuksi. Arm. esitys pyrkii tähän päämäärään, niinkuin sen johdannossa nimenomaan sanotaan, korporatiivisen järjestysmuodon antamisella asianajajasäädylle. Se tietää jonkunlaista itsehallintoperiaatteen sovelluttamista tässä suhteessa. Ja kieltämättä itsehallinto on yleensä katsottava erittäin kas-

vattavaksi ja siveellisesti oikealla periaatteella lepääväksi kasvatuskeinoksi. Mutta en epäile hetkeäkään sanoa, että itsehallinnonkin periaate on niitä, joilla on sekä hyvät että huonot puolensa. Se riippuu sekin ratkaisevasti niistä ihmisaineksista, joiden tulee itseänsä hallita ja olla itsensä hallittavina. Jos tämä ihmisaine on huonoa, niin itsehallinto myöskin muuttuu sangen huonoksi kasvatuskeinoksi: itsehallinto käypi hyvin helposti suorastaan laillistetuksi vallattomuudeksi, jonka suojissa erinomaisesti viihtyy kaikenlainen velvollisuuksien laiminlyöminen ja sormien lomitse katsominen omien puutteittensa suhteen.

Kun arm. esitys tahtoo korottaa meidän asianajajasäätyämme ja sillä tavalla jo ikäänkuin virallisesti tunnustetaan, että tässä on tavallista enemmän parantamisen aihetta, niin täytyy jo sen nojalla asettua hyvin epäilevälle kannalle sen suhteen, onko se ihmisaines, jota tässä aijotaan itsehallinnon avulla korottaa, sellaista, että itsehallinto sen käsissä tulisi vaikuttamaan hyvää eikä pahaa, ennen kaikkea vaikuttamaan sitä hyvää, jota toivotaan. Minun täytyy, niinkuin sanottu, tätä suuresti epäillä. Tarkoituksena on kaiketi, — ainakin niin tahdon ymmärtää arm. esityksen — korottaa meidän asianajajaluokkaa siveellisessä suhteessa. Tosin ei asetusehdotus velvoita asianajajaneuvostoa muuhun, kuin että sen tulee katsoa, että asianajajat „täyttävät tunnollisesti velvollisuutensa ja välttävät kaikkea mikä on hyvää järjestystä vastaan ja omansa alentamaan asianajajasäädyn arvoa”, mutta tietysti siinäkin olisi kyllin laaja tehtävä ja kyllin laajat puitteet, joiden sisällä täysin tyydyttävä toiminta voisi liikkua. Nyt on ymmärtääkseni kuitenkin se surullinen asianlaita meillä vallalla, että julkisen moraalin vaatimukset ovat sangen alhaiset, alhaisemmat kuin monessa muussa maassa, joissa kulttuuri on vanhempi. Omasta puolestani tahdonkin asettaa tämän seikan suoranaisesti juuri meidän kulttuurimme nuoruuden kanssa yhteyteen, ja katson että me sentähden voimme tämän puutteen myöskin tunnustaa, tarvitsematta siltä tuntea ylenpalttista nöyryytystä. Niinkuin sanottu, meillä ei ole yleensä julkisen moraalin vaatimus suuri. Siitä en nyt tahdo laajalti puhua, luulen, että se on yleisesti tunnettu asia. Meillä asetetaan kyllä muutamissa suhteissa hyvinkin korkeita, hyvinkin ankaroita muodollisia vaatimuksia. Mutta aineellisen moraalin kannalta katsellaan asioita mitä leväperäisemmin. Jos kerran näin on asianlaita, ja kun ei suinkaan ole syytä otaksua, että meidän asianajaja-ammat-

timme tässä suhteessa tekisi yleisestä säännöstä mitään poikkeusta parempaan päin, niin täytyy minun juuri sillä nojalla erityisesti epäillä, tokko asianajajaimme korporatiivinen järjestäminen tulisi suuriakaan aikaan saamaan siinä siveellisessä suhteessa, josta nyt on puhe, Vaatimukset julkisen moraalin suhteen eivät siinä ole suuremmat kuin yhteiskuntamme vastaavissa kerroksissa yleensä, ja kun nämä minun nyt käsittääkseni ovat sangen alhaiset, niin minä luulen, niin kuin jo sanoin, että ei ole mitään paranemisen toivetta, jos tuollainen korporatsiooni syntyy — niinkuin pahoin pelkään —katsellakseen sitten sormien lomitse monissa sellaisissa asioissa, joissa sen pitäisi menetellä päinvastoin.

Mitä vihdoin tulee kolmanteen tarkoitusperään, joka koskee tämän tärkeän asian niin tärkeätä rahallista puolta, niin pelkään kyllä siinäkin suhteessa, että arm. esityksen tarkoitus ei tule saavutetuksi. Uskallan ainoastaan hyvin epäröiden lausua mitään täysin varmaa mielipidettä. Sain kuitenkin hra Lagerlöfin lausunnosta yhä tukea epäilyksilleni, ja luulen että sellainen jyrkennys, jota hän palkkion määräämisasiassa kannatti, olisi välttämätön, jos mieli mitään tuloksia siinä suhteessa saada aikaan. Mitään varmaa, enemmän hylkäävää kuin hyväksyvääkään lausuntoa itse arm. esityksestä en tahdo antaa. Olen iloinen ettei minun sitä tarvitse vielä hyvään aikaan tehdä.

Olen tahtonut tuoda julki nämä yleiset ajatukset siinä toivossa että asianomainen valiokunta voisi löytää niistä jonkun huomioonotettavan näkökohdan.

Ed. **Hänninen (Valpas):** Tänään aamupäivällä oli valitsijamiesten kokouksessa se käsitys vallalla että uusi elinkeinolain ehdotus tulisi lähetettäväksi siihen valiokuntaan, joka täällä nimitettiin työväenasiainvaliokunnaksi. Esilläoleva armollinen esitys on luonteeltaan samanlainen kuin olisi lakiehdotus, jossa ehdotetaan muurarien, suutarien, seppien tai muiden sellaisten pakollista kuulumista ammattiyhdistykseen, tai lakiehdotus, jossa määriteltäisiin muurarien, suutarien j. n. e. alimpia palkkoja. Katsoen tähän asian luonteeseen ja, huolimatta siitä että asia koskee herrasmiehiä, rohkenen täällä kannattaa herra Sulo Vuolijoen esittämää ajatusta että asia lähetettäisiin työväenasiain valiokuntaan

Ed. **Sivenius:** Asiasta on täällä jo siksi paljon puhuttu, ettei minun tarvitse kosketella muuta kuin paria seikkaa,

joista viimeksi on mainittu. On sanottu, että sillä toimenpiteellä, joka tässä on kysymyksessä, voitaisiin ehkä saada tunnollisia asianajajia. Minä puolestani en tiedä, missä määrin tämä onnistuisi, mutta rohkenen sitä kuitenkin epäillä. Asianajajissa, mitä minulla on ollut kunnia käyttää, olen tavannut ainoastaan sellaista tunnollisuutta, mihinkä raha heitä velvoittaa. Uskon, että lakia säätämällä heidän eduksensa ei asia paljon parane, vaan luulen, että säätämällä esim. kieltolaki heidän asiansa voisi ehkä parata, samoin kuin myöskin moni muu kiristysjärjestelmää poistava laki. Luulen että tässä on tahdottu heitä rappiotilastaan kohottaa, mutta minun mielestäni tässä on alettu väärästä päästä, ja näin ollen toivoisin, että jos tahdotaan jonkun ammattikunnan oloja korjata, alotettaisiin se sieltä päästä, missä oikeastansa vika on, eikä heidän suuria tulojansa turvaamalla, koska kerran tiedetään moraalissa olevan vian.

Senaattori **Ståhlberg:** Minä pyytäisin tehdä pari huomautusta niiden muutosten luonteesta, joita esillä oleva armollinen esitys ehdottaa tehtäväksi nyt voimassa olevaan lainsäädäntöön asianajamisoikeuden harjoittamiseen nähden. Sitä kysymystä, saako Suomen kansalainen ajaa omaa asiaansa ylemmässä ja alemmassa oikeudessa, ei nyt esillä oleva asia ensinkään koske. Se oikeus on olemassa tämän ehdotuksen mukaan, niinkuin se on tähänkin asti ollut olemassa. Esitys koskee ainoastaan toisen avustamista asianajamisella. Siihen nähden ovat olot, niinkuin täällä keskustelussa jo on huomautettu, mitä ylioikeuksiin tulee, nykyisin jo sillä kannalla, että asianajajaksi ei hyväksytä sellaista, joka ei ole näyttänyt lainopillisella tutkinnolla ammattitaitoansa tällä alalla. Siinä suhteessa on meidän entinen lakimme asettunut samalle kannalle, kuin oikeuslaitokset yleensä muissakin maissa, että nimittäin täällä alalla tarvitaan, mitä ylempiin oikeuksiin tulee, ammattitaitoista työväkeä; ja tästä vaatimuksesta luopuminen tuskin voinee tulla kysymykseen, jos tahdotaan viedä oikeuslaitostamme eteenpäin eikä taaksepäin. Nyt on tosin se muutos ehdotettu että niiden, jotka ammattimaisesti ajavat asioita korkeammassa oikeudessa ja ylioikeudessa, pitää olla julkisia asianajajia ja siis olla asianajajayhdistyksen jäseniä ja sen kurinpidon ja niiden rajoitusten alaisia, jotka tähän kuuluvat. Siihenkään kohden tämä esitys ei kuitenkaan ole monopoliseerausta vienyt niin pitkälle, kuin edelliset ehdotukset, joita asiasta on ollut Valtiosäätyjen käsiteltävänä. Sillä kun nuo entiset ehdo-

tukset ovat vaatineet asianajajalta korkeimmassa ja ylioikeudessa, että hänen aina tulee olla asianajajayhdistyksen jäsen, siis ammattiasianajaja, tässä esityksessä on 2 §:ssä nimenomaan myönnetty, että yksityistapauksissa saa asiata ajaa näissäkin oikeuksissa kuka tahansa, joka on suorittanut lainopillisen tutkinnon. Siis voipi tässä suhteessa ammattikunnan rajoituksista ja ammattimonopoliseerauksesta huolimatta kääntyä kenen lakimiehen puoleen tahansa. Vasta silloin, kun asianajo muuttuu ammattimaiseksi, tulee ehdotuksen mukaan velvollisuus kuulua asianajajayhdistykseen julkisena asianajajana.

Korkeimpaan ja ylioikeuksiin nähden on vielä huomattava, että niiltä julkisilta asianajajilta, jotka tätä tointa saisivat ammattimaisesti harjoittaa, vaadittaisiin eräissä kohden lisää pätevyyttä, nimittäin se että heidän pitää vähintäin kahden vuoden kuluessa olla käytännöllisissä lakimiehen toimissa. Se muutos siis on tehty, ettei riitä ainoastaan kirjanoppi, vaan vaaditaan todellista ammattikokemusta, ja sekin lienee sellainen vaatimus, jota vastaan ei oikeuksia käyttäväin yksityisten ja niitä käyttävän yleisön puolelta pitäisi olla valittamista.

Alioikeuksiin nähden ei ole mitään rajoitusta tehty siinäkään suhteessa, että asianajajalta ehdottomasti vaadittaisiin edes lainopillista tutkintoa. 10 §:n mukaan voi ammattimaisestikin jossakin oikeudessa saada asioita ajaa muukin kuin lainopillisen tutkinnon suorittanut, jos hän siihen saapi oikeuden luvan, ja tämän luvan antamisessa luonnollisesti maaseuduilla esim. ovat mukana ei ainoastaan lainopillinen tuomari, vaan myöskin ne maallikkojäsenet, jotka ovat siinä oikeudessa istumassa. Yksityisessä asiassa taas saa jokainen, olkoonpa lakimies tai ei, alioikeudessa ajaa asiaa toisen puolesta, jos hän vain täyttää ne yleiset ehdot, jotka 1 §:n 1 momentissa mainitaan, ja niihin kai täytyy välttämättä kuulua, ellei tahdota antaa oikeusvaaralle varaa, sekin että asiamies kykenee asian toimittamaan, sillä jos oikeus antaisi sellaisen henkilön, joka on ilmeisesti aivan pystymätön siihen tehtävään, johon hän on ryhtynyt, toisen asiata sotkea, niin siitä ei suinkaan olisi mitään hyötyä asiamiehen käyttäjälle.

Äänestysesitys:

Ken tahtoo lähettää arm. esityksen n:o 3 lakivaliokuntaan, vastaa jaa; jos ei voittaa lähetetään esitys työväenasiain valiokuntaan.

Huutoäänestyksessä tunnustettiin jaa-äänten olevan voitolla, joten arm. **esitys n:o 3 lähetettiin lakivaliokuntaan** samoin kuin asiassa pidetty keskustelukin.

Esitettiin ja lähetettiin keskustelutta pöydällä olleet arm. esitykset

n:o 4 oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 4 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

lakivaliokuntaan,

n:o 5 sisältävä ehdotuksen Laiksi kaavojen ja mallien suojelemisesta

laki- ja talousvaliokuntaan,

n:o 6 eräiden kirkollisten maksujen taksoittamisen perusteista,

laki- ja talousvaliokuntaan,

sekä **n:o 7 koskeva Suomen Pankille 19 p:nä helmikuuta 1895 annetun Ohjesäännön 2 §:n 6 kohdan, semmoisena kuin se kuuluu arm. asetuksessa 10 p:ltä heinäkuuta 1901 muutamista toisin kuuluvaksi.**

pankkivaliokuntaan.

Pöydällä ollut **arm. esitys n:o 8,** koskeva **muutettuja määräyksiä eräiden Rikoslain 13 luvussa mainittujen rikosten syytteeseen panemisesta,**
lähetettiin puhemiehistön ehdotuksesta **lakivaliokuntaan** sen jälkeen kun oli lausunut

Ed. **Turkia:** Käsitteet kunniasta ja etenkin kunnianloukkauksesta eroavat suuressa määrin eri kansalaisten ja eri kansanryhmien kesken. Esimerkiksi kirjoituksesta, jota joku pitää mitä enimmin kunniata loukkaavana, voi toinen olla sitä mieltä, että se on mitä viattominta pilaa. Kun käsitteet näin eriävät, silloin on mitä luonnollisinta, että sillä, joka luulee, että hänen kunniansa on joko kirjoituksella tai puheella tai käytöksellä loukattu, on asianomainen oikeus

nostaa siitä oikeudellinen kanne. Meidän rikoslakimme onkin tähän saakka taannut tuollaisen oikeuden kaikille. Esillä oleva armollinen esitys tekisi kuitenkin Hänen Majesteettiinsa nähden rajoituksen. Rikoslain 13 luvun 5 §:n mukaan ei tähän saakka ole voitu nostaa kunnianloukkausjuttua Hänen Majesteettinsa loukkaamisesta, ellei Hänen Majesteettinsa ole antanut siihen lupaa. Arm. esityksen mukaan taasen saisi tuollaisen luvan antaa Senaatin Oikeusosasto. Löytyy lukuisia simerkkejä siitä, että on tehty ilmianto Hänen Majesteettinsa kunnian loukkaamisesta; asia on virkateitse mennyt Hänen Majesteettinsa tarkastettavaksi, ja meidän kotimaiset viranomaisemme, jotka ovat aivan varmasti olleet käsittävinään, että tämä mitä suurimmassa määrässä loukkaa Hänen Majesteettinsa kunniaa, ovat erehtyneet. Hänen Majesteettinsa on antanut epäävän lausunnon kunnianloukkausjutun nostamisesta. Ja minkätähden? Kai sentähden, että Hänen Majesteettinsa on katsonut, ettei Hänen kunniansa ole siinä tai siinä kohdassa loukattu. Jos nyt tämä esitys tulisi laiksi, niin luulenpa, että mainitunlaatuisia erehdyksiä voisi tapahtua äärettömän paljon. Meidän viranomaisemme tekisivät niitä hyvinkin usein; etenkin luulen, että sitä tultaisiin työväen sanomalehdistöä kohtaan käyttämään kovin ahkeraan. Luuloteltaisiin esimerkiksi, että se tai se kirjoitus, tai ne ja ne sanamuodot loukkaisivat Hänen Majesteettinsa kunniaa; nostettaisiin oikeusjuttu ja asianomainen sakotettaisiin tai tuomittaisiin linnaan. Mutta jos nämä jutut olisivat menneet Hänen Majesteettinsa itsensä tarkastettaviksi, niin kuka tietää, olisiko niistä koskaan nostettu oikeusjuttua. Sitä paitsi arm. esityksessä ehdotettu menettelytapa voisi kasvattaa virkamiehissämme jonkinmoista kilpailua ilmiantojen tekemiseen, joita tultaisiin näissä asioissa tekemään ainakin suuremmassa määrässä kuin tähän asti. Luulenpa myös, että se puolue, joka kulloinkin pitää Senaatin Oikeusosaston hallussaan, voisi ehkä joskus olla ei aivan puolueeton. Käytetäänhän niin äärettömän paljon puolueellisuutta jos joissakin asioissa; miksei sitä joskus voitaisi käyttää tässäkin muita puolueita vastaan.

Näiden syiden nojalla pyydän valiokunnalle, joka tulee asiaa käsittelemään, lausua evästyksenä, että valiokunta antaisi esityksestä hylkäävän lausunnon ja ne rikoslain kohdat, jotka esityksessä esitetään muutettaviksi, säilytettäisiin entisellään.

Istunto keskeytettiin kello 10,33 i. p. puolen tunnin ajaksi.

Valiokuntien jäsenet ja varajäsenet.

Kun kello 11,15 uudelleen oli kokoonnuttu, ilmoitti valitsijamiesten puolesta

edustaja **Sirola** seuraavaa:

Pyytäisin valitsijamiesten puolesta julkaista heidän työnsä tulokset. Valitsijamiehistö kokooontui tänään aamupäivällä ja sopi siitä, että valiokuntien jäsenet asetetaan ilman vaaleja, kun valitsijamiehille oli esitetty matemaattiseksi asiantuntijaksi kutsutun maisteri Onni Hallsténin lausunto, millaiset nämä tulokset vaalien toimittamisesta olisivat. Näin ollen jää 16-henkisiin valiokuntiin seuraava määrä paikkoja eri puolueryhmille: sosialidemokratiselle puolueelle 7, suomalaiselle 5, nuorsuomalaiselle 2, ruotsalaiselle kansanpuolueelle 2 jäsentä sekä varajäseniä sosialidemokrateille 3, suomalaiselle puolueelle 2, nuorsuomalaiselle ja ruotsalaiselle kansanpuolueelle kummallekin 1.

Pankkivaliokunnassa, johon kuuluu 12 jäsentä, jakautuivat paikat seuraavasti: sosialidemokratinen puolue sai 6, suomalainen puolue 4, nuorsuomalainen ja ruotsalainen kansanpuolue kumpikin 1 paikan, kuitenkin niin, että sosialidemokratinen kuudes paikka tuli heille arvalla, joka vedettiin heidän ja nuorsuomalaisten välillä; varajäsenpaikkoja tuli sosialidemokratiselle ja suomalaiselle puolueelle kummallekin 2, nuorsuomalaiselle ja ruotsalaiselle kansanpuolueelle kummallekin 1.

Valtiovarainvaliokunnan 20 jäsenpaikkaa täytettäessä tuli sosialidemokratiselle puolueelle 9, suomalaiselle puolueelle 6, nuorsuomalaiselle 2, ruotsalaiselle kansanpuolueelle 2 ja maalaisliitolle 1. Näistä täytettiin 2 paikkaa arvalla ja joutuivat ne sosialidemokrateille ja maalaisliitolle. Varajäseniä tähän valiokuntaan tuli sosialidemokratiselle puolueelle 3, suomalaiselle puolueelle 2, nuorsuomalaiselle ,ruotsalaiselle kansanpuolueelle ja maalaisliitolle kullekin 1. Paikat täytettiin seuraavasti:

perustuslakivaliokuntaan:

Turkia, af Ursin, Valpas-Hänninen, Sirola, Aalle, Mömmö, Leivo, Danielson-Kalmari, Nevanlinna, Torppa, Virkkunen, Viljomaa, Setälä, Renvall, Estlander ja Rosenqvist sekä

varalle: **Lahtinen, Helle, Koponen, Listo, Paasikivi, Erkko ja Söderholm;**

valtiovarainvaliokuntaan:

V. Vuolijoki, Tanner, Tokoi, Viitanen, Rissanen, Partanen, Tainio, Koskinen, Heimonen, Palmén, Rapola, Y. K. Yrjö-Koskinen, Antila, Lagerlöf, Hakulinen, Ahmavaara, Koskelin, von Alfthan, A. Neovius ja Kallio,; varajäseniksi: **S. Vuolijoki, Kanervo, A. Suomalainen, Olkkonen, Arajärvi, Riihelä, Schultz ja Raatikainen;**

lakivaliokuntaan:

Sirola, Nuorteva, K. Hämäläinen, J. Suomalainen, Kannisto, O. Fr. Laine, Huotari, Käpy, L. Ingman, Gripenberg, Myllylä, Koivisto, Luoma, Mikkola, Söderholm ja Cederberg sekä varalle: **Tikkanen, Tanner, M. Laine, Viljomaa, Ripatti, Hagman ja Vasastjerna;**

talousvaliokuntaan:

E. Perttilä, Heikkilä, Sillanpää, M. Aalto, E. Aromaa, Mantere, Hokkanen, Soininen, K. Knuutila, Kares, Runtti, Reima, Huoponen, Viljakainen, Ehrnrooth, ja Sundblom, sekä varalle: **Huttunen, Tokoi, Naaralainen, Ala-Kulju, Kivioja, Heiskanen ja Hedberg;**

pankkivaliokuntaan:

Lindroos, Höijer, Komu, Mänty, Eloranta, Arajärvi, Virkkunen, Repo, Tulikoura, Arokallio, Schybergson ja Kiiskinen, sekä varalle: **Nuotio, Partanen, Lagerlöf, Ylikorpi, Haveri ja Hedberg;**

laki- ja talousvaliokuntaan:

J. Järvinen, Kirves, Penna Panu, V. Perttilä, Orasmaa, Johansson, F. Rantanen, Listo, Malmivaara, O. A.

Laine, I. Hoikka, Pullinen, Pennanen, Snellman, Vasastjerna, Nix, sekä varalle: **Tichanov, J. Laakso, V. Aromaa, Tervaniemi, Merivirta, Kuisma ja Näs;**

anomusvaliokuntaan:

Lahtinen, Järvinen, Vilho Laine, Salo, K. Salminen, Raunio, Valavaara, E. S. Yrjö-Koskinen, Käkikoski, Kivilinna, Pajari, Vuorimaa, Hagman, Pesonen, V. T. Rosenqvist, Gustafsson, sekä varalle: **Pärssinen, Nuorteva, Häkkinen, Nevanlinna, Vemmelpuu, Nissinen ja D. Neovius;**

rautatievaliokuntaan:

Sivenius, Mäkelin, A. P. Hämäläinen, Mäkelä, M. Hoikka, J. Suomalainen, Häyrynen, Sipilä, Sipponen, Nykänen, Vaarala, Vahe, Leppänen, M. Knuutila, Schultz ja Bäck, sekä varalle: **Valavaara, S. Rantanen, Valpas-Hänninen, Heikiö, Torppa, Koskelin ja Oljemark;**

maatalousvaliokuntaan:

S. Vuolijoki, Sirén, Häkkinen, Kalliokorpi, Merinen, Martikainen, Huttunen, Paasikivi, Paloheimo, Kairamo, Hannes Gebhard, Rannikko, Castrén, Brander, Slätis ja Karlsson sekä varalle: **V. Vuolijoki, Reinholdsson, Eronen, Pullinen, Rajala, Riihelä ja Storbjörk;** sekä

työväenasiainvaliokuntaan:

Paasivuori, af Ursin, Pärssinen, A. Ingman, Helle, Pohjaväre, Valjakka, Hjelt, Hedvig Gebhard, Kolkki, Pohjanpalo, Hiltula, Erkko, Vikman, Oljemark ja Ahlroos, sekä varalle: **Jalava, Häyrynen, Koponen, Lepistö, Heininen, Renvall ja Ehrnrooth.**

Valitsijamiehet ovat näin täyttäneet kaikki ne valiokunnat, jotka eduskunta oli heidän täytettäväkseen antanut, ja pyydetään näihin valiokuntiin valittuja henkilöitä kokoontumaan perjantaina k:lo 10 a. p. säätytaloon alkamaan toimintaansa V. J:n määräyksen mukaan, joka käskee tämän toiminnan alettavaksi kahden päivän kuluessa.

Sen jälkeen käytti puheenvuoroa:

Ed. **Schybergson:** Det kan vara matematik i herrar elektorers förfarande, men religion är det bestämdt icke. Det har anmärkts i ett annat sammanhang, då cheferna för tvänne partier yrkat på att någon omröstning icke skulle äga rum, därför att utgången ändå på förhand var gifven, att detta icke öfverenstämmar med L. O. som tvärtom förutsätter att hvar och en äger själfständigt handla och sätta sitt ord i vågskålen. Nu har man enligt hvad elektorernas ordförande meddelat på förhand delat antalet platser mellan partierna och t. o. m. lottat emellan de skilda partierna om de platser, beträffande hvilka partiernas maktställning kunde befinnas tvifvelaktig. Jag förstår icke, att ett sådant förfarande vore öfverensstämmande med L. O. Det är väl riktigt, att elektorerna utan val kunna utse utskottets medlemmar, att de sålunda kunna komma öfverens; men en fördelning på förhand af antalet utskottsmedlemmar mellan olika grupper, hvilket sålunda förutsätter, att de enskilda elektorerna icke vid själfva valtillfället skola få afvika från hvad partigruppen för dem bestämt, det är säkerligen icke öfverensstämmande med L. O. Jag vore glad om jag kunde blifva öfvertygad om att denna min uppfattning är oriktig, men tillsvidare kan jag icke komma till annan slutsats än att man här för bekvämlighetens skull afvikit från alla anständiga former.

Ed. **Paasikivi:** Edellisen puhujan lausunnon johdosta tahdon minä omana mielipiteenäni julkituoda, että valitsijamiesten menettely on minun nähdäkseni täysin sopusoinnussa V. J:n 36 §:n säännöksen kanssa. Siinä sanotaan, että elleivät valitsijamiehet valiokuntaa asettaessaan voi yhtyä sen jäsenistä, toimitettakoon vaali 34 §:ssä säädetyssä järjestyksessä, toisin sanoen ellei olisi sopimusta eri valiokuntien jäseniin nähden voitu saada aikaan, niin olisi vaali ollut toimitettava siinä järjestyksessä, jota käytettiin täällä valittaessa valitsijamiehiä. Tulos tällaisesta vaalista olisi ollut juuri samanlainen kuin se, mihin nyt olemme jääneet, sillä selvä on, että jos äänestämään olisi käyty, niin jokainen ryhmä olisi asettanut ne henkilöt ehdokkaikseen, jotka nyt ovat tulleet valituiksi ja vaalin tulos olisi, kuten sanottu, ollut täsmälleen sama kuin mikä nyt on julkiluettu. Muuten en voi ensinkään ymmärtää, mitenkä tämä valitsijamiehistö olisi voinut vaalin muulla tavalla toimittaa, kuin millä se nyt on suoritettu. Lisäksi näyttää minusta, että tulos, mikä

on saatu, on suhteellisesti paras, mitä ylipäänsä nykyisissä oloissa on mahdollista odottaa.

Ed. **Söderholm:** Till det som anförts af en föregående ärad talare, vill jag endast tillägga att fullkomlig öfverensstämmelse rådde bland elektorerna beträffande det förfarande, som följdes vid utseendet af medlemmar i utskotten. Att de skilda grupperna skulle tvungit sina representanter att föreslå vissa personer, har ingen grund; att de därförinnan rådförde sig med sina grupper är väl ganska naturligt.
Hvad sedan vidkommer den af hr Schybergson klandrade lottningen, så är den äfven en konsekvens af det valreglemente, som af landtdagen antagits, då den till 7 § fogat det tillägg, att om kvoterna i något fall blifva lika vid uträkningen, lottning bör ega rum. Om proportionelt valsätt hade tillämpats i all sin konsekvens, så hade också dylika kvoter uppstått, och då hade lottning blifvit nödvändig.

Ed. **Sirola:** Minua oudoksuttaa se syytös siivojen tapojen halveksumisesta, jonka edustaja Schybergson on 45 valitsijamiestä vastaan heittänyt, kun näitten kesken ei minkäänlaista erimielisyyttä valiokuntien asettamistavasta ole ollut. Jos olisi ryhdytty menettelemään sillä tavalla, joka arvoisan edustajan mielestä kai olisi siivojen tapojen joukkoon luettava, olisi se ainoastaan ollut saman tuloksen saavuttaminen maskeeratun esiintymisen kautta, siten että kukin ryhmä olisi esittänyt henkilöinä sen ryhmän, joka nyt esitetään ensin numeroina lyhyyden ja selvyyden vuoksi. Lakimiesten taholta on edustaja Schybergson saanut laillisen vastauksen ja minä arvelen, että koko hänen huomautuksensa olisi ollut tarpeeton.

Ed. **Schybergson:** Jag ifrågasätter icke alls, att resultatet skulle hafva blifvit detsamma, äfven om den ordning blifvit iakttagen, som L. O. föreskrifver. Det hade varit så äfven med själfva elektorsvalet. Om vi i stället för att begagna tryckta valsedlar och skrifva våra streck på dem, uppdragit åt cheferna inom hvarje grupp att utöfva vår valrätt, så hade resultatet blifvit detsamma. Vår matematiska rådgifvare, hr Onni Hallstén, hade räknat ut, att de skilda partierna fingo så och så många elektorer och då hade vi ju icke behöft välja, men vi gjorde det ändå. Jag håller före att, när L. O. säger, att om icke elektorerne öfverenskomma om själfva ledamöterne, valet skall försiggå i den i 34 §

förskrifna ordning, så bör detta iakttagas. Som sagdt, jag ifrågasätter icke, att resultatet skulle blifvit detsamma, och jag finner, att detta tillvägagående är mycket bekvämt. Vi kunde t. o. m. vid självfva afgörandet af frågorna göra på samma sätt. Hvarför skola vi debattera och omrösta? Vi kunde helt enkelt inskränka oss till att hrr af Ursin och Sirola af den största gruppen och likaså några få å de öfriga gruppernas vägnar skulle komma tillstädes och besluta med landtdagens rätt.

Ed. **Ingman, Lauri:** Mielestäni eduskunnan pitäisi päättää, missä järjestyksessä varamiehet ovat kutsuttavat ottamaan osaa valiokuntien työhön kun se tulee tarpeelliseksi, koska V. J. ei siitä mitään säädä. On kai luonnollista, että päätökseksi tulee että varajäsen kutsutaan siitä ryhmästä, mihin se valiokunnan jäsen kuuluu, joka on estetty ottamasta osaa valiokunnan kokoukseen.

Ed. **Palmén:** Pyysin puheenvuoroa ilmoittaakseni mielipiteeni juuri tästä asiasta. Tosin arvelen että jo vaalilaki tässä kohden on ratkaiseva; johdonmukaisuus vaatii että sama periaate toteutetaan valiokuntiin nähden. Soisin kuitenkin nimenomaan ilmoitettavan noudatettavaksi periaatteeksi, että joka valiokunnassa, milloin joku jäsen syystä tai toisesta on estetty, lähinnä kutsutaan samaan ryhmään varajäsen sijaan. Samojen mielipiteiden edustaja siis astuu poistuneen sijaan; näin on valitsijamiesten piirissä ajateltu.

Ed. **Setälä** luopui sananvuorostaan.

Kun keskustelu oli päättynyt, **hyväksyttiin** edustaja **L. Ingmanin** tekemä **ehdotus** etä varamiehet ovat aina kutsuttavat siitä ryhmästä, johon poissa oleva varsinainen jäsen kuuluu.

Suuren valiokunnan vaalista.

Puhemies huomautti että vaali suureen valiokuntaan toimitetaan ensi lauantaina, jotenka ehdokaslistat vaalia varten ovat viimeistään ennen kello 12 perjantaina jätettävät sihteerille, joka on silloin tavattavissa kansliassa kello 10:stä 12:teen päivällä.

Prokuraattorin kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassa pitämisestä maassa

joka nyt uudelleen esitettiin, aiheutti seuraavat lausunnot:

Ed. **Estlander:** För den tillfredsställelse, som landtdagen bör erfara vid emottagandet af prokuratorns i Kejserliga Senaten för Finland berättelse om lagskipningen och lagarnas handhafvande i landet ber jag att härmed få gifva uttryck.

Det fanns en tid, då det ingick i regeringens politik bland annat att för landet och dess representation hemlighålla styrelsens åtgärder och jämväl den verksamhet, som prokuratorn i sin viktiga och icke blott för hela vårt statsskick, utan äfven för de enskilda medborgarene så betydelsefulla och säregna ställning utöfvat. De olyckor, som fyllde dessa år, den söndring, som af antydd orsak jämte många andra orsaker inträdde mellan regering och samhälle, äro allom kända, liksom ock att sakläget härutinnan undergått väsentliga förändringar. Återframträdandet af prokuratorns till Finlands landtdag afgifna berättelse utgör i sin mån ett bevis härför.

Denna berättelse är emellertid särskildt märklig äfven genom sitt innehåll, genom det tidsskede den omfattar. Redan den flytiga granskning af redogörelsen, som tidens knapphet tillåtit, måste härom öfvertyga enhvar, och särskildt fäster man sig vid dess samling af talrika, märkliga, i vår politiska historia såväl som inom vårt rättsväsende enastående aktstycken. Föremål för denna berättelse är i själfva värket, i få ord sagdt, hela statshvälfningstidens inverkan på vårt rättsväsende i allt hvad därtill hör. En tid mer rik på lärdom har väl vårt land icke någonsin genomlefvat.

Då jag ber att få föreslå, att prokuratorns berättelse blefve jämlikt den ordning, som rådt vid föregående landtdagar, öfverlämnad till lagutskottet, så uttalar jag den förhoppning, att utskottet måtte finna tillfälle att åt berättelsen ägna en ingående behandling till vägledning för landtdagen vid bedömandet af de betydelsefulla spörsmål, som tvifvelsutan skola inställa sig vid granskningen af förevarande prokuratorsberättelse.

Ed. **Castrén:** Kun viime istunnossa kysyttiin, oliko eduskunnan tarkoitus panna prokuraattorin kertomus asia-

kirjoihin, pyydän minä tämän johdosta saada lausua muutaman sanan.

Vuonna 1876 ilmestyi asetus, joka velvoitti prokuraattorin Keisarillisessa Senaatissa jokaisille valtiopäiville säätyjen tiedoksi antamaan kertomus lainkäytännöstä maassa ja lain ylläpitämisestä sinä aikana, joka on kulunut edellisestä säätykokouksesta. Sittemmin otettiin 13 p. syyskuuta 1892 ilmestyneeseen Keisarillisen Suomen Senaatin ohjsääntöön, sen 56 §:ään aivan ensinmainittua asetusta vastaava määräys. Kuten jo eräs arvoisa edellinen puhuja on huomauttanut, ovat valtiopäivät sinä aikana, kun nämät molemmat asetukset ovat olleet voimassa, lähettäneet prokuraattorin kertomuksen lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten, huolimatta siitä että 1876 vuoden asetus eikä 1892 vuoden johtosääntö anna siihen suoranaista aihetta. Edellä sanotun nojalla minä pyydän saada kannattaa edustaja Estlanderin ehdotusta että prokuraattorin kertomusta ei suinkaan pantaisi asiakirjojen joukkoon, mutta että se lähetettäisiin lakivaliokuntaan edustaja Estlanderin esittämää tarkoitusta varten.

Ed. **Pykälä:** Ei V. J:n 55 eikä 56 §:stä käy selville, onko tämäntapainen kysymys niitä, joita voidaan panna pöydälle, mutta jos niin todella on, niin minä pyydän prokuraattorin kertomusta pöydälle johonkin seuraavan viikon istuntoon, jotta ensikertalainenkin voisi siihen perehtyä. Sen verran kun olen ennättänyt tätä kertomusta tutkia, on siinä aineksia, joita me maalaiset voimme käsittää, mutta niiden kokoominen vetää aikaa. Minä pyydän ehdottaa että tämä kertomus pannaan pöydälle johonkin seuraavan viikon istuntoon.

Puhemies: Kun asiaa on pyydetty pöydälle ja sen pöydällepano riippuu eduskunnan päätöksestä, niin katson selvemmäksi käsitellä asian sillä tavoin että ensin otetaan käsiteltäväksi kysymys pöydällepanosta ja sen jälkeen valiokuntaan lähettämisestä.

Kun keskustelu pöydällepanosta oli päättynyt, hyväksyttiin vastattavaksi seuraava **äänestysesitys:**

Ken tahtoo käsiteltävänä olevan kertomuksen vielä pöydälle, vastaa jaa; jos ei voittaa, jatketaan nyt asian käsittelyä.

Huutoäänestyksessä olivat jaa-äänet voitolla, joten Prokuraattorin kertomus oli päätetty vielä **pantavaksi pöydälle.**

Pöydällepanopäiväksi ehdotti

edustaja **Pykälä** ensi viikon viimeistä istuntoa, koska ei ole niin kiirettä asialla.

Ed. **Castrén**: Minä vastustan tätä ehdotusta. Ei ole ajateltavissakaan että siksi tärkeää asiakirjaa kuin esilläolevaa viivytettäisiin eduskunnassa ilman että sitä lähetetään valiokuntaan niin pian kuin asianhaarat sitä suinkin sallivat. Jos prokuraattorin kertomus pannaan pöydälle ensi viikon ensimäiseen istuntoon, on edustaja Pykälällä samoin kuin kenellä muulla tämän eduskunnan jäsenellä tahansa tilaisuus perehtyä puheenalaiseen kertomukseen, jos hän kerran aikoo siihen perehtyä.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi, ilmoitti edustaja **Pykälä** luopuvansa ehdotuksestaan, mutta

Puhemies sanoi sen olevan liian myöhäistä, sillä kun kerran keskustelu on julistettu päättyneeksi, niin asia tulee äänestyksen alaiseksi.

Sen jälkeen hyväksyttiin vastattavaksi seuraava **äänestysesitys**:

Ken tahtoo Prokuraattorin kertomuksen pöydällepantavaksi ensi viikon viime istuntoon vastaa jaa; jos ei voittaa, on se päätetty pöydälle pantavaksi ensi viikon ensi istuntoon.

Äänestyksessä olivat jaa-äänet voitolla, joten **Prokuraattorin kertomus** oli päätetty **pöydälle pantavaksi ensi viikon viime istuntoon.**

Helsingin poliisin menettely.

Esitettiin pöydällä ollut edustaja **Orasmaan** tekemä **esitys**, joka koski Helsingin poliisin menettelyä.

Keskustelu:

Ed. **Turkia**: Siinä eduskuntaryhmässä, johon minulla on kunnia kuulua, vallitsee yleisenä käsityksenä poliisin suhteesta kansaan ja sen tehtäviin se, että poliisi on kansan palvelija, sen tehtävänä on järjestyksen ylläpito ja sen tulee kaikissa virkatoimissaan esiintyä siivosti ja kohteliaasti kaik-

kia kansalaisia kohtaan, katsomatta arvoon tai säätyyn. Luulen että tämä käsitys on myöskin eduskunnan enemmistön käsitys. Mutta tällainen käsitys ei vallitse Helsingin poliisilaitoksessa. Siellä näytään seurattavan kahdellaista menettelyä ihmisten kohtelutapaan nähden. Siellä on erityinen menettely herrasväkeä varten ja erityinen työväkeä varten. Jos keskikaupungissa, missä asuu enimmäkseen herrasväkeä, joistakin syistä sattuu kansaa kasaantumaan kaduille, ja liike häiriintyy tai joksikin aikaa pysähtyy, niin silloin poliisi esiintyy kaikkien kohteliaisuuden sääntöjen mukaan. Sievällä kädenliikkeellä hän viittaa ja sanelee: tehkää hyvin, kävelkää, olkaa hyvä ja väistykää. Kun poliisi esiintyy näin kohteliaasti, ei se ärsytä mieliä, ja kohta on katu tyhjä, liike pääsee alkamaan, järjestys palaa tuossa tuokiossa. Toisin menettelee poliisi laitakaupungilla, siellä, missä asuu enimmäkseen työväkeä, siellä ei se tuhlaa kohteliaisuussanoja. Se tapaus, josta edustaja Orasmaa kertoi, kuvaa paraiten miten poliisi siellä esiintyy. Siellä tapahtui jostakin syystä niin, että kansaa kerääntyi suuremmissa määrin kadulle. Ratsupoliisit tulivat täyttä laukkaa katua pitkin sekä ratsastivat katukäytävälle. Niiden kohteliaisuus ilmeni piiskan vingunnassa. Ratsastetaan suoraan ihmisten päälle, katsomatta jääkö jalkoihin lapsia, naisia vaiko vanhuksia. Kellekään ei anneta armoa, iskuja sataa joka puolelle. Ei tutkita onko syyllisiä vai syyttömiä. Ratsastetaan porttiholveihin, kartanoihin, siellä suoritetaan samaa työtä. Nagaikkaa vingutetaan, iskuja sataa jokaiselle, joka vaan niin lähelle joutuu.

Sanon että ryhmässämme vallitsee käsitys, että poliisin velvollisuus on huolehtia järjestyksestä, mutta onko tällainen menettely poliisin puolelta järjestyksen valvomista? Edustajat voivat arvostella asiaa.

Tiedän että täällä tehdään kysymys, tiesivätkö poliisit että ne edustajat, jotka siellä joutuivat hätyytettäviksi, pahoinpitelyn alaiseksi, olivat edustajia. Todistettavissa on että kaksi näistä edustajista ilmaisivat olevansa edustajia. Poliisi ei tuohon kumminkaan kiinnittänyt huomiota, sanoi vaan että kyllä minä teidät perkeleet tunnen. Minä tunnustan, että minä häpeän lausua poliisin raakoja sanoja, mutta ne ovat poliisien lempisanoja, kun he kohtelevat työväkeä. Voidaan kaikkia juriidisia temppuja noudattaen tehdä vielä kysymys: mahtoiko poliisi kuulla, kun heille ilmaistiin että kysymyksenalaiset henkilöt olivat edustajia. Tällaista asiaa ei kuitenkaan voi kukaan todistaa. Poliisi voi sanoa

ettei hän kuullut. En usko että Helsingin poliisilaitoksessa on yhtään niin tyhmää poliisia, joka sanoisi, että kyllä me kuulimme että nämä sanoivat olevansa edustajia, mutta me hätyytimme heitä sittenkin. He siis joka tapauksessa koettavat tehdä itsensä viattomiksi.

Omituinen sattuma tässä tapauksessa oli se, että nämä pahoinpitelynalaiseksi joutuneet edustajat olivat maalta, olivat kaukaa rauhalliselta maaseudulta saapuneet tänne. Jos me kaupunkilaiset olisimme kertoneet, millä tavalla poliisi elämöi täällä työväen keskuudessa, niin he varmasti olisivat epäilleet, että ettekö te väritä asiaa; mutta luulenpa että he nyt eivät epäile, kun itse näkivät, mihin kaikkeen meidän kotimaisen hallituksemme kasakat pystyvät.

Yleensä on ihmetelty poliisivoiman suunnatonta lisäystä. On arveltu yli maan, että mihinkä sitä oikein tullaan käyttämään, kun sitä niin hirmuisen suuret joukot tarvitaan. Jotkut ovat arvelleet, että sitä tullaan käyttämään järjestynyttä työväkeä ja työväenliikettä vastaan. Tämä menettely näyttää osittain alkavan toteutua, mutta kuka olisi voinut uskoa tai ajatella edeltäpäin, että poliisia tarvitaan myöskin sosiaalidemokraattisen ryhmän jäsenten pieksämiseen. Koska eduskuntaryhmämme puolesta tulee kohdakkoin nostettavaksi kysymys poliisilaitoksesta, interpellatsioonin muodossa, niin minä puolestani yhdyn edustaja Orasmaan ponteen ja arvelen, että kun eduskunta antaa paheksumislausuntonsa, täytyy sen vaikuttaa hillitsevästi Helsingin poliisin käytökseen. Mutta koska luulen joidenkuiden edustajain epäilevän tämän asian todellisuutta, niin ilmoitan, että sosiaalidemokraattinen ryhmä kyllä alistaa tämän kysymyksen prokuraattorin tutkittavaksi, jos sitä joku tahtoo. Voidaan siis toimittaa aivan laillinen tutkimus, jos ei uskota poliisin menettelyä sellaiseksi kuin sen tässä olen kertonut.

Ed. **von Alfthan:** Jag har anhållit om ordet uteslutande för att i detta sammanhang betrakta sakens formella sida. Enligt min uppfattning af L. O. är detta ärende väckt i sådan form, som L. O. icke tillstädjer att väcka ärenden, och kan på grund af denna formella brist, oberoende af dess sakliga innehåll, icke nu till föremål för landtdagens behandling upptagas. I 3 Kap. L. O. finnas föreskrifna de former, under hvilka ärende kan vid landtdag väckas; det är i form af propositioner, motioner, petitioner, adresser och slutligen en ny form, som uti den gamla L. O. saknades,

d. v. s. i form af interpellationer. När alla dessa bestämda former äro i grundlagen upptagna och utöfver dessa former inga andra närmare särskildt äro nämnda, så framgår däraf att landtdagen har att hålla sig inom gränsen af dessa former vid väckande af initiativ och icke godtyckligt kan välja andra än de i lagen medgifna och föreskrifna formerna. Så skulle nu denna sak ligga rent formelt. Men utom denna formella sida har denna angelägenhet också en saklig. Ifall nu L. O. skulle kunna läsas annorlunda, än jag läser den i denna del, och förty här skulle införas metoden att vid hvarjehanda smärre händelser landtdagens utlåtande pro & contra skulle fordras och diskussioner rörande sådana angelägenheter ideligen skulle förekomma, så skulle dessa sålunda väckta förslag i väsentlig mån inkräkta på landtdagens tid för det egentliga arbete, som förelagts densamma i form af lagstiftnings- och beskattningsfrågor, och de skulle sålunda verka synnerligen hämmande på det hufvudarbete, för hvilket folkrepresentationen såsom institution finnes till. Angelägenheter af sådan art, som de, som här nu blifvit berörda, höra till de vanliga domstolarnes utredning. Det är till vanlig domstol parter, som blifvit förorättade, höra och icke till Finlands landtdag. Om en enskild landtdagsman råkar ut för hvilken annan civil process som hälst, har han icke häller att i en sådan sak vända sig till landtdagen. Om en landtdagsman blir förorättad i egenskap af landtdagsman, så är det en annan sak. Det är en sak som landtdagen som sådan måste företaga till omedelbar behandling. Men om landtdagsman tillfälligtvis och olyckligtvis befinner sig bland en folkhop, som ställer till oreda och kommer i konflikt med ordningsmakten så är det en konflikt, som icke behöfver innefatta, att han skulle kommit i någon mellanhand i egenskap af landtdagsman. Det synes mig sålunda att äfven från denna synpunkt sedt det nu föreliggande ärendet icke borde föranleda till behandling. Jag skulle därför hemställa till hr talmannens ompröfning, huruvida icke de formella betänkligheter jag här anfört kunde tillmätas betydelse.

Puhemies: En katso Valtiopäiväjärjestyksen oikeuttavan minua kieltäytymään ottamasta asiaa esille.

Ed. **Söderholm:** Att hvarje medborgare och särskildt folkrepresentanterna skola få åtnjuta skydd till lif och lem, hör till de mest elementära kraf, som kunna ställas på sam-

hällsmakten. Upprätthållandet af detta skydd ankommer närmast på polismyndigheten. Det uttalande af klander hr Orasmaa riktat mot polisen i hufvudstaden med begäran att landtdagen ville därom förena sig, är därför i och för sig en sak, som kräfver allvarligt öfvervägande. Men därjämte uppställer sig i detta fall frågan, huru dylika spörsmål enligt finsk grundlag böra af landtdagen behandlas. Enligt finsk rätt, såsom den med stöd af grundlag måste fattas, tillkommer Finlands landtdag att genom petitioner till monarken göra erinran om öfvergrepp, som vid handhafvandet af statsförvaltningen tilläfventyrs förekommit, men däremot ej att direkt inskrida med anledning af särskilda af förvaltande myndighet eller domstol vidtagna åtgärder. Dylika kunna beifras endast af den, som i hvarje fall därtill äger befogenhet. Det synes mig därför såsom ett uttalande af ogillande beträffande en åtgärd af myndighet, hvilken kan blifva föremål för beifrande i behörig ordning, icke kan ifrågakomma från landtdagens sida, helst mot ett dylikt uttalande en rekonventionstalan icke kan föras af den, som däraf träffats. Detta utesluter ej, att, såsom också vid tidigare landtdagar skett, landtdagen gör ett uttalande till protokollet med anledning af ett notoriskt faktum af allmän betydelse. Föreliggande fråga sönderfaller emellertid på sätt och vis i tvänne delar, af hvilka den ena ej direkt berör förslagsställaren. Såvidt åter hr Orasmaa och andra landtdagsmän enligt uppgift personligen varit utsatta för öfvergrepp, synes det mig riktigt, att målsägandena därom väcka åtal.

Mitt förslag är för den skull, att landtdagen efter tagen kännedom om landtdagsmannen Orasmaas framställning icke i sakens närvarande skick finner anledning afgifva något uttalade i föreliggande ärende. Jag har dessutom icke förbisett, att frågor af detta slag kunna göras anhängiga genom interpellation, men då denna form icke är begagnad, har jag icke haft anledning att yttra mig om denna form för sakens anhängiggörande.

Ed. **Sirola:** Ei ollenkaan oudostuta, että muodolliset laillisuusseikat on tämän kysymyksen yhteydessä pantu ensi sijalle. Siihenhän me olemme viime vuoden kuluessa kyllin ja yllinkyllin saaneet tottua. Kuitenkin, kun tämä kysymys herätettiin, pidettiin sitä asiallisesti niin tärkeänä, ettei ennätetty näitä muodollisia seikkoja noudattaa. Ehdotettiin ensiksi puhemiehelle, että saataisiin tämä tapaus kertoa alastomassa todellisuudessaan ja antaa sen tehdä vaikutuksensa

ilman muuta. Tätä menettelytapaa ei kuitenkaan puhemies pitänyt oikeana, ja niin arvelimme, että ne paheksumisen tunteet, jotka tällaisen tapauksen kuuleminen ehdottomasti herättää, voisivat myöskin pukeutua eduskunnan lausunnoksi. Kun puhemies suostui ottamaan asian esille, kun se päättyisi selvään vaatimukseen, teimme toissapäiväisen ehdotuksen asiassa. Nyt on kuitenkin joittenkin edustajain taholta tämä muodollinen puoli jälleen herätetty esille. Myönnän kernaasti, että interpellatsioonin muoto olisi ollut oikeampi, mutta kun, kuten jo eräs edellinen puhuja on huomauttanut, koko poliisikysymys kaikessa laajuudessaan ansaitsee interpellatsiooninsa, emme myöskään tahdo tällä kysymyksellä erityisesti sitä vetää esille. Se suunta, joka maamme järjestyksen pidossa yhä enemmän on päässyt vallalle, viittaa ilmeisesti kehitykseen poliisivaltiota kohti; niin, miksi sanoa: kohti, me olemme jo keskellä poliisivaltiota. Ja sen seikan tutkiminen kyllä ansaitsee erityisen iltansa. Tämän asian kiireellisyys oli yksinkertaisesti siinä, että useat maalta tulleet edustajat, ei yksinomaan sosialidemokratiseen puolueeseen kuuluvat, vaan muutkin, jotka elinsuhteittensa mukaan ovat hankkineet itselleen huokean asunnon kaupungin laitaosilla, tietäisivät varoa liikkuessansa kortteeriansa kohti.

Ei suinkaan ole tarkoituksena kaunistella näitten kaupungin laitaosien elämää. Esiintyköön se vaan kuvauksissa kaikessa räikeydessään. Tulkoon todellakin selville ja kaikkien korville, mitä kaikkia mahdollisia paheita siellä kukoistaa. Ne ovat oikeana valaistuksena sille yhteiskunnan tilalle, johonka olemme joutuneet. Mutta se ei suinkaan estä panemasta kyseenalaiseksi niitä tapoja, joilla tällaista elämää koetetaan parantaa. Emme ollenkaan ole tahtoneet kysyä, mikä oli aiheena poliisijoukon liikkeelle lähtemiseen. Oli ehkä hyvinkin vakava levottomuus. Kuitenkin näiden neljän edustajan yksimielisen väitteen mukaan se joukko, jossa he olivat, ja koko lähitienoo ei ollut poliisin esiintymiselle antanut aihetta. Ei siis pidä paikkaansa edustaja Alfthanin huomautus, että edustajat, jotka ovat joukossa, joka panee sekaannusta toimeen, saavat katsoa itseänsä. Nimenomaan on merkitty, että se joukko ei pannut sekaannusta toimeen, jossa nämät olivat.

Asian esille tuleminen ja se varma uskottavuus, jossa se on esitetty, olisivat riittäneet ehdottamamme ponnen hyväksymiseen, mutta jos täällä haluttaisiin, että eduskunta tämän johdosta pyytäisi maamme korkeimman lain-

valvojan lausuntoa, niin yhtyisin kernaasti siihen, ja arvelen että eduskunta tämän tutkimuksen tulokset saatuansa olisi valmis sen lausunnon antamaan, johon muodollisista syistä jotkut vielä epäilevät yhtyä.

Puhemies: Hra Sirolan lausunnon johdosta huomautan että, kun edustaja Orasmaa ilmoitti minulle asiasta suullisesti, pyysin häntä tekemään kirjallisen ilmoituksen asiasta.

Ed. **Danielson-Kalmari:** Asia on kieltämättä mutkikas. Ensiksikin ei liene kirjallista esitystä jätetty eduskunnalle — ehkä minä olen siinä kohden erehtynyt.

(**Puhemies:** Puhemiehelle on se jätetty ja se luettiin täällä).

Kirjelmän olisi joka tapauksessa pitänyt olla nähtävänä kansliassa, niin että meidän ei olisi tarvinnut turvautua muistiimme siitä, mitä vain kerran olemme kuulleet esitettävän. Tärkeämpi on se muistutus että tässä, niinkuin muuan arvoisa puhuja on jo huomauttanut, on sovitettu yhteen kaksi eri asiaa. Toinen koskee poliisin esiintymistä ylipäänsä, ja ainakin minä sain eilen kuullessani hra Orasmaan lausuntoa sen tunnelman, että se seikka että jotkut edusmiehet olivat joutuneet poliisin toimintaa kokemaan oli enemmän syrjäasia. Mutta juuri tämä asianhaara, että tässä on yhdistetty kaksi asiaa, jotka kyllä läheisesti voidaan sanoa kuuluvan toisiinsa mutta joilla on valtiopäiväin toimintaoikeuteen nähden hyvin erilainen merkitys, tekee esilläolevan kysymyksen käsittelyn kovin vaikeaksi. Jos hra Orasmaa olisi nostanut kysymyksen Helsingin poliisin toiminnasta ylipäänsä ilman että hän samalla olisi maininnut että hän ja jotkut hänen tovereistaan olivat joutuneet tässä kärsimään, niin eduskunta ei olisi voinut — se on ainakin minun vakaumukseni — ottaa koko asiata esille siinä muodossa, jossa se esitettiin. Sillä silloin varmaankin huomautukset niistä muodoista, joita edustajan tulee ehdotuksissaan noudattaa, olisivat pitäneet paikkansa. Mutta nyt on tuohon Helsingin poliisilaitosta ylipäänsä koskevaan kuvaukseen liittynyt muutamia tietoja yksityisten edustajain — sanoisinko kärsimyksistä ja luullakseni tämä vaikuttaa että me emme voi katsoa niitä säännöksiä valtiopäiväjärjestyksessä tässä sitoviksi ja toimintaamme ehdottomasti rajoittaviksi, joista vapaaherra von Alfthan puhui. Sillä vaikka ei erityisesti valtiopäiväjärjestyksessä mainita, millä tavoin joku edustaja voi nostaa edus-

kunnassa kysymyksen siitä että hänen turvallisuuttaan on häiritty, niin lienee kuitenkin aivan luonnollista että se voi tapahtua joko suullisesti tai ainakin kirjallisen esityksen kautta, joka annetaan eduskunnalle ja joka ei ole anomusehdotus eikä myöskään mikään interpellatsiooni. Esimerkkejä siitä että näin on tapahtunut, löytyy, niinkuin tiedämme, 1904—05 vuosien valtiopäivillä, niin että minä en olisi valmis hylkäämään hra Orasmaan ehdotusta sikäli kuin se koskee häntä ja joitakuita muita edustajia, yksistään vapaaherra von Alfthan'in muodollisista syistä.

Kysymys nousee kuitenkin, voidaanko tästä edustaja Orasmaan esityksestä erottaa ne kohdat, jotka koskevat valtiopäivämiehiä, siitä yleisestä Helsingin poliisilaitosta koskevasta esityksestä, jonka hänen lausuntonsa sisälsi. Tämä jo käynee perin vaikeaksi.

Lisäksi tulee sekin seikka että hra Orasmaan ehdotus, joka tarkoittaa lausunnon eli, niinkuin muistan eilen kuulleeni, jyrkän vastalauseen lausumista, tuskin soveltuu eduskunnan tehtäviin, sikäli kuin tehtävät ilmenevät maamme perustuslaeista erittäinkin valtiopäiväjärjestyksestä ja sikäli kun nämät tehtävät ovat vakaantuneet aikaisemman käyttelyn kautta. Emmehän me ole täällä minkäänlaisessa kansalaiskokouksessa, joka lausuisi hyväksymisen tai paheksumisen yksityisistä tapauksista, vaan meidän päätöksillämme on aivan toisellainen merkitys. Meidän tulee tutkia niitä asioita, jotka joutuvat ja perustuslain mukaan voivat joutua meidän käsiteltäväksemme, meidän tulee hyljätä tehdyt ehdotukset tai päättää ne toimenpiteet, jotka ehdotuksen johdosta ovat tehtävät. Ja niihin toimenpiteisiin ei kuulu vastalauseiden tekeminen virastojen toimia vastaan, vaan jos me huomaamme että on aihetta eduskunnan koettaa vaikuttaa hallinnon johtoon millä alalla tahansa, niin meidän on käyttäminen niitä välineitä eduskunnan käsityksen perille saattamiseen, jotka perustuslaki meille tarjoo.

Jos nyt olisi kysymyksessä anomusehdotus, niin me voisimme kääntyä anomuksella hallitsijan puoleen. Jos olisi kysymyksessä interpellatsiooni, niin olisimme tilaisuudessa saattamaan hallituksen jäsenten tietoon sen käsityksen, joka täällä vallitsee. Kun ei ole Helsingin poliisilaitoksesta ylipäänsä kysymys semmoisessa muodossa, jota valtiopäiväjärjestyksen perustuksella olisi käytettävä, jos tämä poliisilaitos kokonaisuudessaan olisi kysymyksessä, niin käsittääkseni me emme voi siitä lausua ollenkaan mitään.

Jää luullakseni silloin vain se kysymys vielä ratkaisematta, onko meidän aihetta menetellä sillä tavoin kuin ainakin kerran ennen on menetelty silloin kuin edusmiesten turvallisuudesta oli kysymys nimittäin että eduskunta kääntyisi kirjelmällä senaatin puheenjohtajan puoleen ja pyytäisi että hän ryhtyisi toimenpiteisiin, jotta ei vastaisuudessa uudistuisi sellaiset toimenpiteet poliisikunnan puolelta, jotka ovat omansa loukkaamaan edusmiesten turvallisuutta. Minä sanon nimenomaan että luullakseni olisi käännyttävä tässä kohden senatin puheenjohtajan puoleen. Täällä on mainittu maan prokuraattori siksi henkilöksi, jonka puoleen myöskin voitaisiin kääntyä. Minä pyydän kuitenkin huomauttaa että V. J:n 46 §:ssä puhutaan siitä että jos joku valiokunta tarvitsee tietoja maan virastoista, tulee sen kääntyä senaatin puheenjohtajan puoleen ja tässä lienee meillä se periaate, se sääntö lausuttuna, jota eduskunnan on noudattaminen kun se virallisesti vaatii jotakin tietoa maan viranomaisilta.

Mutta katsoen siihen, kuinka vaillinaisesti esillä oleva asia on selvitetty, ei kääntyminen syytöskirjalla senaatin puhenjohtajaan soveltune siihen varovaisuuteen, tahtoisin sanoa asialliseen varovaisuuteen, jota meidän täytyy noudattaa; tarkotan sitä varovaisuutta että me, säilyttääksemme eduskunnan arvoa, merkitystä ja vaikutusvaltaa, emme ryhdy toimenpiteisiin ulospäin, ennenkuin tarkoin tunnemme asian yksityiskohdat.

Tällä kertaa näyttää meillä olevan sitäkin enemmän syytä malttaa mielemme, koska on ilmoitettu että maan poliisilaitos kuitenkin ennen pitkää joutuu tiedustelun eli interpellatsioonin esineeksi tässä eduskunnassa. Silloin tietysti voi tulla esille myöskin kysymys eräitä edustajia kohdanneesta väkivallasta.

Minun ehdotukseni on siis ettei hra Orasmaan esitys nykyisessä muodossaan antako aihetta mihinkään toimenpiteisiin.

Minä pyydän lausua vielä pari sanaa. Minä en lainkaan kummastele, jos eduskunnassa on useita, jotka pudistavat päätään, kun he kuulevat meidän, jotka olemme kauankin istuneet mukana vanhassa eduskunnassa, panevan niin paljon painoa ja merkitystä muotoseikkoihin. Vakaumuksemme on se — minä luulen puhuvani muittenkin kuin omasta puolestani, — että eduskunnan asema meidän valtioelämässämme pysyy varmana ja sen vaikutusvalta horjumattomana, ja voi lisääntyä ja kasvaa ainoastaan siinä tapauksessa että me tarkoin pysymme niiden muotojen pii-

rissä, jotka perustuslait meille määräävät (hyvä!) että me emme asetu sen vaaran alaiseksi että meidän hyvinkin asiallisesti perustellut muistutuksemme ja vaatimuksemme voidaan syrjäyttää sillä huomautuksella että eduskunta ei ole noudattanut valtiopäiväjärjestyksessä sille määrättyjä teitä ja menettelytapoja. Onhan meillä nyt muiden muassa interpellatsioonin kautta uusi toimintatapa, joka tekee meille mahdolliseksi vaatia hallituksen jäseniltä selontekoa maan hallintoa koskevista asoista. Älkäämme siis siirtäkö tänne eduskunnan toimimuotoihin niitä muotoja, joihin me olemme tottuneet kansalaiskokouksissa eduskunnan ulkopuolella. (Hyvä! Bra!)

Ed. **af Ursin:** Täällä on laveasti puhuttu asian muodollisesta puolesta. Minä pyydän saada huomauttaa että samanlainen asia muodollisesti oli, jos niin saan sanoa, rukous-asia. Se esitettiin samalla tavalla puhemiehelle ja hylättiin ensiksi, sitten pyydettiin siihen pontta, jolloin se vasta tuli keskustelun alaiseksi. Minä kummastelen, ettei silloin täältä keskiosasta tullut sitä asiaa vastaan muistutusta muodollisuuden puutteesta, päinvastoin otettiin kyllä asia silloin vastaan ja lausuttiin hyväksi.

Nyt on samallainen asia otettu samalla tapaa esille, jos kohta se asiallisesti on toinen. Niin että muodollista puolta vastaan ei ole mitään sanomista; prejudikaatti on olemassa.

Hra Turkia on täällä nimenomaan sanonut, että on todistettavissa että valtiopäivämiehiä on loukattu, enkä siis voi ymmärtää muuta kuin että se olisi eduskunnan arvolle sopivata ryhtyä asiaan ja lausua mielipide, mitä se semmoisesta törkeästä menettelytavasta arvelee. Ei ole yhtään kummallista, että tapaus varsinkin työväen piireissä on herättänyt pahaa verta, — se on sitä vähemmän kummallista, kun poliisin menettely meidän maassamme on tosiaankin muissakin tilaisuuksissa käynyt yli rajojen. Poliisi on ottanut meidän maassa privileegiokseen piiskata ihmisiä, vaikka sen velvollisuus tietysti olisi menetellä toimessaan toisella tapaa. Muuten huomautan hra Danielson-Kalmaria vastaan että hra Orasmaa on nimenomaan ponnessaan kohdistanut asian vissiin tapaukseen ja että siitä siis on eduskunnan puolesta mielipide lausuttava, jolloin, jos niin katsotaan sopivaksi, voidaan kääntyä juuri senaatin puheenjohtajan puoleen.

En voi siis muuta kuin yhtyä siihen ehdotukseen, mikä on tehty, kuitenkin sillä pienellä muodostuksella, nimittäin

että eduskunta lausuu syvän paheksumisensa tällaisesta menettelystä yhtä sen edusmiestä vastaan, — edellyttämällä tietysti että kertomus, niinkuin luulen, on aivan oikea. Minä luulen että jos arvoisat herrat itse olisivat joutuneet tämmöisen kohtelun alaiseksi, he ehkä olisivat tehneet samanlaisen ehdotuksen, samalla tapaa nostaneet kysymyksen asiasta täällä eduskunnassa.

Ed. **Nuorteva:** Ottaessa käsillä olevan asian eduskunnassa keskustelun alaiseksi, saattoi kyllä edeltäpäin odottaa ettei se eduskunnan enemmistölle suinkaan olisi mikään miellyttävä asia. Juuri eduskunnan arvolle, josta täällä on niin suuria ja kauniita sanoja puhuttu, lienee kuitenkin tärkeätä, että tästä jotakin sanotaan. Hra Danielson-Kalmari kummasteli että tähän eduskuntaan tahdotaan tuoda jotakin uusia, — kansankokouksissa käytettyjä — tapoja, niinkuin hän mainitsi. Luulen että arvoisat herrat tässä eduskunnassa saavat tottua huomaamaan muitakin uusia tapoja. Aika on toinen nyt kuin ennen. Mutta jättäkäämme se puoli asiasta.

Minusta kaikki se, mitä on puhuttu asian muodollisuudesta, ei paljoakaan merkitse. Tri af Ursin jo mainitsi yhden esimerkin; voisimme lisäksi esittää lukemattomia samantapaisia esimerkkiä säätyeduskunnan historiasta. Tahtoisin mainita yhden sellaisen valtiopäiviltä 1904—1905, jolloin työväki odottaessaan äänioikeuskysymyksen ratkaisua suurena joukkona seisoi Säätytalon ulkopuolella, ilmaisten mielipiteensä asian käsittelyn johdosta. Silloin eräs nyt tässäkin eduskunnassa läsnäoleva henkilö porvarissäädyssä nosti kysymyksen puheenalaisesta tapauksesta. Porvarissäädyssä käsiteltiin asiaa ja tehtiin lausunto pöytäkirjaan. Minusta nyt käsiteltävänä oleva tapaus on muodollisesti aivan samanlainen. En muista että olisi mainitussa säädyssä tehty mitään vastaväitteitä sen lausunnon oikeudellisuudesta, vaikka tietysti en ihmettele että tässä tapauksessa tehdään vastaväitteitä, koska tämä lienee erittäin epämieluisa asia eduskunnan enemmistölle.

Lisäksi en voi olla huomauttamatta siitä surullisesta tosiasiasta, joka kaikessa ilmenee. Olemme nähneet ajan, jolloin tässä meidän maassamme vallitsi täydellinen mielivalta. Meille on tänä päivänä jaettu kirja, jonka lehtiin on piirretty mustia muistoja näiltä ajoilta. Ei ollenkaan epäilty tänäkään päivänä ehdottaa, että tämän kirjan sisällölle annettaisiin suurta huomiota, että eduskunta tutustuisi niihin

asioihin, jotka siinä ovat esitetyt, ja että eduskunta lakivaliokuntansa kautta antaa niistä lausunnon. Siis tahdottiin eduskunnan lausunto silloin vallitsevasta mielivallasta. Tahdon muistuttaa arvoisia edustajia siitä mielialasta, joka vallitsi yleisön keskuudessa nytkin kyseessä olevaa poliisilaitosta vastaan. Kuinka silloin puhuttiinkaan sen mielivallasta, kuinka silloin paheksuttiin sen virkavaltaista menettelyä, kuinka oltiin valmiit tilaisuudessa, millaisessa tahansa ottamaan esille kaikki se räikeä omavaltaisuus mikä silloin tapahtui. Minä katson sen aikaisen menettelyn olleen aivan oikeuden mukaisen, niinkuin katson sen nytkin olevan.

Aika muuttui, tuli toisenlaiset olosuhteet. Tuo entinen mielivalta on poistunut, toinen järjestelmä on tullut sijaan. Mutta surullista on nähdä, kuinka me taas luisumme takaisin siihen entiseen mielivaltaan, ja ne, jotka silloin kovimmin huusivat mainittua mielivaltaa vastaan, ovat nyt valmiit samaa mielivaltaa kannattamaan, kun se nyt esiintyy toisessa muodossa kuin ennen. Edustaja Sirola jo lausui, että me taas elämme poliisivaltiossa. Me olemme joutuneet takaisin olosuhteisiin sellaisiin, jolloin poliisin mielivalta kohdistuu elämän eri aloille. Miksi tästä mielivallasta nyt ei nosteta yhtä suurta melua niissä piireissä, joissa silloin niin paljon huudettiin? — Sentähden että tämä poliisien mielivalta silloin kohdistui kaikkia kansalaisia vastaan, mutta nyt se kohdistuu vaan työväkeä vastaan.

Ed. **Lindroos:** Esillä oleva kysymys ei voi olla herättämättä sangen kiusallisia muistoja samantapaisista asioista, joita on tapahtunut 3—4 vuotta sitten. Me olemme olleet tilaisuudessa näkemään mitenkä silloin yhtenä miehenä puolustettiin kansalaisia loukkauksia vastaan ja varsinkin loukkauksia vastaan, joita oli tehty eduskunnan jäsentä kohtaan. Ei silloin esiintynyt näitä hiuskarvan hienoja muodollisuuksia, joita nyt luetellaan, ei sitä äärettömyyteen asti menevää varovaisuutta ja auktoriteetin menettämisen pelkoa, mutta silloin olikin meillä aika toinen. Vuosien 1904—1905 valtiopäivillä tapahtui samanlainen tapaus, ja sen aikainen poliisi pyysi kolmasti anteeksi. Minä haluaisin tietää, onko nykyinen poliisi pyytänyt anteeksi niiltä henkilöiltä, joiden turvallisuutta se on loukannut? Jokaisessa maassa eduskunta pitää ehdottomana oikeutenaan ja velvollisuutenaan valvoa jokaisen jäsenensä yksilöllistä turvaa. Se on pyhimpiä oikeuksia, mitä eduskunnalla on, mutta Suomen eduskunta heti alussa alkaa käyttää sitä menettelyta-

paa, ettei sen jäsenten turvallisuudella ole enään sitä merkitystä kuin muissa maissa ja kuin meilläkin entisen eduskunnan aikana. Minä syvästi valitan, jos tällainen prejudikaatti nyt annetaan, ja minä toivoisin viimeiseen asti, ettei sitä annettaisi, sillä sen seuraukset tulevat olemaan surullisemmat kuin kenties tällä hetkellä useat osaavat aavistaa. Olosuhteet näkyvät meillä muodostuvan muutamissa suhteissa sille surulliselle kannalle, josta kansan yhteisellä ponnistuksella on noustu ja nyt siihen uudelleen alistuttaisiin, vaikka meillä pitäisi olla lailliset olot.

Hyvät herrat edusmiehet! Muutamissa suhteissa pitäisi olla varovainen, ennenkuin se on liian myöhäistä. Täällä eräs edustajista mainitsi miten luisuvalle pinnalle ovat olosuhteet meillä joutuneet, mitenkä poliisivaltioon päin kuljetaan. Poliisi on meidän päivinämme kaikki kaikessa. Sen valtaa laajentaen, sitä lisäten luodaan yhteiskunnalle turvallisuutta. Minä pyytäisin kysyä: missä on valtio, missä on yhteiskunta, jonka rauha on rakennettu poliisivallalla? Meillä on esimerkki liian likellä näyttääksemme mihinkä poliisivaltion asiat menevät ja millä kannalla ihmisen kallein oikeus, vapaus, silloin on. Tuo politiikka rankaisee kerran itsensä ja rankaisee surullisesti. Meillä kun on omassa elämässämme tapauksia niin tuoreita, niin toivoisin että Suomen eduskunta osaisi pitää auktoriteettiansa vähän lujemmalla kuin mitä se täällä annetuista lausunnoista päättäen näkyy aikovan tehdä. (Hyvä-huutoja).

Ed. **Ahmavaara**: Minäkin valitan jos muotoasiat ovat estämässä, ettei eduskunnan puolesta voitaisi mihinkään toimenpiteeseen ryhtyä. Minun mielestäni myöskin on edusmiesten loukkaamattomuus siksi pyhä ettei eduskunta voi sitä välinpitämättömyydellä sallia. Olen sitä mieltä että eduskunnan velvollisuus on ryhtyä kaikkiin niihin toimiin, mihinkä sillä on tilaisuutta valtiopäiväjärjestyksen rajain sisällä, mutta eduskunnan täytyy olla selvillä asiasta ennenkuin se ryhtyy johonkin toimenpiteisiin. Minä en epäile arv. edustajan ilmoitusta, mutta siihen kuuluu vähän muutakin vielä, ennenkuin eduskunta voi ryhtyä tuomariksi ja senvuoksi soisin että voisimme tämän asian lykätä sellaisen viraston tutkittavaksi, joka voisi ottaa asiasta täyden selvän. Olisin senvuoksi hyvin halukas kannattamaan sitä toimenpidettä, jos se muuten mahdollista olisi, että asia voisi joko senaatin puheenjohtajan tai prokuraattorin kautta tulla tutkituksi. Täällä hra Ursin sanoi että hän luulee että

ilmoitettu asia on tosi. Minä luulen myöskin samoin, mutta meillä ei saa olla ainoastaan luulo, vaan varma tieto, jonka nojalla eduskunta ryhtyy toimeen. Minä en katso eduskunnan arvolle olevan sopivaa ilman muuta mennä lausumaan tuomio tässä asiassa. Mutta jätän herrojen juristien mietittäväksi, eikö ole keinoa, millä tapaa asia saataisiin puolueettomien tutkijain käsiteltäväksi.

Myös on sanottu että asia olisi enemmistölle kiusallinen. Eiköhän se ole kiusallista kaikille puolueisiin katsomatta että eduskunnassa täytyy tällaisia asioita ottaa esiin, että edusmiestä on, kuten on ilmoitettu, siihen määrin loukattu että on ollut lähellä rääkkäystä. On viitattu siihen, mitä viimeisinä pimeinä aikoina maassamme on saatu kokea poliisivallan puolelta ja nykyistä poliisivaltaa on siihen verrattu. Siitä sentään tahtoisin vähän tinkiä. Me jokainen tiedämme, jos tahdomme puhua totta, että viimeisinä aikoina meillä oli vieras valta eikä meillä ollut tilaisuutta vaatia vääryyksiä oikeuden tutkittavaksi. Me saimme kärsiä loukkauksia, tietäen ettemme saa niitä oikeuden tutkittavaksi. Mutta nyt on asia toinen. Jokainen yksilö on oikeutettu vetämään asian oikeuden tutkittavaksi ja voi olla vakuutettu että asia tulee puolueettoman tuomarin päätettäväksi. En tahtoisi että tätä asiaa pilataan tällaisilla vertauksilla.

Pidän kokonaan toisenlaisena senseikan, jos poliisi, joka on laillisen yhteiskuntajärjestyksen palveluksessa, satunnaisesti hairahtuu ja tekee väärin, kuin sen poliisin tehtävän, joka oli asetettu tarkoituksellisesti maan ja kansan oikeuksia polkemaan ja jonka tehtävänä ei ollut yhteiskunnallisen järjestyksen turvaaminen vaan sen rikkominen. Luulen että juuri tuosta väärästä käsityksestä ja vertailusta johtuu se surkuteltava asianhaara, että usein, kun poliisi valvoessaan järjestystä on pakotettu jonkun rikoksentekijän ottamaan huostaansa, yleisö ryhtyy taistelemaan tuon rikoksentekijän puolesta. Minä en sano että täällä kukaan sitä hyväksyy, mutta sanon sen selvitykseksi, miksi poliisi voi hairahtua tekemään sellaisia kovin valitettavia tekoja kuin tässä on ilmoitettu.

On valitettavaa että kukaan ihminen, ja vielä ikävämpää että kansan edustaja on joutunut poliisin mielivallan alaiseksi, sillä olen samaa mieltä kuin edustaja Turkia että poliisi on kansan palvelija eikä sen herra. Mutta tästä johtuu myöskin se että yleisön, jonka palvelija tuo poliisi on, tulee myös poliisia kohdella inhimillisesti ja antaa sille sen arvon, mikä sille on tuleva, silloin kun se valvoo yhteiskunnallista

järjestystä. Mutta silloin kun poliisi tekee väkivaltaa ja menee tehtäviensä ulkopuolelle, ei sillä tietysti ole mitään kunnioitusta.

Tämän tahdon lausua vastapainoksi sille ettei toki ole nykyään samanlaisessa tarkoituksessa eikä edes samanlainen poliisi asetettu kuin Bobrikoffin sortovuosina. En myöskään voi uskoa että kukaan edustaja arvelee, että kun loukkaus on tapahtunut muka työväen edustajia vastaan, ei se olisi yhtä suuri loukkaus kuin silloin kuin se tapahtuu yläluokan edustajaa vastaan. Emme ole ylä- emmekä alaluokan vaan Suomen kansan edustajia. Kun edustajaa on loukattu on koko Suomen kansaa loukattu, siitä olemme yksimielisiä kaikki.

Ed. **Palmén:** Jos yksistään huoli eduskunnan loukkaamattomuudesta on ollut tämän esityksen aiheena, niin minä luulen, että asianomaiset, sekä alkuunpanijat että ehdotuksen puolustajat, olisivat tehneet viisaasti, jos eivät olisi turvautuneet luokkatunteiden isoon palkeeseen, voidakseen saada tulta viritetyksi. Minä luulen että he voisivat aivan hyvin luottaa siihen, että kyllä täällä muutkin kuin ne, jotka lukeutuvat varsinaiseen työtätekevään luokkaan, harrastavat sekä eduskunnan loukkaamattomuutta että myöskin meidän valtiomme vapauttamista poliisivallan kaikista hankaluuksista ja vääryyksistä. Mutta jos ruvetaan ainoastaan luokkatunteitten perustuksella käsittelemään asiata, ikäänkuin se olisi ennestään todistettu asia että ainoastaan osa tätä Suomen kansan eduskuntaa ymmärtäisi antaa arvoa sille korkealle aatteelle, että jokaiselle kansalaiselle tulee lain turva, jos ruvetaan ennakolta puhumaan valmiista enemmistöstä, ennenkuin kukaan meistä voi sanoa mitä tämän eduskunnan enemmistö oikeastaan ajaa tässä asiassa, niin ollaan kyllä viemässä koko kysymys väärälle tolalle. Minä puolestani luulen myöskin että ollaan harhateille menemässä jos emme ota lain selvää ohjetta noudatettavaksemme, vaan rupeamme etsimään prejudikaatteja ja erityistapauksia. Prejudikaatin etsiminen saattaa joskus onnistua erinomaisen huonosti, niinkuin silloin kuin hra af Ursin luuli, että tämä asia oli „aivan samanlainen" kuin se, kun eräs edustaja tässä kokouksessa oli nostanut kysymyksen, joka nimenomaan koski tämän eduskunnan työtä tässä salissa. Arvosteltakoon edustaja Yrjö-Koskisen ehdotusta kuinka tahansa, mutta joka tapauksessa se vaan tarkoitti meidän työjärjestystä, mutta nyt esillä oleva asia on osittain aivan

toista laatua. Mikäli se todellakin kohdistuu siihen, että jokainen kansanedustaja on turvattava vastoin väkivaltaa, sikäli se voi olla tänne kuuluva. Mutta sillä on myöskin toinen puoli.

Täällä on nimittäin lausuttu syytöksiä ja varsin törkeitä syytöksiä muita kansalaisia vastaan. Niin suuresti kuin minä paheksun, jos poliisi menettelee laittomasti, yhtä suuresti minun täytyy sitä paheksua, jos joku kohtelee tätä järjestysvaltaa, miten se menetteleekin, vastoin lakia, sillä jokaisen kansalaisen oikeus, olkoonpa kuka tahansa, on että häntä ei tuomita, ennenkuin hän on tilaisuudessa puolustautumaan. Minä en siis ole ennakolta lausunut mitään päätöstä siitä mitenkä asianlaita on, mutta minä sanon että jos täällä yksi tai neljä tai vaikkapa kymmenen edustajaa lausuu jotakin pöytäkirjaan, niin ei silti ole riistetty pois niiltä, jotka ovat syytettyjä, sitä luonnollista inhimillistä oikeutta, että heillä on myös sananvalta lausuakseen jotakin puolustuksekseen. Jos me täällä tänään päätämme antaa paheksumislausunnon, niin se merkitsee samaa kuin että Suomen eduskunta näinä toiminta-aikansa ensimäisinä päivinä ottaisi poiketakseen siitä yksinkertaisesta säännöstä, ettei ketään saa tuomita, ennenkuin häntä on kuultu. Ja kun minä tähän lisäksi lausun, että meidän lainsäädäntömme kyllä tarjoaa moninaisia keinoja väkivallan ehkäisemiseksi, kun minä otan huomioon miten arveluttavia esimerkkejä koko edellinen historiamme eikä vähimmin historiamme viimeisiltä vuosilta tarjoaa, kun ruvetaan jollakin lailla poikkeamaan lain sisällyksestä, niin minä luulen kyllin perustaneeni mielipidettäni. Asian nykyisellä kannalla en suinkaan voi äänelläni vaikuttaa siihen, että täällä lausuttaisiin mikään paheksuminen; lähinnä on oikeuksien asia tutkia, mikä on tapahtunut. Eduskunnan asia ei ole mennä lausumaan tuomiota, ennenkuin asia on tutkittu.

Tahdon vielä lisätä, koska entispäätöksiä etsitään kahden viimeisen säätykokoksen ajoilta, että minä silloinkin olen säätyni pöytäkirjaan saanut eri kerroin lausua ajatukseni. Minä en silloin hyväksynyt niitä kylläkin tuntuvia poikkeuksia laista ja hyvästä tavasta, jotka joskus tehtiin eduskunnassa. Yhtä hyvin kun minä silloin vähemmistössä ollen lausuin mielipiteeni, niin minä tänään lausun sen, olinpa sitte enemmistössä tai vähemmistössä tai vaikkapa yksinäni. Sillä tässä on selvä asia: yksistään lakia on noudatettava ja lait ovat ikimuistoisista ajoista asti selvittäneet

sen seikan, ettei ketään tuomita, ennenkuin asia on kaikin puolin tutkittu.

Ed. **Mikkola:** Asiallisesti minä puolestani katson velvollisuudekseni yhtyä niihin lausuntoihin, joita täällä edustajat Söderholm ja Danielson-Kalmari aikaisemmin ovat esittäneet. Täällä on vaadittu eduskuntaa antamaan paheksumislausunto sen johdosta että eräitä eduskunnan jäseniä on loukattu, mutta pyytäisin kysyä kehenkä tämä paheksumislausunto on tarkoitettu. Onko se tarkoitettu hallitusta vastaan? Siinä tapauksessa eduskunnalla on paljo tehokkaampi ja arvokkaampi ase käyttämällä interpellatsioonia. Jos se taas on tarkoitettu sitä poliisilaitosta vastaan, joka nyt on loukkaaja, niin on se eduskunnan arvoa alentava. Miten tällaista lausuntoa katseleekin, se minusta tuntuu eduskunnan puolelta olevan tehty kuin isku tuuleen ja kaikessa tapauksessa sen arvon alapuolella.

Täällä on myöskin sanottu että tämä eduskunta on tilaisuudessa näyttämään maalle ja maailmalle että täällä entiseen nähden tulee vallitsemaan uudet tavat. Minulla puolestani ei suinkaan ole mitään sitä vastaan että uusia tapoja syntyy, mutta ainoastaan sillä ehdolla että ne uudet tavat ensiksikin perustuvat voimassaolevaan lakiin ja toiseksi ovat hyviä. Tässä tapauksessa minä puolestani katson, että niin selvittämättömässä tilassa kuin asia nyt on, eduskunta ei voi mennä etukäteen antamaan tuomiota siitä, eikä myöskään asian nykyisellä kannalla ollen voi ryhtyä muihin toimenpiteisiin, joita täällä on ehdotettu, nim. joko kääntyä senaatin varapuheenjohtajan puoleen tai vielä vähemmin prokuraattorin puoleen, sillä silloin esiintyisi eduskunta suorastaan ilminantajana. Näin ollen en, niinkuin jo mainitsin, missään tapauksessa katso asian tällä kertaa olevan niin selvitetyn että eduskunnan arvo ja valtiopäiväjärjestys sallisi siinä toimenpiteeseen ryhtyä.

Tahdon vielä mainita että täällä on myöskin viitattu siihen että samantapainen lausunto annettiin 1905 vuoden valtiopäivillä. Luultavasti ne puhujat, jotka tämän viittauksen ovat tehneet, ovat tarkoittaneet erästä tapausta, jolloin eduskunnassa, m. m. porvarissäädyssä, pöytäkirjaan yksityisten edustajain puolelta lausuttiin paheksuminen siitä että kansajoukot ulkopuolella eduskunnan kokoontumishuonetta häiritsivät sen rauhaa sillä tapaa että kuului istuntoa häiritseviä ääniä ulkopuolelta. Mutta silloin oli tapahtuma ilman muuta ilmeinen, se oli jokaiselle läsnäolevalle säädyn jäsenelle

korvin kuultava. Tällaisia tapauksia ei siis minun mielestäni voi vetää vertauskohdaksi tähän kysymykseen nähden.

Ed. **Viljomaa:** Pyydän saada lausua mielipiteeni valtiopäiväjärjestyksen suhteesta käsillä olevaan asiaan eli toisin sanoen kysymykseen siitä, onko eduskunta oikeutettu käsittelemään tätä asiaa tällaisenaan vai eikö.

Minun käsitykseni mukaan ei valtiopäiväjärjestys salli että eduskunnan aikaa ilman muuta käytetään keskusteluihin maassa tapahtuneista rikoksista tai muista paheksuttavista teoista siinäkin tapauksessa ettei rikos ole kohdistettu suoranaisesti eduskuntaa tai jotakuta edustajaa vastaan eikä anomusta tai interpellatsioonia tapahtuman johdosta täällä ole tehty, vaan tarkoituksena on ainoastaan lausua paheksuminen pöytäkirjaan. Sillä minä uskon että maassamme joka päivä tapahtuu rikoksia, jotka herättävät meissä paheksumista, mutta jos tässä eduskunnassa ruvetaan keskustelemaan ja paheksumaan kaikkia näitä, niin minä luulen että meille jää hyvin vähän aikaa varsinaiseen työhömme s. o. lainsäädäntötyöhön; ja se ei ole valtiopäiväjärjestyksen tarkoitus.

Eilen tapahtuneesta keskustelusta sain sen käsityksen ettei poliisi ollut tietoinen siitä että hra Orasmaa ja hänen kumppaninsa olivat eduskunnan jäseniä. Mutta jos asia on sillä tavalla kuin täällä nyt on ilmoitettu eli että poliisin tiedossa on ollut että nuo herrat ovat eduskunnan jäseniä, niin on asia joutunut toiseen asemaan. Ja olen velvollinen tunnustamaan mielipiteeni olevan sen, että eduskunta näin ollen, kun asia on niin läheisessä yhteydessä eduskunnan loukkaamattomuuden kanssa, on oikeutettu käsittelemään tätä asiaa sen nykyisessä muodossakin. Toinen kysymys on se, onko täällä jo esitetty riittävää selvitystä tapahtumasta.

Ed. **Danielson-Kalmari:** Minä lausuin eilen toivottavaksi että tämä asia olisi voinut jäädä pöydälle vähän kauvemmaksi aikaa kuin tähän istuntoon, niin että edustajilla olisi ollut tilaisuutta miettiä oliko mahdollista päästä niistä tukaluuksista, jotka liittyvät tähän asiaan. Minä olen koettanut tässä keskustelun kuluessa päästä selville siitä olisiko löydettävissä joku menettely jonka suhteen ei kenenkään meidän tarvitsisi epäillä että eduskunta siinä siirtyy oikeuksiensa ulkopuolelle, ja minä pyydän vaatimattomasti esiintuoda ajatuksen, joka minussa siinä kohden on syntynyt.

Huomautan kuitenkin ensiksi että, kun minä äsken lausuin sen ajatuksen, että hra Orasmaan ehdotus voisi jäädä tällä kertaa sikseen, niin minä nimenomaan perustelin sitä myöskin sillä, että täällä oli ilmoitettu että kysymys poliisilaitoksesta, poliisivoiman toiminnasta ennen pitkää tulisi tiedustelun eli interpellatsioonin kautta eduskunnan käsittelyn alaiseksi. Siitä mahtoi selvitä että minäkin puolestani katsoin että asia kyllä ansaitsee eduskunnan huomiota eikä ole syrjäytettävä, niin pian kuin se voidaan nostaa laillisia muotoja rikkomatta. Nyt minä ajattelen, että jos ehdotuksentekijä ja ne, jotka ovat sitä kannattaneet, tahtovat erottaa ehdotuksestaan kaiken sen, joka ei koske edusmiehen loukkaamattomuutta, niin se esiintyy sellaisessa muodossa, että eduskunnan on mahdollinen käydä asiaan käsiksi. Voitaisiin ehkä menetellä sillä tavoin, että hra Orasmaan ehdotus siirrettäisiin joko puhemiesneuvostoon tahi perustuslakivaliokuntaan ja jätettäisiin sille neuvostolle tahi valiokunnalle, jonne se siirretään, toimeksi erottaa tästä ehdotuksesta kaikki mikä ei koske itse sitä tapausta, johon edustajat olivat sekaantuneet, ja kehoitettaisiin tätä neuvostoa tahi valiokuntaa valmistamaan kirjelmän Senaatin puheenjohtajalle, jonka kirjelmän tulisi sisältää ilmoitus siitä poliisin menettelystä, jonka alaiseksi nämä mainitut edustajat ovat joutuneet, ja pyydettäisiin että hänen ylhäisyytensä panisi toimeen tutkimuksen ja ryhtyisi tämän tutkimuksen aiheuttamiin toimenpiteisiin. Jos me menettelemme näin, niin me emme riko sitä sääntöä vastaan, jota vapaaherra Palmén täällä on teroittanut, nimittäin että eduskuntakaan ei saa tuomita ketään, ennenkuin syytetty on ollut tilaisuudessa itse antamaan selityksen. Minä olen sitä mieltä, että kun neljä edustajaa täällä ilmoittaa että he ovat joutuneet poliisin puolelta pahoinpitelyn esineeksi, niin tämä ilmoitus riittää sellaiseen kirjelmään Senaatin puheenjohtajalle, joka ei sisällä mitään vastalausetta, mitään tuomiota poliisin menettelystä, eikä varmaa ilmoitusta kuinka asian laita on ollut, mutta joka huomauttaa että sellainen ilmoitus on eduskunnalle tehty , ja pyytää että hallinnon esimies maassamme ryhtyy niihin toimenpiteisiin, joita tämä neljän edustajan ilmoitus aiheuttaa. Minä pyydän uudistaa sen että, jos sillä taholla, jolla ollaan kannatettu hra Orasmaan ehdotusta, voidaan hyväksyä tämä muoto, jota minä nyt ehdotan, niin tällöin ei jouduttaisi ristiriitaan valtiopäiväjärjestyksen kanssa eikä pitäisi löytymän mitään, joka olisi omiansa he-

rättämään epäilyksiä niissä henkilöissä, jotka muodollisista syistä ovat vastustaneet hra Orasmaan ehdotusta.

Ed. **Paasikivi:** Mikäli koskee tämän esillä olevan asian käsittelemisen mahdollisuutta eduskunnassa, niin olen kyllä periaatteisiin nähden samalla kannalla kuin edustaja Danielson-Kalmari, mutta tulen hiukan toisiin tuloksiin, kuin mihin hän nyt viimeksi jäi. Minunkin nähdäkseni on tässä esillä olevassa asiassa kaksi eri osaa, ensinnäkin tuo yleinen, Helsingin poliisilaitosta koskeva kysymys ja toiseksi kysymys neljän eduskunnan jäsenen kärsimästä loukkauksesta. Mitä tulee edelliseen, nimittäin kysymykseen Helsingin poliisilaitoksesta ja sen yleiseen arvostelemiseen ja paheksumislausunnon antamiseen siitä, niin olen siinä kohden samaa mieltä kuin muutamat edelliset puhujat, että sitä asiaa ei tässä muodossa voi ottaa eduskunnassa esille, vaan sitä varten on käytettävä muita muotoja, jotka valtiopäiväjärjestys säätää. Mikäli taas koskee asian viimeistä puolta eli neljän edustajan kärsimää loukkausta, niin sen käytännön nojalla, joka säätyeduskunnan viimeisinä vuosina pääsi voimaan, katsoisin voivani hyväksyä sen menettelyn, että eduskunta siinä on oikeutettu ryhtymään toimenpiteisiin. Ja se toimenpide, johon voitaisiin ryhtyä, on juuri hra Danielson-Kalmarin esittämä, nimittäin että eduskunta kirjelmällä kääntyy senaatin puheenjohtajan, maamme kenraalikuvernöörin puoleen ja anoo hänen myötävaikutustansa siihen että tällaiset tapaukset tulevat estetyiksi. Kun neljä eduskunnan jäsentä on täällä esillä olevan ilmoituksen tehnyt, niin siinä kyllä on eduskunnalle koko joukko perustetta, minkä pohjalla toimia. Mutta kun minunkin mielestäni tällaisissa kysymyksissä pitäisi olla riittävän varovainen, niin näyttäisi olevan syytä, että tämäkin asia, ennenkuin se lopullisesti päätetään, asianmukaisesti valmistetaan. Sen vuoksi minä, muistissa pitäen sitä menettelyä, jota säätyeduskunta vuosina 1904—1905 noudatti, ehdottaisin, että asia, mikäli se koskee neljää edustajaa kohdannutta loukkausta, lähetetään puhemiesneuvostoon, jotta tämä tekee eduskunnalle ehdotuksen siitä, mihin toimenpiteisiin asiassa olisi ryhdyttävä.

Ed. **Pärssinen:** Ei liene kenellekään hauskaa, että eduskunnan aika kuluu tämmöiseen hedelmättömään keskusteluun, mutta syy ei ole suinkaan kysymyksen nostajan, vaan sen asian, joka on kysymyksen aiheuttanut. Onhan

edustajan loukkaamattomuus siksi pyhä, että oli välttämätöntä nostaa asiasta kysymys ja olisi väärin, ellei tästä tänä iltana keskusteltaisi. Saattaisi tapahtua samanlaisia edustajain loukkaamisia enemmänkin ja tulisi vasta tällaisia keskusteluja kentiesi useamminkin. Olisi siis toivottavaa että tämä keskustelu tänä iltana johtaisi siihen, että ei toisia eduskunnan jäseniä, eikä ketään eduskunnan jäsentä enää kohtaisi sellaiset kärsimykset, kuin ne joiden alaiseksi edustaja Orasmaa ja hänen kolme toveriansa ovat joutuneet. Sitäpaitsi ei ole merkitykseltään pieni, mille kannalle eduskunta tällaisissa kysymyksissä asettuu. Mielestäni on edustaja Lindroos sattuvasti selittänyt, kuinka suuri kantavuus eduskunnan lausunnoilla tämmöisissä asioissa on. Jos ei eduskunta nyt pane mitään ohjia poliisilaitoksen suurelle virkainnolle, niin kuka tietää millä tavalla eduskunnan naiset rupeavat täältä kotiin pääsemään, sillä ei ole kovinkaan miellyttävää mennä tuohon synkkään yöhön kaupungin kaduille vaeltamaan epätietoisena siitä, tuleeko poliisin käsittelyn esineeksi. Sitäpaitsi jos täällä jonkunmoinen paheksuminen poliiseille lausuttaisiin, niin minun mielestäni se osoittaisi uudemman ajan katsantokantaa, joka käsittää ettei pakkovallalla voida rauhaa rakentaa, vaan tulee siihen pyrkiä humaanisempia teitä. Meillä on peloittava esimerkki itäisessä naapurikansassa, jossa on luotettu yksinomaan pakkokeinoihin ja päästy hirveihin tuloksiin. Siis minun mielestäni piilee eduskunnan lausunnoissa ja siinä, miten eduskunta asiata käsittelee, jotakin muutakin kuin vaan muotoseikkoja, nimittäin minä käsitän että eduskunta yhtymällä edustaja Orasmaan lausuntoon voi turvata ensiksikin edustajajäseniä ja toiseksi se ilmaisee näin menetellessään sitä katsantokantaa, että yhteiskunta on kehitettävä sellaiseksi, että rikollisuutta luova kurjuus esiintyy siellä vähemmässä määrässä ja että sitä tietä päästään vähempään poliisivoimaan. Pakkokeinoilla ei voida yhteiskunnan rauhaa rakentaa.

Ed. **Yrjö-Koskinen, Y. K:** Minä en puolestani mitenkään saata kannattaa sitä ehdotusta, joka täällä on tehty, että esillä oleva asia ei antaisi aihetta mihinkään toimenpiteeseen. Epäilemättä kysymys poliisin menettelystä yleisöä kohtaan on semmoinen asia, jota ei täällä tässä muodossa voida esille ottaa, enkä siitä sen enempää tahdo puhua. Mutta niin pian kun joku tämän eduskunnan jäsen ilmoittaa, että häntä on poliisin puolelta pahoin kohdeltu, niin tämmöinen asia koskee eduskuntaa kokonaisuudessaan, ja se on huo-

lella käsiteltävä olipa sitte loukkaus tahallista ja tarkoitettua tai ei. On kyllä totta, että tämä asia muodollisesti ei ole tullut täysin oikein esille, mutta sikäli kuin minä voin käsittää tämä muodollinen puoli ei estä sitä ottamasta käsiteltäväksi. Sitävastoin on aivan selvää, että se vaatimus, joka täällä ehdotuksentekijäin puolelta on tuotu esiin, että eduskunnan nyt jo olisi annettava lausunto tapauksen johdosta, on ennenaikainen ja muodoton. Minäkin puolestani siis kannatan ehdotusta, että se osa asiaa, josta nyt on puhe, eroitetaan erikseen ja lähetetään eteenpäin tutkittavaksi, toisin sanoen eduskunnan olisi ilmoitettava senaatin puheenjohtajalle, että tämmöinen tapaus on sen tietoon saatettu ja pyydettävä että hän asian johdosta ryhtyisi tarpeellisiksi havaittaviin toimenpiteisiin.

Lopuksi en voi olla edustaja af Ursin'in lausunnon johdosta huomauttamatta että käsitys yhtäläisyydestä esillä olevan asian ja viime lauvantaisen kysymyksen välillä rukousten pidosta on erinomaisen hatara.

Ed. **Martikainen**: Mitä tulee täkäläisen poliisin menettelyyn, toivoin siinä löytyvän enemmän hienotuntoisuutta yleisöä kohtaan. Kokemuksesta huomaan kuitenkin ettei se vastaa tavallisen maalaispoliisinkaan esiintymistä. Pyydän esim. puolestani minäkin tuoda esiin pienen havainnon. Lähdettyäni Salmilaisen edustajan toveri Tiihanoffin kanssa Hallituksen palatsista (Valtaistuinsalista), en kerinnyt vielä Esplanaatille kääntyä, kun jo poliisi tarttui minua käsipuoleen, vetäen pois jalkakäytävältä, missä kuljin. Helsingin poliisit näkyvät vaan katsovan vaatteisiin ja silkkihattuihin, mutta eivät välitä muista. Olisi senvuoksi paikallaan, että edustaja Orasmaan tekemää pontta kannatettaisiin ja koetettaisiin mitä pikemmin saada saman tapaiselle poliisin menettelylle este.

Ed. **Perttilä, W.**: Minusta on tällä kysymyksellä sentään hiukan laveampi merkitys. Minä olen — sanoisinko onnettomuudeksi — sattunut asumaan tuonne Hakasalmentorin laitaan. Siellä on työläisiä työnsä lopetettuaan usein kävelemässä iltasin kadulla. Siihen sattuu joskus kokoontumaan enemmän väkeä kuin mikä voisi olla toivottavaa. Minä olen ollut useampia kertoja siinä ahdistettuna, kun olen ollut kotiini menossa. Minä en tiedä, mistä syystä siinä on ollut jonkunlaista rähinää poliisin ja yleisön välillä. Silloin sattumalta minä en ole koskaan tullut semmoiselle

paikalle, kun varsinainen rähinä on kestänyt, mutta olen usein tullut jälestäpäin, kun varsinainen hälinä on alkanut. Poliisi kulkee ympäri ja kieltää ihmisiä kulkemasta. Minä en ole syyttänyt poliisia siitä, koska olen luullut, että yleisö on antanut siihen aihetta, mutta olen tullut epäilemään, että ehkä virtavaltainen poliisi on kuitenkin mennyt liian pitkälle. Kun tämä viimeinen tapahtuma sattui, olin asunnossani. Näin rähinän ulkona ja aijoin mennä katsomaan mitä tapahtuu, mutta en päässyt ulos, sillä portilla oli kaksi poliisia, jotka kielsivät menemästä kadulle. Ei ollut mikään kaunis todistus, etteivät vapaat kansalaiset saa vapaasti kulkea. Pidän hyvin tärkeänä, että asia on tullut eduskunnassa esille, koska tänä iltana luin ruotsalaisista lehdistä, että poliisi on aikonut julistaa Kallion esikaupungin jonkunlaiseen suojelustilaan. Uskallan epäillä, että siellä silloin on hauska asua. Mutta minua ainakin peloittaa siellä asua, sillä näihin saakka on siellä ollut levotonta. En voi vakuuttaa, mistä syystä levottomuuksia on ollut, mutta johtopäätökseni on sittenkin, että poliisi on virkainnossaan mennyt liian pitkälle, se kun ärsyttää kansanjoukkoa. Tahtoo ärsyttää rauhallista henkilöä, kun sanotaan, ettei tästä saa kulkea. Siellä on poikia, jotka ovat tehneet kiusaa poliisille, ja poliisi käy kiinni niihin, jotka jäävät jälelle, vaikka ehkä ei tiedäkään, ovatko he syyllisiä. Tuollaisesta asiantilasta on saatava loppu, ja minä toivon, että tämän keskustelun kautta on jo hieman saatu aikaan parannusta ja että kai poliisit panevat vähän enemmän arvoa niille kansalaisille, jotka kulkevat kadulla rauhallisina ja ovat syyttömiä. Toivon siis, että tämäkin keskustelu eduskunnassa on sentään vaikuttanut sen verran, että jossain määrin järjestysvalta käsittää asemansa ja sen velvollisuudet. Toivoni olisi lisäksi, että eduskunta todella lausuisi jotakin asiassa. Yhdyn edustaja Orasmaan ehdotukseen; jos se hyväksytään, olisi takeita siitä, että asuntoonsa aina pääsisi rauhassa ilman sekaannusta järjestysvallan puolelta.

Ed. **Järvinen:** Koska alkaa näyttää siltä että arv. eduskunta alkaa kiinnittää huomionsa yhä enemmän tähän poliisikysymykseen, en tahdo enää pitemmälti jatkaa puhetta, vaan yhdyn hra Orasmaan ponteen.

Ed. **Tainio:** Tätä keskustelua on ollut erittäin hauska seurata. Tässä lyhyessä keskustelussa on ilmennyt eräitä sangen kuvaavia piirteitä. Sosialidemokraatti Orasmaa

on tehnyt muodollisen virheen, niinkuin sosiaalidemokraatit tavallisesti tekevät. Mutta hänen asiansa on ollut erittäin tärkeä, niin tärkeä että sen merkitystä täällä ei ole uskaltanut kukaan kieltää. Mutta tämän muodollisen virheen takia meidän hyvät perustuslailliset juristimme hylkäävät koko asian. Minua ei hämmästytä ne perustuslaillisen puolueen lakimiesten lausunnot, joita he tässä asiassa ovat antaneet. Se kuvaa niin tarkkaan koko sen puolueen käsityskantaa: kun ei vaan muotoja noudateta, niin annettakoon koko asia mennä nurin. Edustaja Mikkola pelkää, että eduskunta ryhtyy ilmiantajaksi. Eduskunnan velvollisuus tällaisissa tapauksissa on valvoa oikeutta ja ilmiantaa se, joka eduskunnan oikeuksia loukkaa. Edustaja Mikkolan mielestä loukattiin „koko eduskuntaa'' silloin, kun työväki osoitti mieltään, mutta nythän on loukattu vaan yhtä edustajaa, ja meidän juristiemme käsityksen mukaan se ei ole loukkaus koko eduskuntaa kohtaan. Minua hämmästyttää sellainen epäjohdonmukaisuus. Minä luulisin että jokaisen edustajan kunnia on koko eduskunnan kunnia, ja jos eduskunta tahtoo pitää itsensä loukkaamattomana, sen täytyy turvata jokaisen jäsenensä loukkaamattomuus, vaikkapa se sitä samaa loukkaamattomuutta ei voisikaan muille kansalaisille turvata. Minä myöskin kunnioitan hyviä tapoja ja olen jännityksellä odottanut minkälaisen ratkaisun meidän perehtyneet valtiopäivämiehemme löytävät tälle asialle, ja minä onnittelen heitä, sillä ratkaisu on todellakin löytynyt monen tunnin keskustelun kuluessa. Aluksi oli heidän mielestään ihan mahdotonta asiassa mitään tehdä, mutta lopuksi huomattiin, että siinä täytyy jotakin tehdä, ja aina silloin, kun täytyy jotakin tehdä, silloin myöskin voidaan tehdä.

Muuten pyydän huomauttaa, että asiata ei ole ehdotettu prokuraattorille lähetettäväksi, niinkuin täällä väärin on luultu. Jos täällä olisi oltu sitä mieltä että asia on prokuraattorille lähetettävä, niin meillä ei olisi ollut mitään sitä vastaan. Se oli taas sellainen sosiaalidemokraattinen muotovirhe, sillä eiväthän he olleet tutkineet asiaa niin tarkkaan. että se lähetetään senaatin varapuheenjohtajalle. Muuten pyydän yhtyä hra Paasikiven ehdotukseen, että tämä asia lykätään puhemiesneuvostoon, sitten kun puhemiesneuvosto on kokoontunut, ja se antaa lausuntonsa tänne, jonka jälkeen me päätämme mihin toimenpiteesen asiassa on ryhdyttävä.

Ed. af **Ursin:** Minun täytyy lausua kummastukseni että vapaaherrat Palmén ja Yrjö-Koskinen eivät ole tahto-

neet ymmärtää, että minä en ole sanonut muuta, kuin että rukousasia on muodollisesti sama kuin tämä, ei mitään muuta. Kummastustani herättää myöskin se, että hra Mikkola kysyi, ketä tämä paheksumislausunto koskee. Se koskee tietysti niitä, jotka ovat rikkoneet tässä asiassa. Toiselta puolen on hauska konstateerata, että esim. herra Danielson-Kalmari on nyt jo suorastaan ehdottanut, että ryhdyttäisiin toimenpiteisiin, niinkuin monet muutkin. Minä olen kyllä täällä ehdottanut, että edellyttämällä, että asia on oikein esitetty, eduskunta lausuisi siitä paheksumisensa. Minusta sillä tavalla päästäisiin aivan lyhyesti asiasta, koska meidän täytyy otaksua, ettei neljä edusmiestä tuo tänne valheellisia tietoja. Mutta minä voin aivan yhtä hyvin yhtyä hra Paasikiven ehdotukseen ja luopua omastani, varsinkin jos on luultavaa, että se saa enemmän kannatusta. Pääasia on, että eduskunnan arvoa, joka tässä asiassa on syvästi loukattu, ylläpidetään ja suojellaan. Se on eduskunnan velvollisuus, suoraan sanoen.

Ed. Listo: Tämä asia on, mikäli minä nyt tästä keskustelusta olen päässyt siitä käsitykseen, sitä laatua, että emme siitä pääse yli emmekä ympäri; meidän on otettava se vakavalta kannalta. Tässä on kaksi eri seikkaa, jotka ovat huomioon otettavat, nimittäin eduskunnan velvollisuus pitää huolta jäsentensä persoonallisesta loukkaamattomuudesta ja toiselta puolen velvollisuutemme pitää myöskin kiinni niistä laillisista muodoista, mitkä Valtiopäiväjärjestys meidän tehtävillemme on määrännyt. Kumpaistakaan näistä meidän ei tule tätä asiaa käsitellessämme laiminlyödä. Nyt on pätevällä tavalla saatettu epäilyksen alaiseksi, onko tämä edustajaOrasmaan asia Valtiopäiväjärjestyksen määräämässä muodossa vireille pantu. Minusta tuntuu siltä, että me emme tämän keskustelun pohjalla vielä ole valmiit sitä ratkaisemaan. Me tarvitsemme valiokunnan selvitystä siitä. Se valiokunta, joka on velvollinen siitä selvityksen meille antamaan, on perustuslakivaliokunta. Minä ehdotan, että asia lähetetään, semmoisenaan kuin se nyt on esillä, sinne lausunnon saamista varten. Pyydän huomauttaa samalla niitä, jotka jollakin epäilyksellä ovat meidän muodollisuuttamme katselleet, että jos tämä kysymys muotoseikkojen takia tällä kertaa kaatuu, niin ei mikään estä asian alottajaa alottamasta sitä uudestaan laillisessa muodossa, ja silloin, uskon ja toivon niin, se myöskin tulee saamaan täyden myötätuntoisuuden tässä huoneessa.

Ed. **Aalto:** Helsingin poliisilaitoksesta olisi tietysti paljonkin sanottavaa, mutta kysymys on kohdistunut nyt vaan tähän yksityistapaukseen, joka onkin luonnollista; ja minäkin siis kohdistan puheeni siihen. Täällä ovat kokeneet valtiopäivämiehet valittaneet, että eivät pääse selville perustuslaista, miten pitäisi menetellä, ja siitä ovat vanhat juristitkin tulleet erimielisyyteen. Onko sitten ihmeteltävää, jos maalta tullut, kaikkia mutkia tuntematon mies on tehnyt muotovirheen esittäessään asian tänään.

Tässä on kuitenkin kysymys, joka on tärkeä. On päästävä kerta kaikkiaan selville, miten mahdollisesti toisella kerralla on meneteltävä tällaisessa tapauksessa, jos niitä rupeaa hyvinkin taajaan tulemaan. Voidaan sanoa: käytettäköön yleistä lakia, mutta minusta ei edustajilla ole aikaa ruveta Helsingissä käräjöimään silloin kun ovat tulleet eduskuntatyöhön, sillä onhan tunnettua, että käräjöiminen vie aikaa.

Täällä sanoi edustaja Ahmavaara, että yleisön pitää kunnioittaa poliisia, joskin poliisinkin yleisöä. Aivan niin, mutta tämä kyseessäoleva seikka juuri osoittaa, että poliisi ei ole yleisöä kohdellut oikein, koska se m. m. on hyökännyt ratsuilla jonkun talon porttikäytävistäkin sisään. Ja kerran minä näin tässä kulmassa, kuinka poliisi ei uskaltanut ratsastaa portista sisään, juopunutta miestä noutamaan, ennen kun talon puolesta tultiin kutsumaan. Me näemme siis että menetellään eri tapauksissa eri lailla, ja siis täytyy tietää, miten näistä monimutkaisuuksista yksinkertaiset maalaiset selviäisivät.

Minä olen tavallani kaksi kertaa joutunut poliisin epäkohtelun alaiseksi tämän eduskuntatalon ovella. En ole siitä loukkautunut, vaan tahdon siitä nyt kerta kaikkiaan huomauttaa. Ensi kerran oli meitä kolme yksinkertaista miestä; poliisi on oven pielessä ja mielestämme tarpeettomasti kysyi: oletteko edustajia? Kun sanoimme olevamme, pääsimme sisään. Toisen kerran se tapahtui, kun eduskunta otti puolen tunnin loman; menin ulos ja jäin ovipieleen, paikkaan, jossa en ollut kenenkään tiellä, erään tuttavan kanssa puhelemaan, niin poliisit ajoivat pois ja yksi astui minun tyköni ja sanoi: onko teillä tässä mitään tekemistä, menkää pois. Minusta kohtelu tuollainen ei ole ystävällistä, olisihan voinut kyllä sanoa toisella tavalla: olkaa hyvä ja poistukaa. Tuolla tavalla röyhkeästi esiintyminen tekee pahan vaikutuksen, mutta jos kohteliaasti huomauttaa, niin aivan mielellään poistuu. Kun siis Helsingin poliisilta näyttää puuttuvan kohteliaisuutta, mielenmalttia ja itsensähillitsemiskykyä menettelytavoissa, niin on tärkeätä, että asia aikanaan otetaan esiin, että ei etenkään tämmöistä, josta edust. Orasmaa

on kertonut, edelleen tapahtuisi. Minä yhdyn tässä asiassa, mikäli se koskee päätöksen tekemistä, edustaja Paasikiveen.

Ed. **Söderholm**: Jag har begärt ordet endast med anledning af att förslag blifvit väckt att saken skulle hänskjutas till talmanskonferensen för vidare beredning. Endast i 73 § af L. O. är fråga om talmanskonferensen, och där äro också talmanskonferensens uppgifter angifna så, att det tillkommer densamma att hos landtdagen föreslå arbetsplan för plena. Det är det enda talmanskonferensen enligt L. O. har att göra. Vid sådant förhållande kan jag icke finna, att det vore riktigt att till talmanskonferensen hänskjuta en fråga af denna beskaffenhet.

Hvad sedan vidkommer frågan om sakens hänskjutande till något landtdagens utskott eller någon komité för införskaffande af utredning, så synes det mig också själffallet, att någon utredning angående sakens faktiska sida aldrig kan presteras af något landtdagens utskott eller någon komité. Landtdagens utskott hafva icke i sin hand att genom anställande af vittnesförhör eller på annat sätt införskaffa dylik utredning. Hvad å andra sidan utredning af frågans rättsliga sida beträffar, så är det ju klart, att sådan utredning nog kan åvägabringas af landtdagens utskott.

Ed. **Paasikivi**: Minä en suinkaan ole jättänyt huomioon ottamatta että V. J:n 73 §, jossa puhutaan puhemiesneuvostosta, ei mainitse tämmöisiä toimia puhemiesneuvoston tehtävien joukossa. Mutta minä nimenomaan huomautin, että perustin tämän ehdotukseni, niin tässä kuin muissakin osissa, siihen menettelyyn, joka meidän säätyeduskunnassamme viimeisinä aikoina pääsi vallalle, ja johon nähden minä kyllä aikanani olen ollut toista mieltä. Mutta sen kautta, että tällaisella menettelyllä on jonkunlaisen tavan voima, katsoin voivani ruveta sitä kannattamaan. 1904—05 oli kysymyksessä juuri samantapainen asia, jota — ellen minä väärin muista — juuri puhemiesneuvosto valmisti ja josta se teki ehdotuksen. Mutta jos asian lykkääminen puhemiesneuvostoon herättää epäilyksiä ja perustuslakivaliokunta katsotaan olevan sopivampi asiata käsittelemään, niin minulla ei ole mitään sitä vastaan, että puhemiesneuvoston sijasta asia siinä muodossa kuin olen ehdottanut menisi perustuslakivaliokuntaan. Mutta toistaiseksi tahtoisin edelleen pitää kiinni puhemiesneuvostosta. Huomattava on, ettei se V. J:n pykälä, joka käsittelee perustuslakivaliokunnan tehtäviä, myöskään mainitse sellaisia asioita kuin tässä on kysymyksessä perustuslakivaliokunnan toimien joukossa, sillä

tämän valiokunnan tehtävänä on valmistella sinne lähetetyt asiat, jotka koskevat perustuslain säätämistä, muuttamista, selittämistä ja kumoamista ynnä muutamia erikoisia kysymyksiä. Minä en senvuoksi huomaa, että lain kirjaimen kannalta perustuslakivaliokuntakaan olisi oikea paikka asian valmistamiseen. Ehkä herra Puhemies katsoo asiakseen sen kysymyksen ratkaisun, voiko hänen mielestään tätä asiata lähettää puhemiesneuvostoon.

Ed. **Söderholm:** Då det har förekommit fall vid tidigare landtdagar eller åtminstone vid den landtdag, som hr Paasikivi berörde, att talmanskonferensen haft beredning af frågor af denna beskaffenhet om hand, så har det åtminstone icke skett på uppdrag af landtdagen. En annan gång har väl talmanskonferensen befattat sig med ett slags beredning af en sådan fråga, nämligen då det gällde ett på ryska språket affattadt vehikel, som åtföljde en proposition. Att talmanskonferensen då förberedde saken berodde närmast därpå, att det gällde för talmännen att först i respektive stånd föredraga densamma. Det var fråga om huruvida talmännen alls kunde föredraga saken, och naturligtvis måste talmännen sig emellan öfverlägga därom.

Ed. **Listo:** Minun käsitykseni mukaan juuri kysymys siitä, onko nyt herätetty asia alotettu siinä järjestyksessä kuin meidän perustuslakimme säätää, muodostaa asian muodollisen puolen. En käsitä, mitenkä me voimme tässä kysymyksessä saada vastausta puhemiesneuvostolta, mutta vallan varmasti saamme siihen kompetentin vastauksen perustuslakivaliokunnalta. En näe mitään muodottomuutta siinä että eduskunta joltakin valiokunnalta vaatii lausuntoa sellaisessa asiassa, joka havaitaan eduskunnassa siksi epäselväksi ja vähän kypsyneeksi, ettei katsota voitavan sitä ratkaista. Minä siis pysyn edelleen kiinni ehdotuksessani, että tämä asia lausuntoa varten lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi, hyväksyttiin seuraavat **äänestysesitykset ja päätökset:**

1:o Ken vastaehdotukseksi edustaja Orasmaan ehdotukselle hyväksyy edustaja Paasikiven tekemän ehdotuksen että asia, mikäli se koskee neljää edustajaa kohdannutta loukkausta, lähetettäisiin puhemiehistön harkittavaksi, vastaa jaa; jos ei voittaa, on eduskunta vastaehdotukseksi hyväksynyt edustaja Söderholmin tekemän ehdotuksen.

Huutoäänestyksessä olivat jaa-äänet voitolla.

2:o Ken vastaehdotukseksi hyväksyy edustaja Liston tekemän ehdotuksen, vastaa jaa; jos ei voittaa, on eduskunta vastaehdotukseksi päättänyt asettaa edustaja Paasikiven ehdotuksen.

Puheenvuoroa käytti tässä

Ed. **Orasmaa** lausuen: Jos tämä asia kohdistetaan minuun koskevaksi, niin pyytäisin kysyä, kun V. J:n 53 §:ssä sanotaan että edustajaa mieskohtaisesti koskevassa asiassa saakoon tämä olla mukana keskustelemassa, vaan ei päätöstä tekemässä, onko minulla oikeus ottaa osaa äänestykseen?

Puhemies: Minun mielestäni ei se pykälä, johon edustaja Orasmaa viittasi, estä näitä neljää edustajaa ottamasta osaa äänestykseen.

Lippuäänestyksessä annettiin 43 jaa ja 141 ei-ääntä, jonka ohella 4 lippua hyljättiin, koska ne olivat liittyneet toisiinsa kiinni.

3:o Ken vastaehdotukseksi hyväksyy edustaja Danielson-Kalmarin tekemän ehdotuksen, vastaa jaa; jos ei voittaa, on eduskunta hyväksynyt vastaehdotukseksi edustaja Paasikiven tekemän ehdotuksen.

Huutoäänestyksessä olivat ei-äänet voitolla.

4:o Ken hyväksyy edustaja Orasmaan tekemän esityksen, vastaa jaa; jos ei voittaa, on edustaja Paasikiven tekemä ehdotus hyväksytty.

Huutoäänestyksessä olivat ei-äänet voitolla, joten eduskunta asiassa oli hyväksynyt edustaja Paasikiven tekemän yllämainitun ehdotuksen.

Tulkitsemiskysymys.

Puheenvuoron sai sen jälkeen

ed. **V. T. Rosenqvist** ja lausui: Då tiden är långt framskriden, skall jag fatta mig så kort som möjligt.

Om också antalet plena tillsvidare ännu icke varit alltför stort, så hafva de dock varit många nog och långa nog för att klargöra det icke så obetydliga svårigheter yppa sig för vissa medlemmar inom den svenskatalande gruppen vid denna landtdag att följa med landtdagsförhandlingarna, och det kan väl äfven antagas, att några svårigheter, om också icke i

samma utsträckning, gjort sig gällande för andra medlemmar af landtdagen, hvilka endast behärska det finska språket. Det ligger ju i sakens natur, att nu antydda missförhållanden böra afskaffas och saken ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Visserligen kunde man ju tänka sig, att frågan upptoges till behandling i sammanhang med arbetsordningen, men då osäkert är, när arbetsordningen kommer att fastställas, har jag ansett det vara skäl att redan nu väcka frågan. Den hade i själfva verket bort väckas redan tidigare.

Att det för ingen representant skall vara omöjligt att följa med landtdagsförhandlingarna, är väl självklart, liksom det är öfverensstämmande med billighetens fordringar. Men å andra sidan bör så ställas, att icke landtdagens förhandlingar i onödan alltför mycket förlängas och göras tröttande.

Hvad ordförandens användning af de båda språken beträffar, hvilket ju härvidlag är det viktigaste, vore det önskligt, att han begagnade sig af båda språken icke endast vid uppställandet af propositioner, utan äfven vid sina meddelanden och framställningar. Jag ber särskildt få erinra om, hvad som förekom vid ett tidigare plenum. Ordföranden lämnade endast på finska ett meddelande om de olika utskott, som skulle komma att tillsättas, men framställde sedan med anledning af detta meddelande propositionen på båda språken. Naturligtvis var det omöjligt för dem, som icke förstodo finska, att bilda sig en klar uppfattning i saken. Meddelandena stå ju i själfva verket i så nära förhållande till själfva propositionen, att jag icke förstår, att det ens vore möjligt att framställa propositionen på båda språken, utan att äfven förfara på samma sätt med meddelandena.

Att på ändamålsenligt sätt ordna saken vid diskussionerna är naturligtvis svårt. Själffallet kan det ju icke komma i fråga, att alla yttranden fullständigt öfversättas, ty detta skulle i hög grad förlänga plena och knappast vara till motsvarande nytta. Men däremot bör enligt mitt förmenande det hufvudsakliga innehållet i korthet återgifvas. Och framförallt böra de yrkanden eller klämmar, i hvilka en talare sammanfattar sina uttalanden, öfversättas till det andra språket.

Ett sådant anordnande utaf tolkningsfrågan skulle, synes det mig, tillfredställa alla billiga anspråk, utan att i nämnvärd mån förlänga förhandlingarna. Jag tager mig alltså friheten vördsammast framställa följande förslag:

att ordföranden vid alla meddelanden, framställningar och propositioner begagnar sig af båda språken;

att vid diskussion i plena tolkning eger rum från det ena språket till det andra af det hufvudsakliga innehållet i yttrandena samt af de gjorda yrkandena;

att landtdagen ville öfverlämna åt det tillsatta sjumannautskottet att så fort som möjligt och oberoende af ordningsreglerna till landtdagen inkomma med förslag i saken.

Ed. **Setälä:** Pitkälle kuluneen ajan vuoksi rohkenen pyytää tätä asiaa pöydälle pantavaksi.

Puhemies: Kun asiaa on pyydetty pöydälle, katson paraimmaksi ottaa sen kysymyksen ensin ratkaistavaksi. Pyydän siis että ne, joilla tästä lähin on puheenvuoro, lausuisivat mielipiteensä ainoastaan pöydällepanosta.

Ed. **Huoponen**: Kannatan edustaja Setälän ehdotusta hänen esittämästään syystä.

Ed. **Storbjörk** luopui puheenvuorosta tällä kertaa.

Sen jälkeen **asia jäi pöydälle** ensi istuntoon.

Seuraava istunto ilmoitettiin olevan perjantaina kello 6 i. p.

Istunto päättyi kello 3,25 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
F. W. Kadenius.

6. Perjantaina 31 p. toukokuuta 1907 klo 6 i. p.

Nimenhuudossa olivat kaikki muut eduskunnan jäsenet saapuvilla, paitsi edustaja Runeberg.

Kirjeessä puhemiehelle ilmoitti senaattori **Timgren** tarkastaneensa ja hyväksyneensä edustaja **Naaralaisen** valtakirjan.

Tarkistettiin eduskunnan viime istunnossa tekemiä päätöksiä.

Valiokuntien puheenjohtajia.

Ed. **Palmén** ilmoitti **valtiovarainvaliokunnan** pitäneen tänään perustavan kokouksensa ja valinneen hänet puheenjohtajakseen;

ed. **Listo laki- ja talousvaliokunnan** tänään muodostuneen ja puheenjohtajakseen valinneen hänet 15 äänellä; edustaja Malmivaara sai yhden äänen;

ed. **af Ursin** että **työväenasiainvaliokunta** oli valinnut hänet puheenjohtajaksi ja varapuheenjohtajaksi ed. Erkon;

ed. **Schybergson** että **pankkivaliokunta** oli valinnut hänet puheenjohtajakseen; varapuheenjohtajaa ei ollut vielä valittu.

Kirjelmässä eduskunnalle **rautatievaliokunta** ilmoitti valinneensa puheenjohtajakseen ed. **Sipilän** ja varapuheenjohtajaksi äänten enemmistöllä ed. Siveniuksen.

Ed. **E. Perttilä** ilmoitti **talousvaliokunnan** valinneen hänet puheenjohtajakseen ja varapuheenjohtajaksi edustaja Huoposen.

Ed. **Lucina Hagman** ilmoitti **anomusvaliokunnan** tämän päiväisessä istunnossaan valinneen hänet puheenjohtajakseen ja varapuheenjohtajaksi edustaja Kivilinnan.

Perustuslakioaliokunnalta saapuneessa kirjelmässä ilmoitettiin valiokunnan puheenjohtajaksi valitun edustaja **Setälä** ja varapuheenjohtajaksi edustaja Sirola.

Maatalousvaliokunnalta tulleessa kirjeessä ilmoitettiin valiokunnan puheenjohtajaksi valituksi edustaja **Paasikivi** ja varapuheenjohtajaksi edustaja Hannes Gebhard.

Suuren valiokunnan vaali.

Puhemies huomautti, että vaali suureen valiokuntaan tapahtuu huomenna täysi-istunnossa, joka alkaa klo 12. Vaalin tulos julkaistaan iltapäivällä klo 6. Painettuja lippuja vaalia varten on saatavissa kansliassa klo 11:ltä huomenna. Samalla ilmoitti Puhemies, että anomukset ja eduskuntaehdotukset ovat jätettävät sihteerille ennen viikon kuluttua huomispäivästä.

Armollinen esitys n:o 9 leimasuostunnasta

aiheutti seuraavan **keskustelun:**

Ed. **Hjelt:** Vakinaisten valtiopäiväin niin sanoakseni jokapäiväiseen leipään on aina kuulunut arm. esitys leimasuostunnasta. Tällä kertaa tämä leipä minusta on tavallista ohuempi ja niukempi. Hallitus ei ole esitykseensä ottanut mitään täydellistä seikkaperäistä asetusehdotusta eri leimamaksuista, vaan tyytyy ehdottamaan, että eduskunta suostuisi pidentämään nykyisen leimasuostunta-asetuksen voimassaoloaikaa ensi vuoden loppuun saakka. Siten on säästetty sekä painopaperia että painomustetta. Puhtaasti säästäväisyyden kannalta katsoen ei tästä ole muuta kuin hyvää sanottavaa. Vähemmän ilahuttavaa on mielestäni sitävastoin, että esitys on sisällöltäänkin hyvin niukka. Hallitus ilmoittaa lyhyesti, että se ei ole katsonut olevan syytä muuttaa nykyään voimassaolevaa leimasuostunta-asetusta. Kuitenkin on sekä valtiopäivillä että varsinkin viime aikoina ulkopuolellakin valtiopäiviä tuotu esiin koko joukko mielestäni varsin huomattavia ehdotuksia sen varsin monipuolisen, monisuuntaisen verotuksen kehittämisestä, joka sisältyisi nykyiseen leimasuostuntaan.

Ennen kaikkea on uudistus- ja parannusvaatimuksia esitetty pariin kohtaan. Ensinnäkin on lausuttu toivottavana että se omaisuuden veroitus, mikä nyt tapahtuu kiinnekirjain varustamisella leimamerkeillä, olisi korotettava. Mutta vielä yleisemmin on vaadittu, että se perintöverotus, mikä pukeutuu perunkirjain ja testamenttien varustamiseen leimamerkeillä, olisi tehtävä tiukemmaksi.

Nykyinenkin leimasuostunta-asetus on rakennettu sille pohjalle, että vähempi varallisuus on verotettava lievemmin, suurempi varallisuus raskaammin. Viime valtiopäivillä tehtiin siinä suhteessa se huomattava muutos, että sellaiset pesät, joiden säästö ei nouse 3,000 markkaan, ovat kokonaan vapautettavat perintöverosta. Pyydän saada huomauttaa, kuinka suuresti tämä seikka on vaikuttanut meidän nykyiseen perintöverotukseen. Jos luomme silmäyksen siihen tilastolliseen tauluun, joka liitteenä seuraa armollista esitystä, niin huomaamme että verovapaita pesiä viime vuoden ensi puoliskolla, jolloin tämä verovapausviiva vielä oli vedetty 1,000 markan kohdalle, oli 44 %, siis melkoisen suuri luku sekin; lähes puolet kaikista pesistä täten joutui perintöverosta vapaiksi. Mutta viime vuoden loppupuoliskolla nousi näiden verovapaiden pesien luku kokonaiseen 63 prosenttiin, eli siis lähes 2/3:een kaikkien pesien summasta, joka seikka jo yksinään valaisee hyvin selvästi

maamme heikkoja varallisuusoloja. Tällä yleisellä kannalla on tietysti edelleenkin pysyttävä. Mutta vaatimukset käyvät siihen suuntaan että veroasteet olisi tehtävä tiukemmiksi suurempaan varallisuuteen nähden. Viime vuonna verotettiin niitä pesiä, joiden säästö oli alapuolella 10,000 markan, ainoastaan 1/8 prosentilla, niitä, joilla oli tuloja 10,000:stä 100,000 markkaan, 1/2 prosentilla, ja niitä pesiä, joiden säästö oli yli 100,000 markan, 1 1/2 prosentilla. Huomattavaa on että suurimmat perinnöt, joita kaikkiaan oli 79 ja joiden pääomamäärä nousi 22,8 miljoonaan markkaan, tuottivat yksistänsä tasan 75 % koko perintöveromäärästä. Sen sijaan äskenmainitut pienimmät pesät, joita oli lähes 7,000, omistivat varoja yhteensä 12,6 miljoonaa. Olisi mielestäni ollut suotavaa, että hallitus käyttämällä sitä tilastoa, jota tältä alalta on olemassa, olisi ehdottanut tiukempaa verotusta suuremmille perinnöille, ja varsinkin että tämä verotus olisi tehty raskaammaksi sellaisiin pesiin nähden, jotka joutuvat sivuperillisille sekä kaukaisemmille sukulaisille tai kokonaan vieraille henkilöille.

Yhdeksi syyksi siihen, ettei ole ehdotettu mitään uudistusta leimaverotuksen alalla, mainitsee hallitus että saatavissa oleva tilastollinen selvitys on puutteellinen. Mielestäni ei tämä selvitys kuitenkaan ole suinkaan pätevä, sillä puheenalaisen tilaston hankkiminen on ollut kaiken aikaa hallituksen omana asiana, ja hallitus olisi siis voinut, vaatimalla tässä kohden tarkempaa työtä, saada tilaston riittävän tarkaksi.

Se arvostelu, jonka hallitus on antanut tilastostaan, on, se myönnettäköön, täysin perusteltu. Tahdon huomauttaa vain muutamista seikoista. Esityksen toisella sivulla sanotaan, että leimasuostunnan bruttotulo viime vuotena on noussut suunnilleen 2,180,000 markkaan. Mutta jos siihen vertaamme niitä lukuja, jotka löytyvät armolliseen esitykseen kuuluvassa tilastossa, niin näemme, että siinä mainittu tulosumma nousee ainoastaan 1,972,000 markkaan. Toisin sanoen 200,000 markkaan nähden puuttuu kokonaan selvitystä siitä, mistä veroluokista tämä leimavero on johtunut. Tahdon kuitenkin mainita, että tässä huomauttamani aukko on pienempi kuin vastaava aukko oli siinä tilastossa, minkä hallitus jätti viime vuoden valtiopäiville. Nyt se on ainoastaan 11 prosenttia leimaveron koko summasta, silloin se vastasi 23 prosenttia.

Mitä tulee perunkirjoista saatuun perintöveroon, niin huomautettakoon että tässä kohden annetut tiedot ovat vaillinaiset. Enemmän kuin 500 pesään eli 7 % nähden kaikista on pesäsäästö jätetty kokonaan selvittämättä. Mutta testamenttien suhteen on asema vielä pahempi. Ei vähemmästä kuin 75

prosentista puuttuu kokonaan kaikkia tietoja siitä miten suuri testamentteerattu omaisuus on ollut.

Olen tahtonut näistä seikoista huomauttaa toivossa jotta valtiovarainvaliokunta, johonka pyydän ehdottaa tämän esityksen lykättäväksi, ottaisi ne huomioonsa ja uudistaisi sen vaatimuksen, jonka säädyt useilla edellisillä ja varsinkin viime valtiopäivillä ovat esittäneet, nimittäin että leimasuostuntaverotusta koskeva tilasto on saatettava mahdollisimman täydelliseksi ja tätä tärkeää asiaa riittävän valaisevaksi.

Ed. **Hannes Gebhard**: Yhtyen edelliseen puhujaan pyydän minäkin saada huomauttaa siitä, että hallitus ei näy tässä, samaten kuin eräissä toisissakaan esityksissä, voineen seurata aikaansa. Samassa pyydän saada huomauttaa erästä pientä, mutta vähävaraisille tärkeätä asiaa. Osuustoimintalaki vuodelta 1891 vapauttaa osuuskunnat kaikista lunastusmaksuista silloin, kun ne pyytävät vahvistusta säännöillensä. Voimassa oleva laki leimasuostunnasta samaten kuin esillä oleva armollinen esityskin vapauttaa sitäpaitse osuuskunnat leimamaksuista silloin, kun niitten säännöille annetaan vahvistus. Tähän menettelytapaan teki entinen hallitus alotteen, entinen hallitus, joka oli tunnettu osuustoiminnan suosijaksi. Epähuomiosta jäi silloin kuitenkin semmoinen epäjohdonmukaisuus voimaan, että samalla kuin osuuskunnat vapautettiin leimamaksuista silloin, kun ne hakevat vahvistusta säännöilleen, leimamaksut jätettiin niissä tapauksissa, kun osuuskunnat tekevät ilmoituksia kaupparekisteriin. Kysymyksenalaiset ilmoitukset kaupparekisteriin ovat sangen työläät eräänlaisille osuuskunnille, varsinkin kun ilmoitukset maaseudulla ovat tehtävät kruununvoudille, joka usein asuu hyvin kaukana osuuskunnan kotipaikasta. Silloin on hankittava 25:n, 50:n tai 75 p:n leimamerkkejä sieltä, missä leimamerkkejä milloinkin paikkakunnalla myydään. Monen penikulman matkat 25—75 p:n leimamerkkien hankkimista varten ovat monta vertaa työläämmät kuin itse maksut. Näkee siis, että vero on tarkoitusta vailla, jota paitsi koko se summa, minkä puheenalaiset maksut tekevät, valtion tulona on aivan vähäpätöinen asia. Kun osuuskunnat toimivat vähävaraisten ja vähemmin kehittyneitten kansanluokkien keskuudessa ja kun on otettu jo valtion hallintoon yhdeksi alaksi osuustoiminnan edistäminen, niin on epäjohdonmukaista, että kysymyksenalainen pieni leimamaksu on vielä jäänyt voimaan. Asiasta huomautettiin viime vuoden lopulla nykyiselle hallitukselle, sen teki »Pellervo»-seura, mutta hallitus ei huomannut olevan mitään syytä kysymyksenalaisen epäkohdan poistamiseen. Ja tämä hallituksen kanta merkittiin erityisellä mielihyvällä eräissä

hallituspuolueen lehdissä, jotka eivät ole tunnetut osuustoiminnan edistämisestä. Edellämainitun perustuksella toivoisin siis, että asianomainen valiokunta tässä eduskunnassa huomaisi ne syyt, joita hallitus ei ole huomannut.

Ed. **Tervaniemi:** Kun kaikille eduskunnan jäsenille lienee tunnettu, että Lapinmaa muuhun Suomeen verraten on erikoisasemassa, ja pohjoisen napapiirin ilmanalassa, joten kaiken viljan viljelys, paitsi heinän, karun maan ja ilmanalan takia on aivan epäedullinen, etenkin sen pohjoisemmissa kulmissa, mistä syystä kaikki tärkeimmät elintarpeet ovat kuljetettavat muualta monien satain kilometrien matkoilta, ja kun pohjoisemmat kunnat ovat vielä eroitettuina kaikesta kulkuyhteydestä, kun ei ole yhtään maantietä, on sen tähden Lapin kunnalle suotu leimavapaus kaikkina aikoina aina viime valtiopäiviin asti.

Kun viime valtiopäivillä suostuntavaliokunta käsitteli arm. esitystä leimasuostunnasta, niin sanottu valiokunta mietinnössään ehdotti Lapin kihlakunnankin leimasuostunnan alaiseksi, nimittäin sen perusteella, että Lapinmaan taloudellisten asiain tutkimuksia varten asetettu komitea oli sen ehdottanut samalla kun maanteiden y. m. parannuksia.

Mutta kun Oulun läänin kuvernööri tarkastettuaan sanotun komitean mietintöä ja ehdotuksia, on huomannut ne suuresti virheellisiksi sekä sopimattomiksi, ja kun sittemmin kuvernöörin ehdotuksesta senaatti on määrännyt uuden neuvottelukomitean tarkastamaan ennen asetetun komitean töitä, joka uusi komitea, johon minullakin oli kunnia kuulua, viime huhtikuulla alotettuaan tehtävänsä, samoin kuin Oulun läänin kuvernööri, on huomannut sen edellisen komitean mietinnöt ja ehdotukset suuresti virheelliseksi ja epäonnistuneeksi, ja kun ei ole vielä mitään ehdotettuja uudistuksia eli korjauksia Lapinmaassa toimeen pantu, niin saan ehdottaa, että Lapin kihlakunta jätetään poikkeusasemaan eli nauttimaan leimavapautta ainakin siihen asti kun usein sanottu komitea päättää määrätyt tehtävänsä. Tämän tahdon lausutuksi evästyksenä lähetettäessä tämä arm. esitys valiokuntaan.

Ed. **Vuorimaa:** Yhteisenä piirteenä rasitus- ja verojärjestelmässä valtion yhteisiä tarpeita varten on tähän saakka ollut että ne enemmän painavat vähävaraisempaa maakansaa kuin muita kansankerroksia. Kaupunkilaisten ja liikemiesten suuret pääomat jäävät suureksi osaksi tai kokonaan osattomiksi verotuksesta. Sama piirre on huomattavissa myöskin hallituksen eduskunnalle jättämässä esityksessä leimasuos-

tunnasta. Siten huomaamme että esim. osakekirjat, jotka maassamme edustavat ainakin 10,000,000 markkaa, jäävät pois koko verotuksesta. Ei löydy laskussa, mikä seuraa esitystä, mitään osakekirjoista tulevaa tuloa, ja osakekirjain kupongitkin, joiden arvo nousee ehkä 10,000,000 markkaan vuosittain, jäävät kokonaan leimasuostunnasta vapaiksi. Osakekirjoille on tosin leimaasetuksessa määrätty leimasuostunta 10 penniä sadalta markalta siinä tapauksessa, että ne oikeudessa käytetään. Mutta jos vertaamme tätä määräystä siihen leimaveroon, joka on asetettu kaikille vuokrasopimuskirjoille, niin huomataan kuinka suuri eroavaisuus tässä vallitsee maaseudun vahingoksi. Jokainen torppakontrahti on leimattava yhdellä markalla jokaisen sadan markan arvosta ensimäisestä sadasta markasta alkaen. Jokainen osake, jos se tulisi joskus käytettäväksi oikeudessa, ei maksa kuin 10 penniä sadalta markalta. Tämä ei ole oikeuden eikä kohtuuden mukaista, vaan ajattelen että leimaverotuksenkin pitäisi kohdistua ainakin yhtä kovasti suuriin pääomiin, osakkeisiin, kuponkeihin, talletustodistuksiin, vekseleihin, shekkeihin ja muihin semmoisiin kuin vuokrakontrahteihin ja maalaisvelkakirjoihin, kauppakirjoihin ja muihin semmoisiin.

Pyydän sentähden valiokunnalle esiintuoda, että valiokunta ottaa harkitakseen että mainitut arvokirjat ja muut senkaltaiset esineet myös tulisivat leimasuostunnan alaisiksi.

Ed. **Tokoi:** Armollinen esitys n:o 9 ei tosin ole mikään uusi esitys, vaan ainoastaan vaillinen jäljennös vanhasta, voimassaolevasta asetuksesta. Tässä kiinnittävät huomiota erittäin muutamat kohdat, varsinkin se mitä ed. Vuorimaa sanoi näistä torpankontrahdeista, että nimittäin ne ovat leimasuostunnan alaisia. Se on minunkin mielestäni ennen kaikkea ajanhenkeä vastaan sotivaa. Sen lisäksi täällä vielä on yhtä ja toista, muun muassa passeja, olopilettejä ja muita toimituskirjoja, joita asiamiesten täytyy asianomaisissa virastoissa toimittaa, koskevat leimasuostunnat, jotka minun mielestäni olisivat välttämättömästi poistettavat. Samaa olisi myös sanottava, kuten edustaja Hannes Gebhard jo huomautti, osuuskunnista sekä yhdistyksistä, joita nykyään perustetaan ja jotka toimivat ajan hengessä ja ajan vaatimusten mukaan.

Sellaisina kiinnittävät tässä vielä huomiota leimasuostunnan tärkeimmät tulolähteet, olletikin perunkirjoitukset ja testamentit. Tosin voimassaoleva asetus säätää, että perunkirjoitukset, jotka eivät ole 3,000 markkaa suuremmat, ovat leimaveron puolesta vapaat, mutta mielestäni olisi myös pesissä, joihin, vaikkakin ne omistavat yli tuon 3,000 markan, kuuluu suuri joukko alaikäisiä lapsia ja lisäksi melkein puutteeseen

jääviä leskiä, tämä minimi korotettava ainakin 5,000 markkaan. Mutta sen sijaan on nykyään voimassaoleva asetusehdotus kohdellut erittäin hellävaroen perunkirjoituksissa, testamenteissa ja samanlaisissa toimituskirjoissa suurempia omaisuuksia. Siitä syystä olisi erityinen paino pantava siihen, että se vajaus, joka mahdollisesti syntyisi, kun pienempiä pesiä leimasuostunnasta vapautettaisiin, korvattaisiin siten, että raskaammin verotettaisiin suurempia perunkirjoituskirjoja ja tietysti ennen kaikkea siitä syystä, että perijä, joka pääsee osalliseksi suuresta omaisuudesta, tuskin vähimmälläkään tavalla on vaikuttanut niiden kokoomiseen. Olletikin olisi testamentille pantava melkoista suurempi leimavero, jos testamentin kautta suurempi omaisuus joutuu, jollei rintaperillisiä ole, jollekin sivulliselle tai vieraalle. Näillä periaatteilla tahtoisin evästää tätä tulokasta lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. **Iisakki Hoikka**: Yhdyn kaikin puolin edustaja Tervaniemen lausuntoon.

Ed. **Castrén**: Kuten arv. eduskunnalle on tunnettu, harjoittaa valtio jo tähän aikaan joltista tilattoman maalaisväestön asutustointa. Valtio ostaa valtiovaroilla suurempia tiloja ja osittaa ne joko itsenäisiksi maanviljelystiloiksi tai palstatiloiksi luovutettaviksi tilattomalle maalaisväestölle, useimmiten tilan entisille torppareille sekä mäkitupalaisille, jotka asuvat ostetuilla maatiloilla. Toiseksi harjoittaa valtio tilattoman maalaisväestön asuttamista siten että se, senaatin kirjeiden nojalla vuosilta 1898 ja 1902, lainaa välittäjille valtiovaroja tilattoman väestön lainarahastosta käytettäviksi maan hankkimiseksi tilattoman maalaisväestöön kuuluville luokille. Nämä täten valtion asutustoiminnan kautta, joko suoranaisen tahi välillisen, syntyneet itsenäiset ja palstatilat eivät ole huudettaessa vapaita leimasuostuntaverosta, yhtä vähän kuin ne ovat leimasuostunnasta vapaat niitä kiinnitettäessä valtiovelasta. Tässä kohden olisi ehdottomasti aikaansaatava muutos, jonka olisi käyminen siihen suuntaan, että täten valtion avustuksella syntyvät tilatonta maalaisväestöä varten hankitut itsenäiset viljelystilat ja palstatilat olisivat vapaat leimasuostunnasta, mikäli koskee niistä tehtyjä kauppakirjoja samoin kuin valtiolle tai kunnille niitä kiinnitettäessä. Tähän on sitä enemmän syytä, koska lienee luultavaa että jo näille valtiopäiville hallitus tulee antamaan esityksen maan hankinnasta tilattomalle maalaisväestölle. Pyytäisin että valiokunta, kun se käsittelee nyt esitettyä arm. esitystä, ottaisi nämä seikat huomioonsa kuin myöskin harkitsisi, eikö perunkirjat, testamentit ynnä mahdollisesti muut asia-

kirjat, mikäli ne koskevat sellaista omistajaa, joka valtion avustuksella on saanut viljelys- tai asuntotilan, olisi leimasuostunnasta vapautettavat, niin kauan kuin valtion tilattomalle maalaisväestölle tilan ostoa varten antama laina on maksamatta.

Ed. **Sirola**: On nimitetty reformikuumeeksi sitä todellakin kiihkeätä toimintaa, joka meidän maassamme virisi, kun yleinen äänioikeus astui voimaan. Kaikilla tahoilla kilpailtiin siitä, kuka voisi jonkinlaisia lupauksia ja sitoumuksia antaa syvälle käyvien yhteiskunnallisten uudistusten toimeenpanoksi. Kun näistä seikoista eri ryhmäkuntien ja puolueitten kesken väiteltiin kuluneena talvena, nousi alati lopulta eteen kysymys: mistä varat? Eräissä puoluekokouksissa lausuttiin: »Tehdessänne ponsia muistakaa, että jokainen rivi maksaa miljoonia.» Minä pyytäisin valiokunnalle evästykseksi lausua huomautuksen juuri tästä, että se tutkisi, kuinka paljon juuri tämän perunkirjoitus- ja testamentti- leimasuostunnan kautta voitaisiin varoja saada niitten suurten yhteiskunnallisten uudistusten toimeenpanemiseen, joita täällä mahdollisesti tulee päätettäväksi. Mutta arvelen, että valiokunnan tästä keskustellessaan tulisi pitää tätä kysymystä niin kauan avoimena, kunnes täällä tulee joitakin näistä reformeista eduskunnan puolelta läpiajetuksi, niin että meidän ei tarvitse jälkeenpäin kuulla, että siihen tarkoitukseen ei enää olisi varoja käytettävissä, vaan että täällä todellakin tarpeelliset uudistukset päätettäisiin ja sen jälkeen annettaisiin valiokunnalle toimeksi ehdottaa niihin varat hankittavaksi. Ja minä arvelen, että jos me jossakin pääsemme suurten omaisuuksien kimppuun, niin ainakin tässä olisi yksi lähtökohta, niinkauan kuin meidän jo kauan odotettua perinpohjaista verotusuudistusta valmistetaan.

Ed. **Häkkinen**: On hupaista kuulla että ollaan niin suostuvaiset leimaveron korottamiseen perinnöistä ja testamenteistä ja poistamaan semmoisissa kohdissa, joissa se tulee köyhälistöä rasittamaan. Me tarvitsemme rahoja, se on luonnollista, niinkuin edustaja Sirola jo mainitsi, niihin reformeihin, joita aiomme ajaa, mutta ei ole kumminkaan täällä minun mielestäni tullut riittävästi esille ne lähteet, mistä varoja voitaisiin saada. Pyydän evästykseksi mainita yhden sellaisen lähtökohdan, kun tämä asia tulee valiokunnassa esille, nimittäin n. s. tukkikontrahdit. Kuten tunnettu, tehdään maassamme tuhansia tukkikauppoja. Niitä kiinnitetään kihlakunnan oikeuksissa moniksi vuosiksi. Arvelen, että olisi syytä rasittaa näitä kauppoja korkeammalla leimaverolla. Jätän valiokunnan harkittavaksi, eikö tuo olisi mahdollista.

Ed. **Alkio**: Pyydän saada yhtyä edustaja Sirolan lausuntoon kokonaisuudessaan. Eduskunnassa tulee epäilemättä esiin niin suuria kysymyksiä varojen myöntämisestä, että joka tapauksessa näyttää aivan välttämättömältä että tämän esillä olevan arm. esityksen käsittely valiokunnassa lykätään siitä riippuvaksi, missä määrin eduskunta tulee vaatimaan varoja uusiin reformeihin.

Ed. **Hjelt**: Minä voin siinä kohdin yhtyä hra Sirolan lausuntoon, että katson suotavaksi että valtiovarainvaliokunta jättää tärkeimmät verotushaarat, etupäässä perintöverotuksen, tarkalleen päättämättä, kunnes se voi laskea, paljonko valtio tarvinnee tuloja niihin uudistuksiin, joita me odotamme. Mutta hänen lausunnossaan ilmeni toinenkin ajatus, joka mielestäni on aivan väärä. Se omaisuus, joka meidän maassamme perintönä siirtyy uusiin käsiin, ei suinkaan ole siksi suuri, että voisimme edes raskaaseen perintöverotukseen lähennellenkään rakentaa niitä laajoja suunnitelmia, joihin hra Sirola viittasi. Hän pyysi valiokuntaa ottamaan selkoa siitä, paljonko voisi tästä verosta lähteä. Koska minulla sattuu olemaan luvut valmiiksi laskettuna, pyydän vain saada lyhyesti mainita että, jos jätettäisiin raskaanpuolisen verotuksen ulkopuolelle ne pesät, joiden säästö on vähemmän kuin 10,000 markkaa, siis määrä, joka muistini mukaan eräillä tahoilla on pidetty siksi pienenä ettei sitä tarvitse kovin raskaasti verottaa, niin viime vuoden tulosten mukaan kaikkiaan ei jäisi verotettavaksi enempää kuin hiukan vaille 42 miljoonaa markkaa. Jos taas otamme kaiken sen omaisuuden lukuun, joka, kaikkein köyhimmätkin pesät siihen luettuna, on perintönä siirtynyt, niin nousee summa 54 miljoonaan markkaan. Siinä on siis se omaisuus, jota korkeintaan voidaan verottaa, ja luulen, että vaikka perintöverotus nostettaisiin kuinka korkealle tahansa, tämä omaisuus ei sittenkään likimainkaan riitä niihin tarpeisiin, joita on ainakin muutamilla taloilla katsottu välttämättömäksi. Tämän minä mainitsen vain siksi, että se jonkun verran valaisee, mitä on mahdollista ja mikä on mahdotonta meidän maassamme saada aikaan perintöveron kautta.

Päätös:

Arm. esitys n:o 9 lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jonne keskustelu oli myötäseuraava.

Esiteltiin ja lähetettiin keskustelutta valtiovarainvaliokuntaan:

arm. esitys n:o 10 koskeva suostuntaveroa pelikorteista ja arm. esitys n:o 11 varain osottamisesta valtiopäiväkustannusten suorittamiseen.

Arm. esitys n:o 12 kyytitoimesta aiheutti seuraavan keskustelun:

Ed. **Kares:** Ei ole kiellettävissä, että kyytilaitoksen nykyiseen laatuun varsinkin maalaisväestön keskuudessa vallitsee syvä ja täysin oikeutettu tyytymättömyys. Tätä tyytymättömyyttä tahtonee käsillä oleva armollinen esitys poistaa, mutta minun ymmärtääkseni se ei voi sitä tehdä, jos se tällaisenaan laiksi laaditaan.

Ensin jää tämän armollisen esityksen kautta kyytilaitoksen ylläpito sittenkin pääasiassa manttaalien, siis maata omistavan väestön kustannettavaksi, vaikka lisämaksajoiksi esitetäänkin ne maaomaisuudet, jotka ovat tähän asti olleet kyytirasituksesta vapaina, sekä se tulomäärä, joka nousee yli 800 markan. Kaikissa tapauksissa päärasitus jää maanomistajaluokan hartioille, jolla ei suinkaan ole mitään järkevää syytä tällaisen kuorman kantamiseen. Toiseksi jää suuri epätasaisuus eri maanosain kyytirasitukseen nähden eikä tätä epätasaisuutta poista edes se, että armollisen esityksen mukaan valtio korvaisi osan kuluja siellä, missä ne nousevat jotain keskimäärää korkeammaksi. Varsinkin tulee tämä epätasaisuus silmiinpistäväksi maaseudun ja kaupunkien välillä. Kaupungithan lakiehdotuksen mukaan jäävät tästä lähteinkin seisomaan kokonaan omiksi kyytilohkoiksi. Kaupungit antavat enimmän työtä kyytilaitokselle, mutta ne jäisivät kuitenkin paljon vähemmälle rasitusmäärälle sen kustannuksiin osanotossa. Tahtoisin sanoa, että tässäkin ilmenee lainsäädäntömme vanha pyrkimys suosia kaupungeita maaseudun kustannuksella. Ymmärtääkseni tasaisuus kyytilaitosrasitukseen saavutetaan vasta siten, että kyytilaitos sellaisenaan asetetaan valtion täydellisesti ylläpidettäväksi. Tosin voidaan sellaista järjestelyä vastaan väittää, niinkuin käsillä olevan armollisen esityksen pohjustuksessa onkin väitetty, että kyytilaitos sen kautta tulee tarpeettoman kalliiksi, paljon kalliimmaksi, kuin nykyinen. Tähän voisi maalaisolojen tuntija huomauttaa, että hallituksen nykyinenkin valvonta kyytirasitukseen kruununvoudin ja nimismiehen kautta nyt jo on niin suuri että kuntain vaikutus kyytilaitoksen halventamiseen on miltei täydelleen ehkäisty. Voitaisiin kai esittää monta

esimerkkiä siitä, mitenkä kunnat ovat koettaneet saada kyytilaitosta paikkoihin, missä se olisi tullut täysin hyvin hoidetuksi ja paljon halvemmaksi, mutta miten kuitenkin on täytynyt jättää tämä tekemättä sen vuoksi, että korkeat viranomaiset eivät ole hyväksyneet sitä, ja valituksenteko näistä asioista on kokemuksen mukaan aivan hyödytön.

Tosin on myönnettävä, että kohoaminen voi olla mahdollinen, jos tätä laitosta ruvetaan valtion puolesta järjestämään ja hoitamaan samaan virkavaltaiseen suuntaan, mikä ylimalkaan meillä on kaikissa asioissa vallalla. Mutta minä uskon, että hyvällä tahdolla, esim. käyttämällä kuntain välitystä, voidaan löytää muotoja, jotka estävät rasituksen liiallista kohoamista siinäkin tapauksessa, että se tulisi kokonaan valtion kustannettavaksi.

Sen lisäksi on kai ehdottomasti päämääräksi asetettava se, että kyytilaitos mitä pikimmin saadaan itseään kannattavaksi elikkä niiden kustannettavaksi, jotka kyytilaitosta tarvitsevat.

Esilläoleva lakiehdotus pyrkii tähän päämäärään korottamalla kyytimaksuja. Minä luulen että kyytimaksujen korottamista ainakin muutamissa maamme osissa voitaisiin vielä pitemmälle viedä, ennenkuin saavutetaan se määrä, mikä hevostöissä näillä seuduilla nykyään maksetaan. Jos otetaan lakiehdotusta laadittaessa paikalliset olot huomioon, eikä tahdota laatia aivan yhtäläistä taksaa kautta koko maan, niin voidaan ehdottomasti kyytimaksuja ainakin muutamissa osissa saada vielä kalliimmiksi. Mutta samalla, jos tahdotaan kyytilaitos saada itseään kannattavaksi, olisi myös kestikievaritaksoihin yösijasta, ravinnosta y. m. tehtävä korotuksia. Lyhytkin silmäys oleviin oloihin osoittaa mitenkä paljo epätasaisuutta tässä kohden on olemassa, varsinkin jos verrataan mitä matkustajan täytyy maksaa kaupungissa ja mitä maalla. Matkustaja maksaa kaupungissa jotenkin vaatimattomasta kortteerista nurkumatta 2—3 markkaa vuorokaudelta, mutta maaseudulla hän saa kestikievarissa sen yhdellä markalla. Sama suhde vallitsee myöskin ravintoon nähden.

Tämä voi matkustajalle olla perin hauskaa ja hupaista, mutta sen hän hankkii itselleen toisen kustannuksella. Olen varma siitä, että kyytihintaa ja kestikievaritaksaa korottamalla kullakin seudulla paikkakunnallisten olojen mukaiseksi useimmiten syntyy kievarinpidossa semmoinen kilpailu, joka tekee tämän laitoksen ainakin suurimmaksi osaksi itseään kannattavaksi. Minä uskallan siis evästää valiokuntaa sillä toivomuksella, että se muodostaisi lain siihen suuntaan, että kievarinpito ja kyytilaitos tulisi suorastaan valtion taloudellisen huo-

lenpidon esineeksi ja alaiseksi, ja suuremmassa määrin, kuin tässä armollisessa esityksessä, matkustavan yleisön itsensä kannattamaksi.

Ed. **Torppa**: Vapautuakseni pitemmästä lausunnosta tahdon ainoastaan todistaa sen lausunnon, minkä täällä edustaja Kares esitti, kaikin puolin sisältävän saman ajatuksen, jonka minä olisin tahtonut evästykseksi lausua.

Muuten yksityiskohtiin nähden pyytäisin mainita, kun on kysymys kyytitaksan laatimisesta, että tahtoisin siinä asettaa koko maan samaan asemaan. Esityksessä erotetaan eri seudut maassa erilaisten kyytimaksujen alaisiksi. Mutta tämä erilaisuus tulee ymmärtääkseni käytännössä tuottamaan hyvin paljon vaikeuksia, varsinkin mitä tulee valtion virkamiesten matkustukseen ja yleensä liikkuviin ammattimiehiin, jotka nauttivat erityistä kyytikorvausta. Sentähden pyytäisin ehdottaa, että asetettaisiin 20 penniä kilometriltä kyytimaksuksi kautta koko maan. Ja mitä lisäksi tarvitaan, tulisi valtion korvata se eikä enää olisi maalaiskuntia erinäisinä verovelvollisina rasitettava.

Ed. **Alkio**: Pyytäisin saada kiinnittää huomiota siihen että arm. esitys on säilyttänyt yhä edelleen johtavana periaatteena sen ajatuksen, että kyytilaitos olisi tässä maassa ennen kaikkea kunnallinen laitos. Tosi asia kuitenkin lienee, että kyytilaitos, jos mikään, on vieras kunnallisille tarpeille. Kyytiä käyttävät nykyaikana enimmäkseen liikemiehet, virkamiehet, ja myöskin puolueiden matkustavat agitaattorit. Tämän johdosta koska kaikki nuo matkustavaiset ovat ulkopuolella kunnallisen elämän tarpeita ja kuuluvat lähemmin valtiolliseen elämään olisi luonnollista että kyytilaltos olisi myös otettava valtion palvelukseen ja valtion kannatettavaksi. Siitä seikasta että kyytilaitos edelleen on arm. esityksessä ajateltu kunnalliseksi, on johtunut että sen kannatusvelvollisuuden jakamisessa on jouduttu sangen epätyydyttäviin tuloksiin. Niinpä 21 §:n johdosta, jossa tämä luokittelu on tehty, pyydän ainoastaan huomauttaa että pienituloiset kansalaiset olisivat kerrassaan vapautettavat kyytilaitoksen kannattamisesta, siksi että he eivät milloinkaan itse tätä laitosta hyväkseen käytä. Ainakin 2,000 markan tulot olisi määrättävä alimmaksi, mille kyytiäyriä voitaisiin laskea. Sitäpaitsi olisi aivan epäoikeutettua jakaa kaupungit ja maaseutu eri kyytipiireiksi. Asian laita on, kuten tunnetaan, että juuri kaupunkien kansa etupäässä käyttää kyytilaitosta. Arm. esityksen mukaan tulisi kaupunkien ja kauppalain kyytivelvollisuus jäämään aivan pieneksi, katsoen siihen että niiden kyytialueet ovat pienet verrattuina laajoihin maalais-

kuntiin, joiden alueella täytyy useita kestikievareita ylläpitää. — 24 §:ssä sanotaan, että niissä kyytilahoissa, missä kustannukset nousevat yli sen, mikä on kustannusten keskimäärä koko maassa, valtio korvaa $^{3}/_{4}$ tuosta ylimenosta. Tämä kohta on omiansa räikeästi valaisemaan, kuinka ontuvalle pohjalle kustannusten jakoperuste on rakennettu. Miksei valtio voisi korvata edes kaikkea keskimäärän yli menevää veroa? Jäävāthän sittekin alemmalla kyytiverolla varustetut lahkot edullisempaan asemaan. Kohtuus vaatisi, että valtio korvaisi kaiken sen, mikä menee kyytikustannuksiin yli alimman määrän koko maassa. Mutta silloin oltaisiin jo siinä että koko laitos olisi oikeastaan kokonaan valtion kannatettava. Olen vakuutettu että kyytilaitos ei tule tyydyttävällä tavalla järjestetyksi, ennenkuin valtio ottaa sen kokonaan huostaansa ja pyrkii kehittämään sitä itsensä kannattavaksi laitokseksi.

Pyydän vielä huomauttaa niistä lisämääräyksistä, jotka liittyvät tähän kyytilakiin. Ensimmäisessä pykälässä esitetään kyytirahaksi 18 penniä kilometriltä muualla paitsi muutamissa maan pohjoisimmissa osissa. Minä ehdotan, että tavallinen kyytimaksu korotettaisiin 20 penniin muualla maassa, mutta näissä pohjoisissa osissa maata 22 à 25 penniin kilometriltä. Juuri sillä että määrätään kyytiraha riittävän korkeaksi, tullaan asiallisella tavalla pyrkimään ja mahdollisesti myös pääsemään siihen, että kyytilaitos vähitellen voidaan kehittää itsekannattavaksi laitokseksi, ja siihen suuntaan voidaan sitä parhaiten kehittää, jos se kohta otetaan valtion huostaan.

Ed. **Kallio**: Ikivanhoista ajoista on tämä kysymyksessä oleva laitos ollut erikoisen kansanluokan kannatettavana, ja sen takia onkin siitä alituista nurinaa kuulunut sen puolelta. Tämä on varsin luonnollista, koska se kansanluokka verrattomasti vähimmin sitä tarvitsee. Vanha nelijakoinen säätylaitos ei ole voinut tätä asiata korjata, ja sentähden toivoa sopii, että edes nykyään voidaan siinä päästä entistä pitemmälle ja vapautetaan tämä kansanluokka niistä rasituksista, jotka sitä ovat alituisesti painaneet. Olisi luullut, että hallituskin olisi tämän ottanut huomioonsa ja esityksessään asettanut tämän rasituksen tasan kaikkien veroamaksavien kansalaisten kesken, jollei olisi luullut voivansa sitä kokonaan valtion kannettavaksi asettaa. Niin ei ole kuitenkaan käynyt. Tämä laki on sen verran entistä parempi, että tässä ei suorastaan mainita, että se on yksistään manttaalien kannettava, vaan käytännössä se kuitenkin on melkein sama. Niin paljon tuntuvampi on tässä rasitus juuri maataviljelevälle väestölle. Siitä on selvänä todistuksena tämän lakiehdotuksen 21 §. Ei siinä vapauteta vähää-

kään yhteiskuntamme pahimmin rasitettua kansanluokkaa, pikkutilallisia. Jos hänellä on 200 markan tulot, niin hän jo on velvollinen kustantamaan kyytilaitosta, vaikka hän ei sitä koskaan tarvitse, jotavastoin ne kansanluokat, joiden matkalle lähtiessään täytyy heti siihen turvautua, ovat tämän mukaan paremmassa asemassa, jota osoittaa se, että heidän suhteensa varovaisesti asteettain nousua 800 markasta alkaen ehdotetaan siinä käytettäväksi. Kaupunkilaiset on jätetty tässä erikoisasemaan, josta ovat edelliset puhujat jo kyllin asiallisesti huomauttaneet. Se käsitys, että rasituksen tulee kohdata kaikkia kansalaisia yhtäläisesti, on tälle ehdotukselle jokseenkin vieras. Minä toivon, että valiokunta tässä asiassa noudattaa oikeudenmukaisia periaatteita ja vapauttaa tuosta painajaisesta manttaalit ja tekee sen omistajat yhdenarvoisiksi muiden kansalaisten kanssa. Kaikkialla on ilmaistu tästä laitoksesta se käsitys, että se olisi saatava itsensäkannattavaksi ja siinä suhteessa yhdyn minä edellisten puhujien lausuntoihin.

Ed. **Sipponen**: Minulla ei ole enää paljon sanottavaa, kun edustajat Kares ja Alkio ovat tuoneet esiin kaikki ne mielipiteet, joita aijoin sanoa. Mutta kumminkin tahtoisin tehdä muutaman huomautuksen. Armollisen asetusehdotuksen 21 pykälässä sanotaan, että kruununpuistot ottaisivat 3 prosentilla pääomastaan auttaaksensa kyytilaitosta. Siis niissä kunnissa, missä on kruununpuistoja, tapahtuisi jonkunmoinen helpoitus kyytilaitoksen rasituksesta ja ne kunnat, missä niitä taas ei ole, tulisivat kärsimään yhtäläisesti kuin ennenkin. Siis tulisi tältäkin kannalta katsottuna maamme hyvin eri tavalla ottamaan osaa tuohon rasitukseen. Mutta on tilastollisia tietoja, että tuo rasitus, niinkuin tässä jo on huomautettu, on jotenkin vieras kunnalliselle elämälle, sillä monet kuntalaisista, jotka saavat tuon rasituksen kantaa, eivät itse ollenkaan tarvitse koko kyytilaitosta. Kuten tilastolliset tiedot osoittavat, ovat muutamat kunnat saaneet maksaa jokaisesta kyydistä $^{2}/_{8}$, kun matkustavainen itse on maksanut $^{1}/_{8}$:n. Siis tästä käypi selville että tämä peruste, jonka mukaan kyytilaitos kuuluu kunnalle, on kokonaan väärä peruste. Sentähden pyytäisin eduskuntaa koettamaan saada asian niin järjestetyksi, että ne, jotka kyytilaitosta tarvitsevat, myös kohtuullisesti maksaisivat siitä menevät kulut siten, että sopivasti korotettaisiin, niinkuin on sanottu, kyytiveroa sekä maksua ruuasta ja kortteerista.

Ed. **Näs**: Bestämmelserna om mantalens skyldighet att bestrida alla omkostnader för hållskjutsning hafva numera så-

som föråldrade förlorat sin betydelse, hvilket också i den föreliggande nåd. prop. framhålles. I densamma har mantalet likväl bibehållits såsom beskattningsföremål för en del hithörande onera. Enligt mitt tycke bör denna tunga helt och hållet lyftas från jorden och påföras de vägfarande, som betjäna sig af hållskjutsning, och detta i form af förhöjd skjutslega till så höga belopp, att denna betäcker kostnaderna eller med andra ord att, om jag så får säga, affären bär sig själf. Så är ju förhållandet t. ex. beträffande våra järnvägars tariff, så är äfven fallet vid ångfartygen. Och jag kan icke förstå, hvarför icke så också skulle kunna förfaras med afseende å skjutslegan. Det är blott billighetens fordringar, som mantalsinnehafvarne nu fordra att skola uppfyllas. Denna tunga har hvilat på mantalen alltför starkt i århundraden, och denna tunga trycker dem mycket kännbart ännu i dag som är. Jag anser att tiden nu bör vara inne, då denna orättvisa börda aflyftes mantalet.

Ed. **Helle**: Edustaja Alkio on täällä jo kuvaillut kyllin selvästi, mitä suuria epäkohtia vallitsee nykyisin voimassaolevassa kyytilaitoksessa. Minäkin puolestani tahtoisin valiokunnalle huomauttaa että se, kun se ryhtyy käsittelemään tätä asiaa, pitäisi silmällä sitä periaatetta että kyydinpitolaitos tulisi nyt otetuksi valtion huostaan ja että se olisi saatava itsensäkannattavaksi laitokseksi, nim. korottamalla kyytimaksuja. Jos tässä vielä valtion avustusta tarvittaisiin, siinä tapauksessa ehdottaisin 800 markan perusteen asemasta 2,000 markkaa sekä siitä yleneväksi progressiivista järjestelmää seuraten.

Ed. **Myllylä**: Koska täällä nyt jo on lausuttu selviä piirteitä niistä periaatteista, joitten mukaan kyytilaitos nyt välttämättä olisi asetettava, niin minä, yhtymällä edellisiin arvoisiin puhujiin, en tahdo keskustelua pitemmälle jatkaa.

Ed. **Tokoi**: Ei tarvitse olla mikään yhteiskunnallisten olojen tuntija jo täydellisesti huomatakseen sen seikan, että yhteiskunnallisia rasituksia on eritoten sälytetty erityisen kansanluokan hartioille, kun sitävastoin yhteiskunnallisia mukavuuksia peräti harvat ovat päässeet nauttimaan. Todistuksena on siitä meillä nykyään voimassa oleva kyydinpitorasitus. Nyt on esillä armollinen esitys uudeksi kyydinpitorasitukseksi, joka jo antaa toiveita paremmista tuloksista. Täällä on eritoten teroitettu sitä seikkaa, että kyydinpitolaitos suunniteltaisiin ja järjestettäisiin itseään kannattavaksi laitokseksi. Kaunista kylläkin! Mutta tahtoisin, etta otettaisiin huomioon eräs näkö-

kohta, joka on esityksestä jäänyt pois. Minulla ei ole sitä vastaan, että itse kyyditysmaksu korotettaisiin, että kerrankin ne tulisivat maksamaan, jotka kyydillä ajavat, eivätkä ne, jotka eivät ole koskaan kestikievarikyydillä ajaneet.

Edustaja Sipponen on huomauttanut, että myöskin ruokataksa ja majatalon vuokra tai huonevuokra olisi korotettava. Minä en tahtoisi asiaa aivan sillä tavalla käsittää. Sillä on huomioon otettava että on myöskin köyhää kansaa, jolla ei ole varaa matkustaa kyytihevosella, mutta joka kuitenkin tarvitsee ruokaa ja kortteeria ja sitä olisi kohtuullisella hinnalla annettava, sillä vatsa on semmoinen, joka ei siedä tinkimistä. Tahtoisin sen vuoksi, että ruokataksaa järjestettäessä otettaisiin huomioon tämäkin seikka eikä korotusta tässä kohden olisi minun mielestäni tehtävä. Jos muuten itse kyytimaksua korotettaisiin, niinkuin täällä on esitetty, 20 p:iin, niin olen varma siitä, että kyytilaitos sillä tavalla jo lähemmin muodostuisi itsensä kannattavaksi laitokseksi ainakin suurimmassa osassa meidän maatamme. Jos sitten löytyisi paikkakuntia, joissa se ei vielä voisi itseään kannattaa, niin ennen kaikkea olisi valtion yhteiskunnallisten olojen järjestäjänä myöskin huolta pitäminen tästä laitoksesta katsomalla, että niissäkin kyydinpito tulee järjestetyksi kaikille kohtuuden mukaan. Mutta älköön tätä taksaa kuitenkaan korotettako 20 penniä korkeammaksi missään osassa maata. Jos tätä korkeampi maksu olisi tarpeen vaatima, niin otettakoon tuloverotus käytäntöön. Mutta 800 markan tulot eivät kelpaa perusteeksi, sillä mies tai nainen, joka on saanut 800 markkaa vuodessa tuloja, hän kyllä vielä mielellään kävelee eikä hänen kannata kyydillä ajaa, vaan ainoastaan niiden kannattaa sitä tehdä, joiden tulot nousevat jo useampiin tuhansiin markkoihin. Kaikkein pienin tulo, mikä voidaan kyydinpitorasituskustannuksiin verottaa, täytyisi olla 2,000 markkaa ja siitä ylöspäin.

Ed. **Pykälä**: Armollisessa esityksessä on lausuttu hyvin lämpimiä sanoja tuon niin välttämättömän laitoksen tulevaisuudesta kuin kyytilaitos on. Siinä on puhuttu maalaisille erittäin mairittelevia sanoja, että ne ovat ijankaikkisesti saaneet kyytirasitusta kantaa, mutta siitä nyt pääsevät, kun se annetaan valtion kannettavaksi. Mutta tiedämme, että paljon on valtiollakin kannettavaa. Pyydän lausua muutamia esimerkkejä Karjalan puolelta. Esimerkiksi Muolan pitäjä sai vuonna 1906 maksaa 3 markkaa 26 penniä jokaisesta kyydistä, mikä sen piirissä tehtiin; siis melkein puolta enemmän kuin mitä matkustaja itse maksoi. Otan toisen esimerkin Kivennavan kunnasta. Se saa kustantaa Terijoen asemalle neljä kyytihevosta.

Kun tiedetään että Kivennavan pitäjässä näkyään asuu neljättäkymmentätuhatta huvila-asukasta, niin pitäisikö nyt kaikkien niiden tulla toimeen noilla neljällä hevosella. Eikös mitä! Siellä on vielä kolmattasataa vossikkaa ja niilläkin on työtä kiireen kautta. Venäjän rajasta Galitsinaan on asemilla satoja, missä kymmeniä ajureita odottamassa ja joka asemalla siitä huolimatta on kunnan pidettävä majataloa. Tässä on siis huomattavana olojen täydellinen irvikuva; yksi kilpailee sataa vastaan, toiset tienaavat siinä leipänsä ja kunnan täytyy päinvastoin maksaa kilpailijoille.

Meillä aina pyritään matkimaan ulkomaiden kaunista esimerkkiä, vaan tänään ei ole kukaan pyrkinyt ottamaa esimerkkiä ulkomailta. Mutta missään ei ole kyytilaitosta olemassa ulkomailla, vaan on se hävitetty vuosisatoja sitte; se on vapaan kilpailun kannalla ja ne, jotka pitävät majalaa, pitävät kyytilaitosta. Meillä sanotaan että valtion pitää kannattaa, mutta kuka sitte maksaa? Kestikievaripäiväkirjat Muolan pitäjässä osoittavat, että matkustajista 62 % on kauppamatkustajia ja kauppiaita yhteensä, 12 % virkamiehiä ja toiset muita tuntemattomia matkustajia, ja näiden hyväksi maksaa kunta 3 markkaa 26 penniä jokaista kyytiä kohti. Siis kaunista peliä. Henkilöt, jotka tulevat meitä nenästä vetämään, me kustannamme luoksemme. Nyt valtion pitäisi vielä avustaa virkamiehiä, jotka nostavat 32 penniä valtion kassasta kutakin matkustettua kilometriä kohti ja maksavat 14 penniä kyytimiehelle. Emmeköhän mekin voisi seurata sivistysmaiden esimerkkiä että tiheämmin asutuilla seuduilla heitettäisiin kyytilaitos vapaan kilpailun huostaan? Minä luulen, että majatalot silloin tulisivat tekemään kyydityksen nopeammin ja varmemmin kuin jos asetetaan taksa. Täällä on sanottu että korottamalla kyytimaksua voi kyytilaitoksen saada itsensä kannattavaksi. Kaunista kyllä. Mutta ei kukaan ole osoittanut valiokunnalle keinoa, miten matkustajia saadaan menemään majataloon. Jos minä menen kyyditsemään jotakin ja menen sivu majatalon, niin majatalo ei saa kyytiä koskaan, kun minä kyyditsemisen toimitan. Mutta majatalon pitäjä tahtoo tietystikin saada palkkion siitä että hän pitää hevosta varalla, jos joku menee majataloon pyytämään kyytiä. Kyllä tämä on epäloogillista. Minä tiedän että Etelä-Suomessa, Viipurin, Uudenmaan ja Turun lääneissä ollaan jo siinä asemassa, ettei siellä kyytilaitosta enää tarvita.

Mitä tulee Pohjois-Suomeen, jossa on harvaan asuttuja seutuja, meneteltäköön siellä toisella tavalla; siellä avustettakoon kyytilaitosta valtion varoilla. Kyytilaitos on kyllä mukava yhteiskunnalle, mutta sen ylläpitämiseksi ei voi veroittaa

niitä, jotka eivät tule sitä käyttämään. Miksei yhtä hyvin panna lakiin määräystä, että pitää myös olla rahtimiehiä varalla kuljettamassa esimerkiksi jauhoja; onhan välttämätöntä saada jauhoja. Tähän katsoen minä asetun sille kannalle, että kyytilaitos heitetään vapaan kilpailun nojaan missä se on mahdollista, mutta harvaan asuttuja seutuja varten, Pohjanmaata, Lappia ja Kuopion lääniä varten keksittäköön keino, millä tapaa se kannattaa.

Ed. **Vaarala**: Pöydälle pantu arm. esitys on sen laatuinen, että se sietää kyllä evästystä lähtiessään matkalle valiokuntaan. Jokaiselle manttaalinomistajalle on ilman pitempiä selityksiä kyllin selvä se kohtuuton rasitus, mikä on olemassa yksinomaan manttaalinomistajain niskoilla kestikievarin ja kyytilaitoksen ylläpidosta. Ja että se vielä manttaalienkin kesken on epäjohdonmukainen, osoittaa selvästi se tosiasia, että vuosina 1901—1905, jolloin nämä kustannukset, mietinnössä olevien komitean laskujen mukaan, nousivat keskimäärin koko maassa 33 markkaan 81 penniin manttaalia kohti, tämä sama kustannus yhtenä vuonna eräässä kunnassa, Kuusamon kunnassa, teki 100 markkaa, josta siis näkee, että huonoosaiset kunnat kärsivät tästäkin monin kerroin enemmän. Armollinen esitys muodollisesti sisältää sen, että tässä tulisi nimensä puolesta jäämään manttaali pois, mutta käytännössä rasitus silti tulisi suurimmaksi osaksi jäämään maanomistajan hartioille, varsinkin pohjoisosissa maatamme, koska se korvaus, minkä valtio tulisi tämän mukaan suorittamaan kyytilaitoksesta johtuvista kustannuksista, kokonansa on arvosteltu ainoastaan $^{3}/_{4}$:ksi siitä, mitä nousee yli keskikustannukset kyytilohkojen kesken koko maassa.

Näin ollen rohkenen minä valiokunnalle, johon arm. esitys lähetetään, ehdottaa harkittavaksi, eikö olisi mahdollista että kyydityslaitos tulisi kokonaisuudessaan valtion huostaan ja että se tulisi järjestetyksi niin, että se kannattaisi itsensä, sillä maanomistajat, jotka tästä ovat enimmin kärsineet ja vielä tulisivat kärsimään, kaikki vähimmin hyväkseen käyttävät tätä mukavuuslaitosta. Lienee kohtuuden mukaista että ne, jotka siitä nauttivat, myös suorittavat siitä kustannukset.

Ed. **Huoponen**: Maa rasituksista vapaaksi, kyytilaitos itsensä kannattavaksi!

Ed. **Heikkinen**: Täällä on kannatettu sitä mielipidettä, että kyytilaitos olisi saatava itsensä kannattavaksi, ja on ehdotettu keinoja tämän päämäärän saavuttamiseksi. Mutta näitä

keinoja minä suuresti epäilen. Yhtenä keinona on mainittu kyytirahan korottaminen. Se voidaan kyllä tehdä, taksa määrätä, asettaa vieraan käytettäväksi hevosia ja ajajia, mutta korkean taksan vallitessa ei kukaan tule käyttämään majatalon kyytiä. Seuraus on siitä se, että hevoset ovat joutilaana, ajajat joutilaina. Kustannuksia kuitenkin karttuu. Asian näin ollen kustannukset mielestäni menevät tarpeettomiin. Tapauksen kautta sattuu ehkä jokunen kyytiä kysymään, jonka vuoksi aina pitää hevoset olla valmiina ja asunto kunnossa. Minä pelkään, ettei siitä paljon kartu. Meidän paikkakunnalla ainakin on semmoisia majataloja, joissa kuukausmääriin ei tule yhtään kyytiä ja ne kuitenkin kunnalle maksavat tuhansia. Minä sen vuoksi katson, että me erkanisimme kerrassaan koko kyytilaitoksesta, varsinkin sellaisissa paikoissa, joissa vähän väkeä kulkee. Kyytilaitoshan kuuluu olevan hylätty muissakin maissa. Ne, jotka meillä pääasiallisesti kyytilaitosta käyttävät, ovat kauppamatkustajia ja virkamiehiä. Nykyaikana ei ole mielestäni mitään syytä kustantaa kauppamatkustajien kyytiä. Virkamiehet ovat kyllä välttämättömät paikkakunnalle tulemaan, mutta niiden kyydin voisi valtio kustantaa. Ei se tulisi suinkaan niin kalliiksi kuin majatalojen ylläpito. Katson siis, että tätä arm. esitystä valiokunnassa käsiteltäessä olisi tarkasti harkittava, eikö voitaisi meidän maassa mennä niin pitkälle, että kyytilaitos semmoisista paikoista, missä se ei itseään kannata, lakkautettaisiin. Puolestani ei ole minulla mitään sitä vastaan, että kyytilaitos siellä, missä sen toivotaan kannattavan, ylläpidettäisiin.

Ed. **Nykänen**: Edustajat Kares ja Pykälä ovat jo lausuneet niitä periaatteita, joita minä kannatan. Manttaali on ammoisista ajoista ollut kaikellaisten verojen esineenä meidän maassamme. Sillä on ollut vakinaiset verot, sillä on ollut tientekorasitukset, kestikievarin ylläpito, pappien palkkaukset, vankien kuletus ja monet muut. Ei ole ihme, jos tuommoisen verotuksen alaisena maataviljelevä kansa valittaa. On huomattava, että meidän karuluontoinen maamme ei anna tuloja ilmaiseksi, vaan suurella työllä ja vaivalla. On sentähden epäkohta että monet muut esineet, jotka ovat paljon enemmän tuloa tuottavia kuin maa, ovat näistä monista veroista vapaat. Sopimatonta on että manttaali joutuu kyytilaitosta ylläpitämään, tuota laitosta, jota pääasiallisesti vaan matkustajat ja muut semmoiset tarvitsevat. Yhdyn sentähden niihin, jotka katsovat valtion velvollisuudeksi kannattaa kyytilaitosta, ellei se itse itsessään kannata.

Ed. **Ripatti:** Olen pääasiassa sillä kannalla kuin useat muut puhujat, että kyytilaitos olisi tuleva valtion huostaan ja että se olisi tehtävä mikäli mahdollista itsensä kannattavaksi. Erääseen epäkohtaan tahtoisin vielä kajota. Arm. esityksen 42 § 3 mom. sanotaan, että pienin kyytimaksu on oleva 75 p., vaikka se ei kuljetulta matkalta nousisikaan siihen määrään. Mutta minä puolestani esittäisin valiokunnan harkittavaksi, eikö tuota alinta maksua voitaisi korottaa 1 mk:aan 50 p:iin. Joka ei kerran halua käydä tuota muutaman kilometrin osaa, hänen kannattaa kyllä silloin maksaa 1 mk. 50 p.

Päätös:

Arm. esitys n:o 12 lähetettiin **laki- ja talousvaliokuntaan.**

Arm. esitys n:o 13 paloapu-yhdistyksistä lähetettiin **laki- ja talousvaliokuntaan**

senjälkeen, kun oli lausunut

Ed. **Slätis:** Den nåd. prop. skall hälsas med tillfredsställelse på många håll. En lag för ordnande af de lokala brandstodsföreningarnas värksamhet på landsbyggden har rätt länge varit ett trängande behof. Jag är dock icke till alla delar nöjd med förslagets affattning. För utskottet, och det blir väl antagligen lag- och ekonomiutskottet, som skall taga spörsmålet under ompröfning, får jag vördsammast föreslå en liten principiel ändring, nämligen i afseende å den i lagförslagets §: 2 mom. 8 häfdade uppfattningen, att hvarje förening skall i sina stadgar fastställa det högsta belopp, för hvilket föreningen må utan återförsäkring på samma risk ikläda sig ansvarighet. Yrkandet förefaller i första ögonkastet väl betänkt, men om det granskas närmare och i samband med vilkoren för föreningsstadgarnas stadfästelse, får det en innebörd, som kan hafva mycket vidtgående följder för den blifvande föreningens verksamhet. Enligt paragrafen i fråga skall den fastställande myndigheten inhämta försäkringsinspektörens yttrande och i så fall blir det faktiskt denne, som bestämmer den ansvarsrisk brandstodsföreningen må tillåtas ikläda sig genom att, om risken synes honom för hög, hos myndigheten i fråga afstyrka stadfästelse af stadgarna. Att låta en så vital stipulation i föreningarnas stadgar helt och hållet bero på en subjektiv uppfattning hos en enda tjänsteman eller person är icke väl betänkt. Det kommer att förorsaka missnöje vid stadfästandet af dylika stadgar och försätta mången förening uti en

ogynnsam situation uti dess försäkringsverksamhet. Förhållandena i olika trakter äro ju olika och på ställen med uteslutande spridda gårdar kan tanken ännu hafva ett visst berättigande, men på andra orter är den alldeles oduglig. I de flesta trakter af svenska Österbotten, där byarna äro tätt byggda och sålunda bilda en enda risk, skulle man komma därhän att t. ex. en bättre bondgård, väl byggd och för öfrigt icke representerande någon större risk, vis- a-vis eldfaran, icke skulle kunna försäkras utaf bolaget, då däremot ett otal gårdar, hvilkas försäkringsbelopp icke skulle uppgå till det af föreningen faststälda t. ex. 10,000 mk. och hvilka ändå vore så tätt byggda att de gemensamt skulle representera en enda risk t. ex. 200,000 mark, skulle kunna försäkras. Att låta en dylik stipulation kvarstå i lagförslaget synes mig därför vara mycket ofördelaktigt och till stort förfång för föreningarna. Det skulle dessutom ställa dem i ett mycket ogynsamt läge gentemot de större, hela landet omfattade försäkringsbolagen. Om man har ett maximiansvarighetsbelopp, så blefve följden helt enkelt den, att de bättre riskerna helt och hållet skulle gå till de större, hela landet omfattande bolagen, och de små relativt dåliga riskerna skulle stanna på de lokala brandstodsföreningarna. Detta förhållande har därför mycket stor betydelse för dessa små föreningars framtida utveckling, och jag ville därför, då förslaget remitteras till utskott, fästa uppmärksamheten vid detsamma. Jag tror visserligen icke att, om också stipulationen om ett maximiansvarighetsbelopp skulle uteslutas, detta af socknebolagen på något sätt skulle missbrukas, ty det är ju ändå bolagen själfva, som få svara för hvarje risk, och genom att dessa föreningar äro små, så att försäkringstagarene i regeln känna hvarandra, så utöfva de en ömsesidig kontroll på hvarandra, som är mycket hälsosam och åstadkommer att föreningarna kunna skötas billigare och att också eldskadorna blifva mindre. Enligt mitt förmenande riskerar man således ingenting genom att utelämna stadgandet om ett maximiförsäkringsbelopp.

Skulle utskottet nödvändigtvis önska få en dylik stipulering införd i lagförslaget, så anhåller jag, att detta maximibelopp måtte fixeras så, att det icke måtte blifva en sak, som uteslutande komme att bero på den subjektiva uppfattningen hos försäkringsinspektören, hvilken naturligtvis har att afgifva yttrande för hvarje gång dylika stadgar skola stadfästas.

Arm. esitys n:o 14 ynnä ehdotus laiksi työstä leipomoissa.

Keskustelu:

Ed. **Gripenberg**: Ehdotan että 3 § sivulla 4 muutettaisiin. Se alkaa nyt näin: »lasten, nuorten henkilöiden ja naistentyöajasta». Ehdotan, että se kuuluisi: »lasten ja alaikäisten työajasta» j. n. e.

Ed. **Paasivuori**: Tätä lakiehdotusta on leipurityöntekijäin puolelta odotettu jo useita vuosia. Viime valtiopäivillä eli vuosien 1904—05 valtiopäivillä oli tämä asia esillä, mutta silloin siitä ei tehty mitään päätöstä. Nyt kun tämä arm. esitys on uudestaan saapunut eduskuntaan, niin olisin toivonut, että tässä lakiehdotuksessa olisi määritelty myös pisin sallittu työaika leipurinammatissa. Tässä ehdotuksessa sanotaan, että työ saa alkaa kello 5 aamulla ja loppua kello 9 illalla. Se tekee kokonaista 16 tuntia päivässä. Mahtaako olla hallituksen tarkoituksena, että leipurityöntekijäin on edelleen tehtävä 16 tuntia päivässä työtä. Jos silmäilemme tilastoa, mikä on koottu maassamme, leipurityöntekijäin oloista, niin näemme siitä, että työaika leipomoissa on 48:sta 120 tuntiin viikossa. Siis on paikkoja leipurinammatissa, joissa tehdään kokonaista 20 tuntia vuorokaudessa työtä. Jos tätä edelleenkin saa jatkua, niin tämän ehdotuksen mukaan sallittu työaika tulisi olemaan vielä 93 tuntia viikossa. Minun mielestäni olisi määrättävä pisin sallittu työaika tässä ammatissa, sillä, kuten tiedetään, on leipurin ammatti, yksi niitä ammatteja, joissa kaikenlaiset taudit ovat seurauksena pitkästä työajasta sekä leipomoissa vallitsevasta tomusta ja kuumuudesta. Tilaston mukaan keskimääräinen lämpömäärä leipomoissa on 30° Celsiusta, ja sen tosiaan pitkän työajan, minkä leipurit työskentelevät, täytyy ajan pitkään vaikuttaa työntekijän terveyteen. Keuhkotauti sekä silmä- ja sukupuolitaudit ovat yleisenä seurauksena leipurien pitkästä työajasta. Nykyään työväen keskuudessa esiintyy yhä voimakkaampana ajatuksena vaatimus pisimmästä sallitusta 8 tuntisesta työajasta.

Leipomoissa voidaan saada aikaan kaksi 8-tuntista työvuoroa päivässä; ne mahtuvat hyvästi tuohon väliin 5:stä aamulla kello 9:ään illalla. Tämä aika on aivan tasan 16 tuntia, joten siihen tulisi 2 8-tuntista työvuoroa.

Sen lisäksi ehdotetaan tässä lakiehdotuksessa sunnuntaityö sallituksi: sokerileipurien täytyy olla sunnuntaiaamusin kello 5:stä 10:een työssä. Kuitenkin puhutaan mietinnön perusteluissa sunnuntailevosta, mutta sitä nyt ei tahdota myöntää leipurintyöntekijöille. Leipurin pitäisi olla sunnuntainakin työssä valmistamassa herroille herkkuja, kun näille ei kelpaa lauvantaina leivotut leivokset.

Yötyötä armollisessa esityksessä kosketeltaessa on tyydytty sitä ainoastaan rajoittamaan. Ehdotuksessa sanotaan, että kun kaksi pyhää on perätysten, niin välisenä yönä tehdään työtä, ja sen lisäksi ehdotetaan että eri hakemuksesta voitaisiin myöntää lupa tehdä yötyötä kokonaista 25 yötä vuodessa tässä epäterveellisessä ammatissa. Minä olen sitä mieltä että sunnuntaityö ja yötyö on ehdottomasti kiellettävä ja pisin sallittu työaika määrättävä 8-tuntiseksi ja sen sijaan sallittava ylityötä korkeintaan 100 tuntia vuodessa, josta palkka olisi korotettava vähintään 50 %:lla.

Sen lisäksi tiedetään, että leipurinammatissa on säilynyt ikivanhoista orjuuden ajoista tuo säännös, että leipurintyöntekijä saa palkkansa asunnon ja ravinnon muodossa ja ainoastaan pienen osan rahassa. Tästä on seurauksena, että leipurintyöntekijä ei voi perustaa perhettä, sillä leipurin työnantaja ei ota perheellistä miestä työhönsä siitä syystä, että hän pelkää, että työntekijä varastaa hänen leipiänsä ja muita ruoka-aineita. Hän tahtoo että leipuri syö hänen ruokaansa, asuu hänen asunnossaan. Jos tässä suhteessa tahdotaan parannusta siihen suuntaan, että leipuritkin voivat perustaa perheen, mennä naimisiin, jonne kaikkien ihmisten näkyy mieli tekevän, niin on välttämätöntä, että leipureille maksetaan palkka rahassa niinkuin kaikille muillekin työntekijöille. Nykyisessä elinkeinolaissa on kyllä määräys, että työntekijäin palkka on maksettava rahassa, mutta leipurit ovat tässä suhteessa poikkeusasemassa. Jos katselemme tilastoa, näemme, että ainoastaan 30 % miespuolisista leipurintyöntekijöistä on perheellisiä ja 70 % nuoria perheettömiä, joiden keski-ikä vaihtelee vähän yli 20 vuoden.

Jos sitte katselee leipurien asunto-oloja tuon tilaston mukaan, niin kokonaista 56,8 % kaikista leipurien asunnoista on asunnoksi kelpaamattomia. Kosteissa, pimeissä kellariluolissa, joihin ei usein tule päivänvaloa ensinkään, heitä asutetaan. Sitä tuo tilasto osottaa.

Esillä olevan lakiehdotuksen johdosta pyydän ehdottaa, 1) että pisin sallittu työaika määrätään leipurinammatissa 8 tunniksi, toteuttamalla kaksivuoroista työaikaa; 2) että sunnuntaityö poistetaan, samoin yötyö; ylityötä sallittakoon tehdä eri sopimuksesta korkeintaan 100 tuntia vuodessa; palkka siitä on korotettava vähintäin 50 %; 3) että sakkomääräykset ovat määrättävät samansuuntaiset kuin mitä yleensä työväen suojeluslaissa on määrätty, sekä 4) että leipurintyöntekijöille maksetaan palkka rahassa eikä tavarassa, niinkuin on ollut laita tähän asti.

Ed. **Karhi**: Kun valiokunta ryhtyy tätä esitystä tarkastamaan, toivoisin minä että se ehdottaisi sunnuntai- ja yötyön kokonaan poistettaviksi leipomoista. Samalla toivoisin että työaika leipomoissa määrättäisiin myöskin ja kannattaisin siinä suhteessa edellistä puhujaa, niin että se määrättäisiin kahdeksantuntiseksi. Ottaen huomioon juuri työn laadun ja ne olosuhteet, missä leipomotyöntekijäin täytyy työskennellä, työ kun on ehdotettu alkavaksi klo 5 aamulla ja lopetettavaksi klo 9 illalla, olisi varsin sopivaa järjestää kaksi työvuoroa. Sitäpaitsi katsoisin suotavaksi, että laissa olisi jonkunlainen määräys työhuoneista. Tiedämme kaikki, että leipojan ammatti on hyvin tärkeä ammatti ja terveydellisessä suhteessa olisi tärkeätä, että työhuoneet olisivat sellaiset että yleisö voisi saada kyllin puhdasta ravintoa.

Ed. **Sipilä**: Minä pyysin puheenvuoroa vaan kannattaakseni ensimäistä puhujaa, mitä tulee arm. esityksen 2 §:ssä olevaan määräykseen sunnuntaityöstä. Minusta näyttää että tuo sunnuntaityö tässä kohden tarkoittaa ainoastaan nautinnonhimon tyydyttämistä eikä sentähden ole ensinkään välttämätön. Tullaanhan maaseudullakin toimeen ilman tämmöisiä sunnuntaiaamuna valmistettuja sokerileivoksia, eiköhän kaupungin kansakin voisi tulla toimeen ilman niitä.

Ed. **Leivo**: Tahtoisin evästää valiokuntaa erään huomioonottamatta jääneen asian suhteen. Tiedetään että ihmiset pitävät sangen paljo siisteydestä. Hallitus, joka on tätä lakiehdotusta suunnitellut, ei kuitenkaan näytä huomanneen tätä seikkaa. Lakiehdotuksessa sanotaan että leipurin pitää nousta työhön klo 5 aamulla ja tehdä työtä klo 9:ään asti illalla. Nyt perusteluissa viitataan siihen, että hänen pitäisi saada 8 tuntia levätä. Jotta tämä kävisi mahdolliseksi, tulee leipurintyöntekijäin edelleen asua mestariensa luona ja suoraan ilman muuta vuoteeltaan käydä työhön. Muussa tapauksessa hän ei suinkaan voi 8-tuntista yhtämittaista lepoa saada. Ei ole varattu aikaa niin paljoa, että kerkeisi edes pukua muuttamaan. Pesu- ja riisumisaikaa ei ole ollenkaan. Minä olen joskus kuullut että Roomassa ennen aikaan ihmisiä rangaistiin siten, että ne määrättiin leipureiksi. Näyttää siltä kuin hallitus olisi tällä roomalaisen käsityksen kannalla. Minä toivoisin että leipurit tästä lähin tunnustettaisiin kuten muutkin työntekijät ihmisiksi. Tahtoisin valiokunnalle evästykseksi lausua että leipureillekin olisi sekä riisuutumis- että pukeutumisaikaa myönnettävä. Muuten uskon, että valiokunta onkin siinä suhteessa sen verran tarkka, että se huolehtii mahdollisimman runsaassa määrässä

yleisön siisteydentunteen tyydyttämisestä. — Itse asiaan nähden yhdyn edustaja Paasivuoreen.

Ed. **Aalto**: Tämän lakiehdotuksen 6 §:ssä mainitaan että terveydellinen tarkastus on toimitettava. Minä kaipaisin siinä myöskin määräystä puhtaudellisesta tarkastuksesta. Voidaan sanoa, että terveydellinen tarkastus käsittäisi myöskin puhtaudellisen tarkastuksen. Mutta se ei pidä täydellisesti paikkaansa. Sillä onhan esimerkkejä, että terveellisestä leivästä löytää pienen nelijalkaisen elävän. Se ei aina ole epäterveellistä, mutta ei ole puhdastakaan. Minusta siis, kuten sanoin, lakitekstiin olisi lisättävä vaatimus myöskin puhtaudellisen tarkastuksen toimittamisesta.

Päätös:

Arm. esitys n:o 14 lähetettiin **työväenasiainvaliokuntaan**, jonne keskustelu oli myötä seuraava.

Arm. esitys n:o 15 koskeva **muutettuja määräyksiä hirven metsästämisestä** aiheutti seuraavan

keskustelun:

Ed. **Kares**: Yleensä kai on niissä piireissä, missä maalaisväestön katsantotapaa ja tarpeita tunnetaan ja ymmärretään, tunnettua, että tähän asti voimassa olleet määräykset hirvien metsästyksestä eivät ole maalaisväestön tarpeitten eivätkä myöskään oikeustajunnan mukaisia. Tästä onkin ollut seurauksena se, että asetuksia hirvien metsästyksestä perin yleisesti on rikottu ja että rikkomus on varsinaisen kansan puolelta perin vähän tai ei ensinkään varsinaisena rikoksena pidetty. Hirvi on maanviljelijän näkökannalta ehdottomasti asetettava tuhoeläinten joukkoon, eikä ainoastaan siihen vahinkoon nähden, mikä jo on yleisesti tunnustettukin vahingoksi, nimittäin siinä, mitä hirvi tekee kasvavalle halmeelle, vaan ainakin Savossa päin sanovat maanviljelijät, että se tekee vielä ehkä tuntuvampaa tuhoa kasvavan metsän taimille. Ja niin kauan kuin asian laita on tällainen, niin kauan ei myöskään voida vaatia, että meidän maataviljelevä väestö sellaisissa seuduissa, missä hirviä yleisemmin on, voisi hyväksyä tai ymmärtää niitä näkökantoja, jotka ovat olleet määräämässä meidän hirvenmetsästyslainsäädännössämme. Koko laki on jäänyt ja sen on pakostakin täytynyt jäädä siihen valoon, että se suu-

relta osalta on vaan herrasmetsästäjäin kujeilua omaa huviansa säilyttääkseen ja ylläpitääkseen. Esillä oleva armollinen esitys tuottaa kieltämättä asiassa jonkun verran parannusta sikäli kun se asettaa hirvenmetsästyksen yhdenvertaiseksi muun hyödyllisen metsänriistan metsästyksen kanssa. Sen kautta ehkä monessa maamme seudussa jo miltei maanvaivaksi tulleet hirvilaumat koko tuntuvasti vähenevät, mutta sittenkin on otettu askel aivan liian puolinainen. Se näet sallii hirvenmetsästämisen ainoastaan kaksi viikkoa vuodessa ja samalla se kuitenkin edellyttää että kaikkien hirvien tuottamista vahingoista maksettavat korvaukset tällöin lakkautettaisiin. Jos mikään, niin tämänsuuntainen toimenpide asettaa hirvenmetsästystä koskevan lainsäädännön entistään suurempaan ristiriitaan maakansan oikeustajunnan ja tarpeitten kanssa. Kyllä kai on myönnettävä, että vain kahden viikon luvallinen metsästys niille, joilla kerran metsästysoikeus on, ei voi poistaa yhteiskunnan velvollisuutta korvata sitä vahinkoa, jonka yhteiskunnan suojelukseen asetettu metsänotus yhteiskunnan jäsenille tuottaa. Jo sellainen ajatuskin loukkaa oikeustajuntaa. Korvausvelvollisuus yhteiskunnan puolelta loppuu minun ymmärtääkseni vasta silloin, jos yhteiskunnan puolelta annetaan asianomaisille vahingonkärsijöille täysi vapaus taistella vahingontuottajaa vastaan milloin ja millä keinoilla he itse parhaaksi näkevät. Siis niin kauan kun hirviä suojellaan kaikkialla muulloin kun kahden viikon aikana vuodessa, niin kauan on valtion puolelta ehdottomasti korvattava niitten tuottama vahinko. Ja on tämä korvaus ulotettava myöskin kasvavan metsän turmioihin, joita varsinkin Mikkelin läänissä maanviljelijät monen monelta taholta ovat valittaneet.

Mutta minun ymmärtääkseni valtion rahojen käyttämistä tuntuvammassa määrässä tällaiseen tarkoitukseen kuin johonkin, olkoonpa vaikka jalonkin otuksen suojelukseen, on pidettävä vähemmän onnistuneena ja yhteiskuntaa vähemmän hyödyttävänä. Kun näen armollisessa esityksessä, että esim. vuonna 1906 on hirvien tuottamien vahinkojen korvaukseen käytetty 126,000 markkaa, on se totisesti sellainen summa, josta täytyy sanoa: se on valtion varojen, kansan varojen tuhlaamista tarkoituksiin, jotka eivät suinkaan tällaista tuhlausta eivätkä uhrausta ansaitse. Sen lisäksi on korvauksen laskeminen käytännölliseltä puolelta peräti hankala. Se on alituisen rettelöimisen ja suuren tyytymättömyyden lähteenä joka paikassa. Ja se on suorastaan, sanon minä, käytännössä mahdoton, jos, niinkuin asia vaatisi, korvausvelvollisuus ulotettaisiin myöskin metsävahinkoihin. Näihin seikkoihin nähden uskallan otaksua, että lainsäädäntöämme tässä kohden on kehitettävä toiseen

suuntaan, siihen ainoaan, joka korvauksen lakkauttamisajatuksen jälkeen on mahdollinen, nimittäin hirvenmetsästyksen täydelliseen vapauttamiseen. Tietysti tässä vapauttamisessa voitaisiin ottaa huomioon aivan lyhyt luonnontieteelliseen hirven elämää tuntevaan näkökantaan perustuva rauhoitusaika, ja luonnollisesti ne rajoitukset, mitä yleinen metsästyslaki nykyään asettaa kaikelle metsästykselle. Nyt voidaan sanoa ettei tällä rauhoitusajalla voida varjella ja suojella tuota jaloa metsänotusta kokonaan sukupuuttoon häviämästä. Minun mielestäni ei tällaisen metsänotuksen suojeleminen sukupuuttoon häviämiseltä ole mikään niin perin takaa ajettava asia. Ja jos niin tahdotaan, niinkuin ehkä sittenkin muutamilta puolilta suotavaa olisi, säilyttää hirvisuku häviämästä sukupuuttoon, olisi se saavutettava siten, että hirveä säilytettäisiin joissakin suuremmissa kansallispuistoissa, joissa hirven ohella myöskin useat muut yhä harvinaisemmiksi käyvät metsänotuksemme saisivat suojaa. Minä uskallan tämän ajatuksen kansallispuistosta tässä yhteydessä mainita senkin tähden, että se on mainittu ja että tarve siitä on tunnettu meidän maassamme monesta muustakin syystä ja sensuuntaisia ehdotuksia on tehty. Tämänsuuntaisen ajatuksen tahtoisin antaa evästykseksi valiokunnalle, kun se käy pohtimaan tätä lakiehdotusta. Hirvenmetsästys on tehtävä täysin vapaaksi, niinkuin muukin metsästys, ja ainoastaan siinä tapauksessa on korvausvelvollisuus valtion puolelta myöskin lakkautettava.

Ed. **Heikkilä**: Armollisessa esityksessä esiintyy olettamus, että metsissä juoksevat eläimet, joita ei kukaan ole kesyttänyt, eikä kukaan hoitanut, joitten olemassaoloon ei kukaan vähimmässäkään määrässä työtä eikä omaisuutta uhrannut, olisivat lainsäädännössä edelleen, kuten tähänkin asti, määrättävät joidenkuiden, nimittäin maanomistajien ja heidän metsästysoikeutensa vuokraajien yksityisomaisuudeksi, johon näillä olisi yksinomainen yksinoikeus koskea. Mennäänpä vielä pitemmälle, ehdotettaessa että luvattomalla ajalla pyydetyistä hirvistä suoritettava sakko menisi tapetun hirven metsästysoikeuden haltijalle eikä kunnalle, kuten kaikista muista rikoksista. Tämän johdosta sallittanee tuoda esille maalaisväestön erittäin poikkeava oikeuskäsitys, jonka mukaan kesyttömän liikkuvan metsänriistan, se kun ei ole kenenkään perimää eikä hankkimaa omaisuutta, omistusoikeus alkaisi vasta siitä kuin se on huostaan otettu, kuin se on pyydetty. Kun tämän kansan oikeuskäsityksen täytyy kuitenkin tulevaisuudessa tulla määrääväksi lainsäädännössä, sopisi sitä kai nyt jo noudattaa hirvenmetsästykseen nähden ja pyrkiä siihen että hirvenmet-

sästys olisi kaikilla yhtäläinen, maanomistuksesta ja muista erikoiseduista riippumaton oikeus.

Armollisessa esityksessä ehdotettu hirven rauhoitusaika 11 1/2 kuukautta vuodessa ei kansantaloudelliseltakaan kannalta tunnu olevan hyväksyttävissä. Kuten tähän asti, tulisi tästä lähinnä hyötymään perin harvat yksilöt koko kansan kustannuksella. Sen lisäksi on se hyöty liian pieni sen yhteydessä olevaan vahinkoon verraten. Se ei korvaa tähänastisen kokemuksen mukaan, joka käy myös selville armollisen esityksen perusteista, edes sitä korvausta, joka yksityisten hirvien tuomasta vahingosta maksetaan. Ja näistä vahingoista on todellisuudessa vain pieni osa korvattu. Toukojen sotkemisesta ei ole kaikissa tapauksissa korvausta vaadittu, ja sitte on se metsänhaaskaus, jonka hirvet myös tekevät, kokonaan korvaamaton asia. Metsän arvo nykyään on jo niin suuri, että hirven vasikan ei tarvitse montaakaan vesaa purra poikki, ennenkuin se on syönyt jo enemmän kuin oman hintansa. Hirvenmetsästys kyllä kai joitakuita herroja edelleen huvittaisi. Se on nimittäin ollut huvimetsästystä tähänkin saakka, ja sitä se tulisi edelleen olemaan, mutta sekin huvi tulee liian kalliiksi. Itse siinä hirvenmetsästyksessä haaskaantuu myös työvoimaa. Herrojen hirvijahtiin tarvitaan usein 10, joskuspa 100:kin miestä mukaan. Siltäkään kannalta ei ole suositeltava että sellaista huvitusta edelleen jatketaan. Hirvet olisivat yleisen hyödyn kannalta katsottavat ihmisille vahinkoa tuottaviksi, jotenka niitä pitäisi saada, ei ainoastaan jokaisen, vaan myös kaikkina vuodenaikoina vapaasti metsästää.

Ed. **Hokkanen**: On tässä tuotu esiin, mitä vahinkoa hirvet tekevät maallemme ja yhteiskunnallemme, mutta on vielä jäänyt joitakuita kohtia sanomatta, joista minä tahtoisin muistuttaa. Muuten yhdynkin edustaja Heikkilän ehdotukseen. Sitäpaitsi eivät hirvet ole niinkään suositettavia elukoita meidän maassamme kuin joku luulee. Se tekee maaseuduilla takalistometsiköissä asuville torppareille ja mökkiläisille vahinkoa muussakin suhteessa ei ainoastaan sotkemalla peltoja ja ojia. Niitten karjat käyvät metsissä, eivätkä edelliset puhujat ole vielä tulleet maininneeksi siitä, mitenkä usein täytyy torpparin lopettaa lehmä, kun se on hirven kanssa joutunut paritteluun. Tämä on suuri vahinko etenkin niille, jotka asuvat takaliston mailla, joissa hirvet vielä paremmin viihtyvät kuin niissä seuduin, missä lehmäkarjat käyvät heinälaitumilla. Lisäksi tulee vielä se seikka että se hätyyttää ihmisiä, se on vielä vihainen. Se ei ole minun mielestäni mitenkään suositettava elukka meidän maassamme.

Ed. **Turkia**: Yleensä näyttää, kun tarkastelee meidän lainsäädäntöämme, niinkuin siinä olisi ollut periaatteena: jolla paljon on, sille tulee enemmän antaa. Samaan periaatteeseen nojaa myös tämä hallituksen esitys. Tähän saakka ovat hirvet olleet yhteiskunnan omaisuutta. Kukaan yksilö ei niitä ole voinut omistaa. Valtio on pitänyt hirven vahingonteosta huolta aivan niinkuin virkamiestensä eläkkeestä, ja suunnattoman suuret ovat ne summat, joita on vuosittain siroteltu hirvien vahingonteosta. Hallituksen esityksestä näkyy, että yhdeksän vuoden kuluessa on suoritettu yhteisistä varoista 343,900 mk. Ajatelkaa, mikä huikea summa! Nyt kun on tällaiset rahasummat haaskattu ja hirviä saatu tänne joltisestikin tuhoa tekemään, näyttää hirvet annettavan vain niiden muutamien metsästettäviksi, jotka omistavat sitä niin kutsuttua mustaa multaa eli isänmaata, tai joilla on varoja ostaa itselleen metsästysoikeus. Tämä toimenpide olisi hirveä taka-askel, se olisi todellakin mitä suurin vääryys köyhää väestöä kohtaan. Minua ihmetyttää hallituksen esityksen toinen kohta. Siinä sanotaan, että kaatuneiden hirvien lukumäärästä sekä siitä, ovatko ne koiras- vai naarashirviä, on maanomistajan tai tappajan ilmoitettava kruununnimismiehelle. Näyttää siis, että hallitus aikonee pitää hirvistä paljon suurempaa huolta kuin ihmisistä. Toivoisin, että ennenkuin tällaista tilastoa ruvetaan keräämään, kerättäisiin tilasto siitä, kuinka paljon köyhälistön lapsia vuosittain kuolee tarpeellisen ravinnon puutteessa. Minusta se olisi paljon tärkeämpää hallitukselle kuin se, montako hirveä todellakin oikaisee koipensa vuoden kuluessa.

Jos rauhoitusaikaa vaaditaan hirvelle, olkoon se mahdollisimman lyhyt, niinkuin täällä edellinen puhuja huomautti, se aika, mikä luonnollisesti katsotaan silloin välttämättömäksi, mutta missään tapauksessa älköön rajoitettako kenenkään oikeutta metsästää hirviä silloin, kun tuo lyhyt rauhoitusaika on loppunut. Niiden täytyy olla jokaisen omaisuutta, koska niiden tuottamaa vahinkoakin on yhteisesti kärsitty. Jos voitaisiin laskea, kuinka paljon ne ovat kruununmetsää vahingoittaneet, niin tämä mainittu summa nousee paljon huikeammaksi, kuin miksi se nykyään on laskettu. Kun siis niiden lisääntymisestä on yhteisesti kärsitty vahinkoa, täytyisi olla oikeus niiden metsästämiseenkin yhteinen.

Ed. **Tulikoura**: Tämä arm. esityksessä mainittu laki hirven metsästämisestä ja sen rauhoittamisesta on kai käsitettävä siten, että hirvi olisi tarpeellinen meidän Suomen metsissä. Mutta kun hirvet olivat olleet rauhoitettuna, niin muutama vuosi sitte niitä alkoi lisääntyä suuressa määrässä, että ne jo ovat metsissämme to-

dellisena maanvaivana. Ne eivät ole maalle tarpeellisia, vaan päinvastoin vahingollisia. Nyt on olemassa laki, joka estää edes karkoittamasta niitä pois karjamailtaan tai viljavainioiltaan. Jos koettaa hirveä pelottaakseen ampua tyhjään, niin se lähtee ensi kerralla ja toisellakin, mutta kolmannella kertaa se ei enää lähde. Mitä on silloin tehtävä maanomistajan, kun hän näkee hirven tuhoavan vainioitaan? Ei mitään. Jos hän lähtee etsimään todistajia kylästä jostakin kaukaa, niin sillä aikaa hirvi jo ehtii lähteä matkoihinsa, eikä saa todistetuksi, että se on hänen vainioitaan tuhonnut.

Tällaiset olot johtavat lakia kunnioittavan kansalaisen lain rikkomiseen. Tässä lakiehdotuksessa annetaan oikeus 15 päivän kuluessa ampua hirvi, mutta sen sijaan saapi esityksestä sen aatteen, että valtion puolesta ei makseta korvausta hirvien tekemistä vahingoista. Mihin joutuu nyt maamies, kun hän ei saa karkoittaa hirveä vainioiltaan eikä edes saa korvausta sen tuottamasta vahingosta?

Minä tahdon puolestani evästää valiokuntaa sillä periaatteella, että maanomistajalle annettaisiin oikeus, nähdessään viljelysmaallaan hirven, kaatamaan sen, erittäinkin syyspuolella vuotta, jolloin hirvi useinkin tekee tuhoa. Luulisin että nykyinen hirven suojeleminen ei tuota maalle etua, sillä ne ovat nyt kerran lisääntymään päästyään käyneet todelliseksi maanvaivaksi.

Ed. **Tervaniemi**: Yhdyn täydellisesti edustaja Kareksen lausuntoon.

Ed. **Aromaa, E.**: Niiden numeroiden lisäksi, mitkä ovat esityksessä, on vielä huomattava että hirvet ovat tehneet paljon vahinkoa myöskin torppareille ja mökkiläisille, jotka ollen vähävaraisia eivät ole voineet hakea korvausta senaatilta. Yhdyn näin ollen edustaja Heikkilän esityksen.

Ed. **Schybergson**: Hirveän paljon jo on nyt hirvistä puhuttu. Minun käsittääkseni tämä keskustelu on ollut jotensakin tarpeeton, sillä me olemme luultavasti kaikki jotensakin samalla kannalla kuin arvoisat edelliset puhujat.

Ed. **Pykälä**: Yhdyn edustaja Schybergsoniin siinä mitä hän äsken lausui, mutta itse pääasiassa edustaja Karekseen. Edustaja Heikkilälle pyytäisin huomauttaa, kun hän sanoi ettei kellään ihmisellä olisi omistusoikeutta hirviin, siitä, että hän itse tuli lausuneeksi ajatuksen, joka sisälsi vähän muutakin. Kun hän sanoi, että parissa viikossa hirven vasikka syö hintansa — niin tietysti se syö siltä, jolla on metsää. Siis niin

kauan kuin metsää on yksityisen hallussa, niin kauan se tekee metsänomistajalle vahinkoa. Periaatteessa olen sitä mieltä, että metsää kohtaavasta vahingostakin on korvaus määrättävä. Ja siinä suhteessa tullaan eduskunnassa tekemään anomus uuden metsästyslain säätämisestä kokonaisuudessaan. Ja luulen että ne perusteet, jotka edustaja Turkia on lausunut, tulevat silloin otettaviksi huomioon. Lisäksi: jos hirvenmetsästysoikeus tehdään niin laajaksi kuin ehdotetaan, niin minä kokemuksesta tiedän, että ne hirvenmetsästäjät, jotka lähtevät kaupungeista lasit silmillä metsästämään, usein ampuessaan ottavat lasit pois nenältään eivätkä osaa semmoiseen paikkaan eläimessä, että se kuolisi. Maan ollessa sulana ei päästä sen jäljille. Tuollainen voimakas eläin elää monia kuukausia sen jälkeen; olenpa tavannut kituvan hirven, jota säälillä täytyi nähdä, reisi kun oli mädäntynyt pois. Jos kerran metsästysaika asetetaan, täytyy se asettaa semmoiseksi vuodenajaksi, jolloin maa on lumessa, jotta hirven jälkiä voitaisiin seurata, niin ettei tähänastinen epäinhimillinen menettely jäisi valtaan. Metsästyslaissa on tehtävä perinpohjainen uudistus, niin ettei joka vuosi tarvitse tehdä tilapäisiä muutoksia.

Ed. **Heikkinen:** Yhdyn edusmiesten Kareksen ja Pykälän lausuntoihin. Sen lisäksi, mitä on lausuttu, tiedän maamme pohjoisosissa, joissa lehmät käyvät laitumella, hirvien hävittävän karjoja ja joskus sekaantuvan lehmien kanssa, mistä kaikesta seuraa monenkaltaisia vahingoita. Niissä seuduin, missä on heinä- ja lehtisuovia, levittävät ja syövät hirvet niitä. Myöskin poromiehille saattavat hirvet vahinkoa levittäen porokarjoja, matkaansaattavat uudistettuja ja turhia porojen etsimisiä sekä riitoja heinän ja lehtien omistajan sekä poromiesten välillä, kun ei aina varmuudella voi selville saada, mitkä ovat hirven ja mitkä porojen tekemiä vahinkoja. Edellisen nojalla esitän, että hirven rauhoitus lopetettaisiin ja että hirven samoin kuin karhunkin annettaisiin nahkallansa maksaa tekemänsä vahingot, jotta niihin ei tarvitsisi tuhlata valtion varoja.

Ed. **Aalto:** Maanviljelijälle tulee monta kertaa hakemus saada korvausta hirvien tekemistä vahingoista yhtä kalliiksi kuin se maksu, mikä siitä sitte saadaan. Tämän tähden ovatkin monella paikkakunnalla maanviljelijät hirveästi suuttuneet hirviin ja sentähden mielellään kaatavat niitä ja rikkovat siten lakia. Esillä olevan armollisen esityksen kolmas kohta näyttää tarjoovan erinomaisen tilaisuuden, joskaan ei lainrikkomiselle, niin ainakin sen kiertämiselle. Siinä sanotaan, että rauhoitusajalla luvattomasti pyydetty tai tapettu hirvi, tahi sen

arvo, menee kruunulle, milloin metsästysoikeuden haltija itse on tehnyt rikoksen, mutta muussa tapauksessa metsästysoikeuden haltijalle. Metsästysoikeuden omistaja voi siis milloin tahansa palkata miehen noin vaan kahden kesken kaatamaan hirven ja saada sillä tavalla hirven milloin haluttaa. Rauhoitusta ei sentähden tositeossa olisi olemassa.

Ed. **Paloheimo:** Sen jälkeen kuin edustaja Pykälä esiintoi sen mielipiteen, että hirvenmetsästys olisi sallittava ainoastaan silloin, kun maa on lumen peitossa, minä en oikeastaan olisi tarvinnutkaan puheenvuoroa käyttää. Tahdon vaan mitä lämpimimmin kannattaa tätä huomautusta ja pyydän arvoisan valiokunnan ottamaan sen huomioon. Sillä se eläinrääkkäys, jota nykyään hirvenmetsästyksessä harjoitetaan, on todellakin jotakin sellaista, ettei yhteiskunnan tule sitä sallia. Ne henkilöt, jotka ovat hirvenmetsästyksessä osallisina olleet, tietävät hyvin, että tavallisesti asianlaita on sellainen, että jos yksi hirvi kaadetaan, niin kymmenen haavoitetaan. Mutta jos metsästys olisi sallittu ainoastaan silloin, kun maa on lumen peitossa, niin nämä raukat, jotka nyt jäävät metsään kitumaan, olisivat tilaisuudessa pääsemään vaivoistaan jonkun päivän kuluttua. Niitä voisi jälkiä myöten seurata ja lopettaa niiden tuskat; mutta nykyisissä oloissa ne saavat jäädä viikkokausiksi kärsimään siitä syystä että muutamat yksityiset käyttävät hirven metsästystä huvinaan.

Päätös:

Arm. esitys n:o 15 lähetettiin **lakivaliokuntaan.**

Tulkitsemisasia.

Esitettiin edustaja **V. T. Rosenqvistin** pöydällä ollut **tulkitsemista** koskeva **ehdotus.**

Puhemiehen ehdotuksesta otettiin käsittelyn alaiseksi ensinnä ehdotuksen **ensimäinen kohta.**

Keskustelu:

Ed. **Storbjörck:** Då L. O. stadgar att det språk, på hvilket kammarens förhandlingar skola ledas, bör vara svenska eller finska, hafva valmännen uti landet kunnat, utan att såsom

kompetensvilkor uppställa kunskap i det andra inhemska språket, välja dem till landtdagsmän, för hvilka de hafva det största förtroendet. I följd däraf har till denna kammare blifvit valda personer, hvilka icke förstå det finska språket och förmodligen äfven sådana, som icke förstå det svenska språket. Det är därför enligt mitt förmenande kammarens skyldighet att vidtaga åtgärder därhän, att äfven de, som icke förstå det andra språket, beredas möjlighet att deltaga i kammarens arbeten och en sådan möjlighet föreligger icke, om icke hr Rosenqvists förslag godkännes, nämligen att talmannen skulle framställa sina meddelanden till kammaren på hvartdera språket, svenska och finska. Jag skulle därför be att på det varmaste få understöda hr Rosenqvists förslag. Skulle detta förslag icke godkännas, så vore det analogt med ett beslut om att den, som icke vid denna landtdag förstår det finska språket, icke heller skall beredas möjlighet att deltaga i förhandlingarna. Jag hoppas därför kammaren i enlighet med vår demokratiska L. O. vill godkänna hr Rosenqvists på rättmätiga grunder framställda förslag.

Ed. **Setälä:** Rajoitun tällä kertaa ainoastaan ensimäiseen kohtaan. Minä puolestani ehdottaisin, että eduskunta hyväksyisi semmoisen määräyksen, että äänestysesitykset ovat esitettävät molemmilla kotimaisilla kielillä.

Ed. **Huoponen:** Kannatan edustaja Setälän tekemää ehdotusta.

Ed. **Sundblom:** Jämlikt L. O:s 50 § användas i landtdagen finska eller svenska språken. Finlands lagstiftande församling har förty med grundlagshälgd fastslagit de båda språkens lika berättigande inom folkrepresentationen. Men detta är icke nog.

Då i landtdagen finnas och kommer att finnas personer, hvilka behärska endast ett språk, finska eller svenska, är tolkning af nöden, tolkning till finska och tolkning till svenska. I motsatt fall blir det icke möjligt för den, som i likhet med mig behärskar endast det ena inhemska språket, att fullgöra sitt uppdrag såsom folkombud, ty härför erfordras framför allt en riktig uppfattning af hvad vid landtdagen yttras.

Personligen har jag erhållit mitt mandat af en talrik valmanskår, den åländska, som icke kan ett ord finska. Att af en dylik folkrepresentant fordra kännedom i landets bägge språk är icke rimligt, icke häller rättvist, ty hvarje folkgrupp har obestridlig rätt att ur sin egen krets välja landtdagsmän

och får härvidlag språkkunskap om än så önsklig, icke utgöra kompetensvillkor. Då det af hr Rosenqvist vid onsdagens plenum framställda yrkandet stöder sig på rättvisa och billighet, ber äfven jag att i allo få understöda detsamma, på samma gång jag hoppas och hoppas med tillförsigt, att landtdagens medlemmar, i folkrepresentationens eget intresse, skola bifalla till den gjorda framställningen.

Hvad första momentet beträffar, synes det mig naturligt, att icke blott omröstningspropositioner, utan äfven meddelanden och framställningar återgifvas på bägge språken, ty det är, såsom hr Rosenqvist redan vid föregående plenum framhöll, konsekvent att, då omröstningspropositioner engång framställas på båda språken, man låter meddelanden och framställningar framkomma jämväl på svenska, så att de svenska talande representanterna komma i tillfälle att fullständigt följa med.

Ed. **Tainio**: Tämä asia on ollut esillä 7-miehisessä valiokunnassa, ja esiintyy se valiokunnan laatiman työjärjestyksen 22 §:ssä, niin että eduskunta voisi sen nyt täällä erikseen hyväksyä. Sen ensimäinen momentti on, niinkuin edusmies Setälä sanoi, että äänestysesitykset tehtäisiin kummallakin kielellä. Selvyyden vuoksi luen tässä toisenkin momentin: »Ruotsinkielisten lausuntojen ponnet ovat tulkittavat suomeksi. Yksityinen tulkki olisi asetettava ruotsalaisia rahvaan miehiä varten, jos he sitä vaativat». Huomautan nyt vaan kaikkien olleen yksimielisiä tästä ensimäisestä momentista, että äänestysesitykset tehdään kummallakin kielellä. Se on siis 7-henkisen valiokunnan ehdotus. Itse puolestani en huomaa siinä suurta eroa edustaja Rosenqvistin ponteen nähden, että puhemiehet tekisivät kaikki ilmoituksensa, ehdotuksensa ja esityksensä kummallakin kielellä. Se on sama asia, mutta lausuttuna hieman täydellisemmin. Omasta puolestani olisin kyllä valmis vaikkapa hyväksymään edustaja Rosenqvistin laatiman ponsimuodostelun, sentähden että se on tarkempi eikä jätä tilaa minkäänlaiselle väärinkäsitykselle. Sitten kun tulee keskusteltavaksi edustaja Rosenqvistin ponsilauseen toisesta kohdasta, käytän puhevuoroa uudelleen niistä asioista, joista 7-henkisessä valiokunnassa on ollut erimielisyyttä ja joista eduskunnassa kaiketi tulee olemaan vielä enemmän erimielisyyttä.

Ed. **Palmén**: Minä pyysin puheenvuoroa oikeastaan vaan lausuakseni, että minä tässä ensimäisessä ponnessa olen valmis suostumaan siihen, mitä pyydettiin, nimittäin että äänestysesitykset aivan selvästi ja täydellisesti esitetään myös ruot-

siksi. Tähän lisään, koska hra Setälä ei sattunut sitä mainitsemaan, myös semmoiset tiedoksiannot, jotka puhemies tekee ja jotka ovat tarpeellisia asian käsittelyä varten. Nekin olisivat tulkittavat ruotsiksi. Myönnän, että joskus saattaa tapahtua, että jonkunmoinen lyhennys siinäkin voi tulla kysymykseen. Minä luulen kuitenkin, että tarkemman ohjeen antaminen tässä kohden on mahdoton. Pääasia on, että ne eduskunnan arvoisat jäsenet, jotka eivät ymmärrä suomenkieltä, saavat sen oikeuden, jota he pyytävät, että äänestysesitykset ja tiedoksiannot tulevat heille selviksi. Siihen minä puolestani suostun.

Ed. **Schybergson:** Det var med tillfredsställelse jag konstaterade det senaste andragandet, som icke så litet afvek från hr Setäläs. Jag tänker mig dock, att hr Setäläs förslag i själfva verket berodde på en alltför kort affattning, och att måhända äfven han åsyftade detsamma som hr Palmén. Jag är ingen vän af tolkning i fullständig form. Redan i den komité, som utarbetade förslaget till den nya Landtdagsordningen, uttalade jag mig för att en fullständig tolkning icke borde komma i fråga. Men såvidt det gäller meddelanden från talmansstolen, böra dessa återgifvas fullständigt äfven på det andra språket, och jag förbiser härvid icke, att talmannen kan komma att vara en person, som endast ofullständigt behärskar det andra inhemska språket. Landtdagsordningen kan icke begära af en talman, som utses icke af regeringen, utan af och bland landtdagsmännen själfva, att han skall vara bägge språken mäktig, och därför bör ifrågavarande första moment så formuleras, att det icke blir talmannens skyldighet att på hvartdera språket göra sina framställningar, utan att han därvid kan kompletteras genom tolk. Det är för talmannen ett besvär, som han måste befrias ifrån, ifall han icke själf är villig att underkasta sig detsamma. Med denna modifikation böra icke blott talmannens propositioner eller hans meddelanden öfverflyttas till det andra språket, utan äfven den sammanfattning af diskussionen, som har blifvit vanlig hos oss och som talmannen äfven vid denna landtdag i flertalat fall lämnat. Särskildt i afseende å denna sammanfattning af diskussionen synes det mig ligga vikt på att en tolk ställes till talmannens förfogande. I denna riktning skulle jag önska hafva den första klämmen affattad.

Hvad den formella behandlingen af förevarande fråga beträffar, så är det vanskligt att rycka ut denna fråga från arbetsordningen i dess helhet. Det är äfven vanskligt att af-

göra densamma utan föregående beredning. Man kan visserligen säga, att ingenting hindrar landtdagen att efter beredning fatta ett annat beslut i frågan, men sådant vore ju knappast önskligt, och jag tror därför att det vore väl, om hr Rosenqvists förslag, såsom den sista klämmen vidhandengifver, remitterades till talmanskonferensen eller sjumannakomitén, utan att landtdagen nu binder sina händer genom definitiva beslut rörande första och andra momenten.

Ed. **Setälä**: Kun minä käytin sanaa »äänestysesitykset», niin silloin käsitin tietysti puhemiehen tiedonantojen eli lyhyitten yhdistelmäin edellisestä keskustelusta, jotka käyvät äänestysesitysten edellä, aivan olennaisesti kuuluvan äänestysesityksiin, ja käytin senvuoksi tätä lyhyttä sanamuotoa, jotta ei vaadittaisi puhemieheltä, että hän, niinkuin todellakin on tapahtunut talonpoikaissäädyssä ennen ja viime valtiopäivillä myös porvarissäädyssä, olisi ikäänkuin elävä fonograafi, joka puhuu vuoroon joka ainoan sanan suomeksi, joka toisen sanan ruotsiksi. Mutta jos katsotaan, että sana »äänestysesitykset» ei ole tarpeeksi selvä, niin minäkin voin varsin hyvin yhtyä siihen, että puhemiehen tiedoksiannot ja äänestysesitykset esitetään molemmilla kielillä.

Ed. **von Alfthan**: Det synes mig vara självklart, att landtdagsmännen, innan de afgifva sina röster, skola hafva klart för sig hvad saken gäller, och detta kan icke ernås annorlunda än så, att framställningarna i deras helhet från presidiets sida göras klara för alla medlemmar af församlingen. Såsom förhållandena nu faktiskt ligga, kan detta icke uppnås på annat sätt än att sammanfattningarna af diskussionerna och omröstningspropositionerna framställas på båda språken. Huruvida nu talmannen, som är öfverhopad med arbete, skall åläggas att själf göra detta, är en sak för sig. Mig synes densamma närmast bero på, huruvida talmannen anser sina krafter medgifva, att själf personligen taga på sig denna arbetsbörda. Landtdagens sak är återigen att på ett eller annat sätt, exempelvis såsom hr Schybergson föreslagit, sörja för att dessa meddelanden blifva klart uppfattade af samtliga närvarande. Jag betviflade från början lämpligheten af att dela diskussionen, såsom hr talmannen föreslagit. Vill man dock till en början få saken ordnad, så kunde man ju preliminärt antaga ett sådant förslag, som här gjorts. Mig synes att denna sak är af den grundväsentliga betydelse för ärendenas handläggning, att den tarfvar en beredning utaf den nu bildade talmanskonferensen, och skulle jag sålunda, jämte det

jag i sak förenar mig med hr Rosenqvist, be att få förorda bifall till det tillvägagående, som hr Schybergson föreslagit.

Ed. **Ahlroos**: Det af representanten Rosenqvist gjorda förslaget till språkförhållandenas lösning vid kammarens sessioner tager jag mig friheten att på det varmaste understöda, ty det gäller här att sätta alla representanter i tillfälle att kunna följa med landtdagens förhandlingar: en jämlikhetsprincip, som den demokratiska kammaren icke bör hafva något att anmärka emot. Det gäller som sagdt rätt åt alla inom kammaren, så mycket mer som denna kammare representerar tvänne folkgrupper, hvilka bygga och bo i detta land. Jag hemställer därför att landtdagen utan diskussion godkänner hr Rosenqvists anspråkslösa, men i allo rättvisa förslag. Hvad första punkten beträffar, yrkar jag sålunda på att omröstningspropositioner, framställningar och meddelanden göras på svenska och finska språken.

Ed. **Rosenqvist, V. T.**: Det var med icke ringa förvåning jag hörde hr Setäläs af hr Huoponen understödda förslag, gående ut på att endast propositionerna skulle uppställas på båda språken. Hr Setälä har emellertid numera modifierat sitt förslag i närmare anslutning till min kläm. Man kunde ju möjligen anse, att det vore tillräckligt att i klämmen blott tala om propositionerna, men jag ber att få erinra om det faktum, jag redan vid förslagets framställande i kammaren framhöll, att en proposition, som stod i sammanhang med ett långt meddelande, framställdes af talmannen på båda språken, medan det långa meddelandet, framställdes af honom blott på ett språk. Jag antagar att det icke var afsiktligt, och mina ord afse icke något klander i detta afseende mot hr talmannen. Men nu anförda faktum har varit en af orsakerna till, att jag ansett att det uttrycklingen borde i klämmen ingå, att förslaget gäller icke blott propositionerna, utan äfvan meddelandena och framställningarna af hr talmannen. Så mycket mer glädjande har det varit att vinna understöd i detta afseende från andra håll inom landtdagen. — Hr Schybergson har anmärkt, att man icke kan ålägga ordföranden denna börda. För min del lägger jag icke heller någon vikt på, om det är ordföranden eller sekreteraren, som gör framställningarna på det andra språket; hufvudsaken är att en framställning sker. Däremot kan jag icke godkänna det motiv, som hr Schybergson framhöll, nämligen att det kan vara möjligt, att vi vid en annan landtdag hafva en ordförande, som icke behärskar båda språken. Men detta sakförhållande föreligger i alla fall icke vid

denna landtdag; och det gäller ju nu en arbetsordning, som skall gälla blott för denna landtdag. För öfrigt har jag ingenting emot att öfversättningen eller återgifvandet på det andra språket verkställes af sekreteraren.

Ed. **Sirola**: Jos herra Rosenqvistin ehdotus tarkoittaa sitä, että puhemiehen on persoonallisesti tehtävä nämä äänestysehdotuksensa ja ilmoituksensa, niin ei sitä voida kannattaa niillä syillä, joita täällä jo on lausuttu. Häneltä ei voida vaatia molempien kielten täydellistä taitoa. Koska kuitenkin vastaehdotukset eivät ole selvässä ja määritellyssä muodossa, kuten edellyttää voisi, täällä esitetyt, yhtyisin minä herra Schybergsonin ehdotukseen, että mitä tässä asiassa hyväksytäänkin, katsottaisiin väliaikaiseksi ja kun nämä asiat työjärjestyksen yhteydessä tulevat esille uudestaan, silloin ne lopullisesti tarkastettaisiin ja hyväksyttäisiin. Jos työjärjestys valmistetaan 7-henkisessä komiteassa, tulisi se sieltä tänne. Tästä olisi se etu, että tänä väliaikana saataisiin nähdä, mihin tulkitsemisjärjestelmä käytännössä johtaa, ja olisi silloin jotakin perustusta, mille päätös rakennetaan.

Ed. **af Ursin**: Minulla tietysti ei ole mitään itse asiassa sitä vastaan, että se lykättäisiin 7-miehiseen komiteaan, mutta minä huomautan, että siellä se on jo päätetty ja päätetty pääasiallisesti niinkuin täällä ehdotettiin. Valiokunnassa oli kysymys siitä, että asiain käsittelyä pidettäisiin ainoastaan ensimäisenä lukemisena, mutta ennenkuin me erkanimme, tuli päätökseksi, että se on toinenkin lukeminen, ja asia on siis selvä siellä.

Puhemies: Huomautan, että se osa ehdotusta, onko tämä tulkitsemiskysymys lopullisesti päätettävä, vai onko se vielä lykättävä 7-miehiseen valiokuntaan, tulee kolmannen kohdan yhteydessä päätettäväksi.

Ed. **af Ursin**: Minä vain huomautan, että mikäli minä ymmärrän, asia valiokunnassa päätettiin.

Ed. **Tainio**: Edustaja Sirola sanoi, että ehdotukset eivät ole täysin selvät, ja se on kyllä osittain totta. Minä tarkoitan sillä sitä, että edustaja Setälä, joka itse on jäsenenä 7-miehisessä komiteassa, on ehdotusta muuttanut, ja minä olen myöntänyt myöskin, että siinä on ollut eräs puutteellisuus, mutta se puutteellisuus on ollut vaan muodollista laatua. Mutta kyllä tämä edustaja Setälän vastaehdotus on täysin selvä ja

varma. Puhemiehen ilmoitukset ja äänestysesitykset tehdään kummallakin kotimaisella kielellä. Se on selvä, ja tästä ovat komiteassa kaikki olleet yksimielisiä. Erona on vaan se, että edustaja Rosenqvistin mukaan puhemiehen itsensä pitäisi tehdä nämät molemmilla kielillä ja vastaehdotuksen mukaan sen voisi tehdä myöskin tulkki, joten puhemiehen ei olisi pakko osata molempia kotimaisia kieliä, kun ei sitä V. J:kään edellytä. Mitä tulee tähän ensimäiseen momenttiin, niin minä en käsitä miksei sitä voitaisi päättää lopullisesti. Onhan asia siksi selvä: puhemiehen ehdotukset ja äänestysesitykset tehdään kummallakin kotimaisella kielellä.

Puhemies: Minä jo huomautin, että kun lopullisesti kolmatta kohtaa käsitellään, päätetään siitä, onko se väliaikainen vaiko lopullinen.

Ed. **Rosenqvist, V. T.**: Jag framhöll redan tidigare, att jag ingalunda håller på, att ordföranden nödvändigtvis skall begagna sig af båda språken. Några senare talare tyckas emellertid hafva uppfattat saken så. Det är för mig detsamma, om sekreteraren gör det; hufvudsaken är att alla meddelanden från presidiet uppfattas af alla.

Ed. **Nevanlinna**: Minä hyväksyn myös puolestani sen muodostuksen, jonka tämä nyt ehdotettu ensimäinen kohta tehtävässä päätöksessä on saanut. Mutta minä en voi ollenkaan hyväksyä sitä perustelua, joka tietääkseni on ainoa, mikä täällä on sille tuotu julki. Minä en voi katsoa asiaa siltä kannalta, että tämmöisen päätöksen tekeminen ilman muuta kuuluisi semmoisenaan oikeuden ja kohtuuden vaatimuksiin, siis olisi jotakin, joka ei muutukaan, vaan minä katson tätä asiaa tällä kertaa ainoastaan käytännölliseltä kannalta. Ne syyt, joilla minä voin tämän ehdotuksen hyväksyä, ovat sentähden myöskin yksistään käytännöllistä laatua. Minusta on asia se, että oikeus ja kohtuus päinvastoin vaatii, että ne edustajat, jotka tänne valitaan, kaikki osaavat suomen kieltä. Mutta kun tämä käsitys maassamme ei suinkaan ole ollut ainakaan tähän asti niin voimakkaana olemassa, vielä vähemmin yksin vallitseva, että meidän ruotsalaisella kansanaineksellamme olisi ollut syytä ottaa se huomioon valitessaan tällä kertaa valtiopäivämiehensä, niin minusta tähän katsoen asiat eduskunnassa ovat järjestettävät niin, että ne henkilöt, jotka ruotsalainen kansanaines hyvässä luottamuksessa on tänne valinnut, todellakin voivat täyttää tehtävänsä. Muullainen menettely enemmistön puolelta olisi minusta kaikin puolin epälojaalinen, tahtoisinpa suoraan

sanoa: se ei olisi kunniallista. Tältä kannalta minä puolestani, niinkuin minulla jo oli kunnia ilmoittaa, myöskin hyväksyn tämän ensimäisen ponnen.

Ed. **Ingman, A.**: Jag skulle be att få understöda det första förslaget, att tolkningsfrågan nu skulle remitteras till talmansutskottet, för att där ytterligare skulle tagas i öfvervägande, huru tolkningsfrågan inom representationen borde arrangeras. Jag tänker mig, att man kunde i korthet ändå öfversätta de svenska yttranden, som här komma att hållas — — — — —

Puhemies keskeytti puhujan huomauttaen, että mainittu seikka tulee käsittelyn alaiseksi kolmannen kohdan yhteydessä.

Ed. **von Alfthan**: Minä pyydän saada lyhyesti vastata hra Nevanlinnan puheen periaatteelliseen osaan. Jos se periaate hyväksyttäisiin tässä asiassa, minkä hra Nevanlinna on täällä esiintuonut, niin siitä seuraisi, että ruotsalaiset talonpojat ympäri maata sekä ruotsalaiset työmiehet, jotka eivät ymmärrä muuta kuin ruotsinkieltä, olisivat siinä tilassa, että ne eivät voisi antaa ääntänsä muille kuin ruotsalaisille herroille. Siinä osassa minä kyllä yhdyn hra Nevanlinnaan, että nykyaikaan tulee jokaisen herrasmiehen ainakin niinpaljon tietää suomenkielestä että hän sitä ymmärtää. Mutta sitä ei voi nykyään vaatia, ei yksinkertaiselta talonpojalta eikä yksinkertaiselta työmieheltä. Siis semmoinen menettely, jonka hra Nevanlinna on täällä esiintuonut, on minun mielestäni aivan vastoin sitä demokratiiaa ja sitä tasamieltä, mikä on koko meidän eduskuntalaitoksemme pohjana. (Hyvä!)

Ed. **Ingman, L.**: Pyydän kannattaa täällä tehtyä ehdotusta että ne päätökset, jotka nyt asiassa tehdään, katsottaisiin väliaikaisiksi.

Puhemies: Se asia tulee esille vasta kolmannen kohdan yhteydessä.

Ed. **Ingman, L.**: Pyydän siinä tapauksessa saada käyttää puheenvuoroa myöhemmin.

Ed. **Listo**: Näyttää siltä, että tämä keskustelu väkisinkin eksyy kolmanteen momenttiin ja että puhemiehen vastoin luonnollista ajatuksen kulkua täytyy keskeyttää puhujat ehtimiseen. Ehdotan sentähden että otettaisiin kolmas momentti ensin rat-

kaistavaksi ja sitten jatkettaisiin ensimäisestä momentista ja mentäisiin siitä toiseen. (Ei-huutoja!)

Päätös:

Ensi kohta hyväksyttiin edustaja **Setälän** ehdottamalla muodostuksella.

Toinen kohta:

Keskustelu:

Ed. **Tainio**: Seitsenhenkisen valiokunnan vastaehdotus tähän edustaja Rosenqvistin toiseen momenttiin kuuluu: »ruotsinkielisten lausuntojen ponnet on tulkittava suomeksi». Eroavaisuus on siinä, että edustaja Rosenqvist tahtoisi tulkittavaksi suomesta ruotsiksi ja ruotsista suomeksi. Sellainen esitys oli kyllä ruotsalaisen kansanpuolueen edustajain mielipiteenä seitsenhenkisessä valiokunnassa. Mutta molempienkin suomalaisten puolueiden, suomalaisen ja nuorsuomalaisen vastaehdotus oli, ettei mitään tulkitsemista yksityisten lausuntojen suhteen tapahtuisi. Näistä kahdesta jyrkästi eroavasta mielipiteestä tehtiin sovintoehdotus sosialistien tekemän ehdotuksen perusteella että tulkitsemista käytettäisiin, mutta julkisesti ainoastaan ruotsista suomeksi. Ei tahdottu tehdä vääryyttä ruotsalaisille rahvaanmiehillekään, joilta seitsenhenkisen valiokunnan mielipiteen mukaan ei voida vaatia suomenkielen taitoa. Sentähden ehdotetaan, että niille hankittaisiin tulkki yksityisesti, jos nimittäin joku sitä vaatii. Sen mukaan siis tulkitseminen tapahtuisi kyllä itse asiassa molemmilla kielillä; mutta julkisesti ainoastaan suomeksi ja yksityisesti ruotsalaisia rahvaanmiehiä varten päinvastoin. Tämä siksi, että säästettäisiin eduskunnan kallista aikaa ja että niiden kahden tai kolmen henkilön vuoksi, jotka täällä eivät suomea taida, ei tarvittaisi pitkistyttää ja ikävystyttää istuntoja. Ja täten kuitenkin tulisi heidän todellinen tarpeensa tyydytetyksi.

Mitä sitte tulee tuohon loppumuodostukseen, niin se eroavaisuus, että edustaja Rosenqvist ehdotti tulkittavaksi pääasiallisen sisällyksen ja seitsenhenkinen valiokunta vain ponnet, johtuu siitä, että on perin vaikea tietää, mikä on minkäkin puheen pääasiallinen sisällys. Sehän jäisi tulkin mielivaltaisen tulkitsemisen varaan, ja eiköhän olisi esim. varsinkin tällaisessa evästyskeskustelussa perin vaikeata löytää pääasiallista sisältöä. Olen oikein varta vasten näitä evästyksiä sillä korvalla kuunnellut, että mitenkä ne tulkittaisiin, ja oikeaa ratkaisua

en ole löytänyt. Paraskin tulkki joutuisi ehdottomasti pulaan koettaessaan ottaa selvää siitä, mikä on pääkohta, mikä sivuasia. Jouduttaisiin vaan täydelliseen pitkäveteiseen tulkitsemiseen, jota sentään täällä kukaan ei ole vaatinut. Siitä syystä tahdottiin määritellä tämä kohta tarkemmin; ja niin tuli sanamuodoksi: ruotsalaisten lausuntojen ponnet on tulkittava suomeksi.

Jos ruotsinkielen käyttäjä antaisi tämän ponsilauselmansa vaikkapa kirjallisesti tulkille, niin silloinhan tulkki voisi sen ihan sanasta sanaan esittää ja minun käsittääkseni tällaiseen ponsilauselmaan saadaan mahtumaan aivan lyhyt motiveerauskin tai jonkunlainen lähtökohta selvitykseksi siitä, miksi ja mistä tällaiseen ponteen on johduttu, mutta tämä lähtökohta tietysti voisi siinä tapauksessa olla ainoastaan sivulauseena mainittu. Minä luulisin itse puolestani, että tämä sosiaalidemokraattien välitysehdotus olisi paras. Tulkitsemista kokonaan, niinkuin nuorsuomalaiset ja suomalaiset ovat siellä komiteassa ehdottaneet, ei voida oikeudellisesti kieltää, vaikkakaan tulkitseminen ei liene muiden maiden parlamenteissa tavallista ja jäänee näin ollen meidän eduskuntamme ainoaksi eduskunnaksi, missä tulkitsemista käytetään. Mutta asialla on sittenkin oikeudellinen puolensa ja perustelunsa, sillä onhan oikein ja paikallaan, että ne, jotka eivät ruotsia osaa, saavat tietää, mitä ruotsalaisten puhujain ponsilauseet sisältävät. Siihen on käytännöllinen pakkokin; sillä saattaisihan täällä joku ruotsalainen edustaja tehdä jonkun ehdotuksen, johon suomalainen yhtyisi, jos sen tietäisi. Mutta ymmärtämättömyyden takia se saattaisi mennä ohi huomaamatta ja jäädä ilman kannatusta, jonka se muuten mahdollisesti voisi saada. Ja useimmissahan eduskunnissa lienee tapana, että ehdotus ei tule äänestyksen alaiseksi, jos ei sitä edes yksi tai kaksi puhujaa ole kannattanut.

Tämä on minun mielestäni siksi pakottava seikka, että tulkitsemista lyhyesti täytyy käyttää. Mutta käytännöllisyyden vuoksi taas ja sen vaikeuden vuoksi, mikä on määrättäessä pääasiallista sisältöä, täytyisi tämä pykälä saada enemmän määrättyyn muotoon, ja sentakia olisi parasta lausua se sillä tapaa, kuin seitsenhenkinen valiokunta on esittänyt. Seitsenhenkisen valiokunnan puolesta, omasta puolestani ja myöskin sen ryhmän puolesta, johon minä kuulun, ehdottaisin eduskunnalle hyväksyttäväksi että ruotsinkielisten lausuntojen ponnet olisi tulkittava suomeksi ja yksityinen tulkki asetettava ruotsalaisia rahvaanmiehiä varten, jos he sitä vaativat.

Ed. **Setälä:** Niissä maissa, joiden parlamenteissa puhutaan useampia kieliä, ei tietääkseni tulkitsemista käytetä, ei

edes niissä maissa, joissa muuten yleensä on tahdottu järjestää kieliolot sillä tavalla, ettei toinen kansallisuus sorra toista. Niin on, ainakin sen mukaan kuin minulla on tiedossa, laita Belgiassa, niinikään myös Sveitsissä ja Itävallassa. Sveitsin kansallisneuvoston työjärjestyksestä minä löydän ainoastaan semmoisen määräyksen, että mietinnöt yleensä esitetään »molemmilla kielillä». Mitään muuta ei sanota. Tämä siis sisältänee sen, että mikään tulkitseminen ei tule kysymykseen, sillä tottahan näin tärkeä asia muuten olisi työjärjestyksessä mainittu.

Jokaisella, joka on kuunnellut talonpoikaissäädyn ja viime valtiopäivillä porvarissäädyn keskusteluja, lienee se kokemus, että tulkitseminen todellakin tekee keskustelunmenon suorastaan sietämättömäksi. Se myöskin vaikuttaa aina suurta häiriötä, koska silloin, kun tulkitseminen alkaa, edustajat alkavat liikkua paikoiltaan, menevät toisiin huoneisiin, ja sillaikaa toinen puhuja on jo ehtinyt alkaa, kun taas poistuneet tulevat sisään eduskunnan kokoussaliin. Sanottiin kyllä, että ei ole kysymys täydellisestä tulkitsemisesta, vaan olisi ainoastaan lausuntojen pääsisällys esitettävä. Tämmöinenkin tulkitseminen on kuitenkin, niinkuin edustaja Tainio jo huomauttikin, peräti vaikea. Sen täytyy ensinnäkin olla harvinaisen älykäs ja intelligentti henkilö, joka todellakin aivan täsmälleen muutamalla sanalla voi lausua toisen ajatuksen pääsisällyksen. Minulla on ollut eräässä kokouksessa tilaisuus kuunnella tulkitsemista, joka kyllä oli lyhyt, mutta ei ainakaan niinä tosin kyllä harvoina kertoina, joina minä sitä kuulin, ollut likimainkaan oikea. Minä suuresti epäilen, voidaanko ylipäänsä semmoista tulkkia saada, joka todella hyvästi ja asiallisesti ja samalla kuitenkin erinomaisen lyhyesti esittäisi puhujain lausuntojen pääsisällyksen. Hänen tehtävänsä tulisi varmaankin lopulta pääasiallisesti mielivallasta riippuvaksi. Epäilemättä siis olisi parempi ettei puhuttaisi lausuntojen pääsisällyksen tulkitsemisesta, vaan siten ainoastaan, niinkuin edustaja Tainio 7-miehisessä valiokunnassa on ehdottanut, siitä, että ruotsinkielisten lausuntojen ponnet esitettäisiin suomeksi. Minusta tämä kuitenkin tuntuu tarpeettomalta, koska ennen äänestyksen tapahtumista, äskeisen päätöksen mukaan, tulee annettavaksi selonteko siitä, mitä keskustelun aikana on esitetty, ja myöskin ponnet tulevat esitettäviksi, siis saadaan juuri se, mitä äskenmainittu ehdotus tarkoittaa. Ainoa seikka, joka tässä tosin on huomioonotettava, on se, mihin edustaja Tainio viittasi, että jos joku edustaja olisi tahtonut kannattaa ruotsinkielellä tehtyä pontta, hänellä ei keskustelun aikana olisi ollut siihen tilaisuutta, vaan se tapahtuisi liian myöhään. Minä en luulisi tästä kuitenkaan olennaista haittaa tulevan, sillä edus-

kunnan eri ryhmissä on siksi monta molempien kielien osaajaa, että varmaankin kaikki hyvät ehdotukset keskustelun aikana voivat saada kannatusta. Minä luulisin siis, että ilman julkista tulkitsemistakin saavutettaisiin se tarkoitus, jota 7-miehisen valiokunnan enemmistö on tahtonut saada toteutetuksi.

Mitä yksityiseen tulkitsemiseen tulee, niin se tietysti on vain verraten pieni rahakysymys. Jos ruotsia puhuvat suomenkieltä taitamattomat edustajat sitä vaativat ja katsovat semmoisen tarpeelliseksi, niin minä puolestani en tahtoisi sitä vastustaa, mutta suomenkielisten lausuntojen lyhyttäkään kääntämistä tai ponsien julkista ruotsintamista joka lausunnon jälkeen minä en voi puoltaa. Se tulisi epäilemättä suuressa määrässä pitkittämään lausuntoja. Kun suomea taitamattomia koko eduskunnassa lienee ainoastaan kaksi, niin epäilemättä heidän tarpeensa aivan täysin tulee tyydytetyksi yksityisen tulkitsemisen kautta, mikäli se ei tule tyydytetyksi sillä, että puhemiehen puolelta tehtävät tiedonannot ja äänestysesitykset esitetään molemmilla kielillä.

Ed. **Huoponen**: Keskustelukielen käyttämisessä Suomen kansan eduskunnassa olisi meidän asettuminen perustuslain määräystä noudattamaan. V. J:n 50 §:ssä nimenomaan määrätään, että asiain käsittelyssä valtiopäivillä käytettäköön suomen- tai ruotsinkieltä. Tulkitsemisesta ei puhuta sanaakaan. Käytännölliset vaikeudet tekevätkin tulkitsemisen mahdottomaksi. Varoittavana esimerkkinä, niinkuin hra Setälä täällä aivan oikein on huomauttanut, ovat talonpoikaissäädyn istunnot. Tulkitsemisen kautta ne muuttuivat aivan liian rasittaviksi. Tulkitsemisen aikana, niinkuin hän huomautti, vallitsi säädyssä huomattava levottomuus. Edustajia liikuskeli edestakaisin ja poistui usein sivuhuoneisiin. Tämä vaikutti häiritsevästi niihinkin, jotka tulkitsemisen kautta tahtoivat saada selkoa esitetyistä lausunnoista. Tarkoitus vain vaillinaisesti saavutettiin ja toisinaan jäi se saavuttamatta. Tulkitseminen pirstoi yhtäjaksoisen asiain käsittelemisen ja laimensi suuresti innostusta ja mielenvirkeyttä, jotka hedelmöittävän lainlaadintatyön aikaansaamiseksi ovat välttämättömät. Jos tulkitseminen otettaisiin eduskunnassa käytäntöön, tulisi mainittu epäkohta vieläkin haitallisemmaksi. Muistutan vaan miten sietämättömäksi olisi esim. viimeinen istunto muuttunut, jos tulkitsemista olisi käytetty. Mikäli kerrotaan ja niinkuin nyt on juuri ilmoitettu, on eduskunnassa onneksi vain aniharvoja semmoisia jäseniä, jotka eivät ole siinä määrässä perehtyneet suomenkieleen, että saisivat riittävästi selvää suomenkielisistä lausunnoista. Sitä vastoin on runsaasti niitä, jotka eivät lainkaan

ymmärrä ruotsinkieltä. Johdonmukaisuus tämmöisestä asiaintilasta vaatisi, että esitetyt lausunnot käännettäisiin puolin sekä toisin. Jos me aivan rauhallisesti ajattelemme minkälaiseksi eduskunnan kokoukset tällöin muuttuisivat, niin pitäisi meidän päästä siihen käsitykseen, että tulkitseminen yksinomaan käytännöllisistä syistä on mahdoton toteuttaa. Ne vaikeudet, joita perustuslakimääräysten toteuttaminen nyt aluksi voisi tuottaa, voitaisiin hyvällä tahdolla, ellei kokonaan poistaa, niin ainakin tuntuvasti lieventää. Milloin vaikuttavia lausuntoja esitetään, voinee varmuudella olettaa, niinkuin hra Setälä täällä on huomauttanut, että molempia kieliä taitavat jäsenet pitänevät velvollisuutenaan ryhtyä näitä ehdotuksia joko kannattamaan tai kumoomaan, ja tällöin esittävät ydinkohdan esitetystä lausunnosta. Sillä tavoin poistuisi se turvattomuuden tunne, mikä syntyisi siitä, että pitäisi vaikuttaa päätöksen tekemiseen, vaikka ei tiedä, mistä on kysymys. Mutta kun puheenjohtaja ehdottaa ponnet, niin siitäkin jo käy selville asiain pääkohdat. Tämän lisäksi voitaisiin, jos vaan eduskunnan kielitaitoisilla jäsenillä on palanenkaan hyvää tahtoa, istumapaikat niin järjestää, että keskellä istuisi molempia kieliä taitava toveri, joka kuiskaamalla tai paperiin merkitsemällä tekisi ydinkohdista selostuksen vierustoverilleen. Sillä tavalla tulisivat epäkohdat jotensakin poistetuksi puolin sekä toisin.

Väärinkäsitysten välttämiseksi mainitsen, että kieliasiassa olen oikeusperiaatteen kannalla ja vastustan kaikkea sortoa. Ne ovat yksinomaan käytännölliset syyt, jotka puhuvat voimakkaasti tulkitsemista vastaan. Toivon, että ne eduskunnan jäsenet, joita kysymys koskee, eduskuntatyön yhtenäisen menestymisen tähden auliisti suostuvat tähän ehdotukseen.

Ehdotan näin ollen, että asiain käsittelyssä valtiopäivillä käytettäköön suomen- tai ruotsinkieltä.

Ed. **Gustafsson**: Såsom beredningsutskottets förslag i saken blifvit refereradt af hr Tainio, gör det tvänne inskränkningar i hr Rosenqvists förslag. Den ena är den, att icke det hufvudsakliga innehållet af yttrandena skulle i korthet refereras, utan endast klämmarna, d. v. s. yrkandena. Den andra inskränkningen är den, att endast de svenskspråkiga talarenas klämmar eller yrkanden kunde återgifvas, men däremot de finskspråkiga talarenas klämmar och yrkanden skulle genom enskilda tolkar återgifvas på svenska för dem, som icke förstå finska. Ja förstår mycket väl, att det är vägande praktiska skäl, som här tala, och likaså konstaterar jag, att alla talare, som åtminstone hittills uppträdt i saken, tagit den från praktisk synpunkt. För egen del talar jag icke heller här.

Jag kommer till rätta utan tolkning för egen del, och jag är icke heller beroende af mitt parti, då det icke binder någon af sina medlemmar och väl icke kommer att befullmäktiga sina medlemmar att tala i andras namn än eget. Men likafullt skulle jag be den ärade kammaren taga i betraktande att det för dem, som icke förstå finska språket, blir stora svårigheter. Det blir ganska betänkligt för dem att afgifva sin röst. Icke heller vi andra kunna åläggas tolka andraganden, som vi icke så alldeles förstå. Jag förstår icke att det skall vara så mycket större svårighet för en tolk att återgifva det allra väsentligaste af yrkandena än för oss här. Dessutom kunna vi tänka oss, att framdeles talmannen icke förstår svenska. Huru skall han då kunna följa med diskussionen och framställa propositionerna? Skall han också hafva privat tolk för sig, som hviskar, hvad de svenska talarena sagt? Jag tror nu icke, med den erfarenhet jag haft från kyrkomöten och andra möten, att tolkning i hufvudsak tager så mycken tid, om tolken är något så när intelligent. Man kan i största korthet återgifva yttrandet. Men man kan äfven någon gång tolka, som jag engång hörde en tolk säga: »Edellinen puhuja sanoi, mitä muut puhujat ennen olivat sanoneet». Jag tror att t. o. m. med den tolkningen var församlingen fullkomligt nöjd. Äfven här kunde tänkas en dylik tolkning. Det är naturligtvis endast en nödfallsåtgärd, icke en idealtolkning, som jag afser. Slutligen ber jag få framföra, att vi ju icke begära för mycket. Ehuru vi äro blott en åttondedel, d. v. s. representanter för 400,000, så hafva vi icke så mycket upptagit den ärade kammarens tid med svenskspråkiga yttranden, så att om också tolkning skulle medgifvas oss af det hufvudsakliga i yttrandena och klämmarna från finska till svenska, så skulle vi dock icke upptaga en åttondedel af kammarens tid.

Pyydän sanoa myös suomeksi — vaikka edustaja Huoponen luulee, että se on vastoin lakia — että me ruotsia puhuvat emme ole liian paljon kuluttaneet arvoisan eduskunnan aikaa ja että, vaikka meille myönnettäisiin pääasiallinen käännös sekä suomalaisista että ruotsalaisista lausunnoista, kumminkaan me emme luultavasti ottaisi $^1/_8$:kaan eduskunnan ajasta.

Ed. **Kivilinna**: Tehty ehdotus tulkitsemisesta on tullut sen puolueen taholta, joka itseään kutsuu ruotsalaiseksi kansanpuolueeksi. Voinen siis otaksua, että se on tämä puolue tai osa eduskuntaa, joka tätä tulkitsemista kaipaa, ja luulen, että me muut kyllä tulisimme toimeen täydelleen ilman sitä ja että tätä kysymystä meidän tähden siis ei olisi tarvittu herättää. Tässä ruotsalaisessa kansanpuolueessa on kumminkin

käsittääkseni kaksi niin erilaista osaa, että tämän kysymyksen käsittely ja se kanta, jolle tässä asetutaan, muodostuu luullakseni hyvinkin erilaiseksi riippuen siitä, kumman osan ottaa lukuun.

Osa tätä ruotsalaista kansanpuoluetta on n. s. ruotsinkielistä sivistynyttä luokkaa, virka- ja muuta ylimysluokkaa, ja varsinkin sen edustajista tässä eduskunnassa kuuluu suurin osa tähän puolueen ainekseen. Tästä kansanaineksesta on ulkopuolella eduskuntaa useamman kuin yhden kerran sanottu totuus. Mutta tuskinpa se kumminkaan lienee tehty liian usein, edes tarpeeksi usein, koska käsittääkseni näyttäytyy tarpeelliseksi sanoa se julki täällä Suomen eduskunnassa. Minun käsittääkseni tämä aines ei edusta eikä muodosta mitään varsinaista kansaa. Se on ainoastaan sivistynyt luokka sellaisenaan, osa Suomen kansasta. Minä lähden siitä otaksumisesta, että tämä sivistynyt luokka ainakin toistaiseksi tahtoo pitää itsensä suomalaisena sivistyneenä luokkana. Luulen voivani tästä lähteä. Jos se kerran tahtoo pitää itseään suomalaisena sivistyneenä luokkana, niin pitäisi käsittääkseni herättää suurta oudoksumista ja kummastusta ajatuksen, että se tahtoo kansallensa puhua tulkin kautta. Sanon, sen p i t ä i s i herättää, sillä minä luulen, että se ei kumminkaan niin suurta kummastusta herätä, sentähden että me olemme saaneet tottua täällä niin monenlaisiin kieroihin oloihin, että meistä tuntuu verrattain luonnolliselta moni sellainen asia, joka itse asiassa on varsin luonnoton. Minä en suinkaan ole se, joka tahtoisin syrjäyttää historialliset olot ja historiallisen kehityksen, mutta ei niitäkään saa ottaa keppihevosiksi, silloin kun tahtoo ylläpitää ja säilyttää vanhoja epäkohtia. Ja kerran on korjaus näissäkin saatava aikaan. Käsittääkseni on historian kulku niin pitkälle ennättänyt, että luonnollisimpia vaatimuksia, mitä nyt jo voidaan asettaa tälle sivistyneelle luokalle, joka kumminkin, niinkuin sanoin, suomalaisen nimeä tahtonee kantaa, on se, että se oppii suomenkieltä niin paljon, että se sekä ymmärtää kansansa puhetta että osaa kääntyä tämän kansansa puoleen sen omalla kielellä. Ei ainoastaan o s a a, vaan myöskin t a h t o o tehdä sen. Minä luulen voivani otaksua ja täällä on sanottu, että tämä sivistynyt luokka todellakin käsittää, että sen ainakin pitäisi ymmärtää suomenkieltä niin paljon, ettei se tulkitsemista tarvitse. Minä merkitsin lisäksi mielihyvällä muistiin, että ainakin kaksi tämän kansanosan edustajaa on täällä käytännössä näyttänyt, että he todellakin, jos tahtovat, pystyvät, olkoonpa vaan auttavastikin, esittämään ajatuksensa suomenkielellä. Minä toivoisin, että siihen suuntaan voitaisiin jatkaa. Voidaan arvella, että ruotsinkieliset

lausunnot sisältäisivät paljonkin arvokasta, joka menee hukkaan niiltä suomalaisilta eduskunnan jäseniltä, jotka eivät ruotsinkieltä ymmärrä. Minä en sitä puolestani tahdo epäillä, sillä minä olen kyllä valmis tunnustamaan kyvyn siellä, missä sitä löytyy. Mutta minä luulen voivani sanoa, että ne herrat, jotka tällaisissa tapauksissa käyttävät ruotsinkieltä, saanevat suoda anteeksi, jos suuri osa Suomen kansasta ja sen edustajista ei pane erikoista painoa sellaisten sivistyneitten edustajien lausuntojen selvittämiseen, jotka eivät siitä välitä edes sen vertaa, että tahtoisivat kääntyä sen puoleen sen omalla kielellä. Mitä siis tulee tähän osaan ruotsalaista kansanpuoluetta, niin minä olisin valmis äänestämään, että tehty ehdotus ei anna aihetta mihinkään toimenpiteeseen.

Mutta niinkuin täällä jo on huomautettu, on tässä ruotsalaisessa kansanpuolueessa ja sen edustajissa täällä toinenkin aines edustettuna. Ne ovat ne ruotsalaiset kansanmiehet, jotka eivät suomenkieltä ymmärrä, ja minä myönnän, että kun niitä kerran täällä on, niin heillä myös on oikeutensa, vaikka minä kyllä puolestani yhtyen niihin periaatteisiin, joita hra Nevanlinna täällä esitti, lausuisin toivomuksena, että tämä ruotsalainen kansanaines oppisi ymmärtämään oman etunsa mukaiseksi lähettää tänne henkilöitä, jotka kykenevät seuraamaan niitä lausuntoja, joita täällä kumminkin suurimmaksi osaksi suomenkielellä annetaan, eikä panisi etujansa vaaraan lähettämällä semmoisia edustajia, jotka eivät kykene täydellisesti asiain käsittelyä eduskunnassa seuraamaan. Mutta näillä ruotsalaisten kansanmiesten oikeuksilla on luonnollisesti rajansa ja minä vetäisin nämät rajat etupäässä käytännöllisiä näkökantoja silmällä pitäen. Ne käytännölliset näkökannat ovat nähdäkseni ne, että kääntäminen, missä muodossa se tapahtuneekin, ei saa millään tapaa hidastuttaa eduskunnan töitä täällä, sillä sitä ei voi tämä ruotsalainen kansa vaatia, että heidän mukavuutensa otettaisiin siinä määrin huomioon, että koko se tärkeä työ, mikä meillä täällä on suoritettava, siitä kärsisi. Minun nähdäkseni tämä kumminkin voidaan saavuttaa ilman minkäänlaista julkista tulkitsemista. Minä luulen että se yksinkertaisesti on saavutettavissa niin, että eduskunnan kanslia järjestetään sillä tavalla, että nämä henkilöt, ehkäpä myös ne yksinomaan suomenkieltä ymmärtävistä, jotka sitä mahdollisesti haluavat, saavat sieltä selvityksen siitä, mitä toisella kielellä on lausuttu. Se suunnilleen kävisi yhteen sen kanssa, mitä täällä on 7-miehisen komitean puolesta tässä suhteessa ehdotettu. Minä en tahdo esittää minkäänmoista nimenomaista vaatimusta siitä, että tälläinen tulkitsemisjärjestelmä asetettaisiin suomenkielisiä eduskunnan jäseniä varten. Jos ne, jotka

eivät ruotsinkieltä ymmärrä, sellaista vaativat, niin se muuttaisi asian. Minulla ei ole omasta puolestani mitään syytä sellaista vaatimusta tehdä. Minä asetun esittämälleni kannalle varsinkin sentähden, että katson jo sen, että puhemies täällä edellisen päätöksen mukaan tekee kaikki esityksensä molemmilla kielillä, varsin paljon helpottavan noille asianomaisille, ainoastaan ruotsia ymmärtäville henkilöille päätöksen tekemistä asioissa. Minun käsittääkseni ei ponsien tulkitseminen tai lyhyt mainitseminen auttaisi juuri sen enempää, sillä mitään muuta kai ei sisällä puhemiehenkään lausunto, kuin yleisen yhteenvedon kaikista täällä esitetyistä ponsista. Jokaisen puheen ponsien tulkitseminen siis ainoastaan tarpeettomasti hidastuttaisi asiain käsittelyä, tuottamatta mitään mainittavaa hyötyä.

Jos me taas asetumme sille kannalle, että lausuntojen pääsisällys täällä olisi tulkittava, vaikkapa lyhennetyssä muodossa, niin, kuten täällä monet edustajat, jotka ovat olleet tilaisuudessa seuraamaan keskusteluja tulkitsemisjärjestelmän aikana, ovat esittäneet, joutuisimme me niin väljille vesille, että pelkään että sangen pian väsyisimme purttamme niillä vesillä eteenpäin soutamasta.

Ed. **Sundblom**: Det är naturligtvis icke möjligt för mig att ingå på ett detaljeradt bemötande af hvad här yttrats, då jag icke kunnat följa med uttalandena. Jag har dock fäst mig vid ett par uttryck, vid hvilka jag några ögonblick vill dröja. Om den uppfattningen vore riktig, som en talare här framställt, att en landtdagsman måste kunna finska, så har jag begått ett brott gentemot mina valmän, och skulle jag handla i öfverenstämmelse med denna uppfattning, vore ju min första plikt att draga mig tillbaka och öfverlämna mandatet åt min suppleant, som icke heller kan finska. Men jag tror, att om kammarens ledamöter närmare vilja tänka sig in i de svenska bosättningsförhållandena, det dock skall gifvas en nöjaktig förklaring till att här infunnit sig representanter, hvilka i likhet med mig behärska blott svenska språket. Ute på Åland talas det blott svenska, och när man som jag vistats där hela sitt lif, kan man icke förutsätta, att jag skulle behärska finska språket i så hög grad, att jag kunde afstå från ett yrkande på tolkning till svenska. Här har af särskilda talare framhållits, att det vore tillräckligt, om klämmarne skulle återgifvas på svenska. Vi svenskatalande skulle sålunda enligt denna uppfattning icke få del af några yttranden, utan blott af de korta klämmarne. Det kan ju icke komma i fråga, att man under sådana förhållanden skulle förmå följa med

förhandlingarna; man blefve helt enkelt dömd till tystnad. Men huru skall man då i framtiden gå tillväga, om vi godkänna principen, att man måste kunna finska? För Åland kan jag icke se annan utväg än att vi par tre år före valen måste skicka ut några kandidater för att inhämta kännedom i finskan och sedan utvälja en af dem, som nöjaktigt lärt sig språket. Någon annan utväg ser jag icke. Men frånsett det ohållbara i att så många framhålla det nästan omöjliga uti att åstadkomma en tolkning, vill jag ytterligare påpeka den synpunkt, som för mig är afgörande, nämligen rättvisans synpunkt. Jag tror icke för min del och kan icke förstå, att det vore rätt af landtdagen att afböja ett yrkande sådant som det af hr Rosenqvist gjorda. Här är icke fråga om en så fullständig tolkning, som jag för min del skulle behöfva. Vi inse ju själfva, att man icke kan framställa ett sådant yrkande, men när vi begära, att man i största korthet skall för oss återgifva, hvad som här yttras, synes det mig, att vi stå på rättvisans grund. Och från detta yrkande kunna vi icke afstå. Det förvånar mig, att medlemmar af kammarens största parti äro färdiga att förvägra tolkning i den form vi begärt, detta samma parti, som flere gånger förklarat, att det ingalunda ingår i dess program att utöfva förtryck gentemot minoritet. På partimötet i Uleåborg har man ju dekreterat, att svenska språket icke får utsättas för någotslags förtryck.

Jag hoppas, att kammarens ledamöter vid närmare öfvervägande af alla de många vägande skäl, som tala för ett bifall till vår framställning, dock sist och slutligen skola förmå sig att gå in därpå. Att man här skulle anställa privata tolkar för en del ledamöter, kan jag finna hvarken korrekt eller ändamålsenligt. Jag förutsätter följaktligen att få medhåll för den framställning hr Rosenqvist gjort.

Ed. **Storbjörck:** Det är för mig i likhet med den föregående ärade talaren omöjligt att kunna följa med de andraganden, som här blifva hållna på finska, emedan jag icke alls förstår finska språket. Det synes såsom om rättvisa och billighet skulle ligga till grund för dr Rosenqvists förslag om tolkning. Så synes det mig, att en dylik tolkning icke borde inkräkta så mycket på kammarens dyrbara tid. Skulle det oss förvägras en dylik tolkning, så uteslutas vi från deltagandet i kammarens förhandlingar, och den folkgrupp, som valt mig, måste med mig känna sig djupt besviken i förhoppningen, att majoritetsförtryck skulle vara fjärran från Finlands folk. Jag skulle därför be att den ärade kammaren icke ville förvägra

oss tolkning i den inskränkta utsträckning, som dr Rosenqvist föreslagit, och skulle jag därför be få varmt understöda hans förslag i dess andra punkt.

Ed. **Palmén**: Kaikesta päättäen ei ainoastaan kaksi, vaan 20 tai 10 ei ole voinut seurata edellisiä puhujia, vaikka kyllä mielellään olisivat tahtoneet tietää, mitä on sanottu. Siihen nähden minä rohkenen puhua tältä lavalta siinä toivossa, että sillä tavalla helpommin kuullaan, mitä minä lausun. Sitä varten tämä paikka on olemassa, ja tässä, minä uudistan sen, ei ole enää puhetta että kaksi ymmärtäisi, mitä milloinkin tapahtuu, vaan että 40 paremmin voi seurata, jos he saavat katsoa puhujaa silmiin.

Minä käsittelen tätä asiaa kokonaan käytännöllisen hyödyn perustuksella, sillä oikeastaan se on ainoa, joka nyt tulee kysymykseen. Minä jätän aivan sikseen nuo viittaukset, jotka edellyttivät toisia oloja kuin nykyänsä on edessä. Me tiedämme, että Suomen kansa yleisillä vaaleilla on asettanut edustajakamarin sellaisen, että täällä on kaksi, ehkäpä kolme, jotka tarvitsisivat tulkitsemista ruotsiksi. Me tiedämme sitävastoin — emme kaikki ole niin tietämättömiä kuin ed. Storbjörk, joka luuli tietävänsä että täällä voisi olla vain joku, joka ei ymmärrä ruotsia, — tiedämme, että täällä on noin 40 kertaa niin monta, jotka eivät ymmärrä ruotsinkieltä. Nämä ovat todelliset olot, niistä on lähdettävä.

Mutta minä vielä lisään yhden seikan, joka myös on tärkeä, sen nimittäin että kaikki puheet siitä, mitä voisi tapahtua, jos puhemies ei osaisi jompaakumpaa kieltä, ovat ihan tarpeettomia, koska meillä nyt on tiedossa, että tämän kamarin ensimäinen puhemies hallitsee maan molempia kieliä. Jos tulee toisin vuoden tai kolmen vuoden päästä, niin päätetään silloin niistä oloista. Nyt ei ole puhetta mistään muusta, kuin siitä, mitenkä tällä valtiopäiväkaudella tullaan toimeen.

Asiain näin ollen pyydän kokonaan jättää sikseen kaiken puheen sorrosta, enemmistön vallan väärinkäyttämisestä j. n. e. Eipä tosiaan tahdota sortaa kenenkään oikeutta. Sen kamarin äskeinen päätös osoitti. On hyvä, että noudatettiin sitä käsittelytapaa, minkä herra puhemies katsoi paraaksi, sillä nyt meillä on se pohja edessä, että tämä kamari, — vaikka epäilemättä siitäkin tulee ajanhukkaa, — on tunnustanut, että tiedoksiannot ja äänestysesitykset ovat lausuttavat molemmilla kielillä. Sehän on pääasia.

Kun kerran olemme tällä kannalla, sopinee todellakin kysyä, mitä nyt vielä vaaditaan ja mitä parannusta tarkoitetaan ed. Rosenqvistin esityksellä ja tällä keskustelulla? Täällä vaa-

ditaan, että »jokaisen», niinkuin jotkut puhujat ovat sanoneet, pitää saada tietää kaikki, mitä täällä on tapahtunut. Niillä sanoilla eräs puhuja juuri äsken esitti vaatimuksensa. Vaatimus edellyttää, että täällä joka sana olisi käännettävä, mutta useimmat kuitenkin tunnustavat, että ainoastaan pääsisällys pitäisi saada lausutuksi toisella kielellä. Kun minä ennakolta tiesin tästä ehdotuksesta, niin minä olen, sen verran kuin olen jaksanut jokaista lausuntoa kuunnella, sekä tässä istunnossa että viimeisessä istunnossa, kuunnellut puheita eritoten tarkaten kuinka monen puheen oikein taitava, oikein mallikelpoinen kääntäjä voisi muutamalla sanalla saada käännetyksi, ja minun täytyy ilmoittaa, että tuskin olen monta puhetta kuullut, jotka ovat olleet sitä laatua, että olisi voinut muutamalla sanalla niitä esittää. Kuten pöytäkirja kyllä osottaa, on tuskin yhtään ainoata puhetta ollut, joka olisi päättynyt mihinkään ponteen. Tosin on ollut ponsi: minä pyydän, että tämä lausunto saisi seurata esitystä valiokuntaan. Tämän toivomuksen ovat lausuneet nekin arvoisat puhujat, jotka itse istuen valiokunnassa ovat katsoneet tarpeelliseksi täällä kertoa mielipiteitänsä siitä asiasta, jonka he pian saavat valiokunnassa käsiteltäväkseen, ja kuitenkin he pyytävät lähettää evästyksensä, ikäänkuin pelkäisivät tulevansa mykiksi, kunnes he valiokunnassa saavat olla asian käsittelyssä mukana.

Tämmöisiäkö ponsia tahdotaan saada käännetyksi? Ed. Gustafsson on minua avustannt tässä suhteessa. Hän nimittäin kertoi, että olisi aivan riittävä, jos sanottaisiin: puhuja on sanonut, mitä edellinen puhuja on jo lausunut. Se on varsin hauskaa tuo tunnustus. En tiedä, kaipaako kukaan tätä tietä, ei puhuja itse ainakaan siitä olisi kovin kiitollinen. Mutta minä saan ilmoittaa, että kerran eräässä kokouksessa, jossa tulkitsemisjärjestelmää noudatettiin, Turun kirkolliskokouksessa 10 vuotta sitte, tulkki täydellä syyllä käänsi erään puhujan pitkän lausunnon: puhuja uudistaa sen, mitä hän itse on jo ennen sanonut. Se oli myös hyvin lyhyesti tulkittu, mutta ikävä kyllä ainoastaan arvottomat puheet voidaan lausua näin lyhyesti. Jos on lausunnossa arvokasta sisällystä, ovat edessä suuret vastukset. Ja lopulta luulen voivani väittää, että hyvin harva tämän kamarin jäsenistä voi supistaa lausuntojaan äidinkielellään siihen kaksiriviseen ponteen, joka olisi käännettävä. Siinä on kysymyksen käytännöllinen ydin; pitkää, asiallista, seikkaperäistä lausuntoa ei mitenkään voi supistaa pariin minuuttiin. Jos todellakin voisi joka lausunnon sisällyksen saada mahtumaan kahden minuutin puheeseen, niin me kaikki olisimme erittäin kiitolliset siitä. Jos monet puhujat äidinkielelläkin tätä tapaa käyttäisivät, ei silloin tarvitsisi istua puoli neljään, mutta

me olemme nähneet, miten on laita, kun puhutaan äidinkielellä. Älköön sitten vaadittako sitä yli-inhimillistä taitoa tulkkiparalta, että hän kykenisi siihen, mitä puhujat itse eivät voi tehdä.

Minun täytyy huomauttaa, että ne ehdotukset, joita täällä on tehty, oikeastaan pakottavat meitä menemään siihen suuntaan, joka oli tappaa entisen talonpoikaissäädyn jäsenet tai ainakin niiden kärsivällisyyden. Ed. Rosenqvistin ehdotus, siitä ei pääse mihinkään, viepi meidän takaisin juuri siihen asemaan, jossa entinen talonpoikaissääty oli, jossa Suomen seurakuntakokoukset eli yleiset kirkolliskokoukset ovat olleet, ja jokainen, joka on käyttänyt aikaansa pari päivää kuunnellakseen niitten keskusteluja, tunnustanee minun kanssani, että harvoin pahempaa ihmisrääkkäystä on saatu kokea. Se oli todellakin sellaista rääkkäystä, että sitä ei kukaan jaksa kauan kestää. Seuraukseksi tuli, kuten muistaakseni ed. Huoponen jo huomautti talonpoikaissäädystä, että niin pian kuin tulkitsemishetki tuli, suurin osa säätyä meni pois.· Oikein suloinen työtapa pääsi kerran voitolle, kun saatiin yksi niistä kolmesta, joita varten tulkinta tapahtui, seuraamaan muita. Hän meni sivuhuoneeseen lukemaan Prässiänsä; muut istuivat ravintolassa, ja sitte puhuttiin yksinomaan suomea monta tuntia ja kaikki sujui puolessa ajassa.

Tämä on kokemus viime valtiopäiviltä. Voin vakuuttaa, että niin pian kuin talonpoikaissäädyn entinen tulkitsemistapa tulee noudatettavaksi, käy täällä samoin. Onhan nyt nähty, että vaikka yhdellä kielellä puhutaan, niin useat rientävät pois, kun tulee puheita liikaa. Tämän tähden me suomalaisen ryhmän miehet emme tahdo palauttaa järjestelmää, joka itsessään on mahdoton ja joka on osottautunut meillä tuiki turmiolliseksi jokaiselle seikkaperäiselle asian käsittelylle. Täällä puhutaan ulkomaista, täällä puhutaan sorrosta, mutta minä soisin, että joku Sveitsin italiankielisistä tai joku Unkarin monista vieraista kansallisuuksista kävisi Suomessa katselemassa meidän olojamme. Hän olisi kovasti kiitollinen siitäkin, mitä me nyt äsken olemme myöntäneet, mutta hän olisi valmis paikalla autuutensa uhalla vakuuttamaan, että hän ei voi ajatella mitään sellaista, että täällä koetettaisiin edes kolmella tai neljällä tunnilla pitkittää istuntoja, jotka nyt, kuten viimein, jo kestivät yli tavallisen työpäivän, 9—10 tuntia.

Kuinka helposti voidaan päästä kaksikielisyyden vaikeuksista, missä on vain pari henkilöä, jotka eivät osaa toista kieltä, sen on kokemus näyttänyt tähän asti. Minä voin varsin hyvin ymmärtää, että niille kahdelle, jotka eivät ymmärrä suomea, joku voi antaa yksityisesti tietoa ja silloin on kaikki autettu, ja sortoa on vältetty. Mutta minä sanon suoraan: jos en tahdo

sortaa näitä kahta, niin minä en myöskään tahdo sortaa niitä 80, jotka ovat ummikkosuomalaisia täällä. On todella liikaa, jos pitää kustantaa tulkitsemista kahdelle, mutta 80 saa jäädä lausunnoista tietämättä. Jos kerran tulkitsemisen pitää tapahtua kahden vuoksi, pitää sen tapahtua 80:llekin, ja silloin on entinen loistava järjestelmä täällä käytännössä ja meidän kärsivällisyytemme tulee semmoisen koetuksen alaiseksi, että asiat kyllä tulevat kärsimään.

Suomalaisen puolueen jäsenten ajatus asiassa on jo tullut esitetyksi, mutta minä tahdon vielä painostaa muutamia kohtia. Minä silloin ensinnäkin huomautan, että kun me täällä keskustelemme, niin ei jokainen ole niin harras kaikkien lausuntojen tutkija tai joka kysymyksen harrastaja, että hän tahtoo tietää kaikki. Onhan jokaisella erityiset kysymyksensä: mikä tahtoo kuulla kyydistä, mikä hirvistä, mikä mistäkin. Useat ovat varsin kiitolliset saadessaan pikkuisen levähdyksenhetken silloin, kun tuntikausia puhutaan semmoista, jossa todellakin voisi kääntää: puhuja uudisti, mitä edelliset sanoivat. Olisi liikaa, jos vaadittaisiin, että meidän kaikkien tulisi kuulla tarkkaan kaikkea, mitä joka ainoa täällä puhuu.

Mutta tarpeellisten tietojen saamiseen on eräs hyvin yksinkertainen keino. Meillä on lukuisa kansliahenkilökunta, meillä on pikakirjoittajahenkilökunta ja tarkoitus on, että pikakirjoittajain työ, vuoroja käyttämällä, toisin kuin ennen sujuisi. Toivottavasti jonkun vähän ajan kuluttua jokainen lausunto saadaan puhujan tarkastettavaksi ja vaikkapa julaistavaksi. Tämä tekee hyvin helpoksi hankkia tietoja sille, joka tahtoo. Se, joka on erityisesti huvitettu jostakin kysymyksestä, kääntyköön kanslian henkilökunnan puoleen ja pyytäköön lähempiä tietoja. Silloin annetaan sama oikeus ruotsinkielisille kuin suomenkielisille, jokainen saa mielensä mukaan tilaisuuden seurata asiata ja hän seuraa silloin asiaa paljoa paremmin; kuin jos meitä kaikkia vaivattaisiin kuulemalla ponsilauseita, joita tulkin ehkä pitäisi ottaa omasta päästään. Me tulemme tällä lailla aivan käytännölliseen järjestelmään ja jos ei se kelpaa vastedes, niin me ainakin tämän koetuksen perusteella voimme päästä eteenpäin.

Tärkeintä on kuitenkin, että asiallinen käsittely täällä voisi käydä esteettömästi, mutta se asiallinen käsittely tulee tuiki mahdottomaksi, pääasia tulee kärsimään, jos kaikkia pakoitetaan seuraamaan kääntämistyötä. Kääntämisjärjestelmä on todellakin siksi tuskastuttava, että meillä on täysi syy vastustaa sitä kokonaan. Sentähden minä en myöskään soisi, että otettaisiin mitään tulkkia kertomaan, mitä puhemies täällä lausuu, sillä tulkki on orjallisesti sidottu fonograafin tavoin kääntä-

mään uudestaan sanasta sanaan, mitä puhemies on puhunut, kun sitävastoin puhemies, jos hän on joskus sattunut lausumaan jonkun lauseen tai sanan liikaa, voi uudistaessaan sanottavansa, tarpeen mukaan lyhentää sitä, joten pääsemme vähemmällä. Pääasia on ja pysyy semmoisena, että meidän täytyy koettaa pitää jonkunmoisissa rajoissa näitten keskustelujen laajuutta. Ne uhkaavat joka tapauksessa tulla liiankin laajoiksi.

Ed. **Bäck**: Vaikka minä prinsiipistä tahdon puhua täällä ruotsia, niin kuitenkin tällä kertaa, koska ei tulkitsemisasia vielä ole järjestetty, käytän suomenkieltä.

Siitä ei ole kulunut montaa päivää, kun tässä kamarissa oli puhe siitä, että tämän kamarin jäseniä oli uhattu. Puhuttiin poliiseista, jotka olivat piiskoillansa meidän tovereitamme uhanneet. Ja tästä lausuttiin paheksuminen. Minun mielestäni täällä tänä iltana ei ole ainoastaan uhattu, vaan todellakin piiskattu muutamia, — eihän niitä ole monta, niitä on vaan 24 kamarin jäsentä — ja piiskan varressa oli ed. Kivilinna, jollen kuullut hänen nimeänsä väärin. Hänen puheestaan saattoi selvästi huomata, että hän on natsionalismin innokkaimpia puoltajia. Hänelle on ruotsalainen kansanryhmä pelkkä nimi. Hän myöntää, että ruotsalaisia on, mutta niille ei saa myöntää mitään oikeuksia, velvollisuuksia on kyllä pantava heidän niskoilleen. Yhden tällaisen velvollisuuden ed. Kivilinna täällä mainitsi, nimittäin sen, että heidän täytyy oppia suomenkieltä. Ed. Kivilinna tietysti käyttää aritmetiikkaa, hän laskee: meitä suomalaisia on paljon, teitä ruotsalaisia on vähän, siis teidän täytyy taipua, teillä ei ole mitään oikeuksia. Niinkö paljon todellakin ed. Kivilinna on oppinut katovuosien pimeiltä ajoilta! Silloin käytettiin myöskin aivan samallaista laskutapaa. Venäläiset laskivat, että heitä oli paljo ja meitä täällä Suomessa vähän, siis meidän muka täytyi taipua, meillä ei ollut oikeutta olla olemassa. Minä ainakaan en voi tätä laskutapaa hyväksyä. Meidän kansamme on ollut monessa suhteessa edistyskansa. Se on ottanut erittäinkin tällä kamarijärjestelmällä, joka nyt on vallitsemassa, jättiläisaskeleen eteenpäin. Ei taida löytyä missään koko maailmassa niin demokraattista järjestelmää kuin meillä on. Minä toivoisin, että Suomen kansa olisi edistyskansa siinäkin suhteessa, ettei se uhraisi natsionalismin alttarille. Jos mahtava Preussi katsoo tarpeelliseksi sortaa tanskalaisia ja puolalaisia, älköön köyhä, pieni Suomi katsoko tarpeelliseksi sortaa niitä, jotka täällä puhuvat ruotsinkieltä.

Minun mielestäni ei ed. Kivilinnalla ole oikeutta pitää tätä meidän kansanryhmäämme, sitä kansanryhmää, joka puhuu ruotsinkieltä, pelkkänä ilmana. Emme ole paljoa tehneet tässä

maassa, mutta olemme kuitenkin tehneet vähän. Ruotsalainen kansanryhmä on myöskin raatanut maata, se on myöskin tehnyt työtä. Se on antanut henkiselläkin alalla köyhälle Suomenmaalle jotakin. Tahdon vain mainita nimiä sellaisia kuin Runeberg ja Topelius. Voisin mainita muitakin.

Meillä on oikeus olla olemassa. Ei meidän tarvitse sentähden, että meitä on vähän, luopua äidinkielestämme, ei meidän tarvitse pitää itseämme vieraina siinä maassa, jossa me olemme asuneet ammoisista ajoista asti.

Tahdon vielä vedota toiseen asiaan. Kun katovuodet tulivat, kun nuo pimeät ajat kohtasivat maata ja kansaa, silloin me ruotsalaiset kävimme taistelemaan sortajaa vastaan käsikädessä suomea puhuvien veljiemme kanssa. Meille oli sanottu monta kertaa, sanottu voimallisesti, että olemme vieraita tässä maassa, mutta me emme kuitenkaan voineet, — se olisi kyllä ollut meille hyödyksi, — me emme voineet ryhtyä minkäänmoisiin kaupantekoihin sortajien kanssa. Me olisimme voineet ajatella tällä tavalla: me voitamme kansallisuudellemme paljon, jollemme asetu vastarintaa tekemään. Mutta emme ajatelleet tällä tavalla emmekä myöskään sen mukaisesti toimineet. Ja minkä tähden? Sentähden, että pidimme tätä maata meidän isänmaanamme, me pidimme tätä kansaa, puhui se sitte ruotsia tai suomea, meidän kansanamme.

On totta, että ruotsalaiset ovat rikkoneet paljon. On ollut aika, jolloin ruotsalaiset ovat olleet suomalaisten sortajina. Tämän minä ruotsalaisena olen valmis myöntämään ja tunnustamaan. Mutta vedoten siihen, mitä jo sanoin, uskallan toiselta puolen väittää, että jos olemme rikkoneet, niin olemme myöskin juuri katovuosina sovittaneet rikoksemme.

Täällä löytyy voimakas sosiaalidemokraattinen puolueryhmä. Minä en suinkaan ole mikään sosialisti, mutta minun täytyy myöntää, että löytyy sosialidemokratian ajatuksissa ja opissa jotain, jolle annan täyden kannatukseni. Sosialismissa löytyy kohta, jota minä olen ihaillut, ja se on se, että sosialismi aina on asettunut sorrettujen ja poljettujen puolustajaksi. Maailman sosialistit eivät ole kysyneet: puhutteko te ruotsia, puhutteko suomea, puhutteko venäjää vai saksaa? vaan: oletteko te ihmisiä? ja sen mukaan he myöskin ovat toimineet. Minä olen varma siitä, että tämän kamarin sosialidemokraattinen puolue ei voi ottaa osaa semmoiseen päätökseen, jonka kautta ruotsalainen kieliryhmä itse asiassa tulee sorron alaiseksi.

Ei ole kulunut montaa päivää siitä, kun tässä samassa kamarissa oli puhe siitä, että meidän kokouksemme aljettaisiin rukouksella. Tämä ehdotus nostettiin vanhan suomalaisen puolueen ryhmän keskuudesta. Ehdotus sai lämmintä kanna-

tusta saman ryhmän puolelta. Täällä moni, halpamaisesti kyllä, väitti, että vanhan suomalaisen puolueryhmän kristillisyys oli vain naamio. Minä en silloin tahtonut sitä uskoa enkä tahdo vielä nytkään. Sentähden en myöskään voi uskoa, että se puolueryhmä, joka kannatti ehdotusta, että meidän kokouksemme aljetaan rukouksella, nyt on valmis unohtamaan sen Herran sanat, joka on sanonut: »Kaikki, mitä te tahdotte, että ihmisten pitää teille tekemän, se tehkää myös heille.»

Toivon että rehtori Rosenqvistin ehdotus, joka on kohtuullinen ja joka ei suinkaan vaadi liikoja, tulee hyväksytyksi.

Ed. **von Alfthan**: Jag skall be att få följa hr Palméns exempel och komma hit upp och tala. Det har nämligen varit ganska svårt att följa med andragandena, särskildt af de talare, som sitta i främsta raden och vända ryggen åt de andra. Man får springa omkring till talarena för att följa med deras andraganden. Genom att tala härifrån kommer man visserligen i det läge, att måste vända ryggen åt hr talmannen, men man får väl lof att finna sig uti detta provisorium och hoppas, att han kanske ändå skall kunna följa med.

Jag vill i korthet bemöta några uttalanden och skall sedan be att i sak få yttra några ord. Jag vänder mig först till hr Huoponen. Om nu § 50 i L. O. skulle förhindra tolkning, så skulle tolkningen vid våra tidigare ständermöten icke haft något stöd i L. O., och ständerna skulle sålunda hafva förfarit olagligt under hela sin tillvaro. På detta sätt kan man sålunda alls icke läsa den paragraf, hvarom nu är fråga.

Hvad beträffar frågan om den tidsutdräkt, som tolkningen skulle medföra, så måste jag gifva dem rätt, som med fasa tänka på tillståndet i bondeståndet, ty nog var det hemskt. När förslaget har en så obestämd form som det nu har, så kan ju hvar och en tänka, att det kunde bli något i denna stil, och jag medgifver att det af rent praktiska skäl vore abnormt att närma sig till detta tillstånd. Men man skulle mycket väl kunna närmare precisera hufvudsyftet med hr Rosenqvists förslag, om man skulle fastställa en maximitid af högst två minuter, utöfver hvilka tolkningen icke skulle få räcka, och under hvilken tid tolken skulle så godt han kan återgifva innehållet af ett andragande. Då skulle vi säkerligen icke förlora mer än en half timme eller däromkring vid en längre session. Det kan ju också lätt hända, att kammarens ledamöter efterhand skulle vänja sig vid att koncentera sina yttranden, när de se huru tolken kan få deras uttalanden hoptränga till helt korta, då det riktigt gäller.

Hvad själfva saken beträffar, ville jag framhålla, att jag

icke kan finna att, om jag så får säga, det svenska språkets värdighet skulle blifva kränkt genom ett sådant tillvägagående som sjumannakomitén föreslagit, ty jag finner att självfva värdigheten formelt skulle vara tillvaratagen därigenom att i hvarje fall yrkandena skulle kommas att framställas. Vi böra också taga i betraktande frågan, hvarför vi sitta här och resonera på detta rum. Är det för läktaren, är det för tidningarna eller är det för att landtdagens medlemmar skola få höra motiveringarna och få sakerna möjligast allsidigt belysta och med ledning däraf kunna fatta sina beslut i detalj. Med all respekt för betydelsen utaf partiorganisationer och för den disciplin, som behöfs på alla områden, skulle jag dock vilja hoppas, att inom Finlands landtdag en fri och personlig åskådning i så många saker som möjligt skall göra sig gällande, så att omröstningar, när det gäller lagförslag och dylikt, icke skola dikteras af partibeslut, utan af hvars och ens bästa insikt och hvad hans samvete säger, när han fått höra alla skäl, som framförts, och att sålunda diskussionerna icke skola blifva lefvande bilder, utan blifva af verklig nytta och blifva lefvande verksamhet för landet. Från denna synpunkt synes det mig vara värdefullt, att kammarens samtliga ledamöter få kännedom om de väsentliga skälen och särskildt de nya skäl, som framförts i diskussionerna, — ty att mången upprepning skall framkomma kan väl icke undvikas — och detta synes mig vara än viktigare för de finska talarena än för de svenska, ty på ett eller annat sätt skola vi väl kunna i nödfall hålla våra partikamrater, som icke förstå finska, underrättade om de väsentligaste och hufvudsakligaste motiv, som framförts, hvilket torde blifva mycket svårt för de finska talarena.

Om den finskatalande delen af kammaren öfverhufvud icke bryr sig om att få del af de motiv, som framföras från svenskt håll och hvilka kanske dock i en del frågor, särskildt i en del lagfrågor kunde vara af synnerligt stor betydelse, så är det närmast en sak, som hör dem till. Det synes mig emellertid att denna sak i sin helhet har så många både rent formella sidor och formella svårigheter samt också väsentliga sidor, att ärendet alls icke är moget för ett förberedande afgörande i detta nu, utan skulle jag föreslå, att vi beträffande den andra delen af hr Rosenqvists förslag icke ens preliminärt skulle fatta något afgörande utan försöka komma ännu några dagar framåt på samma sätt som hittills, och remittera frågan till fortsatt beredning af sjumannautskottet, hvilket kunde taga hänsyn till de skäl, som under diskussionen framställts, och försöka komma till en praktisk och lämplig lösning.

Ed. **Schybergson**: Jag begärde ordet under hr Kivilinnas andragande. Jag behöfver icke bemöta det vidlyftigare, då hr Bäck redan har gjort det. Men jag ber dock att få framhålla, att om den svenskatalande öfverklassen så begår som hr Kivilinna det föreslagit, nämligen att den icke endast icke närmar sig den svenska allmogen, såsom det svenska folkpartiet åsyftar, utan aflägsnar sig från den, så komma medlemmar af denna svenska öfverklass icke vidare att väljas till representanter för vår svenska befolkning. Jag blir den närmaste att afråda den därifrån. Den svenska befolkningen skall till representationen välja män, som hafva djupa rötter hos den. (Bra). Och då kan det, om vi följa hr Kivilinnas recept, inträffa, att i den svenska gruppen icke sitta endast två och tre, som icke förstå finska språket, utan alla inom den svenska gruppen.

Jag förstår mycket väl de betänkligheter, som göra sig gällande emot en tolkning, i all synnerhet en fullständig tolkning af andragandena. Jag är alldeles ense i detta afseende med hr Palmén. Det finnes tolkar, såsom t. ex. lektor Borg i tiden, som rent af förbättrade andragandena, men också detta är oriktigt, ty tolken kommer i sådant fall på sätt och vis att deltaga i ärendenas afgörande, oaktadt han rätteligen ingen talan bör hafva. Men regeln är dock, att andragandena försämras, och den, som tagit så pass mycket del i diskussionerna som jag, ber Gud bevara sig för all tolkning. Har man gjort något som hälst intryck på sitt modersmål, så vet man, att det går förloradt i och med detsamma tolken träder fram. Och jag ber att få konstatera, att till min öfverraskning t. o. m. i denna kammare de svenska andragandena dock synbarligen förståtts af en icke ringa anpart af kammarens finskspråkiga medlemmar. De äro icke helt och hållet förlorade, såsom de mestadels varit det i bondeståndet. Men icke desto mindre måste jag framhålla, att en tolkning i den begränsade form, som förslagsställaren här har föreslagit, ingalunda är så vansklig, som man i allmänhet fattar den. Jag var för några månader sedan med om ett sammanträde, vida talrikare än detta, sammansatt till öfvervägande del af finskatalande, liksom denna kammare, och till en mindre del af svenskatalande. Där försiggick en tolkning ungefär sådan som hr Rosenqvist afsett den, utan att tiden därigenom i nämnvärd grad upptogs eller svårigheter af ett eller annat slag uppstodo. Detta var icke en tolkning, som afsåg att återgifva yttrandena, utan det var fastmera en tolkning, som endast meddelade hvad talarena yrkade.

Jag vill och kan icke framställa något annat förslag än

hr Rosenqvists, men jag vill hemställa till dem, som i sjumannakomitén eller utom densamma omfattat förslaget till tolkning af yrkandena från svenska till finska, men en privat tolkning i motsatt riktning, huruvida de icke vilja modifiera sitt förslag därhän, att yrkandena skulle öfversättas i hvartdera riktningen. Ty det är dock icke mer än en några sekunders verk. Jag vill till skäl för denna min hänvändning framhålla, att de yrkanden, en talare gör, i själfva verket äro så att säga en del af den officiella förhandlingen. Det är ungefär detsamma som vi afsågo, då vi vid behandlingen af föregående moment kommo därhän, att äfven den resumé af debatten, som gifves, skulle till det andra språket öfversättas. Skillnaden är endast den, att öfversättningen sker redan under debatten, så att man har tillfälle att bemöta den. Om man icke kunnat följa debatten och får kännedom af yrkandena först efteråt, så har man icke tillfälle att däremot göra anmärkning. En tolkning af enbart yrkanden tager icke nämnvärd tid i anspråk och stör icke förhandlingarna mer än den privata öfversättning, som man föreslagit och som från alla synpunkter sedt är ett oting.

Ed. **Yrjö-Koskinen, E. S.:** Minä olisin valmis toistaiseksi kannattamaan ed. Tainion ehdotusta. Mutta minua estää tekemästä sitä sama seikka, jonka ed. Kivilinna täällä pitemmässä lausunnossa toi kuuluviin. Täällä on niissä eduskunnan istunnoissa, joissa tähän saakka olemme olleet, saatu kuulla yhtä odottamaton kuin ilahuttava ilmiö. Useat herroista, joitten suomenkielen taidosta ei kellään ole tähän saakka ollut aavistustakaan, ovat täällä esiintyneet suomenkielellä. Olemme saaneet kuulla hrojen Schybergsonin, von Alfthanin ja Gustafssonin puhuvan suomea, tosin ei kaikin puolin virheettömästi, mutta ainakin niin että sitä on ymmärretty. Jos vielä jatketaan tähän tapaan istuntoja, niin ehkä Rosenqvistin veljeksetkin esiintyvät suomeksi. Aivan varmaa on, että jos hyväksytään hra Tainion ehdotus, niin tämä ilahuttava ilmiö tulee kerrassaan keskeytymään. Minä olen sitä mieltä, että Suomen uuden eduskunnan ei ole syytä ruveta silittelemään sitä kansallistunnon puutetta ja sitä velttoutta, joka on estänyt osaa meidän sivistyneestä säädystämme täydellisesti oppimasta kansallista kieltämme. On todellakin aika, että tehdään loppu tällaisen velvollisuudentunnon puutteesta. Ed. Bäck on vedonnut meidän kristillisyyteemme. On tavallista, että taholta, jolla koko menettely on todistanut kaikkia muuta kuin kristillisyyttä, sitte kun ahdinkoon joudutaan, sanotaan: Te olette kristittyjä, älkää ahdistako meitä. Mutta pidetäänkö todella kristillisen velvollisuuden vaa-

timuksena, että silitetään niitten päätä, jotka kaiken aikaa ovat Suomen kansaa vastaan polkeneet kristillisyyden yksinkertaisimpia vaatimuksia, ja onko se kristillistä, että täällä pakotetaan käännösjärjestelmän kautta näitä istuntoja jatkumaan vielä pitemmälle kuin mitä muutenkin nähtävästi tulevat kestämään, — kaiketi arvellaan että johtopäätös tästä minun esityksestäni on se, että todellisten ruotsalaisten kansanmiesten lausunnot, semmoisten, jotka eivät suomea osaa, käännetään suomenkielelle. Mutta minua arveluttaa siinä yksi seikka. On mahdotonta, kun oikein kovalle tulee, tehdä eroa herrasmiehen ja kansanmiehen välillä. Onhan äskettäin ruotsalainen ylimyspuolue muuttunut kansanpuolueeksi ja varsin uskottavaa on, että jos tällainen määräys saataisiin aikaan eduskunnassa, niin kaikki ruotsalaiset herrat muuttuisivat täällä kansanmiehiksi. Minä siis puolestani, täyttääkseni kristillisen rakkauden vaatimuksia, ehdotan, että yksityiset tulkit asetetaan niiden ruotsalaisten kansanmiesten viereen, jotka niitä haluavat, mutta ettei missään tapauksessa ruotsinkielisiä lausuntoja, ei edes loppuponsia käännetä suomeksi.

Ed. **Vuorimaa:** Täällä on jo periaatteen kannalta puhuttu asiassa puolelta ja toiselta. On soitettu sorron suurta rumpua, onpa jo imarreltu ja kosiskeltu; sentähden minä en tahdokaan kajota tähän asiaan periaatteen kannalta. Tahdon vaan esittää, niinkuin edellinen puhuja, ettei mitään julkista kääntämistä suomenkielestä tapahtuisi, vaan että sen sijaan asetettaisiin yksityisiä tulkkeja kolmen täällä olevan ruotsalaisen rahvaanmiehen viereen selittämään heille, mitä suomeksi puhutaan, jos he sitä tahtovat. Mutta koska he ovat ruotsalaisen kansanaineksen lähettämiä suomenkieltä osaamattomia edustajia, niin pitäisin myös sen oikeutettuna, että he saisivat ajatuksensa käsitettäväksi myöskin suomenkielisille edustajille. Ja siitä syystä pyydän ehdottaa, että heidän kolmen lausuntonsa käännetään, vaikkei kokonaisuudessa, niin pääajatukset, suomenkielelle.

Mitä niihin edustajiin tulee, jotka eivät ole rahvaan miehiä, vaan kyllä ymmärtävät ja puhuvat suomea, jos tahtovat, niin pidän tämmöisen vaatimuksen jotenkin joutavana; se ainoastaan vaikuttaisi niitä samoja kömpelyyksiä, jotka käännösjärjestelmästä syntyivät vanhassa eduskunnassa. Mutta jos he tahtovat antaa lausuntonsa ruotsinkielellä, niin olkoon se heidän oma asiansa. Jos he tahtovat sen tehdä suomalaisille edustajille ymmärrettävästi, käyttäkööt suomenkieltä. (Äänestys!)

Ed. **Estlander:** Det hade varit önskligt, att sådana utta-

landen, som här under diskussionens lopp gjorts och hvars innebörd nogsamt varit känd sedan årtiondens strider inom landet, icke hade här behöft bemötas, och detta hade icke heller varit nödigt, såvidt de icke förbundits med ett yrkande och ett förslag. Här har framställts det förslag, att öfversättning af de finska andragandena till svenska endast finge ske för den, som vore af svensk allmogesstam och fördenskull kunde anses berättigad att icke kunna finska språket. Då ett dylikt förslag här gjorts, kan jag icke underlåta att bemöta detsamma. Jag vill yttra som min mening, att ett dylikt förslag bygger på en vrång föreställning om hela vårt samhälle. Denna föreställning är den, att den svenska s. k. bildade klassen icke egde existensberättigande i Finland. Jag betecknar denna föreställning såsom vrång. Den har intet stöd i vår historia, vare sig den äldre eller de senaste tidernas. Då vi, svenskatalande af den s. k. bildade klassen i landet, tala svenska, så göra vi det med historiens rätt såsom dedär bruka sitt modersmål och bruka detta såsom ett landets inhemska språk. Äfven detta torde böra utsägas på detta rum, ty det har på alltför många håll varit bestridt eller glömdt. Men om vi sålunda, då vi här tala vårt svenska modersmål, tala ett af vårt fosterlands, Finlands, språk, så ega vi äfven fordra, att detta språk här åtnjuter den jämbördiga ställning och rätt, som tillkommer detsamma. Detta har jag ansett mig vara nödsakad att här utsäga med anledning af det förslag jag antydde, och på denna grund ber jag att få motsätta mig detsamma och alla dylika förslag, som kunna komma att framställas.

Ed. **Alkio:** Minä pyydän saada kannattaa sitä esitystä, joka on tehty siihen suuntaan, että suomenkieltä osaamattomille ruotsalaisille kansanmiehille laitetaan yksityis-tulkki. Mutta minä en saata millään tavalla kannattaa sitä ehdotusta, että täällä istuville ruotsinkielisille virkamiehille, joitten pitäisi osata suomenkieltä, kustannettaisiin erityinen tulkki. Minä pyydän huomauttaa siitä seikasta, että jo 1734 vuoden perustuslaki määrää heille suomenkielen taidon. Vuonna 1863 annettiin hallinnollinen asetus, jossa tämä nimenomaan velvoitettiin. Silloin jätettiin 20 vuoden oppiaika, jonka kuluessa heidän olisi pitänyt oppia suomenkieltä. Kun tämä 20 vuotta oli kulunut, selitettiin ruotsalaisen ryhmän puolelta — sen teki silloinen prokuraattori — että suomen kieli oli vieras kieli tässä maassa. Tuntuu ikäänkuin kohtalon ivalta, että heti kun täällä on luokka-etuoikeudet tulleet kumotuiksi ja kansanvaltainen eduskunta astuu näyttämölle, tämän saman ryhmän puolelta ollaan valmiit tässä eduskun-

nassa väittämään, että se luonnollinen ja oikeutettu vaatimus, jonka tämä eduskunta tahtoo asettaa näille sivistyneille miehille, että heidän ei pitäisi käyttää turhaan eduskunnan aikaa, vaan että heidän pitäisi käyttää sitä suomenkieltä, jota he tuntuvat osaavan, — tuntuu melkein kohtalon ivalta, että he vaativat vielä täälläkin, ettei heidän tarvitse osata sitä kieltä, johon edellä maintut asetukset heitä ovat nimenomaan velvoittaneet. Minun mielestäni tekee eduskunta näille herroille hyvän palveluksen sillä, jos se tällä kertaa päättäisi, että mitään tulkitsemista heitä varten ei täällä toimeenpanna, vaan että annetaan sopiva tilaisuus heille harjoitella sitä suomenkieltä, jota he kyllä riittävästi ennestäänkin osaavat.

Ed. **Sirola**: Otan asian aivan käytännölliseltä kannalta. Ruotsalaisen kansan oikeudet eivät kärsi siitä, millä tavoin tulkitsemiskysymys täällä järjestetään. He lukevat sanomalehdestään eduskunnan töistä ja seuraavat niitä ja saavat edustajiltaan selostukset, kun he kotiin tulevat. Siten he voivat seurata aivan tarkoilleen, mitä täällä tapahtuu. Entäpä heidän edustajansa? Tarkoitan ruotsinkielisiä rahvaanmiehiä. Heille tarjotaan persoonallisia tulkkeja, jotka heitä askel askeleelta pitäisivät tapahtumien tasalla, mutta ruotsalaisen yläluokan jäsenet eivät tahdo sitä heille suoda, vaan haluaisivat ennen, että he saisivat lyhyen ja kuivan ruotsinkielisen lausunnon pitkän suomenkielisen lopussa. Se olisi heille vääryyden tekemistä, se olisi vain julkinen paraati, jonka herrat tahtovat kuulla ruotsiksi sanottavan, mutta ruotsalaisia kansanmiehiä ei se rahtuakaan hyödyttäisi.

Mitä sitte tulee ponsien tulkitsemiseen ruotsista suomeksi, on minusta hyvin turhaa se puhe, että se kovin paljo aikaa veisi. Jollei täällä muulla aikaa kuluteta, niin ei se paljon aikaa vie. Täällä on puhuttu ihmisrääkkäyksestä. Tämä keskustelu on jo kaksi tuntia ollut selvää ihmisrääkkäystä (Hyvä, hyvä!) Voin vakuuttaa, että täällä on monta sellaista, jotka haluavat kuulla ruotsalaisen lausunnon asiallisen ja lyhyen ponnen tulkittuna mieluummin kuin kuunnella loppumattomia jaarituksia suomenkielellä. Minun mielestäni siis edustaja Tainion ja puhemieskomitean tekemä ehdotus on aivan käytännöllinen ja oikeudellinen. Ruotsalaiset kansanmiehet saavat seurata tapahtumien tasalla täydellisesti ja heidän, samoin kuin ruotsalaisten täällä olevien yläluokkalaistenkin lausuntojen ponnet annetaan tiedoksi umpisuomalaisille. Siitä on ymmärtääkseni hyötyä enemmän kuin vii-

vytystä. Kun täällä jokin ruotsalainen lausunto annetaan, rientää usein minunkin tovereitani kysymään: mitä hän sanoi? He jaksaisivat kyllä kuunnella sen loppulausunnon, mikä siinä annetaan. Sen sijaan ei pitempi ylimalkainen tulkitseminen enää paljoakaan asiassa lisäisi sitä, mitä hra Alfthan sanoi, että muka lausunnon painavat syyt paljon vaikuttaisivat. Hra Schybergson on jo sanonut, että ne painavat syyt, jotka ruotsinkielisessä lausunnossa mahdollisesti ovat olleet, häviävät kokonaan tulkin käsissä. Mutta suomenkielisten on hyvä tietää lyhyesti se, mitä ruotsinkielisessä lausunnossa pääasiassa on sanottu, ja useimmat suomalaiset lausunnot eivät mitään kadottaisi, jos ne lopetettaisiin kaksi minuuttia ennen, niin että tämä tulkitseminen ehdittäisiin suorittaa. (Hyvä!) Täällä on tahdottu jollakin tavalla kiristää ruotsinkielisiä, tämän maan ylemmän koulusivistyksen saaneita, että he rupeisivat puhumaan suomea, ja on sanottu, että tämä lyhyt tulkitseminen heitä siitä estäisi. Niinkuin jokainen huomaa, on tämä puhe lörpötystä. Se on lähtenyt selvästi natsionalistisesta käsityskannasta, ettei haluta kuulla sitä lyhyttä tulkitsemista. Jos nämät, jotka täällä jo ovat osoittaneet osaavansa suomea ja jotka eivät vielä ole sitä osoittaneet, mutta kyllä osaavat, haluavat näillä syillä ja puheen suoranaisella vaikutuksella jotain keskustelun kuluessa saada aikaan ja muutetuksi, niin he kyllä, vaikka tällainen ponsitulkitseminen on olemassa, itse ymmärtävät oman etunsa. Ja käyttämällä silloin suomenkieltä asioissa, joissa he arvelevat edustavansa ruotsalaisen kansan oikeuksia, he tekisivät paljoa suuremman palveluksen tälle kuin käyttämällä ruotsinkieltä. Mutta minä epäilen, että he tähän niin erinomaisesti kiirettä pitäisivät, sillä ne syvät juuret, jotka heillä hra Schybergsonin lausunnon mukaan ovat kansassa, eivät ainakaan useimmissa kysymyksissä ole heitä sitoneet ajamaan sen ruotsinkielisen kansan pohjakerrosten todellista etua, joista he täällä niin paljon puhuvat. (Hyvä!)

Mitäpä tämä pitemmistä puheista paranee. Edusmies Tainion ehdotus ei tänne tuo mitään pitkäveteisiä keskustelun jatkoja, jos halutaan semmoisesta pitkäveteisyydestä muuten vähääkään päästä, ja se tyydyttää varsin täydellisesti kielellisen tasaarvon ja oikeudellisuuden vaatimukset.

Ed. **Kivilinna:** Edustaja Bäck, vaikka hän osoittikin osaavansa suomenkieltä, nähtävästi ei kumminkaan ole käsittänyt minun lausuntoani. Minä luulen niin selvästi, kuin selvästi sanoa voi, tehneeni eroituksen ruotsalaisen kansan

ja meidän ruotsia puhuvan ylimysluokkamme välillä. Edustaja Bäck kohdisti minun lausuntoni ruotsalaiseen kansaan kokonaisuudessaan. Minä kohdistin sen meidän ruotsalaiseen herrasluokkaamme. Ja pyydän, että edusmies Bäck koettaisi ainakin, jos se on hänelle mahdollista, tehdä eron näiden kahden asian välillä. Tätä ruotsia puhuvaa sivistynyttä säätyä, joka kuitenkin täällä, kuten sanoin, käy suomalaisesta, sitä minä vaadin täällä puhumaan suomea ja se ei minun käsitykseni mukaan ole mikään liika vaatimus. Ei se minun käsittääkseni myöskään vähimmässäkään määrässä estä tätä samaista sivistynyttä luokkaa liittymästä ruotsia puhuvaan kansaan todellakin paljoa lähemmin; päinvastoin minä olisin ensimäinen, joka soisin, että se sen tekisi monin verroin suuremmassa määrässä kuin mitä se tähän saakka on tehnyt.

Minä vetoan siihen edusmies Sirolan lausuntoon, että tämän ruotsalaisen sivstyneen luokan jäsenet tuskin tulevat vapaaehtoisesti täällä käyttämään suomenkieltä, jos kerran asetetaan se mahdollisuus, että he saavat lausuntonsa pääkohdat suomenkielellä tulkituiksi. Myönnän kyllä, että, niinkuin jo sanoin, heidän lausuntonsa saattavat sisältää koko joukon arvokasta, mutta minun luullakseni tämän puhtaasti käytännöllisen näkökannan yläpuolelle pitää asettaa se näkökanta, että kerrankin saadaan käytännössä murretuksi se raja-aita, jonka tämä sama sivistynyt luokka, käyttämällä kansalle vierasta kieltä, on rakentanut itsensä ja tämän kansan välille. Ja jos se tulos saavutetaan, niin luulen, että se on monin verroin arvokkaampi kuin se joksikin ajaksi mahdollisesti saavutettu käytännöllinen tulos, joka ehkä voitaisiin saada siten, että ruotsalaisten lausuntojen pääkohdat käännettäisiin. En nimittäin osaa panna arvoa pelkille hetken käytännöllisille tarpeille. Minä luulen että meillä on hiukan korkeampakin asioita ajettavanamme kuin sellaiset jokapäiväiset hetken kysymykset.

On sanottu, että minä olen täällä piiskannut. Olkoon menneeksi. Minä olen todellakin koettanut piiskata ruotsalaista ylimysjoukkoamme, ja jos minun on onnistunut tehdä se niin, että se todella on tuntunut, niin minä kiitollisuudella merkitsen sen muistiin ja pidän sen myöntämisen suurena tunnustuksena.

Ed. **Antila:** Kun täällä ei ainakaan ole moni suomenkieltä taitava ja puhuva eduskunnan jäsen lausunut mielipidettään, pyysin puheenvuoroa saadakseni vain lyhyesti

ilmoittaa, että minä en ainakaan kaipaa täällä mitään käännösjärjestelmää. Minulla on ollut tilaisuus olla kokouksissa ja keskusteluissa m. m. valtiopäivillä ja olen silloin siksi kyllästynyt käännösjärjestelmään, että julkinen käännösjärjestelmä, jolla asiain käsittelyä ehkäistään ja viivytetään, on hyvin haitallinen; sentähden on se mielestäni jätettävä kokonaan pois. Sitävastoin sitä käännösjärjestelmää, että suomea ymmärtämättömille kansan edustajille yksityisesti tulkittaisiin, en vastusta, vaan pidän sen kohtuullisena.

Ed. **Viljomaa:** Minä luulen, että se aika ei ole kaukana, jolloin ruotsalainen kansanaines lähettää tähän huoneeseen henkilöitä, jotka ymmärtävät suomenkieltä. Se tapahtuu silloin kuin tämä kansanaines vapautuu siihen istutetusta käsityksestä, että ruotsinkieli on jotakin paljon parempaa kuin suomenkieli, ja kun se oppii ymmärtämään, että sen oma etu vaatii lähettämään tänne suomenkieltä ymmärtäviä henkilöitä, eikä ainoastaan sitä kieltä ymmärtäviä, vaan myöskin sitä käyttäviä. Siihen viittaa esim. hra Bäckin käytös tänä iltana. Herra Bäck on täällä tähän asti käyttänyt ruotsinkieltä, mutta nyt hän puhui suomea. Mistä syystä? Siitä syystä että hän piti tämän asian niin tärkeänä, että hän halusi saada myös yksinomaan suomenkieltä taitavat puolelleen ja tahtoi siis saada ajatuksensa heidänkin tietoon.

Täällä ovat eräät puhujat tahtoneet vedota yksinomaan asian oikeudelliseen puoleen. On sanottu, että ruotsinkielisellä kansanaineksella on oikeus vaatia tässä huoneessa tulkitsemista, ja että tuon vaatimuksen vastustaminen tietää yksistään sortoa ja vääryyttä. Mutta minä tahdon väittää, että tässä on kysymyksessä muitakin oikeuksia kuin ruotsinkielen, on kysymyksessä Suomen kansan oikeus vaatia eduskunnaltaan, että se tekee niin paljon työtä kuin mahdollista, saa aikaan niin suuria tuloksia kuin suinkin. Mutta jos täällä ruvetaan tulkitsemista pienemmässä tai suuremmassa määrin käyttämään, niin täytyy jokaisen myöntää, että varsinainen työmme silloin hidastuu. Sitäpaitsi on huomattava, ettei minun nähdäkseni ruotsinkielisten edustajain vaatimus saada tulkitsemista ja se vaatimus, että täällä niin paljon kuin mahdollista saadaan tuloksia aikaan, suinkaan ole vastakkaisia, vaan että ne voidaan sovittaa; mutta jos ne olisivatkin ristiriidassa, niin minusta koko kansan edun on käyminen ruotsinkielen edun edellä. Mutta, kuten sanottu, ne eivät ole ristiriidassa. Minun nähdäkseni molem-

mat nämä vaatimukset voidaan toteuttaa sillä menettelyllä, jonka edustaja Palmén on ehdottanut, nimittäin että käytettäisiin yksityistä tulkitsemista. Silloin tulisi yksinomaan ruotsinkieltä taitavien edustajain tarpeet huomioon otetuiksi eikä tarvitseisi tuhlata eduskunnan kallista aikaa tulkitsemiseen.

Ed. **Johansson**: Jag har för min del kännt mig mycket besviken öfver de andraganden, hvilka den nu diskuterade tolkningsfrågan gifvit anledning till. Ehuru jag icke varit okunnig om de ansatser för åsidosättandet i språkligt hänseende af mindretalets rätt, som kommit till synes i detta land, så har jag dock aldrig kunnat ana, att denna ovilja skulle på detta rum ikläda sig en sådan skepnad, som den nu gjort. Här har bland annat föreslagits, att ingen tolkning skulle ske af uttalandena i de synnerligen viktiga frågor, som inom representationen komma till behandling. Detta skulle hafva till följd, att dessa frågors utredning i svensk dräkt blefve helt och hållet oförstådd af största delen finskatalande representanter och tvärtom, hvilket ingalunda vore ägnadt att underlätta det gemensamma arbete, som här förestår. Språkstriden har redan alltför länge tändt våra sinnen i brand och lågor och åstadkommit de mest beklagliga följder för land och folk. Skola också nu landtdagens representanter, församlade hit till fredligt arbete, ytterligare gifva näring åt denna dystra språkfejd? Hafva vi icke den förutan ansvar nog? Jo, mer än nog. Låtom oss då icke i språkligt afseende, huru mycket våra åsikter än för öfrigt divergera, blifva främmande för hvarandra, utan må vi städse hysa respekt för det vi hålla dyrast, vårt modersmål. Det skall helt säkert endast lända oss själfva och de tusenden, som skickat oss hit, till nytta och förkofran. Då jag tror, att denna fråga, såvidt jag kunnat sluta af diskussionen, tarfvar ytterligare utredning, ber jag att få understödja hr Schybergsons förslag, att frågan måtte remitteras till sjumannakomitén för att där ytterligare handläggas.

Ed. **Pykälä**: Minä tekisin sen ehdotuksen, että tämä asia pantasiin pöydälle. Jos täällä yhä tullaan keskiyön tunteina näin innokkaasti keskustelemaan, niin juhannuksen tienoilla on saavutettu semmoiset tulokset, että suomalaiset osaavat ruotsia ja ruotsalaiset suomea. Ja koska täällä vielä eräs arv. edustaja on luvannut piiskata, niin kaiketi sitäkin paremmat tulokset saavutettaisiin.

Minä vastustan tulkitsemisjärjestelmää.

Ed. **Bäck:** Herra Kivilinna myönsi, että hän on täällä piiskannut ruotsalaisia herroja. Minä olen iloinen siitä, että hän on tämän tunnustuksensa julkilausunut. Hän on siis asettunut samalle kannalle kuin ne poliisit, joita sosiaalidemokraatit ovat täällä soimanneet. Heitä soimattiin siitä, että he olivat uhanneet piiskata muutamia edustajia. Mutta hra Kivilinna ei ole ainoastaan uhannut, hän on todellakin piiskannut edustajia.

Herra Kivilinna sanoi, ettei hän ole piiskannut ruotsalaista kansanryhmää, vaan ruotsalaisia herroja. Minä en ymmärrä, että hänen lausunnossaan siinä suhteessa on minkäänlaista logiikkaa. Minä en tunne persoonallisesti hra Kivilinnaa, mutta näyttää siltä, kuin hän olisi herrasmies. Siis meidän täytyy — jos nim. pysymme hra Kivilinnan logiikassa — vetää se johtopäätös, että hän ei ole kansan tänne lähettämä, vaan herrojen. Minä kuitenkin uskallan epäillä, että hra Kivilinnan logiikka ei pidä paikkaansa. Luultavasti on hän, vaikka onkin herrasmies, kansan lähettämä, ja samoin uskallan väittää, että me ruotsalaiset herrat emme ole herrojen lähettämiä, vaan ruotsalaisen rahvaan. Samalla kertaa siis kuin hra Kivilinna on piiskannut ruotsalaisia herroja, on hän piiskannut ruotsalaista kansanryhmää.

Vielä tahtoisin tehdä herra Sirolalle kysymyksen: onko se oikeuden kanssa yhtä pitävää, että, kun ruotsalaiset rahvaan miehet, jotka ovat täällä eivätkä osaa suomea, saavat tulkin, ruotsalaiset herrat, jotka eivät osaa suomea, eivät sitä saa? Täällä löytyy minun vieressäni ruotsalainen herrasmies, joka on sanonut — ehkei hra Sirolalla ole ollut aikaa kuulla hänen sanojaan — ettei hän osaa suomenkieltä, mutta sen onnettomuuden tähden, että hän on n. k. herrasmies, riistetään häneltä se oikeus, mikä annetaan rahvaan miehelle. Minä tahdon muistuttaa hra Sirolaa, että hra Sundblom, vaikka hän onkin herrasmies, on ruotsalaisen rahvaan lähettämä. Sentähden on hänellä oikeus vaatia tulkkia.

Ed. **Rosenqvist, V. T.:** Jag har icke begärt ordet för att täfla med hr Kivilinna och några andra talare i öfverlägset sätt att föra en diskussion; jag erkänner min fullkomliga oförmåga i detta afseende. Jag har icke heller begärt ordet för att vare sig tacka för eller tillbakavisa de många vänliga råd, som här gifvits åt oss „herrar", hvilka tillhöra det svenska folkpartiet. Men jag har begärt ordet för att, innan frågan öfverlämnas till omröstning, än en gång

fixera mitt förslag, ty det har under diskussionens lopp blifvit vanställdt. Man har sökt göra troligt, att det här vore fråga om fullständig tolkning från finska till svenska och från svenska till finska. Detta har aldrig påyrkats. Och när man framställdt förslaget i denna dager, så har man sedan utmålat i de bjärtaste färger alla de olägenheter, som påståtts hafva förefunnits t. ex. i bondeståndet under föregående landtdagar och vid kyrkomötena. Men det är icke en sådan tolkning, som här påyrkats; här har endast anhållits om en kort tolkning af det hufvudsakliga innehållet i andragandena. Må man då åtminståne fasthålla hvad saken gäller.

Ed. **Nevanlinna:** Niin houkuttelevaa kuin olisikin lausua tästä asiasta jotakin myöskin sen periaatteen kannalta, jonka oikeudesta minä puolestani olen elävästi vakuutettu, niin en tahdo siihen puoleen asiata ollenkaan koskea. Eduskunnan aika on tosiaankin kalliimpaa, kuin että minä rohkenisin näin suuresti valistuneessa seurassa vaatia aikaa selvittelyille, joilla tavallisesti täytetään sanomalehtien palstoja. Mutta ainoastaan siltä käytännölliseltä kannalta, kuin edellisessäkin lausunnossani, pyytäisin saada tehdä erään huomautuksen. Minun ymmärtääkseni tulkinnan tarkoituksena kaiketikin on oleva saada niitten tietoon, jotka jollakin kielellä annettua lausuntoa eivät ymmärrä, se, mitä puhuja on tuonut esiin. Mutta käsittääkseni keskustelussa ei suinkaan pääasia ole, mitä yksityisen edustajan lausuntoon tulee, niin sanotussa ponnessa, johon lausunto päättyy. Sillä sehän usein ei ole muuta kuin ilmoitus, että puhuja on samaa mieltä kuin joku edellinen puhuja, että hän kannattaa armollista esitystä tai sitä vastustaa, että hyväksyy valiokunnan mietinnön tai että hän sen hylkää. Tämä n. s. ponsi on kuitenkin minun ymmärtääkseni suhteellisesti arvoton osa edustajan lausuntoa. Pääpainon lausunnossansa kai täällä jokainen, joka käyttää puhevuoroa, panee niihin uusiin syihin ja näkökohtiin, joita hän luulee voivansa esittää ja joitten perustuksella hän toivoo — huolimatta siitä, kuinka jyrkät puoluerajat ja ennakolta omistetut vakaumukset saattavat olla — voivansa vaikuttaa siihen korkea-arvoisaan seuraan, jossa hänellä on kunnia esiintyä. Hra Tainion ehdotuksen mukaan tulisi nyt kuitenkin ainoastaan se osa edustajan lausuntoa käännettäväksi toiselle kielelle, joka, jos minun käsitykseni on oikea, on sen suhteellisesti vähimmän arvoinen osa. Ymmärtääkseni niin hyvin ne, joiden lausunnot tällä

tapaa tulisivat suomennettaviksi, kuin nekin, joille tällaisia suomennoksia tarjottaisiin, tulisivat tällaisesta suomennoksesta hyvin vähän kostumaan. Edustaja Setälä on jo aikaisemmin huomauttanut, että niin sanottu lausunnon ponnen suomentaminen itse äänestyksen kannalta tai päätöksenteon kannalta ja sen ymmärtämisen kannalta, mitä tulee ainoastaan toista kieltä käsittäviin edustajiin, ei liene mitenkään välttämätön. Minusta siis, jos tulkinta on tuleva kysymykseen, jos yleisesti täällä niin raskaaksi myönnetty järjestelmä on pantava toimeen, siinä silloin myöskin pitää olla järkeä; se pitänee panna toimeen sellainen, että siitä todellakin perin vähäisen hyödyn, jos mitään hyötyä ollenkaan. nen tulkinta, jota hra Tainion ehdotus tietää, takaisi muuta kuin perin vähäisen hyödyn, jos mitään hyötyä ollenkaan. Täydellinen tulkinta on taas mahdoton, sitä mieltä olen minäkin. Sellainen tulkinta, kuin edustaja Rosenqvist ajattelee, on minusta myöskin hyvin vähäarvoinen, ja sen toimeenpano täällä olisi mielestäni kerrassaan kohtuutonta. Mutta kun en myöskään voi havaita, että hra Tainion ehdottama menettelytapa tuottaisi lähimainkaan vastaavaa hyötyä siihen haittaan nähden, joka kieltämättä tulee olemaan siitä seurauksena, niin en voi kannattaa sitäkään, vaan olen tässä asiassa sitä mieltä, jota monet muut arvoisat puhujat m. m. edustaja Palmén, mainitakseni vain yhden nimen, jo ovat lausunnoissansa edustaneet.

Ed. **Pohjanpalo:** Minua ihmetyttää suuresti se ruikutus sorrosta, jota ruotsalaiset tänä iltana täällä monellakin tavalla ovat puheissaan esiintuoneet, valittaen, ettei heille muka tehtäisi oikeutta. Ihmettelen tätä vielä suuremmalla syyllä, kun he vuosisadan ovat kestäneet kuulla suomalaisen kansan valituksia, eivätkä ennen ole huomanneet siinä mitään oikeutettua, että kansallemme, joka kuitenkin tässä maassa kautta aikojen on ollut suurena enemmistönä, olisi annettava ne isäntäoikeudet, joita se ehdottomasti ja tinkimättä olisi ollut oikeutettu saamaan m. m. kielellisessäkin suhteessa. Täällä on eräs arvoisa puhuja pitänyt suorastaan mahdottomana ajatella, että Ahvenanmaalla ja muissa ruotsalaisissa seuduissa maatamme voitaisiin puhua suomea. Minä tiedän, että sadat ja tuhannet suomalaisen kansan lapsista ovat olleet Ahvenanmaalla y. m. oppimassa ruotsia, ja silloin olisi näilläkin ollut tilaisuus, ellei halua puuttuisi, opetella suomea. Eivät suomalaisen kansan lapsetkaan ole ruotsinkielen taitoansa saaneet ilman työtä.

He ovat pakoitetut hankkimaan sen kielitaidon, joka on ollut ja vieläkin on niin välttämätön tässä maassa saavuttaakseen jotakin asemaa. Se on ruotsalainen yläluokka, joka on harjoittanut jarrutusta, suomalaista sivistystä ehkäistäkseen tässä maassa, ja nyt, kun ovat olot ja ajat muuttuneet siihen suuntaan, että suomalainenkin kansa tahtoisi saada äänensä kuuluville omalla äidinkielellään, silloin alkaa juuri tuo jarrua polkenut yläluokka „vitistä" ja „kitistä", että heitä muka sorretaan, vaikka heille tässä on elävästi esitetty, että annamme tiaisuuden saada ponsista selon myös ruotsiksi. En tahdo nyt liian pitkälle asiassa puhua, vaikka voisin seikkaperäisesti esiintuoda paljonkin asioita, joita jokainen tietää ja tuntee todeksi. Eräs edustaja jo puolittain tunnustikin, että vääryyttä on tehty, mutta minusta olisi rehellisintä suoraan tunnustaa, että suurin syy siihen, miksi ei ruotsalainen yläluokka ole opetellut suomenkieltä, on sittenkin se, että tuota kansallista suomenkieltä yhä edelleen halveksitaan. Tämä yläluokka vielä tänä päivänäkin arvelee, että nuo suomenkieltä puhuvat ovat vähän huonompaa n. k. „roskaväkeä", „kukkosia" ja millä nimityksillä meidän arvoisat ruotsalaiset heitä puhuttelevatkaan. Ruotsalainen yläluokka on elänyt siinä uskossa, ettei tämän roskaväen kieli koskaan tässä maassa pääsisi kohoamaan siihen asemaan, että sille tulisi mitään määräämisvaltaa, mutta se päivä on nyt koittanut. Ja minä toivon, että näistä päivistä on oppia mainitulle yläluokalle, oppia siinä suhteessa, että kun vasta kokoonnutaan, ja kun uudet ruotsalaiset edustajat tulevat tänne edustaja-kamariin maalta, he osaavat sitä kieltä, mikä on kansan pääkieli. Olen vakuutettu siitä, että suomalainen kansa, joka itse on niin äärettömän paljon saanut kärsiä kielellistä sortoa, ei halua kostaa sillä. Sitä itseään on niin äärettömän paljon sorrettu, että se tietää, miltä se tuntuu.

Pyydän muuten itse asiassa yhtyä vapaaherraPalménin ponsiin ja ehdotukseen.

Ed. **Listo:** Mikäli olen voinut tätä keskustelua seurata, ovat ne, jotka vaativat tulkitsemista edustajain lausunnoista, vähitellen supistaneet vaatimuksensa siihen, että ainoastaan ponsilauseet käännetään. En käsitä muuta kuin että tämä vaatimus on tullut tyydytetyksi jo sillä, että olemme hyväksyneet ponsilauseen ensimäisen momentin. Se hyväksyminen sisältää jo sen, että edustajakunnan erikiesille aineksille tulee puhemiehen toimesta annettavaksi tieto kaikista niistä vaatimuksista, jotka todellakin tulevat otet-

taviksi huomioon päätöstä tehtäessä. Sitä tietä tulevat erikieliset edustajat aivan täsmällisesti saamaan tiedon juuri niistä ehdotuksista ja vaatimuksista, mitä eduskunnassa tehdään. Koko toinen momentti on käsitykseni mukaan siis tarpeeton ja tulen äänestämään sen hylkäämistä.

Ed. **Tainio:** Minä haluan vielä sanoa pari sanaa 7-miehisen valiokunnan ehdotuksen puolesta. Täällä useat puhujat ovat unohtaneet sen tärkeän seikan, jonka minä mainitsin, että jos emme saa selville sitä, mitä joku ruotsalainen puhuja esittää, niin emme voi sitä myöskään kannattaa. Jos vaaditaan, että esitys ei voi tulla äänestyksen alaiseksi, ennenkuin joku on sitä kannattanut, niin saattaa hyväkin esitys mennä hukkaan, jäädä tulematta äänestyksen alaiseksi ollenkaan. Silloin taas kun puheenjohtaja tekee äänestysesityksen, on myöhäistä sitä kannattaa. Muuten minä myönnän, että se tulkitsemisjärjestelmä, mitä 7-miehinen valiokunta ehdottaa, on hieman puutteellinen. Se saisi minun mielestäni olla täydellisempi, mutta meidän ruotsalaiset herrasmiehemme vastustavat täydellisempää tulkitsemista käyttämällä puheissaan ruotsia. Jos täällä meidän ruotsalaiset herrasmiehet, jotka osaavat suomea, käyttäisivät tätä kieltä, niin olisi käytännöllisesti mahdollista käyttää täydellisempää tulkitsemisjärjestelmää, koska silloin olisi tulkittavia puheita paljon vähemmän. Mutta niin kauan kuin ruotsalainen sivistysaines katsoo velvollisuudekseen puhua meille yhä ruotsia, silloin on meidän välttämättömyys supistaa tulkitsemisjärjestelmämme niin ahtaalle kuin se nykyisin on tämän ehdotuksen mukaan tullut.

Sitä paitsi minä toivoisin, että hra Bäck useammin puhuisi suomea. Siitä olisi se hyöty että suomalaisenkin puolueenkin jäsenet sitä häneltä oppisivat. Hän tuntuu käyttävän sitä paljon paremmin kuin useat somalaisen puolueen jäsenet.

Meidän suomalaisille herrasmiehille minä taas teen jotenkin saman huomautuksen kuin hra Sirola ruotsalaisille; he nim. vastustavat kaikki tulkitsemista, sentähden että he itse ymmärtävät ruotsia. Meidän puolueessamme on niin paljo henkilöitä, jotka eivät ymmärrä ruotsia, eivätkä voi tyytyä siihen, mihin esim. hrat Nevanlinna, Pohjanpalo, Palmén ja monet muut. Täällä nyt parast'aikaa pyytävät puhevuoroa ne, jotka nyt sanovat kuuluvansa suomalaiseen puolueeseen eivätkä ymmärrä ruotsia, nähtävästi kumotakseen nämät sanani. Mutta saattaahan kielikiihko mennä

niinkin pitkälle, että ennemmin ovat kuuntelematta järkevimpiäkään lausuntoja, jos ne ovat ruotsinkielisiä, kun sitävastoin mieluummin kuuntelevat tyhmyyksiä suomenkielellä. Täällä on moitittu meidän kantaamme. Ruotsalaiset sanovat, että me haluamme sortaa heitä. Me emme halua sortaa ruotsalaisia. Me haluamme heille oikeutta. Meitä moittivat myös suomalaiset. Mutta nämä kaksipuoliset moitteet osoittavat parhaiten, että meidän kantamme on ainoa oikea, ainoa järkevä kanta niin kauan kuin nykyiset kielisuhteet vallitsevat.

Vähempikin keskustelu olisi tästä asiasta riittänyt. Täällä on puhuttu sanomalehdille ja lehtereille tarpeeksi asti ja suotta kulutettu aikaa. Ne suomalaisen puolueen jäsenet, jotka niin tulkitsemista pelkäävät ajanhukan takia, olisivat voineet säästää meiltä 3 tuntia aikaa, jos olisivat tahtoneet. Olisi voitu äänestää paljoa aikaisemmin, ja tulos olisi ollut ihan sama kuin se nyt on pitkien puheiden perästä.

Suosittelen yhä edelleen 7-miehisen valiokunnan enemmistön ehdotusta hyväksyttäväksi.

Ed. **Tulikoura**: Minä vain pyydän ruotsinkieltä taitamattomana sanoa, että en toivo ruotsinkielisiä puheita suomennettaviksi. Mitä tulee niihin ponsiin, jotka tulevat eduskunnassa huomioon otetuiksi, niin kyllä tulee puheenjohtajan äänestysesityksissä selvitetyiksi, mikä on ollut puhujalla tarkoituksena. Jos ruotsalaiseen ylimysluokkaan kuuluvat tahtovat vaikuttaa meihin suomalaisiin, jotka emme ymmärrä ruotsinkieltä, niin puhukoot he suomenkieltä, jota he kyllä taitavat. Mutta he kun eivät tahdo puhua suomenkieltä, niin he siis eivät tahdo meihin vaikuttaa. Sen takia ei tarvitse käännöksillä suotta eduskunnan aikaa tuhlata.

Ed. **Laine, Oskari**: Yhdyn lyhyesti edelliseen puhujaan. Minä pyydän hra Tainiolle huomauttaa, että olen neljä kertaa ollut entisessä säätyeduskunnassa, talonpoikaissäädyssä, ja tullut kokemaan sitä piinaa, minkä täydellinen tulkitseminen tuottaa. Minä en suinkaan mistään kansalliskiihkosta ole tulkitsemista vastustavalla kannalla, vaan sen piinan vuoksi, jonka kokemuksesta tunnen. Täällä on aikaisemmin kysytty, mitä hyötyä meille on ponsilauseiden suomentamisesta. Ainoa hyöty olisi se, että tiedettäisiin kannattaa niitä. Minä luulen, että täällä on ruotsinkielen taitoisia, jotka kyllä yhtyvät niitä kannattamaan, jos ne kannatusta ansaitsevat. Jos ruotsalaisten puheista mitään hyötyä

tahdotaan saada, niin täytyy ne saada kokonaan kuulla ja vieläpä semmoisina kuin ne puhujan suusta ovat lähteneet. Käännös ottaisi niistä paremman osan pois.

Ed. **Repo:** Täällä on tarpeeksi asti puhuttu asiasta; en siis tahdo enää pitää pitkiä puheita.

On väitetty tarpeelliseksi, että ruotsinkieltä taitamattomat saisivat kuulla ruotsinkieliset lausunnot ponsissa lausuttavan. Minä ummikkosuomalaisena tahdon panna jyrkän vastalauseen sitä vastaan, että meidän tarvitsisi suomennoksia ruotsista kuulla. Sen pitemmälti en tahdo puhua, mutta ruotsinkieltä ymmärtämättömänä kansanmiehenä tahdon tämän kantani julkilausua. Pidän luonnollisena senkin, ettei suinkaan, kuten täällä on tahdottu väittää, ole ruotsinkielen sortamista, jos me emme tahdo täällä saada ruotsinkielisiä lausuntoja käännetyiksi.

Ed. **Viljomaa:** Hra Tainio on täällä moittinut suomalaiseen puolueryhmään kuuluvia edustajia siitä, että he tuhlaavat aikaa pitkiin ja turhiin puheisiin. Mutta hän on täällä pitänyt itse pitkiä puheita puolustaakseen ehdotustaan, joka on varmaan yksinomaan yhtä kieltä taitaville jokseenkin tyhjän arvoinen. Minä en voi tästä ehdotuksesta sanoa muuta kuin että siinä leivän asemasta tarjotaan kiviä.

Ed. **Raatikainen:** Sen mukaan kuin minä olen ymmärtänyt, ei kukaan suomenkieltä taitava ole tahtonut käännösjärjestelmää täällä puolustaa. Kaikki, jotka ovat yksikielisiä suomalaisia, ovat sanoneet, niin paljon kuin minä muistan, tyytyvänsä siihen, että käännöstä ei tarvita. Kun me lupaamme, että yksikielisille ruotsalaisille toimitetaan käännös, niin minun mielestäni on aivan kohtuutonta puhua silloin ruotsalaisten sortamisesta (Äänestys! Asiaan!) Tiedetään että he ovat ennenkin olleet paremmassa asemassa kuin me yksikieliset suomalaiset. Kannatan, että käännös tulee ruotsalaisille yksityistä tietä.

Äänestysesitykset ja päätökset.

1:o Ken vastaehdotukseksi hyväksyy edustaja Huoposen ehdotuksen käsittelynalaisen toisen ponnen hylkäämisestä, vastaa jaa; jos ei voittaa, on hyväksytty edustaja v. Alfthanin tekemä ehdotus, että asia jätettäisiin toistaiseksi päättämättä.

Huuto-äänestyksessä oli jaa-äänet voitolla.

2:o Ken vastaehdotukseksi hyväksyy edustaja Huoposen tekemän ehdotuksen, vastaa jaa; jos ei voittaa, on hyväksytty edustaja Palménin tekemä ehdotus vastaehdotukseksi.

Lippuäänestyksessä annettiin 65 jaa- ja 100 ei-ääntä.

3:o Ken vastaehdotukseksi hyväksyy edustaja Palménin tekemän ehdotuksen, vastaa jaa; jos ei voittaa, on edustaja Kivilinnan tekemä ehdotus vastaehdotukseksi hyväksytty.

Huutoäänestyksessä olivat jaa-äänet voitolla.

4:o Ken vastaehdotukseksi hyväksyy edustaja Palménin tekemän ehdotuksen, vastaa jaa; jos ei voittaa, on edustaja Vuorimaan tekemä ehdotus vastaehdotuksesksi hyväksytty.

Huutoäänestyksessä olivat jaa-äänet voitolla.

5:o Ken vastaehdotukseksi hyväksyy edustaja Palménin tekemän ehdotuksen, vastaa jaa; jos ei voittaa, on edustaja Yrjö-Koskisen tekemä ehdotus hyväksytty vastaehdotukseksi.

Huutoäänestyksessä olivat jaa-äänet voitolla.

6:o Ken vastaehdotukseksi hyväksyy edustaja Palménin tekemän ehdotuksen, vastaa jaa; jos ei voittaa, on edustaja Tainion tekemä ehdotus hyväksytty vastaehdotukseksi.

Lippuäänestyksessä annettiin 71 jaa- ja 109 ei-ääntä.

7:o Ken hyväksyy edustaja Rosenqvistin käsittelynalaisen ehdotuksen toisen kohdan, vastaa jaa; jos ei voittaa, on eduskunta lopulliseksi päätöksekseen tässä kohden hyväksynyt edustaja Tainion tekemän ehdotuksen.

Lippuäänestyksessä annettiin 28 jaa- ja 162 ei-ääntä, joten oli hyväksytty edustaja Tainion tekemä ehdotus, että ruotsinkielisten lausuntojen ponnet tulkitaan suomeksi, sekä että ruotsalaisille rahvaan miehille hankitaan yksityistulkkeja, jos he sitä haluavat.

Kolmannen kohdan johdosta lausui puheenvuoron saatuaan

Ed. **Cederberg**: Med hänsyn till den utgång, som tolkningsfrågan nu erhållit, ber jag att få föreslå, att landtdagen ville besluta, att de af landtdagen rörande tolkning till andra inhemska språket fattade beslut omedelbart måtte träda i tillämpning och tillsvidare iakttagas, samt att åt sjumannaut-

skottet måtte öfverlämnas att vid uppgörande af förslag till ordningsstadga däri införa bestämningar i öfverensstämmelse med dessa beslut.

Ed. **Tainio:** Minä haluaisin tehdä muistutuksen äskeisen päätöksen johdosta. Esitetty seitsenhenkisen komitean lausunto kulki äänestyksessä minun ehdotukseni nimellä. Se on asiallinen erehdys, sillä sehän oli seitsenhenkisen komitean ehdotus, ja tahtoisin siis, että tämä ehdotus pöytäkirjaan tulisi merkityksi seitsenhenkisen komitean ehdotuksena. Mitä tulee kolmanteen kohtaan voin yhtyä edelliseen puhujaan, että päätös pannaan käytäntöön heti ja että asia liitettäisiin työjärjestykseen.

Ed. **Rosenqvist, V. T.:** För min del har jag ingenting emot att afstå från mitt ursprungliga förslag och förena mig om det förslag, som framställts af hr Cederberg.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi, **hyväksyttiin** edustaja **Cederbergin** tekemä **ehdotus.**

Seuraava istunto ilmoitettiin olevan huomenna k:lo 12, jolloinka suuren valiokunnan vaali toimitetaan.

Istunto päättyi k:lo 2.40 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
F. W. Kadenius.

7. Lauantaina 1 p. kesäkuuta 1907 klo 12 päivällä.

Nimenhuudossa olivat kaikki eduskunnan jäsenet saapuvilla.

Tarkistettiin pöytäkirjanotteita eduskunnan edellisestä istunnosta.

Notaario, kanslisti ja taloudenhoitaja.

Herra Puhemies ilmoitti 7-miehisen valiokunnan puolesta että valiokunta on **notaarioksi** ottanut lakitieteenkandidaatti **Ilmari Tavaststjernan** ja **kanslistiksi** hovioikeudenauskultantti **Eskil Heilimön.**

Hyväksyttiin 7-miehisen valiokunnan ehdotus, että asetettaisiin **taloudenhoitaja**, joka saisi hoitaa istuntohuoneuston talouden, mikäli se eduskuntaa koskee, ja että valiokunnan tehtäväksi jätettäisiin taloudenhoitajan ottaminen.

Vapautuksia valiokunnan jäsenyydestä.

Puhevuoron saatuaan lausui

Ed. **Ehrnrooth**: I syfte att, såvidt på mig ankommer, bereda landtdagens elektorer tillfälle att verkställa en af förekommen anledning nödig befunnen ändring i utskottens sammansättning, anhåller jag hos kammaren vördsamt att blifva befriad från ledamotskap i ekonomiutskottet.

Ed. **Oljemark**: På enahanda grunder som den senaste ärade talaren skulle jag för min del också anhålla om att blifva befriad från medlemskap i socialutskottet.

Ed. **af Ursin** ehdotti että eduskunta pyyntöihin suostuisi.

Pyyntöihin suostuttiin ja kehotti Puhemies valitsijamiehiä valitsemaan toiset jäsenet asianomaisiin valiokuntiin edustajien Ehrnroothin ja Oljemarkin sijaan.

Suuren valiokunnan vaali.

Ryhdyttäessä valitsemaan jäseniä suureen valiokuntaan huomautti hra Puhemies että sitä varten on painettuja lippuja jaettu edustajille ja jos enemmän tarvitaan on sihteerillä niitä varalla. Asiantuntijaksi on pyydetty avustamaan maisteri Hallsténia. Lippuun on vedettävä viiva sen kehyksen sisälle, jota ryhmää edustaja kannattaa. Samoin on lippu taitettava kokoon.

Sittenkuin vaaliliput oli jätetty, kehoitti hra Puhemies niitä edustajia, jotka ovat olleet asiamiehinä, jättämässä listoja, tulemaan avustamaan häntä lippujen avaamisessa.

Herra Puhemies ilmoitti vielä että vaalin tulos julistetaan k:lo 6 i. p.

Sen jälkeen istunto keskeytettiin k:lo 12,40 päivällä.

Kun iltapäivällä k:lo 6 jälleen oli kokoonnuttu, ilmoitti Puhemies että seuraavat edustajat olivat estetyt yksityisten asiain takia saapumasta iltaistuntoon, mutta että heillä ei ennen ollut tilaisuutta pyytää lupaa, nimittäin: Rapola, Laine, Schultz, Sivenius, Arajärvi, E. S. Yrjö-Koskinen, Helkiö ja Kaarle Knuutila.

Eduskunta hyväksyi luvanpyynnit.

Suuren valiokunnan jäseniksi

ilmoitettiin valituiksi seuraavat edustajat, jotka olivat saaneet ääniä tässä mainitussa järjestyksessä: **Hänninen, Danielson-Kalmari, Turkia, Palmén, af Ursin, Setälä, Torppa, Tainio, Estlander, V. Vuolijoki, Gripenberg, Viitanen, Tokoi, Nuorteva, E. Perttilä, Heikkilä, Sillanpää, Sivenius, Sirola, Paasivuori, Orasmaa, Kalliokorpi, M. Hoikka, S. Vuolijoki, Sirén, Pärssinen, K. Hämäläinen, Järvinen, Lindroos, Eloranta, Käpy, Castrén, Myllylä, Paasikivi, Soininen, Oskari Laine, Antila, Hannes Gebhard, Kairamo, Paloheimo, Hjelt, Tervaniemi, Listo, Viljomaa, Repo, L. Ingman, Söderholm, Alkio, Renvall, Ehrnrooth, Cederberg, Hagman, V. T. Rosenqvist, Nix, A. Neovius, Karhi, Ahmavaara, Brander, Luoma ja Leppälä.**

Seuraava täysi-istunto ilmoitettiin olevan ensi keskiviikkona klo 11 a. p. jolloin esitetään eduskunnalle jätettyjä anomuksia, jotka ovat lueteltuina esityslistassa, mikä edellisenä tiistaina eduskunnan kansliassa on nähtävänä.

Istunto päättyi klo 6,20 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
F. W. Kadenius.

8. Keskiviikkona kesäkuun 5 p. 1907 klo 11 a. p.

Nimenhuudossa merkittiin poissa oleviksi ed. Castrén, Schultz, Tainio, Viitanen ja Runeberg.

Tarkistettiin pöytäkirjanotteita eduskunnan edellisistä istunnoista.

Arm. esityksiä.

Ilmoituksen jälkeen saapui, esittelijäsihteeri Degerholmin seuraamana, senaattori **Wegelius**, joka suomeksi ja ruotsiksi lausui:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Suomen Kansaneduskunta! Keisarillisen Suomen Senaatin määräyksen mukaan minulla on kunnia Suomen eduskunnalle jättää seuraavat Keisarillisen Majesteetin armolliset esitykset, nimittäin

N:o 16 ynnä Elinkeinolain ehdotus,
N:o 17 määrärahoista rautatierakennuksia varten,
N:o 18 eräänlaatuisista yhteismetsistä.

Puhemies vastasi: Eduskunnan puolesta kiitän nyt annetuista armollisista esityksistä, jotka eduskunta on perustuslain mukaisesti ottava käsiteltäväkseen.

Valiokuntien puheenjohtajia.

Eri valiokunnista saapuneissa kirjelmissä ilmoitettiin **suuren valiokunnan** puheenjohtajaksi valituksi ed. **Brander** ja varapuheenjohtajaksi ed. Lindroos;

lakivaliokunnan puheenjohtajaksi ed. **Söderholm** ja varapuheenjohtajaksi ed. Luoma;

laki- ja talousvaliokunnan puheenjohtajaksi ed. **Listo** ja varapuheenjohtajaksi ed. Malmivaara.

Ilmoitettiin **pankkivaliokunnan** varapuheenjohtajaksi valitun ed. Lindroos.

Erivapautuksia valtiopäivätoimesta.

Puhemies ilmoitti, että ed. **Nuorteva**, **Viitanen** ja **Castrén** olivat ilmoittaneet yksityisten asiain tähden olevansa estetyt saapumasta tähän täysi-istuntoon, mutta ettei heillä ollut ennen ollut tilaisuutta pyytää eduskunnalta lupaa poisjäämiseen. Tämän ilmoituksen johdosta ei eduskunnalla ollut mitään muistuttamista.

Pyynnöstä myönnettiin ed. **von Alfthanille** lupa yksityisten asiain takia päästä vapaaksi valtiopäivätyöstä 10 päivästä kesäkuuta saman kuun 17 päivään.

Ilmoitettiin ed. **Runebergiltä** saapuneen lääkärintodistuksen, jossa selitettiin, ettei hän kesäkuun ajalla voi ottaa osaa eduskunnan työhön. Tämän johdosta ei eduskunnalla ollut mitään muistutettavaa.

Tulkin ottaminen

jätettiin 7-henkisen valiokunnan ehdotuksesta tämän valiokunnan toimeksi.

Pikakirjoitustyön järjestäminen eduskunnassa.

Esitettiin ja luettiin julki seuraavat pikakirjoitusyhdistyksiltä saapuneet kirjelmät:

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Pikakirjoittajayhdistys, joka viimeksikuluneen 30 vuotisen ajanjakson kestäessä kokoontuneilta valtiopäiviltä yhä uudistuvasti on saanut toimekseen keskustelupöytäkirjainpidon järjestämisen valtiopäivillä, pyytää nytkin kokoontuneelle Suomen eduskunnalle tarjota palvelustaan.

Edellisen kokemuksen ja ulkomaiden parlamenttien pöytäkirjanpidossa, noudatettujen järjestelmien perusteella ehdottaa Yhdistys kunnioittaen näillä valtiopäivillä asetettavaksi yhden pikakirjoittajakanslian päällikön, joka on vastuunalainen pöytäkirjanpidosta, sekä tälle kaksi apulaispäällikköä ja 10 pikakirjoittajaa ynnä tarpeellisen määrän puhtaaksikirjoittajia suomenkielistä pikakirjoitusta varten.

Mitä ruotsinkielisen pikakirjoituksen järjestämiseen tulee, ei Yhdistys, turhaan neuvoteltuaan täkäläisen ruotsalaisen pikakirjoittajayhdistyksen »Gabelsbergerin» kanssa, voi siinä suhteessa tehdä lähempää ehdotusta.

Pikakirjoittajakanslian päälliköksi ehdottaa Yhdistys fil. kandidaatti F. V. **Kadeniuksen** sekä apulaispäälliköiksi suomenkielistä pikakirjoitusta varten opettajatar I. **Blomkvistin** ja toimittaja K. A. **Petreliuksen.**

Kun uuden järjestelmän avulla pöytäkirjain käsikirjoitus entistä nopeammin voi valmistua ja edellyttäen, että Eduskunta pöytäkirjain painattamisenkin haluaa nopeasti toimitettavaksi, rohkenee Yhdistys tähän nähden esittää:

että, sitte kun niille puhujille, jotka haluavat tarkastaa lausuntojaan, pikakirjoittajakanslian toimesta siihen on valmistettu tilaisuus,

ja erityinen Eduskunnan asettama tarkastuslautakunta tarpeen tullen pöytäkirjan osaksi tai kokonaan on tarkastanut,

pöytäkirjan käsikirjoituksen painatus suorastaan voisi alkaa, jolloin korrehtuurinluku on pikakirioittajakanslian toimena erityistä palkkiota vastaan, jonka Eduskunta määrää.

Edellyttäen, että palkkio pöytäkirjanpidosta suoritetaan valtiopäiväin alkamisesta eli toukokuun 22 p:stä 1907 lähtien, Yhdistys kunnioittaen pyytää tätä varten 9,600 markan määrärahaa kuukaudelta, johon lisäksi tulee erityisesti annettavien laskujen mukaan korvaukset puhtaaksikirjoituksesta ynnä muista kansliakustannuksista, joita edeltäpäin on vaikea tarkoin määrätä. Samalla pyytää Yhdistys ilmoittaa valtuuttaneensa rahastonhoitajansa maisteri K. Kallioniemen kuukausittain nostamaan mainitun rahamäärän.

Suomen Pikakirjoittajayhdistyksen puolesta:

L. Nevanlinna.
Puheenjohtaja.

K. A. Petrelius.
Sihteeri.

Till Finlands Landtdag.

I enlighet med ett af senaste ständerförsamling erhållet uppdrag att för nu sammanträdande landtdag hålla i beredskap fullt utbildade svenskspråkiga stenografer jämte erforderlig renskrifningspersonal, har föreningen »Gabelsberger» vidtagit härför nödiga förberedelser. Utgående från förutsättningen

att de vid landtdagens plena afgifna yttrandena med största möjliga skyndsamhet böra utskrifvas och till landtdagens kansli aflevereras, har föreningen med den erfarenhet om den stenografiska protokollsföringen den vid föregående landtdagar förvärfvat sig ansett nödvändigt, att vid nu sammanträdande landtdag anställdes fem (5) svenska stenografer jämte två (2) renskrifverskor. Aflöningen för dessa stenografer äfvensom grundlönen för renskrifverskorna har föreningen sammanlagdt beräknat till Fmk 3,600 per månad, hvartill komme kanslikostnader för skrifmaterial, renskrifning enl. Fmk 2,50 per maskinskrifvet ark, hyra för skrifmaskiner m. m., hvilket allt skulle utbetalas enl. räkning till Statsutskottet.

Föreningen »Gabelsberger» får sålunda vördsamt föreslå, att vid landtdagen för den svenskspråkiga protokollsföringen måtte anställas ett kansli af ofvan angifna sammansättning. Därjämte får föreningen föreslå, att kansliets chef, filosofiemagistern **Einar Meinander**, måtte erhålla i uppdrag att månatligen lyfta kanslist tillkommande arvoden och anslag.

Helsingfors d. 22 maj 1907.

Å föreningen »Gabelsbergers» vägnar:

B. Estlander.

Ordförande i föreningen Gabelsberger.

Bruno Sjöros

Sekreterare.

Puhemiehen mainittua 7-henkisen valiokunnan ehdottavan, että pikakirjoittajayhdistysten ehdotukset hyväksyttäisiin ja että asia muuten, mitä rahalliseen puoleen tulee, lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, lausui puheenvuoron saatuaan:

Ed. **Nevanlinna**: En ole täysin selvillä siitä, mitä ehdotettu hyväksyminen eduskunnan puolelta tietäisi, koska asian rahallinen puoli jäisi avonaiseksi. Jos päätös, jota 7-miehinen valiokunta eduskunnalle ehdottaa, tietää sitä, että ehdotusten yksityiskohdat, sikäli kuin ne kenties saattavat lähemmän tarkastuksen jälkeen osoittautua joissakuissa suhteissa muutosta kaipaaviksi, voidaan tällaisen muutoksen alaisiksi vielä alistaa, niin minäkin puolestani voin hyväksyä nämä ehdotukset, mutta omasta puolestani ainoastaan tällä tavoin käsittäen tehdyn ehdotuksen.

Ed. **Palmén**: Lienee hyödyllistä, että mainitsen, kuinka ennen on tällaisia kirjoituksia käsitelty. Säädyt ovat vain hy-

väksyneet pikakirjoittajayhdistyksen ehdotuksen, johon on sisältynyt määrätyn pikakirjoittajaluvun ottaminen säätyjen palvelukseen; raha-asia on jätetty valtiovarainvaliokunnan päätettäväksi. On ajateltu samoin meneteltäväksi nyt. Kysymys olisi tällä kertaa aivan selvä, jolleivät ne molemmat yhdistykset, jotka maassamme edustavat pikakirjoitustaitoa, olisi olleet erimielisiä. Erimielisyyttä on nimittäin ollut yhdestä paikasta ruotsinkielistä pöytäkirjaa varten. Mitä kokemus tulee näyttämään, on aivan epätietoista. Näitten kolmen kuukauden ajaksi tulisi ehkä otettavaksi kenties yksi ruotsalainen pikakirjoittaja liikaa, mutta joka tapauksessa tämä on kysymys, jonka rahallinen merkitys supistuu noin 1,500 markkaan. Pääasia on, että eduskunnalla on pikakirjoittajavoimia, niin että voidaan varmaan tulla toimeen, mitenkä keskustelut muodostuvatkin.

Minä puolestani rohkenen sen johdosta puolustaa 7-miehisen valiokunnan ehdotusta siinä kohden, että ne henkilöt, jotka molemmat pikakirjoittajayhdistykset ovat ehdottaneet, tulisivat lopullisesti näitten valtiopäiväin ajaksi, siis kolmeksi kuukaudeksi, kiinnitetyiksi eduskunnan palvelukseen siitä palkkiosta, jonka valtiovarainvaliokunta määrää. Ei siis olisi tarpeen enää mitään uutta ehdotusta tehdä, sillä V. J:n 43 §:n mukaan valtiovarainvaliokunnalla selvästi on oikeus puhemiehen tehtyä ehdotukset määrätä valtiopäiväin palvelusmiehille maksettavat palkkiot. Palkkiokysymys ei tulisi enää otettavaksi eduskunnassa esille, jos kerta hyväksytään, että ne henkilöt, jotka pikakirjoittajayhdistykset ovat ehdottaneet, tulevat otetuiksi pöytäkirjaa valvomaan.

Puhemies: Ed. Nevanlinna ei minun käsittääkseni tehnyt mitään varsinaista ehdotusta, jota hän tahtoisi äänestettäväksi. Onko asianlaita näin?

Ed. **Nevanlinna**: Minä en todellakaan tahdo sitä tehdä, vaikka minun täytyykin sanoa, että minusta edelleen tuntuu siltä, kuin asian käsittely olisi edullisimmin suoritettava toisella tavalla kuin mitä nyt on ehdotettu. Minun nähdäkseni ei 7-miehinen valiokunta ole antanut sellaista lausuntoa, joka osoittaisi, että se on tarkastanut ehdotukset siltä osalta, joka nyt on eduskunnan hyväksyttävänä. Näin ollen on minun vaikea tehdä varsinaista harkittua päätöstä, kun ei ole tarpeellista valmistusta. Mutta, niinkuin sanottu, en tahdo tehdä mitään eroavaa ehdotusta, koska se arvatenkin tuloksetta kuluttaisi eduskunnan aikaa.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi, **hyväksyttiin pikakirjoittajayhdistysten** kirjelmissä tehdyt **ehdotukset ja lähetettiin ne,** mitä rahalliseen puoleen tulee, **valtiovarainvaliokuntaan.**

Adressi Keisarilliselle Majesteetille laillisuuden periaatteen toteuttamisesta kaikilla valtioelämän aloilla.

Ed. **Renvall** sai puheenvuoron lukeakseen julki seuraavan adressin:

Suomen Suuriruhtinaanmaan Eduskunnalle.

Uusi valtiopäiväjärjestys on toteuttanut Suomen kansan hartaan toivomuksen eduskuntalaitoksen uudestaanmuodostamisesta yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden perustalle. Täydellisemmin kuin koskaan ennen edustaa nyt Suomen eduskunta Suomen kansaa. Vieläkin voimakkaammin kuin ennen on sentähden tässä eduskunnassa tuotava esiin Suomen kansan syvimmät tunteet ja hartaimmat toivomukset.

Joskin Suomen kansa ilolla on tervehtinyt Keisarillisen Majesteetin toimenpiteitä sen armollisessa julistuskirjassa 4 p:ltä marraskuuta 1905 annetun vakuutuksen täyttämiseksi, että maamme hallituksessa laillinen järjestys on palautettava, on se huolella havainnut, että mainitussa julistuskirjassa lausuttu ylevä periaate erinäisissä kohdin vielä on toteuttamatta.

Ennen kaikkea kansamme ei saata unohtaa, että Suomen sotaväkeä koskeva kysymys vielä on laillisesti järjestämättä ja asia yhä sillä väliaikaisella kannalla, jolle se jäi, kun suomalaiset tarkk'ampujapataljoonat ja Suomen rakuunarykmentti v. 1901 sekä Suomen kaartinpataljoona v. 1905 perustuslainvastaisesti hajoitettiin.

Samoin on yhä vielä tärkeä osa Suomen sisäistä hallintoa, Suomen postilaitos, vasten perustuslakia, riippuvainen Keisarikunnan sisäasiainministeristä. Erinäisissä suomalaisissa valtion viroissa on yhä nytkin henkilöitä, jotka, koska he eivät ole Suomen kansalaisia, eivät perustuslakia loukkaamatta voi niissä olla. Ja lopuksi ei Suomen kansa voi olla muistamatta, että eräs Suomen mies, joka on tehnyt rikoksen Suomessa, on, vasten Suomen lain määräyksiä, tuomittu Venäjällä ja siellä yhä kärsii hänelle tuomittua rangaistusta.

Nämä lainvastaiset olot, jotka syvästi koskevat maamme oikeutta, sisäistä itsenäisyyttä ja kehitystä sekä kansalaisen perusoikeuksia, ovat sellaisia, että Suomen uusi eduskunta mie-

lestämme ei täyttäisi velvollisuuttaan, ei Suomen kansaa, eikä Suomen hallitsijaakaan kohtaan, ellei eduskunta peittelemättä esiintoisi Keisarilliselle Majesteetille niitä huolia, jotka Suomen kansa elävästi tuntee sen johdosta, että laillisuuden periaatetta, jonka noudattaminen on kansamme menestyksen ja vastaisen kehityksen edellytys, ei vielä ole kaikilla aloilla toteutettu.

Tämän johdosta rohkenevat allekirjoittaneet kunnioittavimmin ehdoittaa

että Suomen eduskunta päättäisi Keisarilliselle Majesteetille alamaisesti esittää, kuinka välttämätöntä on, että laillisuuden periaate kaikilla valtioelämän aloilla toteutetaan.

E. N. Setälä.	Jonas Castrén.	Heikki Renvall.
N. E. Huoponen.	P. Ahmavaara.	M. Pesonen.
K. O. Vikman.	Mikko Knuutila.	Gust. Arokallio.
T. Riihelä.	Juho Snellman.	P. Kuisma.
Pekka Pennanen.	Lucina Hagman.	Antti Mikkola.
U. Brander.	Pekka Leppänen.	Juho Haveri.
Eero Erkko.	K. V. Koskelin.	Alli Nissinen.
Samuel Heiskanen.	K. Viljakainen.	A. Luoma.

Adressin luettuaan ed. Renvall pyysi, että se lähetettäisiin perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

Puheenvuoron saatuaan lausui:.

Ed. **Danielson-Kalmari:** Minä oletan, että tämä adressiehdotus lähetetään joko tässä istunnossa tai seuraavassa perustuslakivaliokuntaan. Ylipäänsä lienee parempi, että kaikki ehdotukset jäävät pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon, sillä ainoastaan siinä tapauksessa edustajilla on riittävä tilaisuus perehtyä asioihin siinä määrin, että he voivat tehdä huomautuksia, joista mahdollisesti saattaa olla asianomaiselle valiokunnalle johtoa.

Mitä nyt tulee tähän esillä olevaan asiaan, niin, kun itse olen perustuslakivaliokunnan jäsen, jonne tämä asia arvatenkin siirretään, en katso tarpeelliseksi ryhtyä sitä seikkaperäisesti arvostelemaan.

Pyydän kuitenkin kosketella paria kohtaa. Adressiehdotuksessa on ensiksikin esillä kysymys Suomen sotilaslaitoksesta. Muissakin piireissä kuin siinä, jonka keskuudesta tämä adressiehdotus on lähtenyt, on tietysti kysymys Suomen sotalaitoksesta ollut keskustelun ja miettimisen esineenä. En tiedä,

tulleeko miltään muulta taholta jotakin anomusehdotusta tai muuta kirjelmää siitä asiasta esitettäväksi, sillä ainakin siinä ryhmässä, johon minä kuulun, on se käsitys ollut vallalla, että koska tiettävästi sotilasasia arm. esityksen kautta joutuu näitten valtiopäiväin käsiteltäväksi, niin mitään erityistä anomusehdotusta edustajien puolelta ei siinä asiassa tarvittaisi.

Toinen asia, johon adressiehdotus koskee, on se laiton tila, jossa postilaitoksemme edelleen vielä on oltuaan siinä nyt jo pian 17 vuotta. Tämä asia on sitä laatua, että suomalainen edustajaryhmä sekin puolestansa on katsonut, että näitten valtiopäivien ehdoton velvollisuus on kääntää Keis. Majesteetin huomiota sillä alalla esiytyneeseen laittomuuteen, ja tämä ryhmä on arvellut, että sitä varten tarvittaisiin seikkaperäinen anomus, jossa enemmän yksityiskohtaisesti kuin adressissa saattanee tapahtua voidaan huomauttaa niitä seurauksia, joihin puheenaoleva perustuslain vastainen tila postilaitoksessa on johtanut ja edelleen maassamme johtaa. Onkin anomusehdotus tästä asiasta valmis ja tulee vielä tänä päivänä eduskunnan kansliaan jätettäväksi.

Muitakin asioita oli tässä adressiehdotuksessa, mikäli nyt ensi kuulemalta niitä huomasin. Sen verran kuin tiedän ei kysymys perustuslain vaatimuksen saattamisesta täyteen voimaan virkamiestemme kansallisuuteen nähden ole tulossa esille muuta tietä ja on siis tarkasti punnittava, onko adressimuoto siihen kysymykseen nähden se, joka on sopivin. Muuten valiokunnassa arvattavasti täytyy ottaa keskustelun alaiseksi se kysymys, onko adressin lähettäminen Majesteetille, jossa adressissa kosketeltaisiin asioita, jotka tiettävästi joutuvat seikkaperäisemmin esille toisessa järjestyksessä, paikallaan. Minä en suinkaan vielä tätä nykyä rohkene siitä kysymyksestä lausua mitään vakaantunutta mielipidettä.

Mutta vielä on kuitenkin luullakseni yksi huomautus tehtävä. Adressin ehdottajat pyytävät eduskuntaa kääntymään Majesteetin puoleen anomuksella, että laillisuuden periaate pantaisiin voimaan kaikilla Suomen valtioelämän aloilla ja he luettelevat muutamia erityiskohtia, jotka vaatisivat korjausta.

Jos kerta eduskunta kääntyy Keis. Majesteetin puoleen sentapaisella anomuksella, niin silloin syntyy tietysti sekin kysymys, ovatko adressin ehdottajat luetelleet kaikki ne valtioelämämme alat, joissa todellakin tätä nykyä laittomuus vallitsee. Ja laajoissa piireissä on se käsitys vallalla, että laittomuus rehoittaa maassamme sellaisillakin aloilla, joihin adressin ehdottajat eivät ole lainkaan kosketelleet.

Olen tahtonut huomauttaa näitä seikkoja, jotta kävisi selväksi että se työ, jonka perustuslakivaliokunta luultavasti saa vastaanottaissaan tämän ehdotuksen, voinee käydä laajemmaksi ja vaikeammaksi, kuin ehkä asian alkuunpanijat ovat ottaneet huomioon.

Lisäksi tahtoisin lausua sen ajatuksen, että kaikkien asiain käsittelylle arvatenkin olisi erittäin hyvä, jos samaa kysymystä koskevat ehdotukset ryhmitettäisiin kokoon sillä tavoin, että lähetekeskustelu voisi suuntautua koko ryhmään. Muuten voi käydä niin, että eduskunnan täytyy eri istunnoissa käsitellä samaa asiaa koskevia ehdotuksia, joka menettely tietysti on omiansa mitä suurimmassa määrässä viivyttämään työmme menestymistä.

Puhemies: Ed. Danielson-Kalmari pyytää siis asian pöydälle. Oliko huomiseksi?

Ed. **Danielson-Kalmari**: En tahdo ehdottomasti pyytää sitä pöydälle nimenomaan siitä syystä, että itse olen perustuslakivaliokunnan jäsen ja siis kyllä tilaisuudessa asiaan perehtymään. Mutta tahdoin ylipäänsä sanoa, että olisi toivottavaa, että eduskunnassa se sääntö pääsisi valtaan, että ellei ole mitään pakottavaa aihetta, niin anomusehdotukset ja muutkin eduskunnalle esitetyt ehdotukset jäävät pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon.

Puhemies: Tahdon ilmoittaa, että puhemiesneuvostossa on ollut puhetta näitten asiain ryhmittämisestä, mutta sitä ei ole vielä voitu saada tämän päivän istuntoon; ne eivät ole vielä täksi päiväksi järjestyksessä.

Ed. **af Ursin**: Koska tämä adressi sisältää äärettömän tärkeitä asioita, täytyy minun, vaikka olenkin perustuslakivaliokunnan jäsen, pyytää sitä pöydälle. Se sisältää ne asiat, jotka täällä ovat luetellut, mutta niinkuin ed. Danielson-Kalmari huomautti, niitä voi tulla useampiakin vielä lisäksi. Siinä on m. m. yksi asia, jonka käsittely suuresti on loukannut työväestön oikeudentuntoa. Kaikista näistä asioista tarvitsisi hiukan miettiä, jotta voisi siitä ehkä jotakin lausua jo remissikeskustelussa.

Ehdotan sen takia, että tämä adressi lykättäisiin ensi viikon ensimäiseen istuntoon.

Ed. **Renvall**: Kun tätä asiaa on pyydetty pöydälle, en tahdo siitä sen enempää lausua. Toivon ainoastaan, että yli-

malkaan kun anomusehdotuksia ja esitysehdotuksia tehdään, lykättäisiin ne niin pitkäksi aikaa eteenpäin, että niitä todellakin voitaisiin ryhmittää.

Kuitenkin katson velvollisuudekseni jo nyt lausua pari sanaa erään — minusta tuntui ainakin siltä — salaisen uhkauksen johdosta, joka kaikui ed. Danielson-Kalmarin puheesta. Hän sanoi, että laittomuutta rehoittaa muillakin aloilla, ja kysyi, ovatko asian nostajat ottaneet ajatellakseen, että nämä asiat voivat joutua yhteyteen tämän asian kanssa. Tämän johdosta voin vakaalla omallatunnolla sanoa, että me olemme kiitollisia jokaiselle, joka tahtoo meidän kanssamme olla mukana laillisuuden palauttamisessa kaikilla aloilla. Ja me olemme sydämestämme iloisia, jos senkin ryhmän puolesta, jossa laillisuuden palauttamista on ainoastaan passiivisella vastarinnalla tähän asti kohdeltu, nyt ryhdytään aktiiviseen myötävaikutukseen.

Ed. **Danielson-Kalmari**: Puheeni ei sisältänyt mitään uhkausta, mutta voin kyllä vakuuttaa ed. Renvallille, että hän ja hänen ryhmänsä tulevat ennen pitkää kokemaan harrasta myötävaikutusta suomalaisen puolueen puolelta juuri laillisuuden palauttamisessa (Hyvä!), nimenomaan myöskin kun tulee kysymys sellaisen laittomuuden poistamisesta, jossa Suomen miehet ovat olleet ilman minkäänlaista pakottavaa syytä alottajina ja toimeenpanijoina (Hyvä, hyvä!).

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi, **pantiin adressiehdotus pöydälle** ensi viikon ensi istuntoon.

Anomusehdotuksia.

Uuden Hallitusmuodon säätämistä ja muutoksia Hallitusmuotoon koskeva.

Uuden yhtenäisen hallitusmuodon säätämisestä sekä eduskunnan vallan laajentamisesta verotukseen ja valtiovarain käyttämiseen nähden j. n. e. (ks. Liitteet I_4 siv. 21).

Anomusehdotusta n:o 1 lukemaan ryhtyessään ed. **Setälä** kysyi, oliko tarpeen lukea se kokonaisuudessaan, kun se kumminkin tulee pöydälle pantavaksi.

Sen johdosta puheenvuoron saatuaan lausui:

Ed. **Danielson-Kalmari**: Minä rohkenen lausua sen käsityksen, että olisi oikeinta, että anomus- ja esitysehdotukset, ellei niitä painettuina jaeta eduskunnan jäsenille, luettaisiin julki kokonaisuudessaan. Niillä, jotka eivät tahdo kuunnella, on tilaisuus siirtyä pois, mutta kyllä minun käsittääkseni hyvä järjestys vaatii, että asiakirjat kokonaisuudessaan eduskunnalle esitetään.

Ed. **Setälä**: Minulla ei ole mitään sitä vastaan että anomusehdotukset kokonaisuudessaan luetaan. Tein ehdotukseni tietysti ainoastaan eduskunnan ajan säästämiseksi. Varsinkin kun lukemista kokonaisuudessa on pyydetty, en katso tietysti voivani muuta tehdä kuin lukea anomusehdotukseni kokonaan.

Anomusehdotuksen luettuaan edustaja **Setälä** ehdotti, että eduskunta lähettäisi tämän anomusehdotuksen perustuslakivaliokuntaan.

Tämän johdosta käytti puheenvuoroa:

Ed. **Danielson-Kalmari**: Asian pöydällepanoa varten lienee ehkä paikallaan ilmoittaa, että eduskunnalle tulee jätettäväksi toinenkin ehdotus, joka tarkoittaa uuden hallitusmuodon aikaansaamista maallemme, ja että sen ohessa useimmat, elleivät kaikki, niistä erikoiskysymyksistä, joita on kosketeltu nyt luetussa ehdotuksessa, joutuvat erityisten anomusehdotusten esineiksi. Arvattavasti nämät kirjelmät olisivat yhteisesti valiokuntaan lähetettävät.

Puhemies: Ehdottaako edustaja Danielson-Kalmari pöydällepanoa?

Ed. **Danielson-Kalmari**: Kyllä minä ehdotan, että tämä anomusehdotus jäisi pöydälle ellei ensimäiseen, niin sitä seuraavaan istuntoon. Tänään jätetään kansliaan toinen mainitsemani hallitusmuotoa koskeva ehdotus. Arvelen, että olisi asianmukaista, että eduskunta tuntisi senkin, kun se päättää vastaluetun ehdotuksen lähettämisestä valiokuntaan.

Puhemies: Ehdotetaan siis, että anomusehdotus pantaisiin pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Ed. **Sirola**: Minulla on myös tehtävä ilmoitus, että tähän alaan kuuluvia anomuksia tulee lisää tehtäväksi, joten pyytäisin

kannattaa ehdotusta nyt luetun anomusehdotuksen pöydällepanemista ensi viikon ensi istuntoon.

Anomusehdotus n:o 1 pantiin pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Avioliittolainsäädännön uudistamista koskevia.

An. ehd. n:o 2, Aviolittoa sekä aviopuolisoiden omaisuus- ja velkasuhteita koskevan lainsäädännön uudistamisesta (Liitteet III. 1, siv. 5.)

julki luki ed. **Hagman** pyytäen sen lähettämistä lakivaliokuntaan.

Sen johdosta puheenvuoron saatuaan lausui:

Ed. **Hedvig Gebhard:** Koska tämän päivän esityslistassa lienee toinenkin anomusehdotus, koskeva samaa asiaa, niin ehdotan, että mahdollinen lähetekeskustelu nyt luetun anomusehdotuksen johdosta tai kysymys pöydällepanosta siirretään siksi, kunnes toinenkin mainitsemani anomusehdotus on luettu.

Puhemies: Mitään estettä näiden anomusehdotusten yhdistämistä vastaan ei ole, mutta kysyn anomusehdotuksen lukijalta, onko hänellä mitään sitä vastaan.

Ed. **Hagman:** Minulla ei ole mitään sitä vastaan, vaan pidän luonnollisena, että nämä anomusehdotukset yhdessä käsitellään.

Päätettiin että seuraava anomusehdotus luetaan ja sitte ratkaistaan kysymys niiden pöydällepanosta tai keskustelusta.

An. ehd. n:o 9: Aviopuolisoiden omaisuuden hallintoa ja vaimon toimivaltaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta (Liitteet III 2, siv. 15), luki ed. **Gripenberg,** ehdottaen sen lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Tämän johdosta käytti puheenvuoroa:

Ed. **Räsänen**: Minä pyydän vaan ilmoittaa, että meidän pienemmän ryhmän puolesta on jätetty anomusehdotuksen tekeminen tästä asiasta minun huolekseni, mutta koska asia on muiden puolesta perusteellisesti tuotu esille ja koska emme katso sitä kilpailun kannalta, pyydän yhtyä kannattamaan edellä esitettyjä anomuksia.

Ed. **Pärssinen**: Koska tulee vielä esitettäväksi eräs naisen oikeudellista asemaa koskeva anomusehdotus, niin pyydän että täällä tehtyjen anomusehdotusten lähetekeskustelu siirretään siksi, kunnes tämäkin ehdotus esitetään.

Molemmat viimeksimainitut **anomusehdotukset pantiin pöydälle** ensi lauantain täysi-istuntoon.

Anomusehdotuksen n:o 18: Avioliitossa olevan äidin oikeuksien laajentamisesta lapsiinsa nähden (Liitteet III. 3., siv. 20), ehdotti sen julkilukija edustaja **Gripenberg** lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Kun anomusehdotus oli julkiluettu huomautti

Puhemies: Siltä varalta että pöydällepanoa pyydettäisiin, ilmoitan että puhemiesneuvostossa päätettiin että tällä viikolla pidetään täysi-istuntoja joka päivä.

Ed. **Nissinen**: Pyytäisin että nyt luettu anomusehdotus pantaisiin pöydälle ensi lauantain istuntoon.

An. ehd. n:o 18 **pantiin pöydälle** ensi lauantain täysi-istuntoon.

Maanviljelijäin ammattitaidon kohottamista tarkottavia.

An. ehd. n:o 3: Yksityisten alotteesta perustettavan maanviljelyslyseon avustamisesta (Liitteet VIII, 19, siv. 177) julkiluki edustaja **Hannes Gebhard**, pyytäen samalla sen lähettämistä maatalousvaliokuntaan.

Anomusehdotuksen johdosta puheenvuoron saatuaan lausui:

Ed. **Soininen**: Tämä nyt luettu anomusehdotus tarkoittaa ensisijassa erään aukon täyttämistä maanviljelysopetuksessa, joka on siinä olemassa. Siltä kannalta on asia niin selvä että se ei kaivanne sen enempää valaistusta.

Mutta tässä anomuksessa on toinenkin puoli. Se pyrkii tavallansa luomaan uuden muodon korkeampaa alkeisopetusta varten. Sen muodon tunnusmerkki on käytännöllisten aineiden lisääminen opetusohjelmaan ja toiselta puolen vieraiden kielten ja matematiikan kurssin vähentäminen. Tämä on epäilemättä tärkeä uudistus meidän nykyisissä kouluoloissamme, ja tältä kannalta asia ansaitsee mielestäni erityistä huomiota.

Minä puolestani tahtoisin kunnioittavimmin kiinnittää eduskunnan huomiota siihen seikkaan, että tämä uusi alote ei nyt ole ulkonaisesti mitään mullistavaa laatua, siihen nähden että ehdotettu uusi oppilaitos olisi y k s i t y i n e n koulu, jolle vain pyydetään valtioapua, jotta se voisi raivata tietä ja hankkia kokemusta ehkä laajemmalle tähtäävälle uudistukselle tulevaisuudessa.

Toiselta puolen tahtoisin huomauttaa siitä, että meidän koululaitoksemme tätä nykyä epäilemättä kaipaa jonkunlaista käännettä enemmän käytännölliseen suuntaan. Meillä on varmaankin nyt oppikoulujemme suunnitelmissa liian paljon teoreettisia aineita, ja ensi sijassa painaa suunnitelmia vieraiden kielten suuri paljous. Tiettyä on, että korkeammat alkeiskoulut oikeastaan valmistavat, ainakin ensisijassa, virkamiesuraa varten; mutta virkamiesuralle eivät enää mahdu kaikki ne voimat, jotka meidän maassamme pyrkivät korkeampaan sivistykseen. Ja onkin erinomaisen tärkeätä varsinkin meidän oloissamme, että syntyy tähän maahan sivistynyt sääty, joka on täydellisesti riippumaton valtion viroista. Siihen tulee lisäksi, että meidän maamme runsaat luonnolliset tulolähteet odottavat sivistyneitä kansalaisia, jotka kykeneisivät käyttämään niitä maan ja kansan hyväksi. Kaikki tämä tekee, että tuommoinen uusi alote, joka sisältyy tähän anomusehdotukseen, mielestäni on tervehdittävä vilpittömällä tyytyväisyydellä, ja pyytäisin sen vuoksi suosittaa sitä valiokunnan puollettavaksi.

Vielä on asiassa eräs puoli, johon lyhyesti tahdon koskea. Anomuksessa pyydetään nimittäin tämän maanviljelysopiston läpikäyneille oppilaille oikeutta jatkaa opinto-

jansa yliopistossa ja suorittaa siellä tutkintoja. Minä luulen että tämä on meidän oloissamme jotakin uutta, ja mahdollisesti tulee se herättämään jonkinlaista arkuutta. Mutta pyytäisin tässä kohden huomauttaa, ettei näille, tämän oppilaitoksen läpikäyneille oppilaille, pyydetäkään täysiä ylioppilasoikeuksia, vaan ainoastaan oikeutta yhdessä tiedekunnassa harjoittaa opintoja. Semmoinen osittainen oikeus harjoittaa opintoja yliopistossa ei ole ainakaan ulkomaiden yliopistoissa mitään vierasta ja outoa. Voin esim. mainita, että monessa Saksan yliopistosa, niiden joukossa Leipzigin suuressa ja ehkä monessa suhteessa vanhoja muotoja hyvin kunnioittavassa yliopistossa on sallittu kansakoulunopettajille oikeus suorittaa yliopistotutkintoja, jotka johtavat semmoisiin opettajavirkoihin, jotka muuten ovat avoinna ainoastaan varsinaisille ylioppilaille. Minä sen vuoksi en voi nähdä tässäkään pyynnössä mitään vähimmässäkään määrässä arveluttavaa. Ja toiselta puolen olisi täysi oikeus maanviljelyslyseon läpikäyneille saada harjoittaa opintoja yliopistossa sitä tärkeämpi, kun epäilemättä tämmöisestä oppilaitoksesta tulleet oppilaat olisivat saaneet paljo paremman valmistuksen kuin mitkään muut ylioppilastutkinnon suorittaneet, harjoittamaan opintoja maanviljelystiedekunnassa.

Myös sisälsi anomusehdotus sen, että näiden oppilaiden olisi suoritettava tutkinto tai ainakin voidaan edellyttää, että heidän pitää suorittaa tutkinto, ennenkuin pääsevät yliopistoon, ja se mielestäni poistaa viimeisenkin mahdollisen epäilyksen.

Pyytäisin siis tässäkin kohden saada lämpimästi suosittaa anomusehdotusta valiokunnalle.

Ed. **Wuolijoki, Wäinö**: Jokainen tietää, että meidän maatalousoloissamme tulee tapahtumaan suuria muutoksia lähimmässä tulevaisuudessa. Tilattoman väestön kysymys tulee epäilemättä ratkaistuksi siihen suuntaan, että suuri määrä itsenäisiä pikkuviljelyksiä syntyy. Mutta tällainen kysymys ei tule ratkaistuksi yksistään lakimääräysten kautta, joilla tuollaisia tiloja saadaan syntymään, vaan on yhtä tärkeätä, että maanviljelyksen teknillistä puolta samassa kohotetaan. Sentähden anomus tällaisen koulun, maanviljelyslyseon perustamisesta on mielestäni juuri tällä kertaa jos koskaan paikallaan. Minä kannatan anomusta vielä senkin tähden erityisesti, että se tähtää suuriin muutoksiin koko meidän kouluoloissamme. Meidän lyseoittemme oppikurssit ovat olleet perin vanhanaikaisella kannalla; siellähän on kielten ope-

tukseen tuhlattu tarpeettoman paljo aikaa. Siellä on matematiikan ja historian, pääasiallisesti vielä sotahistorian opetukseen pantu aivan tarpeettoman suuri paino. Sellainen tärkeä aine kuin esim. yhteiskuntaoppi on ollut kokonaan syrjäytetty sekä meidän lyseoittemme, että suureksi osaksi viimeisiin aikoihin asti yliopistommekin opetussuunnitelmasta. Ehdottu maanviljelysopisto on minusta ihan uran uurtaja tälläkin alalla. Minulla on ollut tilaisuus tarkastaa tätä suunnitelmaa siinä kirjoituksessa, jonka anomuksentekijä on kirjoittanut „Aika„-lehteen, ja niin paljon kuin minä olen kyennyt asiaa ymmärtämään, on se suunnitelma sangen täydellinen ja onnistunut. Minä vaan pyytäisin huomauttaa yhtä seikkaa. Anomuksentekijä mainitsee anomuksessaan, että olisi tarpeeksi suuri valtioapu annettava tälle koululle, niin että koulumaksut eivät tulisi liian kalliiksi. Minä tahtoisin mennä vielä pitemmälle. Valtioapu olisi mielestäni asetettava siksi suureksi, että tarpeellinen määrä vapaaoppilaspaikkoja koulussa voitaisiin myöntää. Mahdollisesti samassa yhteydessä olisi harkittava erityisten stipendien myöntämistä kallista Helsingissä-oloa varten, annettaviksi varattomille kouluun pyrkijöille.

Koska minun nähdäkseni asia on tavallista kiireellisempi — on nimittäin tarkoitus jos mahdollista jo ensi syksynä saada tällainen oppilaitos syntymään ja ryhtymään toimeensa — niin minä rohkenen ehdottaa, että arvoisat edustajat eivät pyytäisi tätä asiaa pöydälle, vaan että se jo tässä istunnossa päätettäisiin lähettää valiokuntaan. Minustakin olisi sopivin valiokunta maatalousvaliokunta. Vaikka tämä onkin koulukysymys, niin se on niin läheisessä yhteydessä juuri maatalousolojen kanssa, että kannattaisin tehdyn anomuksen lähettämistä valiokuntaan.

Ed. **Setälä:** Minä puolestani olin kuitenkin aikonut pyytää anomuksen pöydällepanoa ensi viikon ensi istuntoon. Sen vuoksi varmaankaan ei paljo aikaa menetettäisi, sillä valiokunnat eivät voi kuitenkaan ryhtyä töihinsä ennen kuin niille on asioita lähetetty.

Ed. **Torppa:** Kuullessani täällä esitettyä anomusehdotusta kysymyksessä olevasta asiasta, teki se minuun erittäin miellyttävän vaikutuksen. Sen vuoksi vaan lyhyesti pyydän saada mainituksi, että minä puolestani kannatan lämpimästi anomusehdotusta ja sen lähettämistä heti valiokuntaan.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi, hyväksyttiin vastattavaksi seuraava äänestysesitys:

Ken tahtoo anomusehdotuksen n:o 3 heti lähetettäväksi maatalousvaliokuntaan, vastaa jaa; jos ei voittaa, on anomusehdotus pantu pöydälle ensi viikon ensi täysi-istuntoon.

Huutoäänestyksessä olivat jaa-äänet voitolla, joten **an. ehd. n:o 3** heti **lähetettiin maatalousvaliokuntaan.**

Aviottomain lasten oikeudellisen aseman parantamista koskevia.

An. ehd. n:o 4, Aviottomain lasten oikeussuhteita koskevan lainsäädännön perinpohjaisesta korjaamisesta (Liitteet III, 10, siv. 50), julkiluki edustaja **Räsänen,** pyytäen sen lähettämistä asianomaiseen valiokuntaan.

Puheenvuoroa käyttäen lausui:

Ed. **Gebhard, Hedvig:** Koska samanlainen anomusehdotus kuin se, joka juuri luettiin, tulee jätettäväksi eduskunnalle joko tänään tai viimeistään huomispäivän kuluessa, niin saan ehdottaa että tämä nyt luettu anomusehdotus niiden syiden nojalla, jotka ennenkin täällä on esitetty, pannaan pöydälle siksi kuin mainitsemani toinen anomusehdotus tulee esille.

Ed. **Nissinen:** Koska siitäkin ryhmästä, johon minä kuuluu, vielä samaa asiaa koskeva anomusehdotus tullaan tekemään, pyytäisin että nyt luettu anomusehdotus pantaisiin pöydälle ensi viikon ensimäiseen istuntoon.

Sen jälkeen an. ehd. n:o 4 **pantiin pöydälle** ensi viikon ensi istuntoon.

Uusia ratoja koskevia.

An. ehd. n:o 5. Rovaniemen radan täydentämisestä satamaradalla Kemistä Pitkäänkariin (Liitteet VII, 4, siv. 17), julkiluki ed. **Iisakki Hoikka,** pyytäen sen lähetettäväksi rautatievaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausui sen johdosta:

Ed. **Snellman:** Kun on luultavaa että rautateiden rakentamisesta tullaan tekemään muita anomusehdotuksia, niin pyytäisin ehdottaa, että kaikki rautateitä koskevat anomusehdotukset lähetettäisin ilman kskustelua rautatievaliokuntaan ja että rautatieanomusehdotuksista luettaisiin ainoastaan ponnet. Tällä säästettäisiin paljo eduskunnan aikaa.

An. ehd. lähetettiin **rautatievaliokuntaan.**

An. ehd. n:o 6, Rautatielinjan tutkimisesta Rovaniemestä Kemijärven kirkolle sekä arm. es. radan rakentamisesta (Liitteet VII, 3, siv. 15), julkiluki ed **Iisakki Hoikka,** pyytäen sen lähetettäväksi rautatievaliokuntaan.

An. ehd. lähetettiin **rautatievaliokuntaan.**

Joenperkauksia, suonkuivatuksia y. m. koskevia.

An. ehd. n:o 7, Kemijoen koskien perkaamisesta (Liitteet VII, 45, siv. 145),

julkiluki samoin ed. **Hoikka,** pyytäen sen lähettämistä rautatievaliokuntaan.

An. ehd. johdosta lausui:

Ed. **Tervaniemi:** Minä pyydän lämpimästi kannattaa tehtyä ehdotusta kuitenkin edellytettynä että koskien perkaus myöskin ulotettaisiin Kemijoelta haarautuvaan Luirojokeen, koska siellä myöskin on suuria koskia, jotka tekevät suurta hankaluutta sen joen varrella asuville, tuottaen heille useinkin suurta taloudellista vahinkoa, valloittaen tulvavedellä suurimman osan niittyjä kesäsydännä eli paraana heinäntekoaikana ja usein koko suven ajaksi.

An. ehd. lähetettiin **rautatievaliokuntaan.**

Uusia ratoja koskevia.

An. ehd. n:o 8, julkiluki edustaja **Hiltula**:

Rautatielinjan tutkimisesta Oulusta Kuusamoon ja arm. es. radan rakentamisesta (Liitteet VII, 5, siv. 19)

ja lähetettiin se **rautatievaliokuntaan.**

Sivistys- ja siveellisyyspyrintöjen edistämistä koskevia.

An. ehd. n:o 10, Kannatusta valtion varoista kansallisen kirjallisuuden kohottamiseksi, (Liitteet VI, 2, siv. 9),

julkiluki edustaja **Käkikoski**, pyytäen sen lähettämistä anomusvaliokuntaan.

Anomusehdotuksen johdosta käytti puheenvuoroa:

Ed. **Setälä**: Koska olen eilen eduskunnan kansliaan antanut samansuuntaisen anomusehdotuksen, pyytäisin esillä olevan anomusehdotuksen pantavaksi pöydälle siksi kun minun ja muutamien muiden tekemä anomusehdotus tulee esiteltäväksi.

An.ehd. **pantiin pöydälle** huomispäivän istuntoon.

Edustajain matkakustannukset.

Puhevuoron saatuaan lausui:

Ed. **Palmén**: Koska valtiovarainvaliokunnan tehtäviin muiden muassa kuuluu määrätä matkakulujen korvaus edustajille, on valiokunta hankkinut varoja tähän tarkoitukseen samoinkuin muihinkin tarpeisiin, ja saan ilmoittaa että eduskunnan jäsenet voivat jättää matkalaskunsa valtiovarainvaliokunnan sihteerille, joka sitä varten on tavattavissa Sääty-

talossa valtiovarainvaliokunnan huoneessa arkipäivinä k:lo 10—11. Sitte kun laskut ovat tarkastetut, on valiokunta toimittava rahat nostettavaksi niin pian kuin mahdollista.

Puhemies, ilmoitettuaan että seuraava täysi-istunto pidetään torstaina 6 päivänä kesäkuuta k:lo $^1/_2$12 sekä että tämän viikon aikana oli aijottu pitää täysi-istuntoja joka päivä k:lo 11 ja seuraavalla viikolla maanantaina ja keskiviikkona, julisti täysi-istunnon päättyneeksi k:lo 2,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
F. W. Kadenius.

9. Torstaina 6 p. kesäkuuta 1907 klo 11,30 a. p.

Nimenhuudossa merkittiin poissa oleviksi edustajat Hagman, Hänninen, Kares, Lehtinen.

Puhemies ilmoitti edustaja Hagmanin olevan estettynä saapumasta yksityisten asiain tähden täysi-istunnon alkuun.

Tarkisteltiin pöytäkirjanotteita eduskunnan edellisistä istunnoista.

Valiokuntien puheenjohtajia.

Anomusvaliokunnasta tulleessa kirjelmässä ilmoitettiin valiokunnan puheenjohtajaksi valitun edustaja **Lucina Hagman** ja varapuheenjohtajaksi edustaja Kivilinna.

Arm. esityksiä.

Esitettiin ja **pantiin pöydälle** seuraavat arm. esitykset:

N:o 16, Elinkeinolain ehdotus

ensi maanantain täysi-istuntoon, koska se oli hyvin laaja,

N:o 17, määrärahoista rautatierakennuksia varten, ja
N:o 18, eräänlaisista yhteismetsistä
ensi lauantain täysi-istuntoon.

Anomusehdotuksia.

Sivistys- ja siveellisyyspyrintöjen edistämistä koskevia.

An.ehd. n:o 36, Kannatuksen myöntämisestä Eduskunnan käytettävinä olevista varoista suomalaisen kirjallisuuden kartuttamiseksi, (Liitteet VI, 3, siv. 16),

julkiluki ed. **Setälä.**

Tämän yhteydessä otettiin käsiteltäväksi myöskin ennen pöydälle pantu an. ehd. n:o 10.

Keskustelu:

Puhemies ilmoitti puhemiesneuvostossa päätetyn ehdottaa anomusehdotukset lähetettäväksi anomusvaliokuntaan.

Ed. **af Ursin:** Vaikka minä erityisellä mielihyvällä olen allekirjoittanut tämän anomuksen, niin katson kuitenkin välttämättömäksi erittäin huomauttaa yhdestä seikasta. Anomuksessa sanotaan m. m. että tässä asiassa pitäisi pysyä yläpuolella puolueita ja yleisen mielipiteen hetkellisiä mielijohteita. Löytyy kuitenkin muutamia tieteenhaaroja, joissa tämä tämmöisessä yrityksessä itsessään hyvä perustus on jotenkin vaikea toteuttaa. Ne tieteen alat ovat etupäässä historia ja kansantalous. Minä huomautan tässä ainoastaan, että Macaulayn Englannin historia on epäilemättä esikuvana pidettävä historiallisen teoksen kirjoittamisessa. Mutta kuitenkin on Macaulay kirjoittanut historiansa selvästi whigiläiseltä kannalta. Asia on vielä selvempi kansantalouden alalla. Nykyaikana, jolloin maailma yhä enemmän jakautuu kahteen suureen ryhmään taloudellisen näkökohdan pohjalla, on siis välttämätöntä, että kysymyksessä olevassa yrityksessä varsinkin näillä aloilla tämä seikka otetaan huomioon. Jos, kuten katson luonnolliseksi, mainituilla aloilla julaistaan useampia teoksia, niin olisi katsottava, että jos n. k. porvarillisen

katsantokannan mukaan julaistaan teoksia näiltä aloilta, myöskin toisen suuren maailmankatsantokannan kannalta teoksia julaistaan. Muuten emme voi käsitykseni mukaan sanoa, että tämä yritys seisoo puolueettomalla kannalla.

Pyydän saada antaa tämän pienen evästyksen anomusehdotukselle, kun se menee valiokuntaan.

Ed. **Karhi:** Esillä oleva anomus on sitä laatua, että jokaisen suomalaisen sivistystä rakastavan kansalaisen täytyy mielihyvällä yhtyä siihen, mutta en voi olla ihmettelemättä, miksei tällaista yhteistä kysymystä olisi voitu eduskunnassa esittää sellaisena, että se olisi tullut kaikkien eduskunnan suomalaisten jäsenten yhteisenä anomuksena eikä minään puolueryhmityksenä. Tätä suuresti ihmettelen, mutta toivon kuitenkin, että yhteisessä asiassa oltaisiin yhteisellä kannalla.

Ed. **Alkio:** Aioin tehdä saman huomautuksen kuin edustaja Karhi. Pyydän kuitenkin lämpimästi kannattaa anomusehdotuksen lähettämistä valiokuntaan. Sellaiseen kannattamiseen on luonnollisesti velvoitettu jokainen maalaiskansan edustaja tässä eduskunnassa, sillä jos kenenkään, niin ainoastaan suomenkieltä osaavien keskuudessa sellainen toimenpide krjallisuuden edistämiseksi on välttämätön.

Muuten olen minäkin kiinnittänyt huomiotani siihen puoleen tässä anomusehdotuksessa, että siinä erityisesti tahdotaaan merkitä se seikka, että vastaisuudessa, kun näitä varoja tullaan käyttämään kirjallisuuden edistämiseksi, niitä käytettäisiin erityisesti yläpuolella puoluenäkökohtia. En ymmärrä, millä tavalla tällaista perintöä saaataisiin kiinnittää siihen kehitykseen, joka tämän kautta alulle pannaan. Samalla tavalla kuin edustaja af Ursin täällä mainitsi, ajattelen minäkin, että vastaisuudessa, kun tässä maaassa puolueitten väri selvempien periaatteiden mukaan tulee rajoitetuksi, rajapiirteet paremmin määrätyksi, silloin epäilemättä tulevat myöskin varsinaiseen sivistyskirjallisuuteen nämät periaatteet vaikuttamaan. Minun ymmärtääkseni tulevat yhteiskunnalliset ja taloudelliset kysymykset tässä maassa tästä lähtien siksi vaikuttavina tekijöinä astumaan päiväjärjestykseen puoluejakajina, että niitä kysymyksiä ei saata myöskään syrjäyttää sellaisen kirjallisuuden kehittämisessä, jota tässä tarkoitetaan.

Sen vuoksi pyytäisin puolestani saada evästykseksi valiokuntaan näille anomusehdotuksille lausua sen ajatuk-

sen, että, varsinkin mitä taloudellisen kysymyksen kehittämiseen tulee, sitä koskevalle kirjallisuudelle annettaisiin erityinen merkitys silloin kun määrätään, millä tavalla näitä varoja kirjallisuuden hyväksi tullaan vastaisuudessa käyttämään.

Ed. **Palmén**: Outo sävel, joka kuului lähinnä edellisen puhujan lausunnosta, antaa minulle aihetta tehdä tässä huomautuksen varsinkin niille, jotka luulevat näkevänsä jokaisessa anomuksessa jotakin puolue-elämän ilmausta. Täällä on meitä monta suomalaisessa puolueessa, jotka emme ole allekirjoittaneet jotakin anomusta, josta me tiedämme ja jota täydelleen kannatamme. On aivan luonnollista, että ne anomusehdotukset, jotka esitetään, ovat lähinnä kirjoittajan tai allekirjoittajain mielipiteen ilmauksena. Sillä ei ole muille lausuttu mitään syytöstä, ei verhottua eikä suoranaista, että he muka vähemmin harrastaisivat näitä asioita. Arvoisa puhuja nähtävästi ensikertalaisena ei tiedä sitä asiaa, että jokaisilla valtiopäivillä yksi tai useammat ovat esittäneet asioita, joita muutkin harrastavat. Sillä ei ole vähintäkään viittausta lausuttu, että muut olisivat asialle vieraat tai asialle vihamieliset. Se, joka on ajatellut jotakin asiata ja katsonut sen nostamisen tärkeäksi, esittää sen, ja sillä että asia julkisesti esitetään, annetaan jokaiselle eduskunnan jäsenelle ja jokaiselle ryhmälle täysi tilaisuus olla yhteistyössä mukana.

En olisi katsonut tarpeelliseksi lausua näitä sanoja, jollemme olisi suorastaan väärälle tolalle tulemassa, jos heti, kun joku esitys luetaan, ruvetaan katsomaan ketkä ovat allekirjoittajina ja arvelemaan, että sillä on tehty jonkunmoinen loukkaus muita kohtaan. Täällä jokainen yksityisesti vastaa sanoistaan ja jokainen esittää anomuksensa kaikkien tarkastettavaksi.

Ed. **Yrjö-Koskinen, E. S.**: Edellisen puhujan sanojen jälkeen ei minulla ole paljo lisättävää. Tahdon vain huomauttaa, että suomalainen puolue kokonaisuudessaan ei, enempi kuin sen yksityiset jäsenetkään, ole viime aikoina tottunut saamaan osakseen kohtelua, jota tavallisen käsityksen mukaan sanotaan siivoksi. Ei juuri voi vaatia, että ainakaan siltä taholta kaupataan yhteistyötä. Jos sitä tällaisissa asioissa muualta tarjotaan, niin se otetaan aina mielihyvällä vastaan.

Ed. **Ahmavaara**: Pyydän saada täydellisesti yhtyä edustaja Palménin lausuntoon. Minusta on mitä tahditto-

minta se, että täällä nousevat eräät puhujat nuhtelemaan siitä, että on tehty joku hyvä anomus, jonka allekirjoittamiseen heillä ei ole ollut syystä tai toisesta tilaisuutta. Heillä on täällä tilaisuus yhtyä asiaa kannattamaan ja yhtyä vielä sittenkin, kun se tulee valiokunnasta. Tällaista moitetta en ole eduskunnassa ennen kuullut. Näyttäisihän sitäpaitsi hyvin omituiselta, jos koko eduskunta kirjoittaisi jonkun anomuksen alle. Eduskunta pyytäisi eduskunnalta, siis itseltään, jotakin toimenpidettä. Tällainen menettely olisi minusta jo muodollisestikin kaikkea muuta kuin sopivaa. Tällainen kilpailu anomusehdotusten allekirjoittamisesta on jotenkin turhanpäiväistä ja lapsellista. Ei suinkaan anomuksella itsestään ole sanottu, että ainoastaan anomuksen tekijät asiaa kannattavat. Että nämä kaksi nyt puheena olevaa anomusehdotusta on valmistettu kahdessa eri ryhmässä, on riippunut ainoastaan käytännöllisistä syistä, sillä on ollut siksi kiirettä, että on ollut mahdotonta juosta jokaisen edustajan luona pyytämässä allekirjoitusta. Eihän sitäpaitsi viimeksi jätetty anomus ole edes yhden ainoan puolueen edustajain allekirjoittama. Siihen oli, kuten kuulimme, eri puolueisiin kuuluvia edustajia yhtynyt. — Minä lausun tämän sen vuoksi, ettei vasta anomuksentekijöille eduskunnassa tämmöistä tarpeetonta ja sopimatonta nuhdesaarnaa pidettäisi.

Ed. **Alkio:** Koska minäkin olen yhdistynyt edustaja Karhin tekemään muistutukseen, niin pyydän sen johdosta lyhyesti huomauttaa siitä, ettei esillä oleva anomus ole syntynyt niin viattomasti kuin täällä on tahdottu huomauttaa, sillä siinä suhteessa on annettu erityisille puolueryhmille kehoitus tämän anomuksen laatimiseen. Se puolueryhmä, joka esiintyy maalaisliiton nimellä, ei ole mitään sellaista kehoitusta saanut, eikä ole sille mitään tilaisuutta sellaisen anomuksen allekirjoittamiseen tarjottu.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi, lähetettiin an. ehd. n:o 36 ja 10 **anomusvaliokuntaan.**

Kalastuslainsäädäntöä ja kalastuselinkeinon elvyttämistä koskevia.

An. ehd. n:o 16, Uudesta kalastuslaista, (Liitteet IV, 6, siv. 73)

luki edustaja **Pykälä,** samalla pyytäen sen lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. **Ahmavaara**: En tahdo kieltää, ettei nykyinen voimassa oleva kalastusasetus kaipaisi muutoksia, mutta että se muutettaisiin siihen suuntaan kuin anomuksentekijät anovat, sitä minä mitä jyrkimmin vastustan. Tässä anomuksessa, lukuun ottamatta sen ääretöntä ristiriitaisuutta ja sekavuutta, josta minä jälestä kyllä olen huomauttava, anotaan m. m., että kalastus tehtäisiin kaikille kansalaisille yhteiseksi, niin ettei se olisi maanomistusoikeuteen yhdistetty. Jos olisi kysymys ainoastaan pienestä ruokakalastuksesta, jota ihmiset tilapäisesti käyttävät ja joka tähänkin asti, niinkuin anomuksessa myönnetään, on käytännössä pidetty tavallaan yhteisenä, niin sen voisin käsittää. Mutta tässä on kysymyksessä järkyttää suuret yksityisen omistukset; kun anomuksen tekijöissä on oulunlääniläisiä, jopa yksi, joka asuu Oulun kuuluisan rikkaan lohijoen varrella, niin luulisin heidän toki tietävän, ettei tämä ole niinkään pikkuinen asia kuin anomuksessa oletetaan, vaan että satojentuhansien omaisuus on tässä kysymyksessä. Siinä kunnassa esim., jossa minä asun, ovat tilat jaetut kalastuksen takia hyvin pieniin osiin, niin pieniin, etteivät ne itsestään viljelijöitä elätä, mutta kalastusetujen avulla niistä viljelijä saa toimeentulonsa ja kalastus usein vastaa puolen, jopa enemmänkin maatilan arvosta. Onko nyt kohtuullista, että näiltä pikkutilallisilta, jotka olemassaolonsa puolesta taistelevat hyvinkin kovaa elämän taistelua, yhdellä kynänpiirrolla riistetään koko tämä omaisuus, jonka he ovat itsellensä kalliisti ostaneet. Olisin toivonut, että toki ne henkilöt, jotka sanovat edustavansa maalaisliittoa, olisivat pikkuisen enemmän ottaneet huomioonsa juuri köyhien pikkumaanviljelijöitten etuja ja oikeuksia, kuin tässä anomuksessa on tehty. Jos tahdotaan lähteä sille, niinkuin minä sanoisin, arveluttavalle tielle, ettei yksityisen omistukselle mitään pyhyyttä eikä arvoa anneta, niin olisin suonut, että alote tähän olisi tehty muualta eikä juuri niistä, jotka kovinta elämäntaistelua taistelevat. Herrat olisivat alkaneet miljoonamiehistä ja muista sellaisista; mutta nyt he ovat alottaneet vähävaraisista pikkutilallisista, niiltä kun tahdotaan oikeudet riistää tämän anomuksen kautta.

Minä olen kyllä tiennyt, että maalaisliiton ohjelmassa on tällainen pykälä, mutta en ole uskonut, että sillä on oikeastaan totta tarkoitettu. En ole uskonut sitä senkään vuoksi, että kun kuljin vaalien edellä paikoissa, joissa maalaisliitto on toiminut ja ehdokkaansa asettanut, niin siellä lausuttiin

kaikissa kokouksissa, etteivät hekään hyväksy tätä, vaan katsovat että se erehdyksestä on tullut ohjelmaan, eivätkä he katsoneet sitä vakavalta kannalta. Nyt on kuitenkin tehty anomus asiasta, eikä sitä enään kai ole leikiksi katsottava, sillä pääasiallisin kohta ja ainoa, mikä tässä anomuksessa on asiallista, on se, että kalastukset tehtäisiin kaikille yhteiseksi, En suinkaan tahdo sanoa, että on kohtuullista se, etteivät muut kuin maanomistajat saisi ollenkaan kalastaa. Olen sitä mieltä, että mitä tulee vähempiarvoiseen kalastukseen, ruokakalastuksen ja muuhun sellaiseen, siinä kyllä korjausta tarvittaisiin. Luulen että useimmissa paikoissa käytännössä nykyistä lakia ei katsotakaan juuri lain kirjaimen kannnalta, niinkuin anomuksessakin myönnetään. Mutta anomuksessa ei ole ollenkaan tehty eroa tällaisen kalastuksen ja arvokkaamman kalastuksen välillä, johon on suuret pääomat kiinnitetty, ja josta maatilain omistajat sen lisäksi maksavat veroa, sillä heidän verokirjoissaan on pantu vissi vero kalastukselle. Me tiedämme, kuinka suuret riidat olivat Pohjanmaan kalastusten etuoikeuksista vuosikymmen takaisinpäin, kun kruunu koetti niitä oikeudenkäynnillä ottaa haltuunsa. Silloin riidat päättyivät siten, että kruunulle tuomittiin lohenkalastus. Ja kruunu on vuokrannut maanomistajille nuo lohenkalastukset 30:n vuoden ajaksi, joista maanomistajat maksavat vissin verrattain korkean arennin vuosittain ja ovat siis kruunun arentimiehiä. Mutta arvokas taimen- ja siikakalastus jäi maanomistajille edelleen. Oikeudet katsoivat, että se ehdottomasti kuuluu maanomistajille, koska he ovat siitä erityisesti verotettuja ja se on aina pidetty maanomistukseen kuuluvana. Luulen, etteivät maanomistajat, näin ollen, kun juuri ovat valtiolta oikeudenkäynnin kautta nämät edut voittaneet, katsoisi suotavaksi sitä, että eduskunta ne nyt heiltä riistäisi pois.

Arvoisat anomuksentekijät sanovat, että käytäntö on osoittanut, että kansa ei muka pane mitään arvoa kalastuksien omistusoikeudelle. Tämän väitteensä tueksi tuovat he esille sen ettei kalastusoikeuksien omistamisesta muka ole käräjiä käyty kuin aniharvoin. Tämä osoittaa heillä olevan kovin vähäiset tiedot alalta, josta he ovat anomuksen tehneet. Minä pyydän anomuksentekijöitä katselemaan niiden seutujen kihlakunnanoikeuksien pöytäkirjoja, joissa kalastusta harjoitetaan, ja he tulevat vakuutetuiksi, etteivät ainoastaan muutamat suurtilalliset näistä asioista riitele, kuten anomuksessa sanotaan, vaan että niistä on joka vuosi kihlakunnanoikeuksissa riitoja.

Minua hämmästyttää, että anomusehdotuksessa sanotaan, ettei kalastusasetuksessa ole mitään puhuttu tukkien uitosta , ja että tämä asia, joka on ristiriitainen kalastuksen kanssa, sietäisi tulla järjestetyksi. Anomuksentekijät eivät ole nähtävästi silmällä pitäneet mitään muuta kun kalastussääntöä; siinä tosin ei ole paljon tästä asiasta puhuttu. Mutta jos he olisivat jaksaneet katsoa vesioikeuslain loppuun saakka, olisivat he siinä löytäneet hyvin monissa kohdissa hyvinkin tarkkoja määräyksiä millä tapaa ja millä ajalla tukkien uitto on tapahtuva ja millä tavalla on korvattava sen kalastukselle tuottamat vahingot. Pyydän viitata ainoastaan muutamiin pykäliin: vesioikeuslain 1 luvun 23 §:n toinen kohta; 24 §; toisen luvun 6 ja 19 §. Siellä on aivan selvästi sanottu kaikki tämä, mistä anomusehdotuksessa sanotaan ettei sitä ollenkaan ole laissa määrätty. Sitä paitsi jo kalastuslaissa, jota nähtävästi anomuksentekijät ovat lukeneet, on sanottu siitä. Rakennuskaaren 17 luvun 19 §:ssä sanotaan, ettei saa kalannousu-aikana häiritä eikä estää kalan nousua, ja lisäksi on vielä useissa muissa pykälissä tästä säädöksiä. Asetus on vielä siksi nuori, että siinä kyllä nämä asiat ovat otetut huomioon eikä kaivata mitään lisämääräyksiä tässä suhteessa. Minä asun sellaisen joen rannalla, josa on suuri tukinuitto ja suuri kalastus, ja me olemme hyvin tyytyväisiä nykyiseen asetukseen tässä suhteessa. Ennen oli kyllä puutteita siinä suhteessa, mutta nyt ei enää ole. Anomuksentekijät ovat pitäneet silmällä, niinkuin sanottu, menneitä aikoja, jos he muuten mitään olevaisia oloja ovat tahtoneet huomioon ottaa.

Anomusehdotuksessa sanotaan, että tässä on kymmenientuhansien kansalaisten elinkeino kysymyksessä. Niin onkin. Voisi sanoa satojenkin tuhansien ja sen vuoksi minusta olisi pitänyt pikkusen vakavammin asiaa käsitellä eikä niin kevytmielisesti mennä ehdottamaan sellaisia toimenpiteitä, jotka kerrassaan riistävät kymmeniltä tuhansilta kansalaisilta heidän laillisen elinkeinonsa. Sen vuoksi juuri että asialla on niin suuri taloudellinen arvo, olisin toivonut, että sitä olisi enemmän harkittu ja punnittu.

Sanotaan, että kansa ei kunnioita nykyistä lakia. En mene takaamaan, että viime aikoina on erittäin juuri mitään lakia kunniotettu, mutta kyllä väitän, ettei se kunioituksen puute koske näihin kohtiin, joista täällä nyt on puhe. Laissa on kyllä epäkäytännöllisiä määräyksiä, jotka ovat muutettavat, ja niitä kansa ei voi kunnioittaa, sillä ne ovat jokseenkin n. s. kamariteoriioja. Mutta olen vakuutettu,

että, jos mennään niihin paikkakuntiin, missä kalastusta harjoitetaan, kysymään kansalaisilta, ette saa mistään myöntävää vastausta siihen, että nämä kalastusoikeudet olisivat riistettävät pois, vaan ne panevat jyrkästi vastaan ja kunnioittavat kyllä asetusta tässäkin kohden; sen tiedän kokemuksestani.

Olisi pidemmältikin lueteltava niitä ristiriitaisuuksia, mitä anomusehdotuksessa on, mutta näistä jo käynee selville, ettei anomusehdotuksessa ole mitään, joka olisi asiallista, muuta kuin se, että kalastus tulisi yhteiseksi ja maanomistajalta riistettäisiin laillinen oikeus. Mutta koska tämä asiallisuus on sellaista, etten usko eduskunnan voivan sitä hyväksyä — sillä jos tahdotaan tälle tielle astua, niin periaatteet ensiksi ovat saatavat selville —, niin rohkenen ehdottaa että eduskunta ilman muuta, ilman valiokuntaan lähettämättä hylkää tämän anomusehdotuksen. Sen teen sitä paremmalla syyllä, kun täällä on toisia anomusehdotuksia, joissa tulee esitettäväksi korjauksia todellisiin epäkohtiin kalastusasetuksesta.

Ed. **Snellman:** Nyt käsiteltävänä oleva anomus-esitys, joka perustuu maalaisliiton ohjelmaan, katsantokantaan, ei minunkaan puolestani tyydytä, erittäinkin seuraavissa suhteissa. Anomusesityksessä m. m. lausutaan: „Kalastusoikeus on meillä kiinnitettynä maanomistusoikeuteen, joten kaikki ne kansalaiset, jotka eivät omista manttaaliin pantua maata ovat ilman kalastusoikeutta lain edessä", kuin myös — „uudestaan muodostettavasta kalastusasetuksesta olisi tämä epäkohta poistettava ja kalastusoikeus tehtävä yleiseksi kansalaisille lain myöntämillä pyydyksillä ja pyyntiajalla". Joten näin ollen, anomusesitys mitä suurimmin loukkaa yksityisen omaisuuden omistusoikeutta ja kun periaatteessa olen yksityisen omaisuuden omistusoikeuden kannalla, tai sillä kannalta, että kukin saa pitää ja hallita laillisesti hankkimansa omaisuuden, ja kun anomusesitys tyyten poikkeaa tästä katsantokannasta, niin luonnollisesti asetun tämän anomusesityksen suhteen vastustavalle kannalle. Anomusesityksessä vielä m. m. sanotaan: „Siveellisesti turmelevan vaaran ehkäisemiseksi on heti ryhdyttävä perinpohjin muuttamaan nykyään voimassa olevaa kalastussääntöä". Vaan puolestani pidän mitä suurimmassa määrässä turmelevana siveellisiä oikeuskäsitteitä, jos kalastuslaki todella muutettaisiin anomusesityksessä mainittuun suuntaan.

Ja kun sitä paitsi tunnen oloja Savossa, jossa moni pikkutilallinen on suurella vaivalla, ahkeruudella ja säästäväisyydellä hankkinut siksi varoja, että on voinut ostaa tilan, jossa hän suuren osan elinkeinostaan hankkii kalastuksella ja että hän tilaa ostaessaan on lukenut tilan arvoon tilalle kuuluvan kalastusoikeuden, niin näiden oikeuksien riistäminen olisi todella siveellisten oikeuskäsitteiden loukkaamista ja turmelemista. Ja kun anomusesityksen loppuponnessa sanotaan, „että Keisarillinen Majesteetti suvaitsisi antaa ensi tuleville valtiopäiville armollisen esityksen uudeksi kalastuslaiksi edellä esitettyyn suuntaan", niin kannatan täällä tehtyä esitystä tämän anomusesityksen hylkäämisestä.

Tällä en suinkaan ole sitä tarkoittanut, että voimassa olevaan kalastuslakiin ei olisi muutoksia ja parannuksia tehtävä, vaan ne olisi tehtävä siihen suuntaan että ne eivät loukkaa yksityisen omaisuuden omistusoikeutta ja että ne todella tuottaisivat maalaisköyhälistölle ja torppariväestölle todellisia etuja, vaan tämä maalaisliiton anomusehdotus ymmärtääkseni ei sitä tee.

Ed. **Vikman**: Koska minulla on kunnia edustaa sellaista seutua, jossa tuhannet perheet elävät miltei yksinomaan kalastuksesta, niin katson asiakseni lausua tästä jonkun sanan. Minun käsitykseni mukaan tämän anomuksen tekijät ilmeisesti käsittävät kalastusta vaan huvituksena eikä minään ammattina, jommoisena se on meidän saaristolaisillemme. On väitetty tuossa anomuksessa, että kalastajat ylipäänsä eivät välittäisi kalavesien rajoista. Minä uskallan väittää, että ammattikalastajat ovat yhtä tarkkoja pitämään huolta kalavesiensä rajoista kuin maanomistajat omien metsiensä rajoista. Tässä anomuksessa on minusta sangen ihmeellistä se seikka, että anojat, jotka ovat nimenomaan agraareja, meidän manttaali-maanomistajain varsinaisia edustajia, ovat nyt asettuneet tekemään anomuksen sellaisen, joka on omiaan ottamaan manttaaleilta osan pois. Onhan tunnettua, että hyvin useissa paikoissa suurimman osan manttaaleista juuri muodostavat nämä kalavedet. On minun luullakseni verrattain harvinainen ilmiö, että agraarit esiintyvät jossakin parlamentissa nimenomaan anomassa, että manttaalietuja poistettaisiin. Minun mielestäni on tämän anomuksen jälkeen syytä odottaa, että meidän agraarimme tekevät sen jälkeen anomuksen, joka tarkoittaa muunkin manttaaliomaisuuden yleiseksi tekemistä. Minä puolestani olen myös aivan samalla kannalla kuin edustaja Ahmavaara, ja pidän erittäin sopimattomana ja luonnottomana, että tä-

män omaisuuden yleiseksi tekeminen alotetaan juuri kalastajista, joittenka oloissa se saisi aikaan sellaisen epäjärjestyksen, että heidän toimeentulonsa kävisi kokonaan mahdottomaksi. Asetun samalle kannalle kuin edustaja Ahmavaara ja ehdotan, ettei anomus antaisi aihetta mihinkään toimenpiteisiin.

Ed. **Waarala:** Siitä saakka kun heinäkuun 28 p:nä 1902 annettu kalastussääntö tuli käytäntöön on kuulunut valituksia sen soveltumattomuudesta eri osissaan oleviin oloihin nähden. Vaikka onkin luonnollista, että eivät valitukset tämänluontoisia lakisäädäntöjä vastaan tule koskaan supi loppumaan, on kumminkin myönnettävä että valitusten joukossa on kohtuullisia ja oikeutettuja vaatimuksia, joita hyvällä tahdolla voidaan ottaa huomioon.

Yleisesti valitetaan Oulun-läänin pohjoisosassa, missä järvikalastus on melko suuri sivuelinkeino, varsinkin Kuusamon, Kuolajärven, ja osaksi myöskin Taivalkosken ja Pudasjärven kunnissa, että uuden kalastussäännön kautta, on kalastus tehty aivan mahdottomaksi. Joka näiden seutujen oloja tuntee, hänen täytyy myöntää, että tämä on aivan totta.

Kalastussäännön 10 § säätää, että jäittenlähdön aikana ja sen jälkeen heinäkuun ensimäiseen päivään asti olkoon kaikki kalastus muulla liikkuvalla rihmapyydyksellä kuin haavilla kielletty. Mutta tiedetään, että nuotalla kalastamiseen on ainoa aika heti jäiden lähdön jälkeen ja että suurin osa on sellaisia vesistöjä, että heinäkuun ensi päivän jälkeen ei nuotalla saada enään mitään, sillä sellaisissa vesistöissä ei kalaa veden lämmittyä saada nuotalla, ja matalampiin vesistöihin jo ehtii kasvaa sellainen pohjaheinä, että nuotalla pyydystäminen senkin puolesta olisi aivan mahdotonta.

Tämänlainen kalanpyynnin rajoittaminen on saattanut pohjoisen seudun asukkaat sellaiseen ahdinkotilaan, että varsinkin köyhempi väestö on pakotettu joko nääntymään nälkään tahi antautumaan lainrikkojaksi. Kun kulkuneuvojen puutteessa ja suuren liikkeen lisääntyessä elintarpeet kallistuvat korkeiden kuljetuskustannusten tähden, ei köyhempi väestö voi pisimmille perukoille hankkia riittävää viljaa varsinkaan keväisin olevan kelirikon ajaksi, jonka tähden näiden täytyy hyvin usein puuttuvan viljan tähden käyttää leivän jatkona myöskin pettua, ja kun pettuleipä sinänsä ei ole säälittävän hyvää ja kun näiltä asukkailta sitten estetään vielä kalan pyydystäminen ravinnokseenkaan, niin on se mielestäni ilmeisesti vääryys. Sillä periaatteen kannaltakin

tuota sääntöä tarkastaessa ei keväillä nuotalla kalastus olisi ristiriidassa syystä että ei nuotalla keväisin pyydystetä kutukalaa, eikä näin ollen tultaisi estämään kalain sikiämistä. Näin ollen, kuten jo edellä mainitsin, köyhempi väestö on pakotettu antaumaan lainrikkojaksi ja tällä tavoin levenee kansassa lain epäkunnioitus sekä tulee poletuksi lain pyhyys.

Tämän lisäksi pyytäisin huomauttaa tämän säännöksen epäjohdonmukaisuutta, mikä selvimmin käypi selville sen 11 §:stä missä säädetään m. m. että siikakalan rauhoitus kestää lokakuun 1 p:stä marraskuun 30 p:ään eli toisin sanoen että siian pyydystäminen on sanottuna aikana kaikkialla kielletty. Mutta joka tuntee järvikalastusta ja siian kutemisen, niin hänen epäilemättä täytyy tätäkin rajoitusta sanoa epäonnistuneeksi eikä vastaavaksi sitä periaatetta, mikä sillä olisi tarkoituksena, kun ainoastaan jossain vesistössä suurin osa jää tämän rauhoituksen ulkopuolelle.

Siika kutee toisissa vesistöissä aivan toisina aikoina, ja tahtoisin siitä esimerkkejä mainita. Tietääkseni löytyy Kuusamon pitäjän sisällä sellaisia vesistöjä, missä siika alkaa kutea jo syyskuun puoliväliltä, toisia taas, missä se kutee marraskuun ja joulukuun ajalla, ja on semmoisiakin vesistöjä, missä kutee vasta tammikuun alkupuolella. Kun kutemisaika kestää tavallisesti noin puoli kuukautta, niin pitemmittä selityksittä huomataan kai, että kyseessä oleva säännös monessa kohden on aivan perusteeton.

Näin ollen ei ole toivoakaan kyseessä olevan säännöksen korjaukseen, että se vastaisi paikkakunnallisia oloja muulla tavalla kuin että kunnille ja vieläpä eri vesikunnille myönnetään tilaisuus muodostaa säännöt olosuhteiden mukaan silmälläpitäen kumminkin sitä, että kalojen sikiäminen säilytetään.

Toivon että se valiokunta, mihinkä anomus lähetetään, ottaisi huomioonsa edellä esittämäni seikat.

Ed. **Turkia**: Ennen vaalia uskottelivat porvarilliset puolueet kansalle, että tässä eduskunnassa ei asetuta luokkaetujen kannalle, vaan että täällä pannaan kansan yhteinen hyvinvointi etusijalle. Näyttää siltä, että maalaisliitto aikoo pysyä tässä lupauksessa. Se esitti anomuksen, joka todella tarkoittaa koko kansan yhteistä hyvää. Nuori kansanopiston johtaja antoi tästä maalaisliiton edustajille vakavan muistutuksen: Kuinka te voitte syrjäyttää maanomistajain etuoikeudet? Näyttää siis että täällä aijotaan yhä edelleen pysyä etuoikeuksia puolustavalla kannalla, ainakin suurin osa. Edustaja Ahmavaara, käsitti minun ymmärtääkseni tämän

anomuksen kokonaan väärin. Hän uudisti useaan kertaan väitteen, että tällä anomuksella tahdotaan riistää talollisilta kalastusoikeus. Itse asiassa anomuksen tarkoituksena on hankkia kalastusoikeutta kaikille, niillekin, joilta se tähän asti on ollut riistettynä. Mitään riistämistä ei siis tässä ole kysymyksessä, vaan kysymyksesä on oikeuden antaminen kaikille. Ei anomus sisällä sitä, etteivät maanomistajat saisi kalastaa. Ei se siis keltään tahdo kalastusoikeutta riistää.

Edustaja Ahmavaara myös tahtoi todistella, että kalastussääntöä pidetään pyhänä, tai että pyhänä pidetään yleensä lakia, joka antaa omistusoikeuden muutamille harvoille. Todistukseksi hän otti nykyisestä kalastusoikeudesta johtuneiden käräjäinkäyntien paljouden. Mikä ristiriita! Jos kerran omistusoikeutta kaloihin nähden pidettäisiin pyhänä, niin ei suinkaan siinä tarvittaisi käräjiä. Siis täydellinen harhaisku. Juuri tuo mahdottomiin nouseva määrä oikeusjuttuja todistaa paraiten, että kansa ei kunnioita sellaista lakia, joka toisille antaa tavattoman suuria etuoikeuksia ja jättää toiset kokonaan syrjään.

Edustaja Ahmavaara vetosi myös kansaan; hän sanoi, että, jos kysytään kansalta, hyväksyykö se nykyiset säännökset kalojen omistusoikeuteen nähden, niin saataisiin muka jotenkin varmaan myöntävä vastaus. Tämän vastauksen saanti riippuu siitä, miltä kansan osalta kysytään. Jos kysytään kaikilta niiltä maanomistajilta, joihin on syöpynyt tuo väärille perusteille rakentuva käsitys, että heillä yksin on etuoikeudet kalastamiseen, niin vastaus olisi kaiketi sellainen. Mutta jos kysytään kansan enemmistöltä, siltä osalta kansaa, joka ei omaa oikeutta, niin se vastaa, että on mitä verisintä vääryyttä riistää ihmisiltä kalastusoikeus.

Edustaja Ahmavaara pelkäsi myös, että ilmestyisi ammattikalastajia, jotka ehkä kokonaan riistäisivät pikkutilallisilta kalastusoikeuden. Mutta kalastus ei kai ole kielletty ammatti. Miksi sitä siis tarvitsisi pelätä? Elinkeinolain mukaan saadaan harjoittaa kaikenmoista luvallista ammattia, ja kalastus kaiketikin kuuluu niihin myös.

Minun käsitykseni mukaan anomus on hyvä, ja tulevat sitä kannattamaan kaikki ne, jotka kansan yhteistä hyvää ja koko maan parasta harrastavat. (Hyvä! Hyvä!)

Ed. **Pykälä:** Edustaja Ahmavaaralta pyydän anteeksi tietämättömyyttäni. Kyllä vesioikeuslaki on minulle selvä, vaikka minulla ei ole ollut kunnia olla sitä tekemässä. Jos olisinkin ollut sitä tekemässä, ei se olisi sekavaksi tullut (Hyvä,

hyvä!) Mitä kalastuslakiin tulee, sanotaan siinä että „Kalan nousun aikana olkoon niinikään joen suussa tahi sen läheisyydessä kaikki sellainen toiminta kielletty, mikä säikyttää kalaa tahi muutoin estää sen nousua". Mitä tällä nyt on merkitty? Kolme viikkoa sitten kävin nimismiehen ja kruununvoudin luona, mutta he eivät tienneet mitään neuvoa. Sitä varten olemme tehneet ehdotuksemme että laki saataisiin selvemmäksi. Mitä tulee niihin korvausvelvollisuuksiin, joista vesioikeuslaissa puhutaan, niin nekin määräykset ovat niin sekavia ja mutkikkaita, ettei tiedetä mistä on kysymys. On oltu oikeuksissa kalastusasioiden johdosta. Viime syksynä esim. oltiin käräjillä, mutta kihlakunnanoikeus ei saanut selville, mitä laissa määrättiin. Mitä tulee siihen, että sanotaan, että se loukkaa maataomistavan väestön oikeuksia, niin olkoon, ja sen se tekeekin. Mutta tietääkö edustaja Ahmavaara että ihmisiä asuu muuallakin kuin Ii-joen varrella. Minä asun Vuoksen varrella ja omistan niin hyvää kalavettä että olisi parempi olla siellä kalastamassa kuin istua täällä. Mutta siellä on talollisia, joiden maat ulottuvat puolen kilometrin päähän Vuoksesta ja joilla ei siis ole kalavettä eivätkä pääse kalastamaan ja ehdotuksemme koskee siis heitäkin. Ehdotuksemme ei siis koske ainoastaan sitä että tilallisilta riistettäisiin ja työväestölle annettaisiin, vaan koetetaan ehdotuksessamme oikeuksia tasoittaa niin, että maanomistajatkin pääsevät kalastamaan. Se siitä.

Mutta mitä tulee siihen, että sitä juuri ei saisi tehdä, niin se sopii kyllä meidän suurille tilanomistajille, jotka eivät koskaan ole tarvinneet kokea mitä on olla pöksyt märkinä merellä, vaan ovat ottaneet puolet kaloista, jotka toiset ovat pyytäneet. Sen johdosta, että täällä mainittiin maksettavasta kalaverosta, niin sanon etten tiedä minkälaista kalastusveroa on Ii-joen varsilla. Mutta Vuoksen varrella ei ole mitään kalastusveroa.

Sitte on sanottu, että maalaisliiton edustajain, „agraarien", pitäisi juuri täällä valvoa omistusoikeuden säilyttämistä. Me olemme pimeitä talonpoikia, jotka taidamme kyllä tehdä tyhmyyksiä. Mutta me olemme siksi jaloja, että kun me vaadimme ettei meille pitäisi siirtää sellaisia velvollisuuksia, jotka eivät meille kuulu, me myöskin luovumme sellaisista oikeuksista, jotka eivät meille kuulu (Hyvä, hyvä!). Me vaadimme että maantievero on tehtävä kansalaisten yhteiseksi velvollisuudeksi, ja siihen vastattiin täällä myöntävästi, mikä on äärettömän suuri asia, tulkoon se sitte valiokunnasta takaisin minkälaisena tahansa. Sen lisäksi

olemme vaatineet, että kyytilaitos poistettaisiin maalaisten niskoilta, ja on hyvä toivo, että siihenkin suostutaan. Miltä nyt näyttäisi, jos aina vaan tahtoisimme vapautua velvollisuuksista emmekä milloinkaan tahtoisi luopua oikeuksista. Kalastus- ja metsästysoikeus on johtunut aikoinansa siitä, että aateliset ja suurtilalliset välttämättä tarvitsivat niitä ja sitä tietä ne sittemmin vahingossa joutuivat meille pikkueläjille (Hyvä!)

Lopuksi tahtoisin lausua että ehdotuksemme, niin ristiriitainen kuin se onkin, on kaikissa tapauksissa lähtenyt käytännöllisen kokemuksen osoittamista tarpeista, eikä meiltä maalaisilta muuten voi niin paljo vaatia.

Ed. **Heikkinen:** Nyt esillä olevassa asiassa pyydän yhtyä täydellisesti edustaja Vaaralan lausuntoon. Huomaan, että hänenkin kotipaikoillaan on aivan köyhää kansaa, jolla monesti on pettu leipänä. Sen tarvitsee saada edes ottaa järvestä kalaa. Jos me maaseutulaiset, agraarit, niinkuin meitä tahdotaan nimittää, olisimme niin sydämettömiä, että kieltäisimme heiltä tämän elatuskeinon, niin mitä he silloin tekisivät? Mutta niin sydämettömiä me emme ole. Kalastusasetus on vasten meidän periaatteitamme. Sen asetuksen mukaan meillä tarvittaisiin kalastusjakoa. Kaikki maanomistajat mitä jyrkimmin vastustavat muutoksia siihen. Mutta minua on kiven kovaan pyydetty eduskunnalle esittämään, että tällaista kalastusjakoa ei koskaan tulisi. Meidän pitäjässä on muutamia kalastuspaikkoja, joissa on, niinkuin sanotaan, ikimuistoinen kalastusoikeus. Joka Pohjanmaan joen suussa on kolme tai neljä ikimuistoista nautinto-oikeuspaikkaa. Aikojen kuluessa on muodostunut lohiyhtiöitä, jotka luulottelevat itsellänsä olevan tuon ikimuistoisen nautinto-oikeuden. Kuinka luja ja pyhä tämä nautinto-oikeus lienee, sitä en tiedä, mutta Peräpohjolassa ja Venäjän Karjalassa jokien varsilla asuva kansa napisee, että lohipadot estävät kalan nousun. Tuon ikimuistoisen oikeuden omistajat ovat ottaneet tavakseen sulkea joet ei ainoastaan puoleksi, vaan kokonaankin. En tiedä kuinka tarkoin Iijoki suljetaan, mutta tiedän että Oulujoki suljetaan kahdella padolla. Ensimäinen pato on joen suussa, Merikoskessa: siihen on jätetty ainoastaan pieni reikä, josta töin tuskin veneellä pääsee. Monesti sattuu että vene pirstautuu lohipatoon ja ihmiset saadaan haroa joesta ylös. Joku lienee hukkunutkin, mutta ainakin on useita haaksirikkoja tapahtunut. Toinen sulku on Muhoksen kirkon kohdalla. Se on niin tarkkaan suljettu, että lohien on mahdotonta siitä

nousta ylös. Valitetaan, että lohikalastus Oulujoessa vähenee. Tottakai se vähenee, kun kutukalat tapetaan. Ylempänä jokivarsilla asuvat sanovat, etteivät he saa lohta nähdäkään.

Mutta kalastuksesta on tässä kylliksi puhuttu. Seuraa sitte kysymys tukinuitosta. Meidänkin kihlakunnassa on maanviljelys ja karjanhoito vielä kehittymättömällä kannalla, ja ihmisten täytyy etsiä elatustaan kalastuksella tai metsänhoidolla eli oikeammin sanoen metsän haaskauksella. Mutta kalastuksen harjoittajat ovat jo kauvan saaneet kipeästi kärsiä siitä että alempana asuvat padoilla estävät kalat nousemasta heidän vesiinsä. Mutta he ovat myös estäneet tukinuittoa. Lasketaan, että Kajaanin kihlakunnassa on 7 à 8 miljoonaa täysikasvuista puuta, lukematta tähän nuorta metsää ja vielä yhtä monta miljoonaa kuutiosyltä massa- ja propsipuita, joiden arvo varsinkin nykyisten hintojen mukaan nousee äärettömiin summiin. Mutta Oulujoen kalastus estää niiden uittoa. Kun lohikalastus on voimassa joka kesänä kolme kuukautta, niin täytyy usein jättää tukkeja odottamaan seuraavaan vuoteen, ja mikä pääoman hukka syntyy puiden uppoamisesta ja mätänemisestä, sen voi helposti käsittää. Tästä on seurauksena, että vuosikymmeniin ei voi muodostua kilpailua. Muutamat yksityiset, jotka ovat saaneet etuoikeuksia, käyttävät vuosi vuodelta niitä hyväkseen. Ennenkuin oli minkäänlaista pääsypaikkaa Oulunjärvestä, maksettiin puista 2: 40 à 2: 80 hirreltä. Nyt avattiin valtion kustannuksella toinen reitti Oulujoesta Siikajokeen, se tuli muistaakseni maksamaan Suomen valtiolle jotain 200,000 markkaa. Yksistään tästä on ollut se seuraus, että nykyään valtion huutokaupoissa on maksettu 6: 10 penniä kannolta, ja kun Kajaanin kihlakunnassa myydään vuosittain yli 200,000 puuta, niin tulee valtiolle tästä tuloa yli 600,000 markkaa. Mutta jos lohikalastus poistettaisiin Oulujoesta, niin tulo metsistä tulisi valtiolle ja yksityisille paljon suuremmaksi. Minun mielestäni ei puidenuiton tarvitse olla yksinvaltiaana. Ei sen tarvitse syrjäyttää kalastusta. Sentähden on anomuksessa mainittu, että etuja olisi rajoitettava. Oulujoki on syvä. Jos tyydyttäisiin siihen kuin muuallakin, että nimittäin lohipadot asetettaisiin ainoastaan joen puolelle leveydelle, ja toinen puoli jätettäisiin vapaaksi, niin lohet pääsisivät kohoamaan ja tukkipuut pääsisivät vapaasti kulkemaan mereen. Tästä tulisi hyötyä sekä Kajaanin kihlakunnalle että koko Suomen valtiolle.

Minä puolestani en tiedä, onko tuo etuoikeus muodostunut maanomistusoikeuden mukana; jos niin on laita, niin mak-

settakoon edes etuoikeudesta. Otettakoon tarkkaan huomioon, että tässä on epäkohtia, jotka vaativat korjausta.

Ed. **Kares**: Minäkään en voi olla lausumatta hämmästystäni siitä ajatuksessta tai siitä moitteesta, jonka edustaja Wikman lausui agraareille siitä, että nämä uskalsivat ja ilkesivät ehdottaa eduskunnassa jotain sellaista, mikä loukkaa heidän omia oikeuksiaan. Olisi todellakin peräti surullista, jos vallalle pääsisi sellainen ajatuskanta, että me kukin täällä vain puolustamme omia luokkaetuja. Kyllä meidän täytyy olla valmiit luopumaan monesta paljon suuremmasta asiasta kuin mikä nyt on kysymyksessä. Meidän täytyy olla valmiit ja me olemmekin valmiit tällaista luopumista ehdoittamaan, mutta ainoastaan siinä tapauksessa että tällaisella perinpohjaisella käsityskantojen ja olevien olojen muutoksella todellakin voidaan saada jotain parannusta epäkohtiin, jotain todellista korjausta oleviin oloihin.

Mitä itse ehdotukseen tulee, niin minä puolestani epäilen, voiko tämänsuuntainen muutos kalastussäännöksissä tuottaa sellaista korjausta kuin olot ehdottomasti vaatisivat. Minä olisin ainakin toistaiseksi valmis paljon sitä epäilemään, ja olenkin sentähden ainakin siihen asti, kun perinpohjin voidaan toisellainen ajatuskanta oikeaksi todistaa. päinvastaisella kannalla kuin anomusehdotus. Mutta mitenkään en puolestani voi yhtyä siihen ajatukseen, joka täällä on lausuttu, että tämä anomus sentähden hylättäisiin, lähettämättä sitä valiokuntaan. Ei käy kieltäminen että laajoissa piireissä maaseudulla ja myös kaupunkiväestön keskuudessa on leviämässä se mielipide, varsinkin juuri kalastusasioihin nähden, että kalastusasiat olisivat järjestettävät juuri siihen suuntaan kuin anomuksentekijät tässä ehdottavat. Olkoonpa että se suunta on väärä, olkoonpa, että se on oikea — kaikissa tapauksissa ansaitsee tuo yhä laajemmalle leviävä mielipidesuunta eduskunnan puolelta niin paljon arvoa, että asia lähetetään seikkaperäisen tutkimisen ja perustelemisen alaiseksi. Jos se on väärä, on sen suunnan vääryys perusteellisesti vääräksi ja hyötyä tuottamattomaksi näytettävä. Tällaista perusteellista näyttämistä ei eduskunta voi saada minkään muun kuin valiokunnan laatiman lausunnon kautta. Sentähden minä puolustan ehdottomasti tämän anomuksen lähettämistä valiokuntaan. Tutkikoon valiokunta, mikä siinä on oikeaa, tutkikoon, mikä siinä on väärää, ja näyttäköön myös vääräksi, oikeudettomaksi ja hyötyä tuottamattomaksi sen, mikä siinä todella on väärää, oikeudetonta ja hyötyä tuottamatonta.

Ed. **Raatikainen**: Täällä ihmeteltiin sitä, että maalaisagraarit, maanomistajat tulevat esiin sellaisella ehdotuksella että heiltä lakisäädöksen kautta otettaisiin pois joitakuita yksinoikeuksia. Harvoin yleensä lienee asianlaita sellainen että etuoikeuksien omistajat tahtoisivat niistä luopua, vaikkakin ne olisivat kuinka kieroja oleviin oloihin nähden. Tämänkin asian käsittely nyt jo on näyttänyt että on täälläkin henkilöitä, jotka ymmärtävät pitää kiinni etuoikeuksistaan enemmän kuin sitä voisi edeltäkäsin toivoa. Asia on kuitenkin sillä tavalla mielestäni, että kalastus, kalanpyynti on sellainen tulolähde, johonka minkäänlaista siveellistä etuoikeutta ei erityisellä kansanluokalla ole olemassa, niin kauan ainakin kun kalastukseen hyväksi kalojen viljelystä ja hoitoa ei harjoiteta. Ne ovat nykyään vielä suorastaan luonnon tuote ja tuote sellainen, joka aivan pikaisesti voi omistajaa vaihtaa uimalla sen tai tämän etuoikeutetussa asemassa olevan henkilön maiden alle. Kun maalaisliitto, joka tämän anomuksen on esille tuonut, on asettunut sille kannalle, että se tahtoo erikoisvelvollisuudet maanomistajilta poistaa, niin on luonnollista että se tahtoo poistaa myöskin erikoisoikeudet, jotka eivät mitenkään siveellisen katsomuksen mukaan kuulu erityiselle kansanluokalle, koska tämä luokka ei kysymyksessä olevan elinkeinon edistämiseksi tee mitään eikä kaloja viljele.

Täällä puhuttiin kalastusoloista eri osissa maata. Minä en tosin tunne en Vuoksen enkä Oulujoen kalastusta. Sellaisilla erityisillä paikkakunnilla todella saattaa olla kysymys sellaisistakin oikeuksista, joita tälle kannalle asetuttaessa ei voitaisi erityisettä lunastuksetta yhteiseksi omaisuudeksi ottaa. Mutta minun mielestäni tuntuu siltä, että tällaiset paikkakunnat ovat poikkeusasemassa ja että kalastus, ainakin sen mukaan mitä minä tunnen sisämaan oloja, voitaisiin yleensä suuremmitta vaikeuksitta muodostaa maanomistuksesta riippumattomaksi.

Täällä tuotiin sisämaan oloista eräs esimerkki, mitenkä muka siellä joillakin paikoin kalastusoikeuden ottaminen maanomistajilta saattaisi heille tuottaa suuria taloudellisia hämminkejä tai vahinkoja. Se käsitys ei minun mielestäni, ei ainakaan niissä seuduissa, joista luulen tuon esittäjän tietojen olevan, pidä paikkaansa. Olen kyllä nähnyt käytännössä, että siellä on riidelty kalavesistä, siellä ovat maanomistajat tahtoneet näyttää tilattomalle väestölle tuota laillista oikeutta ja kieltää sitä oikeudellista tietä kalastamasta vesissään. Mutta samassa oikeudenkäymisjutussa ja varsinkin sitte myöhemmässä toiminnassa kalastuksen suhteen

tuli näkyviin, että nuo maanomistajat, jotka ovat oikeudellista tietä sakottaneet tilatonta väestöä kalastuksesta, eivät ilenneet noudattaa tuota kalastusyksinoikeutta, sillä pian sen jälkeen kun nuo tilattomat olivat lailla rangaistut, jättivät maanomistajat heille tilaisuuden kalastukseen. Tämä kuvaa ainakin jossain määrin yhteisen kansan keskuudessa sisämaassa tässä kohden vallitsevaa käsitystä.

Muuten ihmettelen, että sellaiselta taholta, josta olen varmasti vakuutettu, että siellä on, kun itsellä ei ole ollut kalastusoikeutta vesistöihin, pyritty itsekin rikkomaan toisten maanomistajain etuoikeuksia, nyt asetutaan etuoikeuden pyhyyden kannalle ja tahdotaan siten muka todistella sitä että täytyy tarkasti säilyttää omistusoikeuden pyhyyttä. Mitä järkeä on siinä, että koetetaan säilyttää laki, josta tiedetään, että sitä ei noudateta ja jota ei itse lainpuolustajatkaan noudata?

Ed. **Castrén**: Eräänä pääsyynä, jonka edustaja Pykälä ja muut maalaisliittolaiset, jotka ovat allekirjoittaneet esillä olevan anomusehdotuksen, toivat esille ehdottamansa ponnen tukemiseksi, oli myös se, että nykyisessä voimassa olevassa kalastussäännössä on olemassa sellaisia määräyksiä, jotka ovat säädetyt koko maata varten, vaikka ilmanala ja olosuhteet vaihtelevat eri paikkakunnilla, joten kaivataan sellaisia säännöksiä, jotka sallivat kalastuksen järjestämistä paikkakunnallisien olojen mukaan. Tämän johdosta minä pyytäisin saada lausutuksi, että arvoisilta anomuksentekijöiltä kokonaan on jäänyt huomaamatta voimassa olevan kalastussäännön 4 luku, jossa puhutaan kalastuskunnista ja kalastusyhdistyksistä, ja jossa annetaan yhteisen kalaveden osakkaille täysi oikeus sopia siitä kuinka kalastus on hoidettava, ja jonka nojalla siis voidaan kalastus eri paikkakunnilla aivan olosuhteiden mukaan järjestää, ilman että minkäänlaista muutosta tarvitaan siinä kohden voimassa olevaan lakiin.

Pääkohta agraaripuolueen anomuksessa on se, että kalastus tehtäisiin kaikille maan kansalaisille yhteiseksi. Kun minäkin puolestani edustan vaalipiiriä, jossa on olemassa kuntia, mitkä suureksi osaksi jopa yksinomaan elävät kalastuksesta, sallittanee minunkin lausua mielipiteeni esillä olevasta asiasta.

Eri osissa maatamme, mainitsen vaan kaksi kuntaa: Kymin kunnan ja Koiviston kunnan, on olemassa suuri joukko pieniä tioja, joidenka omistajat eivät lähestulkoonkaan saa kaikkea toimeentuloansa maanviljelyksen kautta. Pienet

peltotilkut siellä täällä kallioitten välissä, jonkun verran niittyä, tekevät yksistään maanviljelyksestä elämisen mahdottomaksi. Jos säädettäisiin laki, jonka kautta ilman muuta julistettaisiin kalastusoikeus yleiseksi, tehtäisiin epäilemättä siten suuri omistusoikeuden loukkaus niitä pienviljelijöitä vastaan, joiden pääelinkeino on kalastus. Jokainen tällainen tilanomistaja on ostaessaan tilan lunastanut myös kalastusoikeuden tilalle kuuluviin vesiin. Jokainen, joka on perinyt tällaisen tilan, on sikäli kuin hänellä on ollut kanssaperillisiä, ollut velvoitettu heille suorittamaan lunastusta tilan arvosta, johon kalastusoikeus kuuluu. Säätämällä kalastusoikeuden yleiseksi riistettäisiin sadoilta kenties tuhansilta pientilallisilta, jotka asuvat rannikkoseuduilla tai jokien varsilla sekä heidän omaisuutensa että myöskin heidän toimeentulonsa mahdollisuus.

Ovatko anomuksentekijät ja heidän kannattajansa lainkaan ajatelleet miten heidän puoltamansa yhteinen kalastuskeus, jos se säädettäisiin toimeenpantavaksi, olisi järjestettävä? Olisiko ken hyvänsä oikeutettu tulemaan toisen kalavesille, hänen apajilleen, yksin lohi- ja siika-apajillekin, paraimmille kalastuspaikoille, joista maanomistajia manttaalia laskettaessa on verotettu? Olisiko paraille kalastuspaikoille palttoutunut kansa kaikista maan ääristä oikeutettu kilvan kalastamaan? Kuinkahan suuri oikeus kalastukseen täten jäisi maanomistajalle itselleen. Eiköhän nuo ulkoa tulijat niin hyvin omasta pitäjästä kuin mahdollisesti sen ulkopuolelta valloittaisi kalastuksesta suurimman osan? Millä tavalla yleinen kalastusoikeus olisi järjestettävä etteivät kaikki, jotka ovat siihen halulliset, yhtä haavaa ryntäisi kalastusoikeuttaan käyttämään, sitä seikkaa eivät anomuksentekijät näy lainkaan ajatelleen.

Täällä on eräs puhuja, edustaja Turkia väittänyt, ettei kalastusoikeuden yhteiseksi tekeminen maanomistajien yksityisillä vesillä sisältäisi omistusoikeuden riistämistä. Luulen jo näyttäneeni, että niin tulisi olemaan asian laita. Asiata voidaan selventää varsin yksinkertaisella esimerkillä. Joku ostaa toimeentuloansa varten itselleen neulomakoneen. Jos sitten säädetään, että kaikki kansalaiset ovat oikeutetut tuota neulomakonetta käyttämään, olisi siitä seurauksena että se, joka on koneen ostanut ja maksanut siitä hinnan, tuskin sanottavissa määrin voisi sitä käyttää. Samalla tavalla on niiden pientilallisten laita, jotka elävät rannikkoseuduilla sekä jokivarsilla ja joiden tilojen maavero pääasiallisesti perustuu kalastukseen, ja joilta siten tultaisiin ehdottomasti lunastuksetta riistämään heidän tär-

kein toimeentulolähteensä. Toisin sanoen kaikkien muitten kansaluokkien hyödyksi ja huviksi, yksin herrasluokkien ja muiden talonpoikaiskalastajien, joilla ei ole omaa kalavettä, ajettaisiin kalastuksesta elävät pikkutilalliset mieron tielle. Minusta ei tällainen lainsäädäntö olisi sopusoinnussa oikeuden ja kohtuuden periaatteiden kanssa. Se olisi pakkoluovutusta, mutta pakkoluovutusta venäläisessä merkityksessä ilman mitään lunastusta. Jos joku kansaluokka tai johonkuhun kansaluokkaan kuuluvat yksityiset tahtovat luopua jostakin heille kuuluvasta oikeudesta kaikkien muitten kansalaisten hyväksi, on tällaiselle teolle kaikki tunnustus annettava. Mutta toista on säätää laki, jonka nojalla yksi kansaluokka menettäisi lunastuksetta hyvin ansaitun omaisuutensa. Ei mikään estä yksityisiä maanomistajia, jotka tahtovat luovuttaa kalastusoikeuden heidän maallansa asuville torppareille, mäkitupalaisille ja itseolevaisille, niin menettelemästä. Ja minäkin katsoisin että tämä olisi oikeuden ja kohtuuden mukaista, mutta minun ymmärtääkseni ei ole oikeutettua ryhtyä kentiesi tuhansiin nousevalta pientilallisluokalta, jonka pääasiallisin toimeentulo on kalastus, anastamaan heidän omaisuuttaan, josta he ovat täyden hinnan maksaneet. Jos tahdotaan kalastusta tehdä yleiseksi, niin ei siihen, minun ymmärtääkseni, ole muuta keinoa, kuin että yksityisten kalavesien omistajilta lunastetaan kalastusoikeus täyttä hintaa vastaan ja sitten kun tämä on tapahtunut, julistetaan kalastusoikeus yleiseksi, jolloin myös olisi säädettävä millä tavalla tätä yleistä kalastusoikeutta on käytettävä.

Jos ryhdyttäisiin maalaisliiton edustajain ehdottamaan lainsäädäntötoimenpiteeseen, joten vähennettäisiin suureksi osaksi niiden arvo, jotka nykyiset maanomistajat ja varsinkin kalastuksesta elävät maanomistajat ovat itselleen hankkineet, niin olisi siitä seurauksena myös se, että ne rahalainat, jotka kiinnitystä vastaan on annettu tällaisiin kalastustiloihin, menettäisivät arvonsa ja siten tapahtuisi kahdenlainen omaisuuden riistäminen: ensinnä riistettäisiin toimeentulo rannikkoseuduilla ja jokien varsilta asuvilta pientilallisilta ja toiseksi riistettäisiin kiinnityksenomistajilta heidän vakuutensa. Siis kahdenlainen omaisuuden reduktsiooni yhdeltä kansalaisryhmältä edun saavuttamiseksi, josta kaikki kansalaiset, nekin, jotka ovat miljoonanomistajia, tulisivat osallisiksi. Jos kerran ryhdytään säätämään että kalastusoikeus otetaan sellaisiltakin maanomistajilta pois, joiden varsinainen elinkeino se on ja josta heidän tilansa on veroitettu, niin mikään ei tietysti silloin estäisi vaatimasta, että sääde-

tään myös yleinen ja vapaa metsästysoikeus maanomistajien tiloilla, mutta yhtä hyvällä syyllä voitaisiin mennä vieläkin pitemmälle, säätää laki, joka antaisi kaikille maan kansalaisille maksuttoman oikeuden käyttää maanomistajien luonnon ja muita niittyjä yhteisenä laitumena, jopa jättää yksityisen maanomistajan metsä kaikkien kansalaisten käytettäväksi. (Hyvä).

Emme ole vielä tässä maassa ehtineet niin pitkälle, että pakkoluovutuksella lunastuksetta ottaisimme yksityisiltä kansalaisilta sen omaisuuden, minkä he hiellään ovat itselleen hankkineet ja niitä on monta, jotka ovat sen tehneet. Maassamme on tätä nykyä satoja ja tuhansia pieniviljelijöitä, jotka ovat kovalla työllä hankkineet ne varat, joilla ovat itselleen ostaneet kalastustiloja. Me emme ole vielä niin pitkälle ehtineet omistusoikeuden polkemisessa ja minä toivon ettemme konsanaan niin pitkälle ehdi.

Jos tahdotaan sosiaalisia parannuksia, niin ryhdyttäköön niihin käyttämällä yleisiä varoja ja ilman että poljetaan ja tallataan niiden oikeuksia, jotka hyvässä uskossa omistusoikeuden loukkaamattomuuteen ovat maata ja kalavettä itselleen hankkineet. Silloin me teemme oikeutta ei ainoastaan niille, jotka omistavat maata, mutta myös niille, jotka ovat maasta ja sen eduista osattomia. Mutta jos me menettelemme toisin, niin me olemme yhteiskunnassa julistaneet väkivallan periaatteen.

Ed. **Jalava**: Eräs suuri ajattelija on sanonut, että kun pääoman yksityisomistukseen kosketaan, niin pääoman omistaja on silloin kaikkein julmin peto. Minä olen köyhän kansan edustaja, pienviljelijäin, torpparien, mäkitupalaisten ja itsellisten lähettämä ja siksi minä haluan puhua heidän puolestaan. He ovat evästäneet minua tänne sillä evästyksellä, että juuri kalastus, kravustus ja metsästys, josta edellinen puhuja huomautti, tehtäisiin maanomistuksesta riippumattomiksi. On puhuttu täällä, kuinka se muka tulisi riistämään toisilta niiden laillisen omaisuuden pois, jota ei voi muuten tehdä kuin siten että ne täytyisi vatiovaroilla lunastaa. Minä pyytäisin kysyä: kuinka paljon nykyiset maanomistajat ovat maksaneet siitä oikeudesta, josta täällä suurta ääntä pidetään, kun on heidän yksinoikeutensa omistaa vedessä uiskentelevat kalat? Ei minun käsittääkseni siihen löydä edes siitä suuresta kirjasta, joka raamatuksi kutsutaan, mitään pätevää todistusta, koska kerrotaan, että ylhäinen isä antoi luonnon yhteiset antimet kaikille ihmisille eikä hän suinkaan sanonut manttaalin omistajille: kalasta sinä yksin kaikki kalat vedessä

ja pyydystä ne otukset, jotka juoksevat metsässä, vaan hän antoi ne kaikille ihmisille. On ihmetelty sitä, että täällä on tuotu sellaisia asioita esiin. Me köyhälistön edustajat emme ihmettele. Minä huomautan, että täällä istuu nyt muitakin eikä ainoastaan manttaalimiesten ja etuoikeutettujen säätyjen edustajia. Ja siksi täällä niitä asioita tuodaan esiin. Täällä on vedottu siihen etuun, vaaraan ja vahinkoon, mitä tulisi, jos kalastus tehtäisiin maanomistuksesta riippumattomaksi ja on vedottu tuhansien elinkeinoon. Minä vetoan myös siihen. Hämeessä on paljon köyhää kansaa, joka ei omista edes pirttimökin alaa maata, ja se on evästyksenä pyytänyt lausumaan, että vasta silloin, kun kalastus tulee maanomistuksesta riippumattomaksi, siitä on köyhälle kansalle etua. Täällä kyllä voidaan tavattoman kauniiseen kaapuun pukea ajatuksia ja sanoja, kuinka ollaan köyhän kansan ja kaikkien oikeuksien puolella. Mutta erinomaisen hyvin on ilmennyt, kuinka manttaalien ja muiden suurien pääomien etua tahdotaan pitää pyhänä. Viis siitä, mitä kärsivät mäkitupalaiset, muonamiehet, torpparit ja muut sellaiset. Ei niistä välitetä, saavatko niiden lapset edes ottaa ongella vedestä kalaa. On päivän selvä asia, että niin kauan kun kalastus on maanomistuksesta riippuva, rikotaankin kalastusasetusta. Nykyinen kalastusasetus ei nimittäin kiellä ongella pyytämästä ollenkaan; esimerkiksi tehtaan seuduilta kaupunkien lähistöstä tiedän tapauksia, jolloin joku köyhä mökkiläisen poika on mennyt ongella ottamaan kalaa saadakseen sitä kuivalle leipäkannikalleen, mutta jolloin on tuo pyhä omistusoikeus tullut ja sanonut: tämä on minun rannikkoani ja vettäni, sinä saat mennä pois. Siis eivät nykyisetkään maanomistajat noudata kalastusasetusta ja siksi on aivan paikallansa että, sen mukaan mitä tässä anomusehdotuksessa ehdotetaan, tosiaan lainsäädäntö senmukaiseksi muutettaisiin että kaikki ihmiset saavat kalastaa, sillä siihen on heillä oikeus.

On sitte täällä eräs puhuja huomauttanut ja selittänyt Pohjanmaan etua. Minä huomautan, että on muuallakin etuja eikä vaan Pohjanmaalla, ja siksipä tahtoisin että sellaiset lohikalastukset julistettakoon valtion omaisuudeksi ja yksinoikeudeksi. Lopuksi pyydän huomauttaa, että täällä tullaan tekemään toinenkin samansuuntainen samaa asiaa koskeva anomusehdotus. Muuten kannatan anomuksen lähettämistä valiokuntaan, vaikka sitä onkin vastustettu.

Ed. **Hedberg**: Det hvarken kan eller får bestridas, att icke såväl i inlandet, som alldeles säkert vid kusterna det finnes en talrik obesutten fiskarebefolkning, som har ett trängande behof utaf att komma i åtnjutande af fiskerätt. Beaktande denna

omständighet föreligger också ett utaf särskilda landtdagsmän undertecknadt memorial, som i dag kommer att uppläsas något senare. Detta memorial beaktar också den omständigheten, att denna lösa befolkning behöfver komma i åtnjutande af fiskerätt och försöker därför ställa i utsikt reformer, som skulle tillfredsställa denna lösa befolkning, men samtidigt söker det också i möjligaste mån undvika att ledera äganderätten.

Jag ber ännu att få tillägga, att den petition, med hvilken vi för närvarande sysselsätta oss, kunde få falla utan att hänskjutas till utskott, just på den grund, att det finnes en annan sådan, som afser att tillfredsställa samma behof af fiskerätt för den lösa befolkningen, men gör det utan att ledera äganderätten.

Ed. **Vikman**: Täällä eduskunnassa on joukko sellaisia, jotka nimenomaan tahtovat väittää edustavansa köyhää väkeä. Minusta on suuressa määrin valitettavaa, ettei täällä ole sellaista miestä, joka voisi ammattimiehenä edustaa sitä suurta kansanjoukkoa, joka meidän köyhällä rannikollamme elää kalastuksesta. Ne voisivat luullakseni varsin hyvin näyttää niille, jotka puhuvat kalastuksesta ikäänkuin leikin asiasta, kuinka äärettömän tärkeää on sittenkin saaristoväestölle säilyttää kalastusoikeus semmoisena kuin se on. Voidaan varsin hyvin ajatella, minkälainen ääretön sekamelska syntyisi, jos nyt yhtäkkiä, ennen kuin omistusolot muuten on meillä sosialiseerattu, se pantaisiin toimeen kalastukseen nähden. Se tekisi kalastuksesta kerrassaan lopun, niin että meidän saaristomme muuttuisi sellaiseksi asumattomaksi seuduksi, jossa tilapäiset kalastajat silloin tällöin liikkuisivat eikä kukaan varsinainen kalastaja enää asuisi. Minä arvelen, ettei tämä anomus anna aihetta mihinkään muuhun kuin tällaiseen johtopäätökseen. Senjälkeen kuin edustaja Castrén on laajasti ja seikkaperäisesti tuonut esille asian ytimen, nimittäin että kalastuslaki koskee etupäässä niitä, joiden elinkeinona kalastus on, minä puolestani voin luopua edelleen puhevuoroa käyttämästä.

Ed. **Ahmavaara**: Ensinnäkin tahtoisin huomauttaa eräästä seikasta, josta täällä ei vielä ole huomautettu. Kun on puhuttu siitä että kalastus olisi yksinomaan maanomistajan omaisuutta, niin se ei ole aivan totta. Meidän voimassaolevassa kalastusasetuksessamme sanotaan, Rakennuskaaren 18 luvun 2 §:ssä: »Isolla järvenselällä kylän rajan ulkopuolella olkoon kukin siihen ulottuvan kunnan asujain oikeutettu harjoittamaan onkimista ja kaikkinaista muuta koukkukalastusta; ja olkoon kuntien päätettävissä, saavatko asujamet ja missä määrin harjoittaa

suurta kalastusta.» Seuraava 3 § kuuluu: »Jokaisella maan asujaimella olkoon valta harjoittaa kaikenlaista kalastusta meressä kylänrajan ulkopuolella, ei kuitenkaan kymmenen kilometrin alalla lohipitoisen kymin tahi joen suulta lukien suusta ulospäin sekä kummallekin puolelle. Samanlaista oikeutta kalastukseen saatakoon myös käyttää semmoisilla meren rannoilla ja meren luotojen ja saarien luona, jotka kuuluvat kruunulle eivätkä ole minkään tilan omia eikä erityisillä ehdoilla kenenkään hallussa, paitsi mikäli vissiin kalastuspaikkaan nähden on tehty tahi vastedes tehdään poikkeus.» Tästä siis käy selville että maanomistajain oikeudet rajoittuvat ainoastaan tiloille kuuluviin rantoihin eivätkä käsitä kaikkia vesiä, niinkuin muutamat puhujat näyttävät luulevan. Kalastusasetuksessa sanotaan eräässä toisessa paikassa, että ellei ole erityistä päätöstä olemassa, tilalle kuuluu kalastusoikeus kahden metrin syvyydeltä viidensadan metrin päähän rannasta, joten siis ulkopuolella on kaikilla kansalaisilla oikeus kalastaa ilman mitään kieltoa. Sentähden se, mikä nyt on käsiteltävänä, koskee juuri tällaisia kalavesiä eikä yleensä kaikkia vesiä. Edusmies Turkia on miltei joka kohdassa, mitä hän väitti, käsittänyt minua aivan väärin, mutta kun luulen, että se ehkä aiheutui minun sekavasta lausunnostani — sillä minulla ei ole syytä otaksua että edustaja Turkia tahtoo vääristellä lausuntoani — niin tahdon lausua, etten sinnepäinkään ole lausunut kuin hän väitti. Muutamia kohtia ainoastaan tahdon oikaista.

Edustaja Turkia sanoi että minä olisin muun muassa väitökselleni, että voimassaolevaa lakia kunnioitetaan, vedonnut siihen todisteeseen että kalastuksista on paljo nostettu riitoja oikeudessa. En ole niin typerästi ajatellut, mutta jos minä niin huonosti lausuin ajatukseni, niin tahdon sitä vähän selittää. Kun anomuksessa sanotaan, että kalastusvesien omistusoikeus on niin vähäpätöinen asia ettei siitä ole kuin aniharvoin jotkut suurtilalliset nostaneet riitoja, niin minä kehoitin anomuksentekijöitä katsomaan oikeuksien pöytäkirjoihin, joista näkisivät että paljo on riitoja tästä asiasta ollut.

Sama edustaja on sanonut, että useimmat puolueet ovat luvanneet että ne eivät aja luokkaetuja, mutta että nyt nämä lupaukset muka pettävät. En ainakaan minä eikä se puolue, johon kuulun, ole koskaan luvanneet asettua sille kannalle, ettei yksityiselle omistusoikeudelle ole pantava arvoa. Luokkaetujen valvominen on aivan toinen asia kuin omistusoikeuden säilyttäminen.

Edustaja Turkia on ollut sitä mieltä, että jos kansaan vedottaisiin — niinkuin minä vetosin — niin riippuu vastaus siitä, mihin luokkaan vedotaan. Aivan niin. Jos minä vetoan

sellaisiin kansalaisluokkiin, joilla ei mitään ole, tai kansalaiseen, jolla ei ole takkia päällä, ja kysyn, eikö ole oikein, että otetaan pois takki tuolta, jolla se on, niin on vastaus myöntävä, sillä se on hänen mielestään oikein; mutta yleiseltä kannalta katsottuna se on väärin. Ja lain tulee asettua yleisen oikeuden periaatteen kannalle, eikä yksilöiden, olkoon köyhempien tai rikkaampien, eikä edes yhden kansanluokan kannalle.

Täällä on puhuttu paljon nykyisen kalastusasetuksen vaillinaisuudesta ja epäkohdista. Jos anomuksessa olisi sanottu, mitä esim. edustajat Heikkinen ja Vaarala ovat nyt täällä puhuneet, niin minä olisin ollut ensimäinen kirjoittamaan nimeni sen alle. Mutta nämä ovat aivan toisia asioita. Anomusehdotuksessa ei ole vedottu ensinkään siihen, mitä arvoisat edustajat lausunnoissaan ovat sanoneet, ja se on juuri valitettavaa. Minä aloitin äskeisen lausuntoni myöntämällä että nykyinen kalastusasetus kaipaa korjausta, vaikka en myöntynyt että se kaipaa sellaista korjausta kuin anomusehdotuksessa on sanottu. Ja mitä tulee siihen, josta edustaja Heikkinen puhui, että Oulujoki suljetaan padoilla, niin etteivät kalat pääse nousemaan ylös, niin siinä näkyy olevan paikkakunnallista kateutta maanomistajain kesken. Minä myönnän että sellainen sulkeminen on väärää, mutta eiköhän sulkeminen tulisi paljo täydellisemmäksi, jos kaikki pääsisivät Oulujoen alaosaan kalastamaan. Silloin se vasta oikein sulettaisiin.

Mitä siihen edustaja Turkian väitökseen tulee, ettei maanomistajalta mitään riistetä, niin jätän vastauksen siihen antamatta, koska edustaja Castrén jo on todistanut, että riistetään.

Edustaja Turkia myös sanoi, että minä olisin pelännyt, että tämän kautta tulee ammattikalastusta syntymään. Päinvastoin; minä olen sanonut, että siitä olisi mitä suurin vahinko nykyisille ammattikalastajille.

Edustaja Pykälä moitti kovasti nykyistä vesioikeuslakia ja sanoi, ettei hänellä ole ollut kunnia olla sitä laatimassa sekä väitti että, jos hän olisi ollut sitä laatimassa, ei siinä olisi virheitä. Minä onnittelen nykyistä eduskuntaa, ettei nyt tarvitse peljätä täällä laadittaviin lakeihin tulevan virheitä, kun edustaja Pykälä täällä nyt on meillä mukana.

Anomuksentekijäin puolelta on täällä sanottu, etteivät he maanomistajina ole niin sydämettömiä, että he tahtoisivat anastaa itselleen oikeuden, joka ei heille kuulu. Tämä on erittäin kaunista. Minä vaan odotan, että samat anomuksentekijät, koska anomusten sisäänjättöaikaa vielä on jälellä, jättäisivät eduskunnalle semmoisen anomuksen, että maatilat ja metsät, jotka kuuluvat maanomistajille, myöskin tulisivat yhteisiksi. Tämähän olisi sen periaatteen mukaista. Kyllä niitä vielä jäte-

tään, huudetaan täällä. Minä en epäile, ettei niitä jätettäisi, mutta epäilen, että se tulisi tehtäväksi näitten anomuksen tekijäin puolelta. On turha väitellä eri periaatteista ja siitä, mille kannalle yksityisen omistusoikeuden suhteen on asetuttava. Minä tiedän täällä olevan suurimman ryhmän, joka on toisella kannalla kuin me muut, mutta minä pyydän, että meidänkin vakaumuksellemme annetaan arvoa. Minä en puhu omasta puolestani, vaan sen kansan puolesta, joka on meidät tänne lähettänyt. Olen erittäin katsonut velvollisuudekseni ruveta tätä asiaa vastustamaan ja sillä en ole muuta tehnyt kuin täyttänyt valitsijaini toivomuksen. Meillä ei siellä Pohjoisessa ole suurtilallisia, ei maapohattoja eikä kapitalisteja, me olemme kaikki pikkutilallisia. Asia ei ole suurenarvoinen minulle persoonallisesti, mutta kyllä sille paikkakunnalle, jota edustan.

Edustaja Jalava on täällä kysynyt, jos oikein kuulin, mitä on kukaan maksanut kalastusoikeuksista? Minulla ei ole täällä kauppakirjoja näytettävänä, sillä en tiennyt tätä kysymystä tehtävän. Mutta jos edustaja Jalava vaatii, niin näytän hänelle, ennenkuin valtiopäivät loppuvat, kauppakirjoja, jotka osoittavat, että näistä oikeuksista on maksettu tuhansia, jopa kymmentuhansia markkoja. Eräs tila, joka oli suurimpia meidän kunnassamme, myytiin vastikään ja siitä maksettiin 14 tai 15 tuhatta markkaa juuri kalastusoikeuden vuoksi.

Hyvät herrat! Jos te näin syvälle käypiä reformeja rupeatte ajamaan, niin ajakaa vaan! Minä en kenties ole niin suuri omaisuuden tasoituksen vastustaja, jos siitä todistetaan kansalle koituvan tosionnea, mutta minä en soisi, että ensin alettaisiin näiltä pikkutilallisilta riistää. On kyllä raamatullista, että sille, jolla paljon on, pitää annettaman, ja jolla ei ole, sekin vähä, mitä hänellä on, pitää häneltä otettaman pois, mutta minä en vielä voi asettua tälle kannalle. En tietysti ollenkaan yritäkkään tulkitsemaan, mitä sosialistiseen ryhmään kuuluvat edustajat ylipäänsä ajattelevat omistusoikeudesta, mutta näin syrjäisenkin mielestä tuntuu, että olisi parempi käydä käsiksi asian periaatteelliseen puoleen jonkun isomman kysymyksen yhteydessä.

Täällä on sanottu, ettei kalastukseen ole kellään vähintäkään siveellistä oikeutta. Minä pyytäisin edustaja Raatikaiselta, joka tämän teki, kysyä, onko hänellä vähintäkään siveellistä oikeutta omistaa sitä maatilaa, jonka hän omistaa. Hänellä ei ole, väitän minä, ollenkaan mitään parempaa siveellistä oikeutta siihen, koska hän on vaan rahalla sen itselleen ostanut tai perinyt. Aivan sama siveellinen oikeus on kalastukseen kuin muuhunkin omistukseen.

Tästä asiasta olisi vielä paljonkin puhumista, mutta pelkään keskustelun menevän liian laajalle, ja sen vuoksi minä koetan supistaa näitä hajanaisia ajatuksiani mahdollisimman vähään. On vielä sanottu, että on muuallakin kansaa kuin Pohjanmaalla. Kyllä minä tiedän että sitä on paljon enemmänkin muualla kuin tuolla Pohjanmaalla. Mutta täällä on huomautettu, että niillä seuduin muuallakin, missä kalastus on jonkin arvoinen, on aivan sama käsitys vallalla, enkä olisi valmis tunnustamaan, että keltään senvuoksi olisi riistettävä jotakin että heitä on vähän. Vähemmistön oikeudet ovat yhtä pyhät kuin enemmistönkin.

Ed. **Malmivaara**: On yleensä tunnettu ja tunnustettu tosiasia, että nykyinen kalastussääntö, niin nuori kuin se onkin, kaipaa revideerausta. En tiedä olisiko tästä anomuksesta tarvinnut niin suurta numeroa tehdä, mutta en kuitenkaan puolestani tahtoisi vastustaa sen valiokuntaan lähettämistä. Olen siinä luulossa, että valiokunta mahdollisesti voisi löytää jotakin hyvääkin siitä ja panna sen talteen, hylkäämällä huonon, mutta tällä en tahdo sanoa että voisin kaikissa suhteissa sen perusteluja hyväksyä. On ollut ikävää minun ja monen muun mielestä se suunta, mihin lainsäädäntö meillä jo pitemmän aikaa on ollut pyrkimässä. Leimattakoon sitä nyt miksi tahansa, arvosteltakoon miten tahansa, pidän velvollisuutenani tuoda kantani julki. Lainsäädännössä on kohta kohdalta turvattu maanomistajalle täydellinen yksinoikeus myöskin sellaisiin esineihin, joita kumminkin köyhemmän kansan katsantotapa kaikkina aikoina on pitänyt yhteisenä omaisuutena, ikäänkuin köyhiä varten rikasten vainioille jätettyinä tähkäpäinä. Metsästysasetus on julistanut riistan sen omaisuudeksi, jonka maalla ne sattumalta tavataan, vaikka sitä ennen pidettiin metsästäjän omaisuutena. Sääli on nähdä kuinka heinä, joka kasvaa tilanomistajan laitumella ja jota tilanomistaja ei koskaan omalle karjalleen käytä, on tuomittu mätänemään sinne, vaikka se tuottaisi paljon suuremman hyödyn monen köyhän ainoan lehmän hyväksi käytettynä. Sammaltakaan ei tilanomistajan maalta saa ottaa ilman hänen myöntymystään, tuskinpa marjaa sieltä omin lupinsa poimia. Tätä pitää köyhempi osa Suomen kansasta sydämettömänä menettelynä lainsäädännössä. Ei ole ollenkaan harvinaista kuulla lausuttavan, että rangaistuksena siitä on seurannut että kalat ovat hävinneet vesistä, riista metsistä; niitä oli ennen, kun niitä saatiin vapaasti pyytää, nyt on Jumala siten rangaissut tämän sydämettömyyden. Koska nykyinen kalastussääntö tekee myös entistä ahtaammaksi köyhemmälle väestölle kalastuksen; pyytäisin minä, että asia kumminkin valiokunnan har-

kittavaksi jätettäisiin. Ei ole ollut vaikea arvata että tätä lainsäädäntösuuntaa seuraisi reaktsiooni. Se on nyt meillä silmien edessä. Minä en usko sen talttuvan millään muulla keinolla, kuin että koetetaan korjata, mikä vielä korjattavissa on. Tämä anomusehdotus tavoittelee sellaista korjausta ja tämän tähden soisin asian valiokunnan harkittavaksi.

Ed. **Haveri**: Senjälkeen kuin minä puhevuoroa pyysin, ovat täällä useat puhujat tuoneet esille sen, minkä minäkin aioin sanoa. Mutta yhdestä asiasta tahtoisin vielä sivumennen mainita. Jos nyt kerran katsotaan kalaveden omistusoikeuden yksistään kuuluvan talokkaille, niin sitä minä en ymmärrä, miksei silloin myös olisi varattu kalavettä niille taloille, joiden rajat eivät ollenkaan koske vesiä. Kun ei nyt sitä kuitenkaan ole tehty, että kaikille talokkaille olisi oikeus kalavesiin saatu, on tämä minun mielestäni mitä parhain todistus siitä, että vesien rannoilla olevat manttaalimiehet ovat aikojen kuluessa siirtäneet tuota rajapaalua vesille päin. Olemme kenties tuon siirron tehneet aikoina, joita tavallisesti kutsutaan omavaltaisuuden ajoiksi. Mutta saadaksemme tuon rikoksen anteeksi, meidän maanomistajain on nyt tänäpäivänä velvollisuus tunnustaa rikoksemme ja tehdä korjaus. Toivon lopuksi esillä olevalle anomukselle onnellista matkaa valiokuntaan ja että se sieltä palajaa rakennettuna sille periaatteelle, että kaikki, niin kalat kuin linnutkin, ovat kaikkien kansalaisten yhteistä omaisuutta.

Ed. **Turkia**: Ed. Castrén sanoi täällä, että jos hyväksyttäisiin kalastusvesien yhteinen omistusoikeus, niin silloin pikkutilalliset joutuisivat mieron tielle. Hän otti tämän asian erittäin pikkutilallisia koskevana asiana. Minä sanon, että jos kalastusvesien omistusoikeus joutuisi yhteisomaisuudeksi, niin asianajajat pian voisivat joutua mieron tielle. Etenkin sieltä Kymin suusta päin voisi ed. Castrén tuoda hyviä esimerkkejä siitä, kuinka paljon lakiasianajajat ovat hyötyneet tästä nykyisestä omistusoikeudesta. Ontuva oli myös vertaus, johon ed. Castrén vetosi, että olisi samaa, kun otettaisiin maanviljelijältä hänen niittynsä, kuin annettaisiin kalastusoikeus kaikille. Ajatellaan nyt, eikö niitynperkaamisen ja kalavesien käyttämisen välillä ole joku ero. Vai viljelläänkö kalavesistöjäkin? Jonkunlainen ero siinä on. Kaikilla täytyy olla oikeus työnsä tulokseen ja viljelty niitty on työn tulos, joskin löytyy sellaisiakin niittyjä, joissa ei työtä niin suuressa määrin tarvita. Siis vertaus ei sovi ollenkaan.

Ed. Vikman puhui niitten kalastajain puolesta, jotka elävät ammattikalastuksesta. Pelkäsi että ne tästä muutoksesta

kaikkein suurimmassa määrin tulisivat kärsimään. Mutta tämä väitös ei ollenkaan pidä paikkaansa. Minä en pelkää vähintäkään, että meidän porvarilliset lakimiehemme tai kansanopiston johtajat lähtisivät kilpailemaan köyhien kalastajain kanssa kalastuksessa ja, jos menisivät, eivät kestäisi tässä kilpailussa. Ei ole mikään helppo kilpailla siellä ulkosaaristossa, siellä on elämä tiukkaa. Niille, jotka haluavat siellä kilpailla, suotakoon se, jos tuppautuvat sinne. Ei niiden elämä tulisi siellä olemaan niinkään kehuttavalla kannalla, kun toisetkin taistelevat nälkäkuoleman kanssa saadakseen kalastuksesta elatuksensa. — Muuten täällä myös huomautettiin lainpaikoista, joissa sanotaan, että meret ovat yhteisiä, että niissä saa kalastaa ken tahansa. Saaristolaiset suurimmaksi osaksi kalastavat meren selillä selkäkarien varsilla j. n. e., jospa löytyy saaristoja, joitten asujamet kalastavat lahden pohjukoissakin.

Omituinen esimerkki oli myös ed. Ahmavaaralla, kun hän otti takin esimerkiksi; mieheltä, jolla ei ole takkia, kysytään eikö hän tahtoisi takkia siltä, jolla se on. Miksi ei oteta sellaista esimerkkiä, että mieheltä, jolla on kolme hyvää herrastakkia, kysytään: eikö tuolta köyhältä mieheltä, jolla on yksi ainoa takki, voitaisi ottaa sitä ainoatakin pois. Ei se olisi niinkään väärin, jos mies, jolla ei ole takkia, toivoisi saavansa siltä takin, jolla niitä on useampia. Mutta se ainakin menee kerrassaan oikeutta loukkaavaan suuntaan, kun ne, joilla on entisestään useampia takkeja, vaativat niiltä, joilla on yksi ainoa, vielä senkin pois. Kalastusasetuskin lepää tällaisella pohjalla. Niiltä, joilla ei ole ollut maata, on ryöstetty myöskin oikeus kalastukseen. Siihen ovat vaikuttaneet suuressa määrin ne, joilla on ollut myös maata, joilla on ollut takkeja useampia, jos käytetään ed. Ahmavaaran vertausta.

Kalastusoikeuden ostosta kannattaa myös sanoa pari sanaa. Joku vuosi takaperin kerrottiin sanomalehdistössä, että eräs englantilainen loordi sai vuotuista veroa valtiolta siitä, kun hän omasi jonkun meriliikkeelle tarpeellisen kulkuväylän. Tuo omistus oli syntynyt siten, että loordin esi-isät olivat merirosvoina ollessaan väkivallalla omistaneet tämän väylän ja mahtava valtio suoritti siitä veroa. Tuo verotus lopetettiin, eikä päätetty suorittaa minkäänmoista korvausta enää loordille. Minä pyytäisin ed. Ahmavaaraa syventymään kalastusoikeuden vanhempiin aikoihin ja ottamaan selvää siitä, millä tavalla kalastusoikeus on tullut omistusoikeudeksi. Eiköhän se ole syntynyt jotensakin samalla tavalla kuin kertomani loordin omistusoikeus mainittuun kulkuväylään. Kalastuksen omistusoikeus eli omistusoikeus kaloihin nähden ei ole sen pyhempää, se on anastusoikeutta. Ja anastamisen oikeutta voidaan

puoltaa mitä törkeintä tahansa samoilla perusteilla. — Se on kumma, ettei ed. Ahmavaara eikä ed. Castrén ole voineet käsittää, että tässä ei riistetä maanviljelijältä kalastusoikeutta, ainoastaan heidän etuoikeutensa tässä kielletään. He saavat yhä edelleen kalastaa. Eri asiahan se on, riistetäänkö oikeus vai kielletäänkö etuoikeus siinä. Nämä ovat kaksi eri asiaa. Ei anomus siis, niinkuin edellisessä puheessani jo huomautin, ollenkaan kiellä maanomistajia kalastamasta eikä riistä heiltä kalastusoikeutta, se vaan palauttaa tämän vanhan oikeuden koko kansalle.

Ed. **Karhi**: Koska täällä hyvin suorasti käytiin agraarien kimppuun, joitten sanottiin tehneen tämän anomuksen täällä eduskunnassa, niin tahdon aluksi huomauttaa, että me emme ole mitään agraareja sen sanan varsinaisessa merkityksessä, vaan olemme Suomen maalaisväestön liiton ohjelman perusteella tänne lähetettyjä edustajia.

Mitä sitten tulee itse tähän asiaan, niin me emme täällä edusta mitään etuoikeuksia emmekä luokkaoikeuksia, vaan olemme piirtäneet ohjelmaamme »oikeutta kaikille», ei ainoastaan koristeeksi, vaan syvästä vakaumuksesta, ja sen pohjalla on Suomen maalaisväestön liitto syntynyt ja sitä se tahtoo edelleen ajaa. Senvuoksi se on rohjennut ottaa ohjelmaansa myös kalastusoikeuden saattamisen yleiseksi ja sen vuoksi sen edustajatkin ovat sen täällä esiintuoneet vaatimuksenaan. Minäkin osaltani omistan jonkun senttimetrin Oulujoen lohipadoista. Täällä viitattiin, että yksi anomuksen allekirjoittajista asuu Oulujoen partaalla. Mutta siitä huolimatta, että asun aivan lähellä jokea ja olen osallinen lohikalastukseen, minä omasta puolestani voin aivan kernaasti luopua siitä oikeudesta, sillä se oikeus ei tule kauan kestämään. Täällä huomautettiin, että Kemijoen ja Torniojoen lohikalastuksen on valtio jo vienyt omakseen. Samoin se tulee tekemään Oulujoen lohikalastuksellekin. Sitä paitsi se tulo, mikä meillä on lohikalastuksesta, ei suuriin vie. Minäkin olen saanut osuudesta viime vuosina 70 markkaa vuodessa. Siitä pitää valtiolle maksaa 35 markkaa vuosittain veroa, siihen täytyy hankkia patovärkit, seipäät, vitsat y. m., täytyy rakennuttaa ja purkaa pato. Siis ei siitä paljoakaan itselle jää. Ei tässä suuresta oikeudesta ole kysymys luopua. Mutta periaatteelliselta kannalta katsoen on asialla sentään suuri merkitys. Sillä, niinkuin täällä on monta kertaa julki tuotu, kalastus ei voi olla kenenkään yksityisen omistusoikeus. Kalat elävät vapaasti meressä ja kasvavat siellä kenenkään ruokkimatta, senvuoksi olkoon kalastaminen myös yleinen kaikille. Pelätään että muualta tultaisiin, nimittäin sisä-

maasta kalastamaan jokirantamille. Mutta nykyinen kalastus ei ole niin tuottavaa, että sellaisesta voisi suurta pelkoa olla. Sillä kalastusvehkeitten hankkiminen maksaa jo paljon, ja tottumattomuus tulee siihen vielä lisäksi. Minä luulen että he joutuisivat tappiolle, jotka tottumattomina yrittäisivät ruveta kalastamaan. Sentähden tämä toimi tulee jäämään edelleenkin ammattikalastajille ja tulee siis ainoastaan heitä hyödyttämään, mutta niukka on heidänkin toimeentulonsa siitä oleva. Muutamia harvoja paikkoja saattaa olla, joissa kalastajat elävät siitä elinkeinosta, mutta siinä suhteessa olisi mahdollisuus tehdä lakiin muutamia poikkeuksia. On hyökätty anomuksen kimppuun ja sanottu siinä löytyvän epäkohtia. Se myönnettäköön, mutta valiokuntahan on tilaisuudessa ottamaan huomioon eri puolet ja ne käytännölliset näkökohdat, joita täällä on tuotu ilmi, ja laadittakoon sitten laki semmoinen, että se tulee hyvä. Anomuksessa on vaan viitattu suunta ja lausuttu ne periaatteet, mihin suuntaan olisi kuljettava.

Ed. **Pykälä:** Minulla ei ole mitään lisättävää siihen, mitä ed. Turkia jo on sanonut. Tahdon vaan viitata siihen, että ne, jotka täällä ovat köyhän kansan asianajajina esiintyneet, ovat väittäneet, että siten muka riistettäisiin toiselta jotakin pois ja annettaisiin toiselle. Niin ei kuitenkaan ole asian laita. Minä olen ammattikalastaja. Minun toimeentuloni riippuu enemmän kalastuksesta kuin maanviljelyksestä, mutta minä olen kuitenkin sitä mielipidettä, ettei ehdotettu muutos tule yhtään liikuttamaan minun kalastusoikeuksiani. Minä tiedän että kalastaminen on sitä laatua, että se, joka on oppinnt kalastamaan, saa kalaa, mutta kyllä nälkäkuolema perii sen, joka ei ole tottunut kalastamaan. Ei siis muutos ollenkaan tulisi loukkaamaan pikkumaanviljelijöitä ja niitä, joilla on kalastusoikeus ja joiden asiaa täällä kovasti ajetaan. Minä olen tämän asian johdosta kuulustanut meren rannikolla asuvien mielipiteitä Suomenlahden sopukkaan saakka. Ainoa seutu, josta en ole saanut tietoa, on Viipurin saaristo. Seinäjoen kokouksessa kaikki Pohjanlahden rannalta olijat asettuivat jyrkästi tälle kannalle. Minä ihmettelen, ettei ed. Ahmavaara tiedä, että tämän ehdotuksen takana on muitakin kuin ne kolme miestä, jotka ovat sen kirjoittaneet. Pitäisihän ed. Ahmavaaran kuitenkin tietää, että maalaisliitolla on viidettäkymmentätuhatta äänestäjää, jotka tämän ohjelman hyväksyvät. Minäkin täydellisesti yhdyn ed. Turkiaan ja kannatan yhä edelleen anomusta, jos kohta ei siinä ole tehty seikkaperäisesti selkoa asetuksesta, vaan ainoastaan sanottu, mihin suuntaan sen pitäisi käydä.

Ed. **Kairamo:** Tuskin tarvinnee minun mainita, että vastustan sitä näkökantaa, jolle anomuksentekijät ovat asettuneet kalastusoikeuteen nähden. Sen toteuttaminen olisi nähdäkseni oikeudellisesti väärin ja käytännössä myöskin kalastuselinkeinolle turmiollinen. Minä olen pyytänyt puheenvuoroa lausuakseni sen toivomuksen, että eduskunta ei asettuisi sille kannalle, että se hylkäisi anomuksen, jonka alle useat kansanedustajat ovat piirtäneet nimensä, ilman sitä asiallista valaistusta, jonka valiokunta voi sille antaa. Tämän anomuksen takana on, niinkuin tämä pitkä keskustelu kylliksi on osottanut, laajalti levinnyt mielipide. Jos tämä mielipide, niinkuin minä luulen, on väärä, niin sitä ei vastusteta sillä tavalla, että sen edustajat täällä muitta mutkitta syrjäytetään, vaan on sitä vastustettava sillä tavalla, että asialle hankitaan kaikki se asiallinen valaistus, joka voidaan tässä korkeasti valistuneessa eduskunnassa sille hankkia. Anomuksessa löytyy sitä paitsi minun ymmärtääkseni yksi näkökohta, joka ansaitsee valiokunnan täyttä huomiota. Siellä viitataan nimittäin siihen, että kalastussäännössä olisi annettava enemmän merkitystä paikallisille oloille kuin mitä tätä nykyä on niille myönnetty. Minä luulen, että tämä huomautus on aivan oikea. Eräs arvoisa puhuja on maininnut, että kalastussäännön neljäs luku muka jo sisältää määräyksiä, jotka tekevät mahdolliseksi sen, mitä anomuksentekijät tässä suhteessa toivovat. Tämä neljäs luku on kuitenkin sitä laatua, että niinä vuosina, joina kalastussääntö on ollut voimassa, ei yhtään kalastusyhdistystä minun tietääkseni vielä ole saatu pystyyn, siksi sekava ja epäkäytännöllinen on tämä luku. Minä luulen siis, että jos eduskunta tahtoisi asettua sille kannalle, että tämmöiset anomukset, joitten takana on useampia kansanedustajia, aina lähetetään valiokuntaan, niin me voisimme ehkä päästä monesta väsyttävästä ja pitkästä väittelystä, joka mielestäni lähetekeskustelussa ei ole paikallaan. Minä kannatan anomuksen lähettämistä talousvaliokuntaan.

Ed. **Jalava:** Eräs puhuja huomautti siitä, että täällä ei ole ketään ammattikalastajia. Nyt ovat kuitenkin useat edustajat täällä nimenomaan ilmoittaneet, että he ovat ammattilaisia sillä alalla.

Viime kuun keskivaiheilla pidettiin Hämeessä koko maata käsittävä kalastusedustajain kokous ja olisi kaikkien pitänyt huomata sanomalehdistä, että juuri tämä kalastajaedustajain kokous asettui sille kannalle, että kalastus on tehtävä maanomistuksesta riippumattomaksi. Tämän saman kalastuskokouksen puheenjohtaja onkin minua evästänyt erityisesti juuri sillä, että ne pienviljelijäin toivomukset, joita mainitussa kokouksessa

lausuttiin, uutta kalastusasetusta laadittaessa otettaisiin huomioon. Muuten huomautan, että tämä kalastajain edustajakokous ei ollut suinkaan mikään puoluekokous, vaan siellä oli kaikkiin valtiollisiin puolueihin kuuluvia jäseniä. Ei siis ollenkaan tarvitse pelätä, että jotkut täällä esiintyneet puhujat pitäisivät kalastajaetua silmällä, kun niin erinomaisen innokkaasti puolustivat sitä, että manttaalimiehillä pitää olla yksinomainen oikeus kalastaa. On pelätty vielä sitä, että jos kalastus tulee kaikille vapaaksi, niin kyllä silloin ruvetaan harjoittamaan siirtolaiskalastusta. Minä pyydän huomauttaa, että sen verran mitä minä asiaa tunnen, niin Laatokalla kalastetaan vielä vapaasti eikä sinne kuitenkaan ole pohjan periltä tai muualta Suomesta suuria kalastajajoukkoja mennyt kalastusta harjoittamaan. Kalastajat itse kertovat, ettei sinne ole mitään ammattikalastajia tullut lihavia päiväpalkkoja saamaan. Mutta täytyyhän täällä koettaa kaikilla keinoilla tuota pyhää omistusoikeutta tukea.

Kalastajaedustajakokous lausui myöskin, että on saatava muutoksia nykyiseen kalastusasetukseen siihen nähden, että se on tosiaan sellainen että sitä on mahdoton kenenkään noudattaa. Täällä eräs edustaja huomautti, että merien selillä kyllä nytkin on oikeus kalastaa tilattomain, joilla ei ole maata. Kyllähän saattaa olla niin, mutta tiedän sellaisiakin tapauksia, että, kun joku tilaton on mennyt tuonne järven selälle kalastamaan, manttaalin omistaja on tullut ja ottanut hänen verkkonsa ja veneensä pois. Minä huomautan, että nykyinen kalastuslaki on sellainen, että sitä rikotaan. Kun se takaa muutamille omistusoikeuden kalavesiin, niin se ei suo oikeutta tilattomalle kalastaa niilläkään alueilla, mihin s'llä lain mukaan olisi oikeus. Sellaista on tapahtunut varsinkin Hämeessä, että maanomistaja on ottanut kalanpyydykset ja veneet pois eikä myöskään ole sallinut, että näiden tilattomain veneet ja muut vehkeet olisivat maanomistajan rannalla. Eiväthän ne kuitenkaan aina voi vedessäkään olla, se on mahdotonta. Ja sitä paitsi, mitä merkitsee tuollainen selällä kalastaminen? Ainoastaan poikkeustapauksissa siellä kaloja saa, sillä kalat tavallisesti menevät rannoille. Siksipä lainlaatija onkin jättänyt lieventävän aukon lakiin myöntäessään oikeuden kalastaa järven keskellä.

Muuten olen erittäin kiitollinen ed. Ahmavaaralle siitä, kun hän lupasi hankkia minulle asiakirjoja, joista kävisi ilmi, kuinka paljon maanomistajat ovat saaneet maksaa kalastusoikeudestaan. Minä uskallan kuitenkin epäillä, että ed. Ahmavaara ei kykene minulle hankkimaan sellaisia kirjoja, jotka todistavat, mitä maanviljelijät, silloin kuin tämä kalastusasetus vuonna 1898 astui voimaan, maksoivat kansalle tai valtiolle

saadessaan kalastamisen yksinoikeudekseen. Minä en usko, että sellaisia asiakirjoja voidaan näyttää, mutta olen iloinen ja tyytyväinen, jos ed. Åhmavaara voi siinä suhteessa antamansa lupauksen täyttää.

Ed. **Sundblom:** Då jag icke är kompetent att yttra mig om fiskeriförhållandena uti inlandet, vill jag uppehålla mig vid fisket sådant det gestalter sig i den yttre skärgården och ute i hafsbandet. Jag kan så väl förstå den känsla af bitterhet, som gör sig gällande bland de obesuttna fiskarene, ty deras ställning är värkligen svår, ja vida svårare än de flesta ana. Det synes mig som om den obesuttna befolkningens rätt med afseende å fiskerilagstiftningen icke blifvit tillbörligen beaktad, ty, sedan fiskevattnen underlagts den enskilda lägenhetsinnehafvaren, har det i vissa fall blifvit omöjligt för den obesuttne att komma sig till fiskevatten. Gällande lag stadgar nämligen, att man icke får utlägga bragder ens vid de yttersta klipporna, med mindre man flyttar sig $^{1}/_{2}$ km ut till hafs. Jag tror för min del att det aldrig kan ha varit lagstiftarens mening att skärpa bestämningarna såsom faktiskt skett. Men vi veta, att många lägenhetsinnehafvare tagit vara på denna punkt och tolkat den till sin fördel. Om man från de yttersta klipporna måste fara ut en half kilometer för att lägga sina bragder, är det endast öppna hafvet, som står fiskarebefolkningen till buds. Och detta är sannerligen för litet, ty fiskerinäringen är en viktig näringsgren för en stor del af vårt lands inbyggare och bör omhuldas vida mer än hittills varit fallet. Fiskarebefolkningen bör ock få sin rätt gällande i lagstiftningsväg. Om jag sålunda kan förstå, att de känna sig bittert stämda, som ingen rätt till fiske äga, måste jag säga, att det förvånar mig högeligen, att man framställt ett förslag, som sist och slutligen syftar till att taga rättmätig egendom från den ena och utan vidare gifva den åt den andra, allrahälst det faktiskt finnes utvägar, som kunna anlitas och hvilka borde kunna tillfredsställa alla parter. Jag tänker mig — och så hafva vi tänkt oss saken på Åland —, att den yttre skärgården skulle af staten inlösas och göras till allmänning, som den förr varit. Nu finnas inga allmänningar i den yttre skärgården, åtminstone den åländska, ty för närvarande äro kronans utskärsvatten och klippor till största delen utarrenderade. Att däremot inlösa allt fiskevatten i vårt land är otänkbart och skulle kräfva tiotal miljoner.

Jag anser för öfrigt, att ett sådant förslag petitionärerna framställt skulle föra vår fiskerinäring tillbaka i stället för framåt. Ett sådant förslag är helt enkelt orimligt. Om man

däremot inlöser den yttre skärgården, skulle detta icke kräfva alltför stora summor, men gifva åt fiskarebefolkningen rätt att utöfva sin näring, en rätt, som den nu icke har. Hvad fiskerätten föröfrigt beträffar, tror jag att agrarkomitén beaktat densamma och afser att framkomma med förslag, som åsyfta, att äfven åt torpare och inhysingar gifves del i gårdens fiskevatten i proportion till de arrenden, som betalas till gården.

Fiskerinäringen behöfver på allt sätt upphjälpas och understödas. Det är icke för mycket sagdt, när man påstår, att fiskerinäringen alltid blifvit styfmoderligt behandlad af staten. Man kan särskildt säga detta med afseende å strömmingsfisket. År efter år knoga våra fiskare, sträfva och arbeta, men kunna dock förvärfva blott ett ytterst knappt dagligt bröd. Jag känner en fiskarefamilj, som senaste år hade endast 363 mark att komma till rätta med. — Enligt min uppfattning måste folkrepresentationen egna tillbörlig uppmärksamhet åt fiskerinäringen. Årligen införes till Finland sill för stora summor, och dock skulle vår härliga strömming utan tvifvel kunna upptaga konkurrensen med den norska sillen. Vi skulle behöfva yrkesskolor för fiskare. Fiskarene hafva visserligen ett och annat på sitt samvete, men det finnes icke heller möjlighet för dem att utbilda sig i yrket. Man kan därför icke åstadkomma en vara, som förmår upptaga konkurrensen med den utländska sillen. Strömmingshandeln på Ryssland ligger i händerna på enskilda affärsmän, som exploatera fiskarene. I stället borde, såsom äfven påyrkats, staten hafva särskilda fiskhandelsombudsmän, som icke blott skulle taga till vara fiskarenes rätt och intressen, utan äfven studera marknadsförhållandena och anvisa de lämpligaste afsättningsplatserna för fisken, så att man kunde få sådan betalning för fiskeriprodukterna, att fiskarene med nöje och intresse kunde egna sig åt denna näring.

Genom expropriation af den yttre skärgården skulle denna förvandlas till allmänning, och kostnaderna härför skulle säkerligen icke blifva så betungande, att staten icke kunde gå i land med dem. Ty den skatt, jordägaren betalar för den fiskerätt, som tillkommer honom i yttre skärgården, är jämförelsevis obetydlig. Sålunda synes mig en utväg öppen att lösa den svåra frågan om fiskerätten, utan att man behöfver gifva sig in på områden, när man kommer eganderätten så nära, att ingen förnuftig människa kan vara med.

Ed. **Castrén**: Minä en tahdo enää pitkältä vaivata arvoisaa eduskuntaa, mutta pyytäisin kumminkin muutamilla sanoilla vastata eräitten arvoisain edellisten puhujain lausuntoihin.

Edustaja Turkia on täällä luullut tuoneensa esille musertavan todistuksen edustaja Ahmavaaraa ja minua vastaan, kysymällä viljelläänkö kalavettä, pannaanko minkäänlaisia kustannuksia kalaveteen. Jos edustaja Turkia ei sitä ennestään tunne, niin tahtoisin saada hänelle huomautetuksi, että erinäisten kalalajien pyydystäminen kysyy hyvinkin paljon kustannuksia, niin on esim. lohen pyynnin laita padoilla. Ne, jotka käyttävät nuottaa pyydyksenä, ovat pakotetut puhdistamaan apajat ja käyttämään tässä kalastuskeinossa erinomaisen kalliita, moniin satoihin markkoihin nousevia pyydyksiä.

Edelleen on sama puhuja lausunut, että niiltä, joilla ei ole maata, on ryöstetty oikeus kalaveteen. Minä en ota tässä tilaisuudessa puhuakseni oloista ja mitenkä kalastusoikeus meidän maassamme on historiallisesti kehittynyt. Se veisi aivan liian pitkälle. Mutta sellaisina kuin omistusolot tätä nykyä ovat meidän maassamme, niin ei kai voitane sanoa, että nykyiseltä sukupolvelta, jolla ei ole kalastusoikeutta, on kalastusoikeus riistetty. Se puhe ei pidä paikkaansa. Tilaton ja torppari, joka on koonnut jonkun verran säästöä, ostaa itselleen rannikkoseudulla tahi jonkun joen varrella pienen tilan. Kalastus tulee hänen pääelinkeinokseen, ja jos kalastusoikeus julistettaisiin yleiseksi, ryöstettäisiin juuri tältä, ennen tilattomain tai torpparien luokkaan kuuluvalta kansalaiselta hänen maksamansa oikeus, ilman mitään korvausta.

Sama puhuja on edellä lausunut kummastuksensa siitä, että edustaja Ahmavaara ja minä emme ole ymmärtäneet, ettei ole kysymys kalastusoikeuden riistämisestä tai omistusoikeuden ottamisesta, jos kalastus tehdäänkin yleiseksi, vaan että kysymys on vaan muitten kansalaisten osalle pääsemisestä. Minua taasen kummastuttaa, ettei edustaja Turkia käsitä taikka ei tahdo käsittää, että tässä todellakin on kysymys omistusoikeuden riistämisestä. Jos edustaja Turkialla on ompelukone, jonka hän on ostanut, eikä hän yksin saa sitä käyttää päivästä päivään, vaan käyttöoikeus annetaan sadalle muulle, jotka myös kilvan sitä käyttävät, niin hän jää sadannetta osaa vähemmälle kuin jos hän sitä yksin käyttäisi. Jos siihen on tuhat pyrkijää, niin on edustaja Turkialla hyvin vähän oikeutta koneeseen; jos siihen pyrkii kaksi miljoonaa, niin tahtoisin kysyä, paljonko tuosta omistus- tai käyttöoikeudesta on jälellä. Vihdoin pyytäisin saada lausutuksi, että toista on harrastaa parannuksia köyhälistön, tilattoman maalaisväestön ja tehdastyöväestön hyväksi ja toista käyttää tätä tarkoitusta varten sellaisia keinoja, joilla ei ole juuria meidän yhteiskuntakehityksessämme ja jotka eivät ole rakennetut oikeuden ja kohtuuden periaatteille. Minä ainakin puolestani tahtoisin asettua sille kannalle, että niiden

parannusten aikaansaaminen ja niiden vääryyksien poistamisten, jotka tehdään vähäväkisen kansanluokan hyväksi, perustana olisi oikeus, koska ainoastaan silloin voimme olla vakuutettuja siitä, että nämä parannukset tulevat tuottamaan todellista hyötyä yksityisille, yhteiskunnalle ja valtiolle. Mutta jos niitä rakennetaan väkivaltaisuuden periaatteelle, silloin voidaan myöskin olla varmat siitä, ettei työ tule olemaan hedelmällistä, eikä siunausta tuottavaa. Täällä on muuten valitettu, ettei eduskunnassa ole ammattikalastajia, mutta minusta näyttää siltä, että niitä on täällä hyvinkin paljon. Rohkenisin ehdottaa, että tämä kansan kalastaminen kalastussäännöllä nyt lopetettaisiin ja että harjaantuneimmat onkijat ja kalastajat, jopa niinkin tottunut ammattikalastaja kuin edustaja Turkia, jolla on luultavasti ammattikalastuksen alalta paljonkin kerrottavaa, malttaisivat tällä kertaa mielensä ja odottaisivat siksi, kun tuo suuri apaja tulee vedettäväksi sillä nuotalla, joka toisen kalastusoikeutta koskevan anomusehdotuksen muodossa on ilmoitettu olevan tulossa.

Ed. **Laine, O. F.**: Minä en ollenkaan ihmettele, että esillä olevaan kysymykseen on hyökätty etuoikeutettujen luokkien puolelta, joilla nykyisin on paraat kalavedet. Tiedän, että Vuoksen virran varsilta yläpuolella Imatran ja vielä sen alapuolellakin miljoonayhtiöt ja muut tuollaiset hovit ovat ostaneet tilat, mutta tiedän myös, että eräskin hovi, joka verokuitin mukaan maksaa kalastusveroa ainoastaan 35 penniä, kiskoo 4 mk. tunnilta, kun se laskee sinne kalastamaan jonkun »pyhäkalastajan», sellaisen ulkolaisen herrasmiehen. Suomalaista työmiestä ei sinne juuri lasketa ollenkaan. Onko nyt se periaate oikea, että maksaissaan itse 35 penniä veroa vuosittain kiskoo muilta 4 mk. jokaiselta tunnilta? Jos mikä on vastoin luonnon lakia, niin tällaiset epäkohdat täytyy jokaisen, jolla vähäsenkin on tervettä järkeä, tunnustaa vääriksi.

Edustaja Castrén on täällä verrannut ompelukonetta kalastusveteen. Minä huomautan, että ompelukoneen omistaja tekee työtä omaksi hyväkseen, mutta kalastusveden vuokraaja ei tee sen päälle mitään työtä. On kyllä totta, että jossakin tapauksessa, esim. kun talot ovat hyvän kosken rannalla, niinkuin tiedämme Vuoksen virran yläsuulla suurimmaksi osaksi olevan asianlaidan, talot ovat jotakuinkin kalliita, kalliimpia kuin sellaisilla paikoilla, joissa ei ole kalavesiä tai muuten luonnonihania paikkoja, mutta tämä seikka ei suinkaan riipu yksin siitä, että on hyvät kalavedet. Ja sen puolesta on väärin, että jokainen ei saa vapaasti kalastaa siellä. Tiedän tapauksia, että, milloin joskus kalastajat tai ne talonpojat, joilla on ollut vähäinen osa myös kalaveteen, ovat joutuneet toisen kalastusvesille, siitä on

johtunut sellaisia seurauksia, että heidän on täytynyt tykkänään jättää tuollainen synnyinmaa, jossa toisten oikeuksia on niin paljon poljettu ja josta saisivat lain edessä vastata, jos lohensa kanssa ehkä ovat joutuneet toisen apajalle. Seuraukset ovat olleet sellaisia, että ennen ovat pitäneet parempana lähteä Atlantin taakse hakemaan parempia isänmaita, missä inhimillisyys enemmän kukoistaisi.

On luonnollista, että ne, jotka ovat tätä kalastuslakia laatineet, ovat pitäneet semmoisia näkökohtia silmällä, kuin on silmälläpidetty, joista useampi edustaja jo täällä on huomauttanut ja joista minäkin näin vaan ylimalkaisesti huomautan. Ilmeisesti on huomattavissa, että asia nytkin on varsin arka sillä taholla, jolla enin omistusoikeutta on noihin kalavesiin. Mutta onhan niinkuin tanskalainen Georg Brandes sanoo varsin kuvaavasti, että mikään eläin ei ole niin villi kuin porvaristo, jos vaan kosketaan sen omistusoikeutta. Kuvaavaa on, että ne täällä, joilla kuuluu olevan pieniäkin tiloja ja joista tiedän, että heillä on taloja, ja tiedän että he ovat varsinaisesti kalastajia, eivät pidä niin suurta lukua, jos tämä kalastusoikeus siirretään maanomistuksesta riippumattomaksi kuin pitävät ne, jotka eivät juuri itse paljon kalastele muuta kuin huvikseen. Kannatan kaikessa edustaja Turkian esitystä, ja ehdotan, että asia menee valiokuntaan.

Ed. **Hoikka, I:** Yhdyn kaikin puolin edustajain Ahmavaaran ja Castrénin lausuntoihin. Pyydän lyhykäisesti kiinnittää huomiota erääseen kohtaan. Tornion ja Kemin jokilaaksoin varsilla on taloja, jotka omistavat erityisiä n. s. kruunun-arentilohipyyntöjä. Nämä lohipyynnöt on otettu aina erityisesti arvoonsa ja huomioonsa, kun on perintölunastus tehty. Se perillinen, joka maatilalle jää ja jolle toiset luopuessaan perintötiloistansa lunastuksia vastaan ovat ne jättäneet, on maksanut mainitun lohipyynnön nojalla talosta paljon korkeamman hinnan kuin minkä arvoinen itse maa ilman lohipyyntöä olisi. Toisia perillisiä lunastaessaan uskaltaa tilalle jäävä mennä suuriin velkoihin siinä toivossa ja vakaumuksessa, että lohipyyntökalastusrahoilla maksaa velkansa. Samalla tapaa on tapahtunut erikoisissa yksityisissäkin maakaupoissa. Silloin on myös arvioitu maatilaa seuraava lohipyyntö milloin suurempaan milloin pienempään arvoon. Jos anomusehdotus valiokuntaan lähetetään, pyytäisin nämä näkökohdat evästykseksi valiokunnalle jätettäväksi.

Ed. **Cederberg:** Efter det jag begärt ordet har jag blifvit förekommen af en annan talare, jag tror det var hr Kairamo. Ehuru jag ingalunda, lika litet som mången annan, kan god-

känna de principer, på hvilka petitionen bygger för att göra den obesuttna fiskarebefolkningen delaktig af rätt till fiske, så anser jag med hänsyn därtill, att de principer, på hvilka man vill ordna frågan, likväl uppbäras af en stor del af representationen, att petitionen borde sändas till utskott. Jag tror att, i händelse ärendet vinner beredning, detta endast skall vara till nytta för att utreda, att dessa principer, på hvilka petitionen grundar sig, icke äro hållbara. Uti petitionen beröras sociala spörsmål, som äro af stor bärvidd, och af vikt är att sådana blifva grundligt beredda. Jag sväfvar i tveksamhet om till hvilket utskott petitionen rätteligen borde skickas. Här har påyrkats remiss till lag- och ekonomiutskottet, men jag tror att det vore nästan större skäl att öfverlämna den till beredning af agrarutskottet just med hänsyn därtill att de principiella synpunkter, som i petitionen äro framhållna, äro af den natur, att de närmast kräfva en utredning inom agrarutskottet. Ehuru jag nu icke vill bestämdt påyrka, att petitionen skulle skickas till agrarutskottet, vill jag ändå framställa det förslag, att lag- och ekonomiuskottet, innan det slutligen afgör ärendet, måtte inhämta agrarutskottets yttrande i saken.

Ed. **Vikman**: Olen puhunut tästä asiasta nimenomaan merenrannikkokalastajien kannalta. Koska edustaja Turkia on tähän asiaan kajonnut ja tehnyt sen virheelliseksi, pyydän lyhyesti vielä erään tosiasian mainita. Kesäkalastus tapahtuu kokonaan esimerkiksi Viipurin läänissä rannikolla itse niillä vesillä, jotka ovat tarkkaan jaetut. Nyt on asian laita sellainen, että jos lakkautettaisiin näitten kalastajien omistusoikeus kalavesiinsä, syntyisi kerrassaan olojen mullistus. Niinkuin ehkä edustajat tietävät, elää haili, jota meidän Suomenlahden rannikolla kalastetaan, parvissa, jotka liikkuvat tuulen mukana. Ja se apajan omistaja on tietysti onnellinen, jonka apajalle hailit milloinkin tulevat. Nyt tietävät kalastajat hyvin, mitkä tuulet vetävät kalaa kulloinkin apajiin. Jos olisi oikeus rientää sellaiselle kilpaa, niin tahtoisin vastausta, miltä tuo kalastuspaikka silloin näyttäisi.

Ed. **Helkiö**: Suurin osa puhujista on täällä väitellyt siitä, kellekä kalastus kuuluu ja kuka siitä elinkeinosta saa tuloja nauttia. Lounais-Suomessa on kalastajien kesken herännyt pelko siitä, että koko kalastuselinkeino saattaa tulla sellaiseksi, ettei siitä voi nauttia tuloja kukaan. Se tapahtuu ryöstökalastuksen kautta. Tahtoisin vähän viitata siihen.

Ryöstöviljelys, esiintyköön missä hyvänsä, vie siihen, että saalis viljelyksestä loppuu. Kalastuksen alalle astui ryöstö-

viljelys silloin kun isorysä otettiin, muutamia vuosikymmeniä sitte, kalastuksessa käytäntöön. Ensi alussa saatiin isollarysällä tavattoman hyviä tuloksia ja kalastajat rikastuivat. Silloin tapahtui, että kun esim. siikoja ruvettiin pyytämään isollarysällä, niitten hinta polkeutui niin alas, että maksettiin tuskin kolmea markkaa leiviskältä. Tämä kultaaika kumminkin meni pian ohi. Monista erinomaisista kalastuspaikoista loppuivat kalat tyyten, koska isorysä on suoranainen ryöstöviljelyksen väline, ja sen jälkeen ovat siikojen hinnat kohonneet, niin että ne jo ovat olleet 20—30 markkaa leiviskä. Tällaiseen seikkaan olisi valiokunnan etupäässä luotava huomionsa. Tuollaisten suorastaan ryöstöviljelyspyydysten käyttäminen olisi jollakin tavalla, sopivien säädösten kautta, saatava poistetuksi.

Suuremmaksi kävi isonrysän tuottama vahinko vielä, kun isorysä ilmestyi silakkakalastuksen alalle. Silakkarysä on, niinkuin jokainen kalastaja tietää, muuten siikarysän näkönen, mutta paljoa tiheämpi ja myöskin kalliimpi. Jos siikarysä maksaa sadan markan vaiheille, niin silakkarysä maksaa noin tuhatkunta markkaa. Tällaisella silakkarysällä saatiin erinomaisen hyviä tuloja ensi alussa, mutta kaikissa paikoissa, missä silakkarysää pitemmälti käytetään, sieltä alkavat kalat hävitä. Siikarysää vastaan on siellä puolessa alkanut kuulua hyvinkin vakavia epäilyksiä monesta syystä, joita en tässä käy selvittämään. Huomautan vaan, että isonrysän vahingollisuutta ei ole esitetty ainoastaan siellä lounais- ja länsi-Suomessa, vaan muuallakin. Viime kesäkuun 25—26 päivinä pidettiin esim. Maarianhaminassa Ahvenanmaan kalastajien yhteinen kokous. Silläkin otettiin käsiteltäväksi kalastaminen isollarysällä. Muutamat tilalliset, jotka eivät itse kalasta, olivat vuokranneet oikeuksiaan etäämmältä saapuneille kalastajille. Käsittää hyvin, että tällaiset vuokramiehet eivät paljon kalastuksen tulevaisuudesta välitä. He alkoivat käyttää isoarysää. Tämä vaikutti turmiollisesti kolmellakin eri tavalla: ensinnäkin rysäkalastajat sulkivat pyydyksillään kapeat salmet, joten ne estivät riistan toisten pyyntipaikoilta, toiseksi tämä vaikutti sen, että kalat koko paikkeelta suuressa määrässä vähenivät. Näin ryöstettyään yhden paikan, menivät rysäkalastajat toisaalle. — Tuho on siis silminnähtävä. — Tämän vuoksi olivatkin kaikki mainitussa kokouksessa olleet kalastajat ankaria isonrysän vastustajia. He pitivät sen »kalansuvulle vahingollisena ja siis ehdottomasti käytännöstä poistettavana.»

Samallaiseen kokemukseen on tultu Suomenlahdenkin rannoilla, m. m. Vehkalahdella. Sinnekin olivat isonrysän ensinnä tuoneet muualta — Pohjanlahden rannikolta kotoisin olevat kalavesien vuokraajat. Aluksi saivat nämä kesässä puhdasta

tuloa noin 4,000 markkaa mieheen eli 32,000 markkaa rysää kohden. Paikkakuntalaisissa heräsi saaliinhimo. Perustettiin rysäyhtiöitä ja laitettiin rysiä. Aluksi nämäkin vielä saivat joltisetkin tulot. Mutta nyt on jo käynyt niin, että pohjalaisten ei enää kannata ensinkään Vehkalahden vesille tulla, koska ovat saaneet kesän vaivoista tappiota palkakseen. Samoin on käynyt paikkakuntalaistenkin. Kuorsalon ja Mentlahden rysäyhtiöt ovat jo kahtena kesänä tulleet tappiolle, Kaarniemen rysäyhtiö, joka vasta on toiminut kaksi kesää, saavutti ensimäisenä auttavan tuloksen, mutta jo toisena vaan puolet siitä. Näin on jokainen paikkakuntalainen tullut vakuutetuksi siitä »että isorysäkalastus joko lopettaa kalat kokonaan paikkakunnalta tahi karkoittaa ne muille seuduille.»

Ehdotan siis, että kun kalastusasiat tulevat esiin valiokunnassa, siihenkin luotaisiin jonkun verran huomiota, minkälaista pyydystä saadaan kalastuksessa käyttää, jotta kalastuselinkeino meillä tuottavana pysyisi, eikä sitä nykyisen sukupolven toimesta ryöstöviljelyksen kautta kokonaan hävitettäisi, niin että siitä ei saa nauttia maanomistaja eivätkä muutkaan.

Ed. **Renvall:** Minä olen jonkinlaisella kummastuksella kuunnellut keskustelua tänään ja niitä intohimoja, joita se on ollut omiaan herättämään. Tahtoisin kuitenkin että eduskunta hyväntahtoisesti soisi huomiota sille, mikä tässä on pääasia minun ymmärtääkseni, sille seikalle, josta viimeinen puhuja lausuntonsa alussa ja lopussa huomautti, nim. että tässä on kysymys suuresta ja tärkeästä elinkeinosta, jonka hyväksi meidän maassamme on hyvin vähän tehty. Kalastuselinkeino on tietääkseni usealle Suomen perheelle kana, joka ei suinkaan muni kultamunia, joka munii pieniä munia ja harvoin, mutta joka kuitenkin on monen perheen ainoa tulolähde. Sen sijaan että tätä asiaa olisi käsitelty taloudellisen elämän kannalta, on tästä tehty aihe suurenmoisiin lausuntoihin omistusoikeuden hyväksi ja sitä vastaan, jotka minun mielestäni tässä yhteydessä eivät ole sopusoinnussa aineeseen nähden. Minä sentähden en tahdo suinkaan vastustaa tämän anomuksen lähettämistä valiokuntaan, mutta tahtoisin, että kun tämä asia tulee valiokunnassa esiin, sitä pohdittaisiin, mikä keino on paras ylläpitämään meidän maamme kalastuselinkeinoa. Minä myöskään, kun täällä kerran käytän puhevuoroa, en voi olla lausumatta kummastustani siitä valtiososialismista, jota herrat sosiaalidemokraatit täällä ovat edustaneet. Me olisimme odottaneet, että he olisivat tahtoneet saada kaiken kalastuksen valtion haltuun ja puhua sen aatteen hyväksi pitämällä silmällä kalastuselinkeinon tuottavaisuuden ja säilyttämisen näkökantaa. Mutta

sen sijaan on nähtävästi lehterien vetovoima ollut niin suuri, että sosialismin oppi on unohtunut, ja sen sijaan on pidetty puheita, jotka ovat olleet jotenkin turhia. Minä pyytäisin saada kannattaa tämän anomuksen lähettämistä valiokuntaan, jotta se siellä tulisi asiallisen käsittelyn alaiseksi.

Ed. **Turkia**: Edusmies Helkiö huomautti sattuvin sanoin, kuinka nykyisen yksityisomaisuuden vallitessa on kalastus muuttunut ryöstökalastukseksi. Tämä pitää paikkansa. Jos yhä edelleen jatketaan tätä, niin luulenpa, että kohta ei vedetä apajalta minkäänmoista saalista. Kalansaalis vähenee. Kysykää kalastajilta, jos ette muuten usko. Yksityinen omistusoikeus kiihoittaa käyttämään kaikkia keinoja, katsomaan ainoastaan omaa yksilöllistä etuaan. Se, joka vuokraa kalastusoikeuden jossain, ei suinkaan katso, että joku muu hyötyisi vielä hänen jälkeensä. Hän koettaa ottaa niin paljon kuin suinkin mahdollista. Siis yksin tältä kannalta, että kalastuksessa harjoitetaan niin suunnattomassa määrässä ryöstöviljelystä, on yksityisomistusoikeus kiellettävä. Yhteiskunnalla on silloin täysi syy yhteisomaisuutta suojella. Nyt voi joku edustaja sanoa täällä, että se on yksityisomaisuutta niille, jotka sen omaavat, siihen ei ole yhteiskunnalla oikeutta. Tosin on lainsäädännön kautta rajoitettu ryöstöviljelystä kalastuksenkin alalla jonkun verran. Mutta lainsäädäntö ei merkitse paljo mitään, niin kauan kuin omistusoikeus pysyy tällaisena. Edustaja Castrén täällä koetti väittää mahdottomaksi sitä, että muka niiltä, joilla ei ole kalastusoikeutta eikä maata, ei olisi koskaan sitä ryöstetty. Pyytäisin kysyä arvoisilta edustajilta, koska ne ovat sen sitte lajoittaneet, jos heiltä ei ole sitä ryöstetty. Se on ryöstetty pois, tuo ryöstö on tapahtunut yhteiskunnallisen kehityksen mukana ja se tapahtuu parhaillaan. Kalavedet, niinkuin maatkin, siirtyvät yhä harvempien käsiin, yhä suurempia joukkoja jää niitä omaamattomiksi. Ja se ei tapahdu vapaaehtoisesti, ei lahjoittamalla, se tapahtuu jatkuvana ryöstönä. Minä kyllä tiedän, mitenkä kalavettä viljellään, mutta sitä ei viljellä niinkuin niittyä, ei siihen niin suuria kustannuksia uhrata kuin kunnolliseen niittyyn. Edustaja Castrén huomautti, että apajoita keväisin tarvitsee puhdistaa niihin joutuneista aineista. Minä kyllä tuon tunnen. Mutta luuleeko nyt edustaja Castrén, ettei niitä sitte enää puhdistettaisi, jos omistusoikeus kalavesiin olisi yhteinen? Kyllä niitä sittekin kannattaisi viljellä. Sitäpaitsi, jos joku tai jotkut ovat uhranneet varoja kalaveden perkaukseen ja käytäntöönsaamiseen, niin miksipä ei voitaisi suorittaa heille korvausta siitä. Mutta tosiasiana pysyy, että tuollaisen perkaustyön suhteen on toimittu hyvin vähän.

Kaikkein kummallisin esimerkki, jota täällä on käytetty, on tuo ompelukone, jota edustaja Castrén käytti. (Naurua). Ajatellaanpa nyt, kuinka oikealta tuntuisi sellainen laki, että ne ainoastaan saisivat käyttää ompelukonetta, jotka omaavat manttaaliin pantua maata. Se olisi todellakin hassua. Mutta nyt on kuitenkin asianlaita kalastukseen nähden aivan tällainen. Ompelukoneen saa ostaa kuka tahansa ja sillä tehdä työtä kuka tahansa. Samoin saa ostaa verkon tai nuotan tai muun kalastusvälineen kuka tahansa, mutta jokainen sillä ei saa kalastaa. Onko tämä vertaus nyt mitenkään edustaja Castrénin kannalle eduksi? Minä toivoisin että samoinkuin ompelukoneella saa kuka tahansa työskennellä, samoin saisi verkolla, rysällä tai muulla kalastusvälineellä kuka tahansa työskennellä kalojen saamiseksi, jos ei yhteiskunta katso, että hänen kalastamisensa on ryöstökalastusta. Minä en hyväksy sitä, että jos minä omaan ompelukoneen, sen kimppuun ryntäävät kaikki, enkä sitä, että jos jollakulla on kalastuskone, oli se nuotta tai verkko tai joku muu, että jokainen tahtoo saada siitä osansa. Se on anarkiiaa. Mutta hyväksyn sen, jokainen saa hankkia koneita ja käyttää niitä hyväkseen. Siis esimerkki kallistuu täysin meidän puolellemme eikä meitä vastaan.

Edustaja Vikman täällä teki huomautuksen merikalastuksen suhteen ja vetosi sattumaan, että joskus joku tuuli voi ajaa jonkun yksin-omistamalle apajalle kalapaljouden, ja ellei olisi omistusoikeutta, niin hänelle tapahtuisi vahinko. Siis hän vetoaa sattumaan yhteiskunnan etua määrätessään. Minä tiedän kertoa tapauksia — en ole kalastaja, niinkuin täällä edustaja Castrén huomautti, mutta luulen tuntevani ne asiat ainakin yhtä hyvin kuin edustaja Castrénkin — tunnen apajia äärettömän paljo, jotka eivät kuulu yksityisille, vaan koko kyläkunnalle, tunnen semmoisia apajia, jotka ovat useimpien talollisten yhteisiä. He vetävät nuottaa vuoron perään. Jos se, jolla on vuoro, sinä päivänä ei vedä ja toinen menee hänen vuorolleen, niin se saa kalat, joka vetää. Mikseivät saaristokalastajat voisi tehdä myöskin samalla tavalla? Turhaa on siitä puhua, kyllä ne voivat selvitä tuollaisista sattumista.

Muuten toivon, että kun tulee toisia tämäntapaisia anomuksia, ei kukaan ehdottaisi niitä hylättäviksi, sillä niinkuin tästä on nähty, löytyy kunkin anomuksen puoltajia jos hylkääjiäkin. Annetaan niitten mennä valiokuntaan, niin päästään vähemmillä evästyskeskusteluilla.

Ed. **Paasikivi**: Minä katson, niinkuin jotkut muutkin edelliset puhujat, että eduskunnan ei ylipäänsä pitäisi ottaa lopullisesti ratkaistavakseen asioita, ennenkun niitä on valiokunnassa

valmistettu, ellei ole jotakin erityistä syytä päinvastaiseen menettelyyn. Ja sen vuoksi minäkin kannatan tämän anomuksen lähettämistä valiokuntaan.

Mitä sitte tulee kysymykseen, mihinkä valiokuntaan tämä asia on lähetettävä, niin täällä on eräs puhuja ehdottanut sen lähettämistä maatalousvaliokuntaan. Tosin voi katsoa asialla olevan, sen periaatteelliseen puoleen nähden, jotakin yhteyttä niitten kysymysten kanssa, jotka maatalousvaliokunnassa minun nähdäkseni erityisesti tulevat harkinnan alaisiksi. Mutta pelkään, että jos asia sinne lähetetään, niin valiokunnalla tuskin tulee olemaan aikaa sen käsittelemiseen, sillä niin suuritöisiä kysymyksiä siellä tulee valmistelun alaisiksi. Ja kun esilläolevat kalastusta koskevat kysymykset näkyvät olevan erinomaisen tärkeäarvoisia, niin pitäisi katsoa, että valiokunta, johonka ne lähetetään, saapi aikaa ja tilaisuutta niitten valmistamiseen. Aikaisemmin lienee näitä asioita käsitelty laki- ja talousvaliokunnassa, mutta kun siinäkin valiokunnassa nyt on jo asioita niin paljon, että sekään tuskin voisi tätä asiaa käsitellä, niin katsoisin, että anomus olisi lähetettävä talousvaliokuntaan, niinkuin myöskin puhemiesneuvostossa ajateltiin. Tämän teen sitä suuremmalla syyllä, kun V. J:n 42 §:n mukaan talousvaliokunnan tulee käsitellä muun muassa juuri elinkeinotoimintaa koskevia ehdotuksia.

Ed. **von Alfthan**: Jag beklagar, att icke alla de 4 fiskeriärendena föredragits på en gång. Det skulle sparat mycket tid. Då så nu icke skett och jag själf inlämnat en sådan petition, så vill jag icke ingå i saklig behandling af frågan, utan vill endast uttala mig om remissen. Det är klart att samma utskott måste behandla alla dessa petitioner och därför måste man göra klart för sig hvilket. I likhet med talmanskonferensen samt hrr Kairamo och Paasikivi skulle jag föreslå att de alla skulle sändas till ekonomiutskottet. Nu innehåller visst såväl föreliggande petition, som också den sista af dem, sådana delar, som höra agrarutskottet till, men det finnes intet hinder för ekonomiutskottet att inhämta yttrande från agrarutskottet. Jag ber därför få förorda, att alla dessa petitioner måtte remitteras till samma utskott och att det blir ekonomiutskottet.

Ed. **Mikkola**: Pyysin puheenvuoroa ehdottaakseni sitä, mitä jo ed. Alfthan täällä mainitsi, nimittäin että kaikki ne kysymykset, jotka sisältävät jotenkin samaa, joita täällä on eri tahoilta ilmoitettu tulevan, yhdistettäisiin siten, että se remissikeskustelu, mikä täällä tapahtuu, toimitettaisiin yhdellä kertaa kaikista niistä. Sillä tapaa käsittääkseni säästettäisiin suuri joukko eduskunnan aikaa. Sillä jos jokaiseen kysymykseen nähden niin

pitkä, ehkä pitempikin keskustelu syntyy, niin työn edistymisen todellakin näyttää käyvän niin ja näin. Ellen erehdy, niin mainittiin täällä, että muun muassa tulee laajempi yksityisen omistusoikeuden supistamista muilla aloilla koskeva anomusehdotus. Tämä kuuluu minunkin käsitykseni mukaan aivan samaan alaan kuin tämä kalastuskysymys. Jos täällä tulee anomusehdotus, niinkuin olin huomaavinani keskustelusta, yksityisen maanomistusoikeuden poistamisesta ja sen mukaan yksityisen metsänomistusoikeuden poistamisesta, niin ne kaikki kysymykset periaatteellisesti kuuluvat samaan ryhmään, ja olisivat tulevat samaan valiokuntaan, ja siis periaatteellinen keskustelukin niistä yhdistettävä. Sillä minun mielestäni on päivän selvää, että tämän kysymyksen periaatteellinen puoli, se, joka tässä sittekin voittaa, on sen taloudellinen puoli. Voin mainita, että niillä seuduin, joita minulla on kunnia edustaa, lounais-Suomen saaristossa, maatilanomistajien pääasiallinen omaisuus ei ole maa, vaan se on juuri oikeus kalaveteen. Niillä voi olla maata kallion lohkojen välissä aivan mitättömän vähän, mutta se omaisuus, joka luetaan heidän omaisuuteensa, on itse asiassa vesi- ja kalastusoikeus. Tästä oikeudesta ovat he ammoisista ajoista asti kantaneet kaikki yhteiskunnalliset kuormat, kaikki papiston palkat, maksaneet kunnalliset verot, pitäneet yllä koulut, maantiet ja kestikievarit sekä kyydinpidon, maksaneet valtiolle suoranaisesti maaveroa aivan samalla tavalla, kuin sisämaassa maanviljelijät maksavat maanomistuksesta. Tähän nähden, että tämä on niin oleellinen osa heidän tiloihinsa kuuluvista oikeuksista, ja että se nyt esillä olevan ed. Pykälän y. m. ehdotuksen mukaan olisi tehtävä kaikille kansalaisille yhteiseksi ja yleiseksi, minä en voi käsittää muuta kuin että anomus kuuluu kysymyksiin, onko yleensä yksityisomaisuus säilytettävä. Tähän nähden minä katson, että tämä puoli kysymystä tulisi kuulumaan laki- ja talousvaliokunnan tehtäviin.

Pyytäisin ehdottaa, että tämä kysymys pantaisiin pöydälle, kunnes muut omistusoikeuden hävittämistä tarkoittavat anomusehdotukset, joita ehkä on aijottu tehdä, ehtisivät saapua ja ne yhdessä remissikeskustelussa voitaisiin käsitellä.

Ed. **Castrén**: Tämä keskustelu on virinnyt siitä, että nyt käsiteltävänä olevan anomusehdotuksen ponnessa pyydetään eduskuntaa yhtymään anomukseen siitä, että annettaisiin arm. esitys ensi valtiopäiville kalastussäännön muuttamisesta, jonka muutoksen ydinkohtana tulisi olemaan kalastusoikeuden yleiseksi tekeminen kaikille kansalaisille. Ponsi sisältää siis sen, että yksityisen kalastusvesillä oikeutettaisiin kalastamaan ei ainoastaan torpparit ja tilattomat, vaan kaikki kansalaisluokat ja

kansalaiset, sanalla sanoen: koko maan kansa, niihin miljoonain omistajatkin luettuna. Tätä tarkoittaa tuo anomus, jota eduskunnan sosialistit ovat niin lämpimästi kannattaneet, mutta joka itse asiassa on mitä jyrkimmässä ristiriidassa sosialismin oppijärjestelmän perusteitten kanssa. Sitähän anomus tarkoittaa, että yksityisiltä pientilallisiltakin otettaisiin pois se kalastusoikeus yksityisillä vesillä, josta hän tilaa ostaessaan on suorittanut maksun, ja että se ilmaiseksi annettaisiin, ei niille, joilla ei mitään kalastusta ole ja joilla ylipäänsä ei mitään omaisuutta ole, vaan koko Suomen kansalle, kaikille porvareille, kaikille miljonääreille, kaikille huvikalastajille, jotka sitä harrastavat. Minä en luullakseni tiedä, että missään maailmassa sosialistit olisivat tällaista oppia julistaneet; se on jotakin uutta ja omituista niille sosialistiryhmään kuuluville henkilöille, jotka ovat asiassa esiintyneet.

Tämän kysymyksen takana piilee kysymys yksityisomaisuuden poistamisesta yksityisiltä kansalaisilta kaiken kansan hyväksi, kaiken kansan käytettäväksi ilman mitään lunastusta. Pakkoluovutus ilman lunastusta, se on se ydinkohta, joka sisältyy anomusehdotuksen ponteen ja josta tämä keskustelu on virinnyt.

Täällä on eräs arvoisa ed. sanonut, että sen kautta, että kalastusvedet ovat olleet yksityisten omistamat, olisi syntynyt ryöstöviljelystä. Tahtoisin kysyä, minkälaiseksi kalastus muuttuisi maassamme, jos kaikki saisivat kalastaa kaikissa kalastusvesissä? Mitä oli kalastuksesta silloin enää jäljellä, eikö yleisestä kalastusoikeudesta syntyisi ryöstöviljelystä kahta kauheammin? Kun kansalaiset niin kaupungista kun maaseudulta ja mistä milloinkin saapuisivat mielin määrin kalastelemaan parhaimmille kalastuspaikoille, niin ei suinkaan noitten satunnaisten kalastajain etu vaadi kalastuksen säästämistä, vaan sen säälimätöntä käyttämistä. Jos mikään olisi omiansa edistämään meidän maassamme ryöstökalastusta, niin juuri anomuksen ehdottama keino.

On sanottu, minun täytyy koskea myöskin siihen, että maanomistus joutuu yhä harvempiin käsiin. Tämä Marxin levittämä oppi ei pidä enää paikkaansa. Päinvastoin käypi kehitys kaikkialla nykyään siihen suuntaan että pienviljelys enenee ja suurviljelys vähenee. Ja mistä syystä? Siitä, että pienviljelys kannattaa paremmin kuin suurviljelys.

Mitä tulee sitte vertaukseen ompelukoneesta, johon ed. Turkia on karannut, niin se huolimatta kaikista väitteistä pitää paikkansa. Minä voisin vertauskohtana käyttää mtiä tuotantovälinettä tahansa, osoittaakseni, että jos yksi on sen tuotantovälineen ostanut ja sata tai tuhat lasketaan sen käyttämiseen

osallisiksi ilman maksua, niin on seurauksena siitä se, että riistetään omistusoikeus siltä, joka tuotantovälineen on ostanut. Muuten seuraus ed. Turkian lausunnosta olisi se, että jos joku ostaa auran, niin olisi hän oikeutettu kyntämään sillä milloin tahansa, kyntämään sillä ed. Turkian peltoa.

Ed. **Ahmavaara**: En tahdo enää itse asiaan kajota, sillä siitä on jo liiankin paljo puhuttu. Pyysin puhevuoroa oikaistakseni väärän tiedonannon, jonka ed. Pykälä antoi ja jota hän ei suostunut oikaisemaan, vaikka yksityisesti häneltä sitä pyysin. Hän sanoi, että Seinäjoen maalaisliiton kokouksessa oli paljo kalastajia Pohjanmaalta, ja siellä muka hyväksyttiin ehdotuksessa lausuttu mielipide. Seinäjoen kokouksen aikana ei kumminkaan asia vielä ollut maalaisliiton ohjelmassa eikä asia ollut siellä ollenkaan esillä. Se otettiin ohjelmaan monta viikkoa myöhemmin Lahden kokouksessa. Se seikka, että Seinäjoella olisi valittu jonkunlainen toimikunta ohjelmaa valmistamaan, ei tiedä sitä, että asia tämmöisenä siellä olisi hyväksytty. Olisin toivonut, että jokainen edustaja silloin kun hän yksityisesti myöntää erehtyneensä, olisi velvollinen oikaisemaan sanansa. Mutta koska ed. Pykälä ei ole sitä tehnyt, on minun se tekeminen.

Ed. **Tainio**: Yksityisen kalastusoikeuden puoltajat olisivat tehneet asialleen suuremman palveluksen, jos he eivät olisi vastustaneet tämän anomusehdotuksen valiokuntaan lähettämistä. He ovat osottaneet suurta arkuutta ja pelkuruutta, kun he ovat tahtoneet ilman valiokunnan perusteltua mietintöä tappaa anomusehdotuksen, joka koskee omistusoikeutta. Eduskunnan vastaus niille tietenkin tulee olemaan jotakuinkin selvä. Olisi hyvä, jos he käsittäisivät vastaisenkin varalle ohjeeksi, etteivät he ryhtyisi valiokuntaan lähettämistä vastustamaan kaikissa niissä asioissa, jotka heitä suututtavat tai muuten vastenmielisiä ovat.

Täällä on muuten puhuttu maanomistajien puolesta eikä kalastajien. Mutta kalastajat ja kalavesien omistajat ovat kaksi eri asiaa. Minä omistan myöskin kalaveden ja minulla on siitä tuloakin, vaikka en ole ikinä kalastanut ja useat kalavesien omistajat ovat samallaisia kuin minäkin. Ne, jotka maanomistajain vesistä kalastavat, olisivat erittäin tyytyväisiä, jos heidän ei tarvitsisi maksaa siitä veroa. Siis siinä on kalastajien ja maanomistajien etu kokonaan ristiriidassa. Ne hyvät herrat, jotka täällä puhuvat kalastajien puolesta, älkööt siis sotkeko heidän etuansa maanomistajain edun kanssa yhteen, sillä ne ovat vastakkaisia.

Mitä muuten tulee tähän maanomistajien edun kiivaaseen puolustukseen, niin minä olen varma, että pikkutilalliset ja kalavesien omistajat eivät itse niin kiihkeästi sitä oikeutta puolusta, kuin edustajat Castrén ja Ahmavaara täällä ovat tehneet. Asianajajat näyttävät olevan aina innokkaampia kuin asianomistajat.

Minä myöskin haluan kiinnittää huomiota kalastukseen ammattina ja erittäin kalastajien elinkeinoon. Ja juuri se ammattikunta on nykyisin siinä surullisessa asemassa, että sen täytyy maksaa yksityisille veroa elinkeino-oikeudestaan. Sen veron poistaminen on oikeutettu vaatimus. Samalla kannalla kuin minä kalaveden omistajana ja siitä tuloa nauttivana, ovat useat muut pikkutilalliset, jotka kalavesiä omistavat, eivätkä lainkaan niin kiihkeästi sitä vastusta kuin täällä ne, jotka puotustavat yksityistä omistusoikeutta periaatteelliselta kannalta ja lahtovat valiokuntaan lähettämättä tappaa kysymyksen vaan sentähden, että se niin läheisesti koskee periaatetta, johonka kaikki nylkeminen perustuu.

Mutta tässä on vielä yksi tärkeä ja käytännöllinen seikka huomioon otettava. Jos kerran kalastusoikeus tulee yleiseksi ja vapaaksi, niin silloin täytyy myöskin verotusperusteen rannikkopitäjissä muuttua, sillä kalavesien omistajat rannikolla maksavat kalavesistä veroa samalla tapaa, kuin sisämaassa maksetaan veroa maasta. Jos yksityiseltä omistusoikeus kalavesiin riistetään — ja se riistäminen on oikeutettu — niin silloin pitää verotusperusteitten muuttua, jottei veroa jouduta maksamaan siitä, mitä ei omisteta.

Tällä evästyksellä puolustan asian lähettämistä valiokuntaan.

Ed. **Sirola:** Ed. Castrén oli vallan oikeassa, kun hän huomautti, että kalastuksen tullessa maanomistuksesta riippumattomaksi, mitä täällä jotkut ovat suositelleet, miljonäärit ynnä muut porvarit saisivat kalastusoikeuden. Pyydän huomauttaa, että heillä nyt jo on hyvä tilaisuus harjoittaa kalastuselinkeinoa vuokraamalla kalavesiä. Nyt ehdotettu muutos saisi vaan aikaan sen eroavaisuuden, että he sen veron, jonka he nyt suorittavat yksityisen kalaveden käyttämisestä, saisivat siinä tapauksessa, että kalavedet olisivat yhteisomaisuutta, suorittaa yhteisölle, valtiolle tai jollekin muulle yhteiskuntamuodolle, mikä elinkeinon kannalta katsottaisiin sopivaksi. Yhteiskunta siis kyllä siitä muutoksesta hyötyisi.

Siihen väitteeseen, että riista tämän vapaan kalastuksen kautta loppuisi, on täällä jo vastattu. Ero nykyisen tilan ja kysymyksenalaisen muutoksen kautta aikaansaatavan tilan välillä ei

ole kovinkaan suuri. Sillä täällä on jo osoitettu, että yksityisen omistuksen vallitessa voidaan aivan yleisesti harjoittaa ryöstöviljelystä, ellei yhteiskunnan laki sitä estä. Sama yhteiskunta voi maaomaisuudesta riippumattomankin kalastuksen vallitessa ryöstöviljelyksen lopettaa.

Mitä tulee taas niihin alkeellisiin opetuksiin, joita täällä on tahdottu antaa sosialismista yleensä ja valtiososialismista erittäin, niin niistä ei todellakaan voi suurta kiitosta antaa. Ne ovat olleet siksi ylimalkaisia ja todellakin aakkosellisia, että ne voisi hyvinkin helposti heittää takaisin. Mutta koska arvelen, että kaikki eduskunnan jäsenet, jopa lehterienkin yleisö lukuisissa vaaliaikana pidetyissä kokouksissa jo on saanut puheenalaisista asioista hyvinkin selvät vastaukset, jätän ne sikseen ja viittaan niille puhujille, jotka haluavat mainituista seikoista tarkempaa selvää, alkeellisiin oppikirjoihin sosialismista, ettei tarvitse tulla tänne semmoisista puhumaan.

Ed. **Castrén**: Minä pyysin puheenvuoroa ed. Sirolan viime lausunnon johdosta huomauttaakseni ettei, jos kalastusoikeus tehdään yleiseksi, eroitus piile siinä, jossa ed. Sirola on lausunut sen piilevän. Kalastusoikeuden yleiseksi tekeminen sisältää, niinkuin jo monta kertaa olen sanonut, että pakkoluovutetaan yksityisiltä maanomistajilta, jotka saattavat olla köyhiä, joilla kalastus voi olla ainoa toimeentulon lähde, heidän oikeutensa myös miljoonäärin hyväksi ilman, että miljonäärien siitä tarvitsee suorittaa yhtään penniä. Mitä sitte tulee kysymykseen sosialismin alkuopetuksesta, niin tunnustan, että sitä tarvitaan, mutta siitä saattaa olla eri mieliä, kummallako taholla tätä alkuopetusta puuttuu.

Ed. **Pykälä**: Pyydän huomauttaa ed. Ahmavaaralle, että Seinäjoen kokouksessa tätä asiaa todellakin käsiteltiin, ja asetettiin siellä asiaa varten valiokuntakin. Minä en voi myöntää oikeaksi, mitä ed. Ahmavaara sanoi.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi, keskeytettiin Puhemiehen esityksestä istunto pariksi tunniksi päivällislomaa varten kello 3,40 i. p. ja päätettiin jatkaa istuntoa kello 5,30 i. p.

Kun kello 5,30 i. p. täysi-istuntoa jälleen jatkettiin mainitsi Puhemies ed. Reiman ilmoittaneen olevansa yksityisten asiain tähden estetty istuntoon saapumasta sen alkupuolella.

Äänestysesitykset ja päätökset.

1:o. Ken tahtoo anomusehdotuksen n:o 16 pantavaksi pöydälle käsiteltäväksi yhdessä kolmen seuraavan anomusehdotuksen kanssa, vastaa, jaa; jos ei voittaa, ryhtyy eduskunta anomusehdotuksen asialliseen käsittelyyn.

Huutoäänestyksessä olivat ei-äänet voitolla.

2:o. Ken tahtoo anomusehdotuksen n:o 16 lähetettäväksi valiokuntaan, vastaa jaa; jos ei voittaa, on anomusehdotus hylätty.

Äänestyksessä olivat jaa-äänet voitolla.

3:o. Ken tahtoo anomusehdotuksen n:o 16 lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan, vastaa jaa; jos ei voittaa, tulee se lähetettäväksi talousvaliokuntaan.

Äänestyksessä olivat ei-äänet voitolla, joten **an. ehd. n:o 16** oli päätetty lähettää **talousvaliokuntaan.**

Yhteisen käsittelyn alaiseksi esitettiin vielä seuraavat kolme anomusehdotusta:

n:o 20, Kalastuselinkeinon elvyttämisestä (Liitteet IV,8., siv. 78), jonka julkiluki ed. **Pohjanpalo,** pyytäen anomusehdotuksen lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan.

n:o 21, Komitean asettamisesta laatimaan uutta kalastuslakiehdotusta (Liitteet IV,7., siv. 76), jonka julkiluki ed. **Vuorimaa,** pyytäen sen lähettämistä talousvaliokuntaan.

n:o 31, Kalastuselinkeinon elvyttämisestä (Liitteet IV,9., siv. 81), jonka julkiluki ed. **v. Alfthan.**

Sen jälkeen lausui

Ed. **v. Alfthan:** Jag skall be att för egen del få tillägga några ord. Vi hade en mycket lång fiskeridiskussion på förmiddagen, hvarför jag nu icke vill vara mångordig.

Vid denna landtdag torde framträda ett mycket stort antal yrkanden på reformer, hvilka hafva det gemensamt, att de komma att kosta staten mycket penningar. Jag medgifver, att flertalet af dessa önskningsmål äro behjärtansvärda och att det vore lyckligt, om de kunde realiseras, men villkoret för att de skola kunna realiseras ligger däri, att statens finansiella förmåga räcker till. I annat fall blir det tomma önskningar, utan någon välsignelse för landet. Statens finansiella förmåga är åter väsentligt beroende af den enskildes välmåga och den enskildes skatteförmåga till staten. Ty staten har egentligen

inga andra tillgångar, än hvad medborgarena hopskjuta. De naturligaste näringarna för detta land och detta klimat äro utan tvifvel skogsbruk och fiskeri, och dock hafva knappt några af våra näringar legat i sådant lägervall och blifvit så oerhört vanvårdade, som just dessa, särskildt fiskeriet. Det synes mig därför vara en ytterst viktig sak, särskildt för denna reformvänliga landtdag att se till att nödiga materiella tillgångar icke skola saknas för att möjliggöra genomförande af alla de reformer, hvilka de flesta af oss hoppas kunna få se i lefvande verklighet. Och det synes mig därför vara mycket viktigt att åt den nationella produktionen på alla områden egnas noggrann uppmärksamhet. Jag får förty beträffande fiskerinäringen vördsamt tillstyrka, att landtdagen ville remittera den nu föreliggande petitionen jämte de öfriga här framställda petitionerna till ekonomiutskottet. Tillika hoppas jag, att ekonomiutskottet, som för tillfället icke torde vara belamradt med mycket arbete, ville ofördröjligen taga ihop med arbetet på denna invecklade och ganska svårlösta sak, äfvensom att agrarutskottet i de delar, hvari ekonomiutskottet kan finna behof att inhämta dess mening, skall understödja dess arbete, så att det betänkande i sak, som jag hoppas landtdagen i sinom tid har att emotse, verkligen skall utgöra ett steg framåt på vägen till en lefvande reform på detta område.

Ed. **Pohjanpalo:** Anomuksen luettuani pyysin, että se lykättäisiin laki- ja talousvaliokuntaan, mutta yhtämukaisuuden saavuttamiseksi minä luovun siitä ja pyydän, että se lykättäisiin, niinkuin ensimäinenkin, talousvaliokuntaan.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi, **lähetettiin** kolme viimeksi luettua **an. ehd. talousvaliokuntaan.**

Virkamiesolojen uudestaan järjestämistä koskevia

An. ehd. n:o 23 Virkamiesten eläke-etuoikeuden lakkauttamisesta (Liitteet I,17., siv. 110) julkiluki ed. **Alkio** ehdottaen sen lähettämistä lakivaliokuntaan.

An. ehd. n:o 27 Hallintoviranomaisten asiain esittelyn saattamisesta tarkoituksenmukaisemmaksi ja ja nopeammaksi virkamiesten palkkauksen ja eläkkeiden saattamisesta kohtuullisemmiksi (Liitteet I,16., siv. 107) julkiluki ed. **Vikman** ehdottaen sen lähettämistä lakivaliokuntaan.

An. ehd. johdosta puheenvuoron saatuaan lausui:

Ed. **Nevanlinna:** Pyydän saada nöyrimmästi ilmoittaa, että ainakin yksi anomusehdotus, joka koskee virkamiesolojamme koko niitten laajuudessa ja siis myös niitä asioita, joita nyt luetut anomusehdotukset käsittelevät, vielä tulee eduskunnalle näillä valtiopäivillä jätettäväksi. Rohkenen tähän katsoen kunnioittaen ehdottaa, että nyt esitellyt anomusehdotukset pantaisiin pöydälle esim. ensi viikon ensi istuntoon, jolloin toivoakseni ne voitaisiin käsitellä yhteydessä äsken mainitsemani vielä jätettävän anomusehdotuksen kanssa.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi kysyi

Puhemies onko anomuksen esittäjillä mitään sitä vastaan, että anomusehdotukset pantaisiin pöydälle.

Tämän johdosta lausui

Ed. **Castrén:** Minusta on pöydällepano siitä syystä, että oku toinen esitys on tulossa, tarpeeton. Minä siis vastustan pöydällepanoa.

Tämän jälkeen hyväksyttiin vastattavaksi seuraava **äänestysesitys:**

Ken tahtoo kysymyksenalaiset anomusehdotukset lähetettäväksi lakivaliokuntaan, vastaa jaa; jos ei voittaa, on päätetty ne panna pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Huutoäänestyksessä olivat ei-äänet voitolla, joten **an. ehd. n:ot 23 ja 27** oli päätetty **panna pöydälle** ensi viikon ensi istuntoon.

An. ehd. 29 Oikeuden myöntämisestä eduskunnalle yhdessä Hallitsijan kanssa määrätä valtion palvelus- ja virkamieskunnan palkoista sekä valvoa virkamiestoiminnan tarkoituksenmukaisuutta (Liitteet $I_{,18}$., siv. 113) luki julki ed. **Alkio** ja lähetettiin se **perustuslakivaliokuntaan.**

Eri aloja koskevia.

An. ehd. n:o 46 Kruununvoudin-virkojen lakkauttamisesta (Liitteet $II_{,11}$., siv. 45) luki julki ed. **Vuorimaa** ehdottaen sen lähettämistä lakivaliokuntaan.

An. ehd. johdosta käytti puheenvuoroa

Ed. **Söderholm:** Petitionärens slutkläm gick ut på att med upphäfvande af de administrativa författningar, som utfärdats beträffande kronofogdarne, till monarkens pröfning skulle hänskjutas, huruvida dessa tjänster kunde upphäfvas. Därjämte föreslog petitionären, att ärendets beredning borde öfverlämnas åt lagutskottet. Enligt 41 § L. O., tillhöra ärenden af detta slag icke lagutskottet. Jag skulle därför motsätta mig remiss till detta utskott. Jag vet icke, hvilket annat utskott vore närmare att handlägga ärendet än möjligen allmänna petitionsutskottet.

Ed. **Danielson-Kalmari:** Tämä kysymys on ensi sijassa valtiovaroja koskeva ja näyttää minusta sen vuoksi luonnollisimmalta, että se lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan. Mitään erityistä valiokuntaa, jonka asiana olisi antaa lausunto hallinnosta semmoisenaan, meillä ei ole, ja mielestäni on myöskin selvää, mitä viimeinen puhuja on sanonut, että tämä asia ei voi kuulua lakivaliokunnalle. Näin ollen olisi valtiovarainvaliokunta lähinnä. Aivan sopivata ei nyt minusta tunnu olevan lykätä tätä kysymystä anomusvaliokuntaan, sillä, kuten sanottu, onhan ennen kaikkea juuri valtiovarat kysymyksessä. Tämä kysymys täytyisi joka tapauksessa lopulta siirtää valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. **Huoponen:** Kannatan puolestani lämpimästi anomuksessa tehdyn tarkoituksen saavuttamista. Pyydän mainita ainoastaan sen verran, että talonpoikaissäädyssä aikoinaan on useampia kertoja tehty samanluontoisia anomuksia siinä tarkoituksessa, että kruununvoudinvirat lakkautettaisiin, mutta ne anomukset eivät ole saavuttaneet toivottua tarkoitusta. Toivon, että tällä anomuksella on parempi menestys.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi hyväksyttiin vastattavaksi seuraavat äänestysesitykset:

1:o. Ken vastaehdotukseksi hyväksyy ehdotuksen anomusehdotuksen n:o 46 lähettämisestä anomusvaliokuntaan, vastaa jaa; jos ei voittaa, on vastaehdotukseksi hyväksytty ehdotus sen lähettämisestä valtiovarainvaliokuntaan.

Huutoäänestyksessä olivat ei-äänet voitolla.

2:o. Ken hyväksyy anomusehdotuksen n:o 46 lähetettäväksi lakivaliokuntaan, vastaa jaa; jos ei voittaa, lähetetään se valtiovarainvaliokuntaan.

Huutoäänestyksessä olivat ei-äänet voitolla, joten an. ehd. n:o 46 lähetettiin **valtiovarainvaliokuntaan.**

Kirkollishallintoa ja -taloutta koskevia.

An. ehd. n:o 28 Hallituksen nimitysoikeuden lakkauttamisesta n. s. keisarinpitäjissä (Liitteet V,10., siv. 163) julkiluki ed. **Ahmavaara** ja lähetettiin se **laki- ja talousvaliokuntaan.**

An. ehd. n:o 44 Lainsäädäntö-toimenpiteistä evankelislutherilaisen papiston virkatalojen hallinnon siirtämiseksi seurakunnille (Liitteet V,9, siv. 156) oli painettuna jaettu ja luki siitä ed. **L. Ingman** vain ponnet.

Puheenvuoron saatuaan lausui

Ed. **Kallio:** Koska samantapaisia anomuksia tulee muitakin, niin pyydän pöydälle tätä ensi viikon ensi istuntoon.

Ed. **Ahmavaara:** Minä en tahtoisi vastustaa pöydällepanopyyntöjä ylipäänsä, mutta minusta tuntuu jotenkin tarpeettomalta senvuoksi jättää asioita pöydälle että samanluontoisia tulee jälestäpäin. Niin on kyllä tehty eilen ja tänään, mutta minä toivoisin, että tämä tapa lopetettaisiin ja lähetettäisiin anomukset asianomaisiin valiokuntiin ja sitte kun tulee samanlaisia asioita toisena päivänä, ne lähetettäisiin samaan valiokuntaan. Minusta on liika työ käsittelyssä että niin moneen kertaan jätetään pöydälle ja sitte taas uudestaan käsitellään.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi hyväksyttiin vastattavaksi seuraava **äänestysesitys:**

Ken tahtoo kysymyksenalaisen anomusehdotuksen heti lähettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan, vastaa jaa; jos ei voittaa, on anomusehdotus päätetty panna pöydälle ensi viikon ensi istuntoon.

Huutoäänestyksessä olivat jaa-äänet voitolla, joten **an. ehd. n:o 44** oli päätetty **lähettää laki- ja talousvaliokuntaan.**

An. ehd. n:o 43 Toimenpiteistä maan evankelislutherilisen papiston palkkauksen uudestaan järjestämiseksi (Liitteet V,7., siv. 141), joka samoin painettuna oli jaettu, julkiluki ed. **L. Ingman** ponnet pyytäen sen lähettämistä laki- ja talousvaliokuntaan.

An. ehd. n:o 41 Papiston palkkauksen uudestaan

järjestämisestä (Liitteet $V_{,6}$., siv. 85) julkiluki ed. **Mikkola**, ehdottaen sen lähettämistä laki ja talousvaliokuntaan.

An. ehd. n:ot 43 ja 41 lähetettiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Uuden verotusjärjestelmän aikaansaamista koskevia.

An. ehd. n:o 22 Uutta verolakia koskevan a.rm. es. pyytämisestä ensi valtiopäiville (Liitteet $II_{,2}$., siv. 14) luki julki ed. **Kallio** ja **lähetettiin se valtiovarainvaliokuntaan.**

Eri aloja koskevia.

An. ehd. n:o 37 Manttaaliin pannun maan vapauttamisesta vankeinkuljetusrasituksesta (Liitteet $V_{,31}$., siv. 215) luki julki ed. **Huoponen** ja lähetettiin se tehdystä ehdotuksesta **laki- ja talousvaliokuntaan.**

Tulli- ja muiden maksujen alentamista koskevia.

An. ehd. n:o 40 Iltamien toimeenpanemisesta kannettavien erilaisten maksujen lakkauttamisesta (Liitteet $II_{,6}$., siv. 28) julkiluki ed. **Huoponen** ja lähetettiin se tehdystä ehdotuksesta **valtiovarainvaliokuntaan.**

An. ehd. n:o 33 Sokerin tullin alentamisesta (Liitteet $II_{,5}$., siv. 26) julkiluki ed. **I. Hoikka** ja lähetettiin se tehdystä esityksestä **valtiovarainvaliokuntaan.**

Terveys- ja sairashoitoa koskevia.

An. ehd. n:o 15 Keuhkotautiparantolan perustamisesta Etelä-Pohjanmaalle (Liitteet $VI_{,16}$., siv. 73) julkiluki ed. **Malmivaara**, ehdottaen sen lähetettäväksi anomusvaliokuntaan.

An. ehd. n:o 61 Keuhkotautisia varten aijottujen kansanparantolain perustamisesta ja yhden semmoisen sijoittamisesta Kuopion lääniin (Liitteet $VI_{,14}$., siv. 64) julkiluki ed. **Virkkunen** pyytäen sen lähettämistä anomusvaliokuntaan.

An. ehd. n:o 32 Houruinhoitolaitoksen perustamisesta Rovaniemelle (Liitteet $VI_{,17}$., siv. 75) julkiluki ed. **I. Hoikka.**

An. ehd. n:o 51 Määrärahan myöntämisestä mielisairaalain laajentamiseen ja uusien rakentamiseen sekä yhden sellaisen sairaalan rakentamisesta Oulun seutuville (Liitteet VI,18., siv. 79) julkiluki ed. **Karhi,** pyytäen sen lähettämistä anomusvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. **von Alfthan:** Jag anhöll närmast om ordet i anledning af hr Virkkunens petition om sanatorier för tuberkelsjuka. Denna petition är utan tvifvel i hög grad behjärtansvärd. Såsom tuberkulosen utbreder sig här i landet, så äro vi tvungna att i vida högre grad än hittills söka få sanatorier till stånd. Därom är ingenting annat än godt att säga. Emellertid blir detta sätt att kämpa tuberkulosen genom sanatorier i det närmaste att slå vatten i danaidernas såll, ty inga statsmedel räcka till att bygga de sanatorier, som tuberkulosens stora utbredning skulle kräfva. Enligt min tanke ligger den väsentliga hufvudorsaken till tuberkulosens öfverhandtagande däri, att hela vårt folks diet under de senaste decennierna råkat på alldeles galna vägar. Ju högre upp mot norden ett folk bor, desto mer behöfver det riklig fettnäring och emellertid har under de senaste decennierna vårt folks diet just på detta område gått starkt tillbaka. Redan från den spädaste åldern erhåller största delen af folkets barn ytterst sparsamt fettnäring, och detta är en af skuggsidorna i vår så lysande smörexport. Förr i världen, då smöret icke hade större värde, såg man till att de späda barnen fingo god mjölk, och likaså var det med smöret, som då användes till folkets behof. Nu föder man barnen med skummad mjölk och med kaffe och dylikt, hvilket gör, att de från början träda ut i lifvet med dålig kroppskonstitution, och innan vi på detta område träda in på bättre vägar, komma inga sanatorier i världen att kunna häjda tuberkulosen. Denna sak ligger mig mycket om hjärtat, emedan jag vid 1894 års landtdag sökte, ehuru förgäfves, rikta uppmärksamheten därpå, och då saken nu kommit upp genom hr Virkkunens petition, ber jag att få rikta uppmärksamhet på detta sakförhållande. Det har visat sig i andra länder, som hafva en afsevärd smörexport, i Sverige och särskildt i Danmark, att det är nödvändigt, om man vill hålla på därmed, att ersätta bristen på fett för folket genom andra lätt smältbara och billigare ämnen, som står folket till buds. Och detta kan icke lösas på annan bas än margarinfabrikationen. Margarinet är till sitt närings- och förbränningsvärde lika med smöret. Den enda skillnaden är att margarinet har en obetydligt högre

smältpunkt och därför icke fullt lika lätt assimileras af matsmältningsorganen och att det icke till sin smak är jämförbart med smöret. Men i näringsvärde är det lika och prisskillnaden är enorm. Vi hafva försökt ersätta i detta land bristen på fettnäring genom att importera amerikanskt fläsk, men för det första är fettet i denna form svårare smältbart, och sedan är det icke för den yngre barnaåldern att likställa med margarin, och jag håller därför före att, innan tvänne stora reformer på folkdietens område i landet genomföras, man förgäfves försöker bekämpa tuberkulosen. Den ena är, att de, som vilja syssla med folkets upplysning, — särskildt lägger jag detta kvinnorna på hjärtat, som stå saken närmas — må göra det klart för mödrarna att späda barn böra få ordentlig fet mjölk och vidare för att yttermera göra den mera vuxna och fullvuxna befolkningen motståndskraftigare emot tuberkelsmitta, måste denna befolkning hafva ett billigare fettämne till daglig mat. Jag vill icke göra några särskilda yrkanden i detta sammanhang, men vill hoppas, att regeringen skall taga frågan om margarinet, som åter kom upp vid 1900 års landtdag, under ompröfning och se till, att vi på detta område åstadkomma något, som jag anser vara en viktigare demokratisk reform än en stor del af de öfriga, som här nu upptagit vår tid.

Ed. **af Ursin**: Minä pyydän saada mitä lämpimimmin kannattaa herra Virkkusen anomusta. Se koskee asiaa, joka on äärettömän tärkeä, koko meidän työväen ja ylipäänsä alempien kansankerroksien etua. Minä kyllä luulen, että tuberkuloosia voi vastustaa parantoloilla, enkä minä katso asiaa niin pessimistiseltä kannalta kuin viimeinen puhuja. Vaikka asia kyllä kysyy varoja, ovat ne saatavat käytettäviksi asianomaisilta.

Minä pyysin puhevuoroa kuitenkin etupäässä huomauttaakseni eräästä seikasta. Täällä Suomessa on, niinkuin viime aikoihin asti ulkomaillakin, ajateltu pääasiallisesti vaan suuria parantoloita. Mutta nykyään on ruvettu ajattelemaan, että ehkä sittenkin parempi on perustaa koko joukko pieniä parantoloita ympäri maata. Ruotsissa on »Nationalförening till tuberkulosens bekämpande» äsken asettanut erityisen komitean harkitsemaan, eikö olisi syytä perustaa tämmöisiä pienempiä parantoloita paljoa suuremmassa määrässä, ja tämä komitea on antanut siihen myöntävän vastauksen. Kysymys on semmoisten parantoloiden perustamisesta, joihin mahtuisi vaan 12—15 henkeä ja maksaisi noin 25,000 mk. Voi sanoa, että nämä parantolat ovat oikeastaan kuntien perustettavat. Mutta minä, joka olen harrastanut asiaa paikkakunnallani jo monta vuotta, olen saanut kokea että Suomen toinen kaupunki on niin köyhä,

että se ei jaksa semmoista parantolaa perustaa edes 12 hengelle.

Minä en rakasta pitkiä remissikeskusteluja enkä senvuoksi tahdo nytkään esittää niitä syitä, joiden nojalla minä tämän ehdotuksen teen. Mutta minä pyydän vaan sulkea tämän ruotsalaisen tuberkuloosiyhdistyksen mietinnön anomusvaliokunnan suosioon, johonka tämä anomus luultavasti remitteerataan.

Muuten meidän tietysti tulee harrastaa tätä asiaa monella muulla keinoin, mutta tulisi liian pitkäksi ruveta niitä täällä esittämään. Lyhyesti sanoen meidän tulee tehdä hyvin paljon alempien kansankerrosten kohottamiseksi aineellisessa suhteessa, se on se varsinainen parannuskeino ja se, joka tepsii. Meidän tulee etupäässä parantaa asumusoloja. Siihen on jo semmoinen suuri auktoriteetti kuin professori Behring suorastaan viitannut.

Muuten pyydän vielä lopuksi saada huomauttaa, että on kyllä helppo sanoa, niinkuin viimeinen puhuja sanoi, että meidän täytyy antaa lämmintä maitoa lapsille, jotta ne paremmin säilyisivät, ja meidän täytyy antaa heille ylipäänsä enemmän rasvaaineita. Minä olen samaa mieltä, mutta mistä tämä lämmin maito ja mistä nämä rasvaaineet aina otetaan, kun ei ole varoja. Muuten olen siinä samaa mieltä, vaikka tiedän että moni minun aatetovereistani on toista, että margariini on suuremmassa määrässä otettava käytäntöön, niinkuin viimeinen puhuja on ehdottanut.

Ed. **Tervaniemi**: Edustaja Hoikka on jo periaatteellisesti tuonut esille sen tärkeän kohdan että koko Peräpohjola ja Lappi kaipaa suuresti mielisairaalaa eli houruinhoitolaitosta syystä, että se on kovin laaja alue, ja että siellä on vaikeata kauvas kuljettaa sairaita, ja koska siellä niinkuin Kittilässä, Inarissa ja Utsjoella asti on monta mielisairasta, joita on tahdottu sairashuoneeseen, voimatta sitä pitkän matkan vuoksi kuitenkaan tehdä. Vähää ennen tänne lähtöäni Inarista asti kuljetettiin 2 mielisairasta, joista vain toinen sai Oulussa sijaa, ja toinen lähetettiin takaisin odottamaan siksi, kunnes sijaa saadaan. On kovin ikävää, että mielisairaaloita tykkänään puuttuu niin suurella alueella kuin koko Peräpohjola ja Lapinmaa ovat, joissa muutenkin on hankalat kulkuneuvot tai ei niitä ole ensinkään. Jos vihdoinkin saadaan noihin seutuihin maantiet, niin olisi suotavaa, että mielisairaala olisi niin lähellä kuin Rovaniemellä, ettei tarvitsisi enään edemmäksi lähteä kuljettamaan. Pyydän lämpimästi kannattaa edustaja Hoikan tekemää ehdotusta.

Ed. **Alkio**: Minäkin pyydän saada lämpimästi kannattaa kumpaakin tehtyä anomusta. Mutta pyydän evästykseksi saada tuoda esiin muutamia seikkoja. Myöskin etelä-Pohjanmaalle oli aikomus tämän eduskuntakokouksen alussa anoa samallaisen houruinhuonelaitoksen perustamista. Siitä ajatuksesta kuitenkin luovuttiin, kun saatiin kuulla, että ollaan aikeissa Oulun tienoille anoa tällaisen laitoksen perustamista ja että tämä ajatus jo hallinnollisissakin piireissä on jossain määrin saanut kannatusta. Nyt kun täällä on kuitenkin tuotu esiin kaksi anomusta, jotka tarkoittaisivat kahden houruinhoitolaitoksen perustamista Pohjanmaalle, pyydän Ouluun ehdotetun houruinlaitoksen paikan suhteen huomauttaa, että siinä tapauksessa, jos molemmat nämä tulisivat rakennettaviksi, niinkuin minä puolestani kyllä toivoisin, toinen niistä, nimittäin se, joka on Ouluun ehdotettu, sijotettaisiin Oulun läänin eteläosaan. Vaasan lääni tulisi silloin enemmän hyötymään siitä laitoksesta ja kenties lähimmässä tulevaisuudessa ei tarvitsisi sinne uutta sellaista perustaa. Etelä-Pohjanmaalla on hiljakkoin kerätty tilastoa, vaikka se ei ole vielä kokonaan valmis. Minulle kirjoitetaan sieltä, että 55 kunnasta on saatu tilastollisia numeroita hourujen lukumäärästä. Niissä on ollut 850 à 900 hourua, joista ainoastaan 73 oli saanut sijaa yleisissä houruinhoitolaitoksissa. Huomaamme siitä tilastosta, jonka edustaja Karhi täällä anomuksen perusteluissa esitti, mitenkä ulkomailla ollaan monessa suhteessa hourujen hoitoon nähden pitemmällä kuin meillä. Tähän nähden ajattelen ettei ole mikään yllätys, jos eduskunta päättäisi ottaa molemmat anomukset huomioon ja valiokunta ehdottaisi kumpaisenkin hourunhoitolaitoksen rakennettavaksi, mutta niin, että tämä, mikä täällä on ehdotettu Ouluun sijoitettavaksi, rakennettaisiin Oulun ja Vaasan läänien rajamaille.

Ed. **Kares**: Näissä molemmissa, sekä edustaja Virkkusen että ed. Karhin esittämissä anomusehdotuksissa, on kaksi puolta, nim. ensin yleispuoli, jolla tarkoitetaan näiden laitosten, keuhkotautiparantolain ja mielisairaslaitosten, laajentamista ja uusien rakentamista yleensä koko meidän maassamme, ja toinen puoli, joka tarkoittaa näiden laitosten rakentamista johonkin erityiseen seutuun maassamme. Olen pyytänyt puheenvuoroa erityisesti evästääkseni asianomaista valiokuntaa sillä toivomuksella, että se näitä molempia anomuksia pohtiessaan kääntäisi päähuomion tuohon yleiseen puoleen s. o. näiden laitosten laaajentamiseen ja uusien rakentamiseen koko maassa. Koska miltei jokaisesta maamme osasta edusmiehiä on evästetty tämänsuuntaisilla toivomuksilla, olisi valiokunnan ehdottomasti tar-

kasti harkittava, missä määrin valtiovaroja on käytettävissä näihin kumpaankin tarkoitukseen, sillä ne molemmat ovat ehdottomasti tunnustettavat sellaisiksi, että niihin on yhteiskunnan velvollisuus varoja käyttää niin paljon kuin yleensä mahdollista on. Tämän selvityksen ohessa olisi valiokunnan koetettava esittää eduskunnalle joku varma suunnitelma, järjestelmä, jonka mukaan näitä molempia laitoksia lähimmässä tulevaisuudessa meidän maahamme perustettaisiin, ottaen tässä suunnitelmassa, järjestelmässä, tarkasti huomioon kunkin maanosan tarpeet ja olosuhteet ympärillä olevilla seuduilla. Ellei tällaista tarkkaa suunnitelmaa, järjestelmää ole eduskunnalla, niin jäämme näissä molemmissa hyvinkin säälittävissä ja huomiota ansaitsevissa asioissa aina riippuviksi asianomaisten paikkakuntien anomuksista y. m. seikoista. Kyllä kai ehdottomasti on vaadittava että taisteltaessa sellaista yleistä kansan tautia vastaan kuin keuhkotauti on, on välttämätön tarkasti mietitty suunnitelma, jota toteutetaan kautta maamme ja määrätyssä järjestyksessä. Tämän toivomuksen, että valiokunta tekisi tämän suunnitelman kaikkia maanosia silmällä pitäen ja samalla selvittäisi, missä määrin varoja on käytettävissä näihin tarkoituksiin, minä tahtoisin valiokunnalle esittää.

Ed. **Käkikoski**: Minä pyysin puheenvuoroa lausuakseni iloni ja kiitollisuuteni siitä, että nämä terveydenhoitoa koskevat anomusehdotukset ovat eduskunnalle esitetyt. Nyt jos milloinkaan meidän kansamme menestys ja tulevaisuus riippuu siitä, että meillä on terve sielu terveessä ruumiissa. Nykyänsä kansa kaikkialla kiihkeästi odottaa eduskunnalta voimakkaita toimenpiteitä terveydenvaarojen torjumiseksi. Kansa odottaa meiltä kieltolakia, ja kansa odottaa meiltä voimakkaita toimenpiteitä keuhkotautia vastaan. Nämä anomusehdotukset, jos mitkään, ovat kansan syvien rivien sydämestä lähteneet. Täällä lausuttiin, ettei voida kaikkea saada aikaan parannuslaitosten ja suurten sairashuoneiden kautta. On ymmärrettävä, etteivät ne kaikkea voi toimittaa. Ymmärrettävä myös on, että voimakkaalla ruualla on suuri merkitys, ja olen kiitollinen tohtori Alfthanille, joka on kiinnittänyt huomiota siihen että rieskamaidon käyttäminen on meijerilaitoksen kehittyessä joutunut syrjään. Mutta toivottava on, että nämä parannuslaitokset, nämä sairaalat voivat kasvattaa kansaa ymmärtämään ruuan merkitystä, ja kaikkein tärkeintä on se, että ne kasvattavat kansan ymmärtämään raittiin ilman merkitystä. Samoin kuin kaikki auktoriteetit ovat sanoneet ja kokemuksesta on huomattu, on voimakkain ase keuhkotautia vastaan puhdas ilma. Mutta meidän kansa tässä suhteessa ei käsitä omaa parastansa. Kun kulkee maaseudulla ja näkee, että talvisaikaan

varsinkin ovat ikkunat aivan tyyni tarkoin kiinni liimattuina, niin tulee ajatelleeksi, mikähän on helpompi meidän kansallemme: karkoittaa väkijuomat, vai avata ikkunat. Luullakseni kaikkein paras, mitä nämä parannuslaitokset voivat tehdä, on se, että ne opettavat meidän kansaamme raittiin ilman merkitystä ymmärtämään, ja silloin on tosiaankin ulkopuolella sairashuoneita kansallemme annettu ase käteen taistelussa keuhkotautia vastaan.

Samalla kun iloitsen näistä ehdotuksista keuhkotautiparantolojen perustamiseksi, olen kiitollinen siitä, että on täällä puhuttu myös mielenvikaisten puolesta. Jokainen meistä, joka maaseudulla on asunut ja elää, on tuntenut tuskaa ja katkeruutta siitä tylyydestä, jolla mielisairaita kohdellaan. Näkee mielisairaita, jotka ovat huoneen nurkkaan rakennettuun karsinaan kytkettyinä, näkee vielä onnettomia, jotka ovat rautakahleilla kiinni, ja kun nämä mielettömät toivottomina kahleitaan kalistelevat, silloin tapahtuu toisinaan, että nuoret ihmiset nauravat näille ponnistuksille. Ei tähän hoidon puutteeseen ole syynä vain tylyys ja tunnottomuus, vaan syynä on todella se, että ovat parantolat niin kaukana, että on mahdotonta toimittaa heille järkiperäistä hoitoa.

Kannatan lämpimästi näitten ehdotusten lähettämistä valiokuntaan.

Ed. **Karlsson**: Äfven jag ber på det varmaste att få understöda de gjorda petitionsförslagen om inrättande af lungsotssanatorier. För att nämnvärdt motverka spridningen af tuberkulosen erfordras ju nog, såsom också tidigare framhållits af hr von Alfthan, enorma summor, om detta skall genom sanatorier ernås, men vi få ingalunda låta afskräcka oss däraf. Jämsides som staten bör vidtaga åtgärd för sanatoriers inrättande bör staten också gynna uppkomsten af sanatorier på frivillighetens väg. Vi hafva ju redan i landet åtminstone ett dylikt mönstergillt sanatorium, helt och hållet på privat initiativ tillkommet. Detta sanatorium har existerat åtskilliga år utan understöd af statsverket, åtminstone utan något nämnvärdt sådant. Oaktadt vistelsen vid ett sådant privat sanatorium ställer sig jämförelsevis dyr, hafva likväl alla platser en stor del af året varit besatta. Skulle staten bidraga med nämnvärda summor för de årliga underhållen af dyliga privata sanatorier, antager jag att medlemsafgifterna för patienterna kunde sänkas betydligt, hvarigenom tillfälle skulle beredas för ett vida större antal att söka sig in i dessa anstalter och där åter vinna hälsa. Jag skulle därför be utskottet fästa sin uppmärksamhet äfven vid detta sätt att få sanatorier till stånd, nämligen att staten

skulle gifva bidrag till möjligen uppkommande och nu redan förefintliga privata sanatorier.

Ed. **Pykälä**: Joka oloja tuntee, tietää, että muutamissa kunnissa on mielivikaisten hoito hyvin tuntuva menoerä. Hän tietää myöskin, että on hyvin vaikea saada mielivikaisia hoitoon, syystä että on hoitolaitoksia niin vähän. Meillä Itä-Suomessa Käkisalmessa on eräs hoitolaitos, mutta se on käynyt pieneksi siksi, että sinne tuodaan sairaita Pohjanmaalta asti. Oman paikkakunnan mielisairaat joutuvat olemaan paljon yksityisten hoidossa. Ilolla havaitaan senvuoksi, että nyt ehdotetaan Pohjanmaalle rakennettavaksi hourujenhoitolaitos ja kannatan minäkin lämpimästi sitä, että tällainen laitos mahdollisimman pian eduskunnan päätöksen perustuksella saataisiin aikaan. Silloin kykenisi Käkisalmen laitoskin paremmin tyydyttämään paikkakunnallisia tarpeita.

Ed. **Karhi**: Täällä on jo kosketeltu muutamiin syihin, jotka vaikuttavat, että keuhkotauti suuressa määrin on maalla levinnyt, ja myöskin koetettu esittää apukeinoja, mutta tahtoisin vielä kiinnittää huomiota erääseen kohtaan. Meidän maassamme nykyään maalaisväestölle lähetetään neuvojia kaikenlaisia. Meillä opetetaan maalla, kuinka meidän pitää vasikoita hoitaa, varsoja hoitaa, miten kyntää, kylvää j. n. e., ja tähän on tuhlattu valtiovaroja melkoisesti paljon, mutta ei ole ollenkaan kiinnitetty huomiota siihen, miten meidän lapsiamme pitäisi hoidettaman. Pyydän senvuoksi sen valiokunnan pohdittavaksi, minne asia menee, esittää, eikö voitaisi samalla, kun perustetaan sairaaloita, myöskin asettaa jonkunlaisia terveydenhoidonneuvojia, jotka kävisivät maaseudulla opastamassa, kuinka pitäisi lapsia hoitaa, kotia pitää puhtaana j. n. e. Tämän avulla, minä luulen, voitaisiin saada paljon enemmän terveyttä aikaan ja estää sairautta, kuin yksinomaan sairaaloita perustamalla. Tämä tästä.

Sitten täällä edustaja Alkio huomautti siitä, että on pyydetty Rovaniemelle hoitolaitosta mielenvikaisia varten ja niinikään Oulun tienoille. Minun nähdäkseni anomuksentekijä, joka Rovaniemelle hoitolaitosta anoi, tarkoitti ainoastaan pienempää vastaanottolaitosta. Sen anomuksen tarkoitus taas, jonka minä luin, on saada toimeen Oulun tienoille suurempi keskuslaitos, jossa voitaisiin säilyttää parantumattomia sairaita pitempiä aikoja. Edustaja Alkio huomautti vielä sitäkin, että Oulun tienoille ehdotettu hoitolaitos voitaisiin siirtää vähän etelämmäksi, mutta tätä ehdotusta tahtoisin vastustaa, siitä syystä että Tampere, jossa on yksi hoitolaitos, on siksi lähellä

Etelä-Pohjanmaata, ettei mainittua laitosta voi siirtää enää etelämmäksi. Sitäpaitsi vielä kun ottaa huomioon, että vasta tulee rakennettavaksi Oulusta rautatie itäänpäin ja Kuusamoon päin, silloin on keskipiste Oulu ja silloin on paras sinne kuljettaa sairaita. Olen tahtonut erityisesti tästä huomauttaa sille valiokunnalle, johon tämä asia menee.

Ed. **Arajärvi**: Kun valiokunta tulee käsittelemään esillä olevista anomuksista johtuvia miljoonakysymyksiä, niin minä puolestani kehoittaisin valiokuntaa eritoten pitämään silmällä sitä seikkaa, eikö meillä tämänluontoisia laitoksia voitaisi saada aikaan tuntuvasti vähemmillä menoerillä, kuin millä niitä tähän asti on rakennettu. Meillä on tavallisesti lähdetty ulkomailta oppia ottamaan, milloin tämänluontoisia keskuslaitoksia rakennetaan, ja kaiken muun opin lisäksi sieltä tuodaan myöskin se ajatus, että meidän pitää laittaa ne ainakin yhtä komeat kuin ulkomailla, jos ei jonkun verran muhkeammatkin, niin että osaamme niitä myöhemmin näyttää, kun ulkomaalaiset tulevat meille katsomaan, kuinka leveiksi ja komeiksi ne on laitettu. Minä luulen puolestani, että meillä tässä suhteessa yleensä on tehty syntiä ja haaskattu valtiovaroja, jonka johdosta kehoittaisin valiokuntaa tätä seikkaa erityisesti silmällä pitämään.

Ed. **Ala-Kulju**: Pyydän minäkin lämpimästi kannattaa näitä molempia laitoksia, joista nyt on anomusehdotuskin tehty, varsinkin sitä, mikä on ehdotettu Etelä-Pohjanmaalle. Mitä keuhkotautia poteviin tulee, niin harva on semmoisissa olosuhteissa, että hänellä kotona on saatavana sellaista hoitoa, joka on aivan välttämätön keuhkotautiselle voidakseen tästä taudista parantua, ja sitäpaitsi vielä hän on vaarassa olla tartunnan levittäjänä kotonansa. On nähty että meidän kansamme ei ollenkaan vielä niin paljon, kuin olisi tarpeen, tunne vaaraa, mikä on tartunnalla keuhkotaudin levenemisessä. Mutta jos oltaisiin tilaisuudessa lähettämään sairaita parantolaan, siitä olisi suuri etu. He eivät olisi olleet tätä vaarallista tautia tartunnallaan levittämässä, ehkäpä voisivat saada terveytensä takaisin, ja parantolasta palatessaaan osaisivat paremmin muille selittää, kuinka varovainen täytyy olla, ettei tämä tauti tartunnan kautta leviäisi. Edustaja Käkikoski on täällä jo lämpimin sanoin kuvaillut sitä sydäntä särkevää tilaa, missä semmoiset mielisairaat ovat, jotka kotonaan tulevat hoidettaviksi, mutta on vielä yksi näkökohta huomattava. Useinkin ne tulevat olemaan samassa huoneessa muitten perheenjäsenten kanssa, niinkuin edustaja Käkikoski sanoi, ehkä jollakulla aidalla tai häkillä eroitettuna toisistaan. Huoneessa asuu mahdollisesti pieniä lapsia. Ne

tulevat saamaan säikähdyksiä ja semmoisia kohtauksia näitten mielisairaitten tekoja nähdessään, että monta kertaa tämän tähden joutuvat itse kärsimään samoja onnettomuuksia. Tämmöisiä tapauksia on siellä meidänkin puolessa ollut nähtävänä. Ehdotetut laitokset ovat senvuoksi sangen kipeän tarpeen vaatimia ja lämpimästi toivon, että valiokunta jonkun keinon keksisi asiantilan parantamiseksi.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi, lähetettiin viimeksiesitellyt **neljä anomusehdotusta anomusvaliokuntaan**, jonne asiassa pidetty keskustelu oli pöytäkirjanotteena myötäseuraava.

Muutoksia Rikoslakiin koskevia.

An. ehd. n:o 26 Rikoslain 20 luvun 7 §:n muuttamisesta (Liitteet III,18., siv. 73) luki julki edustaja **Räsänen** ja lähetettiin se **lakivaliokuntaan.**

Uusia ratoja koskevia

anomuksia esittelemään ryhdyttäissä puheenvuoron saatuaan lausui:

Ed. **Ahmavaara**: Kun rautatieanomuksia näkyy olevan esityslistalla hyvinkin monta, rohkenen lausua toivomuksen, että anomuksista luettaisiin ainoastaan ponnet. Me tiedämme jo ulkoapäin, että anomukset ovat pitkiä ja että kaikki radat ovat kannattavia. Sitten kun pöytäkirja tulee painetuksi, on meillä jokaisella tilaisuus anomuksiin kyllä tutustua. (Hyvä! Hyvä!).

Edustaja Ahmavaaran **ehdotus hyväksyttiin.**

An. ehd. n:o 14 Rautatielinjan tutkimisesta Ylivieskan asemalta Haapajärven kautta Iisalmeen ja Alapitkän asemalta Joensuuhun sekä arm. es. näiden ratojen rakentamisesta (Liitteet VII,10., siv. 36), jonka ponnet luki julki edustaja **Pesonen**, lähetettiin **rautatievaliokuntaan.**

An. ehd. n:o 17 Rautatielinjan tutkimisesta Sortavalasta Koirinojan kautta Suojärvelle sekä arm. es. radan rakentamisesta (Liitteet VII,44., siv. 140), jonka ponnet luki julki edustaja **Repo**, pyytäen sen lähettämistä **rautatievaliokuntaan.**

Tämän johdosta käytti puheenvuoroa:

Ed. **Leppälä**: Pyydän yhtyä nyt tehtyyn anomukseen Sortavalan-Suojärven radasta. Teen sen eduskunnan istunnossa

siitäkin syystä, etten ollut tilaisuudessa allekirjoituksellani tehtyyn anomukseen yhtymään. Ja tahtoisin siihen vielä vähän lisätä, jo senkin tähden, että rautatievaliokunnassa ei tietääkseni ole ketään, joka erikoisesti harrastaisi Raja-Karjalan oloja.

Olisi paljonkin puhumista tämän radan taloudellisesta kannattavaisuudesta ja hyödystä samoin kuin sen suuresta kansallisesta merkityksestä, puhua niitten paikkakuntain, joitten läpi rata tulee kulkemaan, miljoonametsistä, rikkaista rauta- ja metallikaivoksista, suurista koskista tehtaineen ja liikevoimineen, joita voisi mahdollisesti käyttää rautatienkin liikenteeseen, puhua tästä radasta tärkeän liikkeen välittäjänä ja kauppatienä. Mutta jätän tämän kuitenkin tästä yksityisesti puhuakseni rautatievaliokunnan jäsenten kanssa.

Kuitenkaan en voi olla mainitsematta eräästä seikasta, joka jonkun verran tulee painamaan silloin, kun tulee kysymys, mitkä niistä rautatieanomusten suunnista, jotka täällä tulevat tehtäviksi, ovat tärkeimmät. Me olemme paljon velkaa Karjalan kärsineelle kansalle. Sieltä on niitetty hengen vainiolla sellainen sato, että muu Suomi personallisine kykyineen jää sen rinnalla varjoon. Sieltä on Kaleva ja Kanteletar, jotka ovat avanneet meille valtain salien ovet ja kohottaneet osaltaan Suomen kansan henkisesti rikkaimpien kansojen joukkoon. Me olemme pystyttäneet patsaan näitten runojen kokoojalle, mutta mitä me olemme tehneet sille kansalle, jonka keskuudesta runot ovat löytyneet? Vielä tänäkin päivänä karjalainen sanoo meitä »Ruotseiksi», jotka olemme tehneet vähän tai ei mitään heidän eteensä. Se, joka tämän on kuullut, tekisi kaikkensa herättääkseen karjalaisissa sen tunnon, että hän on suomalainen veli suuressa suvussa. Tämän puheena olevan radan rakentaminen varmaankin likentäisi heitä Suomen kansaan, josta he vielä tuntevat itsensä niin erillään oleviksi. Se olisi myöskin perustuskiven laskemista sille sillalle, »mi kansani yhteen tois» ja varmaankin sillä olisi myöskin merkitystä sitomaan meidän nyt niin hajanaisia voimia yhdeksi tekemään työtä yhteisvoimin koko Suomen suuren suvun menestykseksi ja onneksi.

Tämän sanottuani toivoisin, että anomus lähetettäisiin rautatievaliokuntaan.

An. ehd. n:o 17 lähetettiin **rautatievaliokuntaan.**

An. ehd. n:o 30 Kannatusta valtion varoista yksityisradalle Oulusta Vaalaan sekä rautatielinjan tutkiminen valtion kustannuksella Vaalasta Oulunjärven pohjoispuolitse Kajaaniin (Liitteet VII, 6, siv. 24), jonka

ponnet luki julki ed. **Karhi** ehdottaen sen lähettämistä rautatievaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausui:

Ed. **Castrén**: Jo viime valtiopäivillä oli minulla kunnia ehdottaa Vaalan radan rakentamiseksi samanlainen ponsi, jonka anomuksentekijä on julkilukenut. Pitemmässä lausunnossa osoitin minä silloin, mitä verratonta kansantaloudellista hyötyä Vaalan radan rakentaminen tuottaisi sekä Kajaanin takapuolella olevalle maakunnalle että sille maakunnalle, jonka läpi se tulisi kulkemaan. Katson tarpeettomaksi tässä tilaisuudessa uusia kaikkia niitä syitä, joita minulla viime valtiopäivillä oli kunnia esiintuoda Vaalan radan rakentamiseksi. Kannatan lämpimästi anomusehdotuksen lähettämistä valiokuntaan, ja toivon että valtiovaliokunta puolestaan keksii keinoja radan toteuttamiseksi huolimatta siitä, että valtiovaramme tätä nykyä ovat varsin niukat.

Ed. **Ahmavaara**: Minä pyydän myös saada lämpimästi yhtyä tätä anomusta kannattamaan sitäkin paremmalla syyllä, kun siinä vaaditaan niin vähän, ettei sitä ole mahdoton antaa nykyisistäkään niukoista valtiovaroista, mitkä meillä on rautateihin käytettävänä. Ja kun sen lisäksi tämä rautatieratakysymys on ollut 20—30 vuotta päiväjärjestyksessä, jopa niinkin lähellä, että sen rakentaminen on ollut välistä aivan tulemaisillaan päätökseksi, niin luulisin, että tämä on todella sellainen anomus, johon pitäisi jo vihdoin viimein tulla myöntävä vastaus. Tietysti on paljon muitakin yhtä tärkeitä, mutta minulla on se käsitys, että nykyiset käyttövarat ovat niin niukat, etteivät ne isompiin vaatimuksiin riitä.

Ed. **Heikkinen**: Sen lisäksi, mitä on anomuksessa esiin tuotu, tahdon vielä mainita eräistä asianhaaroista. Jokainen meistä tietää, missä asemassa Kajaanin kihlakunta on. Se on tullut kautta Suomen kuuluksi. Kuka nytkin on sanomalehtiä katsellut, on huomannut, että ahtaat olot ovat siellä vallitsemassa. Saimme takatalven nytkin. Rehua ei ole, elukoita kuolee nälkään, niin on kotiseudultani ilmoitettu. Hätää ja kurjuutta siellä on. Kevät menee pitkäksi; seuraus: »Minkä vilu viivyttää, sen halla tavoittaa». Aina on sieltä kuulunut hätää ja puutetta, koska ei siellä ole ollut leipää. Näyttää siltä, kuin muu Suomi ei tahtoisi nälkäistä auttaa. En vetoakaan siihen, mutta ainoastaan omaan hyötyyn, joka koko Suomelle olisi tästä rautatiestä.

Muistakaa, etelä-suomalaiset, sielläkin elää yksi laaja kansan ryhmä, kainulaiset, sen takana on toinen kansanryhmä, sen nimi on venäjän-karjalaiset. Siellä elää satakuntatuhatta henkilöä suuressa puutteessa. Ne ovat pyytäneet minua tuomaan tänne heidän toivomuksensa ja se on se, että heidän aineellinen tilansa on ensin korjattava, sitten vasta korjautuu heidän henkinen tilansa. Ja sen aineellisen tilan korjaamiseksi minä pidän kulkuneuvojen parantantamista välttämättömänä. Täällä on lausuttu maamme rahavaroista, että ne eivät olisi niinkään runsaat, mutta tässä tarvitaan ainoastaan pieni laina-apu, että saataisiin rakennetuksi rautatiepätkä Oulusta Vaalaan ja koneellinen tutkimus toimeenpannuksi Kajaaniin ja Nurmekseen saakka.

Sen lisäksi mitä äskeiset puhujat ovat maininneet radan kannattavaisuudesta ja siitä, että sen tarpeellisuus on jo kauan ollut tunnustettu, tahtoisin lisäksi huomauttaa tuosta aarteesta, mikä nykyisin piilee koskissa. Tarkoitan sähkön käyttämistä kulkulaitoksissa ja teollisuudessa. Sähkövoimia on mahdollista sen radan varsilla saada ensiksi Oulujoen suurista koskista, toiseksi Kiehimäen koskista, kolmanneksi Ämmäkoskesta ja ja neljänneksi Kuhmon koskista, joitten poikki se olisi johdettava. Radan rakentaminen olisi siis jo tavallaan kansallinen tehtävä. Kannattavaisuutensa se voisi saada radan varsilla olevista vuolukivikallioista ja kalkkivuorista, joita se tulisi kohtaamaan. Sen lisäksi maanviljelys ja karjanhoito ei sielläkään ole mahdoton sitten kun kulkuneuvoja saadaan, sillä kulkuneuvojen saatua voitaisiin ryhtyä viljelemään niitä suuria soita, joita Kajaanin kihlakunnassa on ja jotka valtion insinööritutkimukset ovat tuoneet päivän valoon. Näistä tutkimuksista voisi rautatiekomitea saada hyvin tarkkoja ja todenperäisiä tietoja. Jo kalastusasetuksesta keskusteltaessa viittasin niihin suuriin metsiin, joita Kajaanin kihlakunnassa on, ja joista, jos rautatie tulisi niitä lähelle, koituisi maallemme runsas tulolähde. Sinne varmaan myös perustettaisiin suuria tehtaita, sillä nyt jo on miljoonamiehiä yhtynyt tälläisia tarkoituksia varten, toivossa, että mainittu rata rakennetuksi tulee. Ja vielä enemmän näyttää olevan toiveita, jos saadaan rata jatketuksi niin pitkälle, että se yhdistää Kajaanin ja Nurmeksen seudut. Olisipa ollut toivottavaa, että rata olisi ehdotettu vedettäväksi vielä halki nälkämaan Venäjän Karjalan puolelle saakka, mutta tällainen ajatus nyt lienee mahdottomuus, joten täytyy tyytyä ehdotettuun matkaan. Kannatan siis kaikin puolin anomusta.

Ed. **Hoikka, I.**: yhtyi anomuksentekijöihin sekä edellisiin puhujiin, kannattaen anomuksen lähettämistä rautatievaliokunnan lähemmin harkittavaksi.

An. ehd. n:o 30 lähetettiin **rautatievaliokuntaan.**

An. ehd. n:o 54 Rautatien rakentamisesta Lahden asemalta Heinolan kaupungin kautta Jyväskylän kaupunkiin (Liitteet VII,24. siv. 74), jonka ponnet julkiluki ed. **Soininen,** lähetettiin **rautatievaliokuntaan.**

An. eh. n:o 56 Rautatien rakentamisesta Savonlinnasta Mikkelin kautta Jyväskylään (Liitteet VII,28, siv. 70), jonka ponnet julkiluki ed. **Kares,** lähetettiin **rautatievaliokuntaan.**

An. ehd. n:o 62 Rautatien rakentamisesta Suonnejoen asemalta Savon radalla Suolahden asemalle Haapamäen—Jyväskylän—Suolahden radalla (Liitteet VII,22, siv. 68), jonka ponnet julkiluki ed. **Virkkunen,** lähetettiin **rautatievaliokuntaan.**

An. ehd. n:o 65 Rautatien rakentamisesta Viipurin asemalta Koiviston satamaan (Liitteet VII,86, siv. 116), jonka ponnet julkiluki ed. **Arokallio,** pyytäen sen lähettämistä rautatievaliokuntaan samalla mitä hartaimmin anoen, että se joutuisi rautatievaliokunnan ja eduskunnan erityisempään huomioon.

An. ehd. johdosta puheenvuoron saatuaan lausui:

Ed. **Castrén**: Sillä ratasuunnalla, jota tässä anomusehdotuksessa ehdotaan, on mitä suurin kansallinen ja taloudellinen merkitys ei ainoastaan Viipurin kaupungille ja sille paikkakunnalle, jonka läpi se tulisi kulkemaan, mutta myöskin koko Karjalalle, jopa koko maalle. Tunnettua on, että Uuraan satama jo on liian ahdas Viipurin tavaraliikkeelle ja että on mahdotonta tätä satamaa laajentaa siinä määrässä, kuin tarve vaatisi. Koivistolla on mitä suurin, laajin, syvin ja suojatuin satama, joka tulisi luonnolliseksi päätesatamaksi koko Karjalan radalle. Minä pyydän puolestani saada mitä lämpimimmin kannattaa tätä anomusehdotusta ja erittäin suosittaa sitä rautatievaliokunnalle siinä tarkoituksessa, kuin anomusehdotuksen ponsi sisältää.

Ed. **Pullinen**: Siihen nähden, että tällä radalla on, paitsi paikkakunnallista merkitystä, varsin suuri merkitys koko Itä-Suomen liikenteelle, katson velvollisuudekseni erityisesti kiinnittää valiokunnan huomiota tähän anomusehdotukseen. Elleivät

satamaolot Viipurissa korjaannu, ellei Koiviston satama tule rautatien kautta yhteyteen Karjalan radan kanssa, ei kauppa Karjalassa pääse kehittymään luonnollista kehitystään, ja Viipurin kaupunki ei kykene luonnollisena liikekeskuksena pysymään siinä asemassa, joka sillä Karjalan kauppaan nähden on oleva. Lisäksi huomautan, että kustannukset tämän radan rakentamisesta ovat verrattain tarkkojen laskelmien mukaan lasketut nousevan vain 3 miljoonaan markkaan. Toivoisin näin ollen, että valiokunta ottaisi anomuksen huomioon koko siinä laajuudessa, jossa anomusehdotus on esitetty.

An. ehd. n:o 65 lähetettiin **rautatievaliokuntaan**, jonne keskustelu pöytäkirjanotteena oli mukana seuraava.

Seuraava istunto ilmoitettiin olevan ensi lauantaina kello 11 a. p. eikä huomenna, kuten ennen oli ilmoitettu.

Istunto päättyi kello 9,16 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

F. W. Kadenius.

10. Lauantaina 8 p. kesäkuuta 1907 klo 11 a. p.

Nimenhuudossa merkittiin poissa oleviksi edustajat Hänninen, Huttunen, Kanervo, Kannisto, Kivioja, Käpy, Laine, M. S., Runeberg, Vahe ja Valavaara.

Tarkistettiin pöytäkirjanotteita eduskunnan edellisestä istunnosta.

Ilmoitettiin edustaja Valavaaran yksityisten asiain takia olevan estetyn saapumasta tämän päivän istuntoon.

Tulkki.

7-jäsenisen valiokunnan puolesta ilmoitti Puhemies että eduskunnan tulkiksi oli otettu toimittaja **K. V. Puuska**, joka nyt ryhtyi toimeensa.

Puhemies mainitsi pikakirjoituskanslian puolesta ilmoitetun että etäämpänä istuvain edustajain puheet sangen vaillinaisesti kuuluvat, jonka johdosta Puhemies lausui toivomuksena, että edustajat entistä enemmän, ja ainakin ne, jotka istuvat peremmällä, puheenvuoroa käyttäessään tulisivat puhujalavalle ja lausuisivat sieltä sanottavansa.

Valtiopäivätöitten keskeyttäminen.

Puhemies lausui:

Eräästä asiasta on puhemiesneuvosto katsonut asiakseen tehdä alotteen, nim. valtiopäivätöitten keskeyttämisestä. Kun valtiopäivämiespiireissä yleisenä toivomuksena on lausuttu, että valtiopäivätyöt keskeytyisivät kesän ajaksi, on puhemiesneuvosto asiaa valmisteltuaan päättänyt valtiopäiville ehdottaa, että käännyttäisiin Keisarin ja Suuriruhtinaan puoleen alamaisella esityksellä, jossa ehdotettaisiin, että istunnot keskeytettäisiin kesän ajaksi.

Mitä loman pituuteen tulee, oli puhemiesneuvosto yksimielinen siitä, että loman piti alkaman 21 päivänä tätä kesäkuuta, että siis 20 päivä olisi viimeinen työpäivä. Loman pituudesta oltiin puhemiesneuvostossa eri mieltä. Toinen puoli puhemiesneuvostoa arveli, että työhön olisi jälleen ryhdyttävä syyskuun alussa, toinen puoli taas, että olisi sopivampaa ulottaa loma syyskuun keskivaiheille. Kun syyskuun 1 ja 15 päivä ovat sunnuntaita, tulisivat siis edellisen ehdotuksen mukaan työt jatkumaan syyskuun 2 päivästä, jälkimäisen ehdotuksen mukaan syyskuun 16 päivästä.

Tämän johdosta pyydän esittää Eduskunnan päätettä-

väksi kysymyksen sekä loman ottamisesta että myös ajasta, kuinka pitkälle se on ulotettava. Ehkä ensin saan esittää kysymyksen itse loman ottamisesta. Onko eduskunta yksimielinen siitä, että olisi käännyttävä Keisarin ja Suuriruhtinaan puoleen alamaisella esityksellä valtiopäivätöitten keskeyttämisestä? (On huutoja!).

Loman päättymistä

koskevan kohdan johdosta lausui:

Ed. **Torppa**: Kun on valittava eri ehdotusten välillä, jotka puhemiesneuvostossa ovat tulleet esille loma-ajan päättymisajasta, tuntuu minusta edullisemmalta että hyväksyttäisiin se käsitys, joka on puoltanut syyskuun 16 päivää. Tämä tuntuu edullisemmalta myöskin maataviljelevän väestön kannalta asiaa katsoen. Me olimme velvoitetut kokoontumaan tänne maanviljelijän kaikkein tärkeimpänä työaikana, nim. kylvöntekoaikana. Jos nyt tänne olisi jälleen tultava syyskuun 2 päivänä, tulisi tärkein osa viljankorjuuajasta täällä edelleen oltavaksi. Maanviljelijän tulisi siis näin ollen olla poissa kotoansa vuoden tärkein työaika. Ja kun sitä paitse minun ymmärtääkseni on tämä eduskunnan töitten suorittamiselle eduksi, niin toivon että kokoontuminen loman jälkeen siirretään syyskuun 16 päiväksi.

Olen tahtonut ilmoittaa käsitykseni näiden kahden ehdotuksen välillä, ja kannattaa sitä ehdotusta, että eduskunta loman jälkeen kokoontuisi syyskuun 16 päivänä.

Ed. **Antila**: Minä olen myös sitä mieltä, että eduskunnan istunnot loman jälkeen syksyllä on alettava niin myöhään kuin mahdollista. Ne syyt, jotka edustaja Torppa mainitsi, ovat siksi pätevät, että toivoisin, ettei eduskunta riistä maanviljelijöiltä, joita täällä on suuri joukko, kaikkein parasta aikaa, mikä heillä syksyllä on taloutensa voimassapitämiseen. Minä kannatan esitystä että loma olisi niin pitkä kuin mahdollista. Minulla ei sentähden olisi mitään sitä vastaan, jos eduskunta päättäisi loman jälkeen kokoontua vasta lokak. 1 p:nä.

Ed. **Nykänen**: Minä pääasiallisesti kannatan edellä tehtyjä lausuntoja loma-ajan pitentämisestä syyskuun 16 päivään niillä perusteilla, jotka edustaja Torppa täällä on esiintuonut. Tähän aikaan vuodesta maanviljelijä ei voi olla suuretta vahingotta poissa työstään. Mutta jos syyskuun 2

päivänä olisi tänne tultava takaisin, niin vielä olisi paljo keskeneräisinä töitä, jotka maanviljelijälle ovat suuriarvoiset, niinkuin esim. viljankorjuu. Sentähden minä kannatan töitten alkamista 16 päivänä syyskuuta.

Ed. **Huoponen:** Edustaja Torpan esittämien syiden nojalla pyydän minäkin lyhyesti kannattaa sitä tehtyä ehdotusta, että valtiopäivätyö alettaisiin syyskuun 16 päivästä. Mikäli tunnen mielipiteitä siinä ryhmässä, johon kuulun, niin yleensä kannatetaan sitä ajatusta. Tämä, paitsi maataloudellista syytä, olisi erittäin tärkeää myös eduskunnan töitten hedelmällisyyteen katsoen, sillä kuten tunnemme, tulee paljon arm. esityksiä ja vielä enemmän anomus- ja esitysehdotuksia, ja jokaisen edustajan velvollisuus on tietysti perehtyä näihin niin paljon kuin mahdollista. Näistä syistä olisi erittäin tärkeätä, että eduskunta yksimielisesti yhtyisi siihen käsitykseen, että työ alettaisiin vasta syyskuun puolivälistä eli 16 päivästä.

Ed. **Snellman:** Minä kyllä maamiehenä ymmärrän sen tärkeyden, että maanviljelijälle olisi saatava lomaa niin paljo kuin suinkin mahdollista. Mutta silti en voi kannattaa täällä lausuttua toivomusta, että loma ulottuisi 16 päivään syyskuuta, vaan päinvastoin kannattaisin toista tehtyä ehdotusta, että loma loppuisi 2 päivänä syyskuuta. Näitten valtiopäivien loppuminen joutuisi edellisen ehdotuksen mukaan kovin lähelle seuraavia valtiopäiviä. Kannattaisin siis puolestani sitä, että loma kestäisi 2 päivään syyskuuta.

Ed. **Setälä:** Ne syyt, jotka edustaja Snellman viimeksi mainitsi, ovat olleet ratkaisevina myös niille puhemiesneuvoston jäsenille, jotka ovat puolustaneet valtiopäiväin uudelleen alkamista 2 päivänä syyskuuta. On nimittäin huomattava, että mitä pitempi loma otetaan, sitä lyhyemmäksi käypi valtiopäiväin väliaika. On huomattava, tetä jos loma-aika on pitkä, jää ensinnäkin jokseenkin vähän aikaa toimitusvaliokunnalle, jolla tulee olemaan osittain sangen kiireellisiä töitä, erittäin suostuntaa ja valtionvarain järjestelyä koskevien vastausten oikeaan aikaan perille saattamiseksi. Edelleen tulee muutenkin se aika, joka on oleva käytettävänä vastauksen antamiseen näille valtiopäiville annettuihin esityksiin ja joka sitten on oleva hallituksella käytettävänä sekä töihin näitten valtiopäiväin johdosta että valmistuksiin uusia kohta alkavia valtiopäiviä varten, olemaan kovin lyhyt. Tosin ei ole kysymys muuta

kuin kahdesta viikosta, mutta kun käytettävissä oleva aika on perin lyhyt, niin näillä kahdella viikolla saattaa olla suuri merkityksensä. Näistä syistä minä puolestani pysyn siinä puhemiesneuvostossa kannattamassani mielipiteessä, että valtiopäivät loman jälkeen uudelleen kokoontuisivat 2 päivänä syyskuuta.

Ed. **Tokoi**: Useat edustajat ovat tuoneet ilmi käsityksen, että yksilölliset taloudelliset syyt pakottavat työn alkamiseen loman jälkeen 16 päivänä syyskuuta. Ne syyt ovat, kuten sanoin, yksilöllistä laatua. Mutta ei suinkaan meitä ole lähetetty tänne valvomaan yksilöllisiä taloudellisia etuisuuksia, vaan ennen kaikkea yhteiskunnallisia asioita silmällä pitämään. Edustaja Huoponen väitti, että pitemmän loman kautta saataisiin enemmän aikaa tutustua armollisiin esityksiin ja anomuksiin. Silläkö niihin tutustutaan, että mennään kotiin raatamaan, valvomaan yksityisiä etuja? Ei suinkaan. Olisin puolestani valmis mieskohtaisesti puolustamaan vielä lyhyempää lomaa, sillä sadat tuhannet kädet ja silmät ovat meihin kääntyneet ja odottavat meiltä jotakin. Olisi anteeksiantamatonta, jos loma siirrettäisiin pitemmälle toista päivää syyskuuta. Puolustan ehdottomasti toista päivää loppukohdaksi.

Ed. **Suomalainen, Juho**: Panen suuren merkityksen sen kansanryhmän toivomukselle, joka minutkin on tänne edustajaksi valinnut. Se ei ole ensinkään odottanut sitä, että tärkeää lainvalmistelutyötä näin äärettömän paljon viivytettäisiin, varsinkaan niitten yksityistaloudellisten näkökohtain perustuksella, mitä täällä on esiintuotu. Aivan yhtä tärkeänä — olen vakuutettu siitä — pitää kansa niitä lakeja, joita täällä tullaan valmistamaan, ja varmasti me uskomme siihen, että se tulee tuottamaan saman sadon, minkä meikäläiset edustajat kotona raatamalla saisivat aikaan. Ehdotan siis, että niitten puhemiesneuvoston jäsenten ehdotus tulisi hyväksytyksi, jotka kannattavat töitten alkamista toisena päivänä syyskuuta.

Ed. **Palmén**: Olen katsonut asiaa kokonaan valtiopäivätyön kannalta, kun minä puhemiesneuvostossa olen puolustanut pitempää lomaa, lomaa, joka päättyisi vasta 16 päivänä syyskuuta. Annan täyden arvon niille näkökohdille, jotka esitetään yksityiseltä kannalta, joko toiselta tai toiselta puolen, joko pitemmän tai lyhyemmän loman puolesta. Mutta jos kerran olemme tänne lähetetyt valvomaan

Suomen kansan etua, niin pääkysymys on, kuinka me voimme tämän tehtävän kunnolla suorittaa. Perustuen siihen kokemukseen, joka minulla on ollut valtiopäivätyöstä, rohkenen sanoa että kolmen kuukauden eli 90 päivän työaika tulee käymään melkein kaikille valiokunnille lyhyeksi, siksi riittämättömäksi, että varsinkin tällä ensimäisellä kerralla on erinomaisen tärkeää, että loma todellakin tarjoo mahdollisuutta edustajille valmistua tehtäviinsä. Muutamille valiokunnille semmoinen valmistumisen tilaisuus on niin sanoakseni elinehto, ja koska minulla on kunnia kuulua valtiovarainvaliokuntaan, jolle ennen ei 4 kuukautta ole muuta kuin juuri riittänyt, useinpa osoittautunut riittämättömäksi, niin uskallan puhua valiokuntien puolesta, joista kuitenkin työ riippuu. Täällä on puhuttu toimitus- ja tarkastusvaliokuntien työstä ja koska se muistutus erikseen kohdistui finanssiasiain käsittelemiseen, pyydän ilmoittaa että, jos kerran valtiovarainvaliokunta on voinut saada asiansa suoritetuksi, niin toimitusvaliokunnan työ — sen voin omasta kokemuksestani, tehtyäni puheenalaisen työn parillakin valtiopäivillä, sanoa — ei vie monta päivää. Mutta pääasia on että kaikki ne hyvin mutkikkaat asiat, jotka ovat valiokuntien valmistettavina, tulevat kunnollisesti tutkituiksi. Sanotaan että riittäisi kyllä syyskuun alkuun kestävä loma. Pyydän huomauttaa että, jos tahdotaan painattaa yksistään kaikki ne anomukset ja esitysehdotukset, jotka nyt ovat jätetyt tai jotka tiedetään vielä tänään jätettävän, niin on siinä siksi pitkä työ edessä, että se yhdessä keskustelupöytäkirjan kanssa vaatii luullakseni noin 40 tai 50 painoarkkia. Nämä painoarkit ovat ensinnä ladottavat ja painatettavat ja toiseksi pitää myös tarjota aikaa edustajille niihin tutustua. En voi ymmärtää muuta kuin että ratkaistavanamme olevat kysymykset ovat hyvin tärkeät ja työ tulee kovin pulmalliseksi, jos riittämättömästi valmistuneena tulemme tänne 2 p:nä syyskuuta. Jos sitä vastoin valiokuntien jäsenistä varsinkin ne pienemmät osastot, joita luullakseni monikin valiokunta asettaa valmistamaan päätöksiä, olisivat ehtineet käyttää hyväkseen jonkun viikon tai pari lisää, niin voidaan paljoa valmiimpaa esittää eduskunnalle. On erinomaisen tärkeätä saada asiat valmistetuiksi niin hyvin kuin mahdollista. Kyllä eduskunnan työt silloin sujuvat.

Minä siis nojautuen siihen, mitä olen sanonut, ja katsoen etupäässä eduskunnan tehtävään ja mitä se vaatii, ehdottomasti asetun sille kannalle, että on parempi sekä kansalle että myöskin meille tulla kokoon vähää myöhemmin, jotta saadaan lisää valmistukseen edes se aika, jota toinen

puolisko puhemiesneuvostoa on arvellut tarpeelliseksi. Toisin sanoen kannatan lomaajan pitentämistä keskivaiheille syyskuuta. Mielestäni tämä on ehdottomasti tarpeen.

Ed. **af Ursin:** Kysymys on, niinkuin nähdään, herättänyt hyvinkin eri mieliä. Mutta sosiaalidemokraattisessa ryhmässä on suostuttu toiseen päivään syyskuuta, vaikka heissä on hyvin suuri joukko niitä, jotka eivät tahtoisi pitempää lomaa siihenkään asti. Luultiin nimittäin, että näin pitkä loma tulisi tyydyttämään jotenkin kaikkia. Edustaja Palmén on sanonut, että me olemme tulleet tänne valvomaan Suomen kansan etuja. Minäkin luulen, että me emme ole tulleet tänne valvomaan jonkun erityisen ryhmän taloudellisia etuja. Mutta juuri sentakia olen vakuutettu, että me voimme aivan hyvin valvoa mainittuja kansan etuja, jos me kokoonnumme toisena päivänä syyskuuta. Myönnän, että loma on tarpeen täällä jo esitetyistä syistä, mutta minä olen ajatellut, että lomaa käytettäisiin ei taloudellisiin töihin, vaan sillä tavalla, että valiokunnat ensin pääpiirteissään suunnittelisivat niitä lakiehdotuksia, jotka ovat meille annetut, ja että asianomaiset sihteerit sitte kokoisivat aineksia ja tekisivät jonkunlaisen luonnoksen. Minulla on nimittäin se käsitys valiokuntien sihteerin toimesta, että se ei ole mikään kirjoittajan paikka, vaan toimi, johon on otettu henkilöitä, jotka ovat kykenevät asioita valmistamaan ja käsittelemään. Sittenkun edustajat taas tulevat takaisin syyskuun alussa, voisivat valiokunnat mainitun valmistuksen perusteella ryhtyä työhön.

En tahdo tässä keskustella painattamis-kysymystä, sillä sehän on puhtaasti typograafinen asia, jonka kyllä saa järjestetyksi. Minä siis en ole voinut huomata, että ehdotusta eduskunnan työn alkamisesta syyskuun alussa, olisi minkäänlaisilla pätevillä syillä näytetty sopimattomaksi.

Ed. **Schybergson:** Jag har svårt att taga denna fråga om den 2 eller 16 september så högtidligt som särskildt den senaste ärade talaren. För min del hade jag varit med om att till och med arbeta hela sommaren, om den socialdemokratiska fraktionen icke samtyckt, såsom hr af Ursin behagade uttrycka sig, till sommarledighet; tror blott, att landtdagsarbetet, på hvars påskyndande denna fraktion lägger så mycken vikt, därigenom skulle lidit i högsta grad. Men, som sagdt, frågan om den 2 eller 16 september, två veckor hit eller dit, äro ju hugg i samma skåra. Jag är gärna med om det ena såväl som det andra. Mig synes dock, att, då

ett stort antal af landtdagens medlemmar sätter vikt på ett uppskof till den 16, så borde man gå dem till mötes.

Ed. **Palmén**: Edustaja af Ursin lopetti sillä, että hän ei ole huomannut, että mitään päteviä syitä oli tuotu esiin sen mielipiteen tueksi, jota hän vastusti. Minun täytyy sanoa, että minä en voinut herra af Ursinin puheesta löytää yhtään pätevää syytä, jolla hän olisi voinut antaa nojaa omalle mielipiteelleen, sillä lopullisesti kaikki rajoittui siihen, että hän vain oli „luullut" ja „ajatellut" sitä tai tätä. Mutta jokainen, joka on ollut valtiopäivätyössä mukana — minä uskallan siinä kohden vedota miltei kakkiin täällä oleviin, jotka ovat olleet valiokunnissa ennen mukana — tietää, että se on hataraa olettamista, kun arvelee, että eduskunnan valiokunnat kykenisivät yhdessä tai vaikkapa kahdessa viikossa tekemään itselleen selväksi „pääpiirteet" siitä, mitä heillä on tekemistä ja sitten uskaltaisivat jättää sihteereille muun työn suorittamisen. Sillä tapaa eivät suinkaan työt valtiopäivillä suju, siitä saanee arvoisa edustaja af Ursin kyllin kokemusta, sitten kun hän nyt saa olla mukana valiokunnassa; aivan toisin todellisuus muodostuu. Jos pääpiirteet ovat ennestään selvät, niin sitten valiokunnan työt tavalliseti ei merkitse enää paljoa. Mutta siinä on vaikeus edessä, että useimmat ja tärkeimmät nyt esitetyt kysymykset ovat sitä laatua, että pääpirteet eivät suinkaan ole niin selvät kuin luullaan. Toivomukset voivat olla selvillä, mutta kun toivomukset tahdotaan pukea selviksi periaatteiksi ja lakipykäliksi, niin on suuri työ edessä.

Edellisessä puheessani unohdin huomauttaa yhdestä syystä, joka täällä on myös esitetty, että muka väliaika, jos kahdella viikolla lykätään eduskunnan kokoontumista, tulisi liian lyhyeksi näitten valtiopäivien ja seuraavien välillä. Tämä epäkohta ei kuitenkaan ole kovin vaarallinen, sillä kaikesta päättäen ei yksikään valiokunta tällä kertaa ehdi suorittamaan loppuun kaikkea, mitä sille on annettu ja vielä annetaan tehtäväksi. Jäänee siis siksi paljon työtä seuraaville valtiopäiville, että ne muodostuvat ikäänkuin näitten jatkoksi, ja sentähden väliajan lykkääminen kahdella viikolla ei mielestäni merkitse paljoa.

Pääasia on, että ne valiokunnat, joilla on kovin vaikeat työt edessä ja hyvin paljon jäseniä, jotka ensi kerran ovat mukana, joten ne ovat ihan outoja kaikkeen valiokuntatyöhön, että nämät valiokunnat saavat riittävästi aikaa. Minä luulen, etten sano mitään kohtuutonta, jos tässä pyydän, että jotain arvoa annetaan niille, jotka ovat olleet mo-

nilla valtiopäivillä mukana ja tehneet työtä ja tietävät, miltä se tuntuu. Vähän arvoa on luuloilla, joita voi olla henkilöillä, jotka eivät ikinä ole olleet valtiopäivillä mukana tai eivät ainakaan tiedä, miten työt valiokunnissa suoritetaan.

Ed. **Sirola**: Kaksi viime puhujaa on todella tehnyt asiasta liian suuren numeron. Arvelen, että olemme valmiit päättämään.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi, hyväksyttiin vastattavaksi seuraava **äänestysesitys**:

Ken tahtoo anottavaksi lomaa syyskuun 2 päivään, vastaa jaa; jos ei voittaa, on eduskunta päättänyt anottavaksi lomaa syyskuun 16 päivään.

Lippuäänestyksessä annettiin 96 jaa- ja 93 ei-ääntä, sekä 1 tyhjä lippu, joten oli päätetty anottavaksi lomaa syyskuun 2 päivään saakka.

Arm. esityksiä.

Esitettiin pöydällä ollut arm. esitys n:o 17 **määrärahoista rautatierakennuksia** varten, jonka puhemiesneuvosto oli ehdottanut lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. **Kolkki**: Kun tämä arm. esitys lähetetään valiokuntaan, niin tahtoisin kiinnittää huomiota muutamiin kohtiin, jotka siinä ovat erittäin minun huomiotani herättäneet. Tässä alussa kerrotaan, mitenkä 1905—06 vuoden valtiosäädyt ovat päättäneet nämä kolme rautatietä rakennettavaksi Joensuusta Nurmekseen, Tornion radalta Laurilan seisahduslaiturilta Rovaniemeen ja Seinäjoen asemalta Kristiinankaupunkiin ja Kaskisiin ja ovat tällä päätöksellä asettaneet nämät rautatiet, mitä koskee niiden rakentamista, minun nähdäkseni rinnastusten ja ovat määränneet myös töitten alkamista varten näillä rautateillä, kullekin määrätyn summan, Joensuun—Nurmeksen radalla 2 miljoonaa markkaa, Kemin—Rovaniemen 1 $^1/_2$ miljoonaa markkaa ja saman verran Seinäjoen—Kristiinankaupungin ja Kaskisten radalla. Tämä armollinen esitys tahtoo nyt tehdä muutosta muutamissa suhteissa tähän suunnitelmaan, mikä sillä on ollut pohjana kun nämät rautatiet ovat rakennettaviksi päätetyt, ja minä olen tässä erittäin ottanut puheen sen tähden, että minun nähdäkseni tämä Joensuun—Nurmeksen rata on

saanut hallituksen puolelta vähemmän huomiota osaksensa kuin nämät toiset radat. Kun nimittäin täällä arm. esityksen loppupuolella luemme, että hallituksen esityksen mukaan tulisi heti Kemin—Rovaniemen rata valmistettavaksi ennen 1909 vuoden loppua ja sitä myöten kuin sieltä työväki ja työnjohtajat pääsevät vapaiksi, olisivat sieltä siirtyvät Kristiinan ja Kaskisten radalle ja kun arvellaan, että vuosittain ainoastaan 6 tai 7 miljoonaa markkaa voidaan osoittaa näihin kolmeen rautatietyöhön yhteensä, on minun mielestäni selvää, että tuo Kemin—Rovaniemen radan kiirehtiminen ja sen yhteyteen asetettu Seinäjoen—Kristiinan ja Kaskisten radan rakentaminen tulee vaikuttamaan sen, että Joensuun—Nurmeksen radalle tulee jäämään ainoastaan hyvin vähän näistä varoista, mitä voidaan näille kolmelle rautatielle yhteisesti myöntää. Ja kun myönnettävä lienee että, joskin Kemin—Rovaniemen rata, tuo Peräpohjolan rata on tärkeä, on myös Pohjois-Karjalan rata tärkeä, ei minun mielestäni pitäisi tällaista syrjäytystä päästä tulemaan Joensuun—Nurmeksen rautatien osaksi. Arm. esityksessä kyllä tehdään selvää siitä suunnitelmasta, että näillä rautateillä työt järjestettäisiin niin, että varsinkin Joensuun—Nurmeksen radalla otettaisiin pienempi osa työnalaiseksi ja sitä myöten kuin se on valmistunut, siirryttäisiin pohjoiseen päin, mutta niinkuin jo äsken huomautin on peljättävä, että rahaa jääpi Joensuun—Nurmeksen radalle ainoastaan vähän. Siitä tulee olemaan seurauksena se, että näiden vuosien kuluessa, 1909 vuoden loppuun mentäessä, on Joensuun—Nurmeksen rataa vasta eteläpäässä hyvin vähäsen tehty. Arm. esityksessä luvataan kyllä, että noiden 6 tai 7 vuoden kuluessa tulisivat nämät kaikki radat valmiiksi, mutta minä pelkään, että jos näiden kolmen ensimäisen rakennusvuoden aikana voidaan tehdä ainoastaan pieni osa eteläpäätä Joensuun—Nurmeksen radasta, on siitä seurauksena että jälelle jääneinä vuosina ei ehditä tehdä loppuosaa tästä radasta valmiiksi, jotenka radan valmistuminen tulee viipymään paljon enemmän kuin 6 tai 7 vuotta ja Pohjois-Karjala sentähden saapi tätä niin hartaasti odottamaansa rataa paljo kauemmin odottaa. Ja jos taas tahdottaisiin nyt, silloin kun on Rovaneimen rata saatu valmiiksi, välttämättömästi 6 tai 7 vuoden kuluessa saada myös Joensuun—Nurmeksen rata valmiiksi, täytyisi siihen käyttää erityisen paljon varoja ja työvoimaa, sitä pitäisi kiirehtimällä tehdä. Ja kun, niinkuin tämän radan kustannusarvio osottaa, se rata kulkee vaikeasti rakennettavien seutujen läpi, sinne tulee useita suuria siltoja ja muutenkin

ovat maanlaatu-olot rautatierakennukselle epäedulliset siellä, niin tästä voisi johtua sekin että se tulisi vieläkin kalliimmaksi kuin tämä viimeinen kustannusarvio osoittaa, vaikka 5 miljoonalla markalla viimeisen tarkemman tutkimuksen johdosta. Jotta voitaisiin välttää sitä, ettei Pohjois-Karjalan rautatie jäisi tällaiseen syrjäytettyyn asemaan, minä pyytäisin valiokunnalle lausua sen toivomuksen, että se tarkoin ottaisi harkittavaksensa eikö siten tehtäisi kullekin näistä eri paikkakunnista, jotka rautatietä odottavat, parhaiten oikeutta, että määrättäisiin erityinen rahamäärä kullekin rakennettavana olevalle rataosalle, joka määrättäisiin näiden ratojen kustannusarviosumman mukaan. Minä en tahdo mitään lausua siitä, mitenkä paljo olisi toivottava näille rautatierakennuksille yhteisesti, vaan sitä toivoisin, että kullekin rautatielle annettaisiin oma osansa, eikä siinä tarkoituksessa osoitettavia varoja pantaisi yhteiseen kukkaroon.

Ed. **Huoponen:** Minä pyytäisin asianomaisen valtiovarainvaliokunnan kiinnittämään huomiota siihen huolestuttavaan ilmiöön, joka kulkulaitosrahastossa viimeisten vuosien kuluessa on käynyt yhä tuntuvammaksi, kun nimittäin menot huimaavassa määrin kasvavat ja tulot huomattavassa määrässä pienenevät. Seuraus tästä onkin, niinkuin valtiovarain toimituskunnan antamasta kertomuksesta käy selville, että esim. vuosilta 1901—1904 menojen lisääminen on tuottanut yli 9 miljoonan vajauksen, ja koko rahaston vaillinki tekee yli 28 miljoonaa. Jos tätä menoa saa jatkua, on seuraus selvä. Ja seuraukset tästä huolestuttavasta järjestelmästä ovat jo olemassa; siitähän on aiheutunut muiden muassa viimeaikainen korotus rautateiden kuletusmaksuissa.

Valtiovarainvaliokunta on kyllä kiinnittänyt huomiota tähän epäkohtaan ja seurauksena onkin ollut, että hallitus on asettanut erityisen komitean tutkimaan syitä tähän ilmiöön. Mutta niin kauan kuin nämä epäkohdat säännöllisesti ja yhä suuremmalla voimalla esiintyvät, on niihin yhä edelleen kiinnitettävä mitä suurinta huomiota. Minusta ainakin näyttää siltä että pääsyy tähän yhä kasvavaan menojen lisääntymiseen on siinä, että rautateiden ja rautatiehuoneustojen rakentaminen tulee yhä kalliimmaksi ,työkustannukset nousevat vuosi vuodelta. Meillä näyttää pääsevän se periaate yhä yleisemmäksi, että Suomi pitäisi tehdä semmoiseksi maaksi, joka esiintyisi ulkonaisesti hyvin mahtavana. Jos vertaa meikäläisiä oloja muiden maiden, esim.

semmoisen kuin Englannin, pääomista rikkaan maan, oloihin tässä suhteessa, niin miten vaatimattomia ovatkaan siellä pääkaupungin rautatieasemat niihin asemarakennuksiin verraten, joita meillä suunnitellaan esim. Viipuriin ja Helsinkiin, ja niihin miljoonin nähden, joita niiden on ajateltu tulevan maksamaan.

Minussa ei ole tietysti mitään rakennusmestarin vikaa, mutta sen verran on minulla kuitenkin kokemusta rakennustenkin alalla, että voin väittää, että esim. rakennukset rautateillä tulevat ainakin puolta ellei enemmänikn kalliimmiksi kuin yksitysten rakennuttamat rakennukset, vaikka yksityinen rakentaisi kuinkakin hyvin. Kun katselee työntekoa rautatien asemilla, niin väkisinkin johtuu mieleen, että siellä aijotaan toteuttaa tuo periaate, jota nykyään kiihkeästi vaaditaan: paljo palkkaa, vähä työtä. Ainakin omasta puolestani olen tehnyt sen havainnon, että monasti näkyy olevan kysymys vaan siitä, kuinka saisi nuo ikävät ja pitkät työtunnit paraiten kulutetuiksi. Tuppi harvoin heiluu. Minä puolestani soisin, että ainakin koetettaisiin miettiä, eikö urakkajärjestelmän kautta voitaisi saada näitä menoja tuntuvassa määrässä supistetuiksi.

Maaseudulla pienemmiltäkin asemilta tehdään yhä uudestaan anomuksia siitä, minkälaisia mukavuuksia siellä olisi aikaansaatava; pienemmilläkin asemilla vaaditaan esim. toisen luokan odotussalia. Ei tyydytä kolmannen luokan odotussali. Mutta kun kerran kansamme eduskunta tulee yhdessä kamarissa toimeen, niin arvelen että matkustava yleisö voisi aivan hyvin viihtyä ne muutamat minuutit, kunnes juna pääsee liikkeelle, yhdessä kamarissa.

En puolestani myöskään tarkemmin tunne minkälaiset työvelvollisuudet ovat rasittamassa suuremmissa liikekeskuksissa, varsinkin kaupungeissa, mutta minusta tuntuu, että ainakin pienemmillä maaseutuasemilla voitaisiin työvelvollisuuksia lisäämällä ja sovittamalla vähentää sekä virkamiesten että palveluskunnan lukumäärää tuntuvasti.

Joka tapauksessa olisi suotavaa, että valtionvarainvaliokunta ja ne komiteat, jotka hallitus on asettanut tätä epäkohtaa pohtimaan, ottaisivat perinpohjaisen harkinnan alaiseksi, miten menot ja tulot saataisiin niin sopusuhtaisiksi että kansantaloudelliselta kannalta katsottuna kulkulaitosjärjestelmä tulisi niin edulliseksi ja tuottavaksi kuin mahdollista, ainakin siksi kunnes mahdollisesti saadaan Marxin ja Bebelin reseptin mukaan se sosiaalinen ihannevaltio, jossa tietysti jokainen valtion kansalainen on oikeutettu saamaan niin suuria oikeuksia kuin mahdollista, ja jossa var-

maan silloin jokainen valtion kansalainen pääsee käyttämään maksuttomasti, ei ainoastaan sähkörautatietä, vaan myös, mikä on luultavaa, maanteillä ja kujilla kuljeskelevia automobiilejä j. n. e.

Ed. **von Alfthan**: Nu föreliggande nåd. prop. har för landtdagen en obehaglig öfverraskning med sig i det att slutsumman af de vid senaste landtdag beslutna järnvägarna med $7^1/_2$ miljoner mark öfverstiger kostnadsförslaget. Denna öfverstigande summa kan ju delvis förklaras af de synnerligen häftigt stegrade arbetslönerna, med därmed följande fördyrning af materielen. Detta kunde ju låta tillämpa sig i hufvudsak på Rovaniemi banan och österbottniska banan, men då banan till Nurmes med mer än 5 miljoner öfverstiger kostnadsförslaget, så kan man icke tycka annat än att det måste hafva uppgjorts på mycket lösa grunder. Emellertid försvårar detta kommunikationsfondens ställning i hög grad och tager man tillika i betraktande, att enligt senaste landtdags beslut kommande landtdag antagligen måste skrida till beslut om en sammanbindningsbana till Savolaks, så äro vi beträffande järnvägsbyggnadsarbeten bundna för kanske 5 à 6 år framåt. Ty, jag erkänner gärna, att staten såsom sådan knappast kan gå väsentligt öfver det arbetsprogram, som här nu är föreslaget, och hvilket synes mig synnerligen väl betänkt och lämpligt under de nu rådande faktiska förhållandena. Emellertid står landet inför den situation, att några vidare järnvägsbyggnader utöfver de hittills beslutna och denna föreliggande sammanbindningsbana under de närmaste 5 à 6 åren knappast kan komma till utförande. Det är möjligt att man måste foga sig häri, men det vore utan tvifvel önskligt, om man skulle finna på utvägar att, på sidan om detta statens officiella järnvägsbyggnadsprogram, genom en sammanslagning af fritt initiativ och statens financiella understöd, i någon mån härutöfver bygga järnvägar i sådana trakter, där det göres mest trängande behof af dem, och särskildt på sådana trakter där själfva byggden i afseväard grad skulle financielt understöda järvägsföretaget. Under flere föregående landtdagar hafva ständerna uttalat att järnvägar särskildt borde komma till uppförande i sådana trakter, där den omliggande näjden, som närmast drager nytta af järnvägen, skulle bidraga med riklig uppoffring för egen del. Detta är ju en riktig och sund princip, men har icke tagits i betraktande vid beslutandet om järnvägars byggande. Då den första gången skulle kunnat tagas i betraktande vid senaste landtdag, så blef den lagd ad acta. Detta gäller såväl

banan Åbo—Nystad, som Uleåborg—Waala, där från privat håll ganska afsevärda anbud gåfvos. Under sådana förhållanden måste man medgifva att det icke är uppmuntrande att erbjuda ekonomiskt understöd, när vederbörande sedan, då det kommer till kritan, icke tager hänsyn härtill. Sådant måste nedslå lusten och modet för privat initiativ, som nu i alla fall är en mäktig driffjäder för vidare utveckling af järnvägsnätet, och det synes mig nödigt att påfinna ett eller annat sätt, på hvilket denna privata företagsamhet icke blott icke skulle nedslås, utan yttermera stimuleras. Jag medgifver, att det icke är så lätt att finna ett sådant sätt. Jag har dock tänkt att det kanske icke vore så alldeles omöjligt att på den nu så moderna andelsvärksamhetens väg komma till resultat. Ifall kommuner, städer och de landskommuner, som beröras af den lokala järnvägstrafiken, och hvilka för ändamålet hafva förbundit sig eller komma att förbinda sig att ikläda sig uppoffringar, skulle påtaga sig risken af att efter uppgjordt kostnadsförslag bygga sådana banor, hvilka skulle utgöra en naturlig länk i det bestående statsbanenätet, så tror jag att det icke vore alldeles omöjligt att åstadkomma från kommunikationsfondens sida sådant penningetillskott, som satte dessa, så att säga, kommunala samfälligheter i tillfälle att för sin risk och räkning utföra sådana järnvägssträckningar, som, sedan de blifvit färdiga till förvaltning och drift, skulle öfvertagas af staten, hvarvid staten naturligtvis skall utöfva kontroll öfver byggnadssättet. Det som mest afskräcker den privata företagsamheten på detta område är svårigheten att inom afsevärd tid få driften af den färdiga järnvägen att gå financielt ihop. Jag medgifver, att detta är en sak, som kunde kräfva vidlyftigare beredning än jag nu kan egna den, men jag har dock velat taga saken till tals vid detta tillfälle för att vederpörande utskott måtte kunna taga under ompröfning, huruvida på detta eller något annat sätt den privata offervilligheten på detta område under den närmaste perioden af 5 à 6 år kunde uppmuntras.

Ed. **Hakulinen:** Armollisessa esityksessä ehdotetaan, että Joensuun—Nurmeksen rata jaettaisiin kahteen, mahdolliseti kolmeen osaan ja että ainoastaan eteläinen osa siitä pantaisiin työn alaiseksi. Radan pituuteen ja käytettävänä olevien varojen niukkuteen katsoen lieneekin välttämätöntä, että ainoastaan osa rataa ensinnä rakennetaan ja vasta sitten siirretään työ toiselle osalle. Mutta paikkakunnan oloja silmälläpitäen ei rataa voida missään tapauksessa jakaa kolmeen, vaan ainoastaan kahteen vuoroon. Lieksa, Pielis-

järven kirkonkylä on epäilemättä radan tärkeimpiä liikepaikkoja. Olisi suuri erehdys, jos rataa ei yhtä haavaa valmistettaisi aina sinne asti, vaan pysähdyttäisiin pari penikulmaa etelämpänä sijaitsevaan Vuonislahden kylään. Niin näyttää kuitenkin armollisesta esityksestä ja hallituksen tähänastisista toimenpiteistä päättäen olevan tarkoitus. Siitä olisi suurta haittaa paikkakunnan liikenteelle, ja myöskin radan kannattavaisuus väliaikaisesti siitä suuresti kärsisi. Siitä syystä minä katsoisin välttämättömäksi, että nimenomaan määrättäisiin, että rataosa Joensuu—Lieksa on koko pituudeltaan heti pantava työnalaiseksi ja että sitte kun tämä rataosa valmistuu, työ radalla siirrettäisiin Lieksan—Nurmeksen osalle, joka taas vuorostaan samalla kertaa valmistettaisiin.

Mitä radan valmistusaikaan tulee, niin on mielestäni kohtuullista, että eteläinen rataosa valmistuu samaan aikaan kuin Kemin—Rovaniemen rata eli siis ennen vuoden 1909 loppua ja että taasen pohjoinen rataosa saadaan loppuun suoritetuksi viimeistään vuoden 1911 kuluessa. Pohjois-Karjalan pohjoinen osa on kauan odottanut rataa, ja sitä se kipeästi kaipaa. Tänäkin keväänä siellä saatiin kärsiä rehun puutetta, leivän puutetta, kaiken elämisen puutetta, siellä saatiin myöhäistä laivakeliä odottaessa tasata miehiä myöten osaneniin vähäiset jauhovarat, jotta ihmiset ja elukat eivät kuolisi nälkään. On syytä toivoa että Ylä-Karjalan kansa vihdoinkin vapautetaan näistä kärsimyksistä ja se saadaan aikaan siten, että rata sinne mitä pikimmin, viivyttelemättä rakennetaan. Minä toivon, että valiokunta harkitessaan armollista esitystä, ottaisi nämä nyt esille tuodut seikat suosiolliseen huomioonsa.

Ed. **Aalto**: Täällä on huomautettu, että arm. esityksessä olisi erikoisemmin syrjäytetty Joensuun—Nurmeksen rata, mutta minusta näyttää, että vielä erikoisemmin olisi syrjäytetty Seinäjoen—Kristiinan—Kaskisten rata. Mainittu rata, kuten tiedetään, on ollut kyseessä jo kolmekymmentä vuotta ja viimeisten edellisillä varsinaisilla valtiopäivillä se lopullisesti päätettiin, vaikka päätekohdasta ei oikein sovittu, ja silloin esitys tuli sen vuoksi korkeimmassa paikassa hyljätyksi. Viime valtiopäivillä se lopullisesti taas uudestaan hyväksyttiin, ja saikin armollisen hyväksymisen, ja kuten kuten armollisesta esityksestä näkyy, määrättiin $1\,^1/_2$ miljoonaa markkaa täksi vuodeksi mainitun radan rakentamiseen. Kuitenkin nyt, kuten armollisesa esityksessä huomataan, ei ole voitu ryhtyä erikoisempaan työhön mainitulla

radalla, eikä lopullista suunnitelmaa tehdä. Minusta nähden kun mainittu rata on ollut esillä paljon ennen noita toisia ratoja, ansaitsee se suurempaa huomiota. Mainittu rata, kuten tiedetään, kulkee hyvin taajaan asutun seudun läpitse, jossa on hyvin huonot kulkutiet. Etenkin keväisin on vaikeata kulkea suurten tulvien takia, ja kuitenkin ovat matkat pitkät, 60 km ja enemmänkin läheisimpiin kaupunkeihin, joihin aina on äärettömän suuri liike. Tiet menevät aivan käyttökelvottomiksi ja sentähden on paikkakunnan kansa kauan kaivannut että mainittuun rataan pantaisiin suurempaa huomiota. Minä toivoisin, että valiokunta ottaisi huomioon, että mitä ei tuosta 1 1/2 miljoonasta tänä vuonna voida käyttää mainittuun rataan, se käytettäisiin ensi vuoden kuluessa.

Armollisessa esityksessä sanotaan, että vasta sitten voitaisiin tarmokkaammin ryhtyä mainittua rataa rakentamaan, kun työväkeä ja työnjohtajia saataisiin Kemin—Rovaniemen radalta. Mutta tunnettua on että paikkakunnalla on suuret joukot työtöntä väkeä, joten siis ei työväestä olisi puutetta. Tiedetään myöskin että työnjohtajiakin on, kun niitä vaan otetaan. Tätenhän ei tarvitse paikkakunnan työttömien kulkea Suomen toisesta laidasta toiseen kuluttamassa vähäistä omaisuuttaan, vaan voisivat he paikkakunnalla saada työtä. Täten eivät myöskään olot erityisesti kallistuisi, kun oman paikkakunnan työväellä voitaisiin valmistaviin töihin ryhtyä.

Minä siis toivoisin, että valiokunta toimisi siihen suuntaan, että työt tälläkin radalla alotettaisiin. Se ei suuresti viivyttäisi toisten ratojen valmistumista, koska ei ainakaan työväen tarvitsisi siirtyä sieltä tänne.

Täällä ei tietysti tällä kertaa erityisesti ole kysymyksessä ratojen kannattavaisuus, mutta koska eräs arvoisa kokenut edustaja on siitä lausunut mielipiteensä, niin sopinee kai minunkin se tehdä. Ei suinkaan ole meidän maassamme ollut päätarkoituksena, että rautatiet olisivat mitään erityisen suuria tulolähteitä varten, kuten esim. Saksassa, vaan onhan tiettyä, että rautatiet, paitsi sitä voittoa, mitä ne tuottavat, äärettömän suuressa määrässä välillisesti hyödyttävät kansaa, ja ovat siis kansalle suureksi rikkaudeksi, jos ei juuri voiton kautta, niin ainakin hyödyn kautta mitä ne tuottavat.

Täällä sanottiin, että kun katselee rautatien työmiesten työntekoa, niin näyttä se siltä kuin he tahtoisivat tehdä vaan vähän työtä, mutta saada paljon palkkaa. Joka tähän suuntaan puhuu, se ei tunne rautatietyömiehen oloja. Tehdä työtä kymmenen, yksitoista tuntia päivässä, asua kolmen-

kin kilometrin matkan päässä työpaikasta, elättää suurta perhettä ja itseään sekä saada 2 markkaa keskimäärin päivässä palkkaa, tämä vaikuttaa sen, ettei mies, olipa hänellä miten hyvä tahto hyvänsä, jaksa kovin ripeästi heilua. Monta kertaa tulee ajatelleeksi: kunpa tämä päivä loppuisi, että saisi väsyneen ruumiinsa lepoon painaa. Jos tahdotaan enemmän työtä saada valmiiksi, olisi minusta myös työntekijöille maksettava enemmän palkkaa. Kyllä myös silloin työ luistaa.

Sitte sanotaan että pitäisi hankkia urakoitsijoita. Sillä tavoin vaan välikädet saisivat hyötyä työntekijäin kustannuksella. Sillä tiettyä on, että välikädet tahtovat itselleen suurta voittoa, mikä ei tule valtion eikä myöskään työväen hyväksi. Näin ollen tämä ei ollenkaan hyödyttäisi, vaan vahingoittaisi ratakustannuksia.

Täällä on myös sanottu, että rautatiepalvelijakunta on niin suuri, että näyttää sitä saavan paljon vähentää. Minä tiedän että nykyisin, etenkin kiireellisinä aikoina, saavat rautatiepalvelijat työskennellä jopa 16 tuntia vuorokaudessa. Heillä ei ole yötä eikä pyhää kiireellisinä aikoina; he eivät aina tiedä edes päivämääristäkään, ja nyt heitä vielä tahdottaisiin kiristää aivan koneen kaltaisiksi. Minä toivoisin, että arvoisat puhujat enemmän kiinnittäisivät huomiotaan siihen raskaaseen rasitukseen, joka nyt painaa niin hyvin rautatien valmistajia kuin palvelijoitakin, ja ettei pantaisi kiveä kuorman päälle.

Ed. **Koponen**: Täällä on jo lausuttu sellainen ajatus Karjalan radasta että sitä pitäisi jatkaa Lieksaan asti yhtämittaa. Jos se rata-osa tehdään, Uimaharjuun tai Vuonislahden kylään asti, ei siitä olisi suuressa määrässä valtiollekaan hyötyä, sentähden että se sillä tavoin tulisi keskeytymään välille, jossa ei ole minkäänlaista suurempaa liikettä. Jos rata rakennettaisiin Lieksaan saakka, olisi siellä suurempi liikekeskus, josta liike haaraantuu useammalle suunnalle. Evästyksenä valiokunnalle tahdon lausua sen, että otettaisiin se näkökohta lukuun että rata rakennettaisiin Lieksan kylään. Se seikka että radan rakentaminen jo on keskeytetty Lieksan ja Vuonislahden välillä, on herättänyt suurta paheksumista. Hallitukselle on useastikin tehty anomuksia tästä asiasta ja pyydetty, että rata rakennettaisiin Lieksaan saakka. Jos tämän radan rakentaminen keskeytettäisiin, tulisi paikkakunnan väestö siitä suuressa määrässä kärsimään. Sillä jos mikään niin se paikkakunta tarvitsee kulkuneuvoja että voitaisiin sinne saada viljaa ja eläinten

rehua, koska paikkakunta kuuluu sellaisiin seutuihin että siellä aina viljaa kaikista enimmän tarvitaan.

Ed. **Karhi**: Vaikka soisinkin että Joensuun—Nurmeksen ja Seinäjoen—Kristiinan—Kaskisen rata tulisi rakennetuksi niin pian kuin mahdollista, niin kumminkin pyytäisin kannattaa hallituksen esitystä siinä kohden, missä puolustetaan Kemin—Rovaniemen radan rakentamista ennen vuoden 1909 loppua.

Ed. **Alkio**: Minäkin pyydän saada huomauttaa siitä seikasta, että Kristiinan—Kaskisen—Seinäjoen rata on jätetty jotenkin syrjään tässä armollisessa esityksessä ja pyydän siinä suhteessa yhtyä edustaja Aallon täällä ennen antamaan lausuntoon. Muuten mitä tulee edustaja Huoposen lausuntoon, voin useissa suhteissa siihen yhtyä, ainakin mitä se koskee entisten rautatierakennusten uudistuksia ja korjauksia. Ne kysyvät tavattoman suuria pääomia, noudatettaessa sitä tuhlausjärjestelmää, jota rautatierakennuksien uudisteluissa harjoitetaan. Jos valiokunnalla on jonkun verran tilaisuutta tässä kohden vaikuttaa asian menoon, niin kyllä edustaja Huoposen lausunto siinä suhteessa ansaitsee kannatusta ja minä siis siihen yhdyn.

Ed. **Kirves**: Minä erittäin tahtoisin huomauttaa valtiovarain käytöstä rautateitä rakennettaessa. Edustaja Huoposen pyydän ottamaan huomioon sen tosi seikan, että rautatierakennuksissa virkamiesten palkat nousevat $^1/_3$:aan, jopa enempäänkin työmiesten palkoista. On kokemusta siitä, että rautatierakennuksilla vähennetään talvisaikaan työvoimia ja jätetään jäljelle ainoastaan sen verran että nämä suuripalkkaiset insinöörit, mestarit ja työnjohtajat voivat saada palkkansa, sen nojalla että heillä on joitakuita miehiä siellä työssä. Näin tapahtui Kotkan radalla, näin on tapahtunut ehkä kaikilla muillakin radoilla. Semmoisina aikoina nimittäin, jolloin maa on kovempi, ja katsotaan, että rakennus tulee kalliiksi, pidetään kyllä huoli, että työnjohtajat saavat palkkaa, että heillä olisi jonkun verran hommaa, että heillä olisi jonkun verran peräänkatsomista, mutta työmiehiä vähennetään pois, ja ainoastaan muutamia jätetään töihin. Minä pyydän rautatievaliokunnan ottamaan huomioon tämän ja tekemään tilastoa siitä, kuinka suuressa suhteessa virkamiesten, insinöörien, mestarien ja työnjohtajien palkat ovat olleet tähän asti rakennetuilla rautateillä työmiesten palkkoihin verrattuna. Minä rohkenen vielä väittää että ne nou-

sevat suhteellisesti siksi suuriksi, että jos tilastoa saadaan, niin ainakin tämä edustajajoukko täällä tulee hämmästymään niitä numeroita.

Päätös:

Arm. esitys n:o 17 lähetettiin **valtiovarainvaliokuntaan.**

Arm. esitys n:o 18 eräänlaisista **yhteismetsistä** aiheutti seuraavan

keskustelun:

Ed. **Kairamo:** Useassa edellisessä lähetekeskustelussa on lausuttu ankarat moitteet arm. esitysten johtavien periaatteiden johdosta siitä, että ei ole osattu niitä laatia ajanmukaiseen henkeen. Sitä hauskempi on tätä arm. esitystä lukiessa konstateerata, että sellaiset moitteet eivät tässä tapauksessa ole paikallaan. Tosin on esityksen perustelu monessa suhteessa hatara ja puutteellinen, mutta sen tarkoitus on kuitenkin hyvä ja kaikin puolin suositeltava. Ainakin se käy oikeaan suuntaan.

Tämmöisen lain aikaan saaminen on jo aikaisemminkin huomattu tarpeelliseksi. Koska tämän esityksen esihistoriasta ei ole tässä mitään mainittu, pyydän saada huomauttaa, että jo 1904 —05 vuosien valtiopäiville valmistettiin arm. esitys, jonka sisällys oli suunnilleen sama kuin tämäkin; asia silloin raukesi, kun huomattiin, että silloiset valtiosäädyt eivät taipuneet tämmöisiä asioita käsittelemään. Kun valtion varoja niin runsaassa määrin kiinnitetään maanhankintaan tilattomille kuin mitä jo on tapahtunut ja toivottavasti vieläkin suuremmassa määrässä tästä lähtien tapahtuu, on täysi oikeus vaatia, että saadaan takeita siitä, että nämä toimenpiteet tuotavat pysyväisen tuloksen, etteivät varat hiekkaan juokse. Jos näiden tilojen haltijat saadaan sillä tavoin sidotuiksi yhteismetsään kuin mitä arm. esitys tarkoittaa, on heille samalla hankittu taloudellinen tuki, joka epäilemättä on heille suuri-arvoinen ja joka ei voi olla ilman suurta merkitystä heidän ankarassa toimeentulotaistelussaan. Onko tämmöinen lakimääräys riittävä tuki näille tilanhaltijoille, se on eri kysymys. Tänään jätetään vielä eduskunnalle m. m. anomusehdotus, jossa tämä kysymys tilan-

haltijain oikeudellisesta asemasta kyseessäolevilla tiloilla otetaan harkinnan alaiseksi. Minun ei siis tarvitse nyt ryhtyä selvittelemään tarkemmin tätä asiaa, mutta pyydän kuitenkin valiokunnalle evästykseksi lausua sen toivomuksen, että se koittaisi keksiä keinon, jonka kautta nyt tarkoitettu lakimääräys tulisi eräissä kohdin jyrkemmäksi kuin mitä esitys tarkoittaa. Rohkenen nimittäin toivoa, että kävisi mahdolliseksi säätää, että puutavarayhtiön oikeus hankkia itselleen tämmöisiä tiloja kokonaan ehkäistäisiin. — Esityksen 5 §:ssä m. m. puhutaan kunnan maasta, joka myöskin olisi asetettava tämän lain alaiseksi. Pelkään että tästä sanamuodosta mahdollisesti voi syntyä epäilyksiä, mitä sillä tarkoitetaan. Toivoisin sen vuoksi, että valiokunta antaisi tälle pykälälle semmoisen sanamuodon, josta kävisi epäämättömän selväksi, että tällä tarkoitetaan semmoisia maita, jotka lahjoituksen, testamentin tahi oston kautta ovat joutuneet kunnan omiksi.

Ed. **Pykälä:** Edustaja Kairamo on jo puhunut asian puolesta jotenkin lämpimästi. Mutta tuntuu siltä, että edustaja Kairamokaan ei vielä tunne tämmöisen yhteismetsän olemassaoloa. Armollinen esitys tietysti tarkoittaa semmoisia yhteismetsiä, joita lohkaistaan niistä tiloista, joita valtion avulla ostetaan. Tuo yhteismetsä-aate on äärettömän tärkeä sen puolesta, että se tukee pikkutilallisten taloudellista toimeentuloa. Mutta minä pyytäisin että valiokunta ottaisi huomioon, että kun tuollaisia yhteismetsiä leikataan erilleen, niitä ei asetettaisi sellaisten määräysten alaisiksi kuin lahjoitusmaiden metsät on asetettu. Minä luulisin, että, jos asetetaan ehdoksi että tuon tilattoman on osansa ensin valtiolta lunastettava, niin valtio käyttää hyväkseen tuota yhteistä metsää. Tästä seuraa, että silloin kun tuo tilallinen panee viljelyksensä kuntoon ja hänen menonsa käyvät kolminkrtaisiksi, silloin hän ei pääse edes kuivaa puuta ottamaan tuosta yhteismetsästä, vaan pitää polttaa kasvavaa tulevaisuuden omaisuuttansa. Pyytäisin lämpimästi valiokunnalle suosittaa, että se ottaisi huomioon että on maassamme hyvinkin paljon tällaisia yhteismetsiä, nimittäin Viipurin läänin lahjoitusmailla. Siellä on ainakin 15 tällaista yhteismetsää. Kun isojakoa toimitettaissa ne leikattiin irti, ei ollenkaan otettu huomioon sitä että useita taloja jäi aivan metsättä. Sanottiin vaan: „teillä on leikattuna yhteismetsää ja sieltä saatte". Mutta toisin kävi. Valtio asetti ehdoksi että ensin on lunastettava tilat ja sitte vasta saavat metsää yhteisomaisuutena hoitaa. Silloin juuri kun heillä on kor-

kea veronmaksu, silloin heidän yhteisomaisuutensa seisoo käyttämättä, puut mätänevät ja vanhenevat siellä. Se on niin monta vienyt taloudelliseen perikatoon ja tulee yhä vielä viemään, jollei siinä korjausta tehdä.

Mitä tulee siihen, että semmoiset tilat, missä yhteismetsiä on, joutuvat puutavarakeinottelijain käsiin, niin se on hyvin luonnollinen asia. Esimerkiksi pohjois-Ruotsissa on hyvin paljon tällaisia puutavarayhtiöitä. Siellä oli eräs jakokunta eli pitäjä, jolla oli tällainen äärettömän arvokas yhteismetsä, niin että talonpojat elivät ihan metsiensä tuotteilla, ja maanviljelys on jäänyt ala-arvoiseksi. Mutta nyt metsäyhtiöiden kävi sääliksi että talonpojat niin helposti elivät, ettei muuta kun nostivat rahoja metsästään ja saivat olla jotenkin joutilaina. Heti keksivät metsäyhtiöt keinon. He ostivat kaikki tilat, jotka olivat yhteismetsään osallisia, ja niin muodoin yhteismetsät joutuivat sellaisille metsäyhtiöille.

Minä siis ehdotan, että asetukseen otettaisiin sellainen kohta, että kun yhteismetsiä leikataan, ne kuuluvat niille tiloille, joiden tilojen osana ne ovat jakokunnassa, ja että myös asetukseen pantaisiin määräys, että näitä ei voi velasta kiinnittää eikä emätilan mukana siirtää ostajille. Silloin rahamiehet vähemmän tähtäsivät toimintansa niihin tiloihin, joilla tuollaista tuottavaa metsäomaisuutta on. Karjalasta on hyvin kuvaaava esimerkki olemassa. Siellä rahamiehet pitävät silmällä, missä vaan semmoisia tiloja olisi saatavissa, ja kun semmoisista saadaan selvä, ostetaan ne heti.

Esillä olevan arm. esityksen käsittelyä jännityksellä seurataan niissä osissa maata, missä nyt puheena oleva asia on elinkysymyksenä. Soisin että arm. esitystä valiokunnassa käsiteltäissä tulisi huomioon otetuksi, kuinka suuri taloudellinen tuki yhteismetsissä on. Ainoa valopilkku, mikä nähdään lahjoitusmaiden historiassa, on se, mitä kotimainen hallitus on tehnyt silloin kun lahjoitustiloja on leikattu. Jos ei niin olisi tapahtunut, niin ne olisivat miljoonamiesten taskuissa. Otettakoon nyt myöskin huomioon, että tuo jalo tarkoitus tulee todellisesti kansan hyväksi käytetyksi.

Ed. **Cederberg:** I lagförslaget framhålles, att detsamma betingas af önskvärdheten af att särskilja gemensam skogsmark för de såkallade donationsstommar, hvilka vid delning af inlösta donationsgods öfvertagits af och afskiljts åt kronan, för att sedan odelad bibehållas såsom en gemensam tillhörighet samt förvaltas med ordnad planmässig hus-

hållning till delegarenas samfälda nytta. Tillika framhålles nödvändigheten utaf att sådan gemensam skogsmark skulle utläggas till förmån för de småbrukare-lägenheter, hvilka bildas vid den af staten bedrifna verksamhet, som afser jordinköp till förmån för den obesuttna befolkningen.

Då detta ämne, som är af en synnerligen stor aktuel betydelse, berör den agrarlagstiftning till förmån för den lösa befolkningen, hvilken torde blifva föremål för särskild proposition till denna landtdag, och det ligger vikt på, att enhet i lagstiftningen på detta område ernås, så ber jag att till det utskott, som kommer att behandla saken, få hemställa, att detsamma ville taga i öfvervägande, huruvida de lagstiftningsåtgärder, som här föreslås, äro af det innehåll och den art, att de kunna läggas till grund för en gemensam lagstiftning i hela ämnet. Med hänsyn till ärendets beskaffenhet vill jag tillika hemställa, att beredningen af nu ifrågavarande proposition icke måtte öfversändas till lag- och ekonomiutskottet, utan till agrarutskottet.

Ed. **Castrén:** Samoin kuin edellinen arvoisa puhuja, katson minä aivan luonnolliseksi, että käsillä oleva arm. esitys lähetetään maatalousvaliokuntaan eikä suinkaan laki- ja talousvaliokuntaan. Kannatan edellisen puhujan asiassa tekemää ehdotusta.

Ed. **Paasikivi:** Minä olen edelleenkin samaa mieltä kuin puhemiesneuvostokin, että asia olisi lähetettävä laki- ja talousvaliokuntaan. Tämä kysymys koskee metsälakia ja muita säädöksiä, jotka järjestävät metsäkysymyksiä, ja tällaiset n. s. taloudellista oikeutta koskevat asiat ovat ylipäänsä tähän asti käsitellyt laki- ja talousvaliokunnassa. Edelleen lienee muitakin metsälakia koskevia esityksiä ja anomuksia tulossa, ja kun luulen, että maatalousvaliokunta saapi sinne menevistä muutamista suurista kysymyksistä niin paljo työtä ettei se niitäkään kenties ehdi loppuun käsittelemään, niin näyttää minusta olevan paras, jos voitaisiin kysymykset, jotka eivät välttämättä maatalousvaliokunnan käsiteltäviin kuulu, lähettää muihin valiokuntiin. Sen vuoksi puolustan edelleenkin puhemiesneuvoston ehdotusta, että asia menisi laki- ja talousvaliokuntaan.

Ed. **Cederberg:** Mitt förslag afser att förekomma, att behandling af ärenden af den art, som här nu berörts, komme att försiggå i tvänne utskott. Det är alldeles otvifvelaktigt att, om en proposition angående bildande af småbrukare-

lägenneter till förmån for den obesuttna befolkningen till denna landtdag öfverlämnas, så kommer i denna proposition att ingå bestämmelser, som röra utläggande af gemensam mark till skogsmark. Det framhålles redan i nu föreliggande proposition, att utläggande af mark till detta ändamål är för småbrukarelägenheterna synnerligen önskvärdt. Då nu utan tvifvel den väntade propositionen angående småbrukarelägenheters bildande kommer att öfversändas till agrarutskottet, kan jag icke förstå annat än att det skulle innebära en inkonsekvens att remittera den nu föreliggande propositionen till lag- och ekonomiutskottet, då ju det ämne, som utgör föremål för lagstiftningen i dessa båda propositioner, delvis är af samma art.

Ed. **Paasikivi:** Pyytäisin vielä lisätä äskeiseen lausuntooni sen että, jos tämä esitys tulee maatalousvaliokuntaan, niin se ymmärtääkseni tulee häiritsemään valiokunnan työtä sen ensi aikoina. Tämä on arm. esitys, joka on otettava heti ensimäiseksi käsiteltäväksi. Kaikista niistä armollisista esityksistä, joihin edellinen puhuja viittasi, ei meillä toistaiseksi ole tietoa, mutta maatalousvaliokunnalla on paljon muita asioita, joihin se heti voipi käydä käsiksi. Näiden nykyhetkenä tärkeimpien asiain suorittaminen tulisi tämän kautta viivästymään. Minä sen vuoksi edelleenkin pyydän, että puheenaoleva esitysehdotus lähetetään laki- ja talousvaliokuntaan, ja jos laki- ja talousvaliokunta havaitsee tarpeelliseksi hankkia asiasta maatalousvaliokunnan lausunnon, niin on sillä siihen tulevaisuudessa tilaisuus.

Äänestysesitys ja päätös:

Ken tahtoo arm. esityksen n:o 18 lähetettäväksi laki- ja talousvaliokuntaan, vastaa jaa; jos ei voittaa, on mainittu arm. esitys päätetty lähettää maatalousvaliokuntaan.

Huutoäänestyksessä olivat ei-äänet voitolla, joten **arm. esitys n:o** 18 oli päätetty lähettää **maatalousvaliokuntaan.**

Prokuraattorin kertomus lainkäytöstä ja lakien voimassapitämisestä maassa,

joka jälleen esitettiin, aiheutti seuraavan

Keskustelun:

Ed. **Pykälä:** Pyytäessäni prokuraattorin kertomusta pöydälle tähän istuntoon, luulin siellä löytäväni jotakin, josta

halusin tietoa saada, mutta kertomukseen ei näytä otetun ollenkaan sellaisia asioita, kuin jokien perkauksia, järven laskemisia y. m., jotka alotetaan lääninhallituksessa ja kiertävät maanviljelyshallituksen kautta senaatin talousosastoon. Niistä olisin tahtonut tietää, miksi niitä on viivytelty siksi kauvan, että ne keskimäärin ovat olleet sillä tiellä 10 vuotta.

Mutta jotakin muuta olen sieltä löytänyt. Vuonna 1891—1895 on kertomuksen mukaan kihlakunnan-oikeuksissa vireille pantu keskimäärin 45, 971 asiaa, vuosina 1901—1905 38,472 juttua, ollen juttujen luku viisivuotiskautena 1896—1900 jo 30,916:ssa. Katsotaanpa sitten, mistä on johtunut, ettei asioita vuosina 1896—1900 ole ollut enempi vireillä. Me muistamme tämän vuosisadan vaihteen, joka niin syviä arpia leikkasi kansamme kehitykseen ja jonka haavat vieläkin tihkuvat mätää. Me näemme, että vetoasioitten käsittelemiseen Turun hovioikeudessa on keskimäärin mennyt vuonna 1899 6 kk. 26 päiv., vuonna 1900 oli se 6 kk. 11 päiv.; vuonna 1901 se oli 3 kk. 25 päiv.; vuonna 1902 11 kk. 17 päiv.; vuonna 1903 1 vuosi 7 kk. 22 päiv.; vuonna 1904 1 v. 10 kk. 17 päiv. ja vuonna 1905 2 v. 25 päiv. Siihen loppuu tilasto. Jokaiseen hovioikeuteen nähden on tilasto jotenkin sama. Otan lisäksi muutamia numeroita tilastosta, joka osoittaa, miten monta juttua on hovioikeuksissa käsitelty kutakin jäsentä kohti vuodessa. Seuraavat numerot osoittavat taaskin tilaa Turun hovioikeudessa. Vuonna 1899 on Turun hovioikeus käsitellyt vetojuttuja 63 % jäsentänsä kohti, v. 1900 65,1 %, vuonna 1901 52,7 %, vuonna 1902 42,8 %, vuonna 1903 15,9 %. Tästä näkyy, miksi työaika on venynyt. Työkyky on nimittäin laskenut huimaavaa vauhtia. Vuodesta 1899 on työkyky laskenut liki kolmenkertaisesti, ja siitä luonnollisesti johtuu että asiain käsittely on venynyt niin tavattomasti. Suhde pysyy samana, jos ottaa kaikki kolme hovioikeutta lukuun. Työkyky on siis laskenut säännöllisesti. Tätä voisi sanella vaikka kuinka pitkälle, mutta en tahdo siitä pitemmälti puhua; pyydän jokaista itse tutustumaan näihin numeroihin.

Muistan vielä sen ajan, jolloin virkamiehistössä tapahtui muutos. Esillä oleva kertomus osoittaa että työnteossa myöskin on tapahtunut muutos. Silloin oli aika, jolloin lakimiehet löivät mynttiä ja kun pääsimme viisi vuotta eteenpäin, joutuivat hovioikeudet taas muutoksen alaisiksi. Mutta mitä nämä muutokset ja se tapa, millä lakimiehet kansan asioita käsittelivät, kansalle maksoivat! Me tiedämme, että ne nuoret lakimiehet, joitten työkuntoa tässä juuri ylistin, joku kuukausi sitten saivat lakkautuspalkkoja eli laiskan-

eläkkeitä, ja toiset, jotka sen ajan olivat olleet poissa ja jotka sanoivat uhranneensa isänmaalle, he nostivat sillä aikaa äärettömiä summia valtion varoista korvaukseksi siitä, että he olivat tehneet muuta työtä sillä aikaa. Tähän kaikkeen nähden pyydän että valiokunta tekee tarkan yhteenvedon näistä menoista ja antaa eduskunnalle tiedon siitä, kuinka paljon on leikitty valtiovarojen kanssa niinä aikoina, jolloin on aina vaan puhuttu uhrauksesta isänmaalle, mutta pääasiassa vaan uhrattu vatsalle. Vielä pyytäisin huomauttaa siitä että valiokunta, joka tätä asiata tulee käsittelemään, tekee niin tarkkaa työtä että siitä on helpompi saada selvää.

Ed. **Hagman:** Minun täytyy tunnustaa että minä olen ainoastaan vaillinaisesti ennättänyt lukea tämän kertomuksen. Täällä on kuitenkin eräs kohta, johon tahtoisin kiinnittää eduskunnan huomiota. Minä olen itse tullut huomaamaan sen senvuoksi, että olen erityisesti etsinyt tilastoa siitä. Prokuraattorin kertomuksen 119 ja 120 sivuilla mainitaan nimittäin erityisistä huomattavimmista rikoksista ja niiden rangaistuksista. Kuitenkin minua ihmetyttää ja huolestuttaa se seikka, että täältä ei ole löytynyt minkäänlaista tilastoa siveellisyysrikoksista. Huomattavien rikosten joukkoon on kyllä asetettu esim. lapsenmurhat, sikiön kätkeminen ja hävittäminen, niinkuin ollakin pitää, ja vielä m. m. rikkomukset paloviina- ja väkijuoma-asetuksia vastaan. Mutta minun mielestäni olisi ollut hyvä, jos näiden joukkoon olisi myös asetettu ne rikokset, jotka on tehty varsinkin alaikäisiä tyttölapsia kohtaan. Pyytäisin senvuoksi, jos mahdollista, että se valiokunta, johon tämä kertomus tulee lähetettäväksi, koettaisi hankkia myöskin näitä rikoksia koskevaa tilastoa. Tämä tilasto tulee olemaan valiokunnassa tarpeellinen, sillä siinä käsitellään niitä anomuksia, joita täällä on useampia annettu, ja jotka koskevat Rikoslain 20 luvun 7 § muuttamista.

Ed. **Virkkunen:** Niinkuin tämän nyt käsillä-olevan prokuraattorin kertomuksen toisella sivulla olevasta sanamuodosta käy selville, on tämä kertomus aijottu sisältämään esityksen lainkäytöstä ja lakien voimassapitämisestä maassamme vuoden 1905 loppuun saakka. Viimeksimainitun vuoden loppupuolella sattui meidän maassamme kuitenkin tapaus, josta tämä kertomus, mikäli olen voinut huomata, ei mainitse mitään, mutta joka on sitä laatua, että sitä tässä yh-

teydessä ei voida äänettömyydellä sivuuttaa. Sitä enemmän on niin laita, kun se seurauksissaan kohdistuu nykyisen maan prokuraattorin virka-aikaan.

Minä tarkoitan sitä kaikille tunnettua ja meidän oloissamme ennen suorastaan kuulumatonta väkivaltaa, jonka alaisiksi marraskuun alussa 1905 jotkut hovioikeuden asessorit ja heidän perheensä joutuivat Turussa. Se seikka, että yhteiskunnan sivistyneempään kansanluokkaan lukeutuvat henkilöt olivat tässä väkivallanteossa johtajina ja alkuunpanijoina, ei suinkaan paranna asiaa. Mutta vielä raskauttavammaksi tulee tämä rikos siitä syystä, että se tehtiin julkisella paikalla ja, niinkuin on sanomalehdissä aivan peittelemättä ja julkeasti esiintuotu, kostoksi puheenalaisten tuomarien virkatoimesta. Tämä törkeä teko tapahtui siten sekä meidän kansamme oikeustajunnan että voimassaolevan rikoslakimme mukaan kaikkein raskauttavimmissa oloissa.

En erehtyne, kun sanon, että se tapa, jolla maan prokuraattori on katsonut voivansa käsitellä taikka oikeammin olla käsittelemättä tätä asiaa, on laajoissa kansankerroksissa herättänyt masentavaa hämmästystä sekä suuressa määrin ollut omansa alentamaan sitä käsitystä laillisuuden kunnioituksesta ja tuomariviran pyhyydestä, mikä meidän kansassamme on vanhoilta ajoilta säilynyttä perintöä. Sen ohessa se on antanut tuntuvaa tukea sille kansalaisvainolle, joka meidän julkiseen elämäämme on painanut niin räikeän leiman, sen jälkeen kun ulkonainen pakkovalta marraskuun 4 päivän manifestin kautta lakkautettiin. Mutta vielä pahempi on se, että, niinkuin kansan syvien rivien puolesta on aivan julkisesti juuri maan prokuraattorille lausuttu, tämä asia on juurruttanut kansassamme sitä käsitystä, „että olemme joutuneet siihen tilaan, missä lakia ei sovelluteta yhtäläisesti kaikille ja missä yläluokka saa kenenkään estämättä mellastella miten hyvänsä, kun se vaan tekee sen soveliaaseen aikaan''.

Tuoreessa muistissa on vielä, mitenkä sekä sanomalehtien että lukuisain kansalaislähetystöjen kautta on vaatimalla vaadittu, että maan korkein lainvalvoja sillä mahdilla, minkä hänen korkea virka-asemansa hänelle tarjoo, kävisi tähän asiaan käsiksi ja saattaisi siihen sitä selvitystä ja ojennusta, joka olisi tarpeellinen kansan loukatun oikeudentunnon tyydyttämiseksi. Ensimäinen näitä kansalaislähetystöjä kävi prokuraattorin luona 21 p:nä joulukuuta 1905; toinen, jossa edustajia oli 30 kunnasta, 29 p:nä joulukuuta; kolmas, joka edusti Iitin tuomiokuntaa, 10 p:nä seuraavaa tammikuuta;

neljäs, jossa oli edustettu useat Porin seudun kunnat, 13 p:nä tammikuuta j. n. e. Ne syyt, joilla maan prokuraattori torjui luotaan näitten lähetystöjen esittämät vaatimukset, että hän ryhtyisi käyttämään virkatointansa tässä asiassa, olivat sanomalehdissä olleitten kertomusten mukaan ensiksi se, että prokuraattorin mielestä väkivallantekijäin syytteeseen saattaminen on ensi sijassa pahoinpideltyjen oma asia. Heidän olisi itsensä ilmoitettava juttu yleiselle syyttäjälle syytteeseen pantavaksi ja jollei hän kävisi siihen käsiksi, vasta sitten olisi prokuraattorin velvollisuus ryhtyä asiaan. Toisena syynä mainitsi prokuraattori sen, ettei hän katsonut voivansa, kun ei asiasta oltu virallista ilmoitusta tehty, pelkkäin sanomalehtien kertomusten nojalla kajota asiaan; ja yhtenä syynä on mainittu sekin, että prokuraattori piti lakkoviikon tapauksia senlaatuisina, ettei niitten johdosta sopinut syytöstä tehdä.

Ryhtymättä tässä perusteellisemmin tarkastamaan näitä prokuraattorin esiintuomia kieltäytymisensä syitä pyydän tässä tehdä ainoastaan joitakuita huomautuksia. Ei ole tietääkseni kukaan yrittänytkään väittämään, ettei sellainen, tuomaria vastaan hänen virkatoimensa johdosta julkisella paikalla toimeenpantu raaka väkivalta kuin nyt puheena oleva, olisi yleisen syytteen alainen. Säätäähän jo meidän vanha perustuslakimme Hallitusmuodon 15 §:ssä, että „niitä, jotka häijyydestä, ajattelemattomuudesta ja kostonpyynnöstä herjaavilla kunniaa loukkavilla tai muuten solvaavilla sanoilla ja kirjoituksilla tarkoittavat tuomareita ja tuomiontäyttäjiä heidän virkansa toimituksessa, pitää kohta kunkin asian luonnon mukaan kovasti rangaista, niin että juonikkaat, vihaiset ja pahanilkiset ihmiset sitä kavahtaisivat ja siitä varoituksen saisivat." Nyt ei ole puhe tuomareita herjaavista, kunniaa loukkaavista ja solvaavista sanoista,mutta rääkkäyksestä, ja sen seikan ei ainakaan pitäisi lieventää perustuslain ankaraa käskyä. Kun puheenalainen Turun tapaus siten on yleisen syytteen alainen, niin sen tuomioistuimessa käsittelyn alaiseksi saattamista varten ei tarvita asianomistajan puolelta ilmiantoa syyttäjä-viranomaiselle, vaan on tällaisen viranomaisen virkavelvollisuus tutkia asia ja jos hän huomaa siihen syytä olevan, jättää se tuomioistuimen käsiteltäväksi. Sillä asetus rikoslain toimeenpanemisesta 19 p:ltä joulukuuta 1899 säätää 15 §:ssä nimenomaan, että „virallisen syyttäjän pitää tehdä syyte sellaisista rikoksista, jotka ovat virallisen syytteen alaisia, vaikka asianomistaja ei olekkaan sitä syytteeseen pantavaksi ilmoittanut". Nämä määräykset ovat niin selvät, ettei tarvitse olla lakimies huomatakseen,

että puheenalaisen rikoksen syytteeseenpanon laiminlyöminen on viranomaisten puolelta ollut lain selvää syrjäyttämistä.

Mitä taas tulee siihen prokuraattorin lausuntoon, että hänen ei sovi sanomalehtien kirjoitusten nojalla ryhtyä asiaan, ennenkuin siitä on hänelle virallinen ilmoitus tehty, niin se on jyrkässä ristiriidassa sen käsityskannan kanssa, mikä meillä jo pari vuosikymmentä prokuraattorin virkavelvollisuudesta on ollut olemassa ja minkä tämän viran entiset omistajat itse ovat oikeaksi tunnustaneet. Pyydän tämän osoitteeksi ainoastaan viitata siihen mitä prokuraattori v. Weissenberg tästä asiasta lausui 1888 vuoden Valtiosäädyille antamassaan kertomuksessa. »Ottamalla huomioon sen aseman, minkä maan sanomalehdistö jo on saavuttanut, sekä siihen merkitykseen nähden mikä oikeudenmukaisesti on pantava sen lausuntoon», sanoi hän, ettei hän ollut katsonut »voivansa sivuuttaa ainoatakaan näkemäänsä sanomalehtikirjoitusta, jossa on otettu puheeksi lainrikkomuksia tai huomattavampia väärinkäytöksiä». Tosin sanoi prokuraattori huomanneensa, että useat sanomalehdistössä mainitut tämäntapaiset jutut ovat tarkemmin tutkittaessa huomatut aiheettomiksi, »mutta», hän lisää, »toiselta puolen ovat sangen monet vallan väärinkäytökset ja laiminlyönnit voineet sanomalehtien lausuntojen kautta joutua laillisen ojennuksen alaiseksi». Ja niistä oikeustapauksista, joita prokuraattori Calonius mainitsee esim. 1894 vuoden valtiopäiville antamassaan prokuraattorin kertomuksessa, nähdään, että prokuraattori tähänkin aikaan useinkin juuri sanomalehdistön tiedonantojen nojalla ryhtyi tutkimaan viranomaisten väärinkäytöksiä. Se kanta, jota maan nykyinen prokuraattori on asettunut edustamaan, osoittaa mielestäni sellaista taantumista käsityksessä prokuraattorin virka-aseman velvoituksesta ja kantavuudesta, joka virastojen toiminnalle ja kansalaisten yleiselle oikeusturvallisuudelle tässä maassa ei suinkaan ole eduksi.

Yhtä heikosti perusteltu on prokuraattorin viittaus lakkoviikon tapauksiin, sillä esimerkkejä ei puutu siitä, että tämä syy ei ole estänyt prokuraattoria toisissa asioissa käyttämästä virka-asemansa valtaa. Ja näin on tapahtunut sellaisista syistä, joita on esitetty maamme rajain ulkopuolelta, mutta on myöskin tapauksia, joissa hän on ryhtynyt toimeen silloin, kun vaatimuksia on esitetty sisäpuolelta maan rajoja.

Kun prokuraattorin menettely tässä asiassa, miltä puolelta sitä tarkastaneekin, on lievimmin sanoen outoa, ja kun se maan väestössä on herättänyt sangen tuskallista huomiota, katsoisin puolestani erittäin suotavaksi ja toivottavaksi, että lakivaliokunta, samalla kun se antaa eduskunnalle lausunnon tästä prokuraattorin kertomuksesta, ottaisi myöskin harkitakseen ja lau-

suisi käsityksensä siitä, missä määrässä nyt koskettelemani maan prokuraattorin menettely on ollut hänen virkavelvollisuutensa ja maan lakien mukainen. — Pyytäisin kunnioittaen, että tämä minun lausuntoni saisi seurata prokuraattorin kertomusta lakivaliokuntaan.

Ed. **Gripenberg:** Pyydän kaikissa kohdin saada yhtyä ed. Virkkusen lausuntoon.

Ed. **Pykälä:** Edellinen puhuja, ed. Virkkunen mainitsi nykyisen prokuraattorin toiminnasta, ollenkaan mainitsematta, miten prokuraattori vuosina 1900—1905 virkaansa hoiti. Muun muassa mainitsi edellinen puhuja perustuslain. Meillä ei ollut käytännössä tavallisia perustuslakeja tuona viisivuotiskautena, silloin maata hallittiin kiertokirjeillä ja oikeutta jaettiin mielivallan mukaan.

Mitä taas tulee tapahtumiin Turussa, se on ikävä tapahtuma eikä sitä kukaan kansalainen voi hyväksyä, mutta pitää ottaa huomioon että se oli välitila, semmoinen, jommoiseen mikään muu kansa ei ole joutunut kuin Suomen. Silloinhan tehtiin suur'siivous kotimaisella ja isänmaallisella näyttämöllä. Minä pyytäisin, ettei tuota rikkaläjää ruvettaisi eduskunnassa penkomaan, vaan annettaisiin sen painautua unholan yöhön ja kohdistettaisiin koko työ ja toiminta siihen, että tehtäisiin työtä rakkaan isänmaan onneksi ja menestykseksi eikä ruvettaisi tulevaisuuden Suomea rakentamaan tuollaiselle rikkaläjälle, jossa vaan kasvaa ohdakkeita, jotta kerrankin palaisi rauha ei ainoastaan kansan sekaan, mutta myös eduskuntaan.

Ed. **Ahmavaara:** On tietysti kovin valitettavaa ja surkuteltavaa sellaiset tapahtumat, joihin ed. Virkkunen viittasi. Minä yhdyn, mitä asiaan tulee, häneen täydellisesti, vaikka en kaikissa kohdin siihen, mitä hänen mielestään prokuraattorin olisi ollut tehtävä. Mutta minua ihmetyttää, että ed. Virkkunen, jota huolettivat nämä kylläkin huolettavat seikat, ei sanallakaan viitannut siihen vieläkin surkeampaan ja valitettavampaan ilmiöön, mitä tämä prokuraattorin kertomus meille osottaa, nimittäin siihen, että vuodesta 1901 alkaen vuoteen 1904—05 maan prokuraattori ei ylipäänsä ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin, vaikka rikoksia lakia vastaan silloin tehtiin yhtä törkeitä ja törkeämpiäkin, ja silloin kun hän ryhtyi virkansa puolesta toimimaan, koetti hän maan vihollisten kanssa keksiä keinoja ja antaa neuvoja, niinkuin tämä kertomus surkeasti todistaa, millä tavoin lainkuuliainen kansa ja yksityiset kansalaiset saatettaisiin uhkasakkojen ja vankeuden kautta alistumaan mahtikäsky-

jen alle ja syrjäyttämään lakeja ja asetuksia. Tämä rikos, johon prokuraattori suorastaan itse on ottanut osaa ja joka oli tähdätty koko kansaa vastaan, on vieläkin suurempi rikos kuin yksityistä vastaan tehdyt rikokset. Sillä tässä on rikos koko yhteiskuntajärjestystä vastaan ja koko kansan olemusta vastaan ja minua huolestuttaa tämä vielä enemmän kuin ne yksityiset kylläkin surkuteltavat rikokset, joihin täällä ed. Virkkunen erittäin kävi käsiksi.

Minulla olisi paljonkin puhumista tästä surkuteltavasta asiasta, näistä Suomen historian pimeimmistä lehdistä, mutta en tahtoisi niihin pitemmälti kajota, sillä toivon ettemme rupea tässä penkomaan enää pitemmältä näitä surullisia muistoja, vaan jätämme yksityiskohdissa ne sillensä ja annamme valiokunnan valmistaa lausunnon ja sitte vasta on meillä aika niihin kajota.

Toivoisin, että valiokunta ottaisi erittäin vakavan harkinnan alaiseksi kaikki ne törkeät rikokset, jotka kertomuksessa ilmenevät, mutta ennen kaikkea, että se ottaisi huolenpitonsa alaiseksi, tärkeimmäksi tehtäväkseen antaa lausuntonsa siitä, millä tavalla maan korkein lainpalvelija on menetellyt aikoina, jolloin hänen velvollisuutensa olisi ollut valvoa maan yhteiskuntajärjestystä ja maan lakien pyhänä pitämistä. Tämä on tärkeää tulevaisuutta varten, sillä jos mikään, niin tämä kohta eduskunnassa on otettava erittäin ja vakavan käsittelyn alaiseksi, sillä jos tällaisia aikoja vastakin tulee, niin on tietysti maamme ja koko kansan oikeus vaarassa, jos maan korkein lainvalvoja asettuu yhdessä maan vihollisten kanssa yhteiskuntajärjestyksemme mullistuksia tarkoittavien toimenpiteitten edustajaksi, niinkuin valitettavasti puheenalaisina aikoina on käynyt. Tähän kohtaan kuten sanottu minä erittäin panisin painoa. En tahdo käydä yksityiskohtiin, koska se veisi liian pitkälle.

Ed. **Castrén**: Minulla ei ollut alkujaan tarkoituksena käyttää puheenvuoroa prokuraattorin kertomuksen johdosta, mutta koska eräs eduskunnan jäsen, ed. Virkkunen, on katsonut sopivaksi huomauttaa muka prokuraattorin kertomuksessa olevista puutteista ja vaillinaisuuksista, erittäin mikäli koskee prokuraattorin kantaa erääseen mellakkaan nähden, joka oli kohdistettu Turun hovioikeuden jäseniä vastaan, niin antaa tämä minulle aiheen huomauttaa eräästä toisesta seikasta, jota prokuraattorin kertomuksessa ei ole kosketeltu.

Niinkuin arvoisat eduskunnan jäsenet tietävät, on jokaisen, joka antautuu tuomarin virkaan, tehtävä juhlallinen vala, jonka kautta asianomainen sitoutuu kaikessa virkatoimessaan ja

oikeutta käyttäessään noudattamaan maan lakia ja laillisia asetuksia. Tällaisen virkavalan ovat ei ainoastaan alatuomarit vaan myöskin hovioikeuden jäsenet velvolliset tekemään. Hovioikeuksien jäsenten ojennusnuorana ei voi eikä saa olla mikään muu kuin maan laki ja maan oikeus, eivätkä he vannomansa valan nojalla saa minkään teko- tai pakkosyyn varjolla vetäytyä täyttämästä sitä, johon vala heitä velvoittaa.

Kuinka suuren merkityksen eräs meidän voimassa olevista perustuslaeistamme, hallitusmuoto 29 p:ltä elokuuta 1772, antaa hovioikeuksille ja heidän oikeudenkäytölleen, käypi esille sen 15 §:stä, jossa sanotaan: »hovioikeuksien tulee myös tarkasti valvoa alatuomareita maalla ja kaupungeissa niinkuin myös tuomion täyttäjiä, ja koska nämä ymmärtämättömyydestä ja huolimattomuudesta tai rahanahneudesta tekevät jonkun pahan, kohta toimittaa se kunkin asian eri luontoa myöden syytökseen, tuomion ja rangaistuksen alaiseksi. Mutta jos jonkun havaitaan tahallansa vihasta, ilkeydestä tai lahjain pyynnöstä vääntäneen oikeutta ja siten raadelleen omaatuntoansa ja vahingoittaneen lähimmäistensä henkeä, kunniaa ja onnea, semmoinen ei saa sakolla eikä virasta panemisella sovittaa häijyyttänsä ja pahatapaisuuttansa, vaan hengen ja kunnian menettämisellä, kuinka asia vaatii, aivan Ruotsin lain mukaan». Edelleen sanotaan hovioikeuksista: »näitten korkeiden tuomioistuinten tulee kunkin paikkakunnallansa pitää huolta ja vaarin, että lakia ja oikeutta nuhteettomasti ja kelvollisesti käytetään Ruotsin kirjoitetun lain sääntöjen ja asetusten mukaan, jotka vääntelemättä, sanan oikean sisällyksen jälkeen ovat noudatettavat sekä tuomitessa seurattavat, että siis hovioikeudet katsomatta etuansa, omaa voittoansa ja muita tarkoituksiansa tekevät jokaiselle oikeutta sillä tavalla, että siitä Jumalalle ja Kuninkaalliselle Majesteetille voivat vastata, niin ettei vääryys turmelisi maata ja valtakuntaa».

Tunnettua on, ettei entinen Turun hovioikeus ole lainkäytössä noudattanut maan lakia ja maan laillisia asetuksia, vaan että se tuomioissaan on nojautunut laittomiin asetuksiin, jopa diktatuuriasetukseenkin. Olisi ollut suotavaa, että prokuraattorin kertomuksessa olisi tehty selkoa siitä, millä tavalla maan hovioikeudet sinä aikakautena, jota prokuraattorin kertomus käsittää, ovat käyttäneet Suomen lakia ja kuinka monessa tapauksessa he ovat julkeasti maan voimassa olevista laeista ja laillisista asetuksista poikenneet sekä käyttäneet ilmeisesti laittomia asetuksia. Täten olisi käynyt myöskin selville ei ainoastaan, mihin henkeen prokuraattorinvirasto on sinä aikana toiminut, jonka kertomus käsittää, mutta myöskin millä tavalla hovioikeudet yleensä ja varsinkin se hovioikeus, josta täällä

on herätetty kysymys, ovat lainkäyttöä hoitaneet. Täten olisi eduskunnalle käynyt ilmi, mitenkä maan korkein lain valvonta sinä aikana oli rappiotilassa, jopa suorastaan väkivallan välikappaleena, mutta myöskin kuinka usein hovioikeudet ja eritoten Turun hovioikeus on käyttänyt tuomioperusteina laittomia asetuksia ja poikennut siitä laista, jonka sen jäsenet ovat valallansa vannoneet pyhänä pitävänsä.

Ed. **Estlander**: I anledning af de beskyllningar, som här i ett andragande riktats emot landets prokurator, torde det väl böra anmärkas att här i landets representation ingalunda saknas de, som äro fullt öfvertygade om att landets nuvarande prokurator med allvar och rättrådighet förvaltar sitt höga embete. I öfrigt är det mig motbjudande att yttra mig angående ifrågavarande andragande.

Ed. **Virkkunen**: Minä pyytäisin vielä ed. Pykälän ja Ahmavaaran, samoinkuin myöskin ed. Castrénin lausunnon johdosta sanoa, etteivät he ole puhuneet, ed. Ahmavaaraa lukuun ottamatta, mitään siitä mitä minä täällä olen tuonut esiin. Näyttää siltä, kun heidän mielestään ei olisi mitään eroitusta siinä, mitä voidaan vaatia virkamiehiltä routavuosien aikana ja mitä sen jälkeen kun marraskuun manifesti on ilmestynyt. Tämmöisen seikan syrjäyttäminen, kun arvostellaan takavuosien tapahtumia ja henkilöitä, on sitä laatua, että se tekee koko arvostelun kerrassaan mitättömäksi. Sillä eihän kukaan kiellä sitä, että meidän maassamme takavuosina vallitsi täydellinen laittomuuden aika, se aika, niinkuin ed. Pykälä sanoi, jolloin ei ollut perustuslakia ollenkaan. Mutta nyt kun perustuslaki on voimassa, voidaan kaiketi toki asettaa toiset vaatimukset virkamiesten toiminnalle kuin silloin, kun ulkoapäin uhkaava pakko oli tyhjäksi tekemäisillään ei ainoastaan kaiken laillisen yhteiskuntajärjestyksen, vaan kaikki muutkin olot.

Muuten minusta tuntuu hyvin kummalliselta se käsitystapa, että kun Suomen kansan koko elämän kovimpina aikoina maassa on tapahtunut laittomuutta, tämä laittomuus tuodaan esille ikäänkuin vastakohdaksi sille laittomuudelle, jota täällä harjoitetaan ilman minkäänlaista pakkoa, omien miesten vapaasta alotteesta ja niiden myötävaikutuksella sekä useitten maamme puolueitten kannatuksella. Se on asiaintila, joka minusta on enemmän kuin surkuteltava.

Ed. **Danielson-Kalmari**: Ed. Virkkunen on jo sanonut sen, mitä minullakin on pääasiassa sanottavaa. Tahdon vaan lisätä eräitä toisia näkökohtia.

Kun on kysymys siitä prokuraattorista, joka toimi routavuosina ja hänen toiminnastaan, niin kaikissa ryhmissä voi olla epäilyksiä siitä, oliko oikein että kukaan Suomen mies silloin otti vastaan prokuraattorin toimen. Siitä on ollut epäilyksiä senkin ryhmän keskuudessa, johon minä kuulun; mutta jokaisen ajattelevan kansalaisen täytyy olla selvillä siitä, että jos kerran Suomen kansalainen katsoo isänmaalliseksi velvollisuudekseen koettaa käyttää prokuraattorin virkatointa siinäkin määrin isänmaan hyväksi kuin se noissa oloissa saattoi onnistua, niin täytyi hänen enemmän kuin ehkä kenenkään muun tässä maassa alistua laittomiin käskyihin. Prokuraattori Soisalon-Soininen katsoi velvollisuudekseen ottaa vastaan tämän tehtävän, hän katsoi velvollisuudekseen alistua niihin välttämättömyyksiin, joita tämä virka silloisissa oloissa toi mukanaan. Mutta hän teki sen — siitä olen minä mieskohtaisesti useamman kerran saavuttanut elävän vakaumuksen — hän teki sen siinä selvässä tiedossa, että tämä hänen toimintansa oli puolustettavissa ainoastaan siinä tapauksessa, että hän piti silmällä isänmaan tulevaisuutta, hän uskoi menettelyllään voivansa jouduttaa paremman tulevaisuuden tuloa. Erehtyikö hän vai oliko hän oikeassa, se on toinen asia, jonka kysymyksen ratkaisussa me olemme häntä liian lähellä ja vielä liiaksi intohimojen kuohuttamia.

Sekin kertomus, joka on joutunut eteemme, sisältää todistuksia siitä, että hän, prokuraattori vainaja, piti silmällä aikaa, jolloin oikeus jälleen voisi maassamme häiritsemättä vallita. Pyydän tässä kohden vaan viitata niihin hänen kirjelmiinsä, joista ilmenee, että hän koetti säästää meidän maamme tuomareita siitä tilasta, johon he olisivat joutuneet, jos heidän tuomittavakseen olisivat tulleet ne asevelvolliset, jotka olivat jääneet kutsunnasta pois. Prokuraattori — se näkyy näistäkin kirjeistä, ja on siitä toisia selvempiäkin todistuksia — oli vakuutettu, että meidän maamme tuomiolaitos perinpohjaisesti kumottaisiin, jos maamme tuomarit joutuisivat tuohon vastasanottuun tilaan, ja sentähden hän otti hartioilleen edesvastuun siitä, että näitä asevelvollisia ei, niinkuin asevelvollisuuslaki olisi vaatinut, asetettu laillisen tuomioistuimen tuomittaviksi, vaan että hallinnollista tietä määrättiin heille suhteellisesti lievät rangaistukset. Minä katson velvollisuudekseni huomauttaa tätä, osoittaakseni vaan, että prokuraattori koetti silloin vallitsevissa oloissa vakaumuksensa mukaan palvella isänmaata.

Täällä on huomautettu, että tuomarit ovat vannoneet pyhän valan aina noudattaa tuomioissaan maan lakia. Se on tosi, he ovat sen vannoneet, ja kaikki Suomen kansalaiset ovat niinikään sitoutuneet maan lakia noudattamaan. Mutta tämä asia ei ole säästänyt Suomen kansaa enemmän kuin muitakaan

kansoja ristiriitaisuuksista, joissa on kansalaisen äärettömän vaikea päättää, mikä on hänen velvollisuutensa. Ja kieltämätöntä on, että yksityiset kansalaiset ja koko meidän kansamme monta kertaa on joutunut noudattamaan lakeja ja määräyksiä, jotka ovat laittomassa järjestyksessä syntyneitä. Meidän perustuslakimme kuningas Kustaa kolmannen ajoilta, Hallitusmuoto ja Yhdistys ja Vakuuskirja eivät ole laillisessa järjestyksessä syntyneet. Hallitusmuoto sai suhteellisesti pian muodollisesti tyydyttävän vahvistuksen; Yhdistys ja Vakuuskirja ei sitä saanut, se on täydellisesti vallankumouksen synnyttämä laki, ja kuitenkin Ruotsin ja Suomen kansat noudattivat tätä lakia heti siitä hetkestä asti, kun se oli julistettu. Ja tämän sukupolven eläessä on meidän maassamme julaistu lakeja ja asetuksia, joita Suomen kansa on noudattanut ja edelleen noudattaa, mutta jotka ovat laittomasti syntyneitä. Kun lopulla vuotta 1890 maamme vähän aikaisemmin valtiosäätyjen päättämä ja hallitsijan vahvistama rikoslaki hallinnollista tietä ja vastoin maamme lainmääräyksiä toistaiseksi julistettiin voimattomaksi, niin silloin Suomen tuomioistuimet eivät tuomioissaan noudattaneet maan laillista rikoslakia, vaan noudattivat edelleen laillisessa järjestyksessä voimattomaksi julistettua vanhaa 1734 vuoden lain Rikoskaarta. Meidän maamme silloiset hovioikeudet eivät ainoastaan noudattaneet tätä lain voiman kadottanutta Rikoskaarta, vaan esim. Viipurin hovioikeus pakotti erään alaisensa tuomarin eroamaan virastansa siitä syystä, että hän, tuomari Emanuel Berneri, ei katsonut omantuntonsa sallivan sitä, että hän tuomitsi rangaistuksia kansalaisille lain perustuksella, joka oli laillisessa järjestyksessä julistettu voimattomaksi. Ja kun samana vuonna 1890 laittomassa järjestyksessä meille annettiin asetus maamme postilaitoksen yhdistämisestä tavallansa keisarikunnan postilaitokseen, niin maan silloinen senaatti julisti tämän asetuksen. Maan sanomalehdistö, maan yleinen mielipide ei vaatinut tätä asetusta noudattamatta jätettäväksi, ja kun valtiopäivät seuraavana vuonna saivat tilaisuuden lausua siitä mielipiteensä, eivät ne vaatineet Suomen kansalaisia olemaan tätä postiasetusta noudattamatta, vaan rajoittivat toimensa siihen, että kääntyivät hallitsijan puoleen, pyytämällä, että hän laillisessa järjestyksessä saattaisi tässä kohden asiat oikealle uralle. Ja edelleen tätä laitonta postiasetusta maassamme noudatetaan, vaikkakin me kaikki olemme antaneet pyhän lupauksen noudattaa maamme lakeja.

Sellaisia ovat nämä esimerkit, joita kyllä kävisi luettelemineen useampia. Ja sellaisia ovat nyt kerran ihmisten olot, että mitkään ehdottomat periaatteet eivät pääse niissä voimaan. Olevat olot saattavat kansat tuon tuostakin huomaamaan, että

he, kansat, eivät ole olemassa kirjoitettua lakia varten, vaan laki on olemassa kansaa varten. Missä käy ilmeiseksi, että kirjoitetun lain noudattaminen olisi kansalle turmioksi, siellä kansat aina katsovat oikeudekseen olla sitä noudattamatta. Se on tuskallinen tosiasia; mutta ainoastansa se, joka ei anna arvoa todellisuudelle, voi tätä kieltää. Se on tosiasia muuten, joka tuskin muissa maissa kuin meillä tällaisen valtiollisiin myrskyihin ja ristiriitaisuuksiin tottumattoman kansan keskuudessa voisi todenteolla herätä. Se on tosiasia, joka on tunnustettu kaikkien niittenkin ajattelijain puolelta, jotka mitä lämpimimmin ajavat kansan laajimpien kerrosten asiaa. Johtuu mieleeni, mitä muuan äsken manalle mennyt Euroopan radikaalisimpia yhteiskunnallisia kirjailijoita, itävaltalainen Anton Menger lausui tällaisesta pakosta puhuessansa siitä tilasta, johon Ranskassa kansan vapauden ja laillisen järjestyksen edustajat ja esitaistelijat Napoleon Kolmannen aikana joutuivat. Hän tunnustaa, että ne heistä tekivät oikein, jotka käyttivät silloisiakin oloja taipuen laittomiin asetuksiin vastaisen paremman, vapaamman ajanjakson jouduttamiseksi Ranskan kansalle.

Pääasia on — se on minun vakaumukseni — että murrosaikoina pidetään silmällä lopullista tarkoitusperää. Ne ovat kurjia lainrikkojia, jotka käyttävät sortoaikoja itsekkäissä tarkoituksissa tai puolue- tai ryhmä-tarkoituksissa. Ne, jotka tietävät, että he alistuvat väliaikaisesti laittomaan käskyyn sentähden, että he sillä tavoin paraiten jouduttavat kansalleen paremman tulevaisuuden lähenemistä, saattavat tyynellä omallatunnolla torjua luotaan kaikki hyökkäykset, jotka perustuvat siihen tosiasiaan, että tuomarit ja muut kansalaiset ovat vannoneet lakia noudattavansa.

Ei ole ollut suomalaisen ryhmän tarkoitus nostaa keskustelua näistä menneistä routavuosista. Ed. Virkkusen lausunto tarkoitti, niinkuin hän on huomauttanut, prokuraattorin menettelyä sillä ajalla, joka alkoi marraskuun julistuskirjasta. Mutta jos toisinajattelevat tahtovat siirtää keskustelun päättyneisiin routavuosiin, niin tietäkööt, että kaikki me olemme valmiit vastaamaan siitä, mitä meidän tahollamme silloin tapahtui. (Hyvä, hyvä!). Tämä ei tiedä sitä että me ottaisimme vastataksemme jokaisen toimenpiteen oikeudellisuudesta tai vielä vähemmin sitä, että se olisi ollut oikein harkittu jokaisen puolelta, joka silloin joutui maan virkoja säilyttämään näitten parempien aikojen varalle. Meidänkin keskuudessamme on monta, jotka ovat sitä mieltä, että usein noissa toimenpiteissä asianomaiset, toiset enemmän, toiset vähemmän hairahtuivat. Mutta me tiedämme myöskin, että ajat olivat silloin vaikeampia kuin koskaan ennen tässä Suomen maassa; ja kun puhutaan siitä,

että nämät meidän silloiset virkamiehemme olisivat avustaneet vierasta sortoa, niin me torjumme luotamme, torjumme heidän päältään semmoisen syytöksen ja näemme siinä ainoastaan sen kiihtyneen mielentilan seurauksia, jonka me ymmärrämme syntyvän henkilöissä, jotka, niinkuin ed. Ahmavaara ja Castrén, ovat joutuneet näinä menneinä vuosina mieskohtaisestikin sortoa kokemaan ja jotka sen tähden tavallansa täällä nyt ajavat omaa asiaansa. Tällä ei ole sanottu, etteivät he olisi oikeutettuja, niinkuin me muutkin, puhumaan kansan puolesta; mutta varmaa on että se selvitystyö, se palaumus laillisiin oloihin, joka on suoritettu ja jota suoritetaan vielä nytkin, olisi käynyt melkoista helpommaksi tässä maassa, jos ne henkilöt, jotka enemmän kuin muut joutuivat kokemaan ulkonaista sortoa, olisivat katsoneet hyväksi jäädä hiukan syrjään kysymyksessä, joka niin läheisesti koskee heitä mieskohtaisesti.

Ed. **af Ursin**: Pyydän pääasiallisesti saada yhtyä edustaja Ahmavaaraan. Prokuraattori on asetettu valvomaan korkeimpana kaitsijana lain pyhyyttä tässä maassa. Hänen tulee siis virkansa puolesta tarmokkaasti suojella meidän kaikkia oikeuksiamme ulospäin. Mutta hänen tulee myös suojella kaikkia sekä ylhäisiä että varsinkin alhaisia, jotka ennen kaikkia tarvitsevat hänen suojaansa oikeuksissaan. Näin käsitti maan ensimäinen prokuraattori tehtävänsä, ja se olkoon ohjeena myöskin kaikille seuraaville prokuraattoreillemme. Ellei maan korkein valvoja voi pontevasti valvoa meidän valtiollisia oikeuksiamme ulkonaisesti ja lain pyhyyttä sisällisesti, niin tulee hänen poistua ja jättää paikkansa muille. Meidän täytyy vaatia, että virkamiehistömme pysyy korkealla kannalla, että virkamiehemme eivät tingi velvollisuuksistaan. Ja varsinkin tulee meidän vaatia maan korkeimmalta lainvalvojalta, että hän täyttää tämän velvollisuutensa. Ellemme me pidä lujasti kiinni tästä vaatimuksestamme, niin meidän virkamiehistömme ehkä kovinkin pian vajoo semmoiseen asemaan, jossa se valitettavasti on liiankin monessa maassa.

Ed. **Renvall**: Edustaja Danielson-Kalmari lopetti puheensa merkillisellä toivomuksella, jonka me jo monta kertaa olemme saaneet lukea sen puolueen lehdistä, jonka tunnustettu johtaja hän kai on. Hän toivoi, että ne henkilöt, jotka ovat eniten saaneet kärsiä taistelussa laittomuutta vastaan, vaikenisivat silloin kuin laillisuuden palauttamisesta on puhetta. On omituista vaatia kansan oikeustaistelun eturinnan miehiltä vaikenemista silloin kun laki on maahan palautettava. Minä pyydän kysyä hra Danielson-Kalmarilta, onko hänen omakin puolueensa saman

ohjeen mukaisesti menetellyt. Kuka johtaa sitä päälehteä, joka on rummuttanut kokoon niitä n. s. lähetystöjä, joista hra Virkkunen puhui? Onko se henkilö, jolle mainittu puolue on antanut johtavan aseman, todellakin jäävitön puhumaan niistä tapauksista, jotka sattuivat yhteen suurlakon kanssa ja jotka saattoivat suomettarelaisen puolueen siihen asemaan, missä se nyt on? Mutta minä en tahdo puhua tästä sen enempää. Katson, että edustaja Danielson-Kalmarin toivomus on niin perin — jos saan käyttää samaa sanaa, jota edellistä viimeinenkin puhuja käytti kansastamme — kokematon, ettei sille mielestäni pitäisi suurempaa arvoa antaa. Ainakaan en tiedä mailmanhistoriassa mitään esimerkkiä, että olisi vaadittu kansan esitaistelijoilta että he tällaiselle asemalle asettuisivat.

En tahdo puhua siitä prokuraattorista, jonka kirjeitä tukuttain löytyy tässä prokuraattorin kertomuksessa. Minun on vaikea puhua kuolleesta miehestä, jonka hauta vasta niin äsken on umpeen luotu, sitä mitä mahdollisesti voisi olla sanottava, vaikea varsinkin tässä eduskunnassa, jossa tiedän olevan hänelle läheisiä suhteita. Minä sentähden kokonaan sivuutan tämän asian ja lausun ainoastaan muutaman sanan siitä, mikä tässä lopultakin on pohjana.

Hra Virkkunen on sanonut, että täällä on koetettu puolustaa sellaista laittomuutta, joka muka on tapahtunut toisen puolueen taholta, vetoamalla laittomuuteen, jota toinenkin puolue on harjoittanut, ja sanoi, että myöhempää laittomuutta ei voida aikaisemmalla laittomuudella puolustaa, koska toinen laittomuus tapahtui sortovuosina, jolloin laki ei ollut voimassa, toinen laittomuus taas silloin, kun laki oli maahan palautettu. Mutta näinhän ei ole asianlaita. Se laittomuus, mistä me olemme puhuneet, se tapahtui silloin, kun ylhäältä päin tehtiin väkivaltaa kansalle, silloin kun vallankumous tehtiin ylhäältä päin, silloin kun valta, jonka takana oli kaikki voima, seisoi turvatonta, aseetonta kansaa vastaan. Mutta se teko, josta hra Virkkunen on soimannut meidän liian vähän puhuvan, tapahtui silloin, kun kansa teki vastavallankumouksen väkivaltaa vastaan, jolloin se omalla voimallaan pyyhkäisi pois tämän väkivallan. Laki ei ollut silloin ainakaan sen enempää voimassa kuin silloinkaan, kun nämä virkamahdilla ja arvolla kaunistetut herrat harjoittivat Suomessa laittomuutta.

Myönnän kyllä, että suomettarelaisellakin puolueella on ollut ansionsa viime taistelussa. Bismarck sanoi aikoinaan, että tyytymättömyys on kaiken edistyksen lähde ja siihen vastasi eräs hänen vastustajansa, että hän silloin vasta ymmärsi Bismarckia, sillä hän oli tehnyt kaikki tyytymättömyyden aikaansaamiseksi. Samalla tavalla on suomettarelainen puolue tässä

maassa synnyttänyt sen tyytymättömyyden, josta on sitten oraalle kasvanut ne lupaavat uudistukset, joita me olemme kutsutut osaltamme täyttämään.

Hra Danielson-Kalmari on pitkältä puhunut vallankumouksen teoriiasta ja koettanut osoittaa, että se laittomuus, mikä tapahtui sortovuosina, olisi verrattavissa niihin epäsäännöllisiin oloihin, jolloin kansamme aikaisemmissa vaiheissa epälaillisestikin syntyneitä asetuksia on tunnustettu ja saatu aikaankin. Mutta minä pyydän kuitenkin tehdä oleellisen eroituksen kaikkien niiden virtausten välillä. Meidän perustuslakimme, joidenka puolesta kansamme taisteli, syntyivät — siitä tietysti en rupeisi väittelemään — niinkuin professori Danielson-Kalmari on lausunut. Mutta ne syntyivät siten, että niitä saivat aikaan kotimaiset viranomaiset, kotimainen kuningas ja että kansa ne hyväksyi. Sen sijaan tapahtui se väkivalta ja se vääryys, mikä n. s. sortovuosina tapahtui ,ulkomaalaisen, maan vihollisen puolelta ja tapahtui tämän kansan sortamista varten. Ja ne henkilöt, jotka asettuivat tässä politiikassa olemaan mukananäyttelijöinä, tiesivät aivan hyvin, että he tässä toimessaan olivat apulaisina maamme ja kansallisuutemme vihollisille.

Ja lopuksi on kysymys siitä, mihin ei ole annettu vastausta, mitenkä on puolustettavissa se, että Suomen miehet vapaaehtoisesti ryhtyivät edistämään ulkomaalaisen vihollisen sortopolitiikkaa, toimenpiteitä, jotka tarkoittavat koko kansallisen olemuksemme hävittämistä. Siihen ei herra Danielson-Kalmarin pitkä esitys antanut vastausta.

On puhuttu lopullisesta tarkoitusperästä. Tässähän me emme ole tuomareita ihmisten tarkoitusperien yli. Olen kyllä kuullut sen teoriian, että vallankumous on puolustettavissa silloin, kun se onnistuu, mutta että vallankumous on väärä silloin, kun se on onnistumatta. Luulen että tämä teoriia käy yhteen sen esityksen kanssa, joka oli herra Danielson-Kalmarin esityksen pohjana. Mutta silloinhan pitäisi myöskin suomettarelaisen puolueen olla siksi rohkean, että tunnustaisi routavuosina erehtyneensä, koska heidän politiikkansa ei johtanut siihen, jota ne sanovat toivovansa, koska ne edellytykset, joihin puolue rakensi politiikkansa, eivät ole olleet olemassa, koska meidän kansamme ei ollut niin heikko, että sen tarvitsisi nöyrästi alistua, koska se päinvastoin omalla voimalla näytti, että se voi palauttaa vapautensa ja lailliset oikeutensa.

Minä en olisi tahtonut että tästä asiasta olisi nyt nostettu kysymys, koska sen katson turhaksi, sillä minä ymmärrän aivan hyvin että ne, jotka tässä ovat puolustaneet väkivaltaa silloin, kun se on tullut ylhäältäpäin, muka historiallisen välttämättömyyden nimessä, että ne henkilöt todellakin silloin pu-

huvat omassa asiassaan. Tuon puolueen tietysti täytyy koettaa tällä tavalla menneisyyttään puolustella, koska se minun tietääkseni on ainoa tapa, jolla se voi jakaa sen päällä lepäävää edesvastausta.

Ed. **Pykälä**: Kun tahtoo välttää pitkiä puheenvuoroja, niin joutuu sanomaan julki ajatuksensa epäselvästi. Ensimäinen puhevuoroni tarkoitti taloudellisen pohjan tutkimista eikä ollenkaan johtanut keskustelua puolueintohimojen kentälle. Vetoasiat viipyvät nykyään Viipurin hovioikeudessa 3 á 4 vuotta hyväksymättä, ja kun ne koskevat tärkeitä taloudellisia kysymyksiä, niin tästä johtuu kansalle suuria taloudellisia vaurioita. Samoin siirryin hovioikeuksien virkamiesten paljouteen sekä niiden vaihteluihin ja eläkkeisiin. Tämä on taloudellinen kysymys, ja se on johtanut siihen, että Turun hovioikeuteen perustettiin vuonna 1905 viides osasto. Nyt on perustettu viides osasto Viipurin hovioikeuteen, ja ehkä perustettaisiin kuudeskin jos tilaa olisi.

Tämän minä pyydän valiokunnan huomioon ottamaan, en ole ollenkaan tahtonut tässä polkea toista tai toista puoluetta, enkä yleensäkään puhua puoluenäkökantojen mukaan.

Ed. **Ala-Kulju**: Minä myös pyysin puheenvuoroa tämän asian johdosta, mutta koska täällä on siitä jo niin paljon puhuttu, niin luovun puheenvuoroa käyttämästä ja yhdyn kannattamaan herra Danielson-Kalmaria.

Ed. **Viljakainen**: Pyysin puheenvuoroa oikaistakseni edustaja Danielson-Kalmaria eräässä virkaerotusasiassa. Edustaja Danielson-Kalmari ilmoitti, että Viipurin hovioikeus olisi virasta erottanut tuomarin tässä maassa. Asia ei ole niin. Viipurin hovioikeus sakotti Rautalammin tuomiokunnan tuomaria Emanuel Berneriä siitä, että hän oli tuominnut laittoman lain mukaan muutamia pahantekijöitä. Viipurin hovioikeuden tuomio ei Bernerin mielestä ollut annettu oikeasta syystä, nimittäin siitä rikoksesta, josta häntä oli syytetty, vaan oli kuten sanat kuuluivat, törkeästä tietämättömyydestä. Tämä loukkasi tuomari Bernerin oikeustajuntaa ja hän katsoi olevansa pakotettu ottamaan eron tuomarinvirasta. Niin on tämä asia, eikä siis tuomari Berner ole virkaheitto.

Kun kerran minulla on puheenvuoro, niin pyytäisin saada lausua samasta asiasta vähän muutakin. Edustaja Danielson-Kalmari sanoi, että silloinkin oli Suomessa käytetty laitonta lakia. Kun ajatellaan, mitenkä lait Suomessa syntyvät, ja mitenkä ne menettävät pätevyytensä, niin ei olekkaan aivan sel-

vää, että meillä silloin olisi laiton laki. Säädyt olivat kyllä hyväksyneet uuden rikoslain ja samalla päättäneet, että entinen rikoslaki menettää lain voiman. Kumpikin näistä päätöksistä tarvitsee hallitsijan vahvistuksen voimaan astuakseen. Se saatiinkin, mutta hallitsija peruutti vahvistuksensa rikoslain suhteen. Luulisi, että siitä samalla seuraisi, että sen entisen viraltapano myös tuli peruutetuksi. Meillä siis ei syntynyt siksi aikaa uutta lakia eikä laitonta lakia, vaan entinen astui voimaan samalla kertaa, kuin tuo uusi herkesi olemasta voimassa. Voi tajuta asian näinkin, ja siinä tapauksessa syytös hovioikeuksia ja maan tuomareita vastaan ei merkitse paljoa.

Edustaja Virkkunen esitti muutamia näkökohtia Turun asiassa ja huomautti, että prokuraattori ei ole laisinkaan ryhtynyt asiaan. Saattaa kyllä olla niin, että prokuraattorin on ryhdyttävä sanomalehtienkin uutisten johdosta asiaan, ja hyvähän se onkin, mutta näissä sanomalehtiuutisissa on yksi arveluttava puute ja se on, että niissä ei ole mainittu nimeltään niitä henkilöitä, jotka tuon rikoksen tekivät. On myöskin sanottu, että prokuraattorin on käytävä asiaan, vaikka ei syyllinen eikä vääryyttä kärsinyt siitä ilmoittaisikaan. Kysytään, mitenkä prokutaattori silloin menettelisi, jos vääryyttä kärsinyt ilmoittaisi rikoksen itseään vastaan tapahtuneen, mutta salaisi, kuka tuon rikoksen teki. Pitäisiköhän prokuraattorin silloin velvoittaa ketään nostamaan kannetta syyllistä vastaan? Tässä syytöksessä prokuraattoria vastaan ei ole mainittu sanallakaan, ovatko nuo kärsineet vielä nytkään prokuraattorin tietoon saattaneet ne henkilöt, jotka väkivallan tekivät ja jollei, niin tuntuu kohtuuttomalta varsinkin eduskunnassa syyttää prokuraattoria virkavirheestä, joka ei ole todistettu.

Ed. **Castrén**: Minun täytyy valittaa asiassa viritettyä keskustelua. Mutta syy siihen että tällainen keskustelu on viritetty, ei ole etsittävä ainakaan sen ryhmän puolelta, johon minulla on kunnia kuulua, vaan sen puolueen puolelta, jonka miehet ennen muita olisi pitänyt pysyä poissa ja syrjässä tällaisia asioita käsiteltäessä. Edustaja Danielson-Kalmari on arvellut että edustajain Ahmavaaran ja minun olisi pitänyt olla keskustelunalaisiin seikkoihin kajoomatta, koska me muka olemme niissä jäävilliset. Me emme omasta puolestamme ole kaivanneet mitään, emme vaatineet mitään itsellemme, mutta kansamme edustajina on meillä kieltämätön oikeus, peittelemättä ja avonaisesti lausua mielipiteemme siitä, miten maan oikeushoitoa on sortovuosina käytetty. Päinvastoin tuntuu minusta siltä kuin niiden henkilöiden, jotka ovat olleet sortopolitiikassa osallisina, taipumuspolitiikassa mukana, jotka jospa-

kin vastoin tahtoansa ovat olleet sortoa edistämässä, olisi pitänyt pysyä pimennossa. Edustaja Danielson-Kalmarin täällä esille tuomat väitteet on jo monasti julkisuudessa torjuttu ja vääriksi osotettu. Niihin ei ole tarvis täällä enää kajota. Tahdon vaan lausua sen, että mainitun edustajan täällä pitämä puhe ei vaan ollut laittomuuden puolustuspuhe. Se oli laittomuuden korkea veisuu. (Naurua!)

Ed. **Schybergson**: Det hade icke varit min afsikt att deltaga i denna diskussion. Jag hör till dem, som önska glömma det förgångna, glömma oförrätterna. Jag hade önskat att vi i stället skulle rikta våra blickar emot framtiden, som är tillräckligt allvarsdiger för att behöfva alla våra omsorger. Men då hr Danielson-Kalmari ville göra gällande, att vi, som närmast lidit af oförrätterna, skulle vara mindre förmögna att bedöma förhållandena från denna tid, än de, som stått det dåvarande systemet nära, ansåg jag mig böra begära ordet för att i min mån visa att han tagit miste.

Hr Danielson-Kalmari har i sitt andragande anfört kända förhållanden icke blott ifrån förgångna tider, utan äfven från de senaste årtiondena, som i fullt mått bevisa att undfallenhet icke hört blott de senaste årens och det parti till, hvars främste man han är, utan att också andra tider och andra grupper lidit af det fel, som väl är allas och icke minst vårt, nämligen undfallenhet och feghet. Hr Danielson-Kalmari har omnämt postmanifestet och den rent af märkvärdiga likgiltighet, hvarmed detta manifest på sin tid mottogs både af allmänheten och af landtdagen. Det var nog en anledning till bitterhet på den tiden för oss, som stodo på sidan om afgörandena. Så var äfven förhållandet med strafflagens tillämpning. Jag kan för min del ingalunda dela hr Viljakainens uppfattning därom att monarken skulle hafva haft rätt att återkalla sin fastställelse af strafflagen. Sedan den en gång var lagligen fastställd, hade det varit våra domares plikt att, såsom Emanuel Berner det gjorde, tillämpa den och också då kände vi, som då voro unga, den största besvikning i anledning af våra domares handlingssätt. Och icke blott detta, jag kan nämna att vår dåvarande prokurator, som dock hörde till dem, som icke önskade strid, uppgifves hafva privatim yttrat att det dock hade varit önskvärdt att åtminstone några flere af våra domare bättre hade förstått sin pligt. Som sagdt, det har felats i detta afseende på flere håll och det är naturligt, det är mänskligt att så skett.

Men för att komma till den sak, som utgjort utgångspunkten för vår diskussion, nämligen de aktstycken, som i prokuratorns berättelse lämnas beträffande prokuratorns håll-

ning under de förgångna åren, så har hr Danielson-Kalmari själf sagt, att man kunde vara tveksam huruvida finsk man under sådana förhållanden bordt emottaga prokurators embetet. Jag ville säga att man icke kan vara tveksam om att han icke bordt emottaga befattningen, och man kan icke vara tveksam om att han åtminstone, då vi kommo till dessa utvisningar, förvisningar och alla öfriga ingrepp i fråga om den personliga friheten, hade bordt träda tillbaka.

Hr Danielson-Kalmari har rätt däri att vi stå nära dessa händelser att vi måhända icke fullt kunna döma om dem. Det kan hända att vid en framtida forskning förmildrande omständigheter träda fram. Men vi måste dock redan nu hafva vår mening. Den må gälla till dess historien möjligen kastat ett annat ljus öfver förhållandena. Och jag tvekar icke att uttala att den förra prokuratorn bordt undantagas ifrån den medborgerliga amnesti, som jag gärna unnar nästan alla de andra.

Ed. **Ahmavaara**: Herra Danielson-Kalmari sanoi minun tehneen hyökkäyksiä entistä prokuraattoria vastaan. En ole tehnyt mitään hyökkäyksiä. Ne hyökkäykset, jos niitä siksi tahdotaan sanoa, ovat prokuraattori Johnssonin omissa kirjeissä. Niissä hän antoi neuvoja, miten on laillista sakottaa kuntia siksi korkeilla sakoilla että se riittää tarkotuksen saavuttamiseksi, t. s. laittomuuden saavuttamiseksi. Muita samanlaisia neuvoja yksityisiä kansalaisia vastaan siellä on lukemattomia, jos herra valtioneuvos vaan on katsonut tätä kirjaa. Siis siellä ovat hyökkäykset, eivätkä ne ole meidän tekemät.

Jos todella prokuraattorin asema niin alhaiseksi käsitetään kuin hra Danielson-Kalmari on lausunnossaan esittänyt, jos katsotaan että prokuraattorin on vaan silloin lakia valvottava kun maassa ovat säännölliset olot ja että hänen ainoastaan silloin on täytettävä velvollisuutensa kun ei ole mitään vaikeuksia, mutta että hänen kun pahat päivät ja vaikeudet tulevat on ei ainoastaan oltava vaiti vaan myöskin taivuttava laittomuutta edistämään, niin voi täydellä syyllä panna kysymyksenalaiseksi, onko tuo virkamies ensinkään tarpeellinen. Mutta niin alhaiseksi en ainakaan minä eikä toki Suomen kansakaan ole ikinä maan korkeimman lainvalvojan tehtävää käsittänyt.

Ed. Danielson-Kalmari sanoi että palaaminen laillisuuteen olisi käynyt paljon nopeammin, jos ne, jotka ovat enimmän kärsineet, olisivat pysyneet syrjässä. Minä pyytäisin kysyä herra valtioneuvokselta, missä kohden tai missä asiassa me olemme olleet esteenä laillisuuden palaamiselle. Ellei hän tätä voi todistaa, niin minä pidän hänen lausuntoaan tyhjänpäiväisenä, jolla

ei ole mitään merkitystä. Kyllähän minä sen uskon että hra Danielson-Kalmari olisi tietysti mielellään suonut että kaikki toisin ajattelevaiset olisivat olleet äänettä ja antaneet yhä sen puolueryhmän, johon ed. Danielson-Kalmari kuuluu, maassa hallita ja menetellä käsityksensä mukaan, jonka käsityksen rehellisyyttä en epäile. Mutta minä olen vakuutettu että Suomen kansan suuri enemmistö käsitti asian vähän toisin; ja olen myös vakuutettu että, jos yllä mainittu ryhmä olisi saanut käsityksensä mukaan menetellä, niin suurlakkoa ei olisi tapahtunut ja eläisimme vielä nytkin laittomissa oloissa.

Hra Danielson-Kalmari puhuu täällä jäävistä. Olen kyllä kuullut tämän saman väitöksen sanomalehdissä ja muissa väittelyissä, mutta minä totta puhuen en olisi odottanut että niin etevä valtiomies kuin hra Danielson-Kalmari olisi tuonut esille tuollaisia jäävimuistutuksia eduskunnan niiden edusmiesten suhteen, jotka ovat toisella kannalla kuin hän. Me olemme kansan valitsemia yhtähyvin kuin muutkin ja meillä on oikeus kansan edustajina asiasta mielipiteemme lausua. En ensimäisessä lausunnossani tahallani maininnut mitään maastakarkoisesta, koska olisi voitu käsittää että puhun omassa asiassani. Puhuin ainoastaan muista laittomuuksista. Minä kärsein aivan mielelläni sen tosin minulle persoonallisesti hyvin raskaan kohtalon, jonka silloin sain osakseni, sillä olen vakuutettu että minä noina puolenatoista vuotena olen saanut tehdä isänmaani hyväksi jotain ei tosin suurta mutta kuitenkin enemmän kuin mihin koskaan enään saan tilaisuutta. Kun hra Danielson-Kalmari puhui jäävistä, niin pyydän kysyä kumpiko on jäävillinen, sekö, joka antoi alituiseen neuvoja maan prokuraattorille menetellä sillä tavoin kuin hän menetteli, vai sekö, joka on ollut aina vastaisella kannalla? Jos täällä jäävistä voidaan puhua, niin se on hraDanielson-Kalmari, joka voisi olla jäävi, sillä hän on juuri ollut tuon käsityskannan johtajana. Mutta minä en tahdo häntä jäävätä, sillä hän on kansan edustaja ja hänellä on oikeus puhua täällä kaikista asioista, jotka esille tulevat.

En tahdo tässä pitemmälle käydä tähän asiaan, sillä minä jo ensimmäisessä lausunnossa esitin toivomuksen ettei tässä asiassa kovin laajaa keskustelua tulisi. Mutta syy ettei niin ole tapahtunut ei ole meidän. Minä kyllä oudoksuin että hra Virkkunen joka kuuluu siihen ryhmään, jolle käsitykseni mukaan olisi ollut edullisinta olla hiljaa tästä asiasta, nosti tämän ikävän keskustelun.

Ed. **Paasikivi**: Se asia, jonka edustaja Virkkunen otti esille, on nähdäkseni niin selvä, että siitä ei voi olla muuta kun yksi mieli, enkä ole kuullut yhdenkään ainoan edustajan siitä asiasta

ryhtyvän nykyistä prokuraattoria ja niitä, jotka häntä kannattavat, puolustamaan. Luulen kyllä, että sellaisia täällä on joitakuita, mutta olen varma siitä, että tässä asiassa kansan enemmistö ei voi eri mieltä olla.

Minun täytyy lausua se julki, että nykyinen hallitus ja prokuraattori ja sen kannattajapuolue ei voi vaatia, että me unohdukseen painaisimme ja olisimme vaiti kaikista niistä teoista joihin tämä hallitus on itsensä syypääksi tehnyt siitä asti kuin se on suurlakosta alkaen ollut paikallaan, sitä vähemmän kun tämä hallitus on työskennellyt oloissa niin suotuisissa, että tuskin mikään hallitus tässä maassa on sellaisissa oloissa saanut työskennellä. Mutta ne, jotka käänsivät tämän keskustelun epäselviin asioihin, sellaisiin, joista mielipiteet ovat toisistaan aivan eriäviä, olivat edustajat Castrén ja Ahmavaara. Ja kun he keskustelun käänsivät niin sanottujen »routavuosien» aikoihin, niin piti heidän tietää, että niistä asioista ovat mielipiteet aivan erilaiset, ja että tämä eduskuntakin on kokoonpantu ryhmistä, joissa varsin vastakkaiset käsitykset näistä kysymyksistä ovat vallalla, jotenka heidän myös piti aavistaa, että tästä asiasta tulisi laaja keskustelu syntymään.

Ed. Castrén on kyllä maininnut ja edustaja Ahmavaara on sen todistanut, että he olisivat odottaneet, että meidän ryhmä olisi pysynyt syrjässä näistä keskusteluista, koska ne muka olisivat vastoin meidän etujamme. Ei hyvät herrat! Me emme aijo pysyä syrjässä, silloin kun keskustelu vedetään näille aloille, sillä me tiedämme että meillä ei ole mitään kaduttavaa, meillä ei ole mitään salattavaa, (hyvä, hyvä!), ja jos te tahdotte keskustelun sinne vetää, niin, niinkuin edustaja Danielson-Kalmari on lausunut, me olemme siihen valmiit.

Tässä on kysymys prokuraattorin kertomuksen lähettämisestä valiokuntaan, jotta se siellä tulisi täydellisen pohdinnan alaiseksi. Myös minä toivoisin, että valiokunta ottaa tämän asian kaikin puolisen harkinnan ja tutkinnon alaiseksi ja että se myös, mikäli koskee routavuosia, koettaa antaa niistäkin oikean, tasapuolisen kuvan, niin syvän ja valaisevan kuin mahdollista. Mutta jos se lähtee sellaisesta lähtökohdasta kuin mistä ed. Castrén ja muutamat muut ovat lähteneet, niin silloin sellaiselle esitykselle en ainakaan minä tunnusta arvoa, sillä se lähtökohta on yksipuolinen, ja kaikki johtopäätökset, jotka siitä syntyvät, ovat yksipuolisia. Ne johtuvat siitä edellytyksestä että noina routavuosina elämä kulki tavallista menoa, ja että virkamiehet hoitivat tavallisia toimiaan, niinkuin muinakin rauhallisina aikoina. Täällä on jo huomautettu sellaisen käsityskannan kieroutta ja yksipuolisuutta.

Rupeavatko ed. Castrén ja muut arvostelemaan myös muita Suomenkansan historiassa esiintyneitä tapauksia saman mittakaavan mukaan? Rupeavatko he katselemaan Porvoon valtiopäiviä samalta kannalta, rupeavatko he arvostelemaan Suomen suurimman prokuraattorin, Caloniuksen menettelyä saman mittakaavan mukaan? Jos he ottavat 1734 vuoden yleisen lain, rikoskaaren ohjeekseen, niin kyllä he silloin tulevat johtopäätöksiin, joita ei Suomenkansa ole oikeiksi tunnustava. He löytävät tuosta vanhasta rikoskaaresta pykälän, jossa puhutaan siitä, että syyllinen on tuomittava teilattavaksi ja menettämään oikean kätensä. Ja jos he rupeavat aivan muodollista laintulkitsemista sovittamaan tuohon lainpykälään, niin he voivat saada sanotun pykälän hyvin lähelle sen ajan toimia. Mutta kuka rupeaa sellaista tulkitsemista kannattamaan?

Täällä on hyvinkin paljon puhuttu tästä asiasta. Edustajat Renvall, Castrén, Ahmavaara ja muut ovat siitä ajatuksensa lausuneet. Niistä olisi minulla joka ikiseen lausuntoon muistutettavaa, mutta tämä keskustelu, jota minäkään en tosiaan tahtoisi enkä ole tahtonut, on muutenkin venynyt jo niin pitkälle. Senvuoksi lopetan siihen toivomukseen että lakivaliokunta, johon tämä asia menee, tosiaan koettaa tutkia sen asian, joka sisältyy prokuraattorin kertomukseen, kaikilta puolin ja koettaa siitä antaa tasapuolisen ja ymmärtäväisen esityksen, joka sitten eduskunnalle aikoinaan annetaan.

Ed. **Danielson-Kalmari**: Nähdäkseni on hyvinkin kuvaava se tapa, jolla eräät vastustajistani tässä ovat esiintyneet koettamalla kääntää huomiota vähäpätöisiin syrjäseikkoihin ja siinä vielä päälle päätteeksi esittäen asiat väärin. Niinpä herra Viljakainen, kun hän ryhtyi oikasemaan sitä, mitä minä olin sanonut Viipurin hovioikeudesta ja tuomari Berneristä, kertoi sanani erehdyttävästi. Minä en ollut sanonut että Viipurin hovioikeus eroitti herra Bernerin. Luulen voivani vedota pikakirjoittajiin että sanoin jotenkin siihen tapaan, että Viipurin hovioikeus pakoitti herra Bernerin eroamaan ja ed. Viljakainen itse lopetti esityksensä sillä että hän mainitsi että herra Berner katsoi itsensä Viipurin hovioikeuden menettelyn kautta pakoitetuksi eroamaan. Se oli sitä, mitä minäkin sanoillani tarkoitin.

Sitte on hra Ahmavaara moneen kertaan täällä toistanut että minä olisin väittänyt häntä ja hänen tovereitansa jääviksi puhumaan tässä asiassa. Ja lisäksi hän on kertonut meille siitä että hän ja hänen toverinsa kansan edustajina ovat oikeutetut puhumaan täällä niinkuin me muutkin. Ehkä hän tarkemmin muistellessaan muistaa sen että minä käytin jokseenkin samoja sanoja hänestä ja hänen tovereistaan enkä lainkaan

väittänyt heitä jäävillisiksi. Huomautin vain että vakaumukseni mukaan näinä viimeisinä aikoina palaus säännöllisiin oloihin olisi käynyt helpommaksi, jos juuri puheena olevat henkilöt olisivat katsoneet voivansa jonkun verran hillitä tunteitaan ja pysyä vähäsen syrjemmällä. Meidän käsityksemme mukaan kostoharrastukset olisivat siinä tapauksessa jonkunverran laimentuneet valtiollisessa elämässämme. Myöskin hra Schybergson katsoi minun menneen liian pitkälle, kun minä arvelin että ne, jotka olivat näinä viimeisinä vuosina mieskohtaisesti suuresti kärsineet, olisivat tehneet hyvin, jos he jonkun verran enemmän kuin on tapahtunut, olisivat malttaneet mieltään. Minä luulen kuitenkin että, jos hra Schybergson ajattelee, mitä on tapahtunut näinä viimeisinä aikoina, mieskohtaisesti myös, mitä hän itse on kokenut, niin hän tulee huomaamaan että toiset näistä sanokaamme nyt maasta karkoitetuista joutuivat kohtelunsa kautta niin katkeroittuneelle mielelle että heidän oli vaikeata käsittää muita ja käsittää aseman vaatimuksia; toiset taas ja hra Schybergson itse kuuluu niihin, — ollen ehkä ainoakin, — ovat tämän sorron kautta joutuneet toiselta kannalta ja minun käsittääkseni oikeammalta ja kohtuudenmukaisemmalta arvostelemaan oloja.

Hra Renvall mainitsi että minä en edellisessä lausunnossani ollut lainkaan vastannut kysymykseen, kuinka on mahdollista että Suomen miehet ovat tahtoneet olla mukana edistämässä sortoa tässä maassa. Hyvät herrat! Mikäli sellaisella kysymyksellä tarkoitetaan niitä, jotka eivät näinä vuosina lähteneet karkuun tärkeistä edesvastuunalaisista toimistaan meidän valtiollisessa elämässämme, niin vastaus kuuluu niin, että nämät henkilöt tiesivät että he toiminnallaan eivät edistäneet sortoa ja laittomuutta, vaan päinvastoin vastustivat sitä ja tekivät laittomuudelle ja sorrolle mahdottomaksi päästä niin pitkälle kuin se olisi päässyt, jos herrojen Renvallin ynnä muiden menettely olisi yksinänsä tässä maassa tullut käytäntöön. Mitään parempaa eivät sortajamme toivoneet kuin että koko kansamme olisi menetellyt sillä tavoin kuin nämät herrat menettelivät. Ja kun lisäksi sanotaan että suomalaisen puolueen pitäisi nyt tunnustaa että ne edellytykset eivät olleet olemassa menneinä vuosina joille se rakensi toimintansa ja että se siis on erehtynyt, niin vastaus kuuluu: asiain meno tässä maassa on näyttänyt että suomalainen puolue käsitti asian oikein ja suomalainen puolue on saavuttanut juuri sen mitä se toiminnallaan routavuosina tarkoitti. Se on kohdaltaan, sanon kohdaltaan, sikäli kuin sen voimissa oli, pelastanut maallemme paremman tulevaisuuden. Kuinka olisi käynyt siinä tapauksessa että maassamme olisi menetelty toisin kuin täällä meneteltiin, siinä

tapauksessa että yksistään niin sanotun passiivisen vastarinnan ryhmä olisi päässyt toimintaa määräämään tai että yksistänsä suomalainen puolue olisi joutunut siihen asemaan, sitä emme tiedä. Sen minä saatan kuitenkin mainita, että jos ei olisi ollut taisteltava sellaisia toimia ja tekoja vastaan, jotka lähteneinä omien kansalaisten puolelta, näyttivät onnettomuuteen vieviltä, sanoisinko mielettömiltä, niin tietysti suomalaisen puolueen kanta olisi monessa asiassa muodostunut toiseksi, vähemmän yksipuoliseksi. Sen olisi silloin täytynyt valvoa toisiakin näkökohtia jotka nyt tulivat liiaksikin valvotuiksi toisilla tahoilla. Vakaumuksemme meidän puolellamme on se, että ellei sitä katsantokantaa olisi edustettu meidän valtiollisessa elämässämme, joka on meidän puolueemme, niin ei suurlakko olisi lainkaan voinut onnistua sillä tavalla, kuin se onnistui. Meillä olisi ollut vastassa aivan toisenlaiset voimat. Itse lakkoviikon tapaukset olisivat ehkä voineet suoriutua jotenkin niinkuin ne suoriutuivat. Kyllähän Virossakin sillä viikolla asiat suoriutuivat siten että sortava hallitus oli voimaton, mutta pian syntyi siellä vastavirta, reaktsiooni ja tämä vastavirta olisi ehkä ulottanut onnettomat seurauksensa tännekin, jos täällä olisi ollut vieraat vallanpitäjät kaikissa viroissa, jos tuomioistuimemme olisivat olleet sotaoikeuksia, jos sanalla sanoen Suomen miehet olisivat edellisinä vuosina vetäytyneet pois jokaisesta toimesta, jossa oli vaikea silloisissa oloissa puolustaa isänmaan ja kansan asiaa.

Ed. **Kares**: Kyllä kai ed. Ahmavaaran ja Castrénin on myönnettävä että he omasta alotteestaan pääsivät tähän ryhmänsä erinomaiseen lempiteemaan, sillä totisesti siihen ei voinut antaa aihetta se, että ed. Virkkunen uskalsi toivoa prokuraattorin asiaan tarttumista silloin kuin Turussa ruotsia puhuva hienostoroistoväki teki törkeää väkivaltaisuutta yhden maamme tuomioistuimen jäseniä vastaan, eikä näihin väkivallantekijöihin lainkaan kajottu, vaan päinvastoin heidän johtajiaan palkitaan päällepäätteeksi korkeilla viroilla. Muuten on tässä liian paljo puhuttu oikeuden ja laillisuuden esitaistelijoista. Minulla on se hyvä usko ja suuri luottamus ihmisiin, että siinä ryhmässä, josta tämä puhe tuli, todellakin oli muutamia niitä oikeuden esitaistelijoita, joita kaikissa yhteiskuntaryhmissä aina on, mutta en luule, että ne oikeuden esitaistelijat ovat niitä, jotka siitä tahtovat tehdä moninkymmenvuotisen kunnian kruunun, koska siitä kerskuvat mahdollisissa ja mahdottomissa tilaisuuksissa; sankari ja oikeudenesitaistelija ei kersku. Mutta jos tämä oikeuden esitaistelijan nimi tahdotaan asettaa sille suunnalle, jonka puolelta näistä esitaistelijoista tässä on puhuttu, niin minun täytyy sitä vastaan panna mitä jyrkin vastalause. Tosin voisin

myöntää, että se oli esitaistelua sellaisen ulkonaisen muodollisen lain käyttelyn ja lain puustavin, jossa meidän asianajajamme ovat mestareita, mutta se ei ollut oikeuden esitaistelua, jos oikeus käsitetään siveellisenä oikeutena, jos se käsitetään sinä suurena siveellisenä voimana, joka pitää yllä yhteiskuntaa ja kansalaisten keskinäisiä välejä. Tätä oikeutta ei siinä ollut eikä myöskään sitä isänmaallisuutta, josta se niin paljon kerskuu. Sillä tällaisen ilmiön olemassaolo tai olemattomuus voidaan ratkaista ainakin niistä hedelmistä, jotka tämä suunta on synnyttänyt. On sana, joka aina pitää paikkansa, ja varsinkin silloin, kun on puhe oikeudesta ja oikeuttomuudesta, isänmaallisuudesta ja isänmaattomuudesta; se sana on: hedelmistä puu tunnetaan. Ja mitkä ovat olleet tämän suunnan hedelmät? Ne ovat olleet valheiden, mustaamisen ja parjausten tulva yli koko meidän maan, tulva valheiden sellaisten, joiden alaiseksi joutui jokainen, joka tässä maassa uskalsi ajatella, lausua jotain sellaista, mikä ei tätä ryhmää tyydyttänyt. Se osoitti siveellisen oikeudentunnon puutetta. Jos me katsomme sitä mielialaa, joka meidän maamme kansalaisten kesken vallitsee, sitä vihan ja tuomion ääntä, joka keskuudessamme kuuluu, niin on se etsittävä sen suunnan puolelta, joka tässä tahtoo etutaistelijana kerskua. Ja isänmaallisuus? Minä sanon: oliko se isänmaallisuutta, kun sortovuosien aikana, meidän maamme ja kansamme kärsiessä enemmän kuin tässä maassa koskaan on kärsitty, tämän maan omat miehet, yksi suuri ryhmä tässä maassa, uskalsi itse ulkomaiden edessä kuvata toisen puolen tämän maan kansalaisia isänmaan pettureiksi ja kavaltajiksi? Ei! Minä sanon: se oli kansalaisrikos, niin suuri kansalaisrikos, että jos meidän maassamme olisi vähän enemmän kansallistuntoa kuin sitä on, niin yksin tämä rikos olisi tehnyt tämän suunnan mahdottomaksi esiintymään suomalaisen kansan edessä (hyvä!). Hyvät herrat! Perustuslaillisuuden suurta rumpua on tässä maassa niin paljo paukutettu, sen korskuvien ratsujen kavioiden kapsetta on niin paljo kuultu, että voitte olla varmat siitä, etteivät vahvimmatkaan annokset enää tee toivottua vaikutusta, eivät tee sitä vaikutusta varsinkin sentähden, että jokainen, joka tässä maassa järkevästi ajattelee, joka tässä maassa osaa korvillaan kuunnella, se kuulee nyt laillisena aikana tuon laillisuuden korskuvien ratsujen kavioiden kopseen rinnalla sähinää ilkeältä kyyltä, joka myrkkyisellä kielellään ampuu törkeää oikeuden ja lain polkemista, tarkoituksenaan puoluekosto, sellaisessa paikassa, josta sitä totisesti ei pitäisi odottaa.

Ed. **Malmivaara**: Minä pyysin puheenpuoroa tässä asiassa siitä syystä, että minulla olisi lausuttava lakivaliokunnalle aivan

toisenlainen toivomus kuin useilla edellisillä puhujilla. Eiköhän vaan liene niin, että tässä eduskunnassa on joku muukin kuin minä, jonka on ollut raskas kuulla tätä keskustelua, ei sentähden, että tahtoisi halveksia arvoisain puhujain toiseen tai toiseen suuntaan antamia lausuntoja, vaan siitä syystä, että on seitsemän vuoden ajan saanut tätä kaikkea yllin kyllin kuulla ja lukea sanomalehdistä, ja sydän on siitä niin rääkkääntynyt ja väsynyt, ettei se enää tahtoisi lisää kuormaa siinä suhteessa kantaakseen. (Hyvä! Hyvä!) Minäkin olen niitä, jotka soisivat, kuten ed. Schybergson, että olisi vedetty peite routavuosien surkeuksien ja kärsimysten yli, käännetty katse tulevaisuutta kohti ja tehty työtä sen hyväksi, koska se on valoisampana silmiemme edessä kuin rohkeinkaan meistä on toivoa tohtinut. Riita ei, hyvät herrat, rakenna kansaa, vaan se on kansan kirous. Täällä on puhuttu, kuinka sen ja sen tulisi vaijeta. Minä luulen, että kaikkien meidän tulisi vaijeta sen Jumalan edessä, joka meitä on auttanut. Suokaa anteeksi, että lausun tämän vakaumukseni: Me olemme erehtyneet jokainen jossakin määrin, meillä ei ole toisella toisen soimaamisen syytä. Väreet niistä intohimoista, joita täällä viritetään eloon, käyvät yli koko tämän maan ennestään jo kylläkin väsytetyn kansan. Älkää panko sen kärsittäväksi enää niin raskasta kuormaa! Näistä syistä minä soisin ettei valiokunta, joka tätä asiaa käsittelee, toistamiseen enää tätä ikävää keskustelua eduskunnassa virittäisi, vaan menisi vaikenemalla routavuosien tapahtumien yli. Rauhallisempaa kuin alussa voitiin surkeiden puolueolojen tähden toivoakaan, on näihin saakka ollut eduskunnan työ, ja toiveita jo heräsi paremmista päivistä. Älkää niitä häiritkö! Sallikaa meidän, joissa nämä toiveet ovat heränneet, jotka vielä toivomme kansallemme uutta elämisen mahdollisuutta, niitä toiveita tallettaa! (Hyvä!)

Ed. **Turkia**: Prokuraattorin kertomuksen johdosta on keskustelu siirtynyt routavuosien aikoihin. Näyttää siltä kuin tässä kaksi porvarillista puoluetta aikoisi suorittaa pyykinpesoa. Minä vakuutan ehdottomasti kummallekin puolueelle että puhtaana tästä ette suoriudu kumpikaan. Toinen likaa toisensa, se on varma, kumpainenkin puolue on myöntynyt, toinen vähemmän, toinen enemmän, ja tulevat myöntymään vastaisuudessakin jos asema sellaiseksi muuttuu. Kumpainenkin puolue on rikkonut lakia ja tulee edelleenkin rikkomaan, aivan varmasti. Me sosiaalidemokraatit emme rupea juoksemaan teidän kanssanne kilpaa näissä asioissa. Me asetamme kansan oikeudentunteen korkeammalle lakia ja me koetamme täällä vaikuttaa että lait tulisivat enemmän kansan oikeudentuntoa vastaaviksi kuin ne tähän asti ovat olleet. Minä tiedän että

tämä keskustelu on teille äärettömän tärkeä ja minä tiedän myös minkätähden se on niin tärkeä, minä tiedän että se on sen tähden että te voitte jarruttaa täällä keskustelua muita esille tulevia kysymyksiä. Te tiedätte, että täällä aijotaan saada reformeja toimeen, jotka tulevat jonkun verran syrjäyttämään teidän luokkaetujanne ja sitä varten tätä keskustelua koitetaan pitkittää niin paljon kuin mahdollista. Meillä on Bobrikoffin vuodet jokaisella muistossa, meillä on sen kova menneisyys jokaiselle selvänä ja minä luulen että siitä on turha ruveta pyykinpesoon. Siitä voitte riidellä valiokunnassa. Meillä on asioita jotka tähtäävät tulevaisuuteen. Menneisyys meitä neuvoo. Toivon että asia pitemmittä mutkitta ja väittelyittä menee siihen valiokuntaan, johon se on ehdotettu.

Ed. **Yrjö-Koskinen, E. S.**: Päinvastoin kuin kaikki muut puhujat minä pyydän lausua suuren iloni siitä, että kysymys on nyt tullut esille. En siitä syystä etten minä soisi asian pikemmin jäävän unhotukseen, vaan sen vuoksi kun minä tiedän, että, huolimatta edustaja Castrénin ja muutamien muiden vastenmielisyydestä, se olisi näillä valtiopäivillä kumminkin nostettu muodossa tai toisessa, ennemmin tai myöhemmin, ja juuri siltä taholta, jota herra Castrén edustaa. Perustuslaillisuus meidän maassamme on päättänyt, ja lujasti päättänyt, kulkea lapsen kengissä päiviensä päähän asti. Suomalainen puolue on viime vaalitaistelussa avoimesti tunnustanut »maatakavaltavan» valtiollisen kantansa. Se on tästä huolimatta tuonut tänne eduskuntaan kaikki johtomiehensä ja vielä muitakin koko joukon. Perustuslaillisuus sitävastoin nykyänsä räpistelee niinkuin kärpänen syyskylmässä. Näin ollen ei suinkaan luulisi tarpeelliseksi, että siltä taholta ruvetaan jonkunlaisia selvityksiä haluamaan. Mitä suomalaiseen puolueeseen tulee, niin se tuskin vastaisuudessa rupeaa pitkiin selvityksiin, sitten kun tosiasiat ovat puhuneet aivan selvää kieltä. Mutta mahdollista kyllä, että jos täällä ruvetaan joskus toistekin halventamaan niiden miesten muistoa, joiden valtiollinen vakaumus on pukeutunut toisenlaiseen asuun kuin se kirjava kulkusviitta, jolla perustuslaillisuus on täällä vuosikausia pöyhistellyt, niin saatte kuulla kuivia totuuksia edelleenkin. Kenties teille joskus sanotaan, että tässä valtiollisessa kysymyksessä ette ole milloinkaan mitään ymmärtäneet. — Tämä prokuraattorin kertomus on siitä syystä erittäin ilahuttava, että nyt on todella tullut julkisuuteen kaikki, mitä julkisuuteen halutaan. Ei nyt enää voida sanoa, että prokuraattori-vainaja on tehnyt tekoja, niin hirveitä, ettei niitä voida julkaista. Se on minun ymmärtääkseni näiden asiakirjain suurin merkitys.

Ed. **Virkkunen**: Minä en tahtoisi pitkältä enää jatkaa tätä keskustelua, joka muutenkin on venynyt liian laajaksi. Pyydän vaan saada merkitä, että siinä lausunnossa, jonka minä tämän asian käsittelyn alussa esitin, ei ole puhuttu takavuosista sanaakaan, vaan tämä keskustelu on siirtynyt sinne siitä syystä, että muutamat puhujat ovat siitä laittomuudesta, josta minä puhuin, ottaneet aihetta asettua kannalle, jossa ollaan sitä mieltä, että vääryys vääryydellä korjataan. Muuten on käynyt, niinkuin aavistin, että niin pian kuin kajotaan routavuosiin, keskustelu laajenee ja poikkeaa kaikenlaisiin syrjäseikkoihin. Tahtoisin erittäin tässä suhteessa antaa etusijan sille puheelle, jonka edustaja Renvall on pitänyt. Siinä oli järjestään kaikki se, mitä viime vuosina on toisesta puolueesta pahaa sanottu. Siinä oli suomettarelaiset, siinä oli puolueemme lehtien päätoimittajat, väkivallan puoltajat j. n. e. Minun olisi vallan helppo osottaa, kutka täällä ovat väkivaltaisia tekoja tehneet ja puolustaneet, eikä olisi vaikea mainita esimerkkejä paljonkin, mutta pidän edustaja Renvallin puheen sisällyksen siksi vähäpätöisenä, etten tahdo siihen kajota. Se olisi tarpeellisilla kuvilla varustettu jonkunlaiseksi vaalijulistukseksi kelpaava.

Edustaja Castrén on katsonut oikeudekseen täällä aivan julkisesti lausua, että sen ja sen puolueen ei olisi pitänyt tähän asiaan kajota, että sen olisi pitänyt pysyä syrjässä. Minä pyydän kysyä: Millä oikeudella edustaja Castrén luulee voivansa tällaista sanoa? Minä tiedän varsin hyvin, että takavuosina, silloin kun muut olivat tulessa, oli muutamien tapana pysyä syrjässä, Espoon käräjillä ja muualla. Mutta tietäkööt ne, jotka näin ovat tehneet, että heillä ei ole mitään syytä luulla, että Suomen eduskunnan muut jäsenet kaipaavat näitä esimerkkejä.

Samantapainen on se lausunto, jonka edustaja Ahmavaara on katsonut voivansa täällä antaa, että nimittäin sen puolueryhmän, johon minä kuulun, olisi ollut edullisinta olla täällä hiljaa. En tiedä mistä vaikuttimista tällaiset suuren eduskunnan-osan arvostelemiset ovat lähteneet. Mutta siitä minä olen varma, että ainakin niissä on melkoinen määrä röyhkeyttä.

Edustaja Viljakainen on ottanut esittääkseen niitä muotoja, joiden kautta prokuraattorin virka-toiminta käy. Mikäli minä voin ymmärtää, ei prokuraattorin virkatoimen ulottamiseen jollekin alalle tarvita sitä, että asianomaiset ilmoittavat, kutka henkilöt heille ovat vääryyttä tehneet, sillä kai prokuraattorinviraston käytettävänä ja käskettävänä on asianomaisen paikkakunnan poliisilaitos, ja sen toimesta tutkimukset pannaan toimeen.

Ed. **Soininen**: Minä en aikonut sekaantua tähän keskusteluun. Mutta kun täällä on useamman kerran mieskohtaisesti

käyty manalle menneen miehen kimppuun, joka ei enää voi puolustaa itseänsä, ja kun ei ole arvosteltu ainoastaan hänen virkatoimiaan, vaan myös hänen tarkoituksiaan ja vaikuttimiaan, niin minä en ole enää voinut vaijeta, vaan täytyy minun panna siihen vakava vastalause. Muuten tahdon saada, läheisen persoonallisen tuttavuuden nojalla, täällä lausutuksi sen täyden ja horjumattoman vakaumuksen, että prokuraattori Soisalon-Soinisen vaikuttimet ja tarkoitukset olivat rehellisiä ja vilpittömiä ja isänmaallisia. Tuntuu siltä kuin ei ymmärrettäisi tai ei tahdottaisi ymmärtää sitä ankaraa pakkoa, jonka alaisena hän oli, pakkoa, joka ainakin hänen vakaumuksensa mukaan joka hetki uhkasi murskata tämän yhteiskuntarakennuksen ja joka hänen vakaumuksensa mukaan oikeutti hänet tavattomiin toimenpiteisiin. Käsittikö hän aseman vaatimuksia oikein ja onnistuiko hänen löytää ajan ja aseman vaativia keinoja, siitä en tahdo mitään lausua, pidän itseäni liian läheisenä siihen.

Ed. v. **Alfthan**: Jag vill med anledning af hr Paasikivis inlägg endast säga att, då hr Paasikivi syftar på en händelse under storsträjken, så skulle konsekvensen fordra, att han skulle hafva yrkat på, att prokuratorn skulle inskrida i anledning af samtliga händelser under dessa tider, och då misstänker jag, att hela finska folket skulle hafva blifvit föremål för prokuratorns behandling. Då dessutom samtliga myndigheter i hela landet varit mer eller mindre delaktiga i dessa händelser, återstode intet annat än att prokuratorn skulle hafva fått lof att i berättelsen närmare granska alla dessa myndigheters åtgöranden under dessa år. Detta hade blifvit konsekvensen af hr Paasikivis yttrande i denna del. Det är inför denna fysiska orimlighet självfallet att prokuratorn icke här upptager hela Finlands folks handlingssätt under storsträjkens oroliga dagar.

Jag har egentligen anhållit om ordet för att säga, att jag i allt väsentligt står på samma ståndpunkt som hr Schybergson och i alla väsentliga delar kan förena mig om hvad han i sitt senaste uttalande yttrade. I likhet med hr Schybergson skulle jag önska skåda mot framtiden och låta det framfarna vara framfaret. Men just för att vi skola kunna gripa in i framtiden med lyckligare hand än hvad vi hafva gripit in i det öfverstående måste jag, då ingen annan gjort det här, litet närmare beröra ett uttalande af hr Danielson-Kalmari, hvilket, om jag uppfattade honom rätt, utgjorde den filosofiska och sedliga grunden för det partis handlingssätt, hvars främste företrädare han här är. Om jag icke hörde miste och missuppfattade hr Danielson-Kalmari, så sade han, att det är ett

uselt folk, som följer lag, ifall det pröfvar, att lagens följande är skadligt för landet. Var det icke ungefär så?

Ed. **Danielson-Kalmari**: Nej, icke alls.

Ed. v. **Alfthan**: Jag skulle bedja att få veta, i hvilken mån jag hörde rätt. Jag uppfattade yttrandet såsom jag nu nämnt. Kanske hr Danielson-Kalmari ville korrigera min tolkning innan jag fortsätter?

Puhemies ei suostunut tähän, vaan kehotti edustaja v. Alfthania jatkamaan lausuntoaan.

Ed. v. **Alfthan**: Jag skall i sådant fall be att få hålla mig till hr Danielson-Kalmaris yttrande såsom jag uppfattade detsamma, och hoppas att det senare blir korrigeradt af hr Danielson-Kalmari. Om jag icke missuppfattade hr Danielson-Kalmari, ansåg han, att den högre pröfningen utaf sakläget skulle berättiga individen att frångå tillämpningen af lagen. Detta ville han göra gällande icke blott för ledande statsmäns vidkommande i förtviflade ögonblick af nationens lif, utan såsom någonting allmängiltigt. En sådan princip måste jag anse vara en ren anarkistisk princip. Det är ju självfallet hvarje människas rättighet att pröfva, huruvida gällande lag är rättvis, är lämplig och dylikt, och tillika är det hvarje samhällsmedlems rätt att, då han pröfvat att gällande lag är orättvis eller olämplig, på lagligt sätt och med lagliga medel arbeta på förändring och förbättring af densamma. Men så länge lagen gäller bör den följas. Afviker man från detta åskådningssätt, då är man inne på den rena samhällsupplösningens väg. Och att just detta åskådningssätt så allmänt tillämpades under ofärdsåren på de då ledande hållen är en väsentlig grund till att vårt samhälle kommit så nära sin upplösning, som det har befunnit sig. Skulle nu den ledande principen för vårt framtida handlingssätt blifva att öfver plikten att följa gällande lag skulle sättas den enas eller andras hugskott eller privata öfvertygelse om hvad det allmänna bästa kräfver, så vore vi in på den väg, som ovillkorligen kommer att leda till hela vårt samhälles upplösning och undergång. Det är mot detta åskådningssätt jag ansett mig tvungen att nedlägga en gensaga. Det skulle vara mig kärt om jag missuppfattat hr Danielson-Kalmari, men jag kunde icke annorlunda förstå hans yttrande.

Hvad nu beträffar den omtvistade frågan om tjänstemannalagen från senaste år, så har det förfarande, som då inslogs, varit föremål för klander. Emellertid gällde det förfarande,

som då kom till användning, ett samhälleligt nödvärn, där ett genom våldsåtgärder åstadkommet tillstånd måste genom ett icke normalt handlingssätt återställas, alldenstund hos individerna icke förefanns moraliskt mod att frivilligt åstadkomma ett sådant sakernas tillstånd, som detta handlingssätt afsåg att åstadkomma.

Jag vill icke vidlyftigare beröra detaljerna af denna sak. De hafva redan blifvit berörda. Jag vill endast i anledning af en ärad talares, hr Turkias, uppträdande säga, att det gjorde ett angenämt intryck att i denna församling, där så många erkänt sig såsom syndare, en man kan stiga upp och slå sig för sitt bröst och på en stor del af församlingens vägnar säga: »se jag och de mina med mig, vi äro utan synd.» Nu kan det visst vara så, att man beträffande lagstiftning och lagtillämpning icke kan tillägga hans parti så alltför stora direkta synder, men månne icke detta bero därpå, att hans parti såsom sådant icke deltagit vare sig i lagstiftningen eller lagens tillämpning härintills. Nog tror jag, med kännedom om de brister, som vidlåda människan, att intet parti, som en längre tid varit med om detta arbete, skall kunna slå sig för sitt bröst och förklara, att det är absolut fritt från misstag.

Ed. **Castrén**: Edustaja Paasikivi on lausunut ettei kukaan, joka on käyttänyt puheenvuoroa edustaja Virkkusen lausunnon johdosta, ole koskettanut itse asiaan, nimittäin prokuraattorin kanteen siihen loukkaukseen nähden, jonka esineeksi Turun hovioikeuden jäsenet olivat lakkoviikolla joutuneet. Prokuraattorin ohjesäännössä tehdään prokuraattorin velvollisuudeksi ryhtyä asiaan ja määrätä kanne nostettavaksi jos joku tai jotkut henkilöt hänelle tekevät ilmiannon ja samalla sitoutuvat näyttämään ilmiantonsa todeksi; muussa tapauksessa ei prokuraattori ole velvollinen määräämään kannetta nostettavaksi henkilöitä vastaan, joitten väitetään tehneen itsensä syypääksi johonkin rikokseen. Pyytäisin saada kysyä edustaja Virkkuselta, onko hänelle tuntematonta, etteivät ne lähetystöt, joista hän on puhunut, ole tällaiseen toteennäyttämiseen sitoutuneet? Onko vielä edustaja Virkkuselle tuntematonta että Turussa pantiin toimeen poliisitutkinto asiassa ja että poliisitutkinnossa ei saatu selville ketkä olisivat olleet osallisina ja ketkä olisivat panneet toimeen useinmainitun loukkauksen? Mitä asian näin ollen tahtoo edustaja Virkkunen, että prokuraattorin olisi ollut tekeminen? Loukatut asianomaiset olivat itse saapuvilla poliisitutkinnossa, heillä oli tilaisuus mainita ja ilmoittaa, ketkä henkilöt olivat heitä vastaan harjoittaneet väkivaltaa, mutta tutkimuksen tulos oli sellainen, että yhtä vähän loukatut itse kuin vi-

rallinen syyttäjä katsoi aihetta olevan kanteen nostamiseen. Kun asiain näin ollen edustaja Virkkunen eduskunnassa pitkässä lausunnossa heittää syytöksen prokuraattorin silmille, koettaa tehdä hänen toimintansa epäluulonalaiseksi siinä silminnähtävässä tarkoituksessa, ettei nykyinen prokuraattori näyttäisi aivan kirkkaalta sen prokuraattorin rinnalla, jonka kirjelmät ovat kertomuksessa julaistut, niin ei kukaan tasapuolisesti punnitseva voi olla myöntämättä, että alku ja juuri koko tähän keskusteluun on lähtenyt sen ryhmän puolelta, johon edustaja Virkkunen kuuluu. Eräs puhuja, edustaja E. S. Yrjö-Koskinen, on avomielisesti ilmoittanut, mikä edustaja Virkkusen esiintymisen tarkoituksena on ollut.

Täällä on lausuttu suomettarelaisen ryhmän puolesta kaikkiin niihin tekoihin nähden, joihin sanotun puolueen miehet tekivät itsensä syypääksi: ei mitään kaduttava; ei mitään kaduttava kun silloinen senaatti poistaa kokoontumis- ja yhdistymisvapauden ja julistaa laittomat asetukset, joilla nämät tärkeät oikeudet kansalaiselta riistettiin; »ei mitään kaduttava», kun silloinen senaatti julkaisee laittoman asevelvollisuusasetuksen vastoin koko eduskunnan yksimielisesti lausumaa mielipidettä; »ei mitään kaduttavaa», kun sortovuosien senaatti julistaa venäjän kielen virkakieleksi ja suomenkielen ainoastaan sallituksi; »ei mitään kaduttava», kun lain korkein valvoja esiintyy väkivallan edustajain neuvonantajana ja kätyrinä; »ei mitään kaduttavaa», kun lain korkein valvoja käskee panna törkeästä rikoksesta syytteeseen niitä pappeja, jotka ovat noudattaneet Suomen lakia ja oikeutta; »ei mitään kaduttavaa» kun lain korkein valvoja käskee kanneviskaaleja saattamaan syytteeseen niitä, jotka olivat maan laille uskollisina pysyneet. Kaikesta huolimatta on suomettarelaisen puolueen edustajilla otsaa, sittenkun marraskuun viikolla kaikkien muitten kansalaisten yhteisillä ponnistuksilla vieras ijes saatiin kansan hartioilta karistetuksi pois, lakkoviikolla, jonka alussa tämän saman ryhmän edustajat ja äänenkannattajat julistivat mielettömäksi teoksi valtiolliseen lakkoon ryhtymisen, kerskailla: »Me olemme ne, jotka olemme maan pelastaneet vaaroista, sorrosta ja vieraasta ikeestä. Toiset kansan luokat, toiset valtiolliset ryhmät vaan ei suomettarelaiset taistelivat sortovuosina kansallisen ja valtiollisen vapauden, lain ja oikeuden puolesta. Mutta sen ryhmän edustajat, jotka täällä nyt ovat kerskaillen esiintyneet, koettivat taivuttaa kansaa laittomuuteen ymmärtämättä että tällä laittomuuteen taipumisella tarkoitettiin ei enempää eikä vähempää kuin Suomen kansan pois pyyhkimistä kansojen joukosta, sen kansallista ja valtiollista kuolemaa.

Voisin jo lopettaa tähän. Jos me täällä arvostelemmekin toisiamme ja taistelemme toisiamme vastaan, niin olisin kumminkin suonut, että eduskunta olisi säästynyt kuulemasta edustaja Kareksen lausuntoa. Sen ryhmän puolelta, johon minulla on kunnia kuulua, ei se kaipaa minkäänlaista vastausta, ei sisältöön eikä muodolliseen esittämiseen nähden. (Hyvä!)

Puhemies ilmoitti vielä olevan kahdeksan puheenvuoroa käyttämättä, ja että istunto nyt oli keskeytettävä, koska aika jo oli pitkälle kulunut.

Pyynnöstä myönnettiin edustaja **Luomalle** lupa olla poissa yksityisten asiain tähden iltapäivän istunnosta sekä maanantaipäivän istunnosta.

Istunto keskeytettiin k:lo 4,15 i. p. ja päätettiin sitä jatkaa k:lo 6,30 i. p.

Kun istunto kello 6,30 i. p. jälleen aloitettiin, sai ensinnä puheenvuoron

Ed. **Renvall**: Minä pyysin uudestaan puheenvuoroa erään lauseen johdosta, joka sisältyi edustaja Danielson-Kalmarin aamupäiväiseen lausuntoon. Hän kysyi siinä, ketä minä olin tarkoittanut puhuessani niistä, jotka olivat avustaneet sortojärjestelmää, ja sanoi että ainakaan se ei sovi siihen ryhmään ja siihen aatesuuntaan, jota arvoisa edustaja edusti. Mutta, niinkuin jokainen hyvin ymmärtää, minä juuri tarkoitin lausunnossani tätä ryhmää. Itse puolestani minä en kelpaa esimerkiksi virasta-luopumisesta tai virassaan-pysymisestä, sillä minä en ole ollut missään valtion virassa, joten en ole ollut tilaisuudessakaan olemaan esimerkkinä. Mutta tuo kysymys ei kai koskenutkaan minua persoonallisesti, vaan sitä ryhmää, johonka lukeudun. Arvoisa vastaväittäjäni sanoi, että meidän yhteinen vastustajamme ei toivonut mitään enempää, kuin että kaikki olisivat menetelleet samalla tapaa kuin se aatesuunta, johonka minä kuulun. Mutta jos meidän yhteinen vihollisemme olisi todellakin niin ajatellut, niin eivätkö silloin aatelisarvot ja venäläiset kunniamerkit olisi sadelleet meille ja tälle ryhmälle? Eikö

näillä palkinnoilla ole ainakin se todistus, että ne osoittavat, mitä kantaa meidän yhteinen vihollisemme tahtoi Suomen miesten noudattavan?

On kysytty, miten olisi käynyt, jos kaikki olisivat asettuneet passiivisen vastarinnan kannalle ja tähän kysymykseen on koetettu vastata mustaamalla tulevaisuutta niin synkäksi kuin suinkin. Mutta eikö voisi tehdä myös sitä kysymystä, miten olisi käynyt, jos kaikki olisivat olleet siksi laissa pysyviä ja lakia kunnioittavia, että olisivat kaikki asettuneet vastarinnan kannalle? Eikö silloin olisi kansamme vastarinta ollut kunniakkaimpia lehtiä sen historiassa sen sijaan, että siitä nyt on lähtöisin suurin kansallinen hajautuminen? Jos kaikki olisivat olleet vastarinnan kannalla, niin olisivat kaikki ne, joilla oli tilaisuus jotakin uhrata, sen ilolla tehneet, olisivat ikäänkuin juhlassa tarjonneet sen, mitä heiltä vaadittiin sen sijaan että nyt liittyy juuri meidän suureen kansallislakkoomme niin paljo kansallisessa suhteessa ikävää, se nimittäin että meidän täytyi kääntää aseemme omia kansalaisiamme vastaan. Ja kun on kysytty, eikö olisi ollut vaikea karkoittaa täältä venäläiset virkamiehet, niin minä pyydän vastata sillä kaikkein tuntemalla tosiasialla, että venäläiset laittomat virkamiehet saatiin hyvinkin helposti kansan oikeustajunnan pakosta eroamaan viroistaan, mutta sen sijaan oli hyvin vaikea saada suomalaiset laittomat virkamiehet luopumaan.

Tahdon myöskin vastata erääseen toiseen seikkaan, josta täällä joku arvoisa puhuja — minä en todellakaan muista kuka — huomautti, nimittäin väitteeseen, että perustuslaillinen puolue, ennen ollessaan yhtenäinen, olisi ulkomaan edessä mustannut meidän kansaamme. Olen itse ollut hyvin lähellä erästä ulkomaalaista lehteä, jossa Venäjän sisäasiain ministerin toimesta kirjotettiin artikkeli, jossa oli otteita suomettarelaisen puolueen johtomiesten lausunnoista, tiedän että tässäkin seurassa on saapuvilla niitä, joita siinä käytettiin todistamaan sitä, että kansamme suomenkielinen osa oli valmis alistukseen ja että ainoastaan ruotsinmieliset täällä itsekkäästä tarkoituksesta tekivät vastarintaa. Minä en tiedä, kuinka laajalti tämä kirjoitus joutui suomettarelaisille tunnetuksi, ainakin minä annoin sen henkilölle, joka lupasi sen toimittaa tuon puolueen johtaviin piireihin, jotta vastaus siihen laadittaisiin, mutta sitä ei tullut. Tuon kirjoituksen sisällys, jos mikään, oli kansamme häväisemistä minun ymmärtääkseni. Oli kansamme häväisemistä, että ulkomaalla annettiin maamme vihollisen vedota kansalaistemme lausuntoihin todistaakseen sitä, että kansamme tahtoo venäläistyä, sulautua Venäjään, ja että tällaista vastaan ei panna mitään

vastalausetta, vaikka siihen on tilaisuutta sekä kotimaassa että ulkomailla.

En tahdo pitkälti tätä keskustelua jatkaa. Minä luulen että ne väitteet, joita on puolelta ja toiselta lausuttu, ovat tälle valtiollisesti valistuneelle eduskunnalle tutut. Mutta minä pyydän lopuksi vain saada lausua sanasen myöskin erään sen ryhmän edustajan esiintymisen johdosta, joka tässä muka esiintyy ainoastaan kuulijana. Me emme pelkää taistella kahdella rintamalla. Me emme pyydä suosiota sieltä emmekä täältä. Me seisomme yhtä jyrkästi laittomuutta vastaan silloin, kun sitä harjoitetaan ylhäältä päin, ja silloin, kun sitä kannatetaan tarkoituksenmukaisuudella, vetoamalla siihen että sen kautta maalle hankittaisiin jonkunlaisia etuja, mutta me seisomme myöskin — minä uskallan sen lausua ilmankin valtakirjaa ryhmäni nimessä — me seisomme myöskin yhtä jyrkästi sitä anarkistista vallattomuutta vastaan, jota tahdotaan peittää, ja jota ei tahdota nähdä, mutta jota tahdotaan ylläpitää silläkin tusina-agitaattoritempulla, että me porvarilliset harrastamme laillisuutta ainoastaan viivyttääksemme yhteiskunnallisia reformeja. Minä voin ymmärtää että sieltä puolen saattaa kuulua sellaisiakin ääniä, joskin minä olen kiitollinen kaikesta siitä myötävaikutuksesta, jonka me olemme takavuosina saaneet sosialistiselta ryhmältä. Minä ymmärrän, minä sanon, toisenlaisiakin ääniä, sillä minä tiedän, että silläkään puolella pyykki ei ole vielä puhtaaksi pesty.

Ed. **Bäck**: Jag begärde ordet för att uttala min fägnad med anledning af hr Malmivaaras uttalande på förmiddagen. Jag kan icke förstå annat än att denna ändlösa diskussion, som blifvit förd i dag, å ena sidan varit alldeles onödig, å andra sidan helt och hållet utan praktisk betydelse. Den har varit onödig, emedan diskussionsfrågan redan för länge sedan varit utdiskuterad. Under de gångna åren har man i alla vårt lands tidningar nogsamt diskuterat detta ämne, och jag tror, att enhvar, som sitter i denna kammare, har sin öfvertygelse uti den fråga, som i dag blifvit berörd. Vidare anser jag denna dags diskussion vara utan praktisk betydelse. Vi ha icke haft någon nytta utaf den. Tvärtom har man i dag rifvit upp gamla sår. Man har dragit fram gamla synder. Jag kan icke förstå, hvilken nytta denna kammare har utaf allt detta. Därför skulle jag vilja understöda det yrkande, som gjordes af hr Malmivaara. Jag anser att vi icke blifvit sända hit för att strida utan för att utföra ett positivt arbete, och detta positiva arbete utföres icke sålunda, att vi här stå och gifva hvarandra nål- och dolkstygn.

Ed. **Johansson**: Jag har anhållit om ordet i den fasta öfvertygelse, att det i en fråga af så ömtålig art som den nu ifrågavarande icke tillkommer en representant från de djupa leden att utan protest åhöra andraganden, hvilka på det djupaste måste kränka enhvar, för hvilken rättskänslan är helig. Önskningsmål hafva här uttalats, att diskussionen icke borde ledas in på ofärdsårens mörka minnesstigar. Detta uttalande har emellertid gjorts af samma talare, som själf måhända ofrivilligt fört oss in på dessa stigar. Detta förvånar mig dock icke så mycket. Mer förvånar det mig, att flere män från de grupper, som velat skrifva lag och rätt öfverst på sitt program, förenat sig med denne förstnämnde i hans fromma önskningsmål, färdiga att genast öfverse och glömma det förflutna. Det är mot detta åskådningssätt jag härmed ber att få uttala ett skarpt ogillande och en den skarpaste protest. En dylik öfverseendets och förlåtelsens lära är utaf gamla tider. Skulle vi alla, som under de bittra ofärdsåren kämpade sida vid sida för laglighetens återställande i detta land, redan nu vara färdiga att öfverse och förlåta de åt undfallenhet hemfallna, hvilka långtifrån att erkänna den nesa de ådragit sig själfva och det folk de säga sig representera, i stöd af gällande lag nu söka skyla sitt brott? Ingalunda. Folket, som handlat i enlighet med sin omutliga rättskänsla, har redan under ofärdsåren fällt sin dom öfver dessa klenmodets män. Oss representanter tillkommer nu endast att fästa inseglet på folkets dom.

Ed. **Sirola**: Minä iloitsen ed. Yrjö-Koskisen kanssa tästä keskustelusta. Ovathan sen kautta uuden eduskuntamme aikakirjoihin tulleet ne tuolla ulkona jo niin paljon kuullut ylimalkaiset puheenparret ja monenlaiset fraasit, joille niin monet kansamme valtiomiehistä ovat rakentaneet entisyydessä ja ilmeisesti aikovat edelleen rakentaa. Se vastenmielisyys ja ikävystys, jonka tämä keskustelu on muutamissa herättänyt, on varsin luonnollinen. Eiväthän todellakaan kaikki voi tätä ulkonaista, vanhoilla sanoilla pöyhkeilemistä edes omienkaan rivien puolelta kestää. Minä arvelen, että on osoitettu perustuslaillisen ryhmäkunnan luopuneen muodollisesta periaatteestaan pysyä lain kirjaimessa. Näin ollen jää senkin tekemisten ja jättämisten mitaksi tuo lause, jonka ed. Renvall täällä lausui, että vallankumouksia, kuten yleensä valtiollisia tekoja, mitataan sen mukaan, ovatko ne onnistuneet vai eivätkö. Ja perustuslaillinen toimintasuunta ei onnistunut. — Se ei onnistunut sen takia, että sen kannattajat kesken luopuivat kerran asettamastaan ohjelmasta. Talvella 1905, samaan aikaan kuin se lain korkein valvoja, jonka tekoihin täällä on viitattu, sai surmansa,

samaan aikaan perustuslaillisen ryhmäkunnan johtomiehet omankin puolueensa selän takana neuvottelivat maamme vihollisten kanssa häpeällisistä antautumisehdoista. Silloin myytiin korkean lunastushinnan mukana yksi tärkeimpiä aseita, joka meidän kansallamme vielä olisi ollut sortoa vastaan, asevelvollisuuskutsunta. Juuri valmistauduttiin, ja ilmeisesti entistä suuremmalla tarmolla, asevelvollisuuslakkoihin, mutta ne tehtiin mahdottomiksi sillä äkkiyllätyspäätöksellä, joka sääty-eduskunnan silloin viimeisenä istuntopäivänä tehtiin, päätöksellä, jolla myytiin kansamme laillisuuskanta asevelvollisuusasiaan nähden. Ja jotta tämä perustuslaillisen suunnan vararikko tulisi täydelliseksi, hylättiin silloin odottavien kansanjoukkojen äänioikeusvaatimus! Tätä päivää ei ole suotta nimitetty »häpeäpäiväksi». Käyttääkseni vanhaa puheenpartta sanon, että se teko »oli enemmän kuin rikos, se oli tyhmyys». Ja sen sai tämä puolue katkerasti kokea. Samaan aikaan kuin kansan pohjakerrokset yhä selvempään itsetietoisuuteen kohotessaan osoittivat, mistä päin kansamme vapautuminen voi saada tehokkaimman aseen, lamautui lamautumistaan yläluokkalaisten taholla kerran niin rohkeasti aljettu vastarinnan työ. Jos tätä muistellen, puhumattakaan sen jälkeen tapahtuneista seikoista, joita nyt on turha vetää mukaan, jos tätä muistellen ed. Castrén voi mahtavalla paatoksellaan lausua: »ei mitään kaduttavaa», niin silloin minä todellakin olen oikeassa lausuessani, että hän ei ollut oikea henkilö huomauttamaan ed. Karesta ulkonaisten puheenparsien ja fraasien käyttämisestä, sillä siinä he minun käsittääkseni saavat lyödä veljenkättä.

Mitä myöntyväisyyden politiikkaan tulee, niin on todellakin huvittavaa merkitä se kyynillisyys, millä ed. Yrjö-Koskinen merkitsi tämän maankavallukseksi. Kyllä se sitä olikin, kyllä oli kansan oikeudentunnon kavaltamista, kun uskoteltiin itselleen ja toisille, että kansa ei ollut siihen vastarintaan valmistunut, jota silloin olisi tarvittu. Ei täällä puhuta yksityisten henkilöitten vakuutuksesta ja vaikutteista, joihin niin monet liikuttavasti ovat täällä vedonneet. Se voi olla traagillista, jos henkilö joutuu virkaan ja toimeen, jonka vaatimuksia hän ei jaksa täyttää, mutta valtiollisessa kokouksessa puhutaan valtiollisista teoista ja niitten seurauksista. — Minä ymmärrän hyvin sen vahingonilon, jolla myöntyväisyyden ryhmä täällä tervehtii perustuslaillista joukkoa. Se on todellakin niin inhimillistä, kuten täällä on lausuttu.

Se periaate, jolle vastarinta täällä alkujaan rakentui ja sitten jatkettiin, oli tietysti oikea, kuten kaikki vastarinta sortoa vastaan on oikea. Mutta jos tämän suunnan edustajat täällä haluavat ja luulevat voivansa pystyttää suurlakon poliittisen

toimintasuuntansa muistomerkiksi, niin he suuresti erehtyvät. Suurlakko oli juuri sen periaatteen ilmaus, jota tohtori Renvall täällä on herjannut, se oli vallankumous, se oli laittomuutta! Ja sille rakentui tämä eduskunta, meidän uusi perustuslakimme, kuten kaikki Euroopan perustuslait ovat vallankumoukselle rakennetut. Se tapaus tuomitsi myöntyväisyyden, mutta se ei antanut luottamuslausetta laillisuuden muotoritareille, noille, jotka kaikkina aikoina ovat hyttysiä kuurninneet ja kameleita nielleet. Se lähti luonnollisesta pyrkimyksestä vastustaa sortoa. Ne, joitten elinehtoja kuristetaan, nousevat kuristusta vastaan, se on luonnonlaki, annettakoon sille »isänmaallisuuden», »oikeusperiaatteitten» taikka mikä muu kaunis nimi tahansa. Yksinkertaisesti sanottuna, se oli luonnollinen, kokoonpuristetun kimmoavan aineen laajenemispyrkimys ja tämän aineen voimasta samoin kuin kokoonpuristuksen laadusta riippuu, kuinka voimakkaasti se kimmahtaa.

Tällä keskustelulla menneisyydestä on kyllä merkityksensä, sillä on merkityksensä tulevaisuuteen nähden. Täällä on siihen viitattu. Toisista se on ollut ruusunkarvainen, toisista sysimusta. Se ei riipu meistä, tiedämme sen. Mutta olipa se minkälainen tahansa, niin niillä valtiomiehillä, jotka täällä ovat puhuneet, lienee jokseenkin läheisessä tulevaisuudessa tilaisuus näyttää, kuinka paljon heidän täällä lausumansa sanat silloin merkitsevät, kun tosi on edessä.

Ed. **Hjelt:** Minulla on kunnia täällä edustaa sitä maakuntaa, jonka vanhassa pääkaupungissa tapahtui se törkeä rikos, minkä ed. Virkkunen täällä on ottanut puheeksi. Olen sentähden ollut tilaisuudessa omin silmin nähdä ja omin korvin kuulla, miten syvään tämä rikollinen teko on vaikuttanut Lounais-Suomen puhdastuntoisen ja vakaan kansan mieleen. Mutta vielä syvemmin kuin itse tuosta raa'asta ja viheliäästä teosta on kansa loukkaantunut siitä tavasta, jolla viranomaiset ovat tapahtumaa käsitelleet. Minun ei tarvitse täällä uudistaa, mitä ed. Virkkunen jo on lausunut. Pyydän puolestani vain erityisesti Lounais-Suomen ja Turun edustajana liittyä hänen lausuntoonsa ja vaatimukseensa.

Ed. Ahmavaara lausui, että tätä rikosta paheksuvat kaikki. Iloitsisin, jos hän olisi oikeassa. Mutta tosiasia on kuitenkin aivan vastakkainen. Se sanomalehdistö, joka edustaa sitä suuntaa, johon herra Ahmavaarakin lukeutuu, on koettanut painaa tämän tapahtuman mikäli mahdollista mitättömäksi. On koetettu tehdä pilaakin tästä törkeästä rikoksesta. Mutta ei ole tyydytty vain siihen. Se henkilö, joka kaikkein tieten ja todistettavasti oli tuon hattupäisen roskajoukon johtaja, on nimitetty järjes-

tysvallan johtajaksi, poliisimestariksi toiseen kaupunkiin. Ja näin ollen ei pidä paikkaansa ed. Ahmavaaran lausuma väite, ei edes niihin piireihin nähden, joitten ratkaistavana on tällainen virkanimitys. Tällaiset tapahtumat ovat omiansa mitä syvimmin järkähdyttämään kansan luottamusta niihin, joitten tehtävä on valvoa järjestystä ja lakien kunniassapitämistä.

Samalla kun pyydän saada kannattaa ed. Virkkusen täällä antamaa lausuntoa, tahtoisin siihen liittää vielä erityisen toivomuksen. Täällä on koetettu tehdä puheena ollut tapahtuma olemattomaksi. Tässä salissa on puhuttu siitä että muka olisi tapahtunut törkeä väkivalta, että jotkut henkilöt olisivat olleet siinä mukana, ja on viitattu siihen, että toimeenpantu poliisitutkinto ei ole tuottanut asiassa täyttä selvyyttä. Tosiasia on se, että koko Turun kaupunki tuntee tämän asian aivan riittävän hyvin. Ja sanoohan laki että tunnettu asia on yhtä hyvä kuin todistettu. Että asia ei päässyt loppuun, se riippuu siitä että ilmestyi tuo amnestia-asetus, joka määräsi, että suurlakon ajan tapahtumat saisivat jäädä kajoomatta, ja sen kautta pelastuivat näennäisesti usein mainitun väkivallan harjoittajat oikeuden käsistä. Soisin että lakivaliokunta ottaisi tämän asian yhteydessä myöskin katsoakseen, antaako se tapa, jolla asiata on tutkittu, aihetta minkäänlaisiin lausuntoihin valiokunnan puolelta.

Pyydän vielä saada lausua pari sanaa täällä tapahtuneen keskustelun johdosta. Ed. Castrén luki täällä ääneen 1772 vuoden hallitusmuodon 15 §:stä pari otetta, joissa puhutaan tuomarista, joka tahallansa, vihasta, ilkeydestä tahi lahjojen pyynnöstä on vääntänyt oikeutta, ja josta sanotaan, että semmoinen tuomari ei saa sakolla tai viraltapanemisella sovittaa häijyyttänsä ja pahantapaisuuttansa, vaan hengen ja kunnian menettämisellä. En varmaan tiedä, missä mielessä hra Castrén tämän pykälän luki, mutta se johtopäätös ainakin tuntuu hyvin läheiseltä, että hän tahtoi salavihkaa sovittaa nämä vanhan perustuslain sanat niihin tuomareihin, joista hän samassa hengenvedossa puhui. Nämä tuomarit eivät kaivanneet tässä kohden mitään puolustusta. Olen varma että he hyvällä omallatunnolla ja inholla viskaavat luotaan syytöksen, joka pukeutuu noihin sanoihin, jos niillä oli se tarkoitus. Ed. Ahmavaara on täällä aivan oikein sanonut, että hän ei tahdo eikä saa uskoa huonojen motiivein olleen aiheena niihin tekoihin, joita hän puolestaan paheksui. Ja luulen hänen siinä lausuvan totuuden, jota ei kenelläkään ole oikeutta kieltää.

Ed. Johansson lausui, että näiden valtiopäivien asia on panna sinetti siihen hylkäävään tuomioon, jonka muka Suomen kansa on langettanut sen ryhmän katsantokannasta, johon minullakin on kunnia kuulua. Tämä puhe tuntuu lievimmin sa-

noen omituiselta, kun kansa niissä vaaleissa, joitten tuloksena tämä eduskunta on, on enemmän kun selvästi lausunut ilmi kannattavansa aivan toisia käsityksiä kuin ne, joista hra Johansson on niin selvillä. Luulen, että se ryhmä, johon kuulun, erinomaisella tyydytyksellä on ottanut vastaan sen tuomion, minkä Suomenkansa näissä vaaleissa on langettanut. Sillä se tuomio ilmaisee, että kansamme vihdoin viimein rupee tajuamaan ja käsittämään, missä tämän riitaisen laillisuuskysymyksen ydinkohta on. Kaikki sinetinpano eduskunnan puolelta saattanee jäädä siten tekemättä.

Ed. **Setälä**: Minä pyysin puheenvuoroa oikeastaan vain pyytääkseni että tämä prokuraattorin kertomus nyt ilman pitemmittä evästyksittä lähetettäisiin lakivaliokuntaan. Minusta on tuntunut siltä, että asiassa tapahtunut evästyskeskustelu ei ole sanottavasti ollut omiaan antamaan lakivaliokunnalle ohjetta siinä työssä, joka sillä on oleva.

Minä olisin puolestani ensinnäkin suonut, ettei ed. Virkkunen olisi provokatoorisesti tuonut esiin moitettaan nykyistä prokuraattoria vastaan lausunnossa, joka on suorastaan vaatinut esiin kaikki muut. Hän olisi epäilemättä puhuttelemalla jotakuta oman puolueensa lakivaliokunnan jäsentä voinut saattaa tämän mielestään tärkeän huomautuksensa lakivaliokunnan tietoon. On sitä kummallisempaa, että ed. Virkkunen, joka juuri sortovuosien epäsäännöllisten olojen nojalla on tahtonut vaatia jonkunmoista anteeksiantoa elikkä amnestiaa sille laittomuudelle, jota noina aikoina harjoitettiin, on katsonut tarpeelliseksi erityisesti tuoda esiin nuo Turun tapahtumat, jotka joka tapauksessa ovat sattuneet aikaan, jolloin eivät säännölliset olot vallinneet. Olihan tuo aika semmoinen, jolloin yhteiskunta tavallaan oli siirtynyt jokapäiväisestä uomastaan.

Minä en olisi myöskään toivonut, että ennen kuin tämä asia on lakivaliokunnan käsiteltävänä ollut, kuollut mies olisi siinä määrin tullut arvostelun esineeksi kuin nyt on tapahtunut. Niin kauhistuttavaa kun onkin se, että Suomen lakien ylin valvoja, hän, jonka tehtävänä olisi ollut sekä hallitsijan että kansan edessä korkealle kohottaa lain pyhyyttä, että hän on ollut mukana neuvomassa, millä tapaa lakia on syrjäytettävä, niin sittenkin tulee meidän muistaa, että tämä nyt seisoo sen tuomarin edessä, joka on lahjomaton.

Ja ennen kaikkea minä olisin toivonut, että tässä tilaisuudessa olisimme päässeet mieleemme palauttamasta koko tuota kansamme syvän alennuksen ja häpeän aikaa, josta tällä kertaa niin paljon on puhuttu. Jokainen lainrikkominen, jokainen laittomuuteen taipuminen, jokainen pelkuruus, esiintyi se minkä

puolueen taholta tahansa, esiintyi se kenen yksityisen puolelta tahansa, se on ollut häpeäksi meidän kansallemme, samalla tavoin kuin myöskin jokainen pelkäämätön ponnistus meidän kansamme oikeuden hyväksi on ollut sille kunniaksi. Valitettavasti meidän heikkoutemme, meidän kansamme heikkous on ollut suurempi kuin sen urheus, mutta tämä asia se on häpeäksi meille kaikille, se on omiansa suuremmassa määrässä kuin mikään muu masentamaan eikä suinkaan kohottamaan kansallistuntoamme.

Minusta ei myöskään olisi ollut suotavaa eikä toivottavaa, että tuota laittomuuteen alistumisen ja myötävaikuttamisen teoriiaa, jonka ontto puolustelu jo niin monesti on ollut luettavana sanomalehdissä, täällä koko laajuudessaan olisi tuotu esiin. En tahdo ryhtyä sitä tässä arvostelemaan. Minä tahtoisin ainoastaan sanoa, että kieltämättä kansan elämässä on semmoisia ajankohtia, jolloin tavallinen säännöllinen tie tuntuu liika pitkältä, jolloin vallankumous, kenpä ties vielä valtiokaappauskin on saattanut edistää kansan onnea. Kansa tietää silloin, että jos se asettuu noudattamaan niitä uusia oloja, joita vallankumous tai valtiokaappaus luo, se samalla edistää noitten uusien olojen laillisiksi tulemista niitä noudattamalla. Semmoisessa asemassa oli Suomen kansa Porvoon valtiopäivien aikana, jolloin Suomen kansan täytyi ottaa oman onnensa ohjat käsiinsä ja jolloin se tahtoi omalla suostumuksellaan edistää sitä uutta asemaa omana kansana ja omana valtiona, joka silloin luotiin. Mutta Suomen kansalla ei ole koskaan ollut mitään syytä noudattamisellaan edistää sitä uutta asiain tilaa, jonka sortovuosien valtiokaappaus loi. Ja minä tahtoisin lisätä että meidän oloissamme meillä ei ole oleva, mikäli lähintä tulevaisuutta voimme arvostella, mitään syytä edistää valtiokaappausta tai vallankumousta, tapahtui se missä muodossa tahansa. Siihen me olemme liian heikot ja liian voimattomat.

Minä uudistan pyyntöni, että tämä prokuraattorin kertomus lähetettäisiin lakivaliokuntaan asiallisesti tutkittavaksi.

Ed. **Virkkunen**: Minä olen kiitollinen ed. Castrénille siitä, että hän viimeisessä lausunnossaan on maininnut jotakin asiallista sen kysymyksen johdosta, joka on tälle pitkälle keskustelulle varsinaisesti antanut aihetta. Ed. Castrén asettui prokuraattorin ohjesäännön 11 §:n nojalla puolustamaan sitä käsitystä, minkä täällä jo aikaisemmin ed. Viljakainen toi esille, että nimittäin prokuraattorin velvollisuus ei ole ollut käydä tähän asiaan käsiksi. Hän vetosi 11 §:n sanamuotoon, joka määrää, että jos joku katsoo itsellään olevan syytä ilmiantaa luultuja lainrikkomisia virkamiesten ja muiden puolelta sekä

sitoutuu niitä toteen näyttämään, niin prokuraattori ei saa kieltäytyä semmoisia kirjoituksia vastaan ottamasta ja virkatoimeen niiden johdosta ryhtymästä. Koska mitään tämmöistä ilmoitusta ja sitoumusta ei ole tehty, niin arvelee ed. Castrén, että prokuraattori on vapautunut koko asiasta. Niin saattaa näyttää 11 §:n mukaan, mutta minä pyytäisin huomauttaa ed. Castrénille, että prokuraattorin ohjesäännössä on myöskin 14:s § ja siinä sanotaan: kaikkien kruunun edusmiesten ja viskaalien, kenenkä oikeusvallan alaisia tahansa he muuten lienevätkin, pitää totella ja noudattaa, mitä prokuraattori virkansa puolesta heille käskee siinä, kuin heidän virkaansa kuuluu; ja tulee prokuraattorin mitä tarkimmin valvoa, että he siivollisesti, ahkeruudella ja toimella tekevät virkansa, niin etteivät yhdeltä puolen lamaan laske mitään, josta syytöksiä on tehtävä j. n. e. Tämän määräyksen mukaan, niin pian kuin prokuraattorille oli tehty ilmoitus asiassa, oli hänen velvollisuutensa panna Turun kruunun edusmiehet ja viskaali, niin kuin tässä sanotaan, tutkimaan asiaa ja sen tutkimuksen nojalla ryhtymään toimeen. Ed. Castrén on edelleen lausunut, että poliisitutkinto on asiassa pidetty, mutta huomattu että juttu on lopetettava. Minäkin tiedän, että on poliisitutkinto pidetty, mutta vika on juuri siinä, että koko asiassa eivät viranomaiset ole myöhemmin tehneet muuta kuin korottaneet sen henkilön, joka poliisitutkimuksen mukaan oli johtajana koko yrityksessä, poliisimestarin arvoon ja kunniaan.

Muuten minä en tahdo sen enempää kiistellä ed. Castrénin kanssa prokuraattorin ohjesäännön sisällyksestä. Minä olen vaan tahtonut käsitystäni tukea sillä, mitä prokuraattori von Weissenberg jo parikymmentä vuotta sitte lausui prokuraattorin virkatoimen suhteesta sanomalehtikirjoituksiin ja minusta se lausunto ehdottomasti tukee sitä käsitystä, minkä minä olen tänäpäivänä asiassa esittänyt. Minä voin mainita myöskin erään vähän aikaisemmin asiasta annetun lausunnon, joka myöskin on tullut semmoiselta taholta, että sen ainakin ed. Castrénin silmissä lainopillisessa pätevyydessä pitäisi olla kaikin puolin täysin luotettava. Minä olen ollut tilaisuudessa selailemaan talonpoikaissäädyn keskustelupöytäkirjoja 1885 vuoden valtiopäiviltä ja sieltä minä olen löytänyt sangen pitkän luettelon sanomalehtitiedonantoja, joissa puhutaan suomenkielen oikeuksien syrjäyttämisestä ja jotka ovat painetut noihin pöytäkirjoihin. Niitä on siellä kokonaista 16 sivua. Ja tämän luettelon tekijä on silloinen edusmies talonpoikaissäädyssä Joonas Castrén. Näitten sanomalehtitiedonantojen johdosta silloinen maan prokuraattori sai kuulla kunniansa siitä, ettei hän ollut ottanut huomioonsa näitä tiedonantoja. Ja tämä prokuraattorin moittiminen, se tapahtui semmoisella voimalla

ja innolla, minkä ainoastaan ed. Castrén ikänsä tuoreudessa on saattanut sanoihin panna. Kun minä vertaan sitä kantaa, jota ed. Castrén tänäpäivänä on asettunut edustamaan, siihen mitä hän edusti vuonna 1885, niin minun täytyy sanoa, että se luottamus, mikä minulla on ollut ed. Castrénin lainopillisiin selityksiin, on hieman heikontunut, ja minä en pääse siitä käsityksestä, että tämän jälkeen lakivaliokunnan selvitys tässä asiassa on vielä tarpeellisempi kuin mitä se oli aamupäivällä. Niille, jotka katsovat asian sen arvoiseksi, että tahtovat siihen tutustua, pyydän ilmoittaa, että ne asiakirjat, joihin minä olen viitannut, löytyvät talonpoikaissäädyn keskustelupöytäkirjoissa vuodelta 1885 sivuilla 508—524.

Jälkimäisessä osassa lausuntoaan ed. Castrén kosketteli laittomuuden kysymystä routavuosina. Minä olen jo aamupäivällä lausunut, että minun tietääkseni ei kukaan ole yrittänytkään kieltämään sitä, että meidän maassamme noina vuosina tapahtui sangen paljo laittomuutta, eikä käsittääkseni muu olisi ollut ajateltavissakaan silloin, kun koko laillinen yhteiskuntaelämä, ei yksin perustuslaki, mutta muutkin lait, olivat syrjäytetyt semmoiselta taholta, jolle ei kukaan mitään voinut. Ja jotta ei kukaan jäisi epätietoiseksi asiasta, niin katson täydellä käsitykselläni voivani sanoa, että minä olen yksi niitä, joitten ajatustavan mukaan meidän kansamme oli noina vuosina semmoisessa tilassa, että sen täytyi taipua pakkovallan alle voidakseen otollisempana hetkenä saada olonsa korjatuiksi. Minä olen yhä sitä mieltä, eivätkä syytökset senvuoksi tässä suhteessa koske minuun vähääkään. Mutta tämä ei estä minua asettamasta sitä vaatimusta, että ne, jotka edustavat toista kantaa ja ovat valmiit, niinkuin tänäkin päivänä täällä, tekemään suuren numeron laittomuuksista, taipumisesta, isänmaallisuuden ja kaikellaisten kansalaishyveitten puutteesta ja luulevat oikeudekseen tämän puutteen vuoksi leimata toisen puolen Suomen kansaa kaikkia kansalaisavuja vailla olevaksi, että ne henkilöt itse ovat näissä suhteissa kaikkein moitteitten ulkopuolella. Hra Castrén on täällä viimeisessä puheessaan antanut pitkän luettelon laittomuuksista. Minä pyydän saada sitä luetteloa hiukan jatkaa, ja syy ei ole minun, jos sanani sattuisivat kohdistumaan semmoisiin seikkoihin, jotka mahdollisesti eivät ole kaikille aivan hauskoja kuulla.

On yleinen tosiasia, että isänmaallisuudesta meillä on tahdottu tehdä jonkunlainen erityinen monopooli ja osottaa, kutka henkilöt ovat oikeutetut olemaan isänmaallisia; toiset on leimattu isänmaallisuutta vailla oleviksi. Minä uskallan suoraan sanoa, että isänmaallisuus oli niin ja näin silloin, kun julistettiin yleiseksi, joka kohtaan sovitettavaksi periaatteeksi

meidän maassamme se, että viroista oli kaikkein luovuttava, ja ruvettiin vainoomaan niitä, jotka virkoihin jäivät. Ei ollut enemmän isänmaallisuutta olemassa silloin, kun kokonaiset puolueryhmät juuri tässä Helsingin kaupungissa julistivat yleisessä kokouksessaan kansalaisvainon suurimmaksi hyveeksi ja sittemmin vuosikausia ovat koettaneet tämän päätöksensä ja periaatteensa nojalla riistää toiselta puolelta Suomen kansaa sekä aineellisen että henkisen elämän ehdot. Ja omituista lajia oli se isänmaallisuus, kun nimeltä tunnetut suomalaiset miehet kulkivat maan rajojen ulkopuolelle, kehuivat siellä »kärsivänsä ja taistelevansa maansa oikeuksien puolesta» ja valtiollisten vastustajainsa herjauksilla ja suorastaan valheilla täyttivät euroop-palaisen sanomalehdistön. Yhtä huonona ilmaantui isänmaallisuus silloin, kun rikoksiaan maan ulkopuolelle myöhemmin paennut poliisiviranomainen julistettiin nuhteettomuuden perikuvaksi, jotta hänen avullaan voitaisiin riistää maine ja arvo maan silloiselta suurimmalta mieheltä. Kutsukaa, hyvät herrat, kaikkea tätä, jos tahdotte, isänmaallisuudeksi, mutta tietäkää, että siitä on suuressa osassa Suomen kansaa jo toinen käsitys, ja jos menette maanne ulkopuolelle ja siellä paljastatte asiain todellisen tilan, niin tullaan siellä kaikkialla kutsumaan tätä teidän isänmaallisuuttanne koko joukon rumemmalla nimellä.

Seuraa sitte se kehuttu taipumattomuus. Minä voisin mainita esimerkkejä kuinka paljo tahansa viranomaisista, jotka ovat taipuneet pakkokäskyihin niinkuin muutkin syntiset, mutta aina esiintyneet erinomaisen etevinä taipumattomuuden edustajina. Se seikka, että jotkut heistä myöhemmin on yleisessä mielipiteessä julistettu kaiken isänmaallisuuden ja laillisuuden esikuviksi, ei ole taipumattomuutta, vaan se on suorastaan farisealaista surkeutta. Ja samaan ryhmään kuuluu sekin, että henkilöt, jotka nauttivat yleisessä mielipiteessä sangen suurta arvoa, ovat vapaaehtoisesti menneet maasta ulkomaille silloin kun oli vaikeat ajat ja tulleet takasin, kun olot muuttuivat paremmiksi.

Sitä laillisuutta olisi ainakin pitänyt riittää piisalle saakka, sillä siitä on totisesti melua ja ääntä pidetty. Mutta laillisuus on ollut juuri yhtä hataraa, kuin kaikki muukin. Ei se ole laillisuutta, että on mellastettu Helsingin kaduilla ja sen kautta hankittu maahan venäläiset kuvernöörit ja vihdoin diktatuuriasetus. Yhtä huonoa laillisuutta on se, että on ylistetty julkisesti murhia ja suorastaan valitettu, etteivät maan perustuslait myönnä tahallisen murhamiehen rangaistuksesta vapauttamista. Aivan saman laillisuuden lajiin kuuluu se menettely, johon 1904—05 vuoden valtiosäädyt asettuivat silloin, kun ne eivät vastoin perustuslain selviä määräyksiä ruvenneet mitään teke-

mään. Olen kuullut sanottavan, että tällaista ja paljo muuta voidaan puolustaa sillä, että muka olot olivat silloin sellaiset, että näin täytyi tehdä. Minä sanon, että silloin, kun niin ajatellaan, ei olla enää ollenkaan laillisuuden, vaan konjunktuuripolitiikan kannattajia sen kaikkein räikeimmässä merkityksessä. Ja koska asia kerran niin on, kun oman huoneensa edustalla itsekullakin on niin paljo törkyä, joka tulisi lapioida pois, niin minä olisin suonut, että täällä kaikki puheet omista laillisuuksista ja muiden laittomuuksista olisivat saaneet jäädä sikseen ja koko tuo routavuosien aika jätetty penkomatta, mutta koska tämä asia on toiselta taholta vedetty esille, niin olen katsonut, että tässä on kerrankin suu puhuttava puhtaaksi. (Hyvä, hyvä!).

Ed. **Paasikivi** ei ollut saapuvilla puheenvuoroaan käyttämässä.

Ed. **Kallio**: Tämän kysymyksen yhteydessä on tässä tullut esiin se kysymys, josta on jo seitsemän vuotta väitelty. Näistä näkökohdista ovat täällä väitelleet suuret poliittiset johtajat ja syrjästä katsojasta on osittain näyttänyt siltä, kuin tahdottaisiin intohimoisin tuntein saada ulospäin näkymään, kuka täällä suurinta viulua soittaa. Aluksi se ryhmäkunta, joka on täällä myöntyväisyyspolitiikkaa puolustanut, esitti sitä puolustavansa niin sanoakseni hätäkeinona, mutta sitte on siitä täällä tehty suuri avu. Täällä m. m. valtioneuvos Danielson-Kalmari piti sitä suurena ansiona, että laitonta asevelvollisuusasetusta tottelemattomia nuorukaisia rangaistiin lievästi. Minusta ei tahra pienene sillä, jos syytöntä rangaistaan vähemmän tai enemmän. Tämän ikävän keskustelun intohimoisimman lausunnon on esittänyt kuitenkin pastori Kares. Kyllä minun täytyy puolestani sanoa, että se ratsu, jolla hän koetti niin loistavasti ratsastaa, oli intohimojen värittämä kömpelö puuhevonen (Naurua!). Vapaaherra Yrjö-Koskinen täällä kehui puolueensa voimaa ja sanoi täällä olevan kaikkien sen johtomiesten. Ja tuntuipa siltä, kuin koko kansa olisi takana. Minusta tulisi teidän muistaa, että tuon myöntyvän katsantokannan on juuri kansa itse lakkoviikolla tuominnut ja pyyhkäissyt pois ja antanut silloin siitä tuomionsa. Tällä kertaa on meidän huomattava, ettei kansa ole meitä lähettänyt tänne riitelemään vallasta, vaan luomaan uusia reformeja, kuten kirkkoherra Malmivaara varemmin täällä kauniisti esitti. Minä luulen että noista routavuosista, joista on täällä niin paljo puhuttu, on paljo oppimista kaikille. Turhaa on meidän niistä täällä kuitenkin väitellä; me jäämme jokainen tietysti kannallemme ja sentähden jättäkäämme tämä

asia syrjään ja ryhtykäämme työhön, jota varten kansa on meitä tänne kutsunut.

Ed. **Kivilinna**: Minä en aijo pitkältä jatkaa tätä keskustelua, jolla, niin tarpeettomaksi kuin sen ehkä jotkut leimaavatkin, kuitenkin on saattanut olla hyvätkin puolensa. En kuitenkaan voi olla lausumatta muutamia sanoja eräitten lausuntojen johdosta.

Pyydän ensinnäkin mainita edustaja Sirolan tunnustuksen, että tyhmyys on pahempi kuin rikos. Se on todellakin sangen kuvaava lausunto ja ansaitsee tulla julkinaulittavaksi kaikkien nähtäväksi ja muistettavaksi. Edustaja Sirola on täällä sitä paitsi sanonut, että kaikki vastustus sortoa vastaan on oikeutettu. Niin, se on sangen kaunis lauseparsi ja sillä voidaan erinomaisen helposti innostaa ja koota ajattelemattomia joukkoja ajattelemattomiinkin yrityksiin, mutta en minä ainakaan ole varsin varma siitä, mitenkä tuollaiset ajattelemattomat joukot arvostelevat esimerkiksi herra Sirolaa sen jälkeen, kun hän on heidät johdattanut mahdollisesti täysin tuloksettomaan taisteluun ylivaltaa vastaan ja ne sieltä palaavat silvottuina ja raajarikkoina. En luule, että hän saa heitä innostumaan tällä fraasilla sitten enään, ja hän säästyy heidän tuomioltaan yhtä vähän kuin hän sillä fraasilla säästyy historian tuomiolta.

Se lausunto täältä vasemmistosta, joka minua eniten on pitänyt ihmetyksissä sitä myöten, kun se lausuttiin, on se kerrassaan ylevän lapsellinen tapa, jolla sosiaalidemokraattinen puolue, etupäässä herra Turkian suun kautta on asettunut muka tuomarin paikalle meidän vaivaisten porvarien keskinäisessä riidassa. Se tuntuu kieltämättä erinomaisen loistavalta sellainen asema. Niin sitä on puhuttava, herra Turkia, kun tahtoo loistaa. Mutta suotakoon anteeksi, jos minä luulen, että on muitakin kuin minä puolella ja toisella, jotka emme ole niin varmat siitä, että sosiaalidemokraattinen puolue on se viaton, synnitön olento, joka on oikeutettu viskaamaan ensimäisen kiven, kun on kysymys lain muodon tai olkoonpa lain asiallisenkin sisällön vilpittömästä noudattamisesta.

Edustaja Renvall on täällä turvautunut noiden tavallisten varustusten: venäläisten ritarimerkkien ja venäläisen sisäasiain ministerin taakse. Minä odotin jatkoa ja kummastelin, kun ei sitä kuulunut. Minä odotin sieltä marssivan esille Bobrikoffin ja hänen historioitsijansa Borodkinin ja muita sellaisia jäävittömiä todistajia, joita sieltä vedetään esille ja joiden luotettavuutta ei vähääkään epäillä, kun on kysymyksessä suomalaisen puolueen mustaaminen. Puhuessaan venäläisistä virkamiehistä meillä edustaja Renvall ei nähtävästi ollut aivan varma siitä,

mitä puhui, koska sotkeutui sanoissaan niin, että oli vähällä sanoa totuuden. Asianlaita on nimittäin, niinkuin herra Renvall ensin oli sanomaisillaan, että niitä venäläisiä virkamiehiä on ollut vaikea saada pois. Ne meikäläiset laittomat virkamiehet, niinkuin te niitä kutsutte, ne te olette poikkeuslain nojalla ajaneet pois. Miksi ette laadi poikkeuslakia niitä laittomia venäläisiä virkamiehiä vastaan, joista te adressissanne hiljan puhuitte?

Sitte herra Setälä puhui siitä, että meidän ei pitäisi tehdä minkäänlaista vallankumousta. Minä pyydän vaan kysyä, eikö herra Setälä sitten ollutkaan suurlakossa mukana.

Erääseen edustaja Renvallin lausuntoon pyytäisin vielä kajota, erääseen, jonka hän lausui täällä aikaisemmin päivällä. Hän lausui jotakuinkin sen ajatuksen, että me, suomalainen puolue, olemme esiintymisellämme herättäneet sen tyytymättömyyden, josta ovat seurauksena päiväjärjestykseen joutuneet yhteiskunnalliset parannukset. Näin ollen en voi muuta ajatella, kuin että herra Renvall pitää varsin mainiona meidän edeltäjiemme ruotsikkohallitusta ennen routavuosia, koska se ei mitään tyytymättömyyttä nostanut vastaansa ainakaan suuremmassa määrässä. Kun minä tätä asiaa ajattelen, en voi olla muistelematta aikoja tuskin 10 vuotta sitten, jolloin meidän herra Renvallin kanssa oli kunnia taistella asetovereina ja meidän pahimpia vastustajiamme olivat silloin juuri nuo samaiset ruotsikot. Mutta ajat muuttuvat ja me muutumme niissä. Minun ei tietenkään pidä unhottaa sitä, että edustaja Renvall sittemmin on ollut näitten samaisten ruotsikkojen senaattoriehdokas.

Muuten en saata olla merkille panematta sitä eroa, joka on ruotsalaisen puolueen taholta tulleitten ja nuorsuomalaisten lausuntojen sävyssä. Minä luulen voivani tämän johdosta vetää sen johtopäätöksen, että ruotsalainen puolue on jo saanut olla todellisuuden kovassa koulussa ja on siellä jotakin oppinut. Nuorsuomalainen puolue ei ole vielä saanut tuntea todellisuuden kovia kouria ja leijailee vielä siis lapsellisen viattomuuden ilmapiirissä ja saattaa käyttää sellaista suurta suuta, kuin se on käyttänyt, sillä me tiedämme, etteivät suuret s a n a t suuta halkaise. Mutta pysyäkseen yläilmoissa täytyy pakostakin pullistua kevyeksi ja suureksi, ja se saattaa olla vaarallista.

Minä tahtoisin oikeastaan nuorsuomalaisille varoitukseksi kertoa erään pienen kaskun, jonka maailmassa pikkupoikana olen lukenut. Pyydän anteeksi, että minun puheeni on käynyt enemmän kuin pitäisi muistuttamaan niitä meluisia agitatsioonikokouksia, joita on pidetty, mutta tartunta molemmin puolin on tarttunut minuunkin enkä sille mitään voi. Kas-

kussa, josta mainitsin, puhutaan sammakosta, johon oli astunut pöyhkeyden paha henki, ja sen vallassa yritti se pullistua härän kokoiseksi. Se pullistui ja pullistui, mutta ei ottanut lukuun, että sen maallinen verho ei ollut aijottu sellaista suuruutta varten ja lopputulos oli, että se — halkesi.

Ed. **Danielson-Kalmari**: Edustaja vapaaherra von Alfthan kääntyi tässä aamupuolella minuun nimenomaan kysymään, oliko se selonteko, jonka hän antoi eräästä kohdasta minun aikaisempaa lausuntoani, oikea. Minun täytyi vastata, että se oli täydelleen ja kauttaaltaan väärä. Hän kyllä on osottanut että hän jo ymmärtää ja osaa käyttääkin Suomen kieltä. Oli siis joku erityinen aihe, joka vaikutti sen, että hän käsitti minut kuten sanottu täydellisesti väärin. Ne sanat, joita hän tarkoitti, kuuluivat jotenkin siten, että on kurjaa, jos joku itsekkäiden tarkoitusperien saavuttamiseksi alistuu laittomiin lakeihin tai määräyksiin.

Muuten vapaaherra von Alfthanin puheessa oli toinenkin kohta, josta ilmenee että hän vähän hajamielisesti oli seurannut keskustelua, hän nimittäin luuli, että täällä oli puhuttu niin sanotusta poikkeuslaista ja rupesi sitä puolustamaan. Se nyt oli ennenaikaista, mutta kyllä hän vielä on saava tilaisuuden puhua siitä ja puolustaa sekä sitä että sen toimeenpanoa.

Edelleen oli edustaja von Alfthanin lausunnossa muuan kohta, johon pyydän kääntää huomion vaikkakin hän siinä nimenomaan kohdisti sanansa herra Paasikiveen, joka näkyy saaneen jonkun esteen, koska hän ei ole istunnossa saapuvilla.

Herra von Alfthan arveli että, jos kerran prokuraattori olisi tarttunut virkatoimella tuohon törkeään tapaukseen Turussa, hänen olisi pitänyt asettaa koko Suomen kansa, joka oli ryhtynyt lakkoon, kanteenalaiseksi. Tämä katsantotapa ilmeisesti ei pidä paikkaansa, sillä jos joku kansa ryhtyykin tavattomaan toimenpiteeseen oikeutensa toteuttamiseksi, niin ei se sillä ole antanut yksityisille jäsenillensä oikeutta tuona aikana harjoittaa vaikka mitä ilkivaltaa tai mitä kunnottomuutta. Tämän käsityksen osotti aivan hyvin omaavansa esim. Helsingin työväki kun se monesti ylistetyllä järjestyksenpidolla valvoi sitä, että lakkoviikon kuluessa täällä Helsingissä ei saanut tapahtua muita laittomia tekoja kuin niitä, jotka tarkoittivat maamme oikeuksien toteuttamista.

Täällä on joku — en voi varmaan sanoa, oliko se herra von Alfthan tai joku toinen — viitannut siihenkin, että tuo tapaus Turussa nyt tapahtui ennenkuin lailliset olot olivat maahamme palautetut, ennenkuin sorto oli täällä kukistettu, tapahtui säännöttömissä oloissa, ja siitä syystä ei oikeuden

valvoja voinutkaan siihen koskea. Tämä katsantotapa ei ole ollut määräävänä maamme nykyiselle prokuraattorille. Hän on kyllä noudattanut sitä silloin kuin oli kysymys puheenaolevasta tapauksesta Turussa, mutta hän ei ole ulottanut sitä niihin tapauksiin, jotka ovat sattuneet meidän maassamme niinä säännöttöminä aikoina, niissä säännöttömissä oloissa, sen pakkovallan vallitessa, joka johti suurlakkoon. Tiedetään että hän on tässä noudattanut puolueensa vaatimusta, tiedetään että hän on saattanut virkamiehiä vastuunalaisuuteen, syytättänyt heitä siitä että he tuon pakkovallan aikana, noissa puheenaolevissa säännöttömissä oloissa, noudattaen laillisen esivallan usein tosin laittomia käskyjä, olivat joutuneet ristiriitaan maan lakien kanssa. Jos maan prokuraattori sillä perustuksella tahtoo olla nostamatta kannetta niitä vastaan, jotka mitä törkeimmällä tavalla rääkkäsivät tuomareita heidän langettamansa tuomion tähden, sillä perustuksella että olot silloin olivat säännöttömiä, niin johdonmukaisuus olisi vaatinut häntä kieltäytymään kanteen nostamisesta niitäkin henkilöitä vastaan jotka niinikään säännöttömissä oloissa ehkä olivat tehneet laittomuutta. Mutta tätä johdonmukaisuutta hän ei ole noudattanut ja se seikka vaikuttaa että laajoissa piireissä, kuinka tyyneesti koetetaankin asiaa arvostella, lopuksi kuitenkin käsitys on se että maan prokuraattori — ja lisättäköön — maan nykyinen hallitus on arvostellut lakia ja lain vaatimuksia eri mitalla sen mukaan, mistä henkilöistä ja mistä henkilöryhmistä kulloinkin on kysymys. Tämä on kova sana, tiedän sen, kun on kyseessä lain korkein valvoja maassa. Mutta kun sen lausun, niin lausun käsityksen, jolla on syvät juuret halki koko Suomen maan, ei suinkaan kaikissa kansalaisissa, mutta niin laajoissa kansalaisryhmissä, että näyttää siltä, kuin nämä ryhmät olisivat enemmistönä.

Herra Renvall on — sanoisinko tapansa mukaan — mennyt kaikenlaisiin mieskohtaisuuksiin. Onhan hän puhunut aatelisarvosta j. n. e. No, jaa! Vastaus täytynee siis antaa, ja silloin ei muu auta kuin muistaa tuota vanhaa ruotsalaista sananpartta: »Sådant läder skall sådan smörja ha.» Herra Renvall on, niinkuin tänäänkin olemme kokeneet, laillisuusryhmän korskeimpia edustajia. Tämä johtaa mieleeni erään tapauksen, jossa me jo ennen olemme joutuneet vastatusten, herra Renvall ja minä. Puheenalainen tapaus on ollut julkisesti kerrottuna ja todistettuna niin etten tee mitään erityistä indiskretsioonia, jos nyt huomautan siitä. Oli aika, jolloin herra Renvall oli hartaasti kyllä mukana sen sanomalehden johtavissa piireissä, jonka lehden nykyisestä päätoimittajasta hän niin erittäin siivolla tavalla on puhunut. Silloin hän esiintyi

kerrankin sillä väitteellä, että Suomen senaatti maamme perustuslakien mukaan on velvollinen julkaisemaan minkä laittoman asetuksen tahansa, jonka maan hallitsija lähettää senaatin julkaistavaksi ja silloin minun täytyi todistaa herra lakitieteen tohtorille että hän oli väärin käsittänyt maamme perustuslait. Ne ajat ovat nyt menneet. Herra Renvall on muuttanut kantaa. Se on inhimillistä, niin saa tehdä, jos kerta tulee huomaamaan erehtyneensä. Mutta jos sitten esiintyy semmoisella loukkaavalla tavalla kuin mainittu herra esiintyy niitä vastaan, jotka eivät koskaan ole menneet niin pitkälle myöntyväisyyden vaatimuksissa kuin hän, niin sellaisessa menettelyssä me näemme jotakin muuta kuin vaan sisällisen varman vakaumuksen esittämistä. Ja vähän tarkemmin miettien huomaa jokainen ettei sellainen menettely suinkaan ole omansa lisäämään mieskohtaistakaan luottamusta vakaumuksen voimaan eikä lisäämään mieskohtaista arvonantoa.

Herra Setälä on myöskin puhunut täällä jotenkin pontevasti toisten teoriiojen onttoudesta. Kun käytetään tuon tapaisia sanoja, olisi todistelu kuitenkin myös paikallaan; se ei tässä tullut kysymykseen ja sentähden myöskin tuo hänen puheensa jääköön arvoonsa. Mutta yhteen huomautukseen se kuitenkin antaa sekin aihetta. Ontolta on meistä monesta näyttänyt eikä niin aivan mainehikkaalta ja kunniakkaalta se menettely, että vaanitaan, mikä katsantotapa on kääntymässä voitollepäin. Odotetaan oman aseman ja kannan määräämisessä siksi, kun arvellaan että se voidaan määrätä ilman mieskohtaisia vaikeuksia ja sitte kyllä isketään voimien mukaan sille taholle, missä oltiin vastikään ainakin toisella jalalla.

Herra Castrén on puhunut katumuksesta. Hän on luetellut seikkoja, joita — sehän oli ajatus — suomalaisen puolueen pitäisi katua. On jo sanottu että suomalainen puolue ei tahdo vastata yksityisten jäsentensä kaikista teoista, vielä vähemmän sellaisten henkilöiden, jotka eivät koskaan ole täydellisesti liittyneet ja kuuluneet tähän puolueeseen. Mutta on myöskin sanottu että se yleinen kanta, joka johti meidän puoluettamme, on meidän silmissämme ollut oikea, joten meillä ei ole syytä sitä katua. Täällä ei ole sanottu, että viimeisinä vuosina ei maassamme olisi tapahtunut sellaista, jota pitäisi katua. Meistäkin on paljon sellaista tapahtunut, joka surettaa ja jonka tulisi herättää katumusta niissä, jotka ovat niihin seikkoihin syypäät. Ja tässä tulen erääseen kohtaan, josta herra Renvall puhui. Hän mainitsi, että Suomalainen puolue ei ollut tahtonut peseytyä puhtaaksi siitä syytöksestä, että se tahtoi maamme venäläistyttämistä. Merkilliset ovat tosiaan ja hyvin eriävät kunnian käsitykset, kun arvellaan että kunniallinen mies antautuisi

peseytymään puhtaaksi tuollaisista syytöksistä. Mutta herra Renvall erehtyi syyttäjään nähden melkoisesti. On kyllä totta, että Venäjän sisäasiain ministeri tarttui hänkin tuohon väitteeseen ulkomaiden edessä, että Suomen suomalainen kansa olikin valmis alistumaan ja luovuttamaan oikeutensa. Mutta, hyvät herrat, ketkä ne olivat, jotka ensin olivat toitottaneet ulos maailmaan sitä, että Suomen kansa ei pysynyt eheänä ja kokonaisena oikeuksiensa puolustamisessa. Ketkä ne ovat olleet, jotka maan-alaisessa kirjallisuudessa miltei kaikilla Euroopan kielillä levittivät maailmaan sellaista tietoa, että täällä muka oli vaan pieni ryhmä, joka valvoi Suomen kansan laillisia oikeuksia ja sen kunniaa. Ketkä ne olivat, jotka julkesivat väittää oman kansansa suuresta enemmistöstä — näitäkin sanoja käytettiin — että se kunniattomana, isänmaastansa välinpitämättömänä, oli valmis ainaiseksi luopumaan kansamme vahvistetuista oikeuksista. Herra Renvall on itse ilmoittanut täällä, että hän seisoi lähellä sanomalehteä, jossa tuollaiset väitteet olivat luettavana, ja me tiedämme muutenkin, että monen monet hänen ryhmässänsä, niinkuin myös sen tovereissa vähän kauvempana oikealla, kuuluivat tuon maan-alaisen kirjallisuuden toimittajiin, ja siltä taholta on lähtenyt ensi kerran se syytös Suomen kansaa vastaan, se herjaus, että tämä kansa aineellisen toimeentulonsa tähden ja päästäkseen hetken vaikeuksista oli valmis uhraamaan perustuslakinsa.

Sellaiset syytökset, ne ovat tehneet tämän sisällisen riidan niin tavattoman katkeraksi. Toista olisi ollut, jos olisi seisonut vastatusten ainoastaan eriävä rehellinen käsitys siitä, mitä maan asema vaati. Silloin me olisimme voineet kunnioittaa toistemme vakaumusta; kun on kysymys herjaavista syytöksistä, niin kunnioitus on kaukana.

Muuten herra Virkkunen on viitannut viimeisessä puheessaan siihen, mihin n. s. »laillisuuden» harrastus on johtanut. Salamurhiin ja salamurhien enemmän tai vähemmän julkiseen ylistelemiseen on johtanut se laillisuuden harrastus, jota äitelyyteen asti on ylistetty ainoana oikeutettuna, ainoana valokohtana, kun muka kaikki, jotka ovat käsittäneet velvollisuutensa toisin, ovat menetelleet kunniattomasti. Niin, hedelmistä puu tunnetaan, ja edelleen joka päivä — sen me näemme ja huomaamme — putoaa katkeria hedelmiä siitä puusta, jonka n. k. »perustuslaillinen puolue» maassamme näinä viimeisinä vuosina on pystyttänyt.

Ed. **Käpy**: Vaikka olenkin lakivaliokunnan jäsen ja näin ollen saattaa tuntua tarpeettomalta, että otan osaa tähän keskusteluun niin tahdon kuitenkin lyhimmittäin huomauttaa

muutamista ilmeisistä erehdyksistä, joita edustaja Pykälän ensimmäinen lausunto sisälsi. Hän luetteli prokuraattorin kertomuksesta muutamia numeroita, jotka hänen mielestään osoittivat sitä prosenttimäärää, kuinka monta vetojuttua kutakin hovioikeuden jäsentä kohtaan on ratkaistu hovioikeuksissa yleensä ja Turun hovioikeudessa erittäin ja veti siitä sen johtopäätöksen, että työkyky viime vuosina on kaikissa hovioikeuksissa huomattavasti alentunut.

Minä tahtoisin vaan hra Pykälälle ja niille, jotka hänen tähän lausuntoonsa ovat kiinnittäneet huomiota, huomauttaa, että ne prosenttimäärät, jotka hän ilmoitti, eivät ensinkään osoita tätä seikkaa, sillä ne osoittavat, kuten siitä taulusta näkyy, kutakin jäsentä kohti ratkaistujen ja vireillä olleitten asiain keskinäistä prosenttimäärää. Edellisestä taulusta sitä vastoin näkyy kutakin jäsentä kohti ratkaistujen asiain luku, ja se tilasto osoittaa, että vuosina 1903—04—05 on Turun hovioikeudessa ja samoin muissakin hovioikeuksissa suhteellisesti ratkaistu yhtä paljon juttuja kuin lähinnä edellisinä vuosina. Vuonna 1903 niitä tosin oli vähäsen vähemmän, mutta sitä vastoin esimerkiksi vuonna 1904 on ratkaistujen juttujen lukumäärä Turun hovioikeudessa suurempi kuin minään edellisistä vuosista aina vuodesta 1899 alkaen.

Syyt siihen, minkätähden ratkaisemattomien juttujen lukumäärä vuosi vuodelta on kasvanut, ovat siis etsittävät toisaalta kuin mitä herra Pykälä mainitsee. Toisessa yhteydessä tänne jo ennen jätettyä anomusta esittäessä hra Pykälä tulee tilaisuuteen saamaan lähempää selvitystä siitä, mistä riippuu että ratkaisemattomien juttujen lukumäärä kaikissa hovioikeuksissa jo kauvemman aikaa on osoittanut huomattavaa kasvamista.

Ed. **Raatikainen:** Me maalaiset tuolla Suomen saloilla olemme viime vuosina ikäväksemme lukeneet eri puolueitten herjauksia ja hyökkäyksiä toisiaan vastaan. Tänä päivänä on täällä annettu täydellinen kertauskurssi niistä hyökkäyksistä, joita puolueet toisiansa vastaan niin räikeässä muodossa ovat edellisinä vuosina tehneet. Minun käsitykseni mukaan on tämänpäiväisissä keskusteluissa herrat puoluejohtajat käyttäneet sitä äärimmilleen kohotettua sanansaivarrusta ja jaaritusta, joka puolueiden välillä on ennenkin näin loistossaan esiintynyt. Itse asian suhteen on jokseenkin vähän puhuttu, on vaan syytetty ja aina on syytä löydetty toisessa vastapuolueessa. Meille, jotka täällä kuulevana korvana tätä kuuntelemme, tekee tällainen hyvin ikävän vaikutuksen. Se antaa meille varmasti niin toivottoman katsomuksen meidän tehtävästämme ja Suomenkansan tulevaisuudesta, kuin mikään ikinä sen antaa voi. Sillä jos on hyvää

tahtoa, jos kerran tahdotaan ymmärtää toisiaan, vastaisen käsityksen henkilöitä, niin silloin monet kohdat muodostuvat toisenlaisiksi. Ei silloin mitenkään ole vastapuolueen pureminen pääasia, niinkuin minusta on tämän päiväisissä keskusteluissa näkynyt. Yksinpä siveysopin opettajat vihasta säihkyen ja sihisten vastapuoluetta täällä rusikoitsevat.

Tältä kannalta katsoen, joskin tällä keskustelulla on ollut merkitystä siinä suhteessa, että se on näyttänyt sen leiman, sen hengen, joka Suomenkansan johtajissa nykyään vallitsee, minä kumminkin ajattelen asiaa sillä tavalla, että se ei ole näyttänyt sitä tahtoa, eikä sitä harrastusta, jota kansan eduskunnalta nykyään odotetaan.

Kuulun kyllä niihin, jotka asettavat lain kaikkein korkeimmaksi, sellaiseksi, josta tinkiminen ei saa tulla hyödynkään kannalta katsottuna kysymykseen. Mutta samalla kuin tämän käsityskannan omaksun, tuntuu minusta siltä, että jos kerran myönnämme, että vastaisen käsityskannan takana on rehellisyyttä tekojen suhteen, rehellisiä motiiveja, silloin meidän ei tule asettua sitä vastaan jyrkästi syövälle eikä murhaavalle kannalle, vaan täytyy myöntää, että kaikilla ihmisillä voi olla erehdyksiä. Vaikka toiminta ei ole käynyt samaan suuntaan, niin ehkäpä sittenkin on tavallaan kummallakin puolella oltu erehtyviä ja ehkäpä ovat nämä eri katsomukset ja tarkoitusperät osittain täydentäneet yhteistyötä sortovuosina.

Minä toivoisin, että tämä keskustelu, tämä sanansaivarrus, tämä toisten käsityskantain rusikoiseminen, joka tänäpäivänä esiintyy, jo viimeistä kertaa olisi esillä tässä kamarissa. Kyllin kauan on jo viha, hillitön viha riehunut kansamme keskuudessa, eikä niin paljon kansan keskuudessa kuin puoluejohtajien keskuudessa. Minä toivoisin että ruvettaisiin ottamaan vaaria siitä asiasta, että tehtäisiin hyödyllistä työtä isänmaan eteen eikä vihan vimmassa toisten päästä silmää kaivettaisi.

Muuten tämän asian puolesta yhdyn kannattamaan edustaja Setälän esitystä tämän kertomuksen valiokuntaan lähettämisestä.

Ed. **Huoponen**: Kannatan lämpimästi niitä mielipiteitä, jotka edustaja Malmivaara aamupäiväistunnossa on esille tuonut. Hänen virittämiään rauhan ja sovinnon ääniä tervehdittiin täällä mielihyvällä. Täällä on esitetty vastakkaisia mielipiteitä. Eikö niitä olisi voitu esittää ilman kiihkoa ja intohimojen vireille lietsomista. Täällä on monen pitkän vuoden aikana haavoitettu puolin ja toisin. Toivoa kuitenkin sopii, että se puolue-elämän ristiaallokko, joka täällä on korkealle kohonnut, vaikuttaisi puhdistavasti kuni ukkosilma luonnossa hautovan, tukahuttavan ilman jälkeen. Lausun kohteliaimmin sen toivomuk-

sen, että semmoiseen mielipiteitten vaihtoon kuin täällä tänään ei vastedes eduskunnan kallista aikaa kulutettaisi. Tuhannet tehtävät ja velvollisuudet kansan taloudellisen tilan parantamiseksi ja henkisen kehityksen kohottamiseksi vievät meiltä kaiken käytettävänä olevan ajan. Käykäämme sentähden luovaan yhteistyöhön sen kansan hyväksi, jonka hyvinvointi ja paras on varmaan jokaiselle edustajalle herkeämättömän huolen esineenä rakas ja kallis.

Nyt on lauantai-ilta. Satojen temppelien torneista kautta tämän Suomenmaan ovat tänäkin iltana kajahtaneet kirkonkellojen äänet, julistaen rauhaa ja sopua. Tuhannet naiset ja miehet, pyhän tunnelman valtaamina, ovat jättäneet arkihuolet ja jokapäiväiset askareet, mutta Suomen eduskunnan jäsenet täällä keskenään kiistelevät ja toisiaan haavoittavat. Kun tästä viesti saapuu Suomen saloille, niin varmaan moni ottaa sen murhemielin vastaan. Suomi-äiti, jonka hyväksi tahdomme työskennellä, epäilemättä valittaa sitä, että sen pojat ja tyttäret täällä kuluttavat kallista aikaa ja tuhlaavat parhaita voimiaan puolueintohimojen alttarille. Isänmaan rakkauden pyhä tuli, joka leimuaa meidän kaikkien sydämissä, parantakoon ne syvät ja kirveltävät haavat, joita täällä taistelun tuoksinassa on annettu.

Näiden syiden nojalla, jotka aivan lyhyesti olen esiin tuonut, pyydän kohteliaimmin eduskunnalle ehdottaa, että tämä lähetekeskustelu nyt jo lopetettaisiin ja prokuraattorin kertomus lähetettäisiin valiokuntaan.

Ed. **Pennanen:** Minulla ei ole ollut eikä ole nytkään halua pitkittää näitä jo ilmankin niin tavattoman pitkäksi venyneitä keskusteluja. Mutta kun täällä on aivan koko päivä puhuttu asiasta, puhuttu asiasta puolueiden johtomiehien, puolueiden esitaistelijain puolelta, pidän asianani sekaantua keskusteluun edes muutamalla sanalla maalaisena ja kansan miehenä.

Minunkin kuten monen edellisen puhujan täytyy myöntää että tämä päivä on meiltä hukkaan heitetty. Pyykkiä on pesty, puhdasta ei ole tullut. Sosiaalidemokraatit ovat olleet viisaat, he eivät ole koko pyykkiin juuri sanottavasti puuttuneet. Me nuorsuomalaiset maaseutulaiset, me olemme olleet aina ja olemme yhä edelleenkin sitä mieltä, että lakia meillä Suomessa kuten muuallakin on noudatettava kaikissa oloissa ja kaikissa yksityistapauksissa. Ken tätä sääntöä ja tätä maailman järjestystä vastaan rikkoo, kuulukoon hän sitten puolueeseen mihin tahansa, hän rikkoo ehdottomasti. Me emme sitä puolla. Mutta täällä on, ja etupäässä hra Danielson-Kalmarin lausunnossa, tuotu ilmi se ajatus että on olemassa sellaisia

olosuhteita, joissa laista syrjäytyminen, lain syrjäyttäminen on kansalaisen ei ainoastaan velvollisuus mutta jonkunmoinen avu. Tämä ajatus, tämä mielipide on meille nuorsuomalaisille outo. Minkä takia on kansalainen joissakuissa erityisissä tapauksissa oikeutettu luopumaan laista? Senkö takia että vaara uhkaa, jos seisoo lain kannalla? Minulle muistuu elävästi mieleen erään valitsijan evästys, jonka kuulin hänen edustajalleen lausuneen: »seiso lujana, jos siitä ei ole mitään vaaraa». Tämä on hyvin omituinen kanta tämä.

Täällä ovat muutamat puhujat viitanneet siihen että perustuslaillisuus, että perustuslaillisten edustajat meillä Suomessa vetävät viimeisiä henkäyksiään, että he räpyttelevät siipiään kuten kärpänen syksyn pakkasen tullessa. Minä nyt kumminkin luulen että asianlaita ei ole aivan niin. Jos, kuten on hyvinkin mahdollista, sortovuodet meillä Suomessa uudelleen koittavat, herrat edustajat saatte silloin nähdä että perustuslaillisuuden asia Suomessa ei vielä ole niinkään vähäarvoinen. Minä myönnän sen että nyt kun meillä ollaan jotenkin siedettävissä laillisissa oloissa, meillä ei yksikään puolue voi ratsastaa yksinomaan perustuslaillisuuden kysymyksellä ilman muita harrastuksia, mutta minä myös rohkenen väittää että meillä ei yksikään puolue pitkälle ja kauan voi menestyä, ellei se ehdottomasti noudata maan lakeja ja asetuksia, ellei se asetu niitä puoltavalle kannalle, niin myötä- kuin vastoinkäymisessä. On myös muutamassa lausunnossa viitattu siihen, että nuorsuomalaisetkin ovat muka liiaksi paljon lyöneet tuohon perustuslaillisuuden rumpuun. Me nyt sieltä sydänmailta varsinkaan emme ole perustuslaillisuutta käsittäneet minään rumpuna. Me käsitimme sen sortovuosina ja käsitämme sen vieläkin kilpenä, johon me nojasimme ulkonaisten vaarojen meitä uhatessa ja meistä nähden eivät asiat vielä Suomessa ole sillä tolalla ja tuskin aivan paikalla tulevatkaan, että me uskallamme tuon kilven luotamme jättää. Kuten monet edelliset puhujat toivon minäkin ettei vastedes tällaisia ikäviä keskusteluja uudistuisi, sillä varmaahan se nyt on, että niistä itse asiassa ei ole paljoakaan hyötyä, ne vaan mieliä ärsyttävät.

Ed. **Castrén:** Se näytelmä, joka tänäpäivänä on esitetty maan eduskunnassa, on kaikesta päättäen ollut ennakolta valmistettu. Kun ed. Virkkunen antoi lausuntonsa nykyistä maamme prokuraattoria vastaan, niin oli se selvä, suora provokatsiooni, provokatsiooni, jolla tahdotaan loihtia esille kaikki menneitten aikojen haamut, surut, taistelut ja häpeät. Silmin nähtävästi oli siihen ryhmään, jota ed. Virkkunen edustaa, kipeästi koskenut se seikka, että maan nykyinen prokuraattori

kertomuksessaan toi ilmi sarjan kirjallisia todisteita siitä, miten sortovuosien prokuraattori, lain silloinen korkein valvoja, oli virkaansa hoitanut. Tarkoituksena oli tietysti heittää varjo myöskin nykyiselle prokuraattorille siten lieventääkseen sortovuosien prokuraattorin kuulumatonta asiakirjoilla todistettua menettelyä. Pitkässä lausunnossa koetti ed. Virkkunen osottaa, kuinka maan nykyinen prokuraattori oli menetellyt laittomasti, kun hän ei ollut määrännyt kannetta nostettavaksi niitä vastaan, jotka olivat pahoin pidelleet muutamia entisen Turun hovioikeuden jäseniä. Olen jo osottanut, että jos tahdotaan että prokuraattori antaa käskyn kanteeen nostamisesta, täytyy ilmoituksen tekijän sitoutua toteen näyttämään ilmiannon todellisuutta. Maan prokuraattori oli kehoittanut niitä lähetystöjä, jotka kävivät hänen luonaan entisen Turun hovioikeuden asiassa, jättämään prokuraattorinvirastolle ilmiannon toteen näyttämisvelvollisuuden sitoumuksella. Mutta he eivät sitä tehneet. Lähetystöjen esiintyminen prokuraattorin luona oli vaan mielenosotus. He tahtoivat näyttää maalle ja kansalle, että Turun laittoman hovioikeuden jäsenillä kuitenkin oli jonkun verran kansaa takanaan.

Ed. Virkkunen on täällä vedonnut prokuraattorin ohjesäännön 14 §:ään ja lukenut siitä yhden osan ja jatkanut »ja niin edespäin» jättäen lukematta jälkimäisen osan, jonka minä puolestani pyydän saada esittää. Jälkimäinen osa kuuluu näin: »ja tulee prokuraattorin mitä tarkimmin valvoa, että he (nimittäin kruunun edusmiehet ja virkailijat) siivollisesti ja ahkeruudella ja toimella tekevät virkansa, niin etteivät yhdeltä puolen lamaan laske mitään, josta syytös on tehtävä, eikä toiselta puolen väärinkäytä virkojansa meidän alamaistemme loukkaamiseksi semmoisissa asioissa, jotka eivät mitään kannetta ansaitse». — Kummallista on muuten, etteivät Turun hovioikeuden jäsenet, jotka muka ovat olleet tuon pahoinpitelyn esineenä, itse ole nostaneet kannetta rikkojia vastaan. Silloin, jos asia olisi ollut todistettavissa, olisi myös käynyt selville, ken se oli, joka johti tuota joukkoa Turussa, joka teki itsensä syypääksi noihin loukkauksiin. Silloin ei olisi tarvittu rajottua noihin umpimähkäisiin viittauksiin, joita täällä on tehty henkilöitä vastaan, joita ei ole rohjettu nimittää, vaan joista on mainittu, että heitä sittemmin on nimitetty järjestysvallan edustajiksi, silminnähtävästi tarkoituksessa saada sosiaalidemokraattisen puolueen aploodeja, joka, kuten tunnettu, ei nykyistä järjestysvaltaa siedä.

Totta on, että minä vuoden 1885 valtiopäivillä antamassani lausunnossa toin esille joukon sanomalehtinotiiseja, joissa ilmoitettiin, että kieliasetusta oli rikottu. Niinikään on totta että minä samassa tilaisuudessa lausuin että prokuraattorin

olisi pitänyt ryhtyä tiedusteluihin noiden sanomalehti-ilmoitusten mainitsemien suomenkielen oikeutta loukanneitten rikkomusten johdosta. Mutta minä sain silloin saman vastauksen prokuraattorilta, jonka vastauksen minä puolestani olen antanut ed. Virkkuselle, sen nim., että jokaisen kanteen takana täytyy olla vissi määrätty henkilö ilmiantajana ennenkuin prokuraattori voi määrätä kannetta nostettavaksi, koska, jos prokuraattori määräisi kanteen nostettavaksi, ilmiantajan tulee syytöksestä vastata, jos syytös katsotaan perättömäksi. Ja tuohon vastaukseen oli minun tyytyminen. Olisin muuten suonut, että ed. Virkkunen olisi ottanut selkoa, ei ainoastaan minun silloisesta lausunnostani, vaan myös siitä vastauksesta, jonka silloinen prokuraattori siihen antoi.

Ed. Sirola on jotensakin hämärästi, eikä ilman paatosta hänkään, viitannut erinäisiin tapauksiin 1904—1905 vuoden valtiopäivien loppupäivinä, väittäen että perustuslaillinen puolue olisi silloin tehnyt vararikon. Minä en tiedä, mitä ed. Sirola tällä tarkoittaa. Mikäli minä voin aavistaa, tarkotetaan tuolla vararikolla eräitä nyttemmin suomettarelaisen puolueen sanomalehdissä julkaistuja kirjoituksia. Tämän johdosta minä pyydän saada sanotuksi että puheenalaisista tapahtumista olen vasta nyt saanut tiedon. Oleskelin 1904—1905 valtiopäivien aikana ulkopuolella Suomenmaan rajoja. Mille kannalle sosiaalidemokraattinen puolue itse laillisuuteen nähden sekä ulospäin että sisäänpäin tulee asettumaan, sen on tulevaisuus osoittava. Jääkäämme odottavalle kannalle. Mutta minulla on hämärä aavistus siitä, että ed. Sirola ja minä kenties ennen pitkää tulemme vaihtamaan mielipiteitä siitä, mille kannalle sosiaalidemokraattinen puolue asettuu ja on asettunut laillisuuteen nähden.

Täällä on sanottu, että maan hallitus ja nykyinen prokuraattori eri mitalla ovat jakaneet oikeutta, riippuen muka siitä, mihin ryhmään kukin on kuulunut. Tämä syytös on sitä laatua, että olisi 'odottanut, että syytöksentekijä olisi sanojaan todistanut tosiseikoilla. Niin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Umpimähkään viskataan maan prokuraattorin ja hallituksen silmille mitä ankarin syytös puolueellisuudesta lainkäytössä. Jos syytöksessä on perää, kehottaisin minä sitä arvoisaa kansaneduskunnan jäsentä, joka täällä on syytöksen tehnyt, turvautumaan interpellatsiooniin. Astukoon syyttäjä esille ja interpelleeratkoon maan hallitusta niistä laittomuuksista, siitä mieskohtaisesta lain ja oikeuden jakamisesta, johon se muka olisi tehnyt itsensä syypääksi. Vasta silloin ja sittenkun hallitus on antanut selityksensä on eduskunta tilaisuudessa ratkaista, onko tässä syytöksessä perää vai eikö, mutta jätettäköön siihen asti

syytökset, umpimähkäiset salaviittaukset ja nämä yleisiin lauseihin puetut loukkaukset.

Ed. Danielson-Kalmari on kysynyt, ken on syypää tuohon syytökseen, että suomalainen kansa olisi venäläistyttämisen kannalla. Sitä en tiedä. Mutta minä tiedän, että koko Europan huomion esineenä oli kirjevaihto, joka tapahtui toiselta puolen tunnetun sanomalehtikirjailijan Steadin ja toiselta puolen Venäjän silloisen sisäasiainministerin von Plehwen välillä. Vastauksessaan Steadille lausui silloinen sisäasiainministeri, että suomalainen kansa tässä maassa on niiden muutosten puolella, joita Venäjän hallitus koettaa Suomenmaassa toteuttaa. Kun tämä von Plehwen kirjoitus oli julkaistu, kääntyivät — sen tiedän varmaan — useat maamme kansalaiset, jotka surivat maan kohtaloa, surivat sisällistä särkymystä, ja jotka tahtoivat yhdistää voimat yhteiseen taisteluun, erään henkilön kautta edusmies Danielson-Kalmarin puoleen, kehottaen häntä puolueensa puolesta julkaisemaan Europan sanomalehdissä kirjoituksen, jossa ilmoitettaisiin, ettei v. Plehwen väitteessä ollut pontta eikä perää. Mutta hän kieltäytyi. Kuinka toisenlainen eikö olisi meidän maamme asema, jos silloin olisi annettu pyydetty selitys kaiken maailman tiedoksi. Kuinka monta haavaa eikö siten olisi lääkitty, kuinka eriäviä mielipiteitä eikö siten olisi yhdistetty, kuinka yksimielisinä eikö kansamme olisi vielä silloin voinut esiintyä. Siten olisi tuo juopa täytetty, joka erotti valtiollisessa suhteessa ja valtiolliseen katsantokantaan nähden eri puolueet toisistaan, puolueet, jotka vieläkin tänä hetkenä taistelevat toisiansa vastaan! Kuinka paljon eikö yhteinen isänmaa olisi siitä voittanut ja kuinka lujia emmekö sittenkin viime hetkenä olisi olleet! Kenen oli siis syy? Sen ratkaiskoot ne, jotka ovat ilmoittaneet, etteivät he ole olleet taipuvaiset yhteisvaikutukseen siitä syystä, että suomalaista puoluetta on syytetty isänmaalle vahingollisesta kannasta ja toiminnasta. Muistettakoon kuitenkin, ettei se ole suuri, joka voittaa toisen, mutta että se on suuri, joka voittaa itsensä ja että itsensä voittaminen on kaikista voitoista jaloin. Se vaatii tosin itsensä kieltämistä, mutta eikö itsekieltäymystä olisi voitu vaatia isänmaan nimessä.

Täällä on sanottu, että äitelyyteen asti on ylistetty niitä, jotka ovat taistelleet perustuslaillisuuden puolesta ja pitäneet siitä kiinni. En tiedä onko niin tapahtunut. Sen vaan tiedän, että oli aika meidän maassamme, jolloin ne, jotka perustuslaillisuudesta pitivät kiinni, olivat poliisin vainoomia, että se puolue, joka perustuslaillisuutta puolusti, oli tänne sijoitetun gendarmikunnan alituisen vaanimisen esineenä, että perustuslaillisen puolueen sanomalehtiä lakkautettiin toinen toisensa

perästä, kunnes se joutui äänettömäksi, että perustuslaillisen puolueen jäseniä karkoitettiin maasta pois, vangittiin ja deporteerattiin, kun sitä vastoin toisen puolueen sanomalehdet saivat rauhassa, ilman mitään lakkauttamista jatkaa tointansa selittäen maalle ja kansalle oppia, että taipuminen on parempi kuin taittuminen. Tiedän sen, että perustuslaillisten puolueitten jäsenet kumminkin jotain jospa vähäistä uhrasivat isänmaan alttarille. Tiedän myös sen, että maan eduskunta yksimielisesti lausui järkähtämättömänä mielipiteenään että se katsoo korkeampaan maailmanjärjestykseen perustuvaksi oikeudeksi pitää kiinni siitä valtiosäännöstä, joka oli Suomelle vahvistettu. Minä tiedän myös sen, että ne henkilöt, jotka säätyeduskunnassa olivat tässä päätöksessä osallisina, eivät pysyneet uskollisina tälle maan, sen kansan eduskunnan kautta lausutulle sitovalle ja kaikkia velvoittavalle päätökselle, vaan kehottivat taipumaan laittoman asevelvollisuusasetuksen alle.

Täällä on sanottu sen puolueen taholta, jota hra Danielson-Kalmari edustaa, etteivät he mitään kadu, ompa vielä viritetty ylistysvirsiä sen puolueen politiikalle, johon mainittu edustaja kuuluu. Mutta älköön unohdettako yhtä seikkaa ja se on se, että Suomen kansa, kaikki sen kansanluokat, hetkeksi, joskin vaan hetkeksi yhdistyneinä, ovat marraskuun lakkoviikon tiistaina langettaneet peruuttamattoman tuomionsa tästä politiikasta ja se tuomio seisoo. Se pysyy ainaisina aikoina.

Niinikään on samaan ryhmään kuuluva edustaja lausunut, kuten ed. Pennanen jo mainitsi, että nuorsuomalainen puolue räpystelee kun kärpänen syyspakkasessa, toisin sanoen että se on kuoleman toreissa. Se on hänen käsitystapansa. Minä uskallan olla toista mieltä. Minä uskallan uskoa siihen, että se puolue, joka on kirjoittanut laillisuuden ja edistyksen lipullensa, se ei kuole, jollei itse laillisuuden ja edistyksen aate kuole ja nämä aatteet eivät konsanaan kuole. Laillisuutta kaipaa kansamme välttämättömänä ehtona kansalaisten turvallisuudelle, aineelliselle ja henkiselle kehittymiselle. Edistystä se kaipaa myös sorrettujen kansanluokkien kohottamiseksi sekä aineellisessa että henkisessä suhteessa ja minä vaan uskon, että ajan pitkään se puolue, joka vaaliaikana ei ole alentunut lupaamaan tielle tulemattomia, joita se ei voi konsanaan täyttää, nousee, varttuu ja kasvaa, nousee aatteen omalla kukistumattomalla voimalla.

Ed. **Schybergson** ja **Mikkola** luopuivat puheenvuorostaan.

Ed. **Renvall**: Hra Danielson-Kalmari on turvautunut ruotsalaiseen sananlaskuun oikein antaakseen ilmi sisunsa sisimpiä

tunteita. Minulle on oikeastaan vastenmielistä ruveta persoonallisiin hyökkäyksiin vastaamaan. Minä luulen, että hra Danielson-Kalmari, kun hän huomisaamuna, ehken rauhallisen unen jälkeen herää, mahdollisesti on itsekin häpeävä niitä persoonallisia hyökkäyksiä, joita hän on kohdistanut sekä minuun että hra Setälään. En oikeastaan tiedä millä oikeudella tällainen isällinen nuhtelu tulee minun osakseni, ja tähän persoonalliseen asiaan nähden minua ihmetyttää, että juuri hra Danielson-Kalmari moitti minua siitä, että minä olen mielipidettä muuttanut. Minä olen oppinut, sanon minä, niinkuin entinen valtiopäivämies, kiittämään Jumalaa jokaisesta päivästä, jolloin minä viisastun, ja se esimerkki, jonka hra Danielson-Kalmari toi esille, ei mitenkään osoita, että minä olisin muuttanut mielipidettä laillisuuden velvoittavasta merkityksestä. Se vain osoittaa, että minulla on mahdollisesti ollut väärä käsitys siitä, mitä laki on määrännyt, mutta sen jälkeen kuin korkeasti oppineelta professorilta olen saanut oikean ojennuksen tässä kohden, olen ymmärtänyt olleeni väärässä lain sisällyksestä. En ole koskaan koettanut salata sitä, että on ollut aika, jolloin minä olen ollut entistä vanhaa suomalaista puoluetta lähellä. Mutta minä juuri sentähden myös tiedän, miten vähitellen ja hiipien tapahtui se laillisuuden kannasta luisuminen, joka lopullisesti johti suomettarelaisen puolueen kurjuuteen, ja juuri sentähden että minä tuon puolueen tunnen, minä myös sitä ehkä ankarammin arvostelen kuin muut. Ja minä sanoin, että hra Danielson-Kalmarin vähemmän kuin muiden pitäisi ihmetellä mielipiteiden muuttumista. Hän ehkä itsekin voi palauttaa mieleensä tapauksen, jolloin hänelle tehtiin kysymys siitä, eiköhän silloinen suomettarelainen senaatti suostuisi myös julkaisemaan laitonta asevelvollisuuslakia, ja siihen hän suvaitsi vastata ainoastaan: se on niitä tavallisia herjauksia joihin ei kannata vastata. (Ed. **Danielson-Kalmari**: Milloin?). Minä ehkä saan siihen vastata. Minä voin siinä kohden vedota nimitettäviin henkilöihin, joita ei kuitenkaan ehkä tässä eduskunnassa tarvitse nimittää mutta jotka minä olen yksityisesti valmis nimittämään. Tämä osoittaa että myös vanhemmalla ijällä kuin sillä, jolloin minä luovuin suomettarelaisesta puolueesta nimittäin vuonna 1901, voi mielipiteet muuttua, ja myös voi hra Danielson-Kalmari saada tietää viimeisestä käynnistäni Uuden Suomettaren toimituksessa syyt, minkä tähden minä olen siitä puolueesta eronnut. Syy on läheisesti yhteydessä laillisuuden kanssa.

Mitään persoonallista arvonantoa en ole pyytänyt puolelta enkä toiselta. Otan sen arvonannon, jonka minä rehellisellä mielipiteellä voin saada, mutta kaikkein vähimmin minä pyydän arvonantoa ja kunnioitusta niiden puolelta, jotka kunnioitus-

taan ovat tuhlanneet sellaisellekin taholle, joka minun mielestäni ei kannattaisi saada kenenkään suomalaisen kunnioitusta. Hra Danielson-Kalmari on kysynyt, kuka ensin ulkomailla saarnasi että Suomen suomalainen kansa ei seiso lakiensa takana. Minä vastaan siihen: se oli suomettarelainen puolue. Suomettarelainen puolue ensin on leimannut vastarinnan ruotsinmielisten johtamaksi ja ruotsinmieliseksi liikkeeksi. Suomettarelainen puolue tänäkin päivänä vielä, väärin kutsuen itseänsä suomalaiseksi puolueeksi, tahtoo heittää epäkansallisuuden leiman kaikille niille, jotka eivät ole seuranneet sitä laittomuuden poluille. Suomettarelainen puolue on von Plehwelle ensin opettanut sen opin, jota he sitte ovat ulkomaan sanomalehdissä saarnanneet. Ja sentähden tämän puolueen miehet eivät enää ole tohtineet esiintyä torjuakseen tuon maamme vihollisen syytöstä, silloinkaan kun heitä on siihen kehoitettu.

Ed. **Setälä:** Ed. Danielson-Kalmari vetosi muistaakseni kerran eräässä entisessä keskustelussa puhemiehen turvaan persoonallista solvausta vastaan. Minä en tunne tämmöistä turvaa tarvitsevani etenkin kun ne salaviittaukset, joita ed. Danielson-Kalmarin lausunto sisälsi, kokonaan kulkevat minun ohitseni. En tiedä milloinkaan edes toisellakaan jalalla olleeni laittomuuskannalla enkä myöskään tiedä milloinkaan pienintäkään persoonallista etua saavuttaneeni niillä mielipiteillä, joihin olen tunnustautunut. Itse asiasta en tahdo enempää puhua.

Ed. **Järvinen:** Tahtoisin muutamia sanoja lausua ed. Kivilinnan sanojen johdosta. Kun myöntyväisyyspuolue oli saanut jo molemmille korvillensa, hyökkäsi ed. Kivilinna koko paatoksensa voimalla sosialistisen puolueen kimppuun syyttäen sitä tyhjien fraasien käyttämisestä ja niillä ratsastamisesta. Mutta kuka on tänä päivänä oikeastaan käyttänyt tyhjiä fraaseja? Eiköhän juuri se puolue, johon hra Kivilinna kuuluu. Eihän sosiaalidemokraattinen puolue ole tänä päivänä tyhjillä fraaseilla ratsastanut, jotta se sitä syytöstä olisi ansainnut, mutta juuri hra Kivilinna on se, joka tyhjiä fraaseja on käyttänyt. Hän puhui ilmassa leijailemista, joukkojen harhaanjohtamisesta, ylivaltaa vastaan taistelemisesta, silpomisesta ja Jumala tiesi minkälaiseen loppuun hän viittasi puheessaan. Tämä jos mikään on sitä fraaseilla ratsastamista. Tietysti en periaatteellisesti tahdo kajota siihen, onko vähemmällä joukolla oikeus taistella suurempaa joukkoa vastaan: se veisi liian pitkälle. Sanon vaan, kyllä on vähemmällä joukolla oikeus ja lupa taistella, jos se tietää olevansa oikeassa, ja jos suurempi joukko

alkaa harjoittaa sortoa vähemmistöä vastaan, niin tietysti se on väärin.

Mitä tulee tuohon uhkaukseen tai edesvastuuseen silpomisesta tai miksi sitä voi sanoa, niin olisi hauska tietää, kuka on se silpoja? Olisiko se ed. Kivilinna, suomettarelainen puolue vai koko porvarimaailma yhdistettynä sosialismia vastaan? Sekö on se silpoja? Vai onko se venäläinen sotajoukko, johon ed. Kivilinna viittasi ed. Renvallille vastatessaan? Nämä pelotukset ovat hyvin sopimattomia minun mielestäni.

Sitten ed. Kivilinna syytti ed. Turkiaa tuomariviran käyttämisestä, mutta kuka muu tuomarinvirkaa käyttää kuin se, joka puhuu silpomisesta. Olisi hyvä lakaista ensin omat portaansa ja sitte vasta mennä toista huomauttamaan.

Ed. Renvallille myöskin muutama sana. Hän käyttää sellaisia sanoja, joita ei olisi oppineelta mieheltä odottanut. Hän on sekoittanut tänä päivänä sosialismin ja anarkismin. Olisi hyvä hiukan syventyä asiaan sen verran, että osaa erottaa sosialismin anarkismista. On sanottu että uskalletaan taistella kahta rintamaa vastaan. Kyllä se on hyvä, jos ei vaan toteutuisi se hauska vertaus, jota eräs puhuja täällä käytti. Yleensä olen ed. Turkian kannalla mitä tulee porvarien pyykinpesuun; kyllä se pyykki on yhtä likaista kummallakin puolueella. Nykyisyys ei ole sen parempi kuin entisyyskään. Ei ole syytä perustuslaillisellakaan puolueella lyödä rintoihinsa fariseuksen tavoin ja kiittää itseänsä. Jokainen, joka asiat tuntee, hän pitää itsensä kaukana sellaisesta puheesta.

Ed. **Virkkunen**: Ed. Castrén on lausuntonsa alussa väittänyt, että minun esiintymiseni tässä asiassa on edeltäpäin mietittyä, että se on provokatsioonia, että asia on minuun kipeästi koskenut y. m. persoonallista. Kaikki tämä on niitä temppuja, jotka eivät koske asiaan vähääkään, eikä niitä ole täällä esiintuotukaan muusta syystä kuin paremman puutteessa. Minusta on enemmän huomiota ansaitsevaa ja merkille pantavaa, että ed. Castrén nähtävästi tahtoi uskotella tuovansa jotakin hyvin murhaavaa esille kun hän prokuraattorin ohjesäännöstä luki minun siteeraamani pykälän loppuosan, jossa ei ole sanottu mitään muuta, kuin että semmoiset seikat, jotka eivät mitään kannetta ansaitse, eivät ole syytteeseen pantavat. Ed. Castrén ei omilla sanoillaan julkene väittää sitä, että tuomarin julkisella paikalla tapahtunut pieksäminen on semmoinen seikka, joka ei kannetta ansaitse, mutta saadakseen tämän ajatuksen lausutuksi hän turvautuu prokuraattorin ohjesääntöön ja tulkitsee sitä omalla tavallaan. Minusta koko tämä käsitys ja

menettely on sitä laatua, että siitä ei kannata sen enempää puhua.

Omituinen on myös se tapa, jolla ed. Castrén käsittelee esiintymistään vuonna 1885 ja nyt tänä päivänä tässä prokuraattorin virkavelvollisuutta koskevassa asiassa. Hän myöntää, että hän vuonna 1885 oli samaa mieltä kuin minäkin nyt ja asetti siitä syystä prokuraattorille jyrkkiä vaatimuksia. Silloinen prokuraattori on hänen tiedonantonsa mukaan selittänyt asian samalla tavalla kuin hän nyt, mutta seuraava prokuraattori oli jo v. 1888 minun kannallani ja sen jälkeen ovat 20:n vuoden kuluessa prokuraattorit olleet sillä kannalla, jolla ed. Castrén oli jo vuonna 1885. Nyt huomaa ed. Castrén taas sopivaksi asettua puolustamaan tuota vanhaa kantaa, josta jo kaksikymmentä vuotta sitte on päästy. Minua ei ylimalkaan kummastuta, että ihminen saattaa kehittyä, mutta merkille pantava seikka on, että ed. Castrénin kehitys tässä asiassa on käynyt ilmeisesti taaksepäin.

Ed. **Alkio**: Minusta on tämä päivä ollut ei ainoastaan opettava, maan monessa suhteessa valaiseva. Täällä lähdettiin keskustelemaan prokuraattorin kertomuksesta. Moneen tuntiin ei ole sanallakaan viitattu asiaan, josta alettiin. Sitä vastoin käyvät täällä erityiset puoluejohtajat keskenään taisteluun siitä, onko tässä maassa noudatettava lakia vai eikö. On nimittäin sattunut sillä tavalla, että noina edellisinä vuosina puolueet tässä maassa jakaantuivat juuri tämän kysymyksen eri tavalla käsittämisen vuoksi eri leireihin. Kun marraskuun suurlakko tapahtui, sen kahden puolen näyttää kummankin puolueen keskuudessa muodostuneen oma käsitys siitä, mitä he prokuraattoriltaan vaativat. Täällä on suomalaisen puolueen puolelta erityisellä voimalla käyty kysymään sitä, miksei prokuraattori ryhtynyt nostamaan syytettä sitä häväistystä vastaan, jonka alaiseksi oli joutunut eräs tähän puolueeseen lukeutuva hovioikeuden tuomari. Sitä vastoin eivät he ole sanallakaan katsoneet tarpeelliseksi huomauttaa siitä seikasta, että maassa oli myös edellisten poikkeusolojen vallitessa, niinkuin marraskuun suurlakon päivinäkin, lakia poljettu ja käännytty prokuraattorin puoleen, ilman että hän silloin oli katsonut tarpeelliseksi ryhtyä asiaan, kun hänen mielestään vallitsi olosuhteet, joihin prokuraattorin voima oli tehoton. Jos suomalainen puolue tässä olisi, sen pitkän hyökkäyksen jälkeen tai edes sen yhteydessä sanallakaan viitannut näihin olosuhteisiin, olisin minäkin puolestani, joka kaiken aikaa olen koettanut ymmärtää myös tämän ryhmän menettelyä routavuosina, voinut tajuta heitä. Olisin ymmärtänyt että hekin, kun tässä kokoushuoneessa kes-

kustellaan siitä, onko maassa lakia hoidettu lain pyhän periaatteen mukaan, tahtovat kuitenkin tulla siihen, että, kun tässä uudessa eduskunnassa lakia laaditaan uusien periaatteiden mukaan, että hekin olisivat tahtoneet lähteä julistamaan kansalle, että niitä lakeja, joiden laatimista varten me olemme tänne kokoontuneet, jo ennakolta on sitouduttava pitämään pyhinä, ennenkuin niitä ruvetaan laatimaan. Mutta minä koetan ymmärtää asemaa vieläkin. Minä ymmärrän, että täällä ovat puoluejohtajat koettaneet pukeutua vanhoihin sotisopiinsa, pukea päällensä kuluneiden routavuosien haarniskat, koetella miltä ne tuntuisivat rauhan työvainiolla. Mutta minusta tuntuu että tällainen sotisopiin pukeutuminen rauhan työhön tullessa näyttää enemmän ivalta, ja että siitä pellosta, jolle kansa heidät on kutsunut rauhan työhön kuokin, auroin ja kylvyvakoin, tällaisen työn jälkeen kasvaa vain kiviä.

Täällä on huomautettu suomalaisen puolueen puolelta erityisellä painolla siitä että kansa on viime vaalien aikana lausunut tuomionsa siitä, mitä kansa ajattelee routavuosien menettelytavasta. Ellen väärin muista, ei ole pitkiä aikoja kulunut siitä, kuin juuri suomalaisen puolueen lehdissä erityisesti tahdottiin julistaa sitä periaatetta, että vaalien ei käsitetä olevan tunnustuksena siitä, millä tavalla kansa käsittää routavuosien menettelytavan. Minä olen vakuutettu siitä että niin onkin ollut asianlaita ja joka tapauksessa uskon että Suomenkansa on valinnut tänne kansalaisia laatimaan lakia, ei leikin vuoksi, vaan sitä varten että se aikoo ruveta niitä noudattamaan.

Kun tässä on vielä huomautettu siitäkin, että tämä suomalainen puolue on tänne erityiseksi merkiksi kutsunut johtajansa, pyydän huomauttaa etteivät he ole vielä kovinkaan kaukana, vielä on paljon täyttämättä siitä, mitä kansa on näille johtajille antanut täytettäväksi. Huomautan vaan yksinkertaisesti siitä että täällä on olemassa vasemmalla joukko, jonka kansa on tänne ennen kaikkia valinnut luottamusjoukkonansa. Kansa on tältä eduskunnalta jäänyt odottamaan leipää. Te tiedätte, hyvät herrat, että kansalle ei anneta leipää sillä, että te tulette ja täällä rupeatte kerskaamaan siitä, millä periaatteella kansa on teidät tänne kutsunut ja noudatatteko te lakia vai ette. Joka tapauksessa on selvä asia, että maassa missä parlamenttaarinen järjestelmä on voitu toteuttaa senkin verran kuin se meillä nykyään on toteutunut, on häpeällistä että sellainen keskustelu syntyy eduskunnassa, kuin se mikä täällä tänäpäivänä on syntynyt. Me olemme pienoinen ja heikko kansa. Meiltä vaaditaan kokonaisuutta ja yksimielisyyttä ja lain noudattamista, jos aijomme tässä maassa saada aikaan jotain sel-

laista, jota kansa meiltä nyt odottaa. Sen vuoksi, hyvät herrat, olette tästä asiasta jo tarpeeksi keskustelleet. (Hyvä, hyvä!).

Ed. **Danielson-Kalmari**: Katsoin itseni pakoitetuksi pyytämään puheenvuoroa erään erehdyttävän ilmoituksen johdosta, jonka ed. Castrén täällä antoi. Hän mainitsi, että takavuosina oli käännytty minun puoleeni ehdotuksella, että suomalainen puolue tekisi jonkun ilmoituksen eli vastalauseen tuon hänen mainitsemansa v. Plehwen ja Steadin välisen kirjeenvaihdon johdosta. Olisi ollut hyvä, jos ed. Castrén olisi tarkemmin maininnut, ketkä henkilöt ovat minulle tehneet tällaisen ehdotuksen. On mahdollista, että ed. Castrén on kuullut eräästä kirjallisesta ehdotuksesta, joka kyllä aikanansa tehtiin minulle juuri sen ryhmän keskuudesta, johon ed. Castrén kuuluu. Mikäli minä nyt saatan muistaa, ei siinä ehdotuksessa lainkaan ollut puhetta mistään sellaisesta ilmoituksesta eikä koko siitä asiasta, josta ed. Castrén puhui. En uskalla täydellä varmuudella mennä sanomaan tätä, koska tapahtumasta on vuosia kulunut. Mutta sen minä tiedän, minkätähden ei niistä neuvotteluista, joita silloin nuorsuomalaiselta taholta ehdotettiin, mitään syntynyt. Ja syyt olivat kaksi: ensinnäkin se että meille annetussa kirjelmässä oli kohtia, jotka loukkasivat suomalaista puoluetta, ja toiseksi oli se henkilö, joka nuorsuomalaisen ryhmän nimessä kääntyi minun puoleeni, lausunut sen toivomuksen — en tiedä, oliko se hänen yksityinen toivomuksensa vai koko ryhmän lausuma, mutta se käsitettiin jälkimäiseksi, Helsingissä olevien johtomiesten lausumaksi — että mahdollisesti syntyvistä neuvotteluista olisi poissuljettava suomalaisen puolueen ja Suomenkansan silloin elävä etevin mies, senaattori Yrjö-Koskinen. Tämä ehdotus se teki, että neuvotteluista ei voinut mitään syntyä; se herätti suomalaisessa puolueessa käsityksen, että koko ehdotuksella ei ollutkaan täyttä totta tarkoitettu, vaan että sen päätarkoitus ehkä olikin juuri sellaisen ylvästelemisen mahdolliseksi tekeminen joskus tulevaisuudessa, johon ed. Castrén nyt on turvaantunut. Sillä tavoin kuin nuorsuomalaisten helsinkiläiset johtomiehet silloin tahtoivat neuvotteluja alottaa, ei niitä koskaan aloteta, jos tosiaan niitä tahdotaan saada toimeen.

Minun olisi vielä oikaistava yhtä ja toista muuta, mitä esimerkiksi ed. Renvall tässä sanoi. Hän yksinkertaisesti esitti tosiasian väärin — ehkä kiihtyneessä mielentilassa — sanoessaan minun moittineen hänen mielipiteittensä muutosta. Olin nimenomaan sanonut, että henkilö voi muuttaa mielipiteitään, mutta se mitä minä moitin ja mistä sanoin että se ei ole omansa lisäämään luottamusta ed. Renvallin vakaumuksen lujuuteen,

oli se seikka, että sittenkun hän itse on muuttanut kantaa, hän niin silmittömästi ja mieskohtaisesti moittii ja herjaa niitä henkilöitä, jotka edustavat jonkun verran hänen omaa aikaisempaa kantaansa, menemättä kuitenkaan sellaisiin yksipuolisuuksiin kuin hän aikanansa meni.

Ed. **Pärssinen**: Me olemme todellakin tänään saaneet kuulla sekä perustuslaillisen että niin sanotun myöntyväisyyspolitiikan korkeata veisua. Mitä täällä on esitetty ei ole meille uutta, sillä tuon kaiken olemme saaneet lukea porvarispuolueiden sanomalehtien palstoilla monen vuoden kuluessa. Enpä ymmärrä, tuleeko Suomen kansan etu ja isänmaan onni paljonkaan hyötymään siitä, että nämä asiat pikakirjoittajien kautta ikuistetaan Suomen uuden eduskunnan pöytäkirjoissa, korkeintaan ne tulevat olemaan ainoastaan kuvaavina jätteinä entisyydestä, niinkuin ed. Sirola sanoi. Tosin en epäile että on puolueita, joiden kantajoukot taloudellisesti turvattuina aikansa kuluksi ja tarkoituksiensa välineeksi suurella huvilla lukevat täällä tehtyjä lausuntoja. Mutta että varsinainen kansa on väsynyt, sitä todistaa se, että maalaispuolue on verrattain vähän käyttänyt puheenvuoroja ja köyhälistöpuolueen jäsenet tuskin ollenkaan. Yhtä toki huomautan, että maassamme on laaja nälässä, kurjuudessa ja hädässä oleva aines, pohjakerrokset, jotka pitävät tätä väittelyä hedelmättömänä. Tätä he eivät odota, joten ed. Turkian huomautus on paikallaan. Mitä tulee itse asian ytimeen, niin on perustuslaillisen puolueen myöhempi menettely todistanut, kuten ed. Sirola jo sanoi, ettei tämä puolue ole pysynyt vieraana samoille tinkiväisyyskeinoille, joista se suurisanaisesti suomalaista puoluetta syyttää. Yhä enemmän siis hupenee se seinä, joka on eroittanut nämä kaksi puoluetta toisistaan menettelytavassa ja periaatteissa, niin suuri kuin niiden ero lieneekin sortovuosien alussa ollut. Että tämä olisi johtunut ylivallan likellä olemisesta, on täällä joku lausunut. Me sen käsitämme johtuneen vallan makeudesta. Lyhyesti vain tahdon merkitä köyhälistön edustajana sen käsityksen, että emme tunnusta mitään sellaista kansan itseluottamusta ja omiin oikeuksiinsa ja voimiinsa epäluottamusta kylvävää katsantokantaa, joka henkii täällä niin monen puhujan suusta, jolla heikennetään kansan itsepuolustuskykyä sortoa vastaan sekä uskoa totuuteen ja oikeuteen. Täten ajatellen pidämme turhana vastapuolueiden menettelyn jolla koettavat täällä kirkastaa kilpeänsä kehumalla ja puolustelemalla entisyyttään. Tekee mieli kysyä eikö käsitetä, että ainoa millä voidaan ansaita kansan luottamus, on todellisilla myönnytyksillä kansan pohjakerrosten aseman parantamiseksi. Täällä on puhuttu paljon kaunista siitä, kuinka lakia on nou-

datettava, vaan ei ole tahdottu tietää, että lait syrjäyttäessään kansan pohjakerrosten oikeuksia ovat luokkalakeja, joille vasta silloin voidaan edellyttää kaikkein kansankerrosten vapaaehtoinen kunnioitus, kun kaikki tuntevat niiden oikeuksiaan puoltavan. Näin ei ole nykyään laita ja pohjakerrosten tyytymättömyyden oikeudellisuutta ei suinkaan sillä muuteta, että heitetään umpimähkäisiä syytöksiä sosiaalidemokratein anarkistisuudesta, kuten täällä on tehty.

Kyllästyneenä tähän pitkään väittelyyn en olisi puheenvuoroa ottanut, ellen olisi tuntenut velvollisuuttani tulkita tässä niiden sankkain sorrettujen raataja-naiskerrosten mielipidettä, jotka heränneinä valtioelämään ovat omaksuneet sosiaalidemokraattisen katsantokannan ja jotka vaativat ja odottavat eduskunnalta hoivaa huutavaan taloudelliseen ja henkiseen ahdinkotilaansa. Kuinka kalliiksi tämä juttu tulee Suomen kansalle, sen voi pian laskea. Täällä on oltu yhdeksän tuntia työssä ja yksi tunti käytetty muihin asioihin, joten voi melkein sanoa koko päivän menneen tämän asian käsittelyyn. Se merkitsee noin 3,000 mk. edustajain palkoissa. Kun siihen lisäksi otetaan huoneuston vuokra pikakirjoittajain korvaus, valo ja muut sellaiset menot, nousee tämä summa 5,000 markkaan. Jos nämä kaksisataa edustajaa olisivat olleet tuottavassa työssä, niin olisi heidän työnsä palkka jonkunmoiseksi laskettava ja lähentelee tämä näin syntynyt vahinko noin 6,000 markkaan. Se on sangen kallista lystiä sellaisille kansan aineksille, jotka näkevät nälkää ja kurjuutta; sillä summalla olisi jo moni työläinen elätetty. Täällä voi esiintyä asioita, joissa käytetään pitkiä puheenvuoroja, kun vastapuolueet rupeevat köyhälistön vaatimuksia jarruttamaan ja täytyy kuluttaa monta päivää väittelyyn, mutta silloin voi tällaista väittelyä puoltaa, kun se tarkoittaa tulevaisuuden luomista. Kun se taas tarkoittaa menneisyyttä, niin ei tämä väittelyn vaatiman kalliin ajan kuluttaminen sellaisenaan ole puotustettavissa.

Ed. **Castrén**: Tahtoisin vain lyhyesti saada sanotuksi, että pidän yhä edelleen kiinni lausumastani väitteestä, ed. Danielson-Kalmarille tehdystä kehoituksesta esiintyä Eurooppalaisessa sanomalehdistössä torjumaan von Plehwen väitteitä. Mahdollista on että asia on ed. Danielson-Kalmarin muistista hälvennyt, koska tapahtumasta on jo vuosia kulunut, mutta toivon saavani ennen pitkää tilaisuuden esittää ed. Danielson-Kalmarille tässä kohden tarpeellisia todistuskappaleita.

Ed. **Käkikoski**: Minä pyysin puheenvuoroa niiden isällisten ja äidillisten nuhteiden johdosta, joita täällä on annettu niille

puhujille, jotka ovat selvittäneet routavuosien vaikeaa kysymystä. On väsytty tähän keskusteluun. Eihän se ole oikeastaan kummaa. Mutta minä en kumminkaan tahtoisi yhtyä näihin nuhteisin. Minusta on hyvä että on tullut puhutuksi suoraan, niin että puhujat ovat katsoneet toisiaan vasten silmiä. Tässä maassa on paljon puhuttu selän takana ja niin paljo puhuttu maanalaisen kirjallisuuden kautta että on hyvä että kerran puhutaan julkisesti yhdessä kamarissa. Maalaistyöväestön edustajat ovat tätä keskustelua pitäneet ikävänä. Kyllä on hyvä sen katsoa asiaa siltä kannalta, joka on kaukana ollut, mutta niille, jotka ovat tulessa seisseet, niille, joiden on täytynyt nuo ristiriidat selvittää ja olla vastuunalaiset, tämä kysymys on todellakin selvittämisen arvoinen.

En lausu tyytyväisyyttä tämän päivän selvittelyyn siitä syystä että rakastaisin riitoja, mutta siitä syystä että taistelu on ainoa keino pysyväisen rauhan saavuttamiseen. Jos yritetään päästä rauhaan sillä että peitellään erimielisyyksiä, on se melkein samaa kuin jos syvää haavaa koetettaisiin parantaa sillä, että ainoastaan ulkonaisesti koetetaan sitä umpeen kasvattaa. Nyt kun tämä asia on näin perinpohjin pohdittu, on se toivottavasti tullut niin selvitetyksi tässä kamarissa, että tämän jälkeen kai paremmalla mielellä ja paremmassa rauhassa voidaan jatkaa rauhan töitä.

Ed. **Schybergson**: Innan denna debatt afslutas, anser jag att ett yttrande af hr Sirola bör med några ord bemötas. Han framhöll att 1904—1905 års landtdag genom att bevilja det kända anslaget af 10 miljoner till ryska riksskattkammaren beröfvade landet dess lagliga värnepliktsinstitution. Genom detta anslag befriades tvärtom landet och i all synnerhet den värnepligtige ungdomen från de olagliga uppbåden. Det var för det passiva motståndets män motbjudande, att denna ungdom skulle skickas ut i elden, och det visade sig redan 1904 att med undantag af den bildade ungdomen den öfriga sviktade. Det var orätt att yttermera 1905 utsätta dem för något liknande. Själf var jag icke med vid sagde landtdag. Men hade jag varit det, så hade jag obetingadt anslutit mig till dem, som slöto fred. Det var nödvändigt att göra det, och jag hade blott önskat, att denna fred hade slutits fullständigt och anslaget beviljats för tre år, så att vi icke nu återigen behöfde lappa upp saken.

Jag hoppas att representanten i vänstergruppen, Pärssinen, skall ursäkta mig att jag nu ytterligare förlängt denna debatt. Hennes räkning, som ju redan gick till tusentals mark, behöfver icke ökas till följd af detta mitt andragande.

Ed. **Rosenqvist, G. G.**: Jag har frågat mig själf, om denna långa diskussion, som här timme efter timme ljudit, för att icke säga rasat, i denna sal, varit till någon nytta och jag har icke funnit något annat svar på denna fråga, än att den åtminstone bör ha lärt oss och lärt vårt folk, att partiväsendet är ett folkfördärf, att partisinnet är ett skedvatten, som förstör det ädlaste, det finaste, det bästa i människonaturen och förvandlar oss, söner och döttrar af samma folk, till frätande, hvarandra rifvande människor, och att hos oss alla hafva inskärpt plikten att frigöra oss själfva och frigöra vårt folk från partiväsendets mara.

Ed. **Gripenberg**: Pyydän saada johtaa eduskunnan huomion erääseen seikkaan, joka ei ole minkäänlaisessa yhteydessä nyt käsillä olevan valtiollisen keskustelun kanssa, nimittäin siihen seikkaan, josta mainitaan sivulla 152 esillä olevassa prokuraattorin kertomuksessa. Siinä mainitaan, että 3 miestä, jotka olivat tuomitut siveellisyysrikoksista alaikäisiä vastaan, on armahdettu. Samoin 4 miestä, jotka olivat tuomitut samanlaisista rikoksista täyskasvuisia naisia vastaan. Nämä rikokset ovat sitä laatua että minun mielestäni niiden harjottajia ei pitäisi armahtaa. Varmentuuhan nykyään kriminaalioppineiden ja lääkärien keskuudessa yhä enemmän se mielipide, että tällaiset rikoksentekijät ani harvoin tekevät parannuksen. Syy miksi he eivät, kuten esim. varkaat, aina palaa takaisin vankilaan, on se että raiskaamisjutut useimmissa tapauksissa naisen tai lapsen tähden tapetaan vaitiololla eivätkä joudu yleisen syytteen alaisiksi. Sitenhän saapi yhteiskunnalle vaarallinen rikoksellinen olla vapaana sen sijaan että hänen pitäisi olla sulettuna joko vankilaan tai asyyleihin riippuen siitä, onko hän normaali vaiko ei. Viattomat lapset ja köyhät naiset ovat etupäässä tällaisten rikoksellisten uhreja. Siksi olisi yhteiskunnan velvollisuus paremmin kuin tähän asti valvoa heidän parannustansa mainitsemassani suhteessa, eikä missään tapauksessa myötävaikuttaa siihen, että tuollaiset rikoksentekijät armahdetaan.

Vaikka olen lakivaliokunnan jäsen, olen tahtonut kiinnittää eduskunnan huomion tähän seikkaan, tämä kysymys kun alkanee tulla polttavaksi maassamme, kuten useista tehdyistä anomuksista ilmenee.

Ed. **Tainio**: Ennen eduskunnan kokoontumista useissa porvaripuolueen sanomalehdissä lausuttiin epäilyksiä tämän eduskunnan työkyvystä ja epäilykset olivat aina suunnatut meitä sosiaalidemokraatteja kohtaan. Me muka tämän eduskunnan työkyvyttömäksi saattaisimme. Tämänpäiväinen keskustelu on

kuitenkin minun mielestäni osoittanut, että ne ryhmät, joista tuo syytös oli kotoisin, itse jotakuinkin ahkerasti eduskunnan todellista työtä vaikeuttavat. Kylläkai sosiaalidemokraattiset edustajat osaisivat kilpailla jotakuinkin hyvällä menestyksellä sillä alalla, jota herrat porvarit ovat tänään keskenään harjoittaneet, mutta me olemme pitäneet sen itsellemme häpeänä. Sitä ei myöskään yhtään puolusta sellainen nolous kuin ed. Kivilinnan, että hänen tarvitsee täällä käyttää samaa puhetapaa kuin agitatsioonikokouksessa. Se osottaa vaan, ettei hän osaa mitään muuta puhetapaa käyttää. Meille on muuten tämän keskustelun kuluessa heitetty piikkejä silloin tällöin ja on koetettu ärsyttää meitä, jotta olisimme joutuneet samaan häpeään osallisiksi. Mutta me olemme tuon kiusauksen jotakuinkin hyvin kestäneet.

Heikki Renvall saa anarkistisyytöksensä purra itse. Anarkistisyytteethän tulivat hänelle erittäin rakkaiksi Voikan lakon ajoilta saakka. Hän kaiketi niitä märehtimällä suorittaa erästä kunniavelkaa, josta hän aikoinaan Helsingin Sanomissa kirjoitti.

Täällä on myöskin Jonas Castrén sanonut tulevansa vielä vaihtamaan mielipiteitä sosiaalidemokraattisten edustajain kanssa siitä, mille kannalle se puolue asettuu laillisuuteen nähden. Minä pyydän vakuuttaa sosiaalidemokratian nimessä, ettei Suomen kansa enempää kuin Suomen eduskuntakaan koskaan saa tilaisuutta syyttää sosiaaldemokraatteja siitä, että he olisivat loukanneet kansan luonnollista oikeudentunnetta. Se on laki, jota me noudatamme, sen edessä me kumarramme, mutta te kaikki muut, te saivartelette lakipykäliä ja unohdatte oikeuden.

Ed. Kivilinna myöskin epäili, onko sosiaalidemokraattisella puolueella oikeutta asettua tässä porvareitten keskinäisessä ristiriidassa tuomariksi. Hän tulkoon sen oikeuden meiltä kieltämään. Mehän asetumme koko tämän porvariyhteiskunnan tuomareiksi, se on oikeuskäsitteitten, siveyskäsitteitten, uskontonne — ja miksi ei siis myöskin keskinäisten riitojenne tuomareiksi. Mehän arvostelemme yhteiskuntaamme sen perustuksia myöten. Miksemme sitten voisi lausua arvostelua tässä, sikäli kuin se asioihin vaikuttaa.

Täällä on muun muassa neiti Käkikoski puolustanut tätä keskustelua sillä, että se olisi hyvin terveellinen riita niille suurille johtomiehille, joitten »on täytynyt selvittää tämä ristiriitainen kysymys». Sitä eivät kuitenkaan ole selvittäneet johtomiehet, sen selvitti Suomen kansa. Johtomiehet olisivat monta kertaa kummassakin leirissä lyöneet päänsä seinään, jos kansa olisi ollut niin tyhmä, että olisi juossut johtajiensa perässä. Mikään puolue älköön ylpeilkö sen ratkaisusta, sen on ratkaissut kansa itse. Ja jos vielä vaaleihinkin vedotaan kansan tuomion selville saamiseksi, niin katsokaa tänne vasem-

malle siinä tapauksessa. Jos viime vaali ratkaisee sen, kuka on menetellyt tässä kysymyksessä enimmän kansan oikeudentunnon mukaisesti, niin vastauksen antavat nämä vasemmiston penkit.

Leikkisin mies muuten koko eduskunnassa on ed. Castrén. Hän sanoi että itsensä kieltäminen on suurin voitto, hän puhui siitä mahtavasti ja me olemme saaneet loistavan todistuksen tänään, kuinka hyvin ed. Castrén itseänsä hallitsee. Onko hän osannut todellakin kieltää itsensä eikä ole joka paikassa viimeistä sanaa tahtonut? Me haluaisimme vastaisuudessa päästä ed. Castrénin siveyssaarnoista, jos ei hän näytä hyvää esimerkkiä teoissa, vaan ainoastaan sanoissa.

Ed. Renvall, perustuslaillisuuden suuri ritari, muistanee millä tapaa hänen puolueensa ja sen äänenkannattaja menetteli Voikan lakon aikana, jolloin perustuslaillisten johtomiehet hankkivat sinne kuvernööri Mjasojedoffin tai mikä sen nimi lienee ollut ja venäläisiä santarmeja. Siellä vangittiin syyttömiä ihmisiä, siellä ryöstettiin laillisen yhdistyksen rahat, siellä riistettiin sen kirjat, siellä meidän perustuslaillinen puolueemme käytti venäläistä virkavaltaa aseenaan taistelussa järjestynyttä työväkeä vastaan. Me tutkimme täällä laillisuutta myöskin omalta kannaltamme. Me näemme laillisuutta myöskin silloin, kun työväki taistelee paremman toimeentulon puolesta. Ja jos silloin käytetään venäläistä väkivaltaa työväkeä vastaan, niin emme osaa sitä perustuslaillisuutenakaan pitää.

Ja vielä on minulla eräs huomautus. Täällä on sanottu ja puolustettu Turun herrasväen menettelyä tässä laittomien hovioikeuden herrain pieksämisessä sillä, että se tapahtui suurlakon aikana. Minunkin mielestäni sen olisi pitänyt olla pätevä vastaus, mutta sen käsityksen olisi pitänyt olla siksi yleinen, että kaikki ne rikokset, joita meillä suurlakon aikana tehtiin, olisivat jääneet rankaisematta. Mutta Loimaalla on tuomittu 58 työläistä suorittamaan toistakymmentätuhatta markkaa vahingonkorvausta maahan kaadetusta oluesta. Kansa oli päättänyt omalla suvereniteetillään, että nyt lakkoviikolla ei myydä olutta, ei anneta juottaa ihmisiä humalaan, sillä nyt jos koskaan ihmisten täytyy olla järkeviä, edesvastuunalaisia töistään. Paikkakunnan oluttehdas tahtoi väkisinkin lähettää olutta lähiseudulle, sillä silloinhan oli ihmisillä aikaa juoda. Työväki kaasi nämä oluet maahan, esti sen kautta tuollaisen epäinhimillisen keinottelun väkijuomilla sellaisena aikana, mutta kihlakunnanoikeus on tuominnut heidät siitä maksamaan korvausta toistakymmentätuhatta markkaa. Enkä minä ole nähnyt yhdenkään porvarisanomalehden mainitsevan tästä asiasta sanaakaan, en ole nähnyt kenenkään nousevan puoltamaan noita työläisiä samalla

syyllä, kuin puolletaan sitä herrasväkeä, joka niitä laittomia hovioikeuden herroja rääkkäsi. Tässä on epäjohdonmukaisuutta ja minä olen sydämestä vakuutettu siitä, että jos olisi ollut paraasta päästä työväkeä, varsinkin järjestettyä työväkeä ottamassa osaa noihin Turun rettelöihin, niin meidän perustuslailliset herramme eivät olisi tätä päivää kuluttaneet sen työn puollustukseen.

Ed. **Hjelt**: Kun pyysin puheenvuoroa, luulin tämän päivän pitkällisen sanasodan jo päättyneen. Aikomukseni oli näet vain kiinnittää lakivaliokunnan huomiota erääseen kohtaan prokuraattorin kertomuksessa. Prokuraattori mainitsee kertomuksensa sivuilla 131—134, että on esitetty ehdotus maamme rikostilaston uudistamisesta sekä rangaistusrekisterin käytäntöönottamisesta maassa. Tämä ehdotus, jonka valmisti erityinen komitea, jätettiin hallitukselle jo helmikuussa 1900. Siitä on hankittu lausunto maamme hovioikeuksista, kuvernööreiltä, tuomiokapituleilta sekä useilta muilta tuomioistuimilta ja viranomaisilta ja nämä ovat melkein kaikki kannattaneet komitean tekemiä ehdotuksia.

Siitä huolimatta suunniteltu reformi, joka on tärkeä ei ainoastaan maamme oikeus- ja rikostilaston kehitykselle, vaan myöskin oikeushoidon kannalta, edelleen senaatissa odottaa käsittelyä. Toivoisin, että lakivaliokunta voisi puolestaan kannattamalla tätä kylläkin tärkeää asiaa jouduttaa sen ratkaisua suotuisaan suuntaan, sitte kun asia nyt jo kahdeksatta vuotta on sitä odottanut.

Ed. **Arajärvi**: Merkille pantava seikka päivän keskustelussa on se, että perustuslaillisuuden asianajajat täällä ovat tahtoneet kieltää kokonaan sen tapahtuman, jonka johdosta tämä keskustelu on syntynyt. Ed. Castrén nimenomaan puhui noista loukkauksista, jotka muka ovat tapahtuneet Turussa. Toiseksi on merkille pantava se, että sosiaalidemokraattisista edustajista muutamat koettavat näytellä täällä semmoista osaa, niinkuin suuri perustuslaillisuuden kysymys ei olisi heitä ollenkaan liikuttanut. Siitä huolimatta minusta kuitenkin näytti siltä, niinkuin ed. Sirola yhdeltä puolen ja Castrén ja Renvall toiselta olisivat teititelleet täällä toisiaan sillä tavalla, että minulle johtui mieleeni kysymys, kumpi täällä on Mauri vai ovatko molemmat?

Ed. **Ahmavaara**: Minä saatan varsin hyvin käsittää ne moitteet ja nuhdesaarnat, jotka sosiaalidemokraattiset edustajat tänä iltana ovat eduskunnalle antaneet, sillä valitettavasti me porvarit olemme olleet hyvänä esimerkkinä siihen. Täällä on liian

paljon persoonalliseen hyökkäykseen käyty, joka on ollut hyvin ikävä kuulla. Mutta minä kuitenkin lausun hartaana toivomuksena, ettei otettaisi täällä sitä tapaa, että vielä kaikkien pitkien ja rasittavien keskustelujen jälestä muutamat edustajat katsovat olevansa oikeutetut ja velvolliset eduskunnalle pitämään pitkiä nuhdesaarnoja päivän esiintymisestä. Tämä on kokonaan uusi asia, joka ei yhtään kuulu esilläolevaan asiaan. Ja minun täytyy sanoa, että minä puheenjohtajana en antaisi keskustella tästä ollenkaan. Lausun tämän toivomuksen senkin vuoksi, että meillä n. s. porvareilla vastedes saattaisi olla sama muistutus tehtävä sosialisteja vastaan esiintymisestä ja ettemme tämmöisillä nuhdesaarnoilla, joista ei ole mitään hyötyä, jatkaisi keskustelua vielä pitemmälle kuin se muuten menisi. Tämä tapa ei myöskään liene ollenkaan parlamenttaarista. Muuten minun täytyy sanoa, että minä olen ihastuksella kuullut sosiaalidemokraattisten edusmiesten lausuntoja tänä päivänä. He ovat menetelleet paljon parlamenttaarisemmin kuin me muut. Edustaja Tainion lausunto kuitenkin teki poikkeuksen siinä suhteessa ja samoin joku toinenkin lausunto. Jos ne olisivat olleet poissa, niin minulla olisi vieläkin kauniimpi muisto, mutta heidän lausuntonsa hiukan himmensi tuota kaunista muistoa.

Ed. **Renvall**: Minulle on vähän vastenmielistä ruveta puhumaan aivan vieraista asioista, mutta koska täällä on sallittu keskustella kaikenmoisista asioista ja lopuksi myöskin Voikan lakosta ja koska se on asia, joka näyttää hyvin huvittavan sosialisteja, niin minä pyytäisin heitä tässä kysymyksessä kääntymään muutamien oman ryhmänsä jäsenten puoleen, jotka tapasivat minut Voikassa ja joiden kanssa minä olin yhteistyössä ja joiden selän takana en ole toimittanut niin mitään. Tässä kaikki puheet poliisivallasta y. m. koskevat minua persoonallisesti aivan yhtä vähän kuin ketään muuta. Näissä asioissa minulla ei ole ollut niin minkäänlaista tekemistä, minun ainoana tehtävänäni on ollut koettaa saada hyvällä ratkaistuksi suuri työriita, josta minä olin vakuutettu että se päättyisi työväen kärsimyksillä ja josta myös ne sosialistiryhmän edustajat, jotka minut tapasivat Voikassa, myös olivat vakuutetut. Minä sentähden ilmoitan, että jos minulle tahdotaan tehdä kysymyksiä tässä kohden, olen valmis niihin vastaamaan, mutta keskustelussa, joka on jonkunlaisessa yhteydessä päiväjärjestyksen kanssa.

Kun keskustelu oli julistettu päättyneeksi, lähetettiin **prokuraattorin kertomus lakivaliokuntaan**, jonne asiassa pidetty keskustelu oli mukana seuraava.

Anomusehdotuksia.

Avioliittolainsäädännön uudistamista koskevia.

An. ehd. n:o 81 Aviovaimon toimivaltaa, oikeutta lapsiinsa sekä pesän omaisuuden hallintoon koskevan lainsäädännön uudistamisesta, (Liitteet III, 4., siv. 23), julkiluki edustaja **Huotari**, ja lähetettiin se **lakivaliokuntaan.**

Maanviljelijäin ammattitaidon kohottamisesta tarkoittavia.

An. ehd. n:o 42, Maanviljelys- ja talousseurojen tarpeisiin ynnä hevoshoidon edistämiseksi käytettävien määrärahain korottamisesta, (Liitteet VIII, 21., siv. 183) julkiluki edustaja **Brander**, pyytäen sen lähettämistä maatalousvaliokuntiin.

Keskustelu:

Ed. **Pullinen**: Siihen suureen merkitykseen nähden, mikä maamme maanviljelysseuroilla maanviljelyksen edistämiseksi on ollut, ja pitäen luonnollisena, että maanviljelysseuroille, sikäli kuin niille on ilmestynyt uusia toimintamahdollisuuksia ja kun ne ovat osoittaneet nykyään uusilla aloilla jatkuvasti toimiakseen, on myöskin avustusta lisättävä, kannatan tätä ehdotusta pääpiirteissään, varsinkin sen tarkoitusta.

Muutamiin yksityiskohtiin nähden tahdon kuitenkin evästyksenä valiokunnalle tehdä joitakuita huomautuksia. Tämän anomuksen perusteluissa tehdään seikkaperäisesti ja lämpimästi selkoa siitä, miten tärkeä maanviljelysseurojemme toiminnalle olisi, jos ne enemmän kuin tähän saakka voisivat työskennellä neuvojatoiminnan laajentamiseksi pienviljelijäin keskuudessa. Tälle on perusteluissa annettu mielestäni ensimäinen sija ja sellainen, sija jonka se ansaitsee. Mutta tätä samaa ei enää voi sanoa anomuksen ponsista, vaan on sieltä koko asia jätetty pois. Puolestani pitäisin tämän osan maanviljelysseurojen toiminnasta tällä kertaa kaikkein tärkeimpänä ja huomauttaen, että tästä asiasta on eduskunnalle jätetty erityinen anomus, toivoisin että valiokunta tätä anomusta koko laajuudessaan käsitellessään ottaisi erityisesti huomioon perusteluissa tämän asian hyväksi esille tuodut näkökohdat.

Puhuttaessa tästä opastajatoiminnan lisäyksestä on mielestäni kuitenkin alustuksesta jäänyt pois eräs hyvin tärkeä seikka. Ei ole nimittäin ollenkaan ajateltu sitä, millä tavoin saisimme riittävästi kykeneviä opastajia, ja toivon, että valiokunta tässä-

kin kohden asiata käsitellessään asettuisi sille kannalle, että koettaisi vaikuttaa näitten opastajain ammatillisen kehityksen ja opetuksen parantamiseen.

Lisäksi on anomuksen perusteluissa huomautettu, miten syrjäytetyssä ja huonossa asemassa sianhoidon edistäminen on maassamme ollut sekä hallituksen että maanviljelysseurojen puolelta. Tämäkään seikka ei ole tullut kyllin selvästi esille anomuksen ponsissa. Ollen sitä mieltä, että sianhoidon edistämistyössä maassamme on laiminlyöty enemmän kuin missään muussa maatalouden haarassa ja toiselta puolen käsittäen, miten tavattoman tärkeä merkitys tällä kuitenkin taloudessamme on, toivoisin, että tämäkin asia tulisi suuremman huomion esineeksi, kuin anomuksen ponnesta käy selville. Mielestäni ei ole kylliksi se, että sianhoidon edistämiseksi maamme maanviljelysseuroille myönnetään jonkun verran apurahoja. Ennen kun tätä tehdään on tehtävä alkuvalmistuksia paljon. On valmistettava kunnollisia neuvojia, on toimittava riittävän suurten ja hyvien siitoskeskuslaitosten aikaansaamiseksi ja on yleensä toimittava jonkunmoisen järjestelmän aikaansaamiseksi tällä alalla. Silloin vasta annettakoon maanviljelysseuroille avustusta, että ne voisivat tätä valmiiksi laadittua ohjelmaa läpiajaa. Jos annetaan avustusta maanviljelysseuroille pienemmässä määrin ja ilman minkäänlaista alkuvalmistusta, niin työ tämän tärkeän taloudenhaaran kohottamiseksi tulee hajanaiseksi ja epätasaiseksi, emmekä pääse läheskään yhtä pian toivottuun tulokseen.

Muun ohella on anomuksessa sekä perusteluissa että myöskin ponsissa esitetty, että määräraha hevoshoidon edistämiseksi maassamme korotettaisiin 50,000 markalla vuotuisesti. Anomuksen perustelut ovat kuitenkin siksi heikot, että en voi olla mukana kannattamassa tällaista apurahan lisäystä. Mielestäni ei meillä nimittäin ole tällä kertaa semmoisia edyllytyksiä, jotka aiheuttaisivat lisäämään apurahaa hevoshoidon edistämiseksi. Meillä ei ole valmiina mitään semmoista järjestelmää, jonka mukaisesti voitaisiin tällä alalla hyödyllistä työtä tehdä. Kun en kannata tätä apurahan lisäämistä, en tee sitä suinkaan sentakia, etten pitäisi tätä taloudenhaaraa tärkeänä ja etten pitäisi mahdollisena apurahan lisäystä. Mutta syynä on se, että emme ole valmiit käyttämään tällaista lisättyä apurahaa. Meillä on kyllä hevoshoidon edistämiseksi annettu pari vuotta sitten uusi asetus, jossa on eheän yhteistoiminnan pohjalle valmistettu järjestelmä hevoshoidon ja hevosjalostuksen edistämiseksi, mutta tätä järjestelmää ei tänäkään päivänä ole vielä pantu käytäntöön muuta kuin siellä täällä maassamme. Sille periaatteelle, jolle tämä asetus on laadittu, myönnetään kyllä täydellinen

tunnustus kaikkialla ja joka paikassa, mutta missä löytyy syy siihen, että tätä asetusta ei kuitenkaan aleta noudattaa, sitä on vaikea käsittää. Ammattimiesten piireissä, viimeksi maanviljelysseurojen edustajain kokouksessa viime vuonna lähes yksimielisesti hyväksättiin tämän asetuksen periaate ja se katsantokanta, mitä siinä on ajateltu, ja toivottiin että asia saataisiin käytäntöön, mutta niin ei ole tapahtunut vaan on päinvastoin hallituksen puolesta ilmennyt ilmeistä jarrutusta. Äsken on nimittäin huomattu sanomalehdistä, että on asetettu uusi komitea laatimaan uutta asetusta hevoshoidon edistämistä varten. Samassa maanviljelysseurojen edustajain kokouksessa lausuttiin se yksimielinen ajatus, että hevoshoidon neuvojat olisivat asetettavat maanviljelysseurojen tai hevoshoitoyhdistyksen suoranaiseen palvelukseen ja että apurahat tätä tarkoitusta varten myönnettäisiin näille seuroille. Huolimatta tästä ammattimiesten yksimielisestä toivomuksesta ei kuitenkaan ole näin menetelty, vaan on hallitus tehnyt päätöksen, jonka mukaan tulee valtion palvelukseen suorastaan asetettavaksi muutamia hevoshoidonneuvojia. Tämä menettely on koko joukon ristiriidassa ammattimiesten keskuudessa olevan yleisen mielipiteen kanssa. Pari vuotta sitte valtiosäätyjen välityksellä lisättiin apurahoja hevoshoidon edistämiseksi 100,000 markalla vuodessa, mutta näitäkään ei ole säännöllisesti käytetty, eikä niitä ole edes kokonaan jaettu maanviljelysseurojen käytettäväksi.

Tällä tavoin ovat olot kokonaan järjestymättä, ja kun ilmeisesti on olemassa jarrutusta tämän tärkeän taloushaaran kohottamista vastaan, ei käsitykseni mukaan tule asia autetuksi sillä, että lisätään muutamia kymmeniä tuhansia markkoja apurahoiksi. On ensinkin saatava selville toimintamuodot, on saatava yksimielisyyttä ja harrastusta yhteistoimintaan, silloin vasta voidaan hyödyllisesti käyttää valtion mahdollisesti tähän tarkoitukseen myöntämiä varoja. Toivon että valiokunta ottaisi näitä näkökohtia huomioon, silloin kun se tätä anomusta käsittelee.

Ed. **Brander**: Koska viimeinen puhuja on kajonnut muun muassa tämän anomusehdotuksen ponsiin, huomauttaen, että niistä kokonaan puuttuu pari tärkeää seikkaa, jotka kyllä ovat perusteluissa, niin pyydän väärinkäsitysten välttämiseksi lyhyesti huomauttaa, että niin hyvin hallituksen kuin maanviljelysseurojen kirjanpidossa on jo vuosikausia käytetty tunnettuja ryhmityksiä, jotka kulkevat otsakkeilla »maanviljelyksen edistämiseksi yleensä», »karjanhoidon ja meijeritalouden edistämiseksi», »metsänhoidon edistämiseksi» ja »puutarhanhoidon edistämiseksi.» Näistä yleisotsakkeista on perusteluissa puhuttu ja ennen ponsiin joutumista on viitattu, mihin tarkoitukseen lisävaroja tar-

vittaisi. Ponsissa on vaan lyhyesti mainittu että niissä ja niissä suhteissa olisi määrärahoja korotettava. Niinpä ponsissa ehdotetaan, että maanviljelyksen hyväksi yleensä määräraha korotettaisiin 150,000 markalla, johon opastajatoiminta tulisi kuulumaan; kotieläinten hoidon eli karjanhoidon sekä meijeritalouden edistämiseksi 100,000 markalla, ja siihen kuuluu myös sianhoidon edistäminen ja tarkastusyhdistysten avustaminen. Tahdon tämän vaan selvitykseksi lausua.

Ed. **Kallio**: Pyydän saada kannattaa tehtyä esitystä. Kun korkeampi ammattisivistys yhdistyy tarmokkaaseen toimintaan, voi vasta kohota pääelinkeinomme siihen arvoon, mihin se on saatava. Työtä tällä alalla on kyllä tehty, mutta se ei ole riittävä, kun ottaa huomioon, että on kysymys pääelinkeinostamme. Näissä perusteluissa mainittiin tilaston mukaan, että maanviljelijöistä on erikoista ammattiopetusta saanut yksi sadasta ja torppareista yksi tuhannesta. Tässä on kumminkin huomattava, että tähän asti maanviljelyskoulut eivät ole jaksaneet oppilaisiinsa lietsoa sitä henkeä, mikä täytyy ehdottomasti tottuneilla ammattimiehillä, maanviljelijöillä olla. Siitä on selvänä todistuksena se, että nämä oppilaat usein antautuvat vieraille aloille tukkiyhtiöitten ja muitten palvelukseen, sentähden että ne ovat heille helpommasti vissin toimeentulon suoneet ja kun he ovat sen sijaan oppineet näkemään, että maanviljelys usein palkitsee tekijänsä pettymyksellä. Tämä ei ole kuitenkaan aina ollut syynä. Minä katson, että maanviljelyskouluopetuksessa on ollut puutteellisuutta siinä suhteessa, että tuon harrastuksen herätykseen ei ole pantu kylliksi arvoa. Täällä edellinen puhuja, edusmies Pullinen, huomautti jo kuinka on vaikea saada näitä kunnollisia neuvojia. Siihen pitäisi juuri talousseurojen ja niitten, jotka tulevat näitä apurahoja käyttämään, panna äärettömän paljo painoa. Sillä jos heiltä puuttuu uskoa tämän elinkeinon menestykseen ja kehitykseen, eivät he voi tehdä myöskään menestyksellistä työtä neuvojina. Ne harvat, jotka maanviljelyskouluissa ovat olleet, eivät ole voineet sovittaa sitä suurta skaalaa, mitä he ovat siellä nähneet, pieniin kotoisiin oloihin ja sentähden heiltä on juuri puuttunut usko yrittää omintakeisesti. Minä toivon, että kun näitä lisättyjä apurahoja, niinkuin uskon, saadaan, niin juuri tämän katsantokannan terästämiseen pannaan entistä suurempaa arvoa ja siten herätetään uskoa karjanhoidon ja itse koko maanviljelyksen tulevaisuuteen tässä maassa. Kannatan lämpimästi tehtyä anomusta lähetettäväksi valiokuntaan.

Ed. **Raatikainen**: Kun en luultavasti muuten ole tilaisuudessa vaikuttamaan asian eduksi, niin pyydän tässä evästyskeskustelussa kannattaa anomusta kokonaan sellaisena, kuin se täällä esiintyy. Tässä edusmies Pullinen toi jonkunlaista epäilystä siitä, olisiko hevoshoidon edistämiseksi apurahoja valtion puolesta lisättävä, niinkuin sitä anomusehdotuksessa ehdotetaan. Minun mielestäni on asia, sen mukaan kuin minä tunnen sitä, niillä seutukunnilla sisämaassa, joitten hevosasioita olen ollut jonkunverran seuraamassa, juuri sellaisessa käänteessä, että siellä tarvitaan apurahoja tässä suhteessa. Vanha järjestelmä, joka nyt vallitsee, kaatuu ehdottomasti valtion siitoshevosten pitämisen vuoksi. Siellä on nykyisin muuten käymässä voimakas liike siihen suuntaan, että yksityisten hevosseurat, siitoshevosseurat ottavat pitääkseen tarvittavan määrän kunnollisia siitosoriita ja, jos ei tässä suhteessa erityistä enemmän ole saatavissa valtion avustusta näille seuroille, niin niitten työ hidastuu ja kärsii. Minä erityisesti näitten paikkakuntien nykyisen hevossiitosasiain järjestelyn kannalta katsoen lämpimästi puolustan että tätä määrärahaa lisättäisiin, koska täällä epäileviä lausuntoja sitä vastaan on annettu.

Samoin edusmies Pullinen toi täällä esille sen, että pitäisi olla valtion puolesta jonkunlaisia kaavoja tässä esim. sikojen hoitolaitoksien muodostamisessa. Minun mielestäni on meillä tässä maassa valtion puolesta ollut liian paljon kaavoja. Edusmies Pullinen toi esille että paikalliset katsomukset ja erilaisuus työn järjestämisessä voisivat liian paljo vaikuttaa kysymykseen. Luulen, että meillä on välttämätöntä erittäin kaikilla mahdollisilla tavoilla saada paikallisia katsomuksia vaikuttaviksi oloja järjestettäessä. En tietysti tarkoita sitä, ettei hallituksen puolelta voisi olla yleistä kaavaa, joka ohjaisi ulkonaisia yleisiä piirteitä. Mutta tässä juuri erityisesti tahdon lämpimästi kannattaa anomusta siinä osassa, että se ei ole tahtonut tuoda mitään sellaista esille, jota edusmies Pullinen tahtoi. Tässä suhteessa minä siis olen anomuksen kannalla, ja kun en olisi muuten voinut sitä kannattaa, teen sen tässä tilaisuudessa evästyksenä anomusta valiokuntaan lähetettäessä.

Päätös:

An. ehd. n:o 42 lähetettiin **maatalousvaliokuntaan.**

Eri aloja koskevia.

An. ehd. n:o 13, Toimenpiteistä osuustoiminnan edistämiseksi. (Liitteet VIII,$_{28}$, siv. 199)

julkiluki ed. **Gebhard, Hannes**, pyytäen sen lähettämista maatalousvaliokuntaan.

An. ehd. johdosta puheenvuoron saatuaan lausui:

Ed. **Karhi**: Pyytäisin mitä lämpimimmin kannattaa tehtyä anomusta.

Ed. **Sivenius**: Minulla ei ole mitään vastaansanomista liioin tässä asiassa, mutta sikäli kuin huomasin, oli tässä osuustoiminnallisessa esityksessä pantu pääpaino maanviljelys- ja meijeritaloudelle. Mutta meidän täytyy huomata se tosiseikka, että osuustoiminta meidän maassamme muillakin aloilla alkaa päivä päivältä yhä enemmän saada jalansijaa. Maassamme löytyy paljon seutuja, joissa on perustettu käsityöläisten, räätälien, suutarien, satulaseppien osuuskuntia, puhumattakaan niistä lukuisista kirjapaino-osuuskunnista, joita viime aikoina on yhä enemmän alettu perustaa. Näin ollen olisin toivonut, että tämäkin puoli ylipäänsä meidän maamme teollisuudessa, jota minä pidän kyllä hyvinkin tärkeänä, olisi myös otettu huomioon. Pyydän senvuoksi evästyksenä lausua tämän toivomukseni, kun asia lähetetään valiokuntaan.

Ed. **Brander**: Kun minulle tarjottiin tilaisuus allekirjoittaa tämä anomusehdotus, tein sen mielihyvällä. Tässä on kysymyksessä taloudellisen toiminnan ala, joka, jos mikään, vaikuttaa aivan mahtavasti niin maalaiskansamme kuin kaupunkilaisväestönkin olojen kohottamiseksi. Mutta samalla kun olen tuon anomuksen allekirjoittanut enkä ole ollut tilaisuudessa vaikuttamaan sen perusteluihin, tahdon vaan lyhyesti merkitä että perusteluissa on eräs kohta, johon en voi yhtyä. Se on kohta, jossa mainitaan että maatalous-virkamiesten nimityksissä ja ylennyksissä olisi otettava entistä enemmän lukuun muun muassa se, missä määrin nämä virkamiehet ovat osuustoiminnassa esiintyneet tämän asian edistäjinä tai vastustajina. Minä kyllä olen kernas myöntämään että tällaisella asianlaidalla on virkamiehiin nähden hyvin tärkeä merkitys, mutta luulen, että asia tässä kohden voidaan auttaa toisilla keinoilla. Jo sen kautta että virkamiehille tässäkin suhteessa saavutettuun sivistykseen nähden asetetaan paljon korkeampia vaatimuksia kuin ennen, tulee paljon autetuksi, ja kun toisaalta osuustoiminnan merkitys yhä enemmän kasvaa, niin en siitäkään syystä luule tarvittavan turvautua kyseenalaiseen keinoon virkamiesnimityksiin nähden. Minä kyllä toivoisin että virkamiesnimityksissä olisi vastedes otettava toisenlaisia periaatteita noudatettavaksi kuin ne

kaavamaiset ja jäykät muodot, jotka jo kauan ovat olleet käytännössä, mutta tahdon myös väittää, ettei ole kansanvaltaisuuden ja oikeuden periaatteen mukaista käyttää senlaista keinoa, jota perusteluissa ehdotetaan.

Sen jälkeen an. ehd. n:o 13 lähetettiin evästyksineen **maatalousvaliokuntaan.**

An. ehd. n:o 45 Osuusmeijereille myönnettyjen meijerilainojen maksuajan pitentämisestä (Liitteet II, $_{10}$, siv. 43),
julkiluki ed. **Vuorimaa,** ja lähetettiin se **valtiovarainvaliokuntaan.**

An. ehd. n:o 11, Toimenpiteistä Karjalan kannaksen taloudellisten ja sivistysolojen kohottamiseksi. (Liitteet VIII, $_{25}$, siv. 213)
julkiluki ed. **Kivilinna,** ja lähetettiin se **maatalousvaliokuntaan.**

Puhemies ilmoitti että koska nyt on aika kulunut niin myöhään ja tänään saattaa ehkä vielä olla muutamilla edustajilla anomuksia ja esitysehdotuksia annettava puhemiehelle ja sihteerille, niin on nyt pakko lopettaa istunto. Ne asiat, jotka ovat olleet tämän päivän esityslistalla vielä jälellä, tulevat uudelleen esitettäväksi ensi maanantain istunnossa.

Ed. **Vikmanille** myönnettiin lupa olla poissa ensi maanantain täysi-istunnosta ja edustajille **Tulikouralle, Kairamolle** sekä **Pajarille** ensi maanantain istunnon alkupuolesta.

Seuraava istunto ilmoitettiin olevan ensi maanantaina klo 11 a. p.

Istunto päättyi kl:o 11,$_{25}$ yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
F. V. Kadenius.

